

Daha büyük hedeflere...

"Erken çocuklukta kayıp parçaları birleştirmek"

ULUSLARARASI OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KONGRESİ ÖZET KİTAPÇIĞI ABSTRACT BOOK

**KONGRE TARİHİ:
27 - 30 EKİM 2025
BURSA**

www.oook.org.tr

9. ULUSLARARASI OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KONGRESİ ÖZET KİTAPÇIĞI (ABSTRACT BOOK)

Editör: Prof. Dr. Nalan KURU

Copyright 2025, Eğiten Kitap Yayıncılık Org. Tic. Ltd. Şti.

Bu kitabın basım, yayın, satış hakları Eğiten Kitap Yayın Organizasyon Ltd. Şti.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri fotokopi yoluyla, mekanik, elektronik, manyetik ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

ISBN: 978-625-5748-14-0

Bölümlerin içeriğinden ve görsellerinden bölüm yazarları sorumludur.

Genel Yayın Koordinatörü,
Genel Yayın Yönetmeni,
Grafik Tasarım,
1. Baskı,
Ankara,
Yayınevi Sertifika No,
Matbaa Sertifika No,

Özgür DOĞAN
Aydın TEKİN
Eğiten Kitap Grafik Birimi
Eğiten Matbaacılık
2025
47083
47083

ii

Eğiten Kitap Yayıncılık & Egiten Publishing Book
Zübeyde Hn. Mah. Süzğün Sokak No: 17-A • Altındağ/Ankara
T: 0312 433 08 93 (pbx) • F: 0312 433 07 92
www.egitenkitap.com • egitenkitap@gmail.com

İÇİNDEKİLER

Mülteci Çocuklar ile Çalışan Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mülteci Çocuklarla Yaşadığı Tecrübelerin Yıllar içinde Değişiminin İncelenmesi.....	1
Rabia Arslan & Nafia Kübra Karakaya Dohman	
Eşitliği Şekillendirmek: Okul Öncesi Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Programları İçin Bir İhtiyaç Analizi.....	3
Berrin Akman & Nesibe Nur Zeybek	
Sokak Düzeyi Bürokratları Olarak Okul Öncesi Öğretmenleri: Mülteci Bağlamında Kapsayıcı Eğitim İle Sınıf Uygulamaları.....	4
Gözdenur Işıkcı Başkaya & Cansu Abacı Yıldız	
Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 36-72 Aylık Çocukların Sınıf İçi Davranışlarının Kohlberg Ahlak Gelişimi Kuramı Çerçevesinde İncelenmesi.....	5
Büşra Polat & Senem Acay Sözbir	
Buralı Ama Yabancı: Türkiye’de Doğan Suriyeli Çocuklarda Miras Dili Paradoksu	6
Hızır Dinler	
Kapsayıcılık Bağlamında Çin ve Türkiye Okul Öncesi Programı ve Uygulamalarının Karşılaştırılması.....	7
Tuerxun Maikaya & Esra Akgül	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Farklılaştırılmış Öğretime İlişkin Görüş ve Uygulamalarının İncelenmesi.....	8
Demet Öner & Zülfiye Gül Ercan	
Sosyo-ekonomik Açından Dezavantajlı Çocuklara Sunulan Okul Öncesi Eğitim Hizmetinin Çocukların Gelişimi Üzerine Etkisi	9
Rabia Can, Kerem Avcı & Mesut Saçkes	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Çocuklar Hakkındaki Algılarının İncelenmesi.....	10
Dilek Basmaz & Fatih Dereli	
Psychological and Pedagogical Aspects of Adaptation of Children with Special Educational Needs to Preschool Conditions.....	11
Rysty Kerimbayeva, Aigul Syzdykbayeva, Makhabbat Ospanbayeva, Yulduz Iminova, Assel Amanzholova	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kapsayıcı Eğitime Yönelik Tutumları ve Empati Düzeyleri ile Sınıflarındaki Çocukların Farklılıklara Saygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	12
Ayşenur Akkaya & Gülden Uyanık	
Farklılıklarla Dost Kitaplar: Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Özel Gereksinimli Çocuklar İçin Çocuk Kitabı Tasarlama Deneyimleri.....	13
Muhammed Yükselten, Ayşegül Sevinç & Aysun Ata Aktürk	
Sosyoekonomik Açından Dezavantajlı Ailelerde Okul Öncesi Eğitime Dair Algıların ve Beklentilerin İncelenmesi	14
Rumeysa Şanal & Özkan Özgün	
Okul Öncesi Dönemde Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Öğretmen ve Ebeveyn Görüşleri: Nitel Bir Araştırma	15
Pınar Polat & Yavuz Aslan	
Çember Zamanında Çocukların Katılım Haklarına Yönelik Sınıf İçi Söylemler: Davet, İfade, Tanınma ve Saygı.....	16
Şeyda Karan & Feyza Tantekin Erden	
Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Fiziksel İstismar ve İhmal Belirtilerine İlişkin Ebeveyn ve Öğretmen Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi.....	17
Elif Söyler, Tuba Erbeyaztaş, Gülfatma Saka & Sema Nur Güngör	
Türkiye Cumhuriyeti’nin Yüzüncü Yılında Gerçekleşen Kongrelerde Erken Çocuklukta Özel Eğitim Eğilimleri	18
Asiye Masanoğlu, Ebrahim Mohammadzadeh Sardroud & Tuba Yüce	
Sürdürülebilir Bir Eğitim İçin Türk Yüzyılı Maarif Modeli: 2024 Okul Öncesi Programlarında Değerler Eğitimi ve Gelişim Alanlarına Katkısı	19

Abdulkadir Karadayı, Mücahid Taşpınar & Amine Karagöz	
Kardeşlerin Aynı Sınıfta Bulunmasına İlişkin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Deneyimleri	21
Gamze Bali & Sevcan Yağan	
Şiddetsiz İletişimin Eğitim Alanındaki Yansımaları: Bir Bibliyometrik Analiz.....	22
Fazilet Merve Ketenci Tona & Berrin Akman	
Teachers' Strategies for Language Development of Multilingual Children in Early Childhood Education: A Systematic Review	23
Gizem Nur Şakar	
Resimli Kitaplarda Kütüphane Temsillerinin Kapsayıcılık Bağlamında İncelenmesi	25
Asiye Beyza Kaçıra & Berrin Akman	
Ön Yargı Karşıtı Hizmet İçi Eğitimin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Özel Gereksinimi Olan Çocuklara Yönelik Öz Farkındalıklarına Katkısı	26
Yüksel Büşra Yüksel Aykanat, Arzu Arıkan & Sezgin Vuran	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Öz Yeterlik Algıları ile Psikolojik Sağlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	27
Ayşegül Karahan & Mehmet Akif İnci	
Gece Körlüğü Yaşayan Üniversite Öğrencilerinin Akademik ve Sosyal Yaşamlarında Karşılaştıkları Zorlukların İncelenmesi.....	28
Abdülbaki Ergel & Betül Başaran	
Mevsimlik Tarım Göçünde Bir Yaz Anaokulu Uygulamasının Etkilerinin Ebeveyn Görüşlerine Göre İncelenmesi: Etnografik Araştırma.....	29
Buse Yıldırım, Efdal Kırmacı & Tuğba Konaş Azaklı	
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Duyu Eğitimi ve Bütünleme Etkinliklerine İlişkin Görüşleri	30
Berna Sicim Sevim	
Otizmlili Çocuklar ve Ebeveynleri İçin Hazırlanan İkincil Müdahalelerin İncelenmesi.....	31
Maşide Kurt & Dila Nur Yazıcı	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kapsayıcı Eğitime İlişkin Algıladıkları Destek Gereksinimlerinin İncelenmesi.....	32
Betül Yılmaz Atman & Müge Şen	
Okul Öncesi Eğitimde Kolaylaştırıcı Kişinin Rolü ve Önemi	33
Nisanur Şahin	
Çeşitlilikten Kapsayıcılığa: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Bakış Açılı ve Gereksinimleri	35
İmran Çağlayan & Meral Taner Derman	
Hatay'da Deprem Sonrası Okul Öncesi Çocuklara Yönelik Kapsayıcı Psiko-eğitimsel Müdahale Etkinliklerinin Değerlendirilmesi	36
Ayşe Kekilli & Eda Yazgın	
Kapsayıcı Eğitim Programının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz-Yeterliliklerine Etkisinin İncelenmesi.....	37
Selçuk Türkmen & Aysel Çoban	
Teoriden Uygulamaya: Çocuk Gelişimi Adaylarının Özel Eğitim Ortamlarında Staj Deneyimleri.....	38
Ahmet Koç	
Okul Öncesi Eğitimde Kapsayıcılığın Yönelimsel Boyutu: Okul Yöneticilerinin Rolü ve Sınıf Uygulamaları Üzerine Nitel Bir İnceleme.....	39
Sinem İpek	
Bedenim Güvende Eğitim Programının Çocukların Gelişimine Etkisi	41
Hakan Köksal & Gülçin Güven	
Erken Çocuklukta Çeyrek Asırlık İz: Üstün Yetenekli Çocuklara Yönelik Araştırmaların SistematiK Derlemesi	42
Gülçin Bilgener	

Risk Altındaki Çocukların Gelişiminde Erken Müdahale Programlarının Rolü	43
Kübra Ateş	
Kadın-Erkek Farkı Yok, Okul Öncesinde Ayrımı Yok!	44
Dilek Erol & Zeynep Ayça Yurdakul	
Çocuk Dostu Şehirler: Türkiye'den ve Dünyadan İyi Örneklerin İncelenmesi	46
Işık Kamaraj & İrem Erdirek	
Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Bahçelerinin Çocuk Hakları Temelli Olma Durumlarının İncelenmesi	47
Tuba Yüce & Şenay Bulut Pedük	
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sesi: Farklılıklar Hakkında Ne Düşünüyorlar?.....	48
Elif Öyküm Öner , Esra Bay, Özlem Dönmez & Bahar Dağ	
Çok Kültürlü Eğitimi Destekleyici Etkinliklerin Okul Öncesi Dönem Çocukların Farklı Kültürlere İlişkin Görüşlerine Etkisi	49
Dilan Kenanoğlu Türkmen & Yesim Fazlıoğlu	
Buralı Ama Yabancı: Türkiye'de Doğan Suriyeli Çocuklarda Miras Dili Paradoksu	50
Hızır Dinler	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Farklılaştırılmış Öğretime İlişkin Görüş ve Uygulamalarının İncelenmesi.....	51
Demet Öner & Zülfiye Gül Ercan	
Özel Eğitim Gereksinimi Olan Çocukların Okul Öncesi Kurum Koşullarına Uyumunun Psikolojik ve Pedagojik Yönleri / Psychological and Pedagogical Aspects of Adaptation of Children with Special Educational Needs to Preschool Conditions.....	52
Ayşenur Akkaya & Gülden Uyanık	
Okul Öncesi Dönemde Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Öğretmen ve Ebeveyn Görüşleri: Nitel Bir Araştırma	53
Pınar Polat & Yavuz Aslan	
Çember Zamanında Çocukların Katılım Haklarına Yönelik Sınıf İçi Söylemler: Davet, İfade, Tanınma ve Saygı.....	54
Şeyda Karan & Feyza Tantekin Erden	
Kardeşlerin Aynı Sınıfta Bulunmasına İlişkin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Deneyimleri	55
Gamze Bali & Sevcan Yağan	
Ön Yargı Karşıtı Hizmet İçi Eğitimin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Özel Gereksinimi Olan Çocuklara Yönelik Öz Farkındalıklarına Katkısı	56
Yüksel Büşra Yüksel Aykanat, Arzu Arıkan & Sezgin Vuran	
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Duyu Eğitimi ve Bütünleme Etkinliklerine İlişkin Görüşleri	57
Berna Sicim Sevim	
Okul Öncesi Eğitimde Kapsayıcılığın Yönelimsel Boyutu: Okul Yöneticilerinin Rolü ve Sınıf Uygulamaları Üzerine Nitel Bir İnceleme.....	58
Sinem Ipek	
Erken Çocuklukta Çeyrek Asırlık İz: Üstün Yetenekli Çocuklara Yönelik Araştırmaların Sistematik Derlemesi	60
Gülçin Bilgener	
Çocuk Dostu Şehirler: Türkiye'den ve Dünyadan İyi Örneklerin İncelenmesi	61
Işık Kamaraj & İrem Erdirek	
Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Bahçelerinin Çocuk Hakları Temelli Olma Durumlarının İncelenmesi	62
Tuba Yüce & Şenay Bulut Pedük	
Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Sınıf İçi ve Sınıf Dışı Ortamlarda Öğretmen ve Çocuk Sorularının İncelenmesi.....	63
Hilal Gülmez & Ayşe Öztürk Samur	
İsimlerin Ötesinde: Ebeveynlerin Hitap Sözcükleri.....	64
Medine Avcı,Fatma Zehra Yılmaz & A. Güler Küçükturan	
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Çizimlerinde Barış Kavramının Göstergibilimsel Analizi	65

Can Uyanık & Nurullah Düzen	
Sanat Yoluyla İfade Hakkı: Erken Çocukluk Eğitiminde Estetik Hakların Gölgesinde Büyüme	66
Semiha Arslan & Duygu Yalman Polatlar	
Çocukların Eğitim Hakkı Üzerine Genel Bir Bakış	67
Mine Ayanoğlu	
Kalıpların Ötesinde Babalar: Okul Öncesi Hikâye Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet ve Hak Temelli Temsil	68
Duygu Yalman Polatlar & Semiha Arslan	
Agency of A Child with Autism in Early Childhood Peer Culture	69
Zeliha Demirci Ünal, Ecem Yaşar Türkel 2 & Feyza Tantekin Erden	
Üniversite Öğrencilerinin Çocuk Katılımı Farkındalıklarında Aile Öğrenim Düzeyinin Rolü	70
Berrak Deniz Polat	
Okul Öncesi Eğitimde Çocukların Okula Devam Etmeme Nedenlerinin İncelenmesi	71
Didem Hanoğlu & Abdülbaki Ergel	
Erken Çocukluk Döneminde Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları: YÖK Tez, TR Dizin ve Web of Science Kapsamında Bir Değerlendirme	72
Hazal Poyraz Rüstemoğlu & Pınar Bağçeli Kahraman	
Mevsimlik Tarımda Çocuk İşçiliği Üzerine Bibliyometrik Bir Bakış	73
Didem Semerci Arıkan	
Okul Öncesi Eğitim Alan Çocukların Çocuk Dostu Şehir Algılarının İncelenmesi	74
Özkan Sapsağlam & Bilge Yüksel	
Okul Öncesinde Çocuk Hakları Üzerine Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi	75
Özlem Yılmaz Demirel	
A Systematic Review of the Representation of Children's Rights in Graduate Theses on Preschool Education	76
Gül Ece Arslan	
Afet Sonrası Çocuk Gelişimini Desteklemek: Anne Destek Programı'nın Nitel Bulguları	77
Özdeş Çetin & Sevgi Yakın	
Geleneksel Çocuk Oyunlarının 60 - 72 Aylık Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi	78
Serkan Altın	
Kitapların Sihirli Dünyasına Açılan Kapı: Çocuk Kütüphanelerinde Oyunlaştırılmış Okuma Deneyimleri	79
Elif Demirci	
Eğitimde Oyunlaştırma, İç Motivasyon ve Öğrenmeye İlişkin Okul Öncesi ve Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin İncelenmesi	80
Saliha Eren & Merve Şahin	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Oyunun Akran İlişkilerine Etkisi	81
Kamile Aslan Akçer, Fatma Tezel Şahin, Cansu Dokumacı & Esra Kızıllırmak	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Riskli Oyunlara İlişkin Metaforik Algılarının İncelenmesi	82
Hakan Köksal, Emine Ahmetoğlu & Manolya Aşık Öztürk	
Okul Öncesi Öğretmenlerin Steam Tasarım Süreçlerinin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına Yansımaları: "Geleceğin Oyuncakları"	83
Zerrin Mercan	
Ebeveynlerin Kendi Çocukluğundaki Ve Ebeveyn Olduktan Sonraki Oyun Deneyimleri	84
Şerife Eraslan	
Okul Öncesi Çocuklar İçin Dış Mekân Serbest Oyun Ölçeği'nin Türk Kültürel Bağlamına Uyarlanması ve Psikometrik Değerlendirmesi	85
Sümeyye Berşan Sidat, Emine Kozay, Merve Yalçıntaş & Sinem Güçhan Özgül	

36-72 Ay Arasındaki Çocukların Ebeveynlerinin Anne Bekçiligi ile Çocuklarının Oynadıkları Riskli Oyunlara İzin Vermele- rine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi.....	86
Çağla Banko Bal, Buse Dinç, İrem Nur Öztürk, Eda Nur Gündüz & Nuray Tabanlı	
Magic World Of The Game Oyununun Sihirli Dünyası	87
Emel Kaymak Şahin & Gülşah Şahin Karabaş	
Erken Çocukluk Döneminde Ekran Kullanımının Oyun Davranışına Etkisi	88
Şükran Korkmaz & Osman Basit	
Okul Öncesi Eğitimde Sayımacılar: Öğretmen Görüşleri ve Sınıf İçi Uygulamalar.....	89
Tülay Bilgin & Emine Ahmetoğlu	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenmeyi Düzenlemeleri ile Riskli Oyun Değerlendirmeleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	90
Sena Gür & Esra Betül Kölemen	
Satranç Eğitimi Alan 60-72 Aylık Çocukların Görsel Algı ve Geometrik Şekil Bilgilerinin İncelenmesi	91
Sena Nur Oğuz & Ayperi Dikici Sığırtmaç	
Oyun Formatına Göre Ebeveyn-Çocuk Etkileşimi: Dijital mi Somut mu?	92
Nesrin Işıkoğlu, Merve Canbeldek Erol, Zeynep Ceren Şimşek & Atiye Adak Özdemir	
“Bazı Çocuklar Bunu Aşamıyor, Öğretmenler de Aşamayabiliyorlar”: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Rekabete Dayalı Oyunlar Hakkındaki Deneyimlerinin İncelenmesi.....	93
Tuğba Bilek & Sadiye Keleş	
Oyunda Parçaları Birleştirmek: Gözlemler, Çizgiler, Hikâyelerle Çocuklarında Dünyasında Oyunda Failliği Anlamak	94
Gizem Alvan	
Okul Öncesi Dönemde Geleneksel Bahçe Oyunlarının Değer Eğitimine Etkisi: Çocuklar Üzerindeki Analizi.....	95
Müfide Nur Bardakçı & Mehmet Mart	
Oyunla Büyüyen Bağlar: Ebeveynlerin, Oyun Dostu Ebeveynlik Deneyimleri Üzerine Nitel Bir Araştırma	96
Semih Berke Aydın & İlayda Gürsoy Kızılaslan	
Geleneksel Oyun ve Dijital Oyun: Metaforların Işığında Bir Yolculuk	97
Esra Kızılırmak, Cansu Dokumacı, Ayşe Filiz Ünser & Yılmaz Yeşil	
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Riskli Oyuna Yönelik Tutumları, Düşünceleri ve Beş Faktör Kişilik Analizi ile Arasında- ki İlişkisinin İncelenmesi	98
Ayten Kurşun & Kader Konak	
Erken Çocukluk Döneminde Ekran Maruziyetinin Oyun Seçimlerine Etkisi/The Effect of Screen Exposure on Play Choices in Early Childhood.....	100
Rumeysa Yıldız , Duygu Karalı, Berfin Genç & Semanur Nacar Akman	
Oyun İçinde İş Birliği: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocukla Ortak Oyun (Joint Play) Deneyimleri.....	101
Tuğçe Canpolat	
Oyun Temelli Çocuk Yogası Uygulamaları: Okul Öncesi Döneme Yönelik Literatür Taraması	102
Büşra Şura Şımay	
Altı Yaş Grubu Çocuklarda Müzik Etkinliklerinin Duygularını Düzenlemeye Etkisi	103
Mert Sarı , Perihan Ünüvar & Sibel Karakelle	
Üniversite Sıralarından Sınıflara: Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Oyunla Öğrenme Deneyimleri.....	104
Metehan Buldu, Elif Buldu & Ayşenur Ünal	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Temassız Oyun ile İlgili Uygulamalarının İncelenmesi.....	105
Ayşenur Gündüz & Yüksel Büşra Yüksel Aykanat	
Oyun Dostu Ebeveynlik Kavramının Literatürdeki Yeri ve Çocuk Gelişimine Katkıları	107
Merve Damnalı & Havise Güleç	
Adım Adım Dünya: Okul Öncesi Eğitiminde Coğrafi Kavramların Kazandırılmasına Yönelik Oyun Tasarımı	108

Yusuf Uçkan, Pınar Uçkan & Gülten Böyük	
Okul Öncesi Eğitim Alan Çocuklara Göre İdeal Okul.....	109
Rabia Hümeýra Gügen	
Çocuk Edebiyatı Yoluyla Erdemlerin Kazandırılmasında «Diyarbakır Masal Yolcuları Projesi» Örneği	110
Büşra Ronahi İlke , Merve Ceylan & Muhammed Tarhan	
Okul Öncesi Eğitimde Müze Eğitimi Uygulamaları: Türkiye'deki Nitel Araştırmalara Yönelik Bir Değerlendirme	111
Meryem İnci Günay	
Doğada Konuşmak: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Dil Gelişimine Doğa Temelli Yaklaşımları.....	112
Sude Naz Gürkan, Asude Balaban Dağal & Neslihan Demircan	
Okul Öncesi Dönemde Mühendislik Uygulamaları: Öğretmen Görüşleri Üzerine Bir İnceleme	113
Zeynep Bayram & Fatma Tezel Şahin	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Gelişime Uygun Uygulamalara Yönelik Görüş ve Uygulamalarının İncelenmesi	114
Meryem Gülhan & Dila Nur Yazıcı	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Bahçe Etkinlikleri ile Çocukların 21.Yy Becerilerini Destekleme Durumları.....	115
Sebile Keçi Sayılı & Fatma Tezel Şahin	
Öykü Temelli Matematik Etkinliklerinin 60-72 Ay Çocukların Erken Matematik Becerilerine Etkisi.....	116
Ezgi Avcı Aşır & Nihan Feyman Gök	
Erken Çocukluk Bilimsel Yaratıcılık Programının Çocukların Yaratıcılıkları ve Bilim Motivasyonları Üzerindeki Etkisi .	118
Beyza Akcay Malcok & Aslı Yıldırım	
Mühendislik Tasarım Temelli Stem Etkinliklerinin Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Çocukların Bilgi İşlemsel Düşünme Becerilerine Etkisi	119
Beyza Akcay Malcok, Şeyma Oran & Remziye Ceylan	
Fotoğrafçı Çocuklara Ebeveyn Bakışı: Beklentiler, Deneyimler ve Algılar	120
Özlem Kiriş, Güler Ertan, Belma Tuğrul & Tuba Nöbetçigil	
60-72 Aylık Çocukların Bilim Merakı Düzeylerinin Bilimsel Süreç Becerilerine Etkisinin İncelenmesi	121
Merve Öztekin & Rengin Zembat	
Erken Çocuklukta Okul Dışı Öğrenme Ortamlarında Matematik Eğitiminin Çocuğa Katkısı	122
İlgin Potuk, Bilge Betül Evkaya & Mehmet Mart	
Okul Öncesi Eğitimde Müze Ortamlarının Okul Öncesi Çocukların Öğrenme Sürecine Uygunluğunun Değerlendirilmesi	123
İşıl Betül Kolaşınlı & Esra Ömeroğlu	
Erken Çocukluk Dönemi Otizmlili Çocuklar ve Gölge Öğreticiler İçin Mahremiyet Eğitimi.....	124
Ebru Can & Esra Akgül	
Uluslararası Bakalorya İlk Yıllar Programı (IB PYP) Kapsamında Öğretmen Yeterlilikleri ve Mesleki Gelişim Süreçlerinin Betimsel Analizi.....	125
Zehra Nur Sağlam & Mehmet Nur Tuğluk	
"Sınırsız Ortamlar Sınırsız Ben" Sınıf Dışı Öğrenme Ortamları Programının 4-5 Yaş Çocuklarının Yaratıcılık Becerilerine Etkisinin İncelenmesi	126
Gökçe Özen Kaynarsu & Nilay Dereobalı	
Türkiye Yüzyılı Maarif Modeline Göre Anaokulu Açık Hava Öğrenme Merkezi Tasarımı: Bartın Üniversitesi Kutlubey Anaokulu Örneği	127
Hira Nur Kirenci , Gülenay Günaydın , Nisa Nur Metinyurt, Ümmühan Akpınar Afşin & Bilal Afşin	
60-72 Aylık Çocukların Yazı Farkındalığı Becerilerinin Desteklenmesi: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Kapsamında Bütünleştirilmiş Etkinlik Örneği	129
İrem Biçer & Feride Gök Çolak	
Machiavelli'nin Siyasal Düşüncesinin Öğretmen Eğitimi ve Sınıf Yönetimine Yansımaları	131
Mustafa Yaşar	

Biyomimikri Etkinliklerinin Kırsal Alanda Yaşayan Okul Öncesi Çocukların Çevresel Farkındalık ve Tutumlarına Etkisi	133
Yağmur Aydın & Sema Nur Güngör	
Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Okullara Dağıtılan Çocuk Kitaplarının Eğitsel Yönden Değerlendirilmesi	134
Ali Çolak, Sema Çelebi & Dila Nur Yazıcı	
Okul Öncesi Dönemde STEM Destekli Problem Çözme Sürecinin İncelenmesi: Bir Karma Yöntem Eylem Araştırması	135
Gamze Özçelik & Sema Nur Güngör	
Çocukların Açık Hava Öğrenme Ortamlarına Yönelik Tercihleri: Çocuk Odaklı Anaokulu Bahçe Tasarımı	136
Şennur Eçmen & Özlem Melek Erbil Kaya	
Felsefi İçerikli Resimli Hikâye Kitaplarının Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisi...	137
Aslı Balcı, Zehra Saadet Fırat & Zeynep Nur Aydın Kılıç	
Reggio Emilia, Waldorf ve Montessori Yaklaşımlarında Değerler Eğitimine Yönelik Öğretmen Görüşleri.....	138
Meryem Akkaya & Hande Usbaş Kaya	
Okuyan Bir Gelecek Projesi: Erken Yaşlarda Okuma Alışkanlığına Yönelik Sivil Toplum Temelli Bir Müdahale Modeli	139
Zoi Deniz Yılmaz, Tuğba Pehlivan & Ersoy Erdemir	
Kökten Yaprağa: Çocukların Ağaç Algısının Çizgiler Aracılığıyla İzini Sürmek.....	140
Nur Selin Argıtlı Erden, Sebahat Caynak & Özlem Yurt Tarakçı	
Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Resimli Çocuk Kitaplarının İçerik Açısından İncelenmesi	141
Elif Çetinkaya	
Exploring Preschoolers' and Teachers' Experiences with Realistic Mathematics Education: Insights From A 10-Week Intervention.....	142
Filiz Elmalı, Oğuzhan Özdemir, Seda Özer Şanal, Melda Kılıç, Tuncay Yavuz Özdemir & Huri Sena Aksoy	
Paylaşımli Kitap Okuma Uygulamalarının Okul Öncesi Çocukların Söz Varlığına Etkisinin İncelenmesi.....	143
Sonnur Işıtan, Mesut Saçkes, Merve Avşar, Gülcan Çetin & Makbule Gök	
Sorumluluk Eğitimi Programının Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sorumluluk Becerisine Etkisi	144
Merve Gül Karalar, Gamze Özçelik & Meral Taner Derman	
Doğada Öğrenmek: Doğa Temelli Eğitim Üzerine Bir Derleme	145
Rüveyda Menteş & Ümit Deniz	
Okul öncesinde Müze Dersi Uygulaması	146
Meryem İnci Günay	
Okul Öncesi Eğitim Programlarında Açık Hava Eğitiminin Yeri: Türkiye Örneği	147
Simge Yılmaz-Uysal & Damla Satıroğlu	
Erken Çocukluk Eğitiminde Proje Temelli Öğrenmenin Uygulamadaki Yansımaları: Nitel Bir Durum Analizi	148
Türkan Sedef Taşçı, Hasan Er & Duygu Untöken	
Erken Çocukluk Döneminde Okul Dışı Öğrenme Ortamları: Bir Çevre Şenliği Uygulama Örneği	149
Cemile Burcu Durmuş, Gamze Karaca & Esra Kabaca	
Hareket Dostu Anasınıfı	150
Helin Eylül Yiğit, Abdülbaki Ergel & Elif Sıla Yüksek	
Prodigies Müzik Programı'nın Türkiye'de Erken Çocukluk Müzik Eğitimi Bağlamında Değerlendirilmesi.....	151
Dilşah Keçe & Hatice Çelikaş	
Okul Öncesi Eğitim Sınıflarında Güne Başlama Zamanının İncelenmesi.....	152
Ece Çoban & Ayşe Öztürk Samur	
Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Verilen Kulüp Eğitiminin Ebeveyn Görüşleri Açısından İncelenmesi	154
Elif Çetinkaya	
Erken Çocukluk Döneminde Doğa Temelli Eğitime İlişkin Öğretmen Görüşleri	155
Ayşe Aslıhan Halat, Elvan Şahin Zeteroğlu & Züleyha Halat Yuvacı	

Erken Çocuklukta Sürdürülebilir Sosyal Duygusal İyi Oluşu Desteklemek için Bir Anaokulu Modelinin Etkililiğinin İncelenmesi	156
Nalan Kuru, Elif Yılmaz, Ezgi Akşin Yavuz, Emel Tok & Haydar Karaman	
“Duygu Dostu Okul” Dönüşüm Programının Etkilerinin Değerlendirilmesi: Okul Öncesi Öğretmenleri ve Velilerin Görüşleri	157
Türkan Bengisu Kumlay, Damla Güzeldere Aydın, Nihal Kesen & Nalan Kuru	
TÜBİTAK Meraklı Minik Dergisinin 2023 Sayılarının STEM Eğitimi Açısından İncelenmesi	158
Merve Delibaş & Aycan Buldur	
Okul Öncesi Eğitimde Tasarım Odaklı STEM Anlayışının Çocukların Fene Yönelik Motivasyonuna ve Matematik Becerilerine Etkisi.....	159
Kübra Bingöl & Abdulhamit Karademir	
Teacher Explanations of Physical Phenomena During Book Reading: A Naturalistic Observational Study in Early Childhood Classrooms	160
Ayşenur Mumcuoğlu & Feyza Tantekin Erden	
SCAMPER Tekniği ile Yaratıcılığı Geliştirme: Okul Öncesi Öğretmenlerine Yönelik Uygulamalı Atölye “Minik Zihinler için Büyük Fikirler: SCAMPER ile Yaratıcılığı Keşfetmek”	161
Irem Kabadayı & Buse Reşitoğlu	
Mindfulness (Bilinçli Farkındalık) Temelli Okul Öncesi Eğitim Programının Çocuklarda Dikkat ve Duygu Düzenleme Becerilerine Etkisi	163
Ersen Baran	
The Art of Living in Nature: Preschool Teachers’ Experiential Training Practices.....	164
Sema Sulak Güzey, Asiye Parlak Rakap, Bilge Sulak Akyuz , Türkan Ercan Özyayın & Bekir Güler	
Erken Çocuklukta Stem ve Sanat Entegrasyonunda Örnek Bir Program: Wolf Trap.....	165
Zerrin Mercan	
Erken Çocuklukta Kayıp Parçaları Tamamlamak: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Çerçevesinde Girişimcilik Eğitimi Pilot Uygulaması.....	166
Hazal Çelik	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Erken Okuryazarlık Becerilerine İlişkin Görüşleri	168
Irem Sari & Mihriban Özcan	
Erken Okuryazarlık ile İlgili 2020-2025 Yılları Arasında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi	169
Ilknur Demir, Hülya Kuşcu & Mihriban Özcan	
Ebeveyn Destek Programları: Erken Çocuklukta Ebeveyn Odaklı Bir Müdahale Modeli	170
Burhan Külcü, Deniz Irem Ergüney , Mehmet Demiröz & Onur Aygün	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çevre Temalı Açık Alan Etkinlik Uygulamalarına İlişkin Görüşleri.....	171
Cemile Burcu Durmuş & Müfide Akın	
Türkiye’de Sözcüksüz Kitaplarla ve Okul Öncesinde Sözcüksüz Kitaplarla Yapılan Çalışmaların Sistemik İncelenmesi ve Genel Bakış	172
Işık Sarac & Burcu Beceren	
Okul Öncesinde Değerler Eğitimi: 2013 Eğitim Programı, 2024 Eğitim Programı, 2024 Maarif Model Programı Karşılaştırmaları	173
Pelin Keler & Tuğba Aydemir Özalp	
Positive Discipline in Early Childhood Education: A Qualitative Inquiry Through the Eyes of Stakeholders.....	174
Şule Çelik Korkmaz	
Pandemi Sürecinde Hibrit Eğitimle Uygulanan Erken Okuryazarlık Projesinin Okul Öncesi Çocuklarının Erken Okuryazarlık Becerilerine Etkisinin İncelenmesi.....	175
Tuğba Durak Demirhan	
Okul Öncesi Eğitimde Öğrenme Merkezleri: Programlar Arası Karşılaştırma.....	176

Melike Düzenli Ayyıldız & Tuğba Aydemir Özalp	
Okul Öncesi Dönemde Yaşam Becerileri Eğitim Programının Geliştirilmesi: İhtiyaç Belirleme Çalışması.....	177
Şeyma Türen & Meral Taner Derman	
Çocuklarla Sanatı Konuşmak: Kandinsky'nin "Sarı-Kırmızı-Mavi" Adlı Eserine Çocuk Gözüyle Bakış.....	178
Raziye Erkul Hatipoğlu	
Okul Öncesi Eğitimde Doğa Farkındalığı	179
Emine Uzunay	
ÇAREM: Okul Öncesi Çocuklar İçin Aile Katımlı Multidisipliner Doğal Afet Okuryazarlığı Eğitim Modülü.....	180
Abdulhamit Karademir, Murat Ekici & Ayça Kartal	
Gezici Deney Bavulu: Bilimsel Keşiflere Yolculuk.....	181
Elif Pamuk, Didem Gölcük, Hasret Aydoğdu & Abdulhamit Karademir	
CARE: Doğal Afet Okuryazarlığı Ölçeği (Okul Öncesi Çocuklar için)	182
Abdulhamit Karademir, Fuat Elkonca & Fatih Yaman	
Sesli Kitaplarla Desteklenen Bütünleştirilmiş Fen ve Matematik Etkinliklerinin Erken Okuryazarlık Becerilerine Etkisi	183
Ayşenur Buzgan Üras & Feride Gök Çolak	
Erken Çocuklukta Çocuk Hakları ve Sürdürülebilirlik Bağlamında Alternatif Eğitim Modeli: Waldorf Pedagojisi	184
Banu Kurt Eren	
Okul Öncesi Dönemde Çocuklarla Felsefe (P4C) Uygulamalarına Yönelik Öğretmen Görüşleri	185
Sevi Kent Kükürtcü & Almıla Elif Altan	
Okul Öncesi Dönem Alan Becerileri ile Bütünleştirilen Çocuklar İçin Felsefe Metodu/Sorgulayan Sınıf	186
Nazlı Kaygusuz	
Türkiye'de Orman Okulu Yaklaşımı ile İlgili Yapılan Tez Çalışmalarının Doküman Analizi Yöntemiyle İncelenmesi.....	187
Şeyda Maide Batmaz	
Araştırmacı Öz-Yansıtmasının Metodolojik İşlevselliği: Gömülü Kurama Çıkan Otoetnografik Bir Yol Hikayesi	188
Nazmiye Temiz & Özkan Özgün	
Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Sosyal Alan İçeriklerinin Analizi: Öğretmen Özerkliği ve Esnek Planlama Olanakları....	189
Yusuf Uçkan	
Okul Öncesi Toplama ve Çıkarma Problemlerinde Çocukların Çözüm Stratejilerinin İncelenmesi.....	190
Kevser Koç & Yusuf Koc	
Joan Miró Temelli Sanat Etkinliklerinin Okul Öncesi Çocukların Sanat Eleştirisi Becerilerine Etkisi	191
İlayda Kimzan & Kader Karadeniz Akdoğan	
Bahçecilik Etkinlikleri Yoluyla Okul Öncesi Çocukların Bitkilere İlişkin Anlayışlarının İncelenmesi.....	192
Nur Evşan Kocaçolak, Melike Sarısakal, Sezen Çiçek Apaydın & Ebru Aktan Acar	
Erken Çocuklukta Çocuk Dostu Kitap Uygulamaları Rehberi ve Akademisyen Görüşlerinin İncelenmesi	194
Ceylan Yalçın, Aslıhan Belen & Hasan Er	
Bilişten İletişime: Okul Öncesi Çocuklarda Yürütücü İşlevlerin Akran İlişkilerine Etkisi	195
Betül Koçak & Gülçin Güven	
Okul Öncesi Döneme Yönelik Hikâye Kitaplarının Maarif Modeli Erdem- Değer -Eylem Çerçevesinde İncelenmesi...	196
Merve Şahin	
Çocukların Ölüm Sonrası Yas Sürecine Yönelik Pedagojik Destek Modeli: Sinematik Temsiller Üzerine Nitel Bir İnceleme	197
Seda Nursena Şahin	
Çocuk Kitaplarında Saklı Güç: Mindfulness ve Sosyal Duygusal Beceriler	199
Funda Eda Tonga Çabuk	
5 Yaş Çocuklarının Yaşam Becerilerine İlişkin Ebeveyn ve Öğretmen Görüşleri: Bir İhtiyaç Belirleme Çalışması.....	200

Melda Şen & Nevra AtiŐ Akyol	
Okul Öncesi Çocuklara Yönelik Çatışma Çözme Becerileri Etkinliklerinin Etkililiğinin Değerlendirilmesi	201
Ahmet Bora & Aslı Yıldırım	
36-72 Ay Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeylerinin Ebeveynin EĞitim Düzeyi Ve Sosyoekonomik Düzeyi ile İlişkisinin İncelenmesi.....	202
Canan Ayşe Ataşlı & İnanç Eti	
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Duygu Düzenleme Becerilerinde Sanat Temelli Etkinlikler: ÖĞretmen Görüşleri ..	203
Alparslan Ünsal, Mervegul Tarhan & Ömer Faruk Güvendi	
Birincil Bağlanma Stilleri İkincil Sosyal İlişkilerin Gelişimini Yordamakta mıdır?	204
Yusuf Ertan Elma & Şule Erden Özcan	
Erken Çocukluk Döneminde Vatandaşlık EĞitimi: Okul Öncesi ÖĞretmenleriyle Fenomenolojik Bir Çalışma.....	205
Galip Öner, Zülfiye Gül Ercan & Demet Öner	
Erken Çocuklukta Ait Olma: Resimli Çocuk Kitaplarında Kayıp ve Yeniden Aile Olma Üzerine Bir İnceleme / Belonging in Early Childhood: An Exploration Of Loss and Re-Forming Family in Picture Books.....	206
Gamze Bilir Seyhan	
Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Hikâye Hitaplarının Zihin Kuramı Kavramları Açısından İncelenmesi.....	207
Özge Pazar & Tuğba Konaş Azaklı	
Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Programı Sosyal Duygusal ÖĞrenme Becerilerinin ÖĞretmen Görüşleri Doğrultusunda İncelenmesi.....	208
Bedia Çakır & Mehmet Kanak	
Değerler EĞitimi Temalı Resimli Çocuk Kitaplarının İncelenmesi.....	209
Zeynep Kabadayı & Hande Usbaş Kaya	
Heidi Çizgi Filminde Zorbalık Temasının İÇerik Analizi Yoluyla İncelenmesi.....	210
Beyza Çelik, Aylin Perk, Efruze Yazıcı & Meral Taner Derman	
Pandemi Sonrası Dönemde Okul Öncesi Çocukların Sosyal Becerileri: Etkiler Devam Ediyor mu? ÖĞretmen Görüşleri Üzerine Nitel Bir Çalışma.....	211
Nihan Uzak	
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sosyal Tercihleri ile Davranışsal İnhibisyon Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	212
Hatice Nur Gökcan, Menekşe Boz & İbrahim H. Acar	
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Yürütücü İŞlev Becerileri İle Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	213
Nilüfer Yılmaz & Emine Ahmetoğlu	
ArkadaŐımla ÖĞreniyorum: Akran ÖĞretimi ile Sosyal Uyum ve Öz Düzenleme Becerilerinin Geliştirilmesi	215
Fatma Zehra Erol & Hamide Tek Baysal	
Resimli Çocuk Kitaplarında Yer Alan Duyguların İncelenmesi	217
Betül Sürek & Belma Tuğrul	
5 Yaş çocuklarının sosyal duygusal uyumları ile anne tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi	218
Tuba Bakan	
48-72 Ay Aralığındaki Çocukların Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Ebeveyn Öz Yeterliği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	219
Nurgül Kurtbaş	
Erken Çocuklukta Psikolojik Sağlamlık Programları: Sistemantik Derleme ve Meta-Analiz	220
Endam Düzyol Türk & Emel Tok	
Gelişimsel Bibliyoterapi Temelli Etkinlik Programının Okul Öncesi Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisi	221
Gaye Tecik & Aslı Yıldırım	
Çocuklar İÇin Felsefe Uygulamalarının Okul Öncesi EĞitime Devam Eden 5 Yaş Çocukların Eleştirel Düşünme Becerileri Üzerindeki Etkisi	222

Sevgi Uzunman, Emine Öztürk, Vildan Kılıçay & Kübra Eşe Akyürek	
Okul Öncesi Çocuklarda Zihin Kuramına Giden Yol: Dil, Bilişsel Esneklik ve Yaşa Bağlı Gelişimsel Farklılıklar.....	223
Türker Sezer, Ertan Görgü, Muhammed Ünal & Muhammed Fatih Küçükpara	
4-6 Yaş Çocuklarda Duygu Bilgisinin Yaş ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi: Bir Meta-Analiz Çalışması	224
Zeyneb Arıkan & Ebru Ersay	
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Öz Düzenleme Becerilerinin Eğitim Ortamlarında Desteklenmesine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi.....	225
Elif Alanyüz Öz & Duygu Çetingöz	
5-6 Yaş Çocukların Komşu Kavramına Yönelik Algılarının Resim Analizi Yöntemiyle İncelenmesi	226
Ceren Hanbay, Hatice Bekir & Cansu Türe	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Duygu Sosyalleştirme Yaklaşımları ile 60-72 Aylık Çocukların Duygu Bilgisi Arasındaki İlişki.....	227
İpek Asiloğulları, Ebru Ersay, Hafize Melike Can & Zeyneb Arıkan	
Okul Öncesi Dönemde Sosyal Duygusal Beceri Temelli Ebeveyn-Çocuk Atölyeleri: İhtiyaç Belirleme Çalışması.....	228
Türkan Bengisu Kumlay & Nalan Kuru	
Erken Çocuklukta Empati Becerisi: Ebeveynler ve Öğretmenler Çocuklarda Empatiyle İlgili Neler Düşünüyorlar?	229
Seda Nur Özbey & Ebru Ersay	
Çocukların Duygu Düzenleme Becerileri ile Ahlaki ve Sosyal Kural Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	230
Buket Özkan & Gökhan Güneş	
Erken Çocukluk Döneminde Beslenme Alışkanlıkları ile Duygu Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişkide Ebeveyn Tutumlarının Rolü	231
Damla Ündan & Fatma Özge Ünsal Aksebzeci	
Erken Çocuklukta Sosyal Akıl Yürütme: Sistematik Bir Derleme/ Social Reasoning in Early Childhood: A Systematic Review	232
Hatice Büşra Yılmaz Tam & İlkay Ulutaş	
Erken Çocukluk Döneminde Baba Çocuk İlişkinin Öz Düzenleme Becerileri İle İlişkisi.....	233
Hayriye Kamrak & Merve Canbeldek Erol	
Küçük Adımlar Büyük Riskler: 60-72 Aylık Çocuklar ve Ebeveynlerinin Risk Algısına Bir Bakış.....	234
Celil Yıldırım & Gamze Bilir Seyhan	
İsrar, Uzaklaşma ve Uzlaşma: Okul Öncesi Sınıflarda Gözlenen Akran Çatışmaları, Çözüm Stratejileri ve Öğretmenlerin Rolü.....	235
Rabia Özen Uyar	
Okul Öncesi Eğitim Alan Çocukların Sosyal Statülerinin İncelenmesine İlişkin Öğretmen Görüşleri	236
Nurdan Selamet & Özkan Sapsağlam	
Sineklerin Tanrısı Romanının Freud ve Kohlberg Kuramları Bağlamında İncelenmesi	237
Beyza Nur Çiçek & Hande Arslan Çiftçi	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Finansal Okuryazarlık Eğitimine İlişkin Görüş ve Deneyimleri.....	238
Tuğba Emiroğlu İlvan & Müge Şen	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Verimli Su Kullanımı Konusundaki Uygulamalarının İncelenmesi	239
Muhammed Berk Keleş & Esra Ömeroğlu	
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının İklim Değişikliği Anksiyetesi ile Sürdürülebilir Tüketim Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	240
Emine Ela Şimşek, Nurullah Düzen & Fatma Bolattaş Gürbüz	
Bursa İli İnegöl İlçesindeki Okul Öncesi Öğretmenlerinin Stem Eğitim Yaklaşımı ve Sürdürülebilirlik Konusundaki Görüşleri	241
Fatmagül Mutlu Abaydın	

Erken Çocuklukta Yaratıcılık ve Doğaya Yakınlık (Biyofili) Arasındaki İlişki	242
Yağmur Karaca & Dilan Bayındır	
Okul Öncesi Çocuklar ile Annelerinin Çevreye Yönelik Zihinsel Modelleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	243
Ayten Kurşun & Refika Olgan	
Okul Öncesi Dönem Resimli Çocuk Kitaplarının Doğa Zekâ Alanı Açısından İncelenmesi.....	245
Kübra Demir Öğrenci & Elvan Şahin Zeteroğlu	
Okul Öncesi Dönemde Çevresel Farkındalık: Yaban Hayvanı Farkındalık Testinin Geliştirilmesi	246
Betül Güvenal & Esra Betül Kölemen	
Erken Çocukluk Dönemindeki Babaların Ekolojik Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi	247
Merve Özer Akkaya & Füsün Kurt Gökçeli	
Identifying Needs of Parents with Young Children: What Do Parents Expect From Preschools in Terms of Engaging in Environmentally Significant Behaviors with Their Young Children?	249
Güneş Ezgi Demirci & Refika Olgan	
Erken Çocukluk Döneminde Sürdürülebilir Çevre Eğitimi: Öğretmen Görüşleri	250
Merve Kocaoğlu Sugetiren & Pınar Seydioğlu	
Resimli Çocuk Kitaplarında Sürdürülebilirlik Temsilleri: 7R Çerçevesine Dayalı Bir İçerik Analizi	252
Beyza Nur Çeltik, Özlem Okyay & Begümhan Yüksel	
Enhancing Preschool Children's Understanding of Responsible Consumption and Production through Education for Organic Waste Recycling.....	253
Seçil Cengizoğlu & Refika Olgan	
Erken Çocukluk Döneminde Kompost Eğitimi ve Uygulama Süreci: Minik Eller Toprakla Buluşuyor	254
Elif Nur Tekin & Cemile Burcu Durmuş	
Açık Hava Sınıflarının Sürdürülebilirlik Okuryazarlığına Katkılarına İlişkin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görüşleri ...	255
Betül Dinçer	
Okul Öncesi Öğretmenlerine Yönelik Beceri Temelli Çevre Eğitimi Uygulamalarının Sürdürülebilirlik Farkındalığına Etkisi.....	256
Zühal Tiğre Akçay & Ezgi Akşin Yavuz	
Erken Çocukluk Eğitiminde Sürdürülebilirlik Konusuna İlişkin Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi	257
Emine Şen & Rahime Filiz Ağmaz	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Doğa Deneyimleri Üzerine Nitel Bir Araştırma	258
Merve Bulut Öngen, Merve Avşar & Hatice Paslı Yılmaz	
Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimde Sürdürülebilirlik Kavramına Çok Yönlü Bakış	259
Fadimana Küçük	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çevre Okuryazarlığı Düzeylerinin Belirlenmesi	260
Yeliz Menteşe & Ayşenur Peker	
Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Programlarının SKH ve Okul Dışı Öğrenme Bağlamında Gelişimi (2002–2024)	262
Fatma Yalçın, Çağla Öneren Şendil & Funda Eda Tonga Çabuk	
Nature-Based Mindfulness Practices in The English Classroom: Insights For Cultivating Environmental Awareness in Early Childhood	263
Pınar Ketancı & Esim Gürsoy	
Oyuncak Bebeklerin Bilinçaltı Fısıltıları: Yapay Zekâ Destekli Duygu Analizi ile Erken Çocuklukta Sosyal-Duygusal Gelişim.....	264
Elif Demirci	
Erken Çocukluk Eğitiminde Dijital Zekâ: Teknolojiyle Büyüyen Çocuğun Gelişimsel Dinamikleri	265
Vuslat Oğuz Atıcı & Fatma Avcı	
Erken Çocukluk Eğitiminde Teknoloji ve Yapay Zekâ: Dönüşen Pedagogiler	266

Vuslat Oğuz Atıcı & Özsel Akay	
Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Eğitimde Yapay Zekâ Kullanımı ile İlgili Görüşleri	267
Elif Aksekili, Dilay Yurttaş & Esra Ömeroğlu	
36-72 Aylık Çocuklara Yönelik Dijital Erken Geometri Testinin Geliştirilmesi.....	268
Büşra Bilir Çevik & Yaşare Aktaş Arnas	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yapay Zekâ Okuryazarlığının Öğretimde Yaratıcılığına Etkisinin İncelenmesi.....	269
Kübra Eren, Bahriye Nur Çevik, Zeynep Kuşak & Cansu Köken	
5-6 Yaş Aralığındaki Çocukların Dijital Oyun Bağımlılığı Eğilimlerinin Psikolojik İyi Oluş Üzerindeki Yordayıcı Rolü... 270	
Hümeyra Günaydın & Melisa Akköse Kaya	
Erken Çocuklukta Dijital Oyunların Etkileri ile Ebeveyn Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	271
Hümeyra Günaydın & Alaaddin Ağcadağ	
Erken Çocuklukta Oynanan Dijital Oyunlarda Annenin Rolü.....	272
Kamile Aslan Akçer & Esra Ömeroğlu	
Erken Çocukluk Döneminde Çalışan Öğretmenlerin Öğretimde Yapay Zekâ Kullanım Boyutları	273
Gaye Cizdan & Aysun Turupcu	
Erken Çocuklukta SAYL Dijital Kütüphanesinin Kullanımı: Türkiye'den İlk Bulgular.....	274
Burcu Sarı Uğurlu, Bora Uğurlu, Ebru Aktan Acar & Adriana G. Bus	
Okul Öncesi Eğitimde Yapay Zekâ Uygulamalarının Kullanımına Yönelik Öğretmen Adaylarının Görüşleri ve Deneyimleri.....	275
Ceren Karataş & Burcu Sarı Uğurlu	
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Eğilimleri ile Yapay Zekâya Hazırbulunuşlukları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	276
Sebahat Caynak & Hande Arslan Çiftçi	
Görünür Olanın Ötesinde: Erken Çocuklukta Dijital Mahremiyetin ve Güvenliğin Korunması	277
Senanur Karataş & Hilal İlknur Tunçeli	
Erken Çocukluk Eğitiminde Yapay Zekâ Teknolojileri: Okul Öncesi Öğretmenleri Ne Düşünüyor?	278
Serap Aktemur Gürler	
Erken Çocuklukta Kitapla Buluşma: Dijital ve Basılı Ortamlarda İlgi ve Dikkatin Karşılaştırmalı Analizi.....	279
Esra Merdin & Gediz Bayazıt	
Grafikle Bütünleştirilmiş Kodlama Etkinliklerinin 60-72 Aylık Çocukların Kodlama ve Bilgi İşlemsel Düşünme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi	280
Kader Karatoprak & Feride Gök Çolak	
Okul Öncesi Dönemde Dijital Oyun Oynamaya Yönelik Ebeveyn Görüş ve Uygulamaları	281
Pınar Polat & Ebru Deretarla Gül	
3B Teknolojilerle Bilişimsel Düşünme: Okul Öncesi Dönemde Karşılaştırmalı Bir Araştırma	282
Büşra Somuncu Çoksağır & Aslı Yıldırım	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerileri Özyeterlikleri ile Dijital Okuryazarlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	283
Meltem Şişlioğlu & Meral Taner Derman	
Öğretmenlerin Gözünden Yapay Zekâ Destekli Erken Matematik Hikâyeleri: Zorluklar ve Pedagojik Boyutlar	284
Ayşegül Akıncı Coşgun, Melek Merve Yılmaz & Şengül Pala	
Dijital Oyunlar Karşısında Okul Öncesi Öğretmenlerin Değişen Rollerini ve Denge Arayışı: Teşvik mi, Sınırlandırma mı?	285
Ezgi Türkkent & Emel Durmaz	
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarında Yapay Zeka Algı ve Tutumunun Duygusal Zekaya Etkisi.....	287
Burcu Güloğlu & Hızır Dinler	
TRT Çocuk Çizgi Filmlerinin Türkiye Yüzyılı Maarif Programı Erdem-Değer-Eylem Çerçevesinde İncelenmesi.....	289

Ayşenur Kalkan & Tuba Mumcu	
Büyük Dil Modellerinin Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Mesleki Öz-Yeterlikleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi: Karma Yöntem Çalışması	290
Seda Ata & Seda Karaçelik	
Okul Öncesi Eğitimde Gelişimsel Değerlendirilme İçin Yapay Zeka Destekli Bir Platform Geliştirilmesi: Bir Tasarım Temelli Araştırma.....	291
Muhammed Fatih Küçükpara	
Okul Öncesi Eğitimde Yapay Zekâ Devrimi Başladı mı? Türkiye'den Kesitsel Bir Çalışma.....	292
Burcu Bağcı Çetin	
Ebeveynler Ne Düşünüyor? Erken Çocuklukta Dokunmatik Ekranlı Dijital Araç Kullanımı	293
Büşra Somuncu Çoksağır & Yüksel Büşra Yüksel Aykanat	
Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Ebeveynlerin Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutumları ile Çocukların Problemleri Medya Kullanımı ve İletişim Becerilerinin İncelenmesi	294
Ayşe Yavuz & Gülden Uyanık	
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Dijital Okuryazarlık ve Dijital Öğretim Materyali Geliştirme Öz-Yeterlikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	295
Zeynep Bayram , Sinan Koçyiğit & Ayşenur Yazar	
Yapay Zeka ve Teknoloji Destekli Uygulamaların Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Motivasyon Düzeylerine Etkisi .	296
Beyza Çakıcı, Elif Alanyüz Öz & Gülden Uyanık	
Okul Öncesi Çocukların Sosyal Davranışları ile Problemleri Medya Kullanımı ve Değer Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	297
Turan Ozan Aslan & Özkan Sapsağlam	
Yapay Zekâ ile Zenginleştirilmiş STEM Etkinliklerinin Okul Öncesi Çocukların Bilim Motivasyonuna Etkisi.....	298
Nisanur Ülger , Nisanur Kuvvetli & Melek Merve Yılmaz 1	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Dijital Okuryazarlık ile İlgili Görüşleri: Ankara İli Örneği.....	300
Bengisu Ata & Bengü Türkoğlu	
Yapay Zekâ ile İlk Temas: Erken Çocuklukta Sohbet Botlarıyla Etkileşimin Sosyal Duygusal Dinamikleri.....	301
Burcu Beceren, Seda Sarıtaş & Ceren Baydemir	
Okul Öncesinde Çocuğu Bulunan Annelerin Dijital Ayak İzi Farkındalıkları ile Çocuklarının Dijital Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	302
Mine Güngör, Yüstra Dersinlioğlu, Mürsel Karamanlı & Esra Betül Kölemen	
Annelerin Paylaşan Ebeveynlik (Sharenting) Düzeyleriyle Çocukların Problemleri Medya Kullanımları ve Akran Zorbalığı Davranışları Arasındaki İlişki	303
Zeynep Çetin & Özkan Sapsağlam	
Okul Öncesi Eğitiminde Teknoloji Entegrasyonu: Uygulamalı Eğitim Sürecinden Öğretmen Perspektifleri	304
Mefharet Veziroğlu Çelik, Seda Ata, Tayyar Tepe, Zeynep Çelik & Hasan Balcı	
Erken Çocukluk Eğitimine Yapay Zekâ Teknolojilerinin Entegrasyonu: Potansiyel Faydalar, Riskler ve Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar	305
Şuhra Yağbasan & Ümran Alan	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi (TPAB) Düzeylerinin İncelenmesi.....	306
Melike Yörüko, Özge Özel & Perihan Ünüvar	
Erken Yaşta Teknolojik Araç Kullanımı Üzerine Ebeveyn Görüşleri.....	307
Bedia Çakır & Mehmet Kanak	
Youtube'daki Popüler Çocuk Şarkılarında Toplumsal Cinsiyet Rollerini	308
Beril Ateş & Aytaç Dilek	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Dijital Okuryazarlığı: Maarif Modeli İçin Bir Gereklilik	309
Dicle Akay & Gözdenur Işıkcı Başkaya	

Okul Öncesi Öğretmenleri Yapay Zeka Çağında Pedagojik Rotalarını Nasıl Oluşturuyor?.....	310
Tuğba Baş, Emel Durmaz & Nergiz Teke	
Eğitim Teknolojilerinin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kullanımı.....	311
Fulden Tunç Genç 1& Aytaç Göğüş	
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Duygusal Zeka ve Dijital Okuryazarlıklarının Mesleki Tutumlarına Etkisi.....	312
Hilal Yılmaz, Şeyma Değirmenci & Büşra Çelik	
Sosyal Medyada Ebeveynlik: Türkiye ve Yurtdışındaki “Sharenting” İle İlgili Lisansüstü Tezlerin Sistematik Bir Derlemesi	314
Nuray Koç	
Sürükle ya da Bırak: Özel Gereksinimli Çocuk Ebeveynlerinin Dijital Oyun Tercihleri	315
Ahmet Koç	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yapay Zekâ Okuryazarlık Düzeyleri ile Mesleki Öz Yeterlilikleri Arasındaki İlişki.....	316
Işıl Taş & Beyza Özkan	
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Fiziksel Aktiviteye Katılımı ve Ekran Kullanımına İlişkin Ebeveyn Görüşleri	317
Eda Güldür & Özkan Sapsağlam	
Erken Çocuklukta Matematiksel Odaklanma Eğilimlerinin Teknoloji Destekli Programla Geliştirilmesi.....	318
Feyza Aydın Bölükbaş , Seray Demir, Hüseyin Buğra Demirtaş & Yunus Emre Topal	
Erken Matematik Eğitiminde Öğretmenlerin Teknoloji Kullanımının İncelenmesi	320
Kadriye Selin Budak & Feyza Aydın Bölükbaş	
The Effects of Background TV on Children’s Executive Function Skills	322
Ayşegül Metindoğan, Hüsna Hümeysra Sağıroğlu, Beyza Ayaz Kılıç & Betül Sarı	
0–6 Yaş Çocuğu Olan Ailelerin ChatGPT Kullanım Deneyimleri: Fenomenolojik Bir Araştırma.....	323
Betül Çebi	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yapay Zekâ Okuryazarlık Düzeyleri ile Mesleki Öz Yeterlilikleri Arasındaki İlişki.....	324
Işıl Taş	
Okul Öncesinde Teknoloji Destekli Etkinliklerin Katılım, Dil Gelişimi ve Problem Çözme Becerilerine Etkisi.....	325
Muhammed Muzaffer Özhan, Ümmühan Ormancı, Mustafa Kaya & Aleyna Simge Çalık	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Teknolojik Pedagojik Alan Bilgileri ile Teknoloji Öz Yeterlilikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	326
Ayşe Ayçiçek Akıllı & Raziye Günay Bilaloğlu	
Okul Öncesi Eğitimde Yapay Zekâ Platformları ve Uygulamalar	327
Ömer Uysal, Hilal Ekmekçi, Enes Memişoğlu & Merziye Ale	
Erken Duygu Düzenleme Ölçeği’nin Geçerlik Güvenirlik Çalışması’nın Pilot Araştırması	328
Beyza Hamamcı & Canan Peker	
Icf Temelli İletişim Tarama Ölçeği: Okul Öncesi Dönem Çocuklar İçin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması	329
Esmâ Nur Yelek Çatal, Tuğçe Karahan Tığrak, Kübra Atalay Kabasakal & Maviş Emel Kulak Kayıkcı	
Matematiksel Becerilerde Paydaş Yaklaşımları: Değerlendirme Süreçlerine Fenomenolojik Bir Bakış	330
Şeyma Atıcı & Berrin Akman	
61-72 Aylık Çocuklar İçin Öz Bakım Becerileri Ölçeği Ebeveyn Formu Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması	331
Selin Yonca Ünsar & Banu Özkan	
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının 21. Yüzyıl Becerileri ile Öz Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişki.....	332
Hızır Dinler	
STEM Zihin Alışkanlıkları Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması.....	333
Özge Özcan, Ahmet Erol & Asiye İvrendi	
Okul Öncesi Öğretmenlerine Yönelik STEAM Eğitimi İnanç ve STEM Öğretimi Öz-Yeterlik Ölçeklerinin Türkçeye Uyarlanması	334

Özge Özcan, Ayşegül Ögütçen 2, Merve Canbeldek Erol, Ahmet Erol & Asiye İvrendi	
48-72 Aylık Çocukların Dinleme Becerisi Düzeylerinin Çeşitli Sosyo-demografik Özellikler Açısından İncelenmesi...	335
Seda Nur Ergül & Büşra Koçak Macun	
Konuşma Sesi Bozukluklarında Yürütücü İşlevler: Ulusal Alanyazın Derlemesi	336
Gizem Nur Gör & Nurdan Cankuvvet	
Erken Okuryazarlık Becerilerine Etki Eden Faktörlerin Araştırılması	337
Ertan Görgü	
Erken Çocuklukta Sosyal Güç Algısı.....	338
Ayşenur Ünal * & Ebru Ersay	
Okul Öncesi Matematiğe Yönelik Duyuşsal Tutum Ölçeğinin Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması....	339
Muhammed Ünal, Muhammed Fatih Küçükkara & Türker Sezer	
Okul Öncesi Eğitimde Yeni E-Karne Sistemi: Öğretmen-Ebeveyn Deneyimlerine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi..	340
Muhammed Fatih Küçükkara & Nesrin Işığı	
Constructing A Definition of Childhood Aggression.....	341
Sümeyra Eryiğit & Refika Olgan	
Bu Çocuğun Müziğe Yeteneği Var mı?: Öğretmenlerin Müzik Yeteneğini Kavramsallaştırmalarının İncelenmesi.....	342
Sadiye Keleş, Zeynep Seda Çavuş & Özge Yıldız	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklardaki Rekabetçi Davranışlara Yönelik Algıları ve Sınıf İçi Müdahale Stratejileri	343
Feyza Uysal & Hilal İlknur Tunçeli	
Okul Öncesi Eğitimine İlişkin Toplumsal Cinsiyet Konulu Araştırmaların İncelenmesi	344
Nurdan Kızılay & Seda Şahin	
Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çocuk Gelişimcilerin Görev ve Sorumluluklarına İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	345
Hale Dere Çiftçi, Adalet Biltekin, Birgül Berna Uysal, Gamze Ağıl, Elif Gülbani & Gülbahar Karataş	
Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Ev Okuryazarlık Ortamı ve Dinleme Becerisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	346
Özge İdrisoğlu, Kazım Biber, Sonnur Işıtan & Elif İnci Umut	
5-6 Yaş Alfa Kuşağıyla Z Kuşağı Çocuklarının Anne ve Öğretmen Görüşleri Işığında Karşılaştırılması.....	347
Nursena Göçmen & Handan Asude Başal	
Okul Olgunluğu Değerlendirme Aracının Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması.....	348
Mihriban Özcan & Adalet Kandır	
Koku Duyusunun Önemi ve Gelişimsel Değerlendirmedeki Yeri.....	349
Esin Dibek	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerlendirme Sürecinde Paylaşım Aracı Olarak Video Kullanımına İlişkin Deneyimleri..	350
Beyzanur Canol Çalkan & Selda Aras	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Zorbalık Davranışlarına İlişkin Farkındalıkları	352
Şeyma Türen & Huriyenur Güdül	
57-84 Aylık Çocuklar İçin Finansal Okuryazarlık Ölçeği (Ebeveyn Formu): Ölçek Geliştirme Çalışması	353
Sümeyye Öcal Dörterler, Banu Özkan & Mehmet Nur Tuğluk	
Çocuk Çizimlerinde Savaşın İzleri: Altı Yaş Grubu Suriyeli Çocuklar Üzerine Nitel Bir Araştırma	354
Malak Ahmad & Nuray Koç	
Konuşma Sesi Bozukluğu Olan Okul Öncesi Çocuklarda Aile Katılımlı Müdahalenin Etkililiği: Çoklu Karşıtlık Yaklaşımı..	355
Beyza Nur Dükar, Özge Sert Alliş & Melike Kalay	
4-5 Yaş Çocuklarda Matematiksel Örüntü Becerilerinin İncelenmesi	356
Hülya Kuşcu & Mehmet Ceylan	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerlendirme Sürecine İlişkin Görüşlerinin ve Zihin Haritalarının İncelenmesi.....	357
Nisanur Ülger & Raziye Günay Bilaloğlu	

Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının İsimleri Ne Söylüyor?	358
Burcu Güngör & Sude Kartal	
Küçük Çocuklu Ailelerde Baba Katılımı ve Anne Bekçiliğinin İncelenmesi	360
Azize Ummanel	
Babaların İyi Oluş Düzeyi ile Algıladıkları Sosyal Desteğin Baba Katılımına Etkisi.....	361
Azize Ummanel	
İstihdam Politikalarının Erken Çocukluk Eğitimi Öğretmen Adaylarının Mesleki Kimlik Gerilimlerine Yansımaları	362
Ramle Gül Hazar & Merve Gangal	
Global Shifts in Corporal Punishment Policy: A Comparative Analysis of Legal Reforms and Cultural Change in Early Childhood Contexts	363
Mustafa Yaşar	
Çocukların Yürütücü İşlev Becerileri ile Yaratıcılık Potansiyelleri Arasındaki İlişki: Sistemik Bir İnceleme.....	365
Ikra Kılınçarslan & Fatih Dereli	
Okul Öncesi Eğitim Programlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi (MEB 2013-MEB 2024- TYMM 2024) .	366
Sümevra Çakal & Hilal İlknur Tunçeli	
Okul Öncesi Eğitimde Yürütücü İşlev Becerilerinin Eğitim Programları ve Uygulamalara Yansımalarının İncelenmesi	367
Ayşegül Öğütçen, Fatih Kaynar & Berrin Akman	
Çizgi Filmlerin “Erdem – Değer – Eylem Modeli” Kapsamında Değerler Açısından İncelenmesi.....	368
Esra Gamze Uğur Ekşi & Zehra Üzülmaz	
Okul Öncesi Eğitimde Türkçe Alan Becerileri ile Bilişsel Söylem İşlevleri Arasındaki İlişki: Maarif Modeli Üzerine Bir Analiz	369
Emine Şen & Rahime Filiz Ağmaz	
Küçük Sayılar, Büyük Farklar: Anlık Sayı Algısının Farklı Ülkelerin Okul Öncesi Eğitim Programlarındaki Yeri.....	370
Rahime Çiçek , Nalan Kuru & Yusuf Koc	
Türkiye’de Erken Çocukluk Eğitimi Politikalarında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	372
Gediz Bayazıt & Hatice Selcen Aslan	
Güncellenen Okul Öncesi Programıyla İlgili Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi	373
Güzin Özyılmaz, A. Murat Ellez , Meliha Türkün, İlayda Duran & İrem Arı	
Özbekistan Okul Öncesi Eğitim Politikaları: Erken Sovyet Döneminde Okul Öncesi Eğitim Sisteminin Kuruluşu	374
İroda Oripova & Müge Şen	
Taşkent’ten Ankara’ya : Taşkent Deklarasyonu Dönüştürücü Erken Çocukluk Bakımı ve Eğitimi Stratejileri Kapsamında Türkiye’nin Üç Yıllık Yolculuğu (2022-2025)	375
Nihan Feyman Gök, Ebru Yaman, Esra Bilgin, Perihan Tuğba Şeker & Serkan Yaman	
Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programının Genel Yapısı, Uygulama Süreci ve Beceri Temelli Eğitim Açısından Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi	376
Hatice Kefeli	
COVID-19 Pandemisi Sürecinde Erken Çocukluk Eğitimi ve Bakımı: Politika ve Uygulama.....	377
Gizem Silistire	
Çocukların Refahını Desteklemede Pedagojik Danışmanlığın Rolü: İstanbul’da Bir Nitel Araştırma	378
Sibel Han	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Esenliği ve Sosyal Duygusal Öğrenmesini Destekleyen Bir Öğrenme Topluluğu Tasarımı	379
Fetiye Erbil	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Fen Eğitimi Öz-Yeterlik İnançlarına Göre Sınıflarında Bulunan Fen Merkezlerinin İncelenmesi	380
Esra Doğanay Koç	

Mentörlük Sürecinin Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Uygulamaları Üzerindeki Rolünün İncelenmesi	381
Delal Helin Çiftcioğlu & Selda Aras	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sosyal ve Duygusal Yeterlilikleri ile Sınıf Yönetimi Becerileri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi	382
Aylin Perk, Beyza Çelik, Efruze Yazıcı & Nalan Kuru	
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Müzik Eğitimine Yönelik Öz-Yeterlik Algılarının Belirlenmesi	383
Emine Yılmaz Bolat, Büşra Coşkun, Fatma Avcı & Bahadır Bahçeci	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Erken Okuryazarlık Algıları: Metaforik Bir İnceleme	384
Ismail Erkin Köse & Hilal İlknur Tunçeli	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Açısından İletişim Becerilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi	385
Nazife Hülya Bilgin	
Waldorf ve Montessori Temelli Duyu Eğitimi Uygulamalarına Yönelik Öğretmen Adaylarının Deneyimleri ve Görüşleri	386
Fatma Bolattaş Gürbüz	
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Bakış Açısıyla Öğretmenlik Uygulaması Gerçekleri ve Dilekleri.....	387
Rengin Zembat, Hilal Yılmaz, Hilal İlknur Tunçeli & Ezgi Akşin Yavuz	
Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi	388
Ahmet Sakin & Halime Sunar	
Okul Öncesi Öğretmenlik Programı Öğrencilerinin Grup Proje Deneyimlerinin İncelenmesi.....	389
Kevser Koç	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kişiler Arası Problem Çözme Becerilerine Yönelik Görüşleri.....	390
Fatime Sabahat Işıktekiner	
Hareketin İzini Sürmek: Türkiye’de Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programlarında Fiziksel Gelişimin Temsili Üzerine Bir Araştırma	391
Şennur Eçmen * & Özlem Melek Erbil Kaya	
Zihinlerdeki Sanat: Erken Çocuklukta Sanat Eğitimine Dair Metaforik İmgeler	392
İlayda Gürsoy Kızılaslan	
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Mesleki Yeterliliklerinde Bilişsel Esneklik ve Öğretme Motivasyonunun Rolü: İletişim Becerileri Bağlamında Bir İnceleme.....	393
Nihan Uzak	
Mezuniyet Sürecindeki Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Okudukları Alan ve Eğitim Hayatlarına İlişkin Görüşleri	394
Seval Ördek İnceoğlu	
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeyleri.....	395
Hatice Selcen Aslan & Berrin Akman	
STEM ve Bilim Öğrenimine Yönelik Motivasyonun Artırılmasında Müdahale Programlarının Etkisi: Öğretmen Adayları Örneği	396
Kevser Cenneter & Oğuzcan Çiğ	
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarında Akademik Erteleme Eğilimi ve Psikolojik İyi Oluş İlişkisinde Akademik Özyeterliliğin ve Akademik Başarının Rolü: Bir Yapısal Eşitlik Modellemesi	397
Abdullah Atan	
Erken Yaşta Sözcük Öğretimi: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Tercih Ettikleri Uygulamalar.....	398
Semra Elçi & Gökçe Karaman Benli	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Önyargısız Eğitim Programı Gereksinimlerine İlişkin Bir İhtiyaç Analizi	399
Yasemin Ermiş & Mine Canan Durmuşoğlu	
Öğretmen Adaylarının Portfolyo Performansı: Karşılaştırmalı Bir İnceleme.....	400
Özge Kalaba Yıldırım, Semanur Sancılı, Sude Naz Gürkan & Gülçin Güven	

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sosyal Öz-Yeterlik Düzeyleri: Demografik Değişkenler Açısından Bir İnceleme.....	401
Ümit Ünsal Kaya & Özgün Uyanık Aktulun	
Okul Öncesi Öğretmen Adayları İçin İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi: Bir Dersin Anatomisi	402
Işık Sabırlı	
Küçük Çocukların Erken Matematik Başarısı: Çocukların Duyuşsal Tutumları, Öğretmenin ve Ailenin Rolü	403
Türker Sezer , Muhammed Fatih Küçükkara & Muhammed Ünal	
Devlet Üniversitesine Devam Eden Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Problemlerinin İncelenmesi	404
Gökçe Akın Kaya & Ebru Ersay	
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Çocuk Kütüphanesindeki Uygulamalarına İlişkin Deneyim ve Görüşleri	405
Emine Inci, Nisa Başara Baydilek, Selcen Aydoğan & Özde Nur Kulakçı Dağdelen	
Erken Çocuklukta Etnomatematiğe İlişkin Öğretmen Görüş ve Uygulamaları.....	406
Abdülbaki Ergel	
Erken Çocuklukta Bilim Motivasyonunu İncelemek.....	407
Irem Sude Çayan, Zeynep Toraman, Ebru Ersay & Merve Bulut Öngen	
Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Öğrenmenin Desteklenmesine Yönelik Bir Delphi Çalışması.....	408
Güliden Altın Yöntem & Elvan Şahin Zeteroğlu	
Uygulama Toplulukları Kuramı Çerçevesinde Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Ders Araştırması Sürecindeki Deneyim- leri	409
Selda Aras, Ayça Ülker, Betül Dilşad Ertekin & Gamze Nur İnönü	
Okul Öncesi Eğitimde Veri Analizi ve Grafik Konularına İlişkin Öğretmen Görüşleri	410
Merve Delibaş & Aycan Buldur	
Okul Öncesi Öğretmenleri ve Okul Öncesi Döneme Eğitim Veren İngilizce Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Stilleri, Mesle- ki Yeterlilik Algıları ve İş Motivasyonları ile Çevresel Yoksunluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	411
Elif Yaman& Çiğdem Aytekin	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Dijital STEM Pedagojik Alan Bilgisi Düzeylerinin ve Uygulamalarının İncelenmesi	412
Burcu Çabuk & Fatma Alisinanoğlu	
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Yaşam Becerileri Dersine İlişkin Yansıtıcı Görüşlerinin İncelenmesi	413
Merve Avşar & Kazım Biber	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Dinleme Becerilerini Geliştirmek için Sınıf İçinde Yaptıkları Etkinlikler ve Karşılaştıkları Zorluklar.....	414
Hatice Berna Türe Köse	
Okul Öncesi Öğretmenleri İçin Matematik Konuşmaları Ölçeğinin Geliştirilmesi	415
Elifnur Sarıkoca Işgın & İlkay Ulutaş	
The Effect of Preservice Preschool Teachers' Motivation to Teach on Their Psychological Well-Being	416
Merve Tezel	
Öğretmen Gözüyle Okul Dışı Öğrenme Ortamları: Okul Öncesi & Fen Bilimleri Öğretmenlerin Karşılaştırılması.....	417
Hakan Türkmen & Çiğdem Dede Yemişçi	
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Becerileri ile Problem Çözme Becerileri ve Genel İyi Oluşları.....	418
Tunahan Karaarslan & Gülçin Güven	
Okul Öncesi Fen Eğitiminde Hikâye Temelli 5E Öğretmen e-Atölyelerinin Mesleki İşbirliği ve Öğretmen-Çocuk İlişkileri- ne Etkisi	419
Şeyma Değirmenci, Güliden Uyanık 2, Gülşah Günşen	
Büşra Çelik & Tuğba Kontaş Azaklı	
Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlar: Okul Öncesi Öğretmen Adayları Üzerine Bir İnceleme	421
Aysun Gürol & Şeyma Türen 1	

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Başarı Düzeylerini Etkileyen Faktörler	422
Mustafa Köse & Hatice Berna Türe Köse	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Algoritmik Düşünme Becerilerine İlişkin Görüşleri: Bir İhtiyaç Analizi	423
Gizem Türitoğlu & Gülden Uyanık	
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Yaşam Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi.....	424
Selçuk Türkmen & Ahmet Ruçhan Sağıroğlu	
Öğretmen Adaylarının Temel Öğretmenlik Yeterliliklerinin İncelenmesi	425
Hasan Dilek	
Okul Öncesinde Fen Kavramlarının Öğretiminde Öğretmen Uygulamalarının İncelenmesi.....	426
Burcu Ceyhanlı & Raziye Günay Bilaloğlu	
Exploring Preschool Teacher Identity: Candidate Perceptions in The Context of Teacher Education.....	427
Sema Sönmez, Şule Erden Özcan & Özlem Okyay	
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Lisans Programında Okul Deneyimi Dersinin Eksikliğine İlişkin Görüşleri.....	428
Fikrinaz Damla Akbaba	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Uzamsal Becerileri Anlatırken Kullandıkları Dilin İncelenmesi	430
Fatma Merve Şimşek	
HOBANIN Kinetik Korosu: Gemlik'te Erken Çocukluk Döneminde İş Birliğine Dayalı Somutlaşmış Hareket, Ritim ve İyi Oluş Pedagojisi.....	431
Elif Demirci	
Erken Çocukluk Döneminde Anne ve Babaların Çocukların Matematik Becerilerini Destekleme Düzeylerinin Çocukların Matematik Becerilerine Etkisinin İncelenmesi	433
Şenay Bulut Pedük & Öznur Ateş	
Farklı Sosyoekonomik Bölgelerde Görev Yapan Okul Öncesi Öğretmenlerinin Aile Katılım Çalışmalarına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi	434
Merve Ceylan & Büşra Ronahi Ilke	
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Gözünden Baba Katılımı.....	435
Esra Bay, Elif Öyküm Öner & Özlem Dönmez	
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Aile Kavramına Dair Algıları: Nitel Bir İnceleme	436
Özlem Bal	
Olumsuz Okul Anılarının Bireylerin Duygu Durumu Üzerindeki Etkisi.....	437
Özlem Kiriş , Belma Tuğrul, Tuba Nöbetçigil, Sümeyye Bayat Uçar, Nilgün Yıldırım & Sevilay Yazarlı Çelik	
Cumhuriyet'ten Günümüze Okul Öncesi Eğitim Programlarında Aile ve Toplum İşbirliğinin Dönüşümü	438
Merve Özdemir & Hilal Ilknur Tunçeli	
Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirirken Karşılaştıkları Zorluklar ve Başa Çıkma Stratejilerinin Ekolojik Bir Perspektiften İncelenmesi	439
Cansu Furuncu, Fatma Akbulut Atakol & Ezgi Akşin Yavuz	
Akran Zorbalığında Öğretmen Müdahale ve Görüşlerine Yönelik Çalışmaların Meta-Sentezi.....	440
Yasemin Kaya & Ümit Kahraman	
Dijital Araçların Aile-Öğretmen İş Birliğinde Kullanımı: Fırsatlar ve Zorluklar	441
Bilal Macun & Alparslan Ünsal	
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Karakter Gelişimleri ile Anne-Baba-Çocuk İletişimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi..	442
Bilal Macun & Esra Ömeroğlu	
Child Temperament and Household Chaos as Predictors of Preschool Children's Learning Behavior	443
Beyza Hamamcı, Sibel Karabekmez & Ibrahim H. Acar	
Ebeveyn Tükenmişliği, Dijital Ebeveynlik ve Çocuk Anne-Baba İlişkisi	444

Aleyna Yıldız , Beyza Çelik & Pınar Bağçeli Kahraman	
Ailelerin Gözünden Kitap Okuma ve Oyun Programının Çocukların Erken Okuryazarlık Becerilerine Katkısı	445
Gökçe Karaman Benli, Figen Şahin, Arif Yılmaz, Elif Naz Altaş & Aylin Aygün	
Erken Çocukluk Eğitimine Aile Bağlılığı: Türkiye Örneğinde Çok Değişkenli Bir Değerlendirme	446
Ümit Ünsal Kaya & Ümmühan Akpınar	
Okul Öncesi Eğitimde Toplum Katılımının Güçlendirilmesi İçin İlk Adım: Eğitimcilerin Bakış Açuları ve Uygulamaları	447
Hazal Koç & Ümran Alan	
Türkiye’de Anne Bekçiliğine İlişkin Araştırmalar: Bir Kapsam Belirleme Çalışması	448
Sema Karanfilci & Ümran Alan	
Sayfalar Arasında Büyümek: Bilecik’te Bir Kütüphane Örneğinde Erken Çocuklukta Anne ve Baba Rollerinin Kitaplara Yansımaları	449
Nida Nur Sevilmiş & Tuba Mumcu	
Resimli Çocuk Kitaplarında Boşanma Temasının İçerik Analizi	450
Aytuğ Meryem Yiğit & Osman Basit	
Erken Çocukluk Dönemi Matematik Yeterliliğine İlişkin Ebeveyn Algıları.....	451
Kerem Avcı & Mesut Saçkes	
Bebek ve Çocuk Kütüphanelerinin Kullanımına Yönelik Ebeveyn ve Kütüphaneci Görüşleri: Nitel Bir Araştırma	452
Mehtap Efe	
Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitimden Beklentileri: 2012–2025 Literatür ve Güncel Bulguların Karşılaştırmalı İncelemesi.	453
Saadet Bartan	
Okul Öncesi Dönemde Aile ve Öğretmen İletişimi ile Çocuğun İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi... ..	454
Hüsnüye Mümüneoğlu & Meral Taner Derman	
Bir Lokma Mutluluk, Bir Sofra Bereketi: Okul Öncesinde Özgün Bir Sosyal Sorumluluk Projesi ile Okul-Aile-Toplum İş Birliği	455
Nurçin Temel	
Yeni Bir Kavram Önerisi: Kutsal Çocuk	456
Özkan Sapsağlam	
Tek Ebeveynli Bir Ailede Aile İşlevselliğinin İncelenmesi: Durum Çalışması.....	457
Mustafa Yaşar & Büşra Vural Şenel	
Ebeveynlik Rolündeki Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk Kitapları Seçim Ölçütlerinin İncelenmesi	458
Cansu Köken & Özge Ruken Ergün	
Erken Çocuklukta Sinir Sistemi Temelli Ebeveyn Desteği: Aile ve Okul Ekosistemini Bütünleştiren Bir Model Önerisi	459
Aslı Alnıaçık	
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Aileye İlişkin Metaforik Algılarının İncelenmesi /An Examination of Preschool Children’s Metaphorical Perceptions of Family	461
Şevval Uyanık Çıracı & Kübra Kanat	
Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Anne Babaların Ebeveynlik Stresi ve Ebeveyn Suçluluğu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	462
Beytullah Öztürk & Kübra Kanat	
Sosyo-Ekonomik Olarak Dezavantajlı Ailelerde Annelerin Eş Düzenlemelerinin Değerlendirilmesi	463
Esmâ Eroğlu & Berrin Akman	
Materyalist Ebeveynliğin Erken Çocuklukta Etkileri: Alan Yazın Taraması	464
Özge Cengiz	
Okul Öncesinde Veli Öğretmen Görüşme Deneyimlerinin İncelenmesi.....	465
Asuman Önder & Sanem Bülbül Hüner	

Ebeveynlerin Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Kitap Okuma Sürecinde Kullandığı Stratejilerin İncelenmesi.....	466
Figen Şahin, Mehtap Efe & Elifnur Sarıkoca Işgın	
Okul Öncesi Çocukların Öz-Düzenleme Becerileri Üzerinde Öz-Düzenleme Programlarının Etkililiği: Bir Meta-Analiz Çalışması	467
Fulya Ezmeci & Nurbanu Parpucu	
Erken Çocuklukta Prososyallik Davranışları ve Akran İlişkilerinin Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	468
Rumeysa Yıldız , Berfin Genç & Büşra Gündeş Orman	
Akran Zorbalığının Çerçevesi: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görüşleri	469
Sadiye Keleş, Sevil Kalıpçı Söyler & Fulya Özdemir	
Okul Öncesi Öğretmenlerine Göre Okul Yöneticilerinin Duygu Yönetimine İlişkin Görüşleri	471
Mahmut Burak Öztürk & İlkay Ulutaş	
60-72 Aylık Çocukların Sosyal-Duygusal Okul Olgunluğu ile İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	472
Gülcan Tok	
4-6 Yaş Çocukların Öz Düzenleme Becerilerinin Yordayıcısı Olarak Annelerin Kişilerarası Duygu Düzenleme Becerileri	473
Betül Çebi	
Okul Öncesinde STEAM Etkinliklerinin Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlık Düzeylerine Etkisi	474
Betül Arabacıoğlu & Pınar Bağçeli Kahraman	
Sosyal Duygusal Gelişim Alanında Okul Öncesi Döneme Yönelik Lisansüstü Tezlerin Derlemesi (2019–2025)	475
Emine Ferda Bedel & Beyzanur Turgut	
Okul Öncesinde Beceri Temelli Eğitim Modeli: Mersin Yenişehir Örneği.....	476
Özgül Polat, Ozana Ural & Elif Küçükkoğlu	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleğe Yabancılaşmaya Yönelik Görüşleri	477
Yelda Acarbay	
Çocukların Dünyasında Kitaplar: 5-6 Yaş Çocuklarının Kitap Seçim Eğilimlerini Anlamaya Yönelik Nitel Bir Araştırma	478
Saliha Eren	
Okula Uyumda Farklılıklar: 5-6 Yaş Çocuklarında Demografik Etkenler	479
A. Güler Küçükturan & Büşra Kıt	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Duygusal İşçilikleri ile Kullandıkları Çocuklar İçin Mutluluk Artırıcı Stratejileri Arasındaki İlişki.....	481
Ceren Çiçek Taş & Asude Balaban Dağal	
Çocukların Yürütücü İşlevlerini Yordamada Aile Çevresi Kaos ve Ailenin Psikolojik Dayanıklılığının Rolü	482
Dilan Bayındır & İbrahim H. Acar	
Erken Çocukluk Döneminde Sevgi Kavramının İnşası	483
Sılanur Ateş, Ezgi Akçay & A. Güler Küçükturan	
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi	484
Aziz Küçükkelepçe & Haktan Demircioğlu	
Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Babaların Çocuk İstismarı Konusundaki Farkındalık Düzeylerinin İncelenmesi	485
Sena Tepebağlı & Gülden Uyanık	
Erken Çocuklukta Zorlayıcı Davranışların Yordanmasında Öz Düzenleme ve Anne- Çocuk İlişkisinin Rolü	486
Yağmur Kunduracı & Beyza Ayaz Kılıç	
Aile Yılmazlık Algıları ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Yılmazlıkları Arasındaki İlişki	487
Meltem Emen Parlattan & Pınar Gürler Ağaçkiran	
A Qualitative Exploration of Kindergarteners' Perceptions of Their Physical Learning Environment	488
Beyhan Ataş	

4-6 Yaş Arası Çocukların ve Ailelerinin Fiziksel Okuryazarlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	489
Hasibe Çoruh, Cansu Bozkır, Fatma Demir Zengin & Nimet Haşıl Korkmaz	
Sağlıkla Beslen, Sevgiyle Büyü: Deprem Bölgesinde Bir Beslenme Desteği Modeli	490
Hasan Deniz & Ömer Anlatan	
Okul Öncesi Dönemde Okula Uyum ve Empati Arasındaki İlişki: Çocukların Algıları Üzerine Bir İnceleme	491
Gülden Uyanık & Tuba Özkabak Yıldız	
0-6 Yaş Çocuğa Sahip Tıp Doktoru Babaların Babalık Rolü Algı Düzeylerinin İncelenmesi	492
Seher Merve Yokuş & Arzu Yükselen	
Okul Öncesi Eğitimin Çocukların İyi Oluşuna Etkisi Üzerine Ebeveyn Görüşlerinin İncelenmesi	493
Ece Dönbak, Gülçin Güven & Tunahan Karaarslan	
Deprem Bölgesindeki Konteyner Kentlerde Görev Yapan Öğretmenlerin ve Okul Öncesi Dönem Çocukların İyi Oluşunun İncelenmesi	494
Tuba Kapucuoğlu & Özlem Yurt Tarakçı	
Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Mizaç Özellikleriyle Duygu Düzenleme Becerilerinde Ebeveynlerle İlişkilerin Aracılık Etkisi.....	495
Nergiz Teke & Müge Şen	
Afet Sonrası Dönemde Anne ve Çocukların İyi Oluşuna İlişkin Nitel Bir İnceleme.....	496
Cansu Kaygısız Vardar & Ozana Ural	
Okul Öncesi Dönemde Uygulanan Etkinliklerin Çocukların Yaratıcılık ve Çevreye Yönelik Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi	497
Melek Arslan & Elvan Şahin Zeteroğlu	
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Günlük Yaşamında Sürdürülebilirlik Uygulamaları: Etnografik Bir Yaklaşım	498
Rana Rudvan	
Okul Öncesi Öğretmenleri ve Öğretmen Adaylarının Yapay Zekâya ve Okul Öncesi Eğitimde Yapay Zekâ Kullanımına Yönelik Metaforik Algıları.....	499
Müzeyyen Büşra Akman & Aysun Ata Aktürk	
Erken Çocukluk Eğitiminde Yapay Zekâ Teknolojileri: Okul Öncesi Öğretmenleri Ne Düşünüyor?	500
Serap Aktemur Gürler	
Erken Okuryazarlık Becerilerinin Gelişiminde Dijital ve Basılı Hikâye Kitaplarının Karşılaştırmalı Etkisi	501
Seda Nur Ayhan & Yaşare Aktaş Arnas	
Çocukların Eğitim Hakkı Üzerine Genel Bir Bakış	502
Mine Ayanoğlu	
Türkiye’de Ses Bilgisel Farkındalık Becerisinin Öğretiminde Oyunun ve Oyunağın Kullanımı: Derleme	503
Fadime Akgül Çobanoğlu & Esra Demir Öztürk	
Anji Play Yaklaşımına Dair Öğretmen Görüşleri: Oyun, Materyal ve Risk	504
Zeynep Atçı & Münire Aydılek Çiftçi	
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Oyun Tercihleri: Türkiye’de Yapılmış Lisansüstü Tez ve Araştırma Makalelerine Dayalı Sistemik Derleme	505
Oğuz Aslan & Musa Bardak	
Okul Öncesi Dönemde Oyun Temelli Programların Etkisi: Türkiye’de Yapılmış Lisansüstü Tez ve Araştırma Makalelerine Dayalı Sistemik Derleme	506
Musa Bardak & Oğuz Aslan	
Erken Çocuklukta Land Art Uygulamaları: Estetik Farkındalık, Ekolojik Bilinç ve Sürdürülebilirlik	507
Elif Özcan	
Erken Çocuklukta Akıl ve Zeka Oyunlarının Olumlu Etkileri Nelerdir?	508
Meral Tıraş & Ramazan Merk	

TÜBİTAK Meraklı Minik Dergisinin 2023 Sayılarının STEM Eğitimi Açısından İncelenmesi	509
Merve Delibaş & Aycan Buldur	
Türkiye’de ve Dünyada Erken Çocukluk Alanında Matematik Eğitimi Üzerine Yapılmış Çalışmaların Sistematik İncelenmesi	510
Ayşe Kızılkaya & Büşra Çelik	
Okul Öncesi Dönemde Türkiye’de Yapılmış Deneysel Lisansüstü Tezlerin Sistematik İncelenmesi	511
Nihat Topaç & Büşra Polat	
Okul Öncesi Dönemde Ebeveyn Tutumlarının Çocuk Gelişimine Etkisi Üzerine Türkiye’de Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Sistematik İncelenmesi.....	512
Nihat Topaç & Büşra Polat	
Üniversite Öğrencilerinin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulama Dersine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi... 513	
Halime Nur Sezer	
Akıllık ve Zeka Oyunlarının Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Bilişsel Gelişimine Etkisi.....	514
Meral Tıraş & Ramazan Merk	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Coğrafi Sorgulama ile Coğrafi Gözlem ve Saha Çalışması Uygulamalarına İlişkin Görüşleri 515	
Betül Atasever & Murat Bartan	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Finans Becerisine İlişkin Görüşleri.....	516
İsmet Can Ertunç 1,* & Murat Bartan	
Rudolf Steiner’den Günümüze Waldorf Eğitimi: “Learn to Change the World” Filminin Analizi.....	517
Esra Ergin & Büşra Ergin	
Erken Çocuklukta Alternatif Bir Yaklaşım: Neurocampus Modeli ile Bütüncül Gelişim.....	518
Ipek Elgin	
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının 21. Yüzyıl Becerileri ile Öz Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişki.....	519
Hızır Dinler	
Çocuk Gelişimi Öğrencilerinin Dijital Dünyada Çocuk Haklarına Yönelik Görüşleri: Genel Yorum No.25 Temelinde Bir Değerlendirme.....	520
Elif Asıl, Tuğçenur Çağlıyan, Simge Sude Şahin, Elif Sude Holoğlu, Ceyda Özdemir & Sevde Abdullahoğlu	
Resimli Kitapların, Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Prososyal Gelişimine Katkıları: Öğretmen Adaylarının Uygulamalarına Yönelik Görüşleri	521
Gizem Ozer Ozbal	
Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Yardımcı Personelin Çocuk İstismarına İlişkin Bilgi ve Farkındalıklarının İncelenmesi	522
Tülay İlhan İyi & Hatice Özaslan	
Okul Öncesi Çağındaki Göçmen Çocuklar ve “Resilience”	523
Meryem Cemile Ok & Buket Şen Montazerirad	
Erken Çocuklukta İyi Oluş İçin Koçluk Yaklaşımı: Bütüncül Gelişimde Kayıp Parçaları Tamamlamak	524
Ipek Elgin	
Erken Çocuklukta Matematiksel Becerilerin Gelişimine Yönelik YouTube İçeriklerinin İncelenmesi: Pepee Örneği	525
Yeliz Erdoğan	
Çocukist Bir Bakış Açısıyla Çocukların Gözünden Çocukluk/ Childhood Through the Eyes of Children from a Childist Perspective	526
Sibel Yoleri, Nur Hilal Telli Demir & İrem Köleoğlu	
Üniversite Öğrencilerinin Akademik Çalışmalara Yönelik Görüşlerinin Metaforlar Yardımıyla İncelenmesi	527
Halime Nur Sezer	
Toplumsal Cinsiyet Eşitliği İçin Eksik Parçaları Tamamlamak: Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programları Örneği..	528
Selda Ata Doğan & Cansu Yıldız Taşdemir	

Minik Yeşil Adımlar Erasmus+ Okul Eğitimi Projesi.....	529
Hatice Erten Sarıkaya, Ayşegül Gökçakır & Özlem Çınar Terbillioğlu	
Öğretmen Adaylarının Temel Öğretmenlik Yeterliliklerinin İncelenmesi	530
Hasan Dilek	
Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi Üzerine Yapılmış Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi	531
Irem Erdem & Hüseyin Koç	
Environmental Pollution in The Views of Preschool Children	532
Nur Alaçam	
Analysis of Studies on Joint Media Engagement in Early Childhood	533
Fatma Demirci, Volkan Şahin & Dilek Altun	
First Steps Toward Disaster Education: Views of Pre-Service Early Childhood Education Teachers.....	534
Elif Güvelioğlu & Feyza Tantekin Erden	
Erken Çocuklukta Yapay Zeka Çalışmalarının Meta-Tematik Sentezi.....	535
Mehmet Ayhan, Şermin Metin, Zeliha Damla Kalyenci & Ali Erdem Loğoğlu	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Gözünden Çocukların Dijital Oyun Bağımlılık Eğilimi: Nitel Bir Araştırma.....	536
Zeliha Özer, Melek Atabay & Funda Erdoğan	
Yapay Zekâ Destekli Veri Okuryazarlığı Etkinliklerinin Anasınıfına Devam Eden Çocukların Bilgi İşlemsel Düşünme Becerisine Etkisi.....	537
Merve Acar Inel & Mehmet Nur Tuğluk	
Okul Öncesi Öğretmenleri Yapay Zekâ Araçlarını Öğrenme-Öğretme Süreçlerine Nasıl Entegre Ediyor?	538
Zeliha Damla Kalyenci, Şermin Metin, Mehmet Ayhan & Ali Erdem Loğoğlu	
Erken Çocukluk Eğitiminde Sanat Temelli Öğretmen Eğitimi: Deneyim Odaklı Bir Süreç Önerisi.....	539
Elif Özcan	
Okul Öncesi Eğitimde Aile-Okul-Toplum İş Birliği: Kapsamlı Bir Literatür İncelemesi	540
Buket Şen Montazerirad	
Okul Öncesi Çocuklarına Yönelik Hazırlanan Özel Eğitim Ders Kitaplarındaki Fonolojik Farkındalık Temelli Etkinliklerin İncelenmesi	541
Fadime Akgül Çobanoğlu & Esra Demir Öztürk	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıflarındaki Göçmen Çocuklara İlişkin Yaptıkları Öğretimsel Uyarlamaların Belirlenmesi	542
Banu Karaahmetoğlu, Betül Yılmaz Atman & Demet Aydın	
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Çizimlerinde Barış Kavramının Göstergibilimsel Analizi	543
Can Uyanık & Nurullah Düzen	
Çocuk Hakları Çerçevesinde Aile Yaşamı: Ebeveyn Görüşleri	544
Aleyna Gaylan & Deniz Ekinci Vural	
Türkiye’de Erken Çocuklukta “Sürdürülebilirlik” Kavramı ile İlgili Yapılan Lisansüstü Tezler.....	545
Asuman Karahan & Mehmet Kanak	
Okul Öncesi Eğitimde Veri Analizi ve Grafik Konularına İlişkin Öğretmen Görüşleri	546
Merve Delibaş & Aycan Buldur	
Okul Öncesi Dönemde Oyun, Özdüzenleme ve Matematik Gelişimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	547
Hande Hasibe Arslan	
Erken Çocuklukta Sürdürülen Paylaşımlı Düşünmenin Desteklenmesinde Aile ve Öğretmen Görüşleri	548
Şerife Nur Karaçelik-Varol & Esra Ömeroğlu	
Eğitime Erken Eğitimle Başla Projesi Kapsamında Hazırlanan Hikâye Kitaplarının Değerler Bağlamında İncelenmesi	549
Selda Ata Doğan	

Erken Çocukluk Döneminde Çocuğu Olan Ebeveynlerin Duygu Sosyalleştirme Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi	550
Zeynep Apaydın Demirci & Emel Arslan	
Sözcüksüz Kitaplarda Sosyal Becerilerin Temsili: Bir İçerik Analizi.....	551
Hilal Tuğba Keskin & Özlem Okyay	
4+4+4 Sistemiyle Birinci Sınıfa Kaydedilen Öğrencilerin Okuma-Yazma Sürecinde Yaşadıkları Sorunlar: Sistematik Derleme	552
Esra Demir Öztürk & Fadime Akgül Çobanoğlu	
Okul Öncesi Döneme Yönelik Hikâye Kitaplarının Maarif Modeli Erdem- Değer -Eylem Çerçevesinde İncelenmesi... 553	
Merve Şahin	
5-6 Yaş Grubu Çocukların Doğal Afetten Etkilenme Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi.....	554
Cansel Geyik & Esra Akgül	
Ebeveyn Tutumları ve İletişim Stilllerinin Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Yaşam Becerilerine Etkisi.....	555
Bürde Demirelli & Yakup Yıldırım	
Çocuklu Ailelerin Yolculuk Sırasında Yaşadıkları Sorunlar ve Geliştirdikleri Stratejilerin İncelenmesi	556
Aylin Sop, Ennur Aydoğan, Özgenur Çolak & Ayşe Tuğba Dutlu	
“Okul Öncesi Koçvari Eğitiminde Anne-Baba Katılımının ‘Aile Yılı’ Farkındalık Çalışmalarındaki Etkisi”	557
Emel Gençer	
Okul Öncesi Dönemde Baba Katılımına Yönelik Çalışmaların İncelenmesi	559
Ayşe Gökçen & Fatma Çalışandemir	
Buralı Ama Yabancı: Türkiye’de Doğan Suriyeli Çocuklarda Miras Dili Paradoksu	560
Hızır Dinler	
Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Yardımcı Personelin Çocuk İstismarına İlişkin Bilgi ve Farkındalıklarının İncelenmesi	561
Tülay İlhan İyİ & Hatice Özaslan	
Küçük Çocukların Arkadaşlık Algıları	562
Hatice Erten Sarıkaya, Hande Güngör & Hülya Gülay Ogelman	
Erken Çocukluktan Ergenliğe Anksiyete: Literatür Taramasıyla Gelişimsel Bir Değerlendirme.....	563
Suat Şan, Semih Uçar & Serdal Seven	
Annelerin Yılmazlıkları ve Anne-Çocuk İlişkisi ile Okul Öncesi Dönem Çocukların Yılmazlıkları Arasındaki İlişki.....	564
Nur Hilal Telli Demir & İrem Gürgah Oğul	
Noonan Sendromlu Bir Çocuğun Gelişimsel Profili: Dil, Sosyal ve Oyun Becerilerine İlişkin Bulgular	565
Şükriye Kayhan Aktürk & Ömer Kargın	
Çocukların Nirengi Noktalarına Yönelik Matematiksel Konuşmalarının İncelenmesi.....	566
Melike Aşık & Ensar Yıldız	
Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 60-72 Ay Grubu Çocukların Bilişsel Esneklik Düzeylerinin İncelenmesi (Altınözü İlçe Örneği).....	567
Şevval Şengül & Merve Ünal	
Erken Çocuklukta Eğitim Politikaları Bağlamında Okul Öncesi Eğitimde Uyum Süreci ve Öğretmen İhtiyaçları: Anket Çalışması	568
Emel Gençer	
Çocukların Refahını Desteklemede Pedagojik Danışmanlığın Rolü: İstanbul’da Bir Nitel Araştırma	570
Sibel Han	
2013 ve 2024 Okul Öncesi Eğitim Programlarının Matematik İçeriklerinin Karşılaştırılması.....	571
İdris Kara	
Okul Öncesi Eğitime Geçiş Sürecine İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri.....	572

Betül Yanık Özger	
Okul Öncesi Dönemde Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Öğretmen ve Ebeveyn Görüşleri: Nitel Bir Araştırma	573
Pınar Polat & Yavuz Aslan	
Mevsimlik Tarımda Çocuk İşçiliği Üzerine Bibliyometrik Bir Bakış	574
Didem Semerci Arıkan	
Okul Öncesi Dönemde Dijital Oyun Oynamaya Yönelik Ebeveyn Görüş ve Uygulamaları	575
Pınar Polat & Ebru Deretarla Gül	
Erken Çocukluk Eğitimine Yapay Zekâ Teknolojilerinin Entegrasyonu: Potansiyel Faydalar, Riskler ve Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar	576
Şuhra Yağbasan & Ümran Alan	
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Dijital STEM Pedagojik Alan Bilgisi Düzeylerinin ve Uygulamalarının İncelenmesi	577
Burcu Çabuk & Fatma Alisinanoğlu	
Okul Öncesi Eğitimde Toplum Katılımının Güçlendirilmesi İçin İlk Adım: Eğitimcilerin Bakış Açıları ve Uygulamaları	578
Hazal Koç & Ümran Alan	
Bir Erken Çocukluk Eğitimi Girişimi: Göç Yolunda Kapsayıcı ve Yaratıcı Oyun Rehberi	579
Sude Yıldırım & Derya Pancar	
2019-2025 Yılları Arasında Türkiye’de Erken Çocukluk Döneminde Kapsayıcı Eğitim Alanında Yapılan Araştırmaların Be-timsel Analizi	580
Ebru Nuvasil & Deniz Merve Altunkum	
İlmek: Okul Öncesi Dönemde Günlük Yaşam Becerileri ve Kültürel Farkındalık Kazandırmaya Yönelik Bir Uygulama Mo-delı	581
Ayşe Çelebi	
Erken Çocuklukta Pozitif Disiplin: 2000–2025 Literatür Eğilimleri.....	582
Emine Nur Girit	
İyi Oluş Doğamızda.....	583
Emine Feyzioğulları	
Okul Öncesi Eğitimde Yapay Zekâ Destekli İlgili Merkezi: Bir Model Önerisine Yönelik Nitel Bir İnceleme	584
Behsat Berkay Sıyrık	
Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının İncelenmesi: İçerik Analiz Örneği	586
Berfin Genç, Rumeysa Yıldız & Mehmet Cihad Ayar	
Erken Çocuklukta Okul Dışı Öğrenme Ortamlarında Matematik Eğitiminin Çocuğa Katkısı	587
İlgün Potuk, Bilge Betül Evkaya & Mehmet Mart	
Bahçecilik Etkinlikleri Yoluyla Okul Öncesi Çocukların Bitkilere İlişkin Anlayışlarının İncelenmesi.....	588
Nur Evşan Kocaçolak, Melike Sarısakal, Sezen Çiçek Apaydın & Ebru Aktan Acar	
Okul Öncesi Öğretmen Adayları İçin İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi: Bir Dersin Anatomisi	590
Işık Sabırlı	
Erken Çocuklukta Çocuk Hakları Ve Sürdürülebilirlik Bağlamında Alternatif Eğitim Modeli: Waldorf Pedagojisi.....	591
Banu Kurt Eren	
Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Ev Okuryazarlık Ortamı ve Dinleme Becerisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	592
Özge Idrisoğlu, Kazım Biber, Sonnur Işıtan & Elif İnci Umut	
Erken Çocuklukta Sosyal Akıl Yürütme: Sistemik Bir Derleme.....	593
Hatice Büşra Yılmaz Tam & İlkay Ulutaş	
Çocuk Dostu Şehirler: Türkiye’den ve Dünyadan İyi Örneklerin İncelenmesi	594
Işık Kamaraj & İrem Erdirek	
Yapay Zekâ ile İlk Temas: Erken Çocuklukta Sohbet Botlarıyla Etkileşimin Sosyal Duygusal Dinamikleri.....	595

Burcu Beceren, Seda Sarıtaş & Ceren Baydemir

60-72 Aylık Çocuğa Sahip Olan Babaların Babalık Algısı ve Çocukla İlişkilerinin Çocukların Sosyal Duygusal Uyum Becerileri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi 596

Duygu Kaşgür & Handan Doğan

Using Technology in Early Childhood Education: A Systematic Review 597

Nilüfer Kuru, Hilal Karakuş Özkan & Nefise Semra Erkan

Eko-Okul Ve Eko Olmayan Okullarda Çalışan Okul Öncesi Öğretmenlerinin Ekolojik Ayak İzi, Çevre Bilinci ve Sürdürülebilirlik Konusundaki Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması 598

Kazime İNCE, Hakime Minel ÖZDEMİR & Esra Betül KÖLEMEN

Annelerin Bağlanma Biçimleri ve Psikolojik Sağlamlılığı ile Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Benlik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi 599

Aslıhan Merve Koçuk & Şükran Kılıç

Annelerin Psikolojik Sağlamlığı ile Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Kaygı ve Bağlanma Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi 600

Emre Yiğit & Şükran Kılıç

Okul Öncesi Eğitimde Problem Davranışlarla Başa Çıkma Yaklaşımları: Türkiye'deki Lisansüstü Tezler Üzerine Sistematik Bir İnceleme 601

Sevil Meran

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleğe Yabancılaşmaya Yönelik Görüşleri 602

Yelda Acarbay

Depremzede Annelerin Travma Düzeyleri ve Duygu Düzenleme Becerileri ile 3-6 Yaş Aralığındaki Çocuklarının Psikososyal Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi 603

Demet Kızıltaş & Feryal Savcı

Annelerin Travmaları, Aşırı Annelik Davranışları ve Çocukları İçin Kullandıkları İyi Oluşu Artırıcı Stratejiler Arasındaki İlişki 604

Ebru Nisa Koç & Özkan Sapsağlam

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Geleceğe Yönelik Tutumlarının İyi Oluşlarına Etkisi 605

Şeyma Türen & Meral Taner Derman

Bilinçli Farkındalık Temelli MINDKINDER TÜRKİYE Programının Çocukların İyi Oluşları ve Davranışları Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi 606

Fatma Özge Ünsal Aksebzeci , Ezgi Akşin Yavuz & Damra Yurdakul

Okul Öncesi Dönemde Prososyal Davranışlar: Lisansüstü Tezlerin Sistematik İncelenmesi 607

İrem Feride Manici 1& Güldal Özdoğan

Deprem Sonrası Psikososyal Destek Hizmeti Olarak Oyun Odaları: Kayseri İli Örneği 608

Ayşenur Gündüz & Dicle Gözüm

Duygusal İstismar Alanında Erken Çocukluk Dönemine Yönelik Lisansüstü Tezlerin Derlemesi (2016-2025) 609

Beyzanur Turgut & Emine Ferda Bedel

2013 ve 2024 Okul Öncesi Eğitim Programlarının Matematik İçeriklerinin Karşılaştırılması 610

İdris Kara

Okul Öncesi Dönemde Öğretmen Adaylarıyla Robotik Uygulamalar 611

Hatice Şahin & Aslı Yıldırım

2019-2025 Yılları Arasında Türkiye'de Erken Çocukluk Döneminde Kapsayıcı Eğitim Alanında Yapılan Araştırmaların Betimsel Analizi 612

Ebru Nuvasil & Deniz Merve Altunkum

Mülteci Çocuklar ile Çalışan Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mülteci Çocuklarla Yaşadığı Tecrübelerin Yıllar İçinde Değişiminin İncelenmesi

Rabia Arslan¹ & Nafia Kübra Karakaya Dohman^{1,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Gazi Üniversitesi
nkubrakarakaya03@gmail.com

Özet

Suriye iç savaşından sonra, başta Suriye olmak üzere Türkiye'ye yoğun bir mülteci göçü başlamıştır. Bu durum sosyal, kültürel, ekonomik ve politik olarak birçok alanı olduğu gibi eğitim alanını da etkilemiştir. Başlangıçta, kamplarda eğitim gören mülteci çocuklar yıllar içerisinde Türk eğitim sistemine entegre edilmiştir. Bu durum, eğitim ortamında bazı problemlere de zemin hazırlamıştır. Bu çalışma, en az beş yıldır mülteci çocuklarla çalışan okul öncesi öğretmenlerinin deneyimlerinden yola çıkarak, mülteci çocukların okul öncesi eğitime katılımı ve uyum sürecine ilişkin gözlemleri derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Göç olgusu tarih boyunca farklı nedenlerle insanlık tarihinde yer edinmiş; günümüzde ise çatışma, şiddet, doğal afet ve yoksulluk gibi nedenlerle zorunlu göçler ciddi boyutlara ulaşmıştır. 2024 Dünya Göç Raporu'na göre dünya genelinde 281 milyon göçmen ve 117 milyon zorunlu göçmen bulunmaktadır. Türkiye ise 2024 yılı itibarıyla yaklaşık 3 milyon Suriyeli mülteciye ev sahipliği yapmakta, bu nüfusun önemli bir bölümünü okul öncesi çağıdaki çocuklar oluşturmaktadır. Okul öncesi eğitim; çocukların dil öğrenme sürecini desteklemekte, sosyal uyumlarını kolaylaştırmakta ve akran ilişkilerini güçlendirmektedir.

Bu bağlamda araştırmada temel nitel araştırma deseni benimsenmiş; Ankara ilinde görev yapan ve mülteci çocuklarla doğrudan çalışan 15 okul öncesi öğretmeniyle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ölçütlü örnekleme yöntemiyle belirlenen katılımcılardan elde edilen veriler içerik analizi yoluyla değerlendirilmiştir. Çalışma grubu için ölçüt olarak öğretmenlerin en az beş yıl mülteci çocuklar ile çalışması belirlenmiştir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda, öğretmenlerin büyük çoğunluğu okul öncesi eğitimin mülteci çocukların Türkçe öğrenimi üzerinde oldukça etkili olduğunu vurgulamıştır. Dil öğrenimiyle birlikte çocukların kendini ifade etme, anlamlandırma ve yorumlama becerilerinde gelişme gözlenmiştir. Aynı zamanda okul ve sınıf kurallarına uyum sağlamada da belirgin bir ilerleme kaydedildiği ifade edilmiştir. Öğretmenler, mülteci çocukların dil yeterliklerinin artmasıyla birlikte sosyal ilişkiler kurabildiklerini, oyunlara katıldıklarını ve arkadaşlık geliştirdiklerini belirtmiştir.

Bir diğer önemli bulgu, okul öncesi eğitimin mülteci çocuklar açısından koruyucu bir rol üstlendiğidir. Öğretmenlerin aktarımlarına göre, okul ortamı çocukları evdeki ve sokaktaki istismar ve ihmal risklerinden korumakta, aynı zamanda aidiyet duygusunun gelişmesini desteklemektedir. Öğretmenin ılımlı ve bütünleştirici tutumu sayesinde akran zorbalığının önüne geçildiği ve çocukların daha güvenli bir sınıf ortamında gelişim gösterdiği ifade edilmiştir. Bazı öğretmenler, evde şiddet gören çocukların durumlarını fark ederek rehberlik birimleriyle iş birliği içinde çözüm ürettiklerini de belirtmiştir. Çalışmada mülteci ve Türk çocukların etkileşimine dair olumlu gelişmeler de dikkat çekmiştir. Öğretmenler, yıllar içerisinde Türk çocukların mülteci akranlarına yönelik daha anlayışlı ve empatik davranışlar sergilediğini gözlemlediklerini ifade etmiştir. Grup çalışmaları gibi kaynaştırıcı etkinliklerin çocukların etkileşim düzeyini artırdığı, bu sayede sosyal izolasyonun azaldığı vurgulanmıştır. Ayrıca, milli bay-

ramlara katılım ve sembolik değerlerin benimsenmesi gibi davranışlar aracılığıyla mülteci çocukların yaşadıkları topluma aidiyet geliştirdikleri görülmüştür. Aile katılımı konusunda da önemli bulgular elde edilmiştir. Öğretmenler, mülteci ailelerin yıllar içerisinde okul öncesi eğitime bakış açılarının olumlu yönde değiştiğini, çocuklarının sosyalleşmesi ve Türkçe öğrenmeleri adına daha istekli hale geldiklerini ifade etmiştir. Ailelerin etkinliklere katılım sağladıkları, meslekleri doğrultusunda destek verdikleri ve iletişim engelini aşmak adına öğretmenlerden veya çevreden yardım aldıkları belirlenmiştir. Özellikle annelere yönelik Türkçe destek kurslarının etkili olduğu da dile getirilmiştir. Sonuç olarak, bu çalışma mülteci çocukların okul öncesi eğitim yoluyla çok yönlü gelişim gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Dil gelişimi, sosyal uyum, özgüven kazanımı ve istismardan korunma gibi alanlarda okul öncesi eğitimin dönüştürücü gücü vurgulanmaktadır. Araştırma bulguları doğrultusunda, dil destek programları, kültürel uyum atölyeleri, aile katılımını artırıcı uygulamalar ve öğretmenlerin desteklenmesi yönünde öneriler sunulmuştur. Bu araştırma Tübitak 2209 projeleri kapsamında desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mülteci çocuklar, okul öncesi eğitim, öğretmen görüşleri, nitel araştırma

Eşitliği Şekillendirmek: Okul Öncesi Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Programları İçin Bir İhtiyaç Analizi

Berrin Akman¹ & Nesibe Nur Zeybek^{1,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Hacettepe Üniversitesi
nesibenurz@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönemde geliştirilen bir toplumsal cinsiyet eşitliği programı için yapılan ihtiyaç analizi kapsamında öğretmenlerden elde edilen görüşlerin değerlendirilmesidir. Çalışmada, çocukların toplumsal cinsiyete dair öğrenim gereksinimlerini belirlemek ve program kazanımlarını bu doğrultuda yapılandırmak hedeflenmiştir.

Araştırmada karma yöntem desenlerinden “Yakınsayan Paralel Desen” kullanılmıştır. Veriler, 63 okul öncesi öğretmeninden çevrim içi form aracılığıyla toplanmıştır. Nicel veriler 16 maddelik Likert tipi ölçek ile, nitel veriler ise açık uçlu beş soruyla elde edilmiştir. Veriler içerik analizi ve betimsel istatistikler kullanılarak ayrı ayrı analiz edilmiş ve bütünleştirilerek yorumlanmıştır.

Nitel bulgular, öğretmenlerin çocuklarda toplumsal cinsiyet kalıplarının erken yaşta içselleştirildiğini gözlemlediğini ve sınıf içi uygulamalarda eşitlikçi yaklaşımlar geliştirme çabası gösterdiklerini ortaya koymuştur. Nicel bulgular ise oyuncak seçimi, meslek tercihi ve kişilik özellikleri gibi alanlarda yüksek düzeyde eğitim ihtiyacı bildirildiğini göstermiştir. Toplumsal cinsiyet eğitimi almış öğretmenlerin ihtiyaç puanları istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha yüksek bulunmuştur.

Bu araştırma, okul öncesi dönemin toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinin temellendirildiği kritik bir gelişim evresi olduğunu ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular, çocuklukta başlayan eşitlikçi eğitim müdahalelerinin bireysel kimlik inşasında ve uzun vadede toplumsal değişimde etkili bir dönüşüm gücüne sahip olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, okul öncesi eğitim kurumlarında sistematik, bütüncül ve pedagojik açıdan güçlü toplumsal cinsiyet eşitliği programlarının uygulanması, yalnızca bireysel gelişimi desteklemekle kalmayıp, daha adil ve kapsayıcı bir toplumun inşasına da temel oluşturacaktır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet eşitliği, okul öncesi eğitim, ihtiyaç analizi, öğretmen görüşleri

Sokak Düzeyi Bürokratları Olarak Okul Öncesi Öğretmenleri: Mülteci Bağlamında Kapsayıcı Eğitim İle Sınıf Uygulamaları

Gözdenur Işıkcı Başkaya^{1,*} & Cansu Abacı Yıldız²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Maltepe Üniversitesi

² Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi İstanbul Üniversitesi

gozdenurbaskaya@maltepe.edu.tr

Özet

Son yıllarda artan göç hareketleri, kapsayıcı eğitimi eğitim politikalarının merkezine yerleştirmiştir. Ancak politikalar yalnızca merkezî otoritelerce belirlenmekle kalmaz; uygulamada öğretmenlerin yorumları ve sınıf içi kararlarıyla da şekillenir. Lipsky'nin Sokak Düzeyi Bürokratları kuramı, öğretmenlerin uygulayıcı olarak kullandıkları takdir yetkilerinin politikaları yeniden şekillendirdiğini savunur. Mülteci çocukların bulunduğu çokkültürlü okul öncesi sınıflarda da kapsayıcı eğitim uygulamaları yapan öğretmenler benzer şekilde takdir yetkilerini kullanarak politikaları yeniden şekillendirir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin hizmet içi eğitimlerde edindikleri kapsayıcı eğitim uygulamalarını sınıfta nasıl hayata geçirdiklerini Lipsky'nin kuramı çerçevesinde incelemektir. Okul öncesi öğretmenlerinin takdir yetkileri, karşılaştıkları sınırlılıklar ve baskılar, başa çıkma mekanizmaları ve kapsayıcı eğitime dair algıları irdelenmiştir.

Bu araştırmada fenomenolojik yaklaşım kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen, sınıfında en az bir mülteci çocuk bulunan ve Kapsayıcı Eğitim eğitimi almış 15 okul öncesi öğretmeni ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Veriler tematik analiz ile çözümlenmiştir.

Analiz sonucunda dört ana tema belirlenmiştir: Kapsayıcı eğitime dair algılar, takdir yetkisi kullanımı, sınırlılıklar ve başa çıkma stratejileri. Öncelikle, kapsayıcı eğitime dair belirli çerçevelerin ve yönlendirmelerin eksikliğinde, öğretmenlerin kendi mesleki bilgilerine ve bağlamsal politika yorumlarına göre hareket ederek takdir yetkilerini kullandıkları görülmüştür. Kapsayıcı eğitim ilkeleri ile sınıf gerçeklerinin uyumsuz olması, ağır iş yükü ve sınıf mevcudunun kalabalık olmasını "sınırlılıklar" olarak ifade etmişlerdir. Bu sınırlılıklar aynı zamanda takdir yetkilerinin kullanımını da arttırmıştır. Son olarak, öğretmenler bu sınırlılıklarla başa çıkmak için bazı stratejiler geliştirmiştir. Örneğin, kapsayıcı eğitim uygulamalarını sınıfın her alanında uygulamadıkları, yalnızca mümkün olduğunda ya da sınıfın genel işleyişine faydalı görüldüğünde önceliklendirdiklerini belirtmişlerdir.

Bu çalışma, kapsayıcı eğitim uygulamalarının sadece merkezi politikalarla değil, aynı zamanda sınıf içerisinde okul öncesi öğretmenlerinin günlük deneyimleri, bağlamsal koşullar ve takdir yetkileri ışığında da şekillendiğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla kapsayıcı eğitim uygulamalarının etkili olabilmesi için, sadece üst düzey politikaların hazırlanması değil, öğretmenlerin deneyim ve ihtiyaçlarının dikkate alındığı, esnek ve yerel dinamiklere açık uygulama süreçlerinin tasarlanması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sokak düzeyi bürokratları, kapsayıcı eğitim, mülteci çocuklar, takdir yetkisi, eğitim politikaları

Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 36-72 Aylık Çocukların Sınıf İçi Davranışlarının Kohlberg Ahlak Gelişimi Kuramı Çerçevesinde İncelenmesi

Büşra Polat ^{1,*} & Senem Acay Sözbir ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
polatbusra2525@gmail.com

Özet

Kohlberg, öncüsü olduğu ahlaki gelişim kuramı ile bireylerin yaşlarına ve bilişsel gelişimlerine göre değişen ahlaki karar alma süreçlerini inceleyen bir kuram oluşturmuştur. Bilişsel gelişim düzeyine göre farklılaşan ahlaki karar alma süreci çocuklar ve yetişkinler üzerindeki çalışmaları değerli kılmaktadır. Bu durum özellikle erken çocukluk döneminde ahlaki karar alma sürecinin nasıl başladığını anlamak ve bu dönem içerisinde çocukların davranışlarına nasıl yansıdığına gözlenmesi açısından oldukça değerlidir.

Bu çalışmada, 36-72 aylık çocuklarda ahlaki gelişimlerin nasıl şekillendiğini anlamak, çocukların olaylar karşısında karar verme süreçlerini araştırmak ve bu durumun davranışa nasıl dönüştüğünü incelemek amaçlanmıştır. Araştırma nitel bir araştırma olup veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından yarı yapılandırılmış olarak hazırlanan açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu kullanılacaktır. Görüşme soruları için uzman görüşleri alınmıştır. Araştırmanın katılımcıları 15 okul öncesi öğretmendir. Görüşme soruları yoluyla toplanan veriler betimsel analiz tekniği kullanılarak yorumlanacaktır.

Anahtar sözcükler: Okul öncesi eğitim, 36-72 aylık çocuklar, Kohlberg'in ahlak gelişim kuramı

Buralı Ama Yabancı: Türkiye’de Doğan Suriyeli Çocuklarda Miras Dili Paradoksu

Hızır Dinler

Okul Öncesi Öğretmenliği Kilis 7 Aralık Üniversitesi

hizirdinler@kilis.edu.tr

Özet

Bu çalışma, Türkiye’nin Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde geçici koruma statülü göçmen yoğunluğu yüksek şehirlerde doğmuş Suriyeli çocukların Türkçe yeterliliklerini ve bu yeterlilik üzerinde ev içi dilsel çevrenin etkisini incelemektedir. “Buralı ama Yabancı” paradoksuna odaklanan araştırma, çocukların resmi olarak Türk eğitim sistemine doğrudan dahil olmalarına rağmen, dil yeterliklerinin anadili düzeyine ulaşamamasının altında yatan aile içi dinamikleri ve çevresel etkenleri analiz etmeyi amaçlamaktadır. 4-6 yaş aralığında yer alan çocuklar ve aileleriyle yürütölen çalışmada, hem çocukların dilsel performansını değerlendiren yapılandırılmış bir ölçme aracı, hem de ailelerin dil kullanımı, medya alışkanlıkları ve sosyoekonomik durumlarını ortaya koyan yarı yapılandırılmış ayrıntılı bir anket formu kullanılmıştır. Çocuklara ait doğum tarihi, yaş, cinsiyet, doğum ve ikamet yeri, ana-okuluna devam durumu, kardeş sayısı gibi demografik değişkenler ile birlikte renk, boyut, şekil, miktar, zıtlık, sayı, zaman, mekân, duyu ve duyu alanlarını kapsayan toplam 10 boyutta dil becerileri örnekler gösterilerek araştırmacı tarafından değerlendirilmiştir. Ailelere yönelik formda ise anne-baba uyrukları, yaşları, meslekleri, Türkçe bilgisi ve kaynağı, Türkçe kursuna katılım, evde konuşulan baskın dil, Türkçe medya ve YouTube kullanım alışkanlıkları, ailede dil sorunlarının varlığı, ebeveyn okuryazarlığı, evde Türkçe kitap bulunup bulunmadığı, çocuğa kitap okunma sıklığı, internet ve dijital cihaz erişimi ile çocuğun günlük ekran süresi ve Türkçe çizgi film izleme oranı gibi değişkenler toplanmıştır. Araştırmada karma yöntem tasarımı benimsenmiş, nicel bulgular bir analiz programı ile çoklu regresyon ve korelasyon analizleri kullanılarak değerlendirilmiş; nitel bulgular ise ailele yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla tematik analiz çerçevesinde incelenmiştir. Araştırma, göçmen çocukların Türkçe yeterliğinin yalnızca okul temelli müdahalelerle değil, ev ortamında sunulan dilsel girdilerle birlikte ele alınması gerektiğine işaret etmekte; dil politikaları, medya yönelimleri ve aile destek programları açısından bütüncöl yaklaşımların gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bulgular ve sonuçlar, kongrede sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: zorunlu göç, dil yeterliliği, göçmen çocuklar, miras dili, dil edinimi, İki dilli çocuklar, kültürel kimlik, erken çocukluk eğitimi

Kapsayıcılık Bağlamında Çin ve Türkiye Okul Öncesi Programı ve Uygulamalarının Karşılaştırılması

Tuerxun Maikaya ^{1,*} & Esra Akgül ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

² Engelliler İçin Gölge Öğreticilik Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
mehliya928@gmail.com

Özet

Bu çalışma, kapsayıcı eğitim bağlamında Çin ve Türkiye okul öncesi eğitim programı ve uygulamalarını karşılaştırmak amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın okul öncesi eğitim programı kısmında Çin Okul Öncesi Eğitim Rehberi, Türkiye Güncel Okul Öncesi Eğitim Programı ve Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli incelenmiştir. Kapsayıcı eğitimin uygulanmasında ise Çin ve Türkiye'nin farklı bölgelerinde görev yapan 30 Çinli ve 30 Türk okul öncesi öğretmenin görüşleri incelenmiştir. Karşılaştırmalı eğitim yöntemlerinden yatay yaklaşım kullanılan bu nitel çalışmada, okul öncesi eğitim programı incelemesinde doküman analizi kullanılmıştır. Kapsayıcı eğitimin uygulanmasına ilişkin bölümde ise yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış ve veriler çevrimiçi olarak toplanmıştır. Veriler MaxQda yazılımına aktararak açık kodlama yoluyla analiz edilmiştir. Bulgulara göre, Çin Okul Öncesi Eğitim Rehberi, Türkiye Güncel Okul Öncesi Eğitim Programı ve Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde en çok vurgulanan konular fırsat eşitliği sağlama ile aile, toplum ve okul iş birliği; en az değinilen konular ise programlara göre farklılık göstermektedir. Uygulamalara ilişkin bulgular incelendiğinde, Türkiye okul öncesi öğretmenlerin Çin okul öncesi öğretmenlerinden farklı olarak kendilerine ve dezavantajlı çocuklara yönelik destekleri yetersiz bulduğu ve düzenli, sistematik destek ihtiyacı hissettikleri görülmüştür. Ayrıca Çin'de okul öncesi kurumlarındaki aile ve toplum iş birliği yüksek oranda gerçekleşirken, Türkiye'de ise bu oranın düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kapsayıcı eğitim, Çin Halk Cumhuriyeti, okul öncesi eğitim programı, maarif modeli okul öncesi eğitim programı

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Farklılaştırılmış Öğretime İlişkin Görüş ve Uygulamalarının İncelenmesi

Demet Öner ^{1,*} & Zülfiye Gül Ercan ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Trakya Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı Trakya University
demetoner@trakya.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin farklılaştırılmış öğretime ilişkin görüşlerini ortaya koymak ve 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer verilen farklılaştırma içeriklerinden öğrenme-öğretme sürecinde yararlanma durumlarını tespit etmektir.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenolojiden (olgubilim) yararlanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 15 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Görüşmeler ses kaydı ile kayıt altına alınmıştır. Elde edilen veriler nitel veri analiz tekniklerinden betimsel ve içerik analizi birlikte kullanılarak çözümlenmiştir.

Öğretmenler farklılaştırılmış öğretimi bireysel farklılıklara göre öğretim yapma olarak görmekte, ancak uygulamada zaman, materyal ve destek eksikliği yaşamaktadır. Etkinliği artırmak için uygulamalı eğitim ve somut örneklerle ihtiyaç duymaktadırlar.

Araştırma sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin farklılaştırılmış öğretim uygulamaları hakkında yeterli bilgiye sahip olmamalarına rağmen farklılaştırılmış öğretimin önemini kabul ettikleri ancak uygulamada karşılaştıkları zorluklar nedeniyle etkili şekilde hayata geçiremedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin öğretim programında yer alan farklılaştırma içeriklerinden de yeterince yararlanmadıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitimi, farklılaştırılmış öğretim, öğretmen görüşleri

Sosyo-ekonomik Açıdan Dezavantajlı Çocuklara Sunulan Okul Öncesi Eğitim Hizmetinin Çocukların Gelişimi Üzerine Etkisi

Rabia Can ^{1,*}, Kerem Avcı ² & Mesut Saçkes ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Balıkesir Üniversitesi

² Early Childhood Education Balıkesir University
rabiacan411@gmail.com

Ö z e t
Bu araştırma, sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı ailelerden gelen çocuklara sunulan okul öncesi eğitim hizmetinin, çocukların yürütücü işlev becerileri ile bilişsel ve sosyal-duygusal gelişimleri üzerindeki etkisini boylamsal olarak incelemeyi amaçlamaktadır.

Çalışmada, nicel araştırma yöntemlerinden deneysel desen kapsamında yer alan ön test–son test-izleme testli tek grup modeli ile yürütülmüştür. Veriler çocuklardan doğrudan değil; ebeveynler, öğretmenler ve araştırmacı gözlemleri yoluyla toplanmıştır. Çalışmanın başında ailelerin sosyoekonomik düzeyini belirlemek amacıyla «Demografik Bilgi Formu» ebeveynler tarafından doldurulmuştur.

Veri toplama araçlarından biri olan “Bilişsel ve Sosyo-Duygusal Gelişim Ölçeği”, Milli Eğitim Bakanlığı’nın 2013 yılında yayımladığı 36-72 aylık çocuklara yönelik kazanım ve göstergeler temel alınarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Bu araç ile çocukların bilişsel ve sosyo-duygusal gelişim düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada ayrıca öğretmenlere “48-72 Aylık Çocuklar İçin Yürütücü İşlevler Envanteri- Öğretmen Formu”, ebeveynlere ise “Yürütücü İşlevler Envanteri- Ebeveyn Formu” uygulanmıştır. Bu ölçekler aracılığıyla çocukların planlama, dikkat kontrolü, çalışma belleği, bilişsel esneklik ve davranış inhibisyonu gibi yürütücü işlev bileşenleri değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Tüm ölçekler 161 çocuk için bir eğitim öğretim yılı boyunca üç zaman noktasında (dönem başı, ortası ve sonu) uygulanmıştır. Elde edilen veriler tekrarlı ölçümler için karma desen varyans analizi ile değerlendirilmiş ve gelişim eğilimleri analiz edilmiştir.

Çalışmanın sonuçları, öğretmen ve ebeveyn değerlendirmelerinin örtüşmediğini göstermiştir. Öğretmenlerden elde edilen verilere göre çocukların bilişsel, sosyal-duygusal ve yürütücü işlev alanlarında anlamlı bir gelişim gösterdiği tespit edilmiştir. Ebeveynlerin sağladığı verilerde zaman içinde doğrusal bir artış gözlemlense de bu artış istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Öğretmen görüşlerine göre çocukların bu üç gelişim alanındaki ilerlemeleri cinsiyet ve sosyoekonomik düzeyden bağımsızdır. Ancak bilişsel gelişim alanında, yaşı büyük olan çocukların daha fazla gelişim gösterdiği saptanmıştır.

Bu araştırmanın bulguları, sosyoekonomik açıdan dezavantajlı çocuklara sunulan nitelikli okul öncesi eğitimin, çocukların bilişsel, sosyal-duygusal gelişimleri ve yürütücü işlev becerileri üzerinde olumlu etkileri olduğunu ortaya koymaktadır

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, sosyoekonomik dezavantaj, bilişsel gelişim, sosyo-duygusal gelişim ve yürütücü işlevler

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Çocuklar Hakkındaki Algılarının İncelenmesi

Dilek Basmaz ^{1,*} & Fatih Dereli ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Okul Öncesi Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı, Ormanlı İlkokulu, İstanbul/Çatalca

² Temel Eğitim Bölümü Trakya Üniversitesi

basmaz.dilek59@gmail.com

Özet

Erken çocukluk dönemi yeteneklerin fark edilip desteklenmesinde kritik ve değerli bir dönemdir. Özellikle okul öncesi öğretmenleri üstün yetenekli çocukların fark edilmesinde ve eğitiminde kilit bir role sahiptir. Bu doğrultuda araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi dönemdeki üstün yetenekli çocuklara ilişkin algılarının ve algılarındaki mit ve gerçekliklerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma kapsamındaki veriler “Demografik Bilgi Formu” ve “Üstün Yetenekli Çocuk Algı Ölçeği” veri toplama araçları ile elde edilmiştir. Araştırmanın örneklem grubunu 2022-2023 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 353 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan okul öncesi öğretmenleri kartopu örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Veri analizinde SPSS 26 program aracılığı ile betimsel istatistik verileri ve ortalama karşılaştırma testi (ANOVA) kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular, okul öncesi öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuk algı ölçeğinden ortalamanın üzerinde üstün yetenek çocuk algı düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. Okul öncesi öğretmenleri üstün yetenekli çocuk algı ölçeğinin tüm alt boyutlarından ortalamanın üzerinde bir algıya sahip olduğu saptanmıştır. Ayrıca cinsiyet, yaş ve kıdeme göre okul öncesi öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuk algı genel düzeyi ve alt boyut puanları arasında anlamlı farklılık göstermediği ancak çalışılan kuruma göre okul öncesi öğretmenlerinin üstün yetenekli çocukların belirlenmesi alt boyut puanları arasında anlamlı bir fark bulunduğu tespit edilmiştir. Özel ana sınıfında çalışan okul öncesi öğretmenlerinin resmi ana sınıfı, resmi bağımsız anaokulu ve diğer kurumlarda çalışan okul öncesi öğretmenlere göre üstün yetenekli çocukların belirlenmesi alt boyut puan ortalaması daha düşük bulunmuştur. Ölçek maddeleri içinde öğretmenler tarafından en iyi bilinen maddenin “üstün yetenekli çocuklar için eğitim programında uyarlama yapılması gerekir” (31. Madde) olduğu ve en az bilinen maddenin “yaratıcılık testleri sanatsal açıdan yetenekli çocukları tanılamak için etkili bir araçtır” (27. Madde) olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Üstün Yetenekli Çocuk, Öğretmen Algıları, Mitler

Psychological and Pedagogical Aspects of Adaptation of Children with Special Educational Needs to Preschool Conditions

Rysty Kerimbayeva ¹, Aigul Syzdykbayeva ², Makhabbat Ospanbayeva ³, Yulduz Iminova ^{4,*} & Assel Amanzholova ⁵

¹ Department of Social Psychology Taraz University Named After M.kh. Dulaty

² Department of Primary Education Njsc «Kazakh National Women'S Teacher Training University»

³ Department of Educational Psychology Taraz University Named After M.kh. Dulaty

⁴ Department of Preschool Education and Social Pedagogy Abai Kazakh National Pedagogical University

⁵ Data Analyst «Lexicomb» Llc

iminova.yulduza@mail.ru

Özet

В данной статье рассматривается тема инклюзивного образования. В частности, рассматриваются психолого-педагогические аспекты адаптации детей с особыми образовательными потребностями к дошкольному образованию. В исследовании приводятся статистические данные об интеграции детей дошкольного возраста в инклюзивное образование в Республике Казахстан, анализируется современное положение детей с особыми образовательными потребностями, рассматриваются особенности предоставления образовательных услуг для этих детей. Определены основные положения Концепции инклюзивной политики Республики Казахстан на период 2025–2030 годов. Проведен анализ научной литературы для выявления психолого-педагогических аспектов, влияющих на процесс адаптации детей с особенностями развития. Уточняются понятия «психологическая безопасность и эмоциональное благополучие», «индивидуализированный подход к образованию» и «психолого-педагогическое сопровождение детей», а также раскрываются основные принципы, необходимые для эффективной и комфортной адаптации детей с особыми образовательными потребностями к дошкольному образованию.

Аннотация. В данной статье авторы рассматривают проблему инклюзивного образования. В частности, дается определение психолого-педагогических аспектов адаптации детей с особыми образовательными потребностями к условиям дошкольной организации. В статье представлены статистические данные об охвате детей дошкольного возраста инклюзивным образованием в Республике Казахстан, анализируется современное положение детей с особыми образовательными потребностями, а также рассматривается специфика предоставления образовательных услуг детям с особыми образовательными потребностями. Определены основные направления Концепции инклюзивной политики Республики Казахстан на 2025-2030 годы. Для определения психолого-педагогических аспектов, влияющих на адаптацию детей с особыми образовательными потребностями, проведен анализ психолого-педагогической литературы. В статье раскрываются понятия «психологическая безопасность и эмоциональное благополучие», «индивидуальный подход к обучению», «психолого-педагогическая поддержка детей», а также раскрываются основные принципы, необходимые для эффективной и комфортной адаптации детей с особыми образовательными потребностями к условиям дошкольной организации.

Anahtar Kelimeler: inclusive education, adaptation, psychological and pedagogical aspects, children with special educational needs, preschool organization.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kapsayıcı Eğitime Yönelik Tutumları ve Empati Düzeyleri ile Sınıflarındaki Çocukların Farklılıklara Saygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Ayşenur Akkaya ^{1,*} & Gülden Uyanık ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Marmara Üniversitesi
nurakkaya24@gmail.com

Özet

Okul öncesi dönem, insan hayatının temellerinin atıldığı uzun bir süreci kapsamaktadır. Bu dönemde çocukların iletişim kurdukları, rol model aldıkları öğretmen ve ebeveynlerinin tutum ve davranışları ile çocuklara sunulan çevre olanakları önem arz etmektedir. Değişen ve gelişen dünya şartlarında toplumsal hayatın ayrılmaz bir parçası olarak farklı kültür ve özelliklere sahip bireyler ile iletişim halinde olmaktayız. Gelecek toplumlara insan yetiştirme görevini edinen öğretmenlerin mesleklerini icra ederken sahip oldukları kapsayıcılık ve empati tutumu ile yetişmekte olan çocukların farklılıkları kabul düzeyleri bu çalışmanın başlangıç noktasını oluşturmaktadır. Araştırma, okul öncesi eğitim kurumlarında görev alan öğretmenlerin kapsayıcı eğitime yönelik tutumları ve empati düzeylerinin, sınıflarındaki çocukların farklılıklara saygı düzeyine olan etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma nicel tarama türlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ilinde 2024 – 2025 eğitim öğretim yılında bağımsız anaokullarında ve anasınıflarında görev yapan 66 okul öncesi öğretmeni ve 60 – 72 aylık 340 öğrenci oluşturmaktadır. Verilerin analizinde okul öncesi öğretmenlerinin kapsayıcı eğitime yönelik tutumları, öğrencilerine yönelik empati düzeyleri ve çocukların farklılıklara saygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için korelasyon analizi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin kapsayıcı eğitime yönelik tutumları ve empati düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilirken, öğretmen tutum ve düzeyinin çocukların farklılıklara saygı düzeyini yordamadığı bulunmuştur. Bunun yanında öğretmenlerin kapsayıcı eğitime yönelik tutumları öğrenim durumu ve sosyoekonomik duruma göre farklılık gösterirken empati düzeyleri ise sınıf mevcudu, sosyoekonomik düzey ve hizmet içi eğitim alma durumuna göre farklılık göstermektedir. Çocukların farklılıklara saygı düzeyleri ise kardeş sayısı ve doğum sırası değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermezken okula devam süresine göre farklılık göstermektedir. Tüm bu bulgular sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin kapsayıcı eğitime yönelik tutumları arttıkça empati düzeylerinin de artış gösterdiği söylenebilmektedir. Ayrıca okul öncesi dönem çocukların farklılıklara saygı düzeylerinin salt öğretmenin kapsayıcı eğitime yönelik tutumu ve empati düzeyinden etkilenmediği de bu çalışmanın sonuçlarından biridir. Araştırma sonucuna göre öğretmenlere ve araştırmacılara öneriler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Kapsayıcı Eğitim, Empati, Farklılıklara Saygı

Farklılıklarla Dost Kitaplar: Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Özel Gereksinimli Çocuklar İçin Çocuk Kitabı Tasarlama Deneyimleri

Muhammed Yükselten¹, Ayşegül Sevinç¹ & Aysun Ata Aktürk^{2,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Kastamonu Üniversitesi

² Temel Eğitim/Okul Öncesi Eğitimi Kastamonu Üniversitesi

aata@kastamonu.edu.tr

Özet

Çocuk kitapları okul öncesi dönem çocuklarının psikolojik, sosyal, bilişsel, dil becerilerinin gelişmesinde, çeşitli disiplinlere (fen, matematik, mühendislik gibi) ve günlük yaşama ilişkin kavramların öğrenilmesinde, karakter ve değer eğitiminde, çocukların yaratıcılıklarında ve dünyayı anlama ve anlamlandırmaları için ihtiyaç duydukları bilgi ve becerilerin edinmelerinde önemli yer tutmaktadır. Sahip oldukları bu rol nedeniyle, çocuk kitapları normal gelişim gösteren çocuklar kadar özel gereksinimli çocuklar için de oldukça önemlidir. Ancak, okul öncesi dönemde özel gereksinimli çocuklara hitap eden çocuk kitaplarının sayısı oldukça sınırlıdır. Bu araştırmanın amacı okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin Erken Çocukluk Dönemi Edebiyatı dersi kapsamında özel gereksinimli çocukların ihtiyaçlarına hitap eden çocuk kitapları tasarlama sürecindeki deneyimlerini ve tasarladıkları çocuk kitaplarını incelemektir.

Nitel desende tasarlanan bu çalışmada fenomenoloji yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılar 2024-2025 eğitim yılı bahar döneminde Erken Çocukluk Dönemi Edebiyatı dersi alan 6 okul öncesi öğretmen adayından oluşmaktadır. Veriler süreçte toplanan saha notları ve süreç sonunda gerçekleştirilen her bir öğretmen adayı ile gerçekleştirilen bireysel görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi yönteminden faydalanılmıştır. Öğretmen adayları tarafından tasarlanan çocuk kitapları ise araştırmacılar tarafından oluşturulan değerlendirme formu aracılığıyla analiz edilmiştir.

Araştırma kapsamında öğretmen adayları görme yetersizliği, otizm, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu gibi engel türlerine yönelik içerikler geliştirmiş; Braille, dokunsal materyaller ve sade dil gibi uyarlamalar kullanmışlardır. Bulgular, öğretmen adaylarının empati kurma, farkındalık geliştirme ve profesyonel gelişim açısından kazanımlar elde ettiklerini; en sık karşılaşılan güçlüklerin ise bilgi eksikliği ve teknik yetersizlikler olduğunu göstermiştir. Öğretmen adayları bu sürecin öz-yeterliklerini artırdığını ve mesleki uygulamalarına olumlu yansıtacağını belirtmişler ve uygulamanın yaygınlaştırılmasına yönelik öneriler sunmuşlardır.

Gelecekte öğretmenlik yapacak okul öncesi öğretmen adaylarının, özel gereksinimli çocukların ihtiyaçlarını dikkate alarak eğitim etkinlikleri ve materyaller geliştirebilmeleri için bilgi, beceri ve öz-yeterliklerini destekleyen kapsamlı araştırmalara ihtiyaç vardır. Bu bağlamda, bu çalışmanın okul öncesi dönemde özel gereksinimli çocukların eğitimi için öğretmen eğitimi ve kapsayıcı eğitim materyalleri geliştirilmesi gibi açılardan mevcut literatüre katkı sunması beklenmektedir.

Bu araştırma 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında TÜBİTAK tarafından desteklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk kitapları, çocuk edebiyatı, okul öncesi eğitimi, öğretmen adayı, özel gereksinimli çocuklar.

Sosyoekonomik Açıdan Dezavantajlı Ailelerde Okul Öncesi Eğitime Dair Algıların ve Beklentilerin İncelenmesi

Rumeysa Şanal ^{1,*} & Özkan Özgün ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Çukurova Üniversitesi
rumeysasanal@gmail.com

Özet

Bu çalışma sosyoekonomik açıdan dezavantajlı ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin beklenti ve algılarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Ebeveyn beklenti ve algıları iki ayrı ancak ilişkili boyutta incelenmiştir. Beklentiler boyutunda, ebeveynlerin çocuklarının gelişimine dair öncelikli beklentileri belirlenmiştir. Algılar boyutunda okul öncesi eğitimin amacının ne anlam ifade ettiği, nitelikli bir okul öncesi eğitimin onlar için anlamı araştırılmıştır. Bu bağlamda araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olan fenomenolojik desende gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya Gaziantep’te yaşayan sosyoekonomik açıdan dezavantajlı ve çocuğu okul öncesi eğitime devam eden 30 ebeveyn katılmıştır. Katılımcılar; gelir düzeyi, ebeveyn eğitim durumu ve mesleki statü bakımından toplumda göz ardı edilen dezavantajlı ebeveynlerden oluşmaktadır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak yüz yüze görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Fenomenolojik yaklaşım çerçevesinde yürütülen çalışmanın verileri nitel tematik analizle çözümlenmiştir. Elde edilen bulgular biyoekolojik kuram bağlamında incelenmiş ve yorumlanmıştır. Bulgular üç ana tema etrafında toplanmıştır: i)Beklentiler, ii) okul öncesine ilişkin anlam çerçeveleri/nitelik betimlemeleri ve iii) algılar. Beklentiler temasında ebeveynlerin çocuklarının özellikle bilişsel gelişim alanındaki bilgi ve becerisini arttırmasına öncelik verdikleri ve zaman zaman gelişimsel düzeyle uyumsuz/üst düzey bilişsel kazanımlara odaklandıkları belirlenmiştir. Anlam çerçeveleri/nitelik betimlemeleri temasında okul öncesi eğitim ebeveynler tarafından “ilkokula hazırlık” olarak vurgulanmıştır. Algılar temasında, katılımcıların nitelikli okul öncesi eğitimi, iyi bir okul öncesi öğretmenin varlığına göre değerlendirdikleri görülmüştür. Buna göre ebeveynlerce, okul öncesi eğitimin kalitesi tek bir bileşenin varlığına indirgenmiş ve ebeveynlerin algısında oyun, sosyal-duygusal gelişim ve kapsayıcılık göz ardı edilmiştir. Biyoekolojik kurama göre yorumlanan bu bulgular okul ve aile arasındaki mezosistem ilişkilerinin yer yer kopuk olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, ebeveynlerin çocuklarının gelişimlerine ilişkin gelişimsel düzeyde uyumsuz/üst düzey bilişsel çıktılara odaklandıkları ve okul öncesi eğitimin amacını ağırlıkla ilkokula hazırlık olarak konumlandıkları belirlenmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre öğretmenlerin ebeveyn eğitimiyle ilgili çalışmalar yapması ve sosyoekonomik açıdan dezavantajlı ebeveynlerin ihtiyaçlarına uygun destekleyici çalışmaların geliştirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitime ilişkin beklentiler, Okul öncesi eğitim algısı, Okul öncesi eğitimin amacı, İyi bir okul öncesi eğitim, İyi bir okul öncesi öğretmeni

Okul Öncesi Dönemde Kaynaştırma Eğitime İlişkin Öğretmen ve Ebeveyn Görüşleri: Nitel Bir Araştırma

Pınar Polat ^{1,*} & Yavuz Aslan ²

¹ Çocuk Gelişimi Mardin Artuklu Üniversitesi

² Sosyal Hizmetler Mardin Artuklu Üniversitesi

pinar_polat33@hotmail.com

Özet

Okul öncesi dönemde kaynaştırma eğitimi, erken yaşlarda müdahale olanağı sunması bakımından kritik bir öneme sahiptir. Bu sürecin etkililiğini artırabilmek için, eğitim sürecinde temel paydaşlar olan öğretmen ve ebeveynlerin görüşlerinin değerlendirilmesi önemlidir. Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönemde kaynaştırma eğitimi alan çocukların eğitim sürecine ilişkin ebeveyn ve öğretmen görüşlerini incelemek ve karşılaştırmalı olarak değerlendirmektir. Çalışma, nitel araştırma deseniyle yürütülmüş olup, çalışma grubunu amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenen 18 öğretmen ve 18 ebeveyn olmak üzere toplam 36 katılımcı oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme sorularıyla toplanmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma bulgularına göre, ebeveynler çocuklarını okul öncesi eğitime daha çok sosyal gelişim, eğitimsel destek ve özel gereksinimlerin karşılanması amacıyla göndermekte; beklentilerinin büyük ölçüde karşılandığını ve çocuklarının okula uyum sürecinde genellikle zorluk yaşamadıklarını ifade etmektedir. Öğretmenler ise ailelerle iş birliğini genel olarak olumlu değerlendirirken; evde çalışma alışkanlığı ve davranış takibinin sürekliliği konusunda eksiklikler yaşandığını belirtmektedirler. Beklentilerin karşılanmadığı durumlarda, öğretmenler en çok ebeveyn bilgilendirmesi, bireysel telafi çalışmaları ve farkındalık artırıcı seminerler gibi yöntemleri tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bulgular doğrultusunda, öğretmen-ebeveyn iş birliğini güçlendirmek amacıyla iletişim kanallarının oluşturulması ve ailelerin kaynaştırma eğitime yönelik farkındalığını artıracak uygulamaların hayata geçirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Kaynaştırma Eğitimi, Ebeveyn Görüşü, Öğretmen Görüşü

Çember Zamanında Çocukların Katılım Haklarına Yönelik Sınıf İçi Söylemler: Davet, İfade, Tanınma ve Saygı

Şeyda Karan ^{1,*} & Feyza Tantekin Erden ²

¹ Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

² Elementary and Early Childhood Education Middle East Technical University
sucar@fsm.edu.tr

Özet

Bu çalışma, okul öncesi öğretmenlerinin çocukların katılım haklarını desteklemek amacıyla rutin çember zamanları sırasında sınıf içi söylemleri nasıl yapılandığına incelemektedir. Çocukların katılım hakkı; kendilerini özgürce ifade ettikleri, bu ifadelerin dikkate alındığı ve saygı gördüğü etkileşim ortamlarında gerçekleşir. Sınıf söylemi ise öğretmenler ile çocuklar arasındaki sözlü ve sözsüz iletişimi kapsar. Nitel desende yürütülen bu durum çalışmasında, iki farklı okul öncesi sınıfında dört hafta boyunca ses kaydı alınan toplam 16 saatlik çember zamanı oturumları analiz edilmiştir. Çember zamanı, grup birliğini sağlama, paylaşım yapma ve etkileşim kurma açısından katılım haklarını destekleyici bir rutin olma potansiyeline sahiptir. 60–72 ay arası 45 çocuğun ve iki öğretmenin katıldığı bu oturumlarda öğretmen-çocuk söylemleri MAXQDA programı kullanılarak içerik analizi ile analiz edilmiştir. Bulgular, söylem yapısının (monolojik-diyalojik) ve söylemin amacının (çocuk ifadesi, öğretmen daveti, söylemin genişletilmesi, tanıma ve saygı) çember zamanının farklı aşamalarına (yerleşme, rutinler, etkinlik zamanı) ve etkinlik türlerine (hikâye anlatımı, paylaşım) göre değiştiğini göstermektedir. Öğretmen merkezli bölümlerde daha çok tek yönlü söylemler öne çıkarken, paylaşım etkinlikleri çocukların özgürce kendilerini ifade edebildikleri karşılıklı ve etkileşimli söylem ortamları sunmuştur. Hikâye anlatımında ise söylemin yönü öğretmen-çocuk rol dengesine bağlı olarak değişmiştir. Öğretmenlerin söylemi genişletmeye yönelik kullandıkları stratejiler arasında içerik bilgisi sağlama, çocukların katılım isteğini tanıma, anlamı kolaylaştırma ve açık ifadeyi teşvik etme yer almaktadır. Çalışma, öğretmenlerin daha diyalojik sınıf söylemleri benimsemeleri halinde çocukların katılım haklarının daha etkin desteklenebileceğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk eğitimi, çocukların katılım hakkı, sınıf söylemi, çember zamanı

Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Fiziksel İstismar ve İhmal Belirtilerine İlişkin Ebeveyn ve Öğretmen Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi*

Elif Söyler ^{1,*}, Tuba Erbeyaztaş ¹, Gülfatma Saka ¹ & Sema Nur Güngör ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bursa Uludağ Üniversitesi

² Temel Eğitim Bursa Uludağ Üniversitesi

062101020@ogr.uludag.edu.tr

Özet

Bu araştırmada, okul öncesi dönem çocuklarında fiziksel istismar ve ihmal belirtilerine ilişkin ebeveyn ve öğretmen bilgi düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden araştırmanın doğasına uygun olan ‘durum çalışması deseni’ kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Bursa, Nilüfer, Yıldırım, Osmangazi, İnegöl, Karacabey, Gürsu, Kestel, Mudanya, Gemlik illerinde görev yapan 20 okul öncesi öğretmeni ve yine bu illerde yaşayan okul öncesi eğitimi alan çocuğa sahip 20 ebeveyn oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen ve uzman görüşleri alınarak son şekilleri verilen “Ebeveyn Bilgi Formu”, “Öğretmen Bilgi Formu”, “Öğretmenler İçin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” ve “Ebeveynler İçin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan açık uçlu görüşme formları, katılımcılara çevrim içi ortamda ulaştırılmış ve yazılı yanıtlar elektronik ortamda toplanmıştır. Veri toplama süreci yaklaşık 4 hafta sürmüş, katılımcıların formları rahatlıkla doldurmaları için yeterli süre tanınmıştır. Toplanan veriler, nitel araştırma desenine uygun olarak içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmeye devam etmektedir. Katılımcıların verdiği yanıtlar, araştırmanın amacına uygun biçimde analiz edilecek, her yanıt 3 araştırmacı tarafından dikkatlice okunarak anlamlı ifadeler kodlanacaktır. Elde edilecek kodlar, benzerliklerine göre gruplanarak temalar ve alt temalar oluşturulacaktır. Araştırmanın güvenilirliğini artırmak amacıyla Miles ve Huberman’ın güvenilirlik formülü ($\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}}$) kullanılacak 3 araştırmacının uyum oranına bakılacaktır. Veri analizi sırasında katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılara yer verilerek bulguların geçerliliği desteklenmeye çalışılacaktır. Bu araştırmadan elde edilmesi beklenen bulgular arasında, okul öncesi öğretmenlerinin fiziksel istismar belirtilerini tanıma konusunda görece daha bilinçli oldukları; ancak ihmalin türleri ve dolaylı belirtileri hakkında bilgi eksikliği taşıdıkları yer almaktadır. Benzer şekilde, ebeveynlerin istismar ve ihmal kavramlarını sıklıkla birbirine karıştırdıkları ve bu konuda farkındalıklarının düşük olduğu öngörülmektedir. Her iki grubun da çocukta olası istismar ya da ihmal durumlarında nasıl bir müdahale yoluna gitmeleri gerektiği konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları, eğitim ihtiyaçlarının yüksek olduğu beklenmektedir. Bu doğrultuda, çocuk istismarı ve ihmali konularında okul öncesi öğretmenlerine ve ebeveynlere yönelik farkındalık artırıcı seminer ve eğitim programlarının geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

*Bu çalışma TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn, fiziksel ihmal, fiziksel istismar, okul öncesi, öğretmen

Türkiye Cumhuriyeti'nin Yüzüncü Yılında Gerçekleşen Kongrelerde Erken Çocuklukta Özel Eğitim Eğilimleri

Asiye Masanoğlu ^{1,*}, Yakup Burak ¹, Ebrahim Mohammadzadeh Sardroud ¹ & Tuba Yüce ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Trakya Üniversitesi
asiyemasanoglu@gmail.com

Özet

Bu çalışmada, Türkiye Cumhuriyeti'nin yüzüncü yılında gerçekleşen kongrelerde erken çocuklukta özel eğitim konusunda sunulan araştırmaların sistematik derlemesine yer verilmiştir. Çalışma grubuna 2023 yılında düzenlenen 7. Uluslararası Katılımlı Ulusal Disiplinlerarası Erken Çocuklukta Müdahale Kongresi, Uluslararası 5. Çocuk Gelişimi Kongresi, 33. Ulusal Özel Eğitim Kongresi, 8. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi'nde yer alan erken çocuklukta özel eğitim konulu bildiriler dahil edilmiştir. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi türünde tasarlanmıştır. Bu çalışmaya dahil edilen dokümanlarda ölçüt olarak "özel eğitim alanında olma" ve "erken çocukluk dönemini kapsama" olarak belirlenmiştir. Üç araştırmacı tarafından toplam 737 sözlü bildirinin içinden 111 bildirinin istenen kritere uyduğu tespit edilmiş, bu tespit edilen bildirilerin sistematik analizi yapılmıştır. Üç araştırmacı tarafından veri analizi gerçekleştirilmiş ve yapılan analiz sonucunda dokümanların tema, kategori ve kodlara ayrılmıştır. Temalar çözüm odaklı (47), durum odaklı (29) ve problem odaklı (35) şeklinde tanımlanmıştır. 7. Uluslararası Katılımlı Ulusal Disiplinler arası Erken Çocuklukta Müdahale Kongresi'nde sunulan bildirilerin çoğunlukla çözüm odaklı olduğu, durum ve problem odaklı çalışmaların daha sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Uluslararası 5. Çocuk Gelişimi Kongresi'nde sunulan bildirilerin çoğunlukla problem odaklı olduğu, çözüm ve durum odaklı çalışmaların daha sınırlı olduğu bulunmuştur. 8. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi'nde sunulan bildirilerin problem, çözüm ve durum odaklı çalışmaların eşit bir biçimde olduğu bulunmuştur. Son olarak, 33. Ulusal Özel Eğitim Kongresi'nde bildiriler çoğunlukla çözüm odaklı ve durum odaklı olduğu ve problem odaklı çalışmaların daha sınırlı olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk, Özel eğitim, Sözlü bildiri.

Sürdürülebilir Bir Eğitim İçin Türk Yüzyılı Maarif Modeli: 2024 Okul Öncesi Programlarında Değerler Eğitimi ve Gelişim Alanlarına Katkısı

Abdulkadir Karadayı^{1,*}, Mücahid Taşpınar¹ & Amine Karagöz¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Necmettin Erbakan Üniversitesi
mucahidtaşpınar@gmail.com

Özet

Okul öncesi dönem, bireylerin bilişsel, sosyal, duygusal ve ahlaki gelişimlerinde temel rol oynamakta, sürdürülebilir bir eğitim anlayışının ilk basamağını oluşturmaktadır. Erken yaşlarda kazandırılan değerler; saygı, sorumluluk, çevre bilinci ve adalet gibi insani nitelikleri besleyerek toplumsal uyum ve etik farkındalığın gelişmesine katkı sağlar. Bu çalışmada, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2024 yılında yenilenen Okul Öncesi Eğitim Programı, "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli" kapsamında belirlenen 20 çatı değer çerçevesinde incelenmiştir. Amaç, programın gelişim alanlarında değerler eğitimine ne ölçüde yer verdiğini ve sürdürülebilir eğitim hedefleriyle uyumunu ortaya koymaktır.

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi ile yürütülmüş; programda yer alan 86 kazanım ve ilgili göstergeler, bilişsel, dil, fiziksel ve sosyal-duygusal gelişim alanları kapsamında analiz edilmiştir. Değerler; adalet, aile bütünlüğü, çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, estetik, mahremiyet, merhamet, mütevazılık, özgürlük, sabır, sağlıklı yaşam, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik olarak belirlenmiştir.

Bulgular, tüm gelişim alanları genelinde en çok vurgulanan değerlerin sırasıyla sorumluluk (n=40), **çalışkanlık (n=28)**, duyarlılık (n=25), saygı (n=18), **özgürlük (n=16)** ve adalet (n=15) olduğunu göstermiştir. Sorumluluk değeri, özellikle bilişsel (19 kez) ve sosyal-duygusal (10 kez) alanlarda ön plana çıkmış; çocuklarda görev bilinci, planlı çalışma ve karar verme becerilerini desteklemiştir. Çalışkanlık değeri, üretkenlik ve azim gibi akademik ve sosyal becerileri pekiştirmiştir. Duyarlılık; çevre, insan ve topluma karşı empati geliştirme açısından önemli bir yer tutmuştur. Saygı değeri, toplumsal uyum ve iletişim becerileriyle; özgürlük değeri, bireysel haklar ve özerklik ile; adalet değeri ise hakkaniyetli davranma ve sosyal düzen bilinci ile ilişkilendirilmiştir.

Diğer değerlerden merhamet, sabır, sevgi ve dürüstlük orta düzeyde; sağlıklı yaşam, estetik, dostluk, yardımseverlik daha sınırlı; vatanseverlik, tasarruf, mütevazılık, aile bütünlüğü, temizlik ve mahremiyet ise düşük düzeyde vurgulanmıştır. Özellikle aile bütünlüğü, mahremiyet ve temizlik değerlerinin bazı gelişim alanlarında hiç yer almaması, programın değerler çeşitliliği açısından geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Alan bazlı analizlerde;

- Bilişsel gelişim alanında en çok çalışkanlık, sorumluluk, saygı ve sabır;
- Dil gelişiminde sorumluluk, çalışkanlık, estetik ve dürüstlük;
- Fiziksel gelişimde sağlıklı yaşam ve sorumluluk;
- Sosyal-duygusal gelişimde duyarlılık, saygı, sorumluluk ve merhamet değerleri öne çıkmıştır.

Sonuç olarak, 2024 programı önceki yıllara kıyasla değerler eğitiminde daha kapsamlı bir yapı sunmakta, ancak tüm değerlerin dengeli şekilde temsil edilmesi açısından iyileştirmelere ihtiyaç duymaktadır. **Öneriler** arasında; öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimlerin güçlendirilmesi, aile katılımının artırılması, yerel ve evrensel değerleri

yansıtan materyallerin çeşitlendirilmesi, dijital kaynakların etkin kullanımı ve programın düzenli olarak değerlendirilip güncellenmesi yer almaktadır. Ayrıca, açık hava etkinlikleri, doğa temelli öğrenme ve oyun temelli değer öğretimi gibi yöntemlerle çocukların hem bilişsel hem de ahlaki gelişimlerinin desteklenmesi önerilmektedir.

Bu bulgular, sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu bir değerler eğitiminin, erken çocukluk döneminden itibaren planlı ve bütüncül bir yaklaşımla verilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Böylelikle, sorumluluk sahibi, empati yeteneği gelişmiş, toplumsal değerlere duyarlı ve çevresel farkındalığı yüksek bireylerin yetişmesine katkı sağlanabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Değerler Eğitimi, Okul Öncesi Eğitim Programı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Sürdürülebilir Eğitim, Gelişim Alanları

Kardeşlerin Aynı Sınıfta Bulunmasına İlişkin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Deneyimleri

Gamze Bali¹ & Sevcan Yağan^{1,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Kültür Üniversitesi
s.yagan@iku.edu.tr

Özet

İkiz ya da üçüz çocukların evden sonra ilk sosyal ortamları olan okul öncesi eğitim kurumlarına başlama yaşları geldiğinde, temel tartışma, kardeşlerin aynı sınıfta mı yoksa ayrı sınıflarda mı eğitim görmesi gerektiğidir. Alan yazın incelendiğinde bazı araştırmacıların çocukların ayrı ayrı sınıflarda olması gerektiğini vurguladıkları görülmektedir. Bu uzmanlara göre, kardeşlerin farklı sınıflarda olmaları, bireyselliklerini geliştirmelerine yardımcı olmanın en iyi yoludur. Genel olarak, kardeşlerin aynı sınıfta eğitim görmesi onları birbirlerine aşırı derecede bağımlı hale getirebilir. Çoğul kardeşlerin ayrı sınıflarda eğitim alması gerektiğini savunan bazı uzmanlar, bu ayrımın kardeşler arasındaki rekabet ve kıskançlığı da azaltabileceğini savunmaktadır. Bu görüşün aksine, ikiz çocukların ebeveynlerinin %86'sı çocuklarının aynı sınıfta olması gerektiğine inanmaktadır. Bazı öğretmenler de bu fikri desteklemektedir çünkü ikizlerin ve diğer çoğul çocukların bir arada olması, öğretmenlere çocukları ve ailelerini daha iyi tanıma fırsatı sunar. Ayrılık, çocuklar ve aileleri için gereksiz strese yol açabileceğinden, çocuklara zararlı da olabilir. Bu tür gereksiz stres, çocukların bireysellik geliştirmek yerine, kardeşlerine daha fazla bağlanmalarına ve gerilemelerine neden olabilir. Tüm bu tartışmalardan yola çıkarak, bu araştırmanın temel amacı, kardeşlerin (ikiz ya da üçüz) aynı sınıfta bulunmasına ilişkin okul öncesi öğretmenlerinin deneyimlerinin ne olduğunu ortaya çıkarmaktır. Araştırmada, nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgu bilim) çalışması kullanılmıştır. Fenomenoloji (olgu bilim), kişilerin olaylara ilişkin deneyimlerini ve düşüncelerini ortaya çıkarmayı amaçlayan bir araştırma desendir. Araştırmada verilerin toplanması amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan demografik bilgi formu ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış olup; 9 öğretmen ile görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen veriler, Nvivo paket programı kullanılarak tematik analizle analiz edilmiştir. Araştırmanın bulguları; öğretmen-çocuk ilişkisi; akranlar arası ilişkiler; kardeşler arası ilişkiler, öğretmen-veli ilişkisi ve öğretmenin mesleği deneyimine katkısı başlıkları altında toplanmıştır. Araştırma sonucunda, çoklu kardeşlerin olduğu sınıfta öğretmen olmanın sürekli bir kaos ortamı yarattığı; akranlarla ilişkileri olumsuz etkilediği; kardeşlerin bağımsızlaşmasına engel olduğu; özellikle Türkçe bilmeyen kardeşlerin Türkçeyi öğrenmelerini zorlaştırdığı ancak okula uyumu kolaylaştırdığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, ikiz kardeşler, üçüz kardeşler, okul öncesi öğretmeni, fenomenoloji

Şiddetsiz İletişimin Eğitim Alanındaki Yansımaları: Bir Bibliyometrik Analiz

Fazilet Merve Ketenci Tona ^{1,*} & Berrin Akman ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Okul Öncesi Öğretmenliği Hacettepe Üniversitesi

merveketenci@gmail.com

Özet

Erken çocukluk dönemi gelişimde kritik öneme sahiptir. Okul öncesi öğretmenleri, çocukların okula yönelik tutum ve izlenimlerinin oluşmasında belirleyici bir rolü üstlenmektedir. Öğretmenin bireysel farklılıkları gözetilen, kapsayıcı bakış açısıyla programı nitelikli uygulaması, çocukların okul yaşantısını destekler. Bu bağlamda öğretmenlerin çocuk ve aile ile kurduğu iletişim, eğitimin kalitesini arttırmada önemlidir. Marshall Rosenberg tarafından geliştirilen şiddetsiz iletişim (NVC), öğretmen-çocuk ilişkilerinin niteliğini arttırmada etkili bir yaklaşımdır. Hümanist psikolojiye dayanan bu model; gözlem, duygu, ihtiyaç ve rica bileşenleri üzerine kuruludur.

Alan yazında NVC üzerine eğitim, psikoloji, sağlık ve toplum temelli çalışmalara rastlanmakta olup, eğitim alanındaki araştırmalar öğretmen verimliliğini ve öğrencilerin akademik başarısını olumlu etkilediğini göstermektedir. Çeşitli çalışmalarda NVC'nin empati, öz empati, empatik dinleme, duygu düzenleme ve iş birliği becerilerini geliştirdiği belirtilmiştir. Ayrıca çalışmalar okul öncesi öğretmenlerinin NVC algılarının yeterli düzeyde olmadığını da saptamıştır.

Bu araştırmanın amacı, Web of Science veri tabanında indekslenen, eğitim alanındaki NVC çalışmalarını bibliyometrik olarak analiz etmektir. Betimsel tarama modeli kullanılan çalışmada, VOSviewer(v1.6.20) ile görselleştirme yapılmıştır. “Nonviolent communication anahtar kelimesiyle yalnızca eğitim alanındaki çalışmalar incelenmiştir.

Analiz sonucunda tüm alanlarda 488, eğitim alanında ise 85 çalışma bulunmuştur. Yayınlar en çok makale türünde(f=51) olmak üzere 6 farklı türde belgeden oluşmaktadır. En çok İngilizce(f=59) dilinde yazıldığı, en fazla yayının 2021 yılında(f=7), en üretken yazarların ise Ruth Kansky ve Kim Sungjae(f=3) olduğu görülmüştür. Anahtar kelimeler arasında “empati, özsaygı, çatışma çözümü, çocuklar, okul öncesi eğitim, sosyal beceriler” öne çıkmıştır. Bu çalışma, eğitimin ilk kademesi olan okul öncesi eğitimde şiddetsiz iletişimin önemini ortaya koymakta ve bu konuda araştırma yapacak olanlara kapsamlı bir bakış açısı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Şiddetsiz iletişim, okul öncesi eğitim, bibliyometrik analiz

Teachers' Strategies for Language Development of Multilingual Children in Early Childhood Education: A Systematic Review

Gizem Nur Şakar

Okul Öncesi Öğretmenliği Orta Doğu Teknik Üniversitesi
sakamurr@gmail.com

Summary

In recent decades, global migration and cross-cultural exchange have shifted childhood multilingualism from an uncommon occurrence to a widespread and anticipated aspect of early experiences (Curdt-Christiansen & Sun, 2022). With more multilingual children in preschool classrooms, multilingual education aims to build awareness and proficiency in multiple languages, promote linguistic and cultural acceptance, and support adaptation to society. To achieve this, early childhood education values children's diverse linguistic abilities and provides targeted support especially for multilingual children (Kirsch, 2021; Langeloo et al., 2023).

Across OECD countries, policymakers increasingly prioritize quality and inclusion in early childhood education, noting benefits for multilingual children in expanded learning opportunities and integration into the host language and culture (OECD, 2023). Yet, these children often access lower-quality provision, making teachers' practices central to equitable learning opportunities. While multilingualism offers cognitive and social benefits, children may face vocabulary gaps and cultural communication barriers. Teachers can address these through culturally responsive, language-rich environments, but many lack preparation (Grifenhagen & Dickinson, 2023).

Given limited research and gaps in teachers' knowledge of effective strategies, this review draws on translanguaging theory (García & Wei, 2014), which sees languages as interconnected. This review examines preschool teachers' supportive and non-supportive strategies for multilingual children's language development, aiming to inform educators and policymakers and to contribute to the literature. It focuses on two questions:

1. What strategies do teachers employ to encourage multilingual development of children in early childhood education settings?
2. What are the recommendations for the planning and dissemination of multilingual education?

This qualitative systematic review synthesized studies on preschool teachers' strategies for supporting multilingual children's language development. A document analysis was applied, incorporating content and thematic analysis. Web of Science and Scopus were searched with predefined keywords for peer-reviewed English articles (2015–2025) focusing on multilingual children aged 0–72 months. From 5,479 initial records, screening and eligibility checks resulted in 28 articles. Validity and reliability followed Brown and Lan's (2015) three steps: clear aims, predefined criteria, and rich analysis descriptions supported by dual coding and expert opinion.

From the ongoing analysis, five main themes emerged: translanguaging (e.g., one-teacher-one-language, translating, code-switching), interaction-supported (positive responses, collaborative learning, hybrid language use), curiosity-supported (stories, songs, games in multiple languages), language-supported (modeling, feedback, vocabulary input, scaffolding), and culture-supported (home language use, cultural sharing, multilingual materials). In conclusion, these findings underscore teachers' key role in creating equitable, language-rich environments for multilingual children. More diverse research and targeted professional development are needed to help teachers integrate these strategies effectively in inclusive, high-quality early childhood education.

Keywords: multilingualism, preschool teachers, language development, review

Resimli Kitaplarda Kütüphane Temsillerinin Kapsayıcılık Bağlamında İncelenmesi

Asiye Beyza Kaçira ^{1,*} & Berrin Akman ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Okul Öncesi Öğretmenliği Hacettepe Üniversitesi

beyzakacira@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, kütüphane temalı resimli çocuk kitaplarında yer alan kütüphane temsillerinin, kapsayıcılık bileşenleri çerçevesinde nasıl yapılandırıldığını incelemektir. Nitelikli çocuk kitaplarına erişim her bireyin hakkıdır. Bu kitaplar, metin ve görseller aracılığıyla işlenen temaların üzerine düşünülmesine ve yorumlanmasına izin verir. Çocuklar kitaplarda yer alan karakterlerle özdeşim kurup kendi hayatından izler bularak ya da farklı hayatların varlığından haberdar olarak çeşitlilik bağlamında farklı bakış açıları edinebilir. Çocukların kitaplara kolay ulaşabildiği önemli öğrenme ortamlarından biri olan kütüphaneler, çocuk edebiyatında yalnızca bilgiyle ilişkilendirilen mekânlar değil; aynı zamanda çocuk katılımı, farklılıkların kabulü ve erişilebilir öğrenme deneyimleri açısından önemli alanlardır. Bu bağlamda, araştırmada resimli kitaplarda kullanılan görsel ve sözel temsiller aracılığıyla çocuklara sunulan kütüphane algısı, kapsayıcılık ekseninde değerlendirilerek incelenmiştir.

Bu araştırmada, nitel araştırma desenine dayalı doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında 2015-2025 yılları arasında yayımlanmış ve okul öncesi dönem çocuklarına yönelik hazırlanmış resimli kitaplar arasından, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçim yapılmıştır. Örneklem, içeriklerinde doğrudan ya da dolaylı olarak kütüphane, kütüphane çalışanları ya da kitap okuma mekanlarına ilişkin görsel ya da sözel temsiller bulunan 13 resimli çocuk kitabından oluşmaktadır. Dokümanlar, araştırmacılar tarafından geliştirilen “Resimli Kitaplardaki Kütüphane Temsillerini Kapsayıcılık Bağlamında İnceleme Formu” aracılığıyla analiz edilmiştir. Her bir kitaptan elde edilen veriler, tematik analiz yöntemiyle değerlendirilmiş; bu süreçte hem metinsel ifadeler hem de görsel betimlemeler dikkate alınmıştır. Analiz süreci halen devam etmekte olup, elde edilen bulgular ilgili kongrede paylaşılacaktır. Bu bildirinin, çocuk edebiyatı aracılığıyla kapsayıcı eğitimi yeniden düşünmek isteyen eğitimcilere, kütüphanecilere ve çocuk kitabı yazarlarına katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: kapsayıcı eğitim, okul öncesi eğitim, kütüphaneler, kütüphane temalı resimli kitaplar, çocuk edebiyatı

Ön Yargı Karşıtı Hizmet İçi Eğitimin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Özel Gereksinimi Olan Çocuklara Yönelik Öz Farkındalıklarına Katkısı

Yüksel Büşra Yüksel Aykanat ^{1,*}, Arzu Arıkan ² & Sezgin Vuran ³

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Erciyes Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Anadolu Üniversitesi

³ Anadolu Üniversitesi

ybusrayuksel@erciyes.edu.tr

Özet

Okul öncesi dönem, çocukların farklılıkları algılama, sosyal ilişkiler kurma ve çevrelerine yönelik tutum geliştirme süreçlerinin temellerinin atıldığı kritik bir dönemdir. Bu süreçte özel gereksinimi olan çocukların, tipik gelişim gösteren akranlarıyla kapsayıcı öğrenme ortamlarında bir arada bulunmaları; tüm çocukların bilişsel, sosyal ve iletişim becerilerinin desteklenmesi açısından önem taşımaktadır. Öğretmenlerin özel gereksinimi olan çocuklara yönelik öz farkındalıkları kapsayıcı eğitimi sürecini doğrudan etkileyebilmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin, mesleki anlamda güçlü ve geliştirilebilir yönlerini fark etmeleri; etkili stratejiler belirleyerek mesleki gelişim için adım atmaları, kapsayıcı eğitim hedeflerinin gerçekleştirilmesi açısından önemlidir. Bu doğrultuda, öğretmenlerin farkındalıklarını geliştiren ve mesleki bilgi-beceri düzeylerini destekleyen planlı eğitimler, kapsayıcı eğitim uygulamalarının güçlenmesine anlamlı katkılar sağlayabilmektedir. Bu çalışma, ön yargı karşıtı hizmet içi eğitimin, okul öncesi öğretmenlerinin özel gereksinimi olan çocuklara yönelik öz farkındalıklarının gelişimine etkisini ortaya koymayı; öğretmenlerin kapsayıcı eğitim bağlamında geliştirdikleri bakış açıları ile mesleki uygulamalarındaki değişimleri incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırma, durum çalışması- karma yöntem deseninde yürütülen bir doktora tezinin nitel boyutunda ele alınan bir araştırma sorusuna dayanmaktadır. Çalışma grubunu, 22 öğretmen oluşturmaktadır. Nitel veriler; yarı yapılandırılmış görüşmeler, eğitim sürecinde oluşturulan öğretmen ürünleri, yansıtıcı günlükler ve saha notları aracılığıyla toplanmıştır. Veriler, betimsel analiz ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Verilerin analizinde “öz yeterlik” ve “çok yönlü farkındalık” olmak üzere iki ana tema ve bunlara bağlı alt temalar elde edilmiştir. Öğretmenler, süreç içinde geliştirebilecekleri alanları fark etmişlerdir. Ön yargı karşıtı hizmet içi eğitim, öğretmenlerin özel gereksinimi olan çocuklara yönelik öz farkındalıklarında olumlu yönde gelişim sağlamıştır. Süreç, öğretmenlerin kapsayıcı eğitim bağlamında daha dikkatli değerlendirmeler yapmalarına ve mesleki uygulamalarını yeniden gözden geçirmelerine imkân tanımıştır.

Anahtar kelimeler: ön yargı karşıtı eğitim, özel gereksinimi olan çocuklar, hizmet içi eğitim, kapsayıcı eğitim, ön yargı

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Öz Yeterlik Algıları ile Psikolojik Sağlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Ayşegül Karahan ^{1,*} & Mehmet Akif İnci ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Temel Eğitim Muş Alparslan Üniversitesi

240236002@alparslan.edu.tr

Özet

Araştırmanın temel amacı, okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma öz yeterlik algıları ile psikolojik sağlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır ve çalışma 205 okul öncesi öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu, uygun örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak “Demografik Bilgi Formu”, “Kaynaştırma Eğitime Yönelik Öz Yeterlik Ölçeği” ve “Psikolojik Sağlık Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analizinde Spearman korelasyon analizi, bağımsız örneklem t-testi, Mann Whitney U testi ve Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır. Öğretmenlerin kaynaştırma öz yeterlikleri ve psikolojik sağlık düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Psikolojik sağlık düzeyleri ile kaynaştırma yeterlik algıları arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kaynaştırma öz yeterlik düzeyleri, kaynaştırma uygulama deneyimi, kaynaştırma eğitimi/ kursu alma, üniversitede özel eğitim dersi alma, yakın çevrede özel gereksinimli birey bulunması ve özel eğitim kurumunda çalışma durumu değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Psikolojik sağlık düzeyi çocuk sahibi olma, kaynaştırma eğitime yönelik eğitim/ kurs alma, kurum türü değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Bulgular doğrultusunda okul öncesi öğretmenlerine mesleki yeterlik ve psikolojik sağlıklarını geliştirmeye dair öğretmen eğitim programlarına daha fazla uygulamalı içerik ve vaka temelli eğitimler eklenerek eğitim programlarının zenginleştirilmesi önerilebilir. Özellikle kaynaştırma uygulamalarında okul öncesi öğretmenlerin yaşadığı zorlukları aşmaları için hizmet içi eğitimlere düzenli olarak yer verilebilir. Bu eğitimlerde psikolojik sağlık becerileri de desteklenmeli ve eğitimler sürekli hale getirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Öğretmeni, Kaynaştırma Eğitimi, Öz Yeterlik, Psikolojik Sağlık, Özel Gereksinimli Çocuklar

Gece Körlüğü Yaşayan Üniversite Öğrencilerinin Akademik ve Sosyal Yaşamlarında Karşılaştıkları Zorlukların İncelenmesi

Abdülbaki Ergel ^{1,*} & Betül Başaran ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Mardin Artuklu Üniversitesi

² Çocuk Koruma ve Bakım Hizmetleri Mardin Artuklu Üniversitesi

bakiergel@artuklu.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı, gece körlüğü yaşayan üniversite öğrencilerinin akademik ve sosyal yaşamlarında karşılaştıkları zorlukları belirlemek ve bu zorluklarla başa çıkmalarına yardımcı olabilecek çözüm önerileri geliştirmektir.

Araştırma, nitel araştırma deseninde, açıklayıcı durum çalışması olarak planlanmıştır. Çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim yılında Mardin Artuklu Üniversitesi'nde öğrenim gören gece körlüğü yaşayan öğrenciler oluşturmaktadır. Veri toplamak amacıyla demografik bilgi formu ve odak grup görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmeler ses kayıt cihazıyla kaydedilmiş, içerik analiziyle değerlendirilmiştir.

Gece körlüğü yaşayan öğrencilerin düşük ışık koşullarında öğrenme materyallerine ulaşmakta zorluk yaşadıkları, akşam derslerinde konsantrasyonlarının azaldığı, sosyal etkinliklere katılımda isteksizlik duydukları ve güvenlik endişeleri nedeniyle hareket kabiliyetlerinin sınırlı olduğu bulunmuştur. Ayrıca, öğrencilerin bu durumun kendilerinde sosyal izolasyona ve psikolojik strese neden olduğunu ifade ettikleri görülmüştür.

Gece körlüğü, üniversite öğrencilerinin akademik ve sosyal yaşamlarını çok boyutlu şekilde etkileyen önemli bir sağlık sorunudur. Öğrencilerin ihtiyaçlarını gözeten düzenlemeler, destekleyici öğrenme ortamları, farkındalık çalışmaları ve psikososyal destek programlarının geliştirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gece körlüğü, üniversite öğrencileri, sosyal yaşam, akademik yaşam

Mevsimlik Tarım Göçünde Bir Yaz Anaokulu Uygulamasının Etkilerinin Ebeveyn Görüşlerine Göre İncelenmesi: Etnografik Araştırma

Buse Yıldırım ^{1,*}, Efdal Kırmacı ² & Tuğba Kontaş Azaklı ³

¹ Temel Eğitim Bölümü Ordu Üniversitesi

² Temel Eğitim Ordu Üniversitesi

³ Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitim Anabilim Dalı Ordu Üniversitesi

buse.yildirim191@gmail.com

Özet

Bu araştırma, mevsimlik tarım göçüne katılan çocuklara yönelik düzenlenen yaz anaokulunda sunulan eğitimin, çocukların gelişim alanlarına etkisini ebeveyn görüşlerine dayalı olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Türkiye’de mevsimlik tarım göçüne katılan ve farklı anadillere sahip olan çocuklar mevsimlik tarım göçü nedeniyle eğitimde süreklilik sağlayamamaktadır. Bu durum tüm gelişim alanlarını olumsuz etkilemektedir. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden etnografik yöntemle yürütülmüştür. Araştırmanın katılımcı grubunu, yaz anaokuluna devam eden çocukların ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında 12 ebeveynle birebir görüşme yapılmıştır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu ve araştırmacılar tarafından doldurulan gözlem formu aracılığıyla ailelerin yaşadıkları şehirlerde kendi ev ortamlarında toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde aileler yaz anaokulu sonrasında çocuklarının tüm gelişim alanlarına ilişkin olumlu değişimler gözlemlediklerini ancak özellikle dil gelişim alanında belirgin bir ilerleme olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca bu dilsel gelişimin, çocukların okul sürecindeki akademik başarılarına da olumlu yansıdığı vurgulanmıştır. Elde edilen sonuçlar literatür ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dezavantajlı grup, okul öncesi dönem, gelişim, etnografik araştırma, mevsimlik tarım göçü

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Duyu Eğitimi ve Bütünleme Etkinliklerine İlişkin Görüşleri

Berna Sicim Sevim

Okul Öncesi Öğretmenliği Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
bernasicim@gmail.com

Özet

Özel gereksinimli çocukların normal gelişim gösteren akranlarıyla bir arada eğitim görebilmeleri için okul öncesi öğretmenlerinin bütünleştirme etkinliklerine dair yeterliliklerinin gelişmiş olması gerekmektedir. Bütünleştirme eğitiminin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için temel koşullardan biri, özel gereksinimli çocuklarla çalışan öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının, bu çocuklara yönelik öğretim süreçlerinde etkili doğal öğretim yaklaşımlarını belirleyebilme, uygulayabilme ve gerekli uyarlamaları yapabileme becerilerine sahip olmalarıdır. Yapılan çalışmalarda erken çocukluk döneminde özel gereksinimli çocukların duysal farkındalıklarının artırılması ve akranlarıyla bütünleşmelerinin sağlanmasında sıklıkla kullanılan yöntemlerden birinin duyu temelli yaklaşımlar olduğu belirtilmektedir (Alisinanoğlu & Bartan, 2022). Ancak, öğretmenlerin duyu bütünleme kavramına yönelik farkındalıklarının sınırlı olması, içsel duylara dair bilgi eksiklikleri ve materyal kullanımındaki yetersizlikleri, özel gereksinimli çocukların ihtiyaçlarının tanınmamasına ve eğitim sürecinden dışlanmalarına neden olabilecek önemli riskler arasında yer almaktadır (Tepe Kiroğlu & Fazlıoğlu, 2025). Öte yandan, meslek edinme sürecindeki öğretmen adaylarının özel gereksinimli çocukların eğitiminde kendilerini yeterli görmedikleri yapılan çalışmalarla ortaya konmuştur (Sarı & Bozgeyikli, 2003; Sarı, Çeliköz & Seçer, 2009; Kardeş & Taşkın, 2020). Bu doğrultuda çalışmanın hedef kitlesini okul öncesi öğretmen adayları oluşturmaktadır. Bu çalışmada, TÜBİTAK 2237-A Bilimsel Eğitim Etkinliklerini Destekleme Programı kapsamında yürütülen “Gereksinimlerimi Duyuyorum” projesi çerçevesinde, sekiz farklı disiplinden alan uzmanlarının katkılarıyla özel gereksinimli çocuklara yönelik duyu ve bütünleştirme eğitim etkinlikleri geliştirilmiştir. Eğitimin amacı, öğretmen adaylarının özel gereksinimli çocuklara yönelik duyu temelli bütünleştirici etkinlikler tasarlayabilme, duysal materyaller eşliğinde sınıf içi uygulamalar yapabileme ve öğretmenlik yaşamlarında çocukların duysal ihtiyaçlarını fark ederek eğitim süreçlerini bu doğrultuda zenginleştirebilme becerilerini desteklemektir. Üç gün süren eğitimde oyunlaştırma, yaratıcı drama, beyin fırtınası ve doğa temelli eğitim gibi yöntem ve tekniklerden yararlanılmıştır. Duyu temelli bütünleştirme yaklaşımını kullanan disiplinler arasında ergoterapi, özel eğitim, çocuk gelişimi, bibliyoterapi ve doğa temelli duyu eğitimi yer almaktadır. Bu etkinlikler doğrultusunda okul öncesi öğretmen adaylarına toplam 20 saatlik bir eğitim verilmiştir. Çalışmanın katılımcılarını, okul öncesi öğretmenliği lisans programının üçüncü ve dördüncü sınıfında öğrenim gören 20 öğretmen adayı oluşturmuştur. Eğitimin etkililiğini ölçmek amacıyla, uygulama öncesi ve sonrasında yarı yapılandırılmış görüşme formları ile nitel veri toplanmıştır. Katılımcıların görüşlerine göre; eğitim sonrasında özel gereksinimli çocukların duysal gelişimlerinin desteklenmesine yönelik bilgi düzeylerinin arttığı, uygulama yapma konusunda deneyim kazandıkları ve sınıf içi uyarlama yapabileme konusunda farkındalık geliştirdikleri ifade edilmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının duyu temelli yaklaşımları sınıf ortamına entegre etme yönünde kendilerini daha yetkin hissettikleri görülmüştür. Sonuç olarak, bu çalışma kapsamında gerçekleştirilen duyu temelli bütünleştirme eğitiminin, okul öncesi öğretmen adaylarının kapsayıcı eğitim anlayışlarını geliştirmelerine katkı sağladığı; özel gereksinimli çocukların sınıf içi eğitim ortamlarında daha eşit fırsatlara erişebilmeleri açısından önemli bir destekleyici unsur olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Not: Bu çalışma 1129B372300441 no’lu 2237-A Tübitak Projesi tarafından desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Duyu eğitimi, Duyu bütünleme, Özel gereksinimli çocuklar, Okul öncesi öğretmen adayları

Otizimli Çocuklar ve Ebeveynleri İçin Hazırlanan İkincil Müdahalelerin İncelenmesi

Maşide Kurt ^{1,*} & Dila Nur Yazıcı ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Hacettepe Üniversitesi
masidekurt@hacettepe.edu.tr

Özet

Otizim, erken çocukluk döneminde teşhis edilen, bağlamlar arası sosyal iletişim ve etkileşimde kalıcı bozukluklar ve sınırlı tekrarlayıcı davranışlar, ilgi alanları veya davranış kalıpları ile karakterize bir gelişimsel bozukluk olarak tanımlanmaktadır. Otizme neden olan faktörler belli olmadığı için, semptomların geri çekilmesinde en etkili yöntem sürekli eğitim olarak görülmektedir. Burada erken müdahale programları şüphesiz ki en önemli paydalardan biridir. Gelişimsel yetersizliği, çevresel ve/veya biyolojik olarak risk altında olan bebek ve çocukların, gelişimlerini en iyi şekilde sürdürmelerini sağlamak amacıyla çocuğa, ebeveynlerine ve bakıcılarına destek sağlayan amaçlı bir süreç olarak tanımlanan erken müdahale üçlü bir önleme yapısına sahiptir. Birincil önlemede müdahale genel ya da riskli bir grup ile beklenen sorunun ortaya çıkmasını önleme, ikincil önlemede yüksek riskli bir gruba mevcut erken işaretleri geri almak ve daha ciddi sorunları önleme, üçüncül önlemede ise müdahale etkilenen nüfus ve mevcut ciddi sorunları çözmeyi amaçlamaktadır. Otizmin semptomlarının belirlenerek mümkün olduğunca erken müdahaleye başlanmasının son derece önemli olduğu bilinen bir gerçektir. Buradan hareketle bu araştırmanın amacını otizmli çocuklar ve ebeveynlerine yönelik ikincil müdahale programlarının incelenmesi oluşturmaktadır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden temel nitel araştırma kullanılarak desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan makalelerin belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Bu bağlamda belirlenen ölçütler 1) Araştırma makalesi olması, 2) İkincil müdahale olması 3) Çalışma grubunun otizm riski taşıyan çocuk ve ebeveynlerinin olmasıdır. Bu kapsamda 14 makale incelenmiştir. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen değerlendirme formuyla incelenmiştir. Formda makalenin yöntemi, çalışma grubu, veri toplama araçları, müdahale programının süresi, verilerin analizi, çocukla ve ebeveynle ilgili çıktılar maddeleri yer almaktadır. Araştırma sonucunda incelenen makalelerde otizm riski taşıyan çocuklarda uygulanan müdahale programlarının erken yaşlardan itibaren başlatılmasının çocukların çok yönlü gelişimlerini güçlendirdiği ve mevcut olan riskleri azalttığı ortaya çıkmıştır. Uygulanan müdahale programları, risk grubunda çocuklarda otizme ilişkin olan belirtilerin şiddetinin azalmasına etki etmiştir. Bununla birlikte ikincil müdahalelerin ebeveyn-çocuk etkileşiminin niteliğini artırması açısından çocukların davranışları üzerinde olumlu etkiler oluşturduğu anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Otizm, Erken müdahale, Ebeveyn-çocuk etkileşimi

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kapsayıcı Eğitime İlişkin Algıladıkları Destek Gereksinimlerinin İncelenmesi

Betül Yılmaz Atman^{1,*} & Müge Şen²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Ankara Üniversitesi

² Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı Ankara Üniversitesi

betulyilmazatman@gmail.com

Özet

Kapsayıcı okul öncesi eğitim, çeşitli gelişim ve öğrenme özellikleri ile gereksinimleri olan çocukların bir arada öğrenme deneyimleri edinmesini sağlayan bir yaklaşımdır. Kapsayıcı okul öncesi eğitimin işler hale gelmesinde ve yüksek kaliteli uygulamalar yapılmasında en kritik rol okul öncesi öğretmenlerindedir. Uluslararası araştırmalar pek çok ülkede okul öncesi öğretmenlerinin kapsayıcı eğitim konusundaki destek gereksinimlerini ve mesleki gelişim ihtiyaçlarını ortaya koymuş, kapsayıcı eğitiminin hayata geçirilmesine ve öğretmenlerin becerilerinin artırılmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın amacı ülkemizde okul öncesi öğretmenlerinin kapsayıcı eğitime ilişkin algıladıkları destek gereksinimlerini ortaya koymaktır.

Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılacaktır. Katılımcıları Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî ve özel anaokulları ile ilkokul/ortaokul bünyesindeki anasınıflarında görev yapan okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmacıların geliştirdiği demografik bilgi formu, Kapsayıcı Eğitime İlişkin Algılanan Destek Gereksinimleri Ölçeği (Chow & Sharma, 2024) kapsamında toplanacak veriler betimsel olarak analiz edilecektir.

Araştırma süreci devam etmekte olup veriler analizi tamamlanarak kongrede tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi öğretmenleri, kapsayıcı eğitim, algılanan destek, mesleki gelişim

Okul Öncesi Eğitimde Kolaylaştırıcı Kişinin Rolü ve Önemi

Nisanur Şahin

Okul Öncesi Öğretmenliği Trabzon Üniversitesi

snisanursahinss@gmail.com

Özet

Okul öncesi eğitim dönemi, bireyin yaşamındaki en kritik gelişim yıllarını kapsamakta ve çocuğun sosyal, duygusal, bilişsel ve dil gelişiminin temellerinin atıldığı bir süreç olarak görülmektedir. Bu dönemde çocukların öğrenme deneyimleri yalnızca akademik bilgi edinmekle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda sosyal beceriler, iletişim kabiliyeti, problem çözme ve iş birliği gibi yaşam boyu gerekli olacak becerileri de kapsamaktadır. Çocukların bu gelişim süreçlerinde rehberlik eden önemli faktörlerden biri “kolaylaştırıcı kişi”dir. Kolaylaştırıcı kişi, çocuğa doğrudan bilgi aktaran bir öğretici olmaktan ziyade, öğrenme sürecinde yönlendirici, destekleyici ve rol model olmaktadır. Çocukların bireysel farklılıklarını gözetererek onların keşfetmelerine fırsat tanıyan, sınıf ortamında iş birlikçi bir alan oluşturan kolaylaştırıcı kişiler, öğrenmenin daha aktif, kalıcı ve anlamlı hale gelmesine katkı sağlamaktadır. Özellikle özel gereksinimli çocuklar açısından bu rolün daha da önemli olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu kişi, çocuğun sınıf ortamına uyumunu kolaylaştırmakta, akran ilişkilerini desteklemekte ve bireysel ihtiyaçlarına uygun öğrenme deneyimleri sunmaktadır.

Bu çalışmada, okul öncesi eğitimde kolaylaştırıcı kişinin önemini ortaya koymak ve uygulamadaki etkilerini değerlendirmek amacıyla hem mevcut çalışmaların incelemesi yapılmış hem de staj sürecinde bir kolaylaştırıcı kişiyle yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmede kolaylaştırıcı kişiye, bu görevin gereklilik durumu, öğrenciye sağladığı sosyal ve bilişsel katkılar ile aile ile yürütülen iş birliği sorulmuştur. Görüşme sonucunda, kolaylaştırıcı kişinin çocuğun sosyal açıdan sınıf ortamına daha kolay uyum sağlamasına, arkadaşlarıyla etkileşime girmesine ve dışlanmadan katılım göstermesine yardımcı olduğu belirlenmiştir. Bilişsel açıdan ise öğrencinin öğrenme sürecini desteklediği, akademik etkinliklere daha aktif katılım sağladığı ve özgüvenini artırdığı görülmüştür. Ayrıca kolaylaştırıcı kişinin velilerle düzenli iletişim halinde olduğu, bu sayede çocuğun öğrenme sürecinin ev ortamında da desteklendiği ve okul-aile iş birliğinin güçlendiği ifade edilmiştir. Bu bulgular, kolaylaştırıcı kişinin yalnızca sınıf içi öğrenme ortamında değil, aile ve okul arasındaki köprüyü kurmada da önemli bir rol üstlendiğini ortaya koymaktadır.

Araştırmadan elde edilen veriler, kolaylaştırıcı kişinin çocukların bireysel farklılıklarını gözetererek öğrenme süreçlerini daha kapsayıcı hale getirdiğini göstermektedir. Özellikle özel gereksinimli çocuklarda sınıfa uyumun artması, akran ilişkilerinin güçlenmesi ve öğrenme sürecine daha aktif katılım sağlanması, kolaylaştırıcı rolün katkılarındandır. Ayrıca kolaylaştırıcı kişinin varlığı, sınıf öğretmenin yoğunluğunu azaltmakta, öğretim sürecinin daha verimli ve dengeli yürütülmesine yardımcı olmaktadır. Tüm bu yönleriyle kolaylaştırıcı kişi, okul öncesi eğitimde kapsayıcı eğitimin temel yapı taşlarından biri olarak değerlendirilebilir.

Sonuç olarak, kolaylaştırıcı kişi; çocukların sosyal-duygusal gelişimlerine katkı sağlamakta, bilişsel becerilerinin gelişimini desteklemekte ve sınıfta kapsayıcı bir öğrenme ortamının oluşmasına katkı sağlamaktadır. Bunun yanı sıra velilerle yürütülen etkili iletişim, öğrenme sürecini okul sınırlarının ötesine taşımakta ve çocuğun gelişiminin bütüncül olarak desteklenmesini mümkün kılmaktadır. Bu nedenle, okul öncesi kurumlarda kolaylaştırıcı rolün daha yapılandırılmış bir biçimde tanımlanması, öğretmenlere bu konuda eğitim verilmesi ve ailelerin bilinçlendirilmesi önem arz etmektedir. Gelecekte yapılacak çalışmaların farklı okul ortamlarında ve daha geniş kitlelerle

yürütülmesi, kolaylaştırıcı kişinin etkilerini daha kapsamlı bir biçimde ortaya koyacaktır. Bununla birlikte, eğitim stratejilerinin de kolaylaştırıcı kişilerin rolünü destekleyecek düzenlemeler içermesi, kapsayıcı eğitimin sürdürülebilirliği açısından kritik bir gereklilik olarak görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Kolaylaştırıcı kişi, aktif öğrenme, kapsayıcı eğitim

Çeşitlilikten Kapsayıcılığa: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Bakış Açıları ve Gereksinimleri

İmran Çağlayan^{1,*} & Meral Taner Derman²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bursa Uludağ Üniversitesi

² Temel Eğitim Bursa Uludağ Üniversitesi

imrancaglayan@uludag.edu.tr

Özet

Günümüzde göç ve küreselleşme süreçleri erken çocukluk eğitiminde sınıf çeşitliliğini artırmakta ve öğretmenlerin kapsayıcı öğrenme ortamları oluşturma sorumluluklarını ön plana çıkarmaktadır. Çeşitlilik, sınıflara farklı kültürel arka planlardan gelen çocukların katılımını beraberinde getirmekte; bu durum öğretmenlerin pedagojik yaklaşımlarını yeniden gözden geçirmelerini gerektirmektedir. Literatürde, öğretmenlerin kapsayıcı pedagojiyi hayata geçirme biçimlerinin öğrencilerin akademik ve sosyal uyumunu doğrudan etkilediği vurgulanmaktadır. Ancak Türkiye bağlamında, okul öncesi öğretmenlerinin bu süreçte karşılaştıkları engeller, uyguladıkları stratejiler ve duydukları ihtiyaçlara ilişkin çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir.

Bu çalışma, okul öncesi öğretmenlerinin kapsayıcı bir sınıf ortamı oluşturma konusundaki algılarını, deneyimlerini ve ihtiyaçlarını incelemeyi amaçlamaktadır. Böylelikle, öğretmen eğitimi için bir ihtiyaç analizi ortaya koyarak geliştirilecek programların içeriğine katkı sunulması hedeflenmektedir. Bu doğrultuda şu sorulara yanıt aranacaktır: (1) Öğretmenler sınıf çeşitliliğini ve kapsayıcılığı nasıl tanımlamaktadır? (2) Kapsayıcı sınıf ortamı oluştururken karşılaşılan başlıca engeller nelerdir? (3) Öğretmenlerin mevcut uygulamaları ve stratejileri nelerdir? (4) Kapsayıcı pedagojiyi geliştirmek için öğretmenlerin hangi tür destek ve eğitime ihtiyaç duymaktadır?

Çalışma, Kültürel Olarak Duyarlı Pedagoji ve Eleştirel Sosyal Teori bağlamında ele alınacaktır. Kültürel Olarak Duyarlı Pedagoji, öğrencilerin kültürel kimliklerini ve deneyimlerini öğretim süreçlerine entegre etmeyi öngörmekte ve öğretmenleri farklılıkları öğrenmeyi zenginleştiren bir kaynak olarak görmeye teşvik etmektedir. Eleştirel Sosyal Teori ise eğitimdeki yapısal eşitsizliklere dikkat çekerek, öğretmenlerin bu eşitsizlikleri yeniden üretmek yerine dönüştürücü bir rol üstlenmelerine vurgu yapmaktadır.

Araştırma nitel bir durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Katılımcılar, farklı bölgelerden seçilecek 12–15 okul öncesi öğretmeninden oluşacaktır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşmeler ve odak grup tartışmaları aracılığıyla toplanacak; elde edilen veriler, reflektif tematik analiz ile çözümlenecektir. Bu kapsamda elde edilecek bulguların özellikle üç tema altında öne çıkması beklenmektedir; (1) kapsayıcı eğitim stratejileri (öğretim stratejileri, sosyal ve ilişkisel stratejiler ve aile ve toplumla işbirliği stratejileri), (2) kapsayıcılığı sınırlayan yapısal ve pedagojik engeller, (3) mesleki gelişim ve destek ihtiyaçları.

Sonuç olarak, bu çalışma öğretmenlerin kapsayıcı sınıf oluşturma süreçlerindeki deneyimlerini görünür kılarak öğretmen eğitimi programlarının içerik tasarımına yön vermeyi amaçlamaktadır. Bulguların, kültürel olarak duyarlı pedagojiye dayalı eğitim modüllerinin geliştirilmesine ve kapsayıcı eğitim politikalarının uygulanmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kapsayıcı eğitim, okul öncesi eğitimi, çokkültürlü sınıflar, öğretmen bakış açısı, göçmen çocuklar

Hatay'da Deprem Sonrası Okul Öncesi Çocuklara Yönelik Kapsayıcı Psikoeğitimsel Müdahale Etkinliklerinin Değerlendirilmesi

Ayşe Kekilli ^{1,*} & Eda Yazgın ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Doğu Akdeniz Üniversitesi

² Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü
ayse_kekilli@hotmail.com

Özet

Ülkemiz, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremlerle büyük bir felaket yaşamıştır. Resmi rakamlara göre bu depremde 53.537 kişi yaşamını yitirmiş ve 107.213 kişi yaralanmıştır. Hatay ili özellikle ağır darbe almış olup 215.255 konut ağır hasar görmüştür. Bu büyük yıkım, binlerce küçük çocuğun duygusal bütünlüğünü bozmuştur. Araştırmalar, depremler gibi travmatik olayların çocuklarda kısa ve uzun dönem davranışsal ve duygusal sorunlara neden olabileceğini göstermektedir (Daşçı, 2024). Çocuklar afet sonrası güvensizlik, korku, kabuslar ve uyku sorunları gibi tepkiler verebilmektedir (Daşçı, 2024). Ancak literatürde, afet sonrası çocuklara yönelik sistematik müdahalelerin sıklıkla yetersiz kaldığı ve kırılgan grupların özel gereksinimlerinin göz ardı edildiği vurgulanmaktadır (Daşçı, 2024). Mevcut psikososyal müdahaleler ise genellikle temel ihtiyaçları karşılamaya odaklanmakta; çocukların özel ihtiyaçları yeterince dikkate alınmamaktadır (Daşçı, 2024). Bu eksiklik, çocukların normalleşme ve dayanıklılık süreçlerini olumsuz etkilemektedir.

Afet sonrası eğitim ortamında psiko-eğitimsel etkinliklerin önemi büyüktür. Literatürde Dayal ve Prewitt tarafından geliştirilen "Umut Yolculuğu" (Journey of Hope) programının, çocukların travma sonrası duygularını normalleştirmesine ve olumlu baş etme stratejileri geliştirmesine yardımcı olduğu bildirilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2024). Oyun, resim ve drama gibi yaratıcı yöntemler de çocukların korku ve endişelerini ifade etmelerini kolaylaştırarak iyileşme sürecini hızlandırır (Konuk, 2023). Uzman Klinik Psikolog Elvin Akı Konuk'un belirttiği gibi, "oyun travmayı işlemek için oldukça etkili ve güçlü bir araçtır" (Konuk, 2023). Ayrıca eğitim ortamında kapsayıcılık vurgusu yapılmakta; her çocuğun özellik ve ihtiyaçlarına uygun şekilde desteklenmesi gerekliliği öne çıkmaktadır (Beyazova & Soran, 2023). SEÇBİR'in raporunda da belirtildiği üzere kapsayıcılık, "çocuğun değil okulun farklı ihtiyaçlara uyum sağlaması" olarak tanımlanabilmektedir (Beyazova & Soran, 2023). Okullarda etkin bir psikososyal destek için öğretmen ve okul psikolojik danışmanlarının ailelerle yakın çalışması, sınıf rutinlerinin korunması ve her öğrencinin ihtiyaçlarının gözetilmesi önemlidir (MEB, 2024; Beyazova & Soran, 2023).

Bu bağlamda, bu bildiri Hatay'da afet sonrası dönemde yürütülen kapsayıcı psikoeğitimsel müdahale etkinliklerini ve bu etkinliklerin çocuklar üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma, "Erken Çocuklukta Kayıp Parçaları Birleştirmek" temasıyla uyumlu olarak deprem sonrası kaybolan güven ve düzen duygusunu yeniden tesis edecek eğitimsel müdahaleleri ele almaktadır. Özellikle okul öncesi dönemde yapılacak bütüncül ve hak temelli psikoeğitimsel aktivitelerin kırılgan çocuk gruplarının travmatik deneyimlerini işlemelerine ve topluma yeniden uyum sağlamalarına katkı sunacağı öngörülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Deprem, erken çocukluk eğitimi, kapsayıcı eğitim, psikoeğitim, travma

Kapsayıcı Eğitim Programının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz-Yeterliliklerine Etkisinin İncelenmesi

Selçuk Türkmen^{1,*} & Aysel Çoban

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Yeditepe Üniversitesi
selcuk.turkmen@yeditepe.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı, Kapsayıcı Eğitim Programı'nın okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlikleri üzerindeki etkilerini incelemektir. Bu amaçla okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterliklerinin desteklenmesi için araştırmacı tarafından Kapsayıcı Eğitim Programı geliştirilmiştir. Programda 12 tema ve temalarla ilişkili toplam 24 etkinlik yer almaktadır. Program çocukların sahip olduğu kültürlere, inanışlara, değerlere karşı hassastır ve bu amaç doğrultusunda farklı kültürlerdeki çocukların oynadığı oyunlar programa eklenmiştir. Bu araştırma, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı paralel karma yöntem deseni ile tasarlanmıştır. Kapsayıcı Eğitim Programı'nın öğretmenlerin öz yeterlikleri üzerindeki etkilerini incelemek amacıyla ön test, son test ve izleme ölçümlü yarı deneysel desen kullanılmış; araştırmacı günlüğü, gözlem ve öğretmenler ile nitel görüşmeler kullanılarak programın öğretmenlerin öz yeterlikleri üzerindeki etkileri ve değişimleri incelenmiştir. Çalışmanın evrenini İstanbul'da Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı erken çocukluk eğitim kurumlarında mülteci çocukların da bulunduğu sınıflardaki gönüllü katılım sağlayan okul öncesi öğretmenleri (deney grubunda 6, kontrol grubunda 6) oluşturmuştur. Tüm katılımcılara onam formu ve bilgilendirme formu verilmiştir. Deney grubundaki öğretmenlere Kapsayıcı Eğitimi Programı uygulanmıştır. Veri toplama araçları olarak, Erken Çocukluk Eğitimi Öğretmen Öz yeterlik Ölçeği, yarı yapılandırılmış öğretmen görüşme formu, gözlem ve araştırmacı günlüğü kullanılmıştır. Deney grubundaki öğretmenlere son testlerin tamamlanmasından 8 hafta sonra izleme testleri uygulanmıştır. Çalışmanın verileri bağımlı ve bağımsız gruplar t-testi ve içerik analizi ile analiz edilmiştir.

Kapsayıcı Eğitim Programı'nın öğretmenlerin öz yeterlikleri üzerindeki etkisine yönelik bulgular incelendiğinde; program sonrasında deney grubundaki öğretmenlerin, Erken Çocukluk Eğitimi Öğretmen Öz Yeterlik Ölçeği'nin tüm alt boyutlarındaki puanlarının anlamlı düzeyde arttığı görülmüştür. Ayrıca öğretmen görüşmeleri ile araştırmanın nicel bulgularını desteklediği belirlenmiştir. Çalışmada elde edilen bulgular, Kapsayıcı Eğitimi Programının öğretmenlerin öz yeterlikleri üzerinde olumlu etkileri olduğunu ve programın etkilerinin uzun süre devam ettiğini ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Kapsayıcı eğitim, öz yeterlilik, okul öncesi eğitim, Kapsayıcı Eğitim Programı, mülteci çocuklar.

Teoriden Uygulamaya: Çocuk Gelişimi Adaylarının Özel Eğitim Ortamlarında Staj Deneyimleri

Ahmet Koç

Okul Öncesi Öğretmenliği Anadolu Üniversitesi
ahmetkocten@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, çocuk gelişimi programında öğrenim gören öğrencilerin özel eğitim ortamlarında gerçekleştirdikleri staj deneyimlerini incelemektir. Araştırmada, öğrencilerin özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri ve özel eğitim anaokullarında edindikleri deneyimlerin mesleki gelişimlerine etkisi, karşılaştıkları zorluklar ve bu sürecin kapsayıcı eğitime yönelik bakış açılarına katkısı ele alınacaktır. Araştırma nitel desende, olgubilim yaklaşımıyla tasarlanmıştır. Çalışma grubunu Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde öğrenim gören ve özel eğitim ortamlarında staj yapmış çocuk gelişimi öğrencileri oluşturmaktadır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanacak ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenecektir. Araştırma devam etmektedir ve bulgular kongrede paylaşılacaktır. Bu çalışmanın, çocuk gelişimi öğrencilerinin özel eğitim ortamlarında staj yoluyla edindikleri deneyimlerin kapsayıcı eğitime katkısını görünür kılmaya ve öğretmen yetiştirme süreçlerine ilişkin öneriler sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: staj, uygulama dersi, çocuk gelişimi, özel eğitim, kapsayıcı eğitim

Okul Öncesi Eğitimde Kapsayıcılığın Yönelimsel Boyutu: Okul Yönelimcilerinin Rolü ve Sınıf Uygulamaları Üzerine Nitel Bir İnceleme

Sinem İpek

Okul Öncesi Öğretmenliği Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi
sinemmipek@gmail.com

Özet

Kapsayıcı eğitim, tüm çocukların farklılıklarına bakılmaksızın eşit fırsatlarla öğrenme süreçlerine katılımını hedefleyen bir yaklaşımdır. Kapsayıcı eğitimin paydaşları çocuklar, aileler, öğretmenler, okul yöneticileri, destek uzmanları, akranlar, eğitim otoriteleri ve sivil toplum olarak çok katmanlı bir yapı oluşturur (UNESCO, 2017; Ainscow, Booth ve Dyson, 2006). Bu paydaşlar içinde okul yöneticisi, kurumsal kapsayıcılığın işleme bağlamında öne çıkmaktadır. Araştırmalar yöneticilerin, kaynak yönetimi, öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin desteklenmesi, aile katılımının teşviki ve okul ikliminin kapsayıcı biçimde şekillendirilmesinde kilit rol oynadığını göstermektedir (Theoharis, 2007; Rivana vd., 2024). Dolayısıyla okul öncesinde kapsayıcı liderlik, diğer paydaşların katkısını görünür kılan ve sınıf düzeyine yansımaları sağlayan belirleyici unsurdur. Bu çerçevede bu araştırmanın amacı; okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime doğrudan veya dolaylı etkisini ortaya koymak ve yönelimsel perspektifin sınıf düzeyindeki kapsayıcılık uygulamalarıyla nasıl bütünleştiğini nitel veriler aracılığıyla anlamlandırmaktır. Son yıllarda yapılan araştırmalar, okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitimde kritik rollerini güçlü şekilde vurgulamaktadır. Rivana ve arkadaşlarının (2024) yaptığı nitel araştırma, okul yöneticilerinin kapsayıcı politikaları teşvik etmede, kaynak tahsisinde ve öğretmenlerin mesleki gelişimini desteklemede merkezi roller üstlendiğini açıkça göstermektedir. Sittar ve arkadaşları (2025) çalışması, kapsayıcı liderlik sergileyen yöneticilerin öğrencilerin eğitim süreçlerine aktif katılımını artırdığını ve farklı öğrenci gruplarında akademik başarıyı olumlu etkilediğini belirtmektedir. Wang ve arkadaşları (2025) ise, dönüşümsel liderliğin öğretmenlerin kapsayıcı uygulamalara yönelik niyetlerini doğrudan ve dolaylı olarak etkileyen kritik bir faktör olduğunu, özellikle okulun kapsayıcı iklimi ve öğretmenlerin kapsayıcılıkla ilgili öz-yeterlik algısı aracılığıyla bu etkinin gerçekleştiğini vurgulamaktadır. Okul öncesi eğitim özelinde alanyazın kapsayıcılığın çocukların uzun vadeli akademik ve sosyal gelişiminde belirleyici olduğunu vurgulamaktadır (UNESCO, 2017; OECD, 2020). Türkiye’de ise öğretim programlarında güçlü biçimde yer almasına rağmen uygulamada öğretmenlerin farklılaştırılmış öğretim becerilerinde, destek hizmetlerin sınıfa entegrasyonunda ve fiziksel erişilebilirlikte eksiklikler görülmektedir (İpek, 2024; Şahin ve Baydık, 2020; Kargın, 2019). Okul öncesi kapsayıcı eğitimin güçlü yönleri arasında öğretmenlerin kapsayıcılığa ilişkin olumlu tutumları (Şahin & Baydık, 2020) ve ailelerin sürece yüksek katılım isteği (Hornby ve Lafaele, 2011) öne çıkmaktadır. Buna karşılık, kaynak yetersizlikleri (Kargın, 2019) ve yönelimsel vizyonun sınıf uygulamalarına sınırlı düzeyde yansımaları (Rivana vd., 2024) önemli bir zayıf yönler olarak dikkat çekmektedir. Dolayısıyla okul öncesi düzeyde kapsayıcılığın kurumsallaşmasında yöneticilerin liderliği kritik önem taşımaktadır. Bu araştırma, nitel araştırma deseninde durum çalışması (case study) olarak tasarlanmıştır. Durum çalışmaları, bir olgunun kendi gerçek bağlamı içerisinde derinlemesine incelenmesine olanak tanır (Yin, 2018). Bu kapsamda veriler farklı ölçme araçları ile toplanmıştır. Bu araçların ilki okul yöneticileri ve öğretmenlerle yapılan ile yapılan görüşmelerde kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formlarıdır. İkincisi sınıf gözlemlerinde kullanılan alan yazından uyarlanmış; Inclusive Classroom Profile (ICP), Early Childhood Environment Rating Scale – Revised (ECERS-R) ve UNESCO Kapsayıcı Eğitim Göstergeleri temel alınarak geliştirilmiş kontrol listesidir. Bu liste, fiziki düzenlemeler, öğretmen-çocuk etkileşimi, akran ilişkisi, aile katılımı ve okul politikalarının sınıfa yansımaları gibi farklı boyutlar içermektedir. Çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme, araştırmacıya zengin bilgi sağlayabilecek katılımcıların seçilmesine olanak tanır (Patton, 2015). Bu çalışmada, kapsayıcı eğit-

im politikalarını uygulama sürecinde deneyime sahip okul yöneticileri ve öğretmenlerin görev yaptığı kurumlar örnekleme dâhil edilmiştir. Araştırmanın örneklemini bağımsız anaokulunda görev yapan dört okul müdürü, sekiz müdür yardımcısı ve sekiz okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Ayrıca bu okullarda yer alan farklı yaş gruplarından belirlenen sekiz sınıf kapsayıcılık bağlamında incelenecektir. Mevcut araştırma kapsamında okul müdürü ve müdür yardımcılarıyla görüşmeler tamamlanmıştır. Sınıf gözlemleri ve öğretmen görüşmeleri uyum haftasının ardından gerçekleştirilecektir. Toplanan veriler, betimsel analiz yöntemiyle çözümlenecektir. Betimsel analiz, önceden belirlenmiş temalar veya araştırma soruları çerçevesinde verilerin düzenlenmesine, doğrudan alıntılarla desteklenmesine ve bulguların araştırma amacına uygun biçimde özetlenmesine imkân tanır. (Yıldırım & Şimşek, 2018). Bu nedenle, okul yöneticilerinden elde edilen görüşler, sınıf gözlemleri ve öğretmen görüşlerinden alınan ana temalar doğrultusunda düzenlenecek; bulgular arasında karşılaştırmalı değerlendirmeler yapılacaktır. Böylece hem yönetsel vizyon hem de sınıf uygulamaları bağlamında kapsayıcılığın alan yazın verileriyle desteklenerek yansıtılması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk eğitimi, kapsayıcı eğitim, kapsayıcı liderlik, nitel araştırma.

Bedenim Güvende Eğitim Programının ocukların Gelişimine Etkisi

Hakan Köksal ^{1,*} & Gülçin Güven ²

¹ Okul ncesi ğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Temel Eğitim Bölümü Marmara niversitesi
koxsalhakan1997@gmail.com

zet

Bu araştırmanın temel amacı, toplumsal cinsiyet eşitliğini içeren ve okul öncesi dönemdeki çocuklara yönelik olarak geliştirilen ‘‘Bedenim Güvende Eğitim Programı’’ isimli cinsel eğitim programının çocukların gelişimi üzerindeki etkilerini incelemektir. Çalışma, 20’si deney grubunda ve 20’si kontrol grubunda yer alan toplam 40 okul öncesi ocuk ile yürütülmüştür. Veri toplama sürecinde ‘‘Selçuk Cinsel Gelişim leği’’, Gözlem ve Yansıtıcı Günlük Raporları ile araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler, Windows tabanlı SPSS programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Verilerin istatistiksel analizinde, gruplar arası n test ve son test puanlarının karşılaştırılması için Mann-Whitney U testi, grup içi ön test ve son test puanlarındaki değişimin belirlenmesi amacıyla ise Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır. Araştırma bulguları, ‘‘Bedenim Güvende Eğitim Programı’’na katılan deney grubundaki ocukların, Selçuk Cinsel Gelişim leğinin Cinsel Kimlik ve Cinsiyete İlişkin Davranış alt boyutlarına ilişkin son test puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde arttığını göstermektedir. Her iki alt boyutta da elde edilen anlamlı farkların deney grubu lehine gerçekleştiği belirlenmiştir. Ayrıca, deney ve kontrol gruplarının toplam son test puanları arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu bulgular, söz konusu eğitim programının çocukların cinsel gelişimini destekleyici nitelikte olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: cinsel gelişim, cinsel eğitim, toplumsal cinsiyet, okul öncesi dönem

Erken Çocuklukta Çeyrek Asırlık İz: Üstün Yetenekli Çocuklara Yönelik Araştırmaların Sistematiik Derlemesi

Gülçin Bilgener

Okul Öncesi Öğretmenliğı Amasya Üniversitesi
dr.gbilgener@gmail.com

Özet

Uluslararası literatürde kapsayıcı eğitim tüm öğrencilerin farklılıklarına yanıt verecek şekilde yapılandırılrsa da (UNESCO, 2020; Ainscow, 2020), üstün yetenekli öğrencilerin gereksinimleri uygulamada genellikle göz ardı edilmektedir (Nilholm & Göransson, 2017; Hughes, 2019). Tarihsel olarak üstün yetenek eğitiminde ayrıştırıcı modeller hâkim olsa da (Borland, 2005), günümüzde çok boyutlu yaklaşımlar (Gagné, 2009; Renzulli, 1986) ve evrensel tasarım ilkeleri ile bütünleşerek daha kapsayıcı bir paradigmaya doğru evrilmektedir.

Türkiye’deki yapılan bilimsel araştırma ve birikimi bu evrensel tartışma içine konumlandırmayı amaçlayan bu çalışma, son çeyrek asırda (2000-2025) erken çocukluk dönemindeki üstün yetenekli çocuklara odaklanan araştırmaları PRISMA 2020 yönergeleri doğrultusunda sistematiik olarak derlemeyi hedeflemektedir. EBSCO, Google Scholar, DergiPark, Ulusal Tez Merkezi veri tabanlarında “okul öncesi” AND “üstün yetenekli” ve “early childhood” AND “gifted children” anahtar kelimeleri ile Boolean aramaları yapılmıştır. Dahil etme kriterleri; 2000–2025 yılları arasında yayımlanmış, okul öncesi yaş grubuna odaklanan, tam metin erişilebilir tez ve makalelerdir. İlk taramada ulaşılan eserlerden duplikateler ve metodolojik kriterler doğrultusunda değerlendirilip nihai örneklem analiz sürecinde netleşecektir. Çalışmalarda metodolojik açıklık, veri sunumu ve tematik tutarlılık göz önünde bulundurularak içerik geçerliğı değerlendirilmiş; PRISMA 2020 yönergeleri doğrultusunda şeffaf ve sistematiik bir raporlama hedeflenmiştir.

Seçilen çalışmalar, tarihsel seyir, tanılama yöntemleri ve pedagojik uygulamalar ekseninde içerik analizine tabi tutulacaktır. Bu sistematiik derleme, mevcut literatürde “pedagojik bir haritanın kayıp parçaları”na dönüşmüş dağınık yapıyı, “**Erken Çocuklukta Kayıp Parçaları Birleştirmek**” ana odağıyla ele alacak; söz konusu dağınık yapıyı tutarlı ve bütüncül bir görünüme kavuşturmayı amaçlayacaktır. Çalışma, sonuç olarak Türkiye bağlamında alana özgü kuramsal boşlukları ve uygulama açmazlarını ortaya koyarak, alana yeni araştırma soruları ve kanıta dayalı pedagojik bir çerçeve sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi, üstün yetenekli, kapsayıcı eğitim, sistematiik derleme,

Risk Altındaki Çocukların Gelişiminde Erken Müdahale Programlarının Rolü

Kübra Ateş

Okul Öncesi Öğretmenliği Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

aateskubraaa@gmail.com

Özet

Risk altındaki çocukların erken müdahale programlarından yararlanmaları onların gelişimlerini destekleme noktasında önemli bir yere sahiptir. Bu programlar, çocukların gelişim alanlarının desteklenmesine katkı sağlamakta aynı zamanda olası gelişimsel risklerin azaltılmasına yardımcı olmaktadır. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, risk altındaki çocukların ebeveynlerinin, erken müdahale programlarının çocukların gelişimine olan katkılarına dair görüşlerini ortaya koymaktır. Nitel araştırma yöntemlerinden odak (focus) grup görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Katılımcılar 10 ebeveynden oluşmaktadır. Bu ebeveynlerin çocukları risk altında olarak değerlendirilmekte ve erken müdahale programı almaktadır. Görüşme bir moderatör eşliğinde katılımcılara açık uçlu sorular sorularak 60 dakikalık bir sürede yapılmıştır. Verilerin analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır.

Elde edilen bulgular incelendiğinde, erken müdahale programlarının risk altındaki çocukların gelişimlerini akranlarıyla aynı seviyeye getirme konusunda oldukça önemli bir yere sahip olduğu görülmüştür. Özellikle çocuğun bireysel ihtiyacına yönelik yapılan programların katkısının olduğu belirtilmiştir. Bunların yanı sıra ailenin çocukla olan iletişiminin artması ve ailenin sürece hâkim olması nedeniyle yaşanan problemlerin en az seviyeye indiği ifade edilmiştir. Genel olarak bakıldığında ebeveynlerin görüşü, erken müdahale programlarının çocukların gelişimine olumlu katkılar sağladığı şeklindedir.

Bu çalışma sonucunda erken müdahale programlarının risk altında olan çocukların gelişimlerini desteklediği, fakat programların bireysel ihtiyaçlara yönelik yapılmasıyla daha iyi bir verim alındığı sonucuna varılmıştır. Erken müdahale programları çocukların yaşadığı sorunların azalmasını sağlamaktadır. Aile içi iletişimin artması ile süreç daha iyi yönetilmektedir. Akranları ile aradaki mesafeyi kapatan çocuklar hem akranları hem toplum tarafından kabul görmektedir. Bunlara yönelik erken müdahale programlarını uygulamadan önce çocukların öncelikli ihtiyaçlarını ön plana alarak uygun programların uygulanması, erken müdahale programlarına aile ile çocuğun dahil edilmesine dikkat edilmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Risk altındaki çocuklar, ebeveynler, erken müdahale

Kadın-Erkek Farkı Yok, Okul Öncesinde Ayrımı Yok!

Dilek Erol¹ & Zeynep Ayça Yurdakul^{2,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Uşak Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği 4.Sınıf Uşak Üniversitesi
aycaayurdakul01@gmail.com

Özet

Toplumsal cinsiyet eşitliği, bireylerin cinsiyetlerinden bağımsız olarak eşit hak ve fırsatlara sahip olmasıdır. Erken çocukluk dönemi, bireylerin toplumsal normları öğrendiği ve benimsediği bir süreçtir. Bu nedenle, bu yaş grubunda sunulan eğitimlerin, çocukların ilerleyen yaşlardaki tutumlarını etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönemdeki çocukların ve anne-babalarının toplumsal cinsiyet algılarını belirlemek ve geliştirilen eğitim programının bu algılar üzerindeki etkisini incelemektir. Çalışma, Uşak ilinde iki devlet ve iki özel anaokulunda eğitim gören 5-6 yaş grubundaki 90 çocuk ve onların anne-babaları ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada, tek gruplu ön test-son test zayıf deneysel model benimsenmiştir. Çocukların toplumsal cinsiyet algılarını anlamak için çizim yöntemi, anne-babaların farkındalığını belirlemek için yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Veri toplama süreci üç aşamadan oluşmuştur. İlk aşamada, çocukların toplumsal cinsiyet algılarını belirlemek amacıyla çocuklardan doktor, hemşire, mühendis, polis, asker gibi meslekleri çizmeleri istenmiş ve çizimler analiz edilmiştir. Ardından etkinlik temelli Toplumsal Cinsiyet Eşitliği programı sınıfta uygulanmıştır. Program bitiminde çocuklardan yeniden doktor, hemşire, mühendis, polis, asker gibi meslekleri çizmeleri istenmiştir. Ön test ve son test sonuçları karşılaştırılarak eğitimin etkisi değerlendirilmiştir.

Anne-babalar ile yapılan görüşmeler ise, toplumsal cinsiyet eşitliği hakkındaki farkındalık düzeylerini anlamak amacıyla değerlendirilmiştir. Anne-babalar ön test sonrası uzman aracılığıyla "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği" semineri verilmiş ardından son test uygulanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir.

Ön Test Bulguları: Çocukların çizimleri incelendiğinde, doktor, mühendis, polis ve asker gibi mesleklerin çoğunlukla erkek figürleriyle; hemşire ve öğretmen gibi mesleklerin ise kadın figürleriyle temsil edildiği görülmüştür. Çocuklarla yapılan görüşmelerde, mesleklerin belirli cinsiyetlere ait olduğu yönünde ifadeler kullanılmıştır. Örneğin, erkeklerin güçlü ve cesur oldukları için asker veya polis olmaya daha uygun olduğu, kadınların ise daha şefkatli oldukları için hemşire veya öğretmen olmalarının daha uygun olduğu yönünde yorumlar yapılmıştır. Ebeveynler ise toplumsal cinsiyet eşitliğini desteklediklerini ifade etseler de uygulamada geleneksel cinsiyet rollerine uygun çocuk yetiştirdikleri gözlemlenmiştir.

Son Test Bulguları: Toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi sonrasında çocukların meslek çizimlerinde farklılıklar gözlemlenmiştir. Mesleklerin büyük oranda hem kadın hem erkek figürleriyle temsil edildiği görülmüştür. Doktor ve mühendis gibi mesleklerde çocukların cinsiyet farkı gözetmeden çizimler yaptıkları belirlenmiştir. Çocuklarla yapılan görüşmelerde, mesleklerin hem kadınlar hem erkekler tarafından yapılabileceği yönünde ifadeler kullanılmıştır. Ebeveynler de seminer sonrasında toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalıklarının arttığını ifade etmiştir.

Araştırma sonuçları, erken yaşta verilen toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimlerinin çocukların toplumsal cinsiyet rolleri konusundaki algılarında değişim yaratabileceğini göstermektedir. n testlerde gözlemlenen geleneksel cinsiyet algılarının eğitim sonrasında büyük lde farklılaştığı belirlenmiştir. Bu durum, okul öncesi dönemde toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığını artırmaya yönelik eğitimlerin önemli bir katkı sağlayabileceğini göstermektedir.

Sonuç olarak, bu araştırma toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki bilinçlendirme çalışmalarının erken yaşlarda başlamasının etkili olabileceğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle, okul öncesi eğitimde bu tür farkındalık programlarının yaygınlaştırılması önerilmektedir.

(Bu alışma, TBTAK tarafından 2209-A niversite ğrencileri Araştırma Projeleri kapsamında ‘‘Kadın-Erkek Farkı Yok, Okul ncesinde Ayrımı Yok!’’ başlığıyla desteklenen projenin bir ürünüdür.)

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Okul ncesi Eğitim, Anne-Baba Eğitim Programı

Çocuk Dostu Şehirler: Türkiye’den ve Dünyadan İyi Örneklerin İncelenmesi

Işık Kamaraj¹ & İrem Erdirek^{1,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Marmara Üniversitesi

irem.erdirek@gmail.com

Özet

Bu araştırma, Çocuk Dostu Şehir (ÇDS) kavramını ele alarak şehir planlamasında çocukların ihtiyaçlarını merkeze alan bir yaklaşımla hem Türkiye hem de dünyadan iyi örneklerin incelendikten sonra geliştirilmesi gereken noktalara ilişkin önerilerde bulunmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmada, Türkiye’deki ÇDS uygulamaları incelenerek UNICEF’in Çocuk Dostu Şehirler Girişimi kapsamında belirlenmiş olan altı bölgeden (Amerika, Doğu Asya ve Pasifik, Doğu ve Güney Afrika, Avrupa ve Orta Asya, Orta Doğu ve Kuzey Afrika, Güney Asya) rastgele seçilen ülkelerle karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmada, yerel yönetimlerin çocuk odaklı politikaları, çocuk katılım mekanizmaları ve uygulamaların yaygınlık etkileri gibi kriterler esas alınmıştır. Ayrıca, araştırmada Türkiye’de konu ile ilgili yapılan akademik çalışmalar değerlendirilerek Çocuk Dostu Şehir girişimi için atılması gereken adımlarla ilgili somut önerilerde bulunulmuştur. Bu öneriler arasında; çocukların şehir planlama süreçlerine aktif katılımı, yerel yönetimlerin çocuk odaklı bütçelemeye yer vermesi ve uluslararası iş birliklerinin artırılması bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk dostu şehir, Çocuk Hakları, UNICEF Çocuk Dostu Şehirler Girişimi, Çocuk Katılımı, Yerel Yönetimler,

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Bahçelerinin Çocuk Hakları Temelli Olma Durumlarının İncelenmesi

Tuba Yüce ^{1,*} & Şenay Bulut Pedük ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Pınarhisar Cumhuriyet İlkokulu

² Okul Öncesi Öğretmenliği Trakya Üniversitesi

tubayuce39@gmail.com

Özet

Aldersan'a göre çocuk hakları eğitiminin okullarda uygulanan en etkili yaklaşımı "sözün eylemle birleştiği" yaklaşımdır. Bu yaklaşımda, öğrenciler ve öğretmenle öğrenciler arasında saygının olduğu, demokratik bir sınıf ortamının olduğu, çocuk haklarının sadece öğretilmekle kalmayıp, yaşandığı ve saygı duyulduğu bir eğitim ortamı söz konusudur (Akt: Uluç, 2008). Bir okul öncesi eğitim kurumu, çocukların haklarına saygı gösteren bir ortamı oluşturabilir. Okulöncesi dönemde çocuklara çocuk hakları bilgisi doğrudan vermek yerine hakların yaşandığı bir ortam ile demokratik değerler eğitimi ile gerçekleştirilir (ersoy, 20028). Çocukların oyun oynama, hareket etme, dinlenme, çevreyle etkileşim kurma ve öğrenme gibi temel hakları, okul ortamlarında doğrudan ya da dolaylı biçimde karşılık bulmaktadır. Bu hakların en görünür şekilde yansıtıldığı alanlardan biri ise okul bahçeleridir. Okul bahçeleri, yalnızca çocukların boş zamanlarını geçirdikleri fiziksel alanlar değil, aynı zamanda sosyal gelişimlerini destekleyen, fiziksel güvenliklerini sağlayan ve özgürlüklerini deneyimledikleri yaşamsal mekânlardır. Çocuk haklarına saygı gösteren bir okul öncesi eğitim kurumu, çocukların sağlıklı gelişimini destekleyen, güvenli, sevgi dolu ve katılımcı bir ortamı benimsemelidir. Okul bahçelerinin çocuk hakları perspektifinden ele alınması, erken çocukluk eğitim ortamlarından fiziksel çevrenin niteliğini, çocuğun oyun hakkı, katılım hakkı, güvenlik, sağlık, gelişim ve erişilebilirlik gibi temel ilkeler çerçevesinde değerlendirmek açısından önemli bir gerekliliktir. Bu noktadan hareketle araştırmanın amacı, okul öncesi eğitim kurumlarının bahçelerinin çocuk hakları temelinde değerlendirilmesidir. Araştırma, nicel araştırma desenlerinden betimsel tarama modeli çerçevesinde yapılandırılmıştır. Veriler nicel gözlem tekniği ile elde edilmiştir. Çalışmanın örneklemini, Türkiye'nin farklı illerinde yer alan Milli Eğitime bağlı bağımsız anaokulu ve anasınıflarının bahçelerinden oluşan 100 okul öncesi eğitim kurumu oluşturmaktadır. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen ve uzman görüşleri doğrultusunda içerik geçerliği sağlanan yapılandırılmış 35 maddelik 'Çocuk Hakları Temelli Okul Bahçesi Gözlem Formu' ile toplanmaktadır. Form; oyun hakkı, güvenlik, eşitlik, katılım, çevresel duyarlılık ve kültürel farkındalık gibi başlıklarda çocukların fiziksel çevreyle ilişkisini hak temelli bir bakışla değerlendirmeye olanak sağlamaktadır. Bu çalışmanın, çocuk dostu eğitim ortamlarının geliştirilmesine katkı sunması ve okul öncesi eğitimde hak temelli yaklaşımın yerleşmesine yönelik politika ve uygulamalara veri sağlaması hedeflenmektedir. Araştırma, çocuk hakları temelli bir yaklaşımın okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel çevre tasarımında dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk hakları, okul bahçesi, okul öncesi eğitim, fiziksel çevre, eğitim ortamı

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sesi: Farklılıklar Hakkında Ne Düşünüyorlar?

Elif Öyküm Öner¹, Esra Bay¹, Özlem Dönmez^{2,*} & Bahar Dağ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Trakya Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi ABD Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi
ozlemdonmez@trakya.edu.tr

Özet

Okul öncesi dönemde çocuklar farklılıklara yönelik gözlem ve çıkarımlar yapabilmektedir. Bu dönem çocukların farklılıklara ilişkin görüşlerinin şekillendiği bir dönemdir. Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönem çocuklarının farklılıklar hakkındaki görüşlerinin incelenmesidir. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseniyle tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Marmara Bölgesi'nde bir ilde okul öncesi eğitime devam eden 91 çocuk oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanmış ve uzman görüşleri alınarak son hali verilmiş 10 açık uçlu soru ve dijital materyalden oluşan "Farklılıklara Saygı Yarı Yapılandırılmış Çocuk Görüşme Formu" aracılığıyla toplanmıştır. Çalışma kapsamında gerekli izinler alındıktan sonra araştırmacılar tarafından okullara gidilerek veriler çocuklardan birebir toplanmış ve verdikleri yanıtlar not edilmiştir. Verilerin analizinde betimsel ve içerik analizi yapılmış, iki puanlayıcı tarafından kodlanmıştır. Çocukların büyük çoğunluğunu farklı kültürden kıyafet giyenlere, özel gereksinimli çocuklara, oyun kurmada farklı fiziksel özelliklerde olanlara, farklı fikirde olan çocuğa, liderlik üstlendiğinde diğer çocuklara hoşgörülü bir tutum sergilediği bulunmuştur. Ancak çoğunluğunun farklı farklı beslenme alışkanlıklarını, farklı dillerde konuşanları, farklı fikirde olan grupları, okulda cinsiyet eşitliğini ve aile içi cinsiyet eşitliğini ötekileştirdiği görülmüştür. Elde edilen veriler ilgili literatür çerçevesinde tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, farklılıklar, farklılıklara saygı

Çok Kültürlü Eğitimi Destekleyici Etkinliklerin Okul Öncesi Dönem Çocukların Farklı Kültürlere İlişkin Görüşlerine Etkisi

Dilan Kenanoğlu Türkmen ^{1,*} & Yesim Fazlıoğlu ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Temel Eğitim Trakya Üniversitesi

dilankenanoğlu@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı okul öncesi eğitime devam etmekte olan okul öncesi dönem çocukları için çok kültürlü eğitimi destekleyici etkinlikler ile bu dönem çocukların farklı kültürlere bakışına ilişkin görüşünü ortaya koymaktır. Bu amaçla nicel desenle tasarlanan çalışmada veriler 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Diyarbakır ilinde bulunan Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilkököl bünyesindeki anasınıflarına devam etmekte olan çocuklardan toplanmıştır. Çalışma grubunu, çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 60 çocuk (30 deney ve 30 kontrol) oluşturmaktadır. Deney sürecinde araştırmacı tarafından geliştirilen Çok Kültürlü Eğitimi Destekleyici Etkinlikler 10 hafta ve haftada iki gün olacak şekilde uygulanmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkeni “farklı kültürlere ilişkin bakış”, bağımsız değişken ise “Çok Kültürlü Eğitimi Destekleyici Etkinlikler”dir. Veri toplama aracı olarak; Farklı Kültürlere Bakış Aile Ölçeği ve Farklı Kültürlere Bakış Öğretmen Ölçeği kullanılmıştır. Nicel verilerin analiz sürecinde Bağımsız Gruplar t-Testi ve Bağımlı Gruplar t-Testinden yararlanılmıştır. Çalışmanın bulgularında Farklı Kültürlere Bakış Öğretmen Ölçeği ve Farklı Kültürlere Bakış Aile Ölçeği toplam puanlarında sönest lehine anlamlı farklılıkların olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç “Çok Kültürlü Eğitimi Destekleyici Etkinlikler”in okul öncesi dönem çocukların farklı kültürlere bakışına ilişkin görüşleri üzerinde olumlu yönde etkisinin olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çok kültürlü eğitim, farklılıklara saygı, okul öncesi eğitim

Buralı Ama Yabancı: Türkiye’de Doğan Suriyeli Çocuklarda Miras Dili Paradoksu

Hızır Dinler

Okul Öncesi Öğretmenliği Kilis 7 Aralık Üniversitesi

hizirdinler@kilis.edu.tr

Özet

Bu çalışma, Türkiye’nin Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde geçici koruma statülü göçmen yoğunluğu yüksek şehirlerde doğmuş Suriyeli çocukların Türkçe yeterliliklerini ve bu yeterlilik üzerinde ev içi dilsel çevrenin etkisini incelemektedir. “Buralı ama Yabancı” paradoksuna odaklanan araştırma, çocukların resmi olarak Türk eğitim sistemine doğrudan dahil olmalarına rağmen, dil yeterliliklerinin anadili düzeyine ulaşamamasının altında yatan aile içi dinamikleri ve çevresel etkenleri analiz etmeyi amaçlamaktadır. 4-6 yaş aralığında yer alan çocuklar ve aileleriyle yürütölen çalışmada, hem çocukların dilsel performansını değerlendiren yapılandırılmış bir ölçme aracı, hem de ailelerin dil kullanımı, medya alışkanlıkları ve sosyoekonomik durumlarını ortaya koyan yarı yapılandırılmış ayrıntılı bir anket formu kullanılmıştır. Çocuklara ait doğum tarihi, yaş, cinsiyet, doğum ve ikamet yeri, anaokuluna devam durumu, kardeş sayısı gibi demografik değişkenler ile birlikte renk, boyut, şekil, miktar, zıtlık, sayı, zaman, mekân, duygu ve duyu alanlarını kapsayan toplam 10 boyutta dil becerileri örnekler gösterilerek araştırmacı tarafından değerlendirilmiştir. Ailelere yönelik formda ise anne-baba uyrukları, yaşları, meslekleri, Türkçe bilgisi ve kaynağı, Türkçe kursuna katılım, evde konuşulan baskın dil, Türkçe medya ve YouTube kullanım alışkanlıkları, ailede dil sorunlarının varlığı, ebeveyn okuryazarlığı, evde Türkçe kitap bulunup bulunmadığı, çocuğa kitap okunma sıklığı, internet ve dijital cihaz erişimi ile çocuğun günlük ekran süresi ve Türkçe çizgi film izleme oranı gibi değişkenler toplanmıştır. Araştırmada karma yöntem tasarımı benimsenmiş, nicel bulgular bir analiz programı ile çoklu regresyon ve korelasyon analizleri kullanılarak değerlendirilmiş; nitel bulgular ise ailele yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla tematik analiz çerçevesinde incelenmiştir. Araştırma, göçmen çocukların Türkçe yeterliğinin yalnızca okul temelli müdahalelerle değil, ev ortamında sunulan dilsel girdilerle birlikte ele alınması gerektiğine işaret etmekte; dil politikaları, medya yönelimleri ve aile destek programları açısından bütöncöl yaklaşımların gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bulgular ve sonuçlar, kongrede sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: zorunlu göç, dil yeterliliği, göçmen çocuklar, miras dili, dil edinimi, İki dilli çocuklar, kültörel kimlik, erken çocukluk eğitimi

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Farklılaştırılmış Öğretime İlişkin Görüş ve Uygulamalarının İncelenmesi

Demet Öner^{1,*} & Zülfiye Gül Ercan²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Trakya Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı Trakya University

demetoner@trakya.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin farklılaştırılmış öğretime ilişkin görüşlerini ortaya koymak ve 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer verilen farklılaştırma içeriklerinden öğrenme-öğretme sürecinde yararlanma durumlarını tespit etmektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenolojiden (olgubilim) yararlanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 15 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Görüşmeler ses kaydı ile kayıt altına alınmıştır. Elde edilen veriler nitel veri analiz tekniklerinden betimsel ve içerik analizi birlikte kullanılarak çözümlenmiştir. Öğretmenler farklılaştırılmış öğretimi bireysel farklılıklara göre öğretim yapma olarak görmekte, ancak uygulamada zaman, materyal ve destek eksikliği yaşamaktadır. Etkinliği artırmak için uygulamalı eğitim ve somut örneklere ihtiyaç duymaktadırlar. Araştırma sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin farklılaştırılmış öğretim uygulamaları hakkında yeterli bilgiye sahip olmamalarına rağmen farklılaştırılmış öğretimin önemini kabul ettikleri ancak uygulamada karşılaştıkları zorluklar nedeniyle etkili şekilde hayata geçiremedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin öğretim programında yer alan farklılaştırma içeriklerinden de yeterince yararlanmadıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitimi, farklılaştırılmış öğretim, öğretmen görüşleri

Özel Eğitim Gereksinimi Olan Çocukların Okul Öncesi Kurum Koşullarına Uyumunun Psikolojik ve Pedagojik Yönleri / Psychological and Pedagogical Aspects of Adaptation of Children with Special Educational Needs to Preschool Conditions

Rysty Kerimbayeva ¹, Aigul Syzdykbayeva ², Makhabbat Ospanbayeva ³, Yulduz Iminova ^{4,*} & Assel Amanzholova ⁵

¹ Department of Social Psychology Taraz University Named After M.kh. Dulaty

² Department of Primary Education Njsc «Kazakh National Women'S Teacher Training University»

³ Department of Educational Psychology Taraz University Named After M.kh. Dulaty

⁴ Department of Preschool Education and Social Pedagogy Abai Kazakh National Pedagogical University

⁵ Data Analyst «Lexicomb» Llc

iminova.yulduza@mail.ru

Özet

Vdанный статье рассматривается тема инклюзивного образования. В частности, рассматриваются психолого-педагогические аспекты адаптации детей с особыми образовательными потребностями к дошкольному образованию. В исследовании приводятся статистические данные об интеграции детей дошкольного возраста в инклюзивное образование в Республике Казахстан, анализируется современное положение детей с особыми образовательными потребностями, рассматриваются особенности предоставления образовательных услуг для этих детей. Определены основные положения Концепции инклюзивной политики Республики Казахстан на период 2025–2030 годов. Проведен анализ научной литературы для выявления психолого-педагогических аспектов, влияющих на процесс адаптации детей с особенностями развития. Уточняются понятия «психологическая безопасность и эмоциональное благополучие», «индивидуализированный подход к образованию» и «психолого-педагогическое сопровождение детей», а также раскрываются основные принципы, необходимые для эффективной и комфортной адаптации детей с особыми образовательными потребностями к дошкольному образованию.

Bu makalede kapsayıcı eğitim konusu ele alınmaktadır. Özellikle, özel eğitim gereksinimleri olan çocukların okul öncesi eğitime uyum sağlamalarına ilişkin psikolojik ve pedagojik yönler incelenmektedir. Araştırmada, Kazakistan Cumhuriyeti'nde okul öncesi yaş grubundaki çocukların kapsayıcı eğitime entegrasyonuna ilişkin istatistiksel veriler sunulmakta, özel eğitim gereksinimleri olan çocukların güncel durumu analiz edilmekte ve bu çocuklara eğitim hizmetlerinin sunulmasına yönelik özellikler ele alınmaktadır. Kazakistan Cumhuriyeti'nin 2025–2030 dönemine ilişkin kapsayıcı politika Konseptinin temel hükümleri belirlenmiştir. Gelişim özellikleri farklı olan çocukların uyum sürecini etkileyen psikolojik ve pedagojik yönleri ortaya çıkarmak amacıyla bilimsel literatür analizi yapılmıştır. “Psikolojik güvenlik ve duygusal iyi oluş”, “eğitime bireyselleştirilmiş yaklaşım” ve “çocukların psikolojik-pedagojik desteklenmesi” kavramları netleştirilmekte ve özel eğitim gereksinimleri olan çocukların okul öncesi eğitime etkili ve rahat bir şekilde uyum sağlayabilmeleri için gerekli temel ilkeler açıklanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: kapsayıcı eğitim, uyum, psikolojik-pedagojik yönler, özel eğitim gereksinimli çocuklar, okul öncesi kurum / inclusive education, adaptation, psychological and pedagogical aspects, children with special educational needs, preschool organization.

Okul Öncesi Dönemde Kaynaştırma Eğitime İlişkin Öğretmen ve Ebeveyn Görüşleri: Nitel Bir Araştırma

Pınar Polat ^{1,*} & Yavuz Aslan ²

¹ Çocuk Gelişimi Mardin Artuklu Üniversitesi

² Sosyal Hizmetler Mardin Artuklu Üniversitesi

pinar_polat33@hotmail.com

Özet

Okul öncesi dönemde kaynaştırma eğitimi, erken yaşlarda müdahale olanağı sunması bakımından kritik bir öneme sahiptir. Bu sürecin etkililiğini artırabilmek için, eğitim sürecinde temel paydaşlar olan öğretmen ve ebeveynlerin görüşlerinin değerlendirilmesi önemlidir. Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönemde kaynaştırma eğitimi alan çocukların eğitim sürecine ilişkin ebeveyn ve öğretmen görüşlerini incelemek ve karşılaştırmalı olarak değerlendirmektir. Çalışma, nitel araştırma deseniyle yürütülmüş olup, çalışma grubunu amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenen 18 öğretmen ve 18 ebeveyn olmak üzere toplam 36 katılımcı oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme sorularıyla toplanmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma bulgularına göre, ebeveynler çocuklarını okul öncesi eğitime daha çok sosyal gelişim, eğitimsel destek ve özel gereksinimlerin karşılanması amacıyla göndermekte; beklentilerinin büyük ölçüde karşılandığını ve çocuklarının okula uyum sürecinde genellikle zorluk yaşamadıklarını ifade etmektedir. Öğretmenler ise ailelerle iş birliğini genel olarak olumlu değerlendirirken; evde çalışma alışkanlığı ve davranış takibinin sürekliliği konusunda eksiklikler yaşandığını belirtmektedirler. Beklentilerin karşılanmadığı durumlarda, öğretmenler en çok ebeveyn bilgilendirmesi, bireysel telafi çalışmaları ve farkındalık artırıcı seminerler gibi yöntemleri tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bulgular doğrultusunda, öğretmen-ebeveyn iş birliğini güçlendirmek amacıyla iletişim kanallarının oluşturulması ve ailelerin kaynaştırma eğitime yönelik farkındalığını artıracak uygulamaların hayata geçirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Kaynaştırma Eğitimi, Ebeveyn Görüşü, Öğretmen Görüşü

Çember Zamanında Çocukların Katılım Haklarına Yönelik Sınıf İçi Söylemler: Davet, İfade, Tanınma ve Saygı

Şeyda Karan ^{1,*} & Feyza Tantekin Erden ²

¹ Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

² Elementary and Early Childhood Education Middle East Technical University
sucar@fsm.edu.tr

Özet

Bu çalışma, okul öncesi öğretmenlerinin çocukların katılım haklarını desteklemek amacıyla rutin çember zamanları sırasında sınıf içi söylemleri nasıl yapılandırıldığını incelemektedir. Çocukların katılım hakkı; kendilerini özgürce ifade ettikleri, bu ifadelerin dikkate alındığı ve saygı gördüğü etkileşim ortamlarında gerçekleşir. Sınıf söylemi ise öğretmenler ile çocuklar arasındaki sözlü ve sözsüz iletişimi kapsar. Nitel desende yürütülen bu durum çalışmasında, iki farklı okul öncesi sınıfında dört hafta boyunca ses kaydı alınan toplam 16 saatlik çember zamanı oturumları analiz edilmiştir. Çember zamanı, grup birliğini sağlama, paylaşım yapma ve etkileşim kurma açısından katılım haklarını destekleyici bir rutin olma potansiyeline sahiptir. 60–72 ay arası 45 çocuğun ve iki öğretmenin katıldığı bu oturumlarda öğretmen-çocuk söylemleri MAXQDA programı kullanılarak içerik analizi ile analiz edilmiştir. Bulgular, söylem yapısının (monolojik-diyalojik) ve söylemin amacının (çocuk ifadesi, öğretmen daveti, söylemin genişletilmesi, tanıma ve saygı) çember zamanının farklı aşamalarına (yerleşme, rutinler, etkinlik zamanı) ve etkinlik türlerine (hikâye anlatımı, paylaşım) göre değiştiğini göstermektedir. Öğretmen merkezli bölümlerde daha çok tek yönlü söylemler öne çıkarken, paylaşım etkinlikleri çocukların özgürce kendilerini ifade edebildikleri karşılıklı ve etkileşimli söylem ortamları sunmuştur. Hikâye anlatımında ise söylemin yönü öğretmen-çocuk rol dengesine bağlı olarak değişmiştir. Öğretmenlerin söylemi genişletmeye yönelik kullandıkları stratejiler arasında içerik bilgisi sağlama, çocukların katılım isteğini tanıma, anlamı kolaylaştırma ve açık ifadeyi teşvik etme yer almaktadır. Çalışma, öğretmenlerin daha diyalojik sınıf söylemleri benimsemeleri halinde çocukların katılım haklarının daha etkin desteklenebileceğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk eğitimi, çocukların katılım hakkı, sınıf söylemi, çember zamanı

Kardeşlerin Aynı Sınıfta Bulunmasına İlişkin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Deneyimleri

Gamze Bali ¹ & Sevcan Yağan ^{1,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Kültür Üniversitesi
s.yagan@iku.edu.tr

Özet

İkiz ya da üçüz çocukların evden sonra ilk sosyal ortamları olan okul öncesi eğitim kurumlarına başlama yaşları geldiğinde, temel tartışma, kardeşlerin aynı sınıfta mı yoksa ayrı sınıflarda mı eğitim görmesi gerektiğidir. Alan yazın incelendiğinde bazı araştırmacıların çocukların ayrı ayrı sınıflarda olması gerektiğini vurguladıkları görülmektedir. Bu uzmanlara göre, kardeşlerin farklı sınıflarda olmaları, bireyselliklerini geliştirmelerine yardımcı olmanın en iyi yoludur. Genel olarak, kardeşlerin aynı sınıfta eğitim görmesi onları birbirlerine aşırı derecede bağımlı hale getirebilir. Çoğul kardeşlerin ayrı sınıflarda eğitim alması gerektiğini savunan bazı uzmanlar, bu ayrımın kardeşler arasındaki rekabet ve kıskançlığı da azaltabileceğini savunmaktadır. Bu görüşün aksine, ikiz çocukların ebeveynlerinin %86'sı çocuklarının aynı sınıfta olması gerektiğine inanmaktadır. Bazı öğretmenler de bu fikri desteklemektedir çünkü ikizlerin ve diğer çoğul çocukların bir arada olması, öğretmenlere çocukları ve ailelerini daha iyi tanıma fırsatı sunar. Ayrılık, çocuklar ve aileleri için gereksiz strese yol açabileceğinden, çocuklara zararlı da olabilir. Bu tür gereksiz stres, çocukların bireysellik geliştirmek yerine, kardeşlerine daha fazla bağlanmalarına ve gerilemelerine neden olabilir. Tüm bu tartışmalardan yola çıkarak, bu araştırmanın temel amacı, kardeşlerin (ikiz ya da üçüz) aynı sınıfta bulunmasına ilişkin okul öncesi öğretmenlerinin deneyimlerinin ne olduğunu ortaya çıkarmaktır. Araştırmada, nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgu bilim) çalışması kullanılmıştır. Fenomenoloji (olgu bilim), kişilerin olaylara ilişkin deneyimlerini ve düşüncelerini ortaya çıkarmayı amaçlayan bir araştırma desendir. Araştırmada verilerin toplanması amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan demografik bilgi formu ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış olup; 9 öğretmen ile görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen veriler, Nvivo paket programı kullanılarak tematik analizle analiz edilmiştir. Araştırmanın bulguları; öğretmen-çocuk ilişkisi; akranlar arası ilişkiler; kardeşler arası ilişkiler, öğretmen-veli ilişkisi ve öğretmenin mesleği deneyimine katkısı başlıkları altında toplanmıştır. Araştırma sonucunda, çoklu kardeşlerin olduğu sınıfta öğretmen olmanın sürekli bir kaos ortamı yarattığı; akranlarla ilişkileri olumsuz etkilediği; kardeşlerin bağımsızlaşmasına engel olduğu; özellikle Türkçe bilmeyen kardeşlerin Türkçeyi öğrenmelerini zorlaştırdığı ancak okula uyumu kolaylaştırdığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, ikiz kardeşler, üçüz kardeşler, okul öncesi öğretmeni, fenomenoloji

Ön Yargı Karşıtı Hizmet İçi Eğitimin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Özel Gereksinimi Olan Çocuklara Yönelik Öz Farkındalıklarına Katkısı

Yüksel Büşra Yüksel Aykanat ^{1,*}, Arzu Arıkan ² & Sezgin Vuran ³

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Erciyes Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Anadolu Üniversitesi

³ Anadolu Üniversitesi

ybusrayuksel@erciyes.edu.tr

Özet

Okul öncesi dönem, çocukların farklılıkları algılama, sosyal ilişkiler kurma ve çevrelerine yönelik tutum geliştirme süreçlerinin temellerinin atıldığı kritik bir dönemdir. Bu süreçte özel gereksinimi olan çocukların, tipik gelişim gösteren akranlarıyla kapsayıcı öğrenme ortamlarında bir arada bulunmaları; tüm çocukların bilişsel, sosyal ve iletişim becerilerinin desteklenmesi açısından önem taşımaktadır. Öğretmenlerin özel gereksinimi olan çocuklara yönelik öz farkındalıkları kapsayıcı eğitimi sürecini doğrudan etkileyebilmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin, mesleki anlamda güçlü ve geliştirilebilir yönlerini fark etmeleri; etkili stratejiler belirleyerek mesleki gelişim için adım atmaları, kapsayıcı eğitim hedeflerinin gerçekleştirilmesi açısından önemlidir. Bu doğrultuda, öğretmenlerin farkındalıklarını geliştiren ve mesleki bilgi-beceri düzeylerini destekleyen planlı eğitimler, kapsayıcı eğitim uygulamalarının güçlenmesine anlamlı katkılar sağlayabilmektedir. Bu çalışma, ön yargı karşıtı hizmet içi eğitimin, okul öncesi öğretmenlerinin özel gereksinimi olan çocuklara yönelik öz farkındalıklarının gelişimine etkisini ortaya koymayı; öğretmenlerin kapsayıcı eğitim bağlamında geliştirdikleri bakış açıları ile mesleki uygulamalarındaki değişimleri incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, durum çalışması- karma yöntem deseninde yürütülen bir doktora tezinin nitel boyutunda ele alınan bir araştırma sorusuna dayanmaktadır. Çalışma grubunu, 22 öğretmen oluşturmaktadır. Nitel veriler; yarı yapılandırılmış görüşmeler, eğitim sürecinde oluşturulan öğretmen ürünleri, yansıtıcı günlükler ve saha notları aracılığıyla toplanmıştır. Veriler, betimsel analiz ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Verilerin analizinde “öz yeterlik” ve “çok yönlü farkındalık” olmak üzere iki ana tema ve bunlara bağlı alt temalar elde edilmiştir. Öğretmenler, süreç içinde geliştirebilecekleri alanları fark etmişlerdir. Ön yargı karşıtı hizmet içi eğitim, öğretmenlerin özel gereksinimi olan çocuklara yönelik öz farkındalıklarında olumlu yönde gelişim sağlamıştır. Süreç, öğretmenlerin kapsayıcı eğitim bağlamında daha dikkatli değerlendirmeler yapmalarına ve mesleki uygulamalarını yeniden gözden geçirmelerine imkân tanımıştır.

Anahtar Kelimeler: ön yargı karşıtı eğitim, özel gereksinimi olan çocuklar, hizmet içi eğitim, kapsayıcı eğitim, ön yargı

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Duyu Eğitimi ve Bütünleme Etkinliklerine İlişkin Görüşleri

Berna Sicim Sevim

Okul Öncesi Öğretmenliği Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
bernasicim@gmail.com

Özet

Özel gereksinimli çocukların normal gelişim gösteren akranlarıyla bir arada eğitim görebilmeleri için okul öncesi öğretmenlerinin bütünleştirme etkinliklerine dair yeterliliklerinin gelişmiş olması gerekmektedir. Bütünleştirme eğitiminin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için temel koşullardan biri, özel gereksinimli çocuklarla çalışan öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının, bu çocuklara yönelik öğretim süreçlerinde etkili doğal öğretim yaklaşımlarını belirleyebilme, uygulayabilme ve gerekli uyarlamaları yapabilme becerilerine sahip olmalarıdır. Yapılan çalışmalarda erken çocukluk döneminde özel gereksinimli çocukların duyu farkındalıklarının artırılması ve akranlarıyla bütünleşmelerinin sağlanmasında sıklıkla kullanılan yöntemlerden birinin duyu temelli yaklaşımlar olduğu belirtilmektedir. Ancak, öğretmenlerin duyu bütünleme kavramına yönelik farkındalıklarının sınırlı olması, içsel duylara dair bilgi eksiklikleri ve materyal kullanımındaki yetersizlikleri, özel gereksinimli çocukların ihtiyaçlarının tanınamamasına ve eğitim sürecinden dışlanmalarına neden olabilecek önemli riskler arasında yer almaktadır. Öte yandan, meslek edinme sürecindeki öğretmen adaylarının özel gereksinimli çocukların eğitiminde kendilerini yeterli görmedikleri yapılan çalışmalarla ortaya konmuştur. Bu doğrultuda çalışmanın hedef kitlesini okul öncesi öğretmen adayları oluşturmaktadır. Bu çalışmada, TÜBİTAK 2237-A Bilimsel Eğitim Etkinliklerini Destekleme Programı kapsamında yürütülen “Gereksinimlerimi Duyuyorum” projesi çerçevesinde, sekiz farklı disiplinden alan uzmanlarının katkılarıyla özel gereksinimli çocuklara yönelik duyu ve bütünleştirme eğitim etkinlikleri geliştirilmiştir. Eğitimin amacı, öğretmen adaylarının özel gereksinimli çocuklara yönelik duyu temelli bütünleştirici etkinlikler tasarlayabilme, duyu materyaller eşliğinde sınıf içi uygulamalar yapabilme ve öğretmenlik yaşamlarında çocukların duyu ihtiyaçlarını fark ederek eğitim süreçlerini bu doğrultuda zenginleştirebilme becerilerini desteklemektir. Üç gün süren eğitimde oyunlaştırma, yaratıcı drama, beyin fırtınası ve doğa temelli eğitim gibi yöntem ve tekniklerden yararlanılmıştır. Duyu temelli bütünleştirme yaklaşımını kullanan disiplinler arasında ergoterapi, özel eğitim, çocuk gelişimi, bibliyoterapi ve doğa temelli duyu eğitimi yer almaktadır. Bu etkinlikler doğrultusunda okul öncesi öğretmen adaylarına toplam 20 saatlik bir eğitim verilmiştir. Çalışmanın katılımcılarını, okul öncesi öğretmenliği lisans programının üçüncü ve dördüncü sınıfında öğrenim gören 20 öğretmen adayı oluşturmuştur. Eğitimin etkililiğini ölçmek amacıyla, uygulama öncesi ve sonrasında yarı yapılandırılmış görüşme formları ile nitel veri toplanmıştır. Katılımcıların görüşlerine göre; eğitim sonrasında özel gereksinimli çocukların duyu gelişimlerinin desteklenmesine yönelik bilgi düzeylerinin arttığı, uygulama yapma konusunda deneyim kazandıkları ve sınıf içi uyarlama yapabilme konusunda farkındalık geliştirdikleri ifade edilmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının duyu temelli yaklaşımları sınıf ortamına entegre etme yönünde kendilerini daha yetkin hissettikleri görülmüştür. Sonuç olarak, bu çalışma kapsamında gerçekleştirilen duyu temelli bütünleştirme eğitiminin, okul öncesi öğretmen adaylarının kapsayıcı eğitim anlayışlarını geliştirmelerine katkı sağladığı; özel gereksinimli çocukların sınıf içi eğitim ortamlarında daha eşit fırsatlara erişebilmeleri açısından önemli bir destekleyici unsur olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Not: Bu çalışma 1129B372300441 no’lu 2237-A Tübitak Projesi tarafından desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Duyu eğitimi, Duyu bütünleme, Özel gereksinimli çocuklar, Okul öncesi öğretmen adayları

Okul Öncesi Eğitimde Kapsayıcılığın Yönetsel Boyutu: Okul Yöneticilerinin Rolü ve Sınıf Uygulamaları Üzerine Nitel Bir İnceleme

Sinem Ipek

Okul Öncesi Öğretmenliği Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi
sinemmipek@gmail.com

Özet

Kapsayıcı eğitim, tüm çocukların farklılıklarına bakılmaksızın eşit fırsatlarla öğrenme süreçlerine katılımını hedefleyen bir yaklaşımdır. Kapsayıcı eğitimin paydaşları çocuklar, aileler, öğretmenler, okul yöneticileri, destek uzmanları, akranlar, eğitim otoriteleri ve sivil toplum olarak çok katmanlı bir yapı oluşturur. Bu paydaşlar içinde okul yöneticisi, kurumsal kapsayıcılığın işlemesi bağlamında öne çıkmaktadır. Araştırmalar yöneticilerin, kaynak yönetimi, öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin desteklenmesi, aile katılımının teşviki ve okul ikliminin kapsayıcı biçimde şekillendirilmesinde kilit rol oynadığını göstermektedir. Dolayısıyla okul öncesinde kapsayıcı liderlik, diğer paydaşların katkısını görünür kılan ve sınıf düzeyine yansımaları sağlayan belirleyici unsurdur. Bu çerçevede bu araştırmanın amacı; okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitime doğrudan veya dolaylı etkisini ortaya koymak ve yönetsel perspektifin sınıf düzeyindeki kapsayıcılık uygulamalarıyla nasıl bütünleştiğini nitel veriler aracılığıyla anlamlandırmaktır. Son yıllarda yapılan araştırmalar, okul yöneticilerinin kapsayıcı eğitimde kritik rolleri olduğunu güçlü şekilde vurgulamaktadır. Rivana ve arkadaşlarının (2024) yaptığı nitel araştırma, okul yöneticilerinin kapsayıcı politikaları teşvik etmede, kaynak tahsisinde ve öğretmenlerin mesleki gelişimini desteklemede merkezi roller üstlendiğini açıkça göstermektedir. Kapsayıcı liderlik sergileyen yöneticilerin öğrencilerin eğitim süreçlerine aktif katılımını artırdığını ve farklı öğrenci gruplarında akademik başarıyı olumlu etkilediği belirtilmektedir. Dönüşümsel liderliğin öğretmenlerin kapsayıcı uygulamalara yönelik niyetlerini doğrudan ve dolaylı olarak etkileyen kritik bir faktör olduğu, özellikle okulun kapsayıcı iklimi ve öğretmenlerin kapsayıcılıkla ilgili öz-yeterlik algısı aracılığıyla bu etkinin gerçekleştiği vurgulanmaktadır. Okul öncesi eğitim özelinde alanyazın kapsayıcılığın çocukların uzun vadeli akademik ve sosyal gelişiminde belirleyici olduğunu vurgulamaktadır. Türkiye’de ise öğretim programlarında güçlü biçimde yer almasına rağmen uygulamada öğretmenlerin farklılaştırılmış öğretim becerilerinde, destek hizmetlerin sınıfa entegrasyonunda ve fiziksel erişilebilirlikte eksiklikler görülmektedir. Okul öncesi kapsayıcı eğitimin güçlü yönleri arasında öğretmenlerin kapsayıcılığa ilişkin olumlu tutumları ve ailelerin sürece yüksek katılım isteği öne çıkmaktadır. Buna karşılık, kaynak yetersizlikler ve yönetsel vizyonun sınıf uygulamalarına sınırlı düzeyde yansımaları önemli bir zayıf yönler olarak dikkat çekmektedir. Dolayısıyla okul öncesi düzeyde kapsayıcılığın kurumsallaşmasında yöneticilerin liderliği kritik önem taşımaktadır. Bu araştırma, nitel araştırma deseninde durum çalışması (case study) olarak tasarlanmıştır. Durum çalışmaları, bir olgunun kendi gerçek bağlamı içerisinde derinlemesine incelenmesine olanak tanır. Bu kapsamda veriler farklı ölçme araçları ile toplanmıştır. Bu araçların ilki okul yöneticileri ve öğretmenlerle yapılan ile yapılan görüşmelerde kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formlarıdır. İkincisi sınıf gözlemlerinde kullanılan alan yazından uyarlanmış; Inclusive Classroom Profile (ICP), Early Childhood Environment Rating Scale – Revised (ECERS-R) ve UNESCO Kapsayıcı Eğitim Göstergeleri temel alınarak geliştirilmiş kontrol listesidir. Bu liste, fiziki düzenlemeler, öğretmen-çocuk etkileşimi, akran ilişkisi, aile katılımı ve okul politikalarının sınıfa yansımaları gibi farklı boyutlar içermektedir. Çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme, araştırmacıya zengin bilgi sağlayabilecek katılımcıların seçilmesine olanak tanır. Bu araştırmada, kapsayıcı eğitim politikalarını uygulama sürecinde deneyime sahip okul yöneticileri ve öğretmenlerin görev yaptığı kurumlar örnekleme dâhil edilmiştir. Araştırmanın örneklemini bağımsız anaokulunda görev yapan dört okul müdürü, sekiz müdür yardımcısı ve sekiz okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Ayrıca bu okullarda yer alan farklı yaş gruplarından belirlenen sekiz

sınıf kapsayıcılık bağlamında incelenecektir. Mevcut araştırma kapsamında okul müdürü ve müdür yardımcılıyla görüşmeler tamamlanmıştır. Sınıf gözlemleri ve öğretmen görüşmeleri uyum haftasının ardından gerçekleştirilecektir. Toplanan veriler, betimsel analiz yöntemiyle çözümlenecektir. Betimsel analiz, önceden belirlenmiş temalar veya araştırma soruları çerçevesinde verilerin düzenlenmesine, doğrudan alıntılarla desteklenmesine ve bulguların araştırma amacına uygun biçimde özetlenmesine imkân tanır. Bu nedenle, okul yöneticilerinden elde edilen görüşler, sınıf gözlemleri ve öğretmen görüşlerinden alınan ana temalar doğrultusunda düzenlenecek; bulgular arasında karşılaştırmalı değerlendirmeler yapılacaktır. Böylece hem yönetsel vizyon hem de sınıf uygulamaları bağlamında kapsayıcılığın alan yazın verileriyle desteklenerek yansıtılması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk eğitimi, kapsayıcı eğitim, kapsayıcı liderlik, nitel araştırma.

Erken Çocuklukta Çeyrek Asırlık İz: Üstün Yetenekli Çocuklara Yönelik Araştırmaların Sistematik Derlemesi

Gülçin Bilgener

Okul Öncesi Öğretmenliği Amasya Üniversitesi
dr.gbilgener@gmail.com

Özet

Uluslararası literatürde kapsayıcı eğitim tüm öğrencilerin farklılıklarına yanıt verecek şekilde yapılandırılrsa da, üstün yetenekli öğrencilerin gereksinimleri uygulamada genellikle göz ardı edilmektedir. Tarihsel olarak üstün yetenek eğitiminde ayırıştırıcı modeller hâkim olsa da, günümüzde çok boyutlu yaklaşımlar ve evrensel tasarım ilkeleri ile bütünleşerek daha kapsayıcı bir paradigmaya doğru evrilmektedir. Türkiye’deki yapılan bilimsel araştırma ve birikimi bu evrensel tartışma içine konumlandırmayı amaçlayan bu çalışma, son çeyrek asırda (2000-2025) erken çocukluk dönemindeki üstün yetenekli çocuklara odaklanan araştırmaları PRISMA 2020 yönergeleri doğrultusunda sistematik olarak derlemeyi hedeflemektedir. EBSCO, Google Scholar, DergiPark, Ulusal Tez Merkezi veri tabanlarında “okul öncesi” AND “üstün yetenekli” ve “early childhood” AND “gifted children” anahtar kelimeleri ile Boolean aramaları yapılmıştır. Dahil etme kriterleri; 2000–2025 yılları arasında yayımlanmış, okul öncesi yaş grubuna odaklanan, tam metin erişilebilir tez ve makalelerdir. İlk taramada ulaşılan eserlerden duplikateler ve metodolojik kriterler doğrultusunda değerlendirilip nihai örneklem analiz sürecinde netleşecektir. Çalışmalarda metodolojik açıklık, veri sunumu ve tematik tutarlılık göz önünde bulundurularak içerik geçerliği değerlendirilmiş; PRISMA 2020 yönergeleri doğrultusunda şeffaf ve sistematik bir raporlama hedeflenmiştir. Seçilen çalışmalar, tarihsel seyir, tanılama yöntemleri ve pedagojik uygulamalar ekseninde içerik analizine tabi tutulacaktır. Bu sistematik derleme, mevcut literatürde “pedagojik bir haritanın kayıp parçaları”na dönüşmüş dağınık yapıyı, “Erken Çocuklukta Kayıp Parçaları Birleştirmek” ana odağıyla ele alacak; söz konusu dağınık yapıyı tutarlı ve bütüncül bir görünüme kavuşturmayı amaçlayacaktır. Çalışma, sonuç olarak Türkiye bağlamında alana özgü kuramsal boşlukları ve uygulama açmazlarını ortaya koyarak, alana yeni araştırma soruları ve kanıta dayalı pedagojik bir çerçeve sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi, üstün yetenekli, kapsayıcı eğitim, sistematik derleme,

Çocuk Dostu Şehirler: Türkiye’den ve Dünyadan İyi Örneklerin İncelenmesi

Işık Kamaraj¹ & İrem Erdirek^{1,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Marmara Üniversitesi

irem.erdirek@gmail.com

Özet

Bu araştırma, Çocuk Dostu Şehir (ÇDS) kavramını ele alarak şehir planlamasında çocukların ihtiyaçlarını merkeze alan bir yaklaşımla, hem Türkiye hem de dünyadan iyi örneklerin incelendikten sonra geliştirilmesi gereken noktalara ilişkin önerilerde bulunmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmada, Türkiye’deki ÇDS uygulamaları incelenerek UNICEF’in Çocuk Dostu Şehirler Girişimi kapsamında belirlenmiş olan altı bölgeden (Amerika, Doğu Asya ve Pasifik, Doğu ve Güney Afrika, Avrupa ve Orta Asya, Orta Doğu ve Kuzey Afrika, Güney Asya) rastgele seçilen ülkelerle karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmada, yerel yönetimlerin çocuk odaklı politikaları, çocuk katılım mekanizmaları ve uygulamaların yaygınlık etkileri gibi kriterler esas alınmıştır. Ayrıca, araştırmada Türkiye’de konu ile ilgili yapılan akademik çalışmalar değerlendirilerek Çocuk Dostu Şehir girişimi için atılması gereken adımlarla ilgili somut önerilerde bulunulmuştur. Bu öneriler arasında; çocukların şehir planlama süreçlerine aktif katılımı, yerel yönetimlerin çocuk odaklı bütçelemeye yer vermesi ve uluslararası iş birliklerinin artırılması bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk dostu şehir, çocuk hakları, unicef çocuk dostu şehirler girişimi, çocuk katılımı, yerel yönetimler,

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Bahçelerinin Çocuk Hakları Temelli Olma Durumlarının İncelenmesi

Tuba Yüce ^{1,*} & Şenay Bulut Pedük ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Pınarhisar Cumhuriyet İlkokulu

² Okul Öncesi Öğretmenliği Trakya Üniversitesi

tubayuce39@gmail.com

Özet

Aldersan'a göre çocuk hakları eğitiminin okullarda uygulanan en etkili yaklaşımı "sözün eylemle birleştiği" yaklaşımdır. Bu yaklaşımda, öğrenciler ve öğretmenle öğrenciler arasında saygının olduğu, demokratik bir sınıf ortamının olduğu, çocuk haklarının sadece öğretilmekle kalmayıp, yaşandığı ve saygı duyulduğu bir eğitim ortamı söz konusudur. Bir okul öncesi eğitim kurumu, çocukların haklarına saygı gösteren bir ortamı oluşturabilir. Okulöncesi dönemde çocuklara çocuk hakları bilgisi doğrudan vermek yerine hakların yaşandığı bir ortam ile demokratik değerler eğitimi ile gerçekleştirilir. Çocukların oyun oynama, hareket etme, dinlenme, çevreyle etkileşim kurma ve öğrenme gibi temel hakları, okul ortamlarında doğrudan ya da dolaylı biçimde karşılık bulmaktadır. Bu hakların en görünür şekilde yansıtıldığı alanlardan biri ise okul bahçeleridir. Okul bahçeleri, yalnızca çocukların boş zamanlarını geçirdikleri fiziksel alanlar değil, aynı zamanda sosyal gelişimlerini destekleyen, fiziksel güvenliklerini sağlayan ve özgürlüklerini deneyimledikleri yaşamsal mekânlardır. Çocuk haklarına saygı gösteren bir okul öncesi eğitim kurumu, çocukların sağlıklı gelişimini destekleyen, güvenli, sevgi dolu ve katılımcı bir ortamı benimsemelidir. Okul bahçelerinin çocuk hakları perspektifinden ele alınması, erken çocukluk eğitim ortamlarından fiziksel çevrenin niteliğini, çocuğun oyun hakkı, katılım hakkı, güvenlik, sağlık, gelişim ve erişilebilirlik gibi temel ilkeler çerçevesinde değerlendirmek açısından önemli bir gerekliliktir. Bu noktadan hareketle araştırmanın amacı, okul öncesi eğitim kurumlarının bahçelerinin çocuk hakları temelinde değerlendirilmesidir. Araştırma, nicel araştırma desenlerinden betimsel tarama modeli çerçevesinde yapılandırılmıştır. Veriler nicel gözlem tekniği ile elde edilmiştir. Çalışmanın örneklemini, Türkiye'nin farklı illerinde yer alan Milli Eğitime bağlı bağımsız anaokulu ve anasınıflarının bahçelerinden oluşan 100 okul öncesi eğitim kurumu oluşturmaktadır. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen ve uzman görüşleri doğrultusunda içerik geçerliği sağlanan yapılandırılmış 35 maddelik 'Çocuk Hakları Temelli Okul Bahçesi Gözlem Formu' ile toplanmaktadır. Form; oyun hakkı, güvenlik, eşitlik, katılım, çevresel duyarlılık ve kültürel farkındalık gibi başlıklarda çocukların fiziksel çevreyle ilişkisini hak temelli bir bakışla değerlendirmeye olanak sağlamaktadır. Bu çalışmanın, çocuk dostu eğitim ortamlarının geliştirilmesine katkı sunması ve okul öncesi eğitimde hak temelli yaklaşımın yerleşmesine yönelik politika ve uygulamalara veri sağlaması hedeflenmektedir. Araştırma, çocuk hakları temelli bir yaklaşımın okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel çevre tasarımında dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk hakları, okul bahçesi, okul öncesi eğitim, fiziksel çevre, eğitim ortamı

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Sınıf İçi ve Sınıf Dışı Ortamlarda Öğretmen ve Çocuk Sorularının İncelenmesi

Hilal Gülmez ^{1*} & Ayşe Öztürk Samur ¹

¹ Temel Eğitim Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
ayse.samur@adu.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmenler ve çocuklar tarafından sınıf içi ve sınıf dışı ortamlarda yöneltilen soruların hangi amaçlarla sorulduğunu belirlemek ve bu soruların bağlama göre nasıl farklılaştığını ortaya koymaktır. Bu araştırma, nitel araştırma desenlerinden biri olan gömülü durum çalışması çerçevesinde desenlenmiştir. Okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmenlerin ve çocukların sınıf içi ve dışı ortamlarda yönelttikleri sorular bir durum olarak ele alınmış; bu durumdaki öğretmenler, çocuklar ve ortam türleri alt birimler olarak değerlendirilmiştir. Çalışma grubu, Aydın ilinde yer alan iki bağımsız anaokulunda görev yapan altı öğretmen ile bu öğretmenlerin sınıflarındaki 36–72 ay aralığında 99 çocuktan oluşmaktadır. Katılımcılar, çalışma bağlamında zengin veri sağlayabilecek şekilde, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Veriler, doğal sınıf ortamlarında gerçekleştirilen katılımcı olmayan, yapılandırılmamış gözlemler yoluyla toplanmıştır. Elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Toplam 393 soru analiz edilmiştir. Öğretmen soruları en yoğun biçimde sınıf içi ortamda ve genellikle sınıf yönetimi, öğretim ve etkileşim amaçlı olarak yöneltilmiştir. Çocuk soruları ise daha çok izin alma, katılım, bilgi talebi ve sosyal onaya dayalı olarak sınıf içi bağlamda ortaya çıkmıştır. Sınıf dışı ortamlarda ise hem öğretmen hem çocuk sorularının sayıca azaldığı tespit edilmiştir. Soru sorma davranışları bağlamın niteliğine göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Özellikle sınıf dışı öğrenme ortamlarında öğretmen rehberliğinin sınırlı olması, üst düzey bilişsel soruların ortaya çıkmasını engellemektedir. Bu bulgular, öğretmen eğitiminde etkili soru sorma becerilerinin geliştirilmesine ve çocuk sorularının öğrenme sürecine dahil edilmesine yönelik yapısal düzenlemeler yapılması gerektiğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, soru sorma, öğretmen soruları, çocuk soruları.

İsimlerin Ötesinde: Ebeveynlerin Hitap Sözcükleri

Medine Avcı^{1,*}, Fatma Zehra Yılmaz¹ & A. Güler Küçüküran²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Başkent Üniversitesi

² Temel Eğitim/Okul Öncesi Eğitimi Başkent Üniversitesi

medineavcc@icloud.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, ebeveynlerin çocuklarına hitap ederken kullandıkları sözcüklerin niteliğini incelemek ve bu hitapları çocuk hakları çerçevesinde değerlendirmek; ayrıca çocukların hangi hitap biçimlerini tercih ettiklerini belirlemektir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseniyle yürütülmüştür. Çalışma grubunu, Ankara'nın Çankaya, Etimesgut ve Pursaklar ilçesinde bulunan Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı özel gündüz bakım evlerine devam eden, 61–72 ay aralığındaki 60 çocuk oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış; çocuklara yöneltilen dört açık uçlu soruyla elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Kodlama işlemleri iki bağımsız araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiş ve Cohen Kappa güvenilirlik katsayısı %80'in üzerinde bulunmuştur. Çocuklara yöneltilen “Annen sana seslenirken hangi sözcükleri kullanıyor?”, “Baban sana seslenirken hangi sözcükleri kullanıyor?”, “Sen annen ve babanın sana hangi sözcüklerle seslenmelerini istersin?” ve “Neden?” sorularına verilen yanıtlar, içeriklerine göre beş kategoride toplanmıştır. İsim kullanımı kategorisinde, çocukların adları (örneğin: Acar, Ayşe) yer almaktadır. İkinci olarak, sevgi ve duygusal ifadeler (“kızım”, “kalbim”, “seni çok seviyorum”) kullanılmaktadır. Üçüncü kategori, lakapları kapsar; “pamuk şekerim”, “güneşim”, “fıstığım” gibi ifadeler bu gruptadır. Dördüncü olarak, istek içeren ifadeler (“Gelebilir misin?”, “Güzelce gelebilir misin?”) yer almaktadır. Son olarak, çağrının tonun da çocuklar, kendilerine “sakince”, “kızarak” ya da “bağırarak” seslenildiğini ifade etmişlerdir. Neden sorusunda ise çocuklar, kendilerine isimleriyle ya da sevgi içeren ifadelerle seslenilmesini tercih ettiklerini ifade etmiş; bu tercihlerinin nedenini ise “çünkü hoşuma gidiyor ve prenses gibi hissediyorum, bebek gibi hissediyorum ve mutlu oluyorum” şeklinde belirtmişlerdir. Ebeveynlerin çocuklarına çoğunlukla sevgi ve şefkat içeren ifadelerle hitap ettiği, annelerin daha çok duygusal yakınlık kuran sözcükler kullandığı, babaların ise yer yer otorite vurgusu içeren hitaplara başvurduğu belirlenmiştir. İsteklerini kendilerine sakın, sevgi dolu ve isteklerini nazikçe ifade eden bir dille seslenilmesini istediklerini belirtmişlerdir. “Prensesim”, “aslanım” gibi yüceltici ya da “yaramaz”, “tembel” gibi olumsuz etiketlemeler, çocuklar tarafından tercih edilmediği görülmüştür. Araştırmanın sonuçlarına dayanarak, ebeveynlere yönelik hitap dili farkındalığını artıracak eğitim programları geliştirilebilir, ebeveynler isim dışında sevgi ifade eden sözcükler kullanmalarını yönünde teşvik edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveynler, hitap dili, çocuk hakları, duygusal gelişim, aile içi iletişim.

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Çizimlerinde Barış Kavramının Göstergebilimsel Analizi

Can Uyanık¹ & Nurullah Düzen^{2,*}

¹ Sınıf Öğretmenliği Siirt Üniversitesi

² Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği Siirt University
nurullah.duzen@siirt.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönem çocuklarının çizimlerinde barış kavramını nasıl anlamlandırdıklarını ve bu anlamları hangi görsel göstergeler aracılığıyla ifade ettiklerini göstergebilimsel bir bakış açısıyla incelemektir. Barış gibi soyut bir kavramın erken çocukluk dönemindeki çocuklar tarafından nasıl temsil edildiğini anlamak hem gelişimsel süreçlere ışık tutmakta hem de barış eğitimi bağlamında önemli ipuçları sunmaktadır. Nitel araştırma desenine dayalı olarak yapılandırılan bu çalışmada, 30 okul öncesi çocuğun “barış” temalı çizimleri incelenmiş, çizimlerde yer alan nesnelere, karakterlere, renklerle ve yazılı/sözel ifadelerle anlam (gösterilen) ve gösterge (gösteren) düzleminde analiz edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde göstergebilimsel analiz tekniklerinden yararlanılmış; göstergeler ikonik, indeksik ve sembolik kategorilere ayrılarak tematik kodlama yapılmıştır. Elde edilen bulgular, çocukların barışı sıklıkla “arkadaşlık”, “mutluluk”, “el ele tutuşma”, “kalpler”, “özür dilemek”, “hediyeleşmek” ve “birlikte oyun oynama” gibi olumlu sosyal ve duygusal bağlarla ilişkilendirdiklerini ortaya koymuştur. Ayrıca çizimlerde güneş, gökkuşuğu, doğa öğeleri, sevgi sembolleri ve beden dili gibi görsel unsurların yoğun biçimde kullanıldığı görülmüştür. Bu durum, çocukların barış kavramını hem duygusal hem de somut deneyimlere dayalı olarak yapılandırdıklarını göstermektedir. Araştırma bulguları, okul öncesi eğitimde barış temelli değerler eğitiminin geliştirilmesine katkı sağlayabilecek nitelikte olup, erken yaşlarda barış kültürünün inşasına yönelik pedagojik uygulamalar için öneriler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: barış eğitimi, okul öncesi çocuklar, çizim analizi, göstergebilim, çocuk resimleri

Sanat Yoluyla İfade Hakkı: Erken Çocukluk Eğitiminde Estetik Hakların Gölgesinde Büyümek

Semiha Arslan ^{1,*} & Duygu Yalman Polatlar ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
semihaarslann@gmail.com

Özet

Bu çalışma, okul öncesi eğitim ortamlarında yürütülen sanat etkinliklerinin çocukların estetik ifade hakkını nasıl yansıttığını ve bu süreçlerin eğitimde eşitlik ve hak temelli pedagojik yaklaşımlarla olan ilişkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Sanat, erken çocukluk döneminde çocuğun benliğini, düşüncelerini ve duygularını farklı yollarla ifade edebilmesine olanak sağlayan bir öğrenme biçimi olduğu kadar, aynı zamanda temel bir çocuk hakkı olarak ele alınmalıdır. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Çalışma, İstanbul’da bulunan bir anaokulunun 5–6 yaş grubuna devam eden çocukların yer aldığı 12 çocuk ve sınıf öğretmeni ile yürütülmüştür. Veri toplama sürecinde doğal sınıf gözlemleri, yarı yapılandırılmış öğretmen görüşmesi ve çocuk sanat ürünlerinin dokümantasyonu kullanılmıştır. Veriler, tematik analiz yöntemiyle değerlendirilmiş; “öğretmen yönlendirmesi”, “özgünlük”, “estetik çeşitlilik” ve “ifade özgürlüğü” temaları altında sınıflandırılmıştır. Sanat etkinliklerinin büyük ölçüde öğretmen kontrolünde, şablon temelli ve sonuç odaklı gerçekleştirildiği gözlemlenmiştir. Çocukların sanatsal üretimlerinin birbirine benzer olduğu, yaratıcı ifade alanlarının sınırlı kaldığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin sanat etkinliklerini genellikle sınıf yönetimini kolaylaştırıcı araç olarak gördükleri anlaşılmıştır. Araştırma, erken çocukluk eğitiminde sanatın, çocukların bireysel ifade biçimlerini destekleyen, hak temelli, süreç odaklı ve estetik çeşitliliğe açık bir yapıda yeniden ele alınması gerektiğini ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: erken çocukluk eğitimi, sanat eğitimi, çocuk hakları, estetik ifade, öğretmen yönlendirmesi

Çocukların Eğitim Hakkı Üzerine Genel Bir Bakış

Mine Ayanoglu

Çocuk Gelişimi Mardin Artuklu Üniversitesi
mineayanoglu@artuklu.edu.tr

Özet

Bu çalışma, çocukluk döneminde eğitim hakkının yalnızca bireysel gelişim aracı değil, aynı zamanda toplumsal adaletin ve eşitliğin temel yapı taşı olarak nasıl konumlandığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Türkiye özelinde çocukların eğitim hakkı, tarihsel ve kavramsal bir çerçevede ele alınarak mevcut uygulama sorunlarına dikkat çekilmektedir. Araştırma, nitel bir yaklaşımla doküman analizi yöntemi kullanılarak yapılandırılmıştır. Türkiye'deki ulusal düzenlemeler (Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanunu vb.) ve uluslararası sözleşmeler (BM Çocuk Hakları Sözleşmesi, UNESCO bildirgeleri) incelenmiştir. Ayrıca TÜİK, MEB ve UNICEF gibi kurumların güncel verileri betimsel yöntemle değerlendirilmiş; dijital erişim, bölgesel farklılıklar ve sosyoekonomik eşitsizlikler bağlamında çocukların eğitim hakkına erişim durumu analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda, çocukların eğitim hakkını güvence altına alan çok sayıda düzenleme bulunmasına rağmen, bu hakkın fiili kullanımında ciddi eşitsizliklerin sürdüğü görülmüştür. Özellikle kırılgan gruplarda dijital donanım eksikliği, destek mekanizmalarının yetersizliği ve bölgesel dezavantajlar, eğitim hakkının uygulanmasını engelleyen yapısal sorunlar olarak öne çıkmaktadır. Eğitim hakkına erişimde yaşanan engeller, çocukluk döneminde toplumsal kırılganlığın güncel bir yansıması olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, çocukların eğitim hakkının yalnızca hukuki bir zeminde değil, aynı zamanda sosyolojik koşullar çerçevesinde ele alınması gerekmektedir. Eşitsizliklerin uzun vadeli etkilerini azaltmak için dijital kapsayıcılık, bölgesel destek politikaları ve kırılgan gruplara yönelik özel stratejiler geliştirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk hakları, Eğitim hakkı, Okul öncesi, Eşitsizlik, Dijital erişim

Kalıpların Ötesinde Babalar: Okul Öncesi Hikâye Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet ve Hak Temelli Temsil

Duygu Yalman Polatlar ^{1,*} & Semiha Arslan ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
dyalman@fsm.edu.tr

Özet

Bu çalışma, okul öncesi dönem için hazırlanmış resimli hikâye kitaplarında baba figürünün toplumsal cinsiyet rolleri ve çocuk hakları perspektiflerinin birleşimiyle nasıl temsil edildiğini incelemektedir. Erken çocukluk dönemi, bireylerin sosyal rollerle tanıştığı, cinsiyet kimliklerini şekillendirdiği ve ilişki kalıplarını oluşturduğu kritik bir evredir. Bu dönemde çocukların maruz kaldığı yazılı ve görsel anlatılar, toplumsal normların içselleştirilmesinde ve Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi'nde (BMÇHS) belirtilen eşit temsil, duygusal iyilik hali ve bütüncül gelişim haklarının karşılanmasında belirleyici rol oynamaktadır. Özellikle çocuk kitaplarında ebeveyn temsilleri, çocukların bakım verenleri, duygusal destek kaynaklarını ve otorite figürlerini nasıl algıladıklarını etkileyerek, cinsiyet temelli kalıp yargılardan uzak, destekleyici bir bakım alma haklarını doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda, araştırma, ana anlatısı baba karakteri etrafında şekillenen 43 çocuk hikâye kitabının içerik analizi yöntemiyle yapılandırılmıştır. Veriler, “baba figürünün katılımı”, “duygu ifadesi”, “bakım verme rolleri”, “otorite kullanımı” ve “cinsiyet temsili çeşitliliği” gibi temalar altında analiz edilmiştir. Bulgular, baba karakterlerinin büyük ölçüde çocuklarıyla duygusal bağ kuran, gündelik yaşama aktif olarak katılan ve eşitlikçi iletişim biçimlerini benimseyen bakım verenler olarak temsil edildiğini ortaya koymuştur. Bu temsiller, baba rolünün geleneksel toplumsal cinsiyet kalıplarının ötesine geçerek, çocuk gelişimini destekleyen duyarlı bir birey olarak yeniden tanımlandığını göstermektedir. Sonuç olarak, geleneksel otoriter baba imajının ötesine geçen, kapsayıcı ve duygusal açıdan zengin baba temsillerine çocuk kitaplarında daha sık yer verilmesinin, çocukların çok yönlü rol modeller geliştirmesi açısından büyük önem taşıdığı vurgulanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Baba figürü, çocuk kitapları, toplumsal cinsiyet rolleri, çocuk hakları, erken çocukluk, içerik analizi.

Agency of A Child with Autism in Early Childhood Peer Culture

Zeliha Demirci Ünal ^{1,*}, Ecem Yaşar Türkel ² & Feyza Tantekin Erden ¹

¹ Elementary and Early Childhood Education Middle East Technical University

² Okul Öncesi Öğretmenliği Orta Doğu Teknik Üniversitesi

demirciz@metu.edu.tr

Abstract

Childhood studies began to grow as a result of the United Nations Conventions on the Rights of the Child (UNCRC) being adopted in 1989. With childhood studies, children's right to express their opinions is acknowledged through agency consultation and peer culture analysis to comprehend power dynamics that determine who is allowed to play and who is not. Generally, the agency and social participation of immigrant children and children of the opposite gender have been the central focus of childhood studies. Therefore, more participatory and child-centered research is needed to include children with special needs as producers of knowledge about their lives and education. Since, studies show that the voices of children with special needs are frequently ignored, their communication skills are undervalued, yet it is essential to embrace all types of communication for moral research and knowledge generation. Accordingly, the researchers investigated how the child with autism used agency during free play to influence power dynamics by choosing what and who to play with, and where to play. Thus, this study strives to enhance educational plans and policies by empowering children with special needs' experiences and viewpoints. This study employed an instrumental case study design examining a specific case as a tool for understanding a broader phenomenon. The aim of the study was to understand how children with autism generally interact with their peers and participate in social activities by examining the agency and social engagement patterns of a preschooler with autism. A child with autism was selected as a participant from an early childhood classroom in Ankara. Participant observation was used through taking field notes and using photo and video-recording to collect the data. The researchers used thematic analysis to construct original codes based on observations. Findings indicate that the participant child occasionally experienced limitations in expressing himself, participating in peer play, and initiating play. His interactions often maintained through collaboration with his teacher. However, it was observed that he could participate in routines and group play with his peers accompanying him. His participation was facilitated in situations that empower the class's 'favorite' student, but he was sometimes automatically excluded. In these situations, the teacher could step in to include him. To support social participation, it is recommended that teacher strategies that increase peer awareness, foster an inclusive play culture, and facilitate equal participation be implemented. Future research should be expanded to strengthen the agency of children with special needs in diverse contexts and environments.

Keywords: Child agency, peer culture, autism, early childhood education, childhood studies

Üniversite Öğrencilerinin Çocuk Katılımı Farkındalıklarında Aile Öğrenim Düzeyinin Rolü

Berrak Deniz Polat

Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Kastamonu Üniversitesi
bdenizp@gmail.com

Özet

Ailelerin öğrenim düzeyi, çocuk yetiştirme anlayışını ve demokratik tutumları doğrudan etkileyerek, bireyin katılıma yönelik algısında belirleyici rol oynayabilir. Bu nedenle, öğrencilerin aile eğitim düzeyleri ile çocuk katılımı algıları arasındaki ilişkinin incelenmesinin önemli olacağı düşünülmektedir. Katılım hakkı, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin temel ilkelerinden biri olup, çocukların yalnızca dinlenmesini değil, görüşlerinin karar süreçlerinde dikkate alınmasını da gerektirir. Erken çocukluk döneminde eğitim alan bireylerin bu konudaki farkındalık düzeyleri, mesleki uygulamalarında çocuk merkezli yaklaşımları benimsemeleri açısından kritik öneme sahiptir. Bu sebeple araştırmanın temel amacı, üniversite düzeyinde eğitim gören Çocuk Gelişimi ve Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin çocuk katılımı farkındalıklarının, ebeveynlerinin eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemektir. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma örneklemi, rastgele örnekleme yöntemi ile belirlenmiş Çocuk Gelişimi ve Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünden toplam 366 öğrenci oluşturmaktadır. Veriler; Polat, Ersoy ve Toran (2017) tarafından geliştirilen Çocuk Katılımı Farkındalık Ölçeği (ÇKFO) ile toplanmıştır. Çocuk Katılımı Farkındalık Ölçeği 18 madde ve 5 alt ölçekten (katılımda dekorasyon, katılımda görüşe saygı, katılımda zorlama, katılımda ayırım gözetmeme, katılımda fizyolojik ihtiyaçlar) oluşmaktadır. Araştırmanın amacını çözmek üzere bağımsız örneklem t-testi; tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve post-hoc test analizlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Çocuk Gelişimi Bölümü ve Okul Öncesi Bölümü öğrencilerinin ebeveynlerinin öğrenim durumlarına göre Çocuk Katılımı Farkındalık Ölçeği ve alt ölçekleri çift yönlü ANOVA test istatistikleri incelenmiş; alt ölçekler puan ortalamaları ve Çocuk Katılımı Farkındalık Ölçeği toplam puan ortalaması bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark göstermediği bulunmuştur. Araştırma bulguları, ailelerin eğitim düzeyinin öğrencilerin çocuk katılımı farkındalıkları üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olmadığını göstermektedir. Aile, bireyin değer, inanç ve tutumlarının şekillendiği ilk sosyal çevre olsa da, bu çalışma bağlamında öğrencilerin çocuk katılımı farkındalıklarının akademik eğitim süreçleri, kişisel deneyimler ve sosyal etkileşimler gibi diğer faktörlerin daha etkili olabileceğini düşündürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk hakları, katılım hakkı, çocuk katılımı, ebeveyn öğrenim düzeyi

Okul Öncesi Eğitimde Çocukların Okula Devam Etmeme Nedenlerinin İncelenmesi

Didem Hanoğlu ^{1,*} & Abdölbaki Ergel ²

¹ Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Mardin Artuklu Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Mardin Artuklu Üniversitesi

Didem2775@hotmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, kırsalda yaşayan okul öncesi çağındaki çocukların okula devam etmeme nedenlerini ebeveyn görüşleri doğrultusunda belirlemek ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirmektir. Araştırma, Nitel araştırma yöntemi kapsamında, görüşme tekniği kullanılarak yürütölmüştür. Çalışma grubunu, Mardin ili Artuklu ilçesindeki kırsal mahallelerde yaşayan ve çocukları okul öncesi eğitime kayıt yapmayan veya devam etmeyen ebeveynler oluşturmaktadır. Veriler demografik bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış, içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Elde edilen bulgular, ebeveynlerin okul öncesi eğitime yönelik bilgi eksikliği, maddi yetersizlikler, ulaşım sorunları, kültürel inançlar ve sağlık problemleri gibi nedenlerle çocuklarını okula göndermediklerini göstermektedir. Ayrıca bazı ebeveynler eğitimin içeriğini yetersiz bulmakta ve çocuklarını evde eğitmenin daha faydalı olacağına inanmaktadır. Kırsalda okul öncesi eğitime katılımı engelleyen faktörlerin çok boyutlu olduğu görölmektedir. Ebeveyn farkındalığının artırılması, kırsal bölgelerde okul öncesi kurumlara erişimin kolaylaştırılması ve sosyoekonomik desteklerin sağlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, devamsızlık, kırsal mahalle, ebeveyn görüşü

Erken Çocukluk Döneminde Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları: YÖK Tez, TR Dizin ve Web of Science Kapsamında Bir Değerlendirme

Hazal Poyraz Rüstemoğlu ^{1,*} & Pınar Bağçeli Kahraman ²

¹ Çocuk Gelişimi Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi

² Temel Eğitim Bursa Uludağ Üniversitesi

hazal.poyrazrustemoglu@ksbu.edu.tr

Özet

Toplumsal cinsiyet, bireylerin içinde buldukları toplum tarafından kadınlara ve erkeklere yüklenen roller, beklentiler ve sorumluluklardan oluşan sosyal bir inşa sürecidir (Dökmen, 2010; Yılmaz,2019; Yılmaz,2020). Bu yapı, bireylerin nasıl davranmaları, hangi rolleri üstlenmeleri ve toplum içinde nasıl konumlanmaları gerektiğini belirleyen kültürel normlarla şekillenmektedir. Erken çocukluk dönemi ise bireyin toplumsal kimliğini yapılandırdığı, sosyal ve bilişsel yönelimlerinin temellendiği kritik bir evredir (Toran, 2017). Bu dönemde çocuklara sunulan rol modeller, medya içerikleri, aile içi dinamikler ve eğitimsel ortamlar toplumsal cinsiyet algılarının şekillenmesinde doğrudan belirleyici olmaktadır (Yağan Güder & Güler Yıldız, 2016). Bu nedenle erken yaşlarda toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik eğitimsel yaklaşımlar ve uygulamalar, bireysel farkındalıkların gelişimine katkı sunmanın ötesinde, eşitlikçi ve kapsayıcı bir toplum yapısının oluşturulmasında da anahtar rol oynamaktadır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de 2015–2025 yılları arasında yayımlanan erken çocukluk dönemi ve toplumsal cinsiyet temalı lisansüstü tezler ile akademik makaleleri sistematik biçimde inceleyerek, alan yazında toplumsal cinsiyet konusundaki eğilimleri, kullanılan araştırma yöntemlerini, katılımcı özelliklerini ve odaklanılan temaları ortaya koymaktır. Nitel araştırma desenlerinden içerik analizi ve doküman analizi yöntemi kullanılarak yürütölen çalışmada, YÖK Ulusal Tez Merkezi ve TR Dizin ve WoS veri tabanında yayımlanan, tam metnine ulaşılabilen ve erken çocukluk-toplumsal cinsiyet temalarını birlikte ele alan 17 tez ve 20 makale analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, çalışmaların büyük çoğunluğunun nitel yöntemle (özellikle fenomenoloji ve durum çalışması) yürütöldüğünü göstermektedir. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşmeler ve doküman analizi öne çıkarken; örneklem gruplarını sıklıkla okul öncesi öğretmenleri, öğretmen adayları ve okul öncesi dönem çocukları oluşturmaktadır. Yapılan çalışmalarda toplumsal cinsiyet meselesinin çoğunlukla bireysel düzeyde ele alındığı, yapısal ve politik bağlamlara daha sınırlı yer verildiği görölmüştür. Ayrıca, bazı çalışmalarda çocuk kitapları, medya içerikleri ve oyun materyalleri gibi dolaylı öğrenme kaynakları aracılığıyla toplumsal cinsiyet rollerinin nasıl yeniden üretildiği analiz edilmiştir. Bu çalışmanın, erken çocuklukta toplumsal cinsiyet temelli eşitlikçi yaklaşımların eğitim politikalarına entegrasyonuna katkı sağlayabilecek bulgular sunduğu ve öğretmen eğitimi programlarının içeriğine yönelik öneriler geliştirilmesine bilimsel bir zemin hazırladığı düşünölmektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk eğitimi, toplumsal cinsiyet erken çocuklukta toplumsal cinsiyet, okul öncesi eğitim

Mevsimlik Tarımda Çocuk İşçiliği Üzerine Bibliyometrik Bir Bakış

Didem Semerci Arıkan

Okul Öncesi Öğretmenliği Ordu Üniversitesi

didemsemerci@gmail.com

Özet

Mevsimlik tarımda çocuk işçiliği, aileleriyle birlikte tarım işçisi olarak çalışmak zorunda kalan çocukların karşılaştığı ciddi bir toplumsal sorundur. Bu alanda yapılan araştırmalar; çocukların eğitim haklarından mahrum kalması, sağlık ve güvenlik risklerine maruz kalması, çocuk hakları ihlallerinin tespiti ve önlenmesi, sosyal-ekonomik kalkınma üzerindeki uzun vadeli etkileri ve nesiller arası yoksulluk döngüsü gibi konuların anlaşılması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu araştırmaların yapılması sorunun boyutlarını ortaya koyarak etkili politika ve müdahale programları geliştirilmesine olanak sağlamaktadır. Bu bağlamda araştırmanın amacı, Web of Science (WoS) tarafından taranan bilimsel dergilerde mevsimlik tarımda çocuk işçiliği alanında yayınlanmış çalışmaların bibliyometrik analiz ile incelenmesidir. Araştırmada 2015-2025 yılları arasında Web of Science (WOS) veri tabanında kayıtlı olan ‘mevsimlik tarım’ ve ‘çocuk işçiliği’ anahtar kelimelerine sahip yayınlar bibliyometrik analiz yöntemi ile incelenmiştir. Bu kapsamda taranan yayınların Web of Science (WoS) kategorileri, yayın türleri, anahtar kelimeleri, yıllara göre dağılımı, atıf sayıları, araştırmacıları, yayın yapılan dergileri, yayın yapılan ülkeleri araştırmaya dahil edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular tablolar halinde gösterilmiştir. Elde edilen bulgulara göre WoS akademik veri tabanında kayıtlı olan çocuk işçiliği anahtar kelimesine sahip 316 farklı kaynaktan 2645 farklı yazara ait 500 çalışma varken mevsimlik tarım ve çocuk işçiliği anahtar kelimelerine birlikte sahip olan 19 farklı kaynaktan 95 farklı yazara ait sadece 23 çalışma bulunmaktadır. Çalışmada her iki kavrama dair üzerinde en çok tartışılan ve incelenen konular, makalelere destek veren ülke ve kurumlar, makalelere en çok katkı sağlayan yazarlar, en çok yayın yapılan diller, yazarların en sık kullandığı anahtar kelimeler ve yayınların etki değerleri incelenmiştir. Bulgular, çocuk işçiliği genelinde zengin bir literatür olmasına karşın, mevsimlik tarımda çocuk işçiliğine odaklanan araştırmaların oldukça sınırlı kaldığını göstermektedir. Mevcut yayınların coğrafi temsilde dengesizlik göstermesi, alanın küresel ölçekte yeterince incelenmediğini ortaya koymaktadır. Bu durum, özellikle gelişmekte olan ülkelerde mevsimlik tarımda çocuk işçiliği konusunda daha kapsamlı araştırmalara duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, mevsimlik tarım, çocuk işçiliği, bibliyometri, web of science

Okul Öncesi Eğitim Alan Çocukların Çocuk Dostu Şehir Algılarının İncelenmesi

Özkan Sapsağlam^{1,*} & Bilge Yüksel¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Yıldız Teknik Üniversitesi

ozkan@yildiz.edu.tr

Özet

“Çocuk Dostu Şehir” kavramı 1996 yılında İstanbul’da düzenlenen Birleşmiş Milletler Habitat II Konferansı’nda ortaya çıkmıştır. Çocuk dostu şehirler, çocukların güvenliği, refahı, kentsel yaşama ve karar alma süreçlerine aktif katılımını ve temel çocuk haklarını destekleyen bir anlayışı ifade etmektedir. Bireyin temel değerleri kazandığı, algı ve düşünce yapısının şekillendiği kritik bir evre olan okul öncesi dönemde çocukların çevreyle olan etkileşimi, kendilerini ifade etme becerileri ve toplumdaki yerlerini algılama biçimleri gelişmektedir. Dolayısıyla, çocuk dostu şehir kavramını okul öncesi dönem çocuklarının nasıl algıladıklarını ve anlamlandırdıklarını bilmek önemli bilgiler sunacaktır. Bu çalışmanın amacı okul öncesi eğitim alan çocukların çocuk dostu şehir algılarının incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda araştırma nitel araştırma yaklaşımı ve olgu bilim (fenomenoloji) deseni temelinde yapılandırılmıştır. İstanbul’da bulunan bir anaokulunda eğitimlerine devam eden beş yaş grubu 30 çocuk çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış çocuk görüşme formu ve çocuk resimleri aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırma verileri nitel veri analiz yöntemlerinden içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda; çocukların çocuk dostu şehir kavramını pozitif ifadelerle betimledikleri, sözel ifadelerinde ve resimlerinde oyuna, çocuk parklarına, doğaya ve doğa unsurlarına (güneş, bulut, gökyüzü vb.) yer verdikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, çocuk, çocuk dostu şehir, çevre, sürdürülebilirlik

Okul Öncesinde Çocuk Hakları Üzerine Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi

Özlem Yılmaz Demirel

Çocuk Gelişimi Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
ozlemyilmaz@kmu.edu.tr

Özet

Okul öncesi dönem; pek çok becerinin kazanıldığı kritik bir evredir. İlgili becerilerin kazanılmasında çocukla sürekli etkileşim içerisinde olan ebeveynlerin ve okul öncesi öğretmenlerinin rolü de bir o kadar kritiktir. Bu süreç içerisinde çocukların farkındalıklarının artması beklenen konular arasında çocuk hakları kavramı da gelmektedir. Kendi haklarının farkında olan bireylerin oluşturduğu bir toplumda diğer bireylerin de hakları korunarak toplumsal düzen sağlanmış olur. Bu bağlamda erken çocukluk döneminden itibaren sahip olunan haklara ilişkin farkındalığın kazanılması kritik bir öneme sahiptir. Bu durumdan hareketle çalışma; çocuk hakları ile ilgili okul öncesinde yapılan lisansüstü tezlerinin bibliyometrik analizle incelenmesini içermektedir. Çocukla etkileşim içerisinde olan yetişkinler çocuk hakları kapsamında ne kadar bilinçli olurlarsa bu durumun çocuklara aktarılması da aynı oranda artacaktır. Bu kapsamda; YÖKTEZ veri tabanında “çocuk hakları” anahtar kelimesi kullanılarak tarama yapılmış ve 1998-2025 yılları arasında yapılmış olan 216 teze ulaşılmıştır. Bu kapsamda Prizma modeli kullanılarak dâhil edilme ve dışlama kriterlerini karşılayan tezler değerlendirilmiştir. Bu tezlerin 25 tanesi okul öncesi alanında yapılmış ve bu çalışma kapsamında da ilgili tezler ele alınmıştır. Belirlenen tezler; bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Bibliyometrik analiz; bir araştırma konusunda temel eğilimleri ortaya çıkararak, bilginin sistematik olarak sunulmasını içermektedir. Bu bağlamda incelenen tezler T1, T2... şeklinde kodlanarak yayın yılı, tez türü, yöntem, veri toplama araçları, çalışma grubu ve sonuç başlıklarında tablolaştırılmıştır. Yapılan tezlerin tümünün yüksek lisans alanında olduğu görülmüştür. Çalışmaların 2010 yıllarından başlayarak 2025 yılı ağustos ayına kadar artarak devam ettiği görülmüştür. Çalışmalar okul öncesi öğretmenleri, öğretmen adayları ve ebeveynler ile yürütülmüştür. Gelecek çalışmalarda okul öncesi dönem çocukları ile bizzat çalışmalar yapılarak sonuçlarının alanyazına önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bibliyometrik analiz, çocuk hakları, okul öncesi dönem, okul öncesi öğretmenleri, okul öncesi öğretmen adayları.

A Systematic Review of the Representation of Children’s Rights in Graduate Theses on Preschool Education

Gül Ece Arslan

Erken Çocukluk Eğitimi Boğaziçi Üniversitesi
arslangece@gmail.com

Abstract

The present study aims to investigate the representation of children’s rights in the preschool education by analyzing postgraduate theses within the Turkish context. A systematic search was conducted in the “YÖK Thesis Center” database using the keywords “preschool” and “children’s rights” to identify relevant theses published in Turkey. This search resulted in a total of 52 accessible postgraduate theses, including two doctoral dissertations, which were examined to evaluate their characteristics and contributions to the field. Research in this field began in 1987 but showed no continuity until 2010. An analysis of the subsequent years revealed that 2019 had the highest output, with 11 theses published. In terms of institutional distribution, Gazi University, Istanbul Aydın University, Giresun University, and Hacettepe University emerged as leading institutions with a high concentration of studies. Approximately four-fifths of the theses were conducted at state universities. The Institute of Social Sciences hosted the largest number of studies (27), followed by the Institutes of Educational Sciences (13), Graduate Education (7), and Health Sciences (5). Regarding research methods, 28 studies employed quantitative approaches, 17 qualitative, and seven mixed methods. While teachers and parents were the most common participant groups, the limited involvement of children was a notable gap. Overall, these patterns indicate both an increasing academic interest in children’s rights within preschool education and the need for more methodologically diverse, child-inclusive, and practice-oriented research to advance knowledge and inform policy and educational practice in this field.

Keywords: Children’s rights, preschool education, systematic review

Afet Sonrası Çocuk Gelişimini Desteklemek: Anne Destek Programı'nın Nitel Bulguları

Özdeş Çetin¹ & Sevgi Yakın^{2,*}

¹ Ebeveyn Eğitimleri Birimi Anne Çocuk Eğitim Vakfı

² Araştırma ve İzleme Değerlendirme Anne Çocuk Eğitim Vakfı

sevgiyakin@acev.org

Özet

Bu çalışmanın amacı, AÇEV uzmanları tarafından geliştirilen Anne Destek Programı'nın, afet sonrası koşullarda dezavantajlı bölgelerde uygulanarak anneler ve dolaylı olarak çocuklar üzerindeki etkilerini incelemektir. Program, çocuğun gelişimini bütüncül olarak ele alan bir erken müdahale modeli olup, deprem bölgesindeki üç merkezde (Adıyaman, Hatay-Defne, Gaziantep-Nurdağı) uygulanmıştır. Program ile afet sonrası risk altında bulunan çocukların mikrosistemi içinde yer alan annelerin iyi olma halinin ve ebeveynlik becerilerinin desteklenmeleri amaçlanmıştır. Merkezlerden faydalanan okul öncesi dönemdeki çocukların anneleriyle 26 hafta boyunca, haftada bir kez, bir buçuk saatlik oturumlar gerçekleştirilmiştir. Bu oturumlarda, çocuğun gelişim alanlarını destekleme, ebeveyn tutumları, çocukla etkili iletişim kurma, çocuğun olumlu davranışlarını destekleme, zorlayıcı davranışlarını önleme, sorumluluk kazandırma gibi konularda eğitim ve paylaşım odaklı bir erken müdahale programı uygulanmıştır. Annelerin eğitimle ilgili olarak deneyimledikleri değişimleri anlamak için odak gruplar gerçekleştirilmiştir. Her ilden üçer anne ile çevrimiçi gerçekleştirilen pilot odak grubu sonrası, ana çalışma kapsamında güz ve bahar eğitim dönemleri sonlarında, dışarıdan uzmanlar tarafından üç ilde ikişer odak grubunda toplam 63 anneyle ile görüşme yapılmıştır. Nitel analizler, her iki dönemde de benzer başlıklarda değişim olduğunu ortaya koymuştur: bireysel ve sosyal değişimler (örneğin, annelerin kadın hakları konusunda bilinçlenmeleri, bireysel ihtiyaçlarını fark etmeleri), çocuğuyla ilişkisinde değişimler (örneğin, çocuklarla iletişimin güçlenmesi, ebeveynlik bilgi ve becerilerinin artması), ve aile içindeki değişimler (örneğin, aile içi barışçıl iletişim ve çocuk bakımında babanın rolünün artması). Annelerin en çok yararlandığı konu başlıkları olarak çocukla iletişim, çocuğa kitap okumanın önemi, çocuğu etkili dinleme ve çocuğun sorumluluk kazanması öne çıkmaktadır. Afetlerin çocukları gelişimsel yönden ve okula hazırlık becerileri yönünden olumsuz etkileyebildiği bilinmektedir. Ekolojik sistemler teorisinden yola çıkılarak çocuğun yakın çevresini güçlendirmenin bu süreçlerde koruyucu bir faktör olabileceği düşünülerek bu program ile anneler, çocuğun gelişimini destekleyecek yönlerden güçlendirilmiştir. Çocuğun yakın çevresine yönelik yapılan müdahalelerin afet süreçlerinde çocuğa olan etkisi ilgili literatür çerçevesinde tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Afet, risk faktörleri, anne eğitimi, müdahale programı, ebeveynlik becerileri

Geleneksel Çocuk Oyunlarının 60 - 72 Aylık Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi

Serkan Altın

Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı
serkanaltin68@hotmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı; geleneksel çocuk oyunlarının 60-72 aylık okul öncesi dönem çocukların sosyal becerilerine etkisini ortaya koymaktır. Aksaray Merkez'deki anaokullarında okul öncesi eğitimine devam eden 60-72 aylık çocuklar, evren olarak belirlenmiştir. Çalışma gurubu ise Aksaray merkezde okul öncesi eğitimlerine devam eden 4 farklı Anaokulundan 68 çocuktan oluşmaktadır. Çocuklarla oynanan geleneksel çocuk oyunlarının etkisini ortaya çıkarmak amaçlı nicel veri toplama araçları kullanılmış ve araştırma yarı deneysel desende oluşturulmuştur. Evren, çalışmanın odaklandığı genel grup veya popülasyonu temsil eder. Bu çalışmada veri toplama aracı olarak Ömeroğlu ve ark. (2014) tarafından geliştirilen okul öncesi sosyal beceri değerlendirme ölçeği-OSBED öğretmen formu kullanılmıştır. Verilerin analizinden önce dağılımı Kolmogorov Smirnov testi ile ölçülmüş ve verilerin normal dağılım göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun için ikili grup karşılaştırmaları için Mann-Whitney U- Testi kullanılmış, grupların zaman aralıklı ölçümlerini karşılaştırmak için ise Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre elde edilen veriler geleneksel çocuk oyunları etkinliğine katılan çocukların ön test son test sonuçlarına göre sosyal beceri düzeyleri deney gurubu lehine anlamlı farklılık göstermiştir. Cinsiyet değişkenine göre ön test son test puanları arasında anlamlı farklılık yoktur. Kontrol gurubu olup okul öncesi eğitim programına devam eden çocukların ön test son test puanları arasında anlamlı farklılık çıkmıştır. Sonuç olarak, bu çalışma geleneksel çocuk oyunlarının deney ve kontrol grubu olarak ayrılmış 60-72 aylık okul öncesi dönem çocuklarının sosyal becerileri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Bu bulgular, geleneksel çocuk oyunlarının çocukların sosyal gelişimine olumlu katkılar sağladığını ve bu becerilerin geliştirilmesinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bu açıdan geleneksel çocuk oyunları eğitim programlarında daha planlı bir şekilde yer verilmesi sosyal uyumu daha güçlü bir toplumun oluşmasına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Oyun, geleneksel çocuk oyunları, sosyal becerisi, okul öncesi dönem

Kitapların Sihirli Dünyasına Açılan Kapı: Çocuk Kütüphanelerinde Oyunlaştırılmış Okuma Deneyimleri

Elif Demirci

Okul Öncesi Öğretmenliği Gemlik Şehit Mehmet Koray Pınar Ortaokulu
philia_elif16@hotmail.com

Özet

Erken çocukluk dönemi, bireyin bilişsel, sosyal ve duygusal gelişiminin temelini atıldığı kritik bir evredir. Bu dönemde çocukların kitaplarla tanışması, onların hayal güçlerini zenginleştirir, dil gelişimlerini destekler ve öğrenme meraklarını tetikler. Ancak, geleneksel kütüphane ortamları, özellikle okul öncesi dönemdeki çocuklar için bazen sıkıcı ve ilgi çekici olmayabilir. İşte bu noktada, oyunlaştırma kavramı devreye girerek, çocukların kitaplarla etkileşimini daha keyifli ve anlamlı hale getirebilir. Bu bildiri, çocuk kütüphanelerinde oyunlaştırma tekniklerinin kullanımının, okul öncesi çocukların okuma alışkanlığı kazanmalarına ve kitap sevgisi geliştirmelerine nasıl katkı sağlayabileceğini incelemektedir. Safalı Yılmaz Tüzünataç Çocuk Kütüphanesi ve Duisburg Şehir Kütüphanesi gibi örneklerden yola çıkarak, çocuk kütüphanelerinde oyunlaştırılmış okuma deneyimleri tasarlanmanın temel prensipleri ve uygulama yöntemleri sunulmaktadır. Oyunlaştırma, çocukların doğal öğrenme motivasyonlarını harekete geçirerek, kitaplarla etkileşimlerini daha aktif ve katılımcı hale getirir. Örneğin, kütüphane ortamında kitap karakterlerini canlandıran interaktif oyunlar, hikaye tamamlama etkinlikleri veya kitap temalı hazine avları gibi oyunlar, çocukların okuma deneyimlerini unutulmaz kılar. Ayrıca, dijital teknolojilerin kullanımıyla zenginleştirilmiş oyunlaştırma uygulamaları, çocukların kitaplara olan ilgisini daha da artırabilir. Bu bildiri, çocuk kütüphanelerinin sadece kitapların bulunduğu mekanlar olmaktan çıkarak, çocukların hayal güçlerini ve öğrenme meraklarını besleyen interaktif öğrenme merkezlerine dönüştürülmesi gerektiğini savunmaktadır. Oyunlaştırma tekniklerinin kullanımıyla, çocuk kütüphaneleri, erken çocukluk dönemindeki çocukların kitaplarla tanışma serüvenlerinde önemli bir rol oynayabilir.

Anahtar Kelimeler: Oyunlaştırma, çocuk kütüphanesi, erken çocukluk, okuma alışkanlığı

Eğitimde Oyunlaştırma, İ Motivasyon ve Öğrenmeye İlişkin Okul Öncesi ve Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin İncelenmesi

Saliha Eren ^{1,*} & Merve şahin ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bursa Uludağ Üniversitesi

² Çocuk Gelişimi Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

saliharcn@gmail.com

Özet

Hayatımızın her döneminde yer alan ve her yaşta farklı amaçlarla kullanılan oyunlar, çocuklara hem eğlenme hem de öğrenme fırsatı sunar. Çocukların kendilerini ve çevrelerini tanıma süreci dikkate alındığında oyun, “eğlenmek” ve “öğrenmek” eylemlerini birleştiren en eski öğrenme araçlarından biri olarak karşımıza çıkar. Bu nedenle günümüzde, öğrenmeyi daha keyifli hâle getirmek amacıyla oyun temelli öğrenme yaklaşımı benimsenmekte ve oyunlar eğitim süreçlerine entegre edilmektedir. Bu yaklaşıma ek olarak, öğretim süreçlerinde kullanılan bir diğer yöntem ise oyunlaştırmadır. Bu araştırmada, eğitimde oyunlaştırma, iç motivasyon ve öğrenme, okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin bakış açılarıyla karşılaştırılmalı olarak incelenmiştir. Eğitimde oyunlaştırmanın ve içsel motivasyonun öğrenme üzerindeki etkisi dikkate alındığında, araştırmanın iki temel katkısı olduğu düşünölmektedir. Birincisi, okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin eğitimde oyunlaştırmaya ilişkin görüşlerini karşılaştırmak; ikincisi ise farklı deneyimlere sahip katılımcıların içsel motivasyona dair düşöncelerini betimsel olarak ortaya koymaktır. Araştırmada nitel yöntem olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış, veriler bu yolla toplanmıştır. Çoklu durum incelemesinde tipik durum örnekleme, tekli durum incelemesinde ise maksimum çeşitlilik örnekleme tercih edilmiştir. Çanakkale il merkezinde görev yapan 20 okul öncesi ve 20 sınıf öğretmeni ile görüşmeler gerçekleştirilmiş; elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırmaya ait sonuçlar kongrede sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Oyunlaştırma, eğitimde oyunlaştırma, iç motivasyon, öğrenme

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Oyunun Akran İlişkilerine Etkisi

Kamile Aslan Akçer¹, Fatma Tezel Şahin², Cansu Dokumacı¹ & Esra Kızıllırmak^{3,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Okul Öncesi Öğretmenliği Gazi Üniversitesi

³ Çocuk Bakımı ve Geçlik Hizmetleri Bölümü / Çocuk Gelişimi Programı Atatürk Üniversitesi
metineresra@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine göre oyunun okul öncesi dönemdeki çocukların akran ilişkileri üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırmada, çocukların oyun sırasında sergiledikleri sosyal etkileşim, iş birliği, çatışma çözme becerileri ve grup içi dinamiklerin akran ilişkilerine nasıl yansıdığı öğretmenlerin deneyim ve gözlemleri aracılığıyla açıklanmaktadır. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması modeliyle yürütülmüştür. Çalışma grubu, ölçüt örnekleme yöntemiyle oluşturulmuş ve veri toplama sürecinde veri doyumuna ulaşılması esas alınmıştır. Bu bağlamda; Van ilinde görev yapan, lisans ya da lisansüstü düzeyde öğrenime, iki yıl ve üstü mesleki deneyime sahip, 4-6 yaş çocuk grubuyla çalışan ve araştırmaya gönüllü olarak katılım gösteren 24 okul öncesi öğretmeni çalışma grubunu oluşturmuştur. Etik kurul izni alınmasının ardından veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve uzman görüşleri doğrultusunda düzenlenen “Öğretmen Görüşme Formu” aracılığıyla toplanmıştır. Görüşmelerin öncesinde dört öğretmen ile pilot görüşme gerçekleştirilerek soruların anlaşılabilirliği kontrol edilmiş ve forma son hali verilmiştir. Öğretmenlerin tercih ettikleri zaman ve mekânda yüz yüze görüşmeler yoluyla veriler toplanmıştır. Nitel verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Genel olarak bakıldığında araştırma bulguları oyunun çocukların tüm gelişim alanlarında yapıcı bir rol üstlendiğini, akran ilişkilerini önemli ölçüde etkilediğini, özellikle iş birliği ve çatışma çözme becerilerinde belirleyici olduğunu göstermektedir. Araştırma sonuçları kongrede gerekli literatür ışığında tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, çocuk, oyun, akran ilişkileri, öğretmen görüşleri

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Riskli Oyunlara İlişkin Metaforik Algılarının İncelenmesi

Hakan Köksal^{1,*}, Emine Ahmetoğlu² & Manolya Aşık Öztürk³

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Trakya Üniversitesi

³ Yabancı Diller Yüksekokulu Trakya Üniversitesi

koksalthakan1997@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın temel amacı, okul öncesi öğretmenlerinin riskli oyun kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforları analiz etmek ve bu metaforlar üzerinden öğretmenlerin riskli oyuna dair düşünsel yapılarını incelemektir. Araştırma sürecinde, nitel araştırma desenlerinden gömülü kuram yaklaşımı benimsenmiş ve metafor analizi kullanılmıştır. Çalışmanın katılımcı grubunu, 2024–2025 eğitim-öğretim yılında İstanbul ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 90 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcılardan, “Riskli oyun ... gibidir; çünkü ...” ifadesini tamamlamaları istenmiş ve öğretmenler tarafından bu kavrama yönelik 63’ü özgün olmak üzere toplam 81 metafor üretilmiştir. Elde edilen metaforlar içerik analizi yoluyla incelenmiş ve beş ana tema altında sınıflandırılmıştır: Tehlike ve Belirsizlik, Hayat ve Gerçeklik, Duygusal ve Duyumsuz Deneyim, Öğrenme ve Gelişim ile Gözlem ve Kontrol. Araştırma bulgularına göre, okul öncesi öğretmenleri riskli oyun kavramını en çok “hayat, macera, uçurtma, fırtına, iki uçlu bıçak, uçurum, salıncak, uçak, hayalet, saat, lunapark, eğlenceli şarkı ve korku ve heyecan dolu oyun” metaforları ile temsil etmektedir. Öğretmen ifadeleri incelendiğinde, “hayat” metaforunun hem tekrar sıklığı hem de kavramsal derinliği bakımından belirgin şekilde öne çıktığı görülmektedir. Metaforların önemli bir kısmının “Tehlike ve Belirsizlik” teması altında toplandığı ve öğretmenlerin riskli oyunu genellikle “olumsuz, tehdit edici veya kontrol edilmesi güç ve tehlike” olarak algıladığını göstermektedir. Araştırma sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin riskli oyun kavramına dair zengin, çok boyutlu ve zaman zaman çelişkili algılar geliştirdikleri görülmektedir. Bu durum, öğretmenlerin bu konudaki bilgi ve becerilerini artırmaya yönelik hem hizmet öncesi hem de hizmet içi eğitimlerin önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Riskli oyun, okul öncesi öğretmenleri, metafor

Okul Öncesi Öğretmenlerin Steam Tasarım Süreçlerinin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına Yansıması:“Geleceğin Oyuncakları”

Zerrin Mercan

Okul Öncesi Araştırma ve Uygulama Merkezi Bartın Üniversitesi
zmercan@bartin.edu.tr

Özet

Bu araştırma, okul öncesi öğretmenlerin okul dışı ortamlarda STEAM tasarım sürecine ilişkin deneyimlerini yansıtmayı amaçlamaktadır. Araştırma, nitel araştırma tasarımında, olguya ilişkin “nasıl” veya “neden” sorularının ele alındığı bir vaka çalışmasıdır. Bu bağlamda, çalışma grubu, Türkiye’nin farklı illerinde çalışan ve Gaziantep Oyuncak Atölyesi’nde STEAM tasarım sürecine katılan 25 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Çalışma grubu, ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiştir ve çalışma grubu üyesinin bir okul öncesi öğretmeni olması ve Gaziantep Oyuncak Atölyesi’ndeki STEAM tasarım sürecine katılması şartı aranmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen “Oyuncak Gözlem Formu” ve “STEAM Tasarım Süreci Formu” veri toplama araçlarıdır. Oyuncak gözlem formu, oyuncakların tarihsel süreçte kültürlere göre nasıl sınıflandırıldığına ilişkin veriler toplamak için kullanılmıştır. STEAM tasarım süreci formu ise sor, hayal et, planla, oluştur, geliştir ve yansıt basamaklarından oluşmaktadır. Bu bağlamda, veriler öğretmenlerin STEAM tasarım süreçleri sırasında toplanmıştır. Veriler içerik analizi kullanılarak analiz edilmiş, temalar ve alt temalar listelenmiştir. Öğretmenlerin tasarım süreçleri, planlama, uygulama ve değerlendirme temaları ile ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: STEAM, tasarım, erken çocukluk, öğretmen, okul dışı

Ebeveynlerin Kendi Çocukluğundaki Ve Ebeveyn Olduktan Sonraki Oyun Deneyimleri

Şerife Eraslan

Çocuk Gelişimi Mudanya Üniversitesi
serife.eraslan@mudanya.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı, ebeveynlerin hem kendi çocukluk dönemlerindeki hem de ebeveyn olduktan sonraki oyun deneyimlerine ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırmanın çalışma grubunu, Bursa ilinde ikamet eden, 30 anne ve 30 baba olmak üzere toplam 60 ebeveyn oluşturmaktadır. Nitel araştırma yönteminin benimsendiği bu çalışmada, fenomenoloji (olgubilim) deseni tercih edilmiş ve amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada veri toplamak amacıyla katılımcılara kişisel bilgi formu ile yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Bu çalışma çocukluk dönemindeki geleneksel oyun deneyimlerinin bireylerin fiziksel, duygusal, sosyal ve bilişsel gelişimlerine çok boyutlu katkılar sağladığını ortaya koymuştur. Çalışmanın bulguları, geleneksel oyunların motor becerileri desteklediği, sosyal ilişkileri güçlendirdiği ve çevresel farkındalık ile yaratıcı düşünmeyi teşvik ettiğini göstermektedir. Doğal ve açık alanlarda oynanan oyunların çocuklara özgürlük hissi kazandırmasının yanı sıra çevreye duyarlılık geliştirdiği belirlenmiştir. Materyal eksikliği durumunda geliştirilen yaratıcı çözümler ise çocukların soyut düşünme, problem çözme ve iş birliği gibi becerilerini desteklemektedir. Ayrıca, oyun yoluyla kurulan ebeveyn-çocuk etkileşimi, duygusal bağların güçlenmesine ve geçmiş deneyimlerin yeniden yaşanmasına olanak tanımaktadır. Çalışma, dijitalleşmenin çocukluk oyun kültürünü dönüştürdüğünü; fiziksel hareketlilik ve yüz yüze etkileşimi azaltarak, yaratıcı oyunlara olan ilgiyi zayıflattığını da ortaya koymuştur. Sonuç olarak, oyun yalnızca bir eğlence aracı değil, aynı zamanda kültürel aktarım, kimlik gelişimi ve kuşaklar arası etkileşimin önemli bir bileşeni olarak değerlendirilmelidir. Bu çalışmanın amacı, ebeveynlerin hem kendi çocukluk dönemlerindeki hem de ebeveyn olduktan sonraki oyun deneyimlerine ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırmanın çalışma grubunu, Bursa ilinde ikamet eden, 30 anne ve 30 baba olmak üzere toplam 60 ebeveyn oluşturmaktadır. Nitel araştırma yönteminin benimsendiği bu çalışmada, fenomenoloji (olgubilim) deseni tercih edilmiş ve amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada veri toplamak amacıyla katılımcılara kişisel bilgi formu ile yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Bu çalışma çocukluk dönemindeki geleneksel oyun deneyimlerinin bireylerin fiziksel, duygusal, sosyal ve bilişsel gelişimlerine çok boyutlu katkılar sağladığını ortaya koymuştur. Çalışmanın bulguları, geleneksel oyunların motor becerileri desteklediği, sosyal ilişkileri güçlendirdiği ve çevresel farkındalık ile yaratıcı düşünmeyi teşvik ettiğini göstermektedir. Doğal ve açık alanlarda oynanan oyunların çocuklara özgürlük hissi kazandırmasının yanı sıra çevreye duyarlılık geliştirdiği belirlenmiştir. Materyal eksikliği durumunda geliştirilen yaratıcı çözümler ise çocukların soyut düşünme, problem çözme ve iş birliği gibi becerilerini desteklemektedir. Ayrıca, oyun yoluyla kurulan ebeveyn-çocuk etkileşimi, duygusal bağların güçlenmesine ve geçmiş deneyimlerin yeniden yaşanmasına olanak tanımaktadır. Çalışma, dijitalleşmenin çocukluk oyun kültürünü dönüştürdüğünü; fiziksel hareketlilik ve yüz yüze etkileşimi azaltarak, yaratıcı oyunlara olan ilgiyi zayıflattığını da ortaya koymuştur. Sonuç olarak, oyun yalnızca bir eğlence aracı değil, aynı zamanda kültürel aktarım, kimlik gelişimi ve kuşaklar arası etkileşimin önemli bir bileşeni olarak değerlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Oyun, çocukluk, ebeveyn, oyun deneyimi, oyuna bakış

Okul Öncesi Çocuklar için Dış Mekân Serbest Oyun Ölçeği'nin Türk Kültürel Bağlamına Uyarlanması ve Psikometrik Değerlendirmesi

Sümeyye Berşan Sidat ¹, Emine Kozay ¹, Merve Yalçıntaş ¹ & Sinem Güçhan Özgül ^{2,*}

¹ Okul Öncesi Eğitimi Balıkesir Üniversitesi

² Department of Teacher Training At Pre-School Level Balıkesir University
sinemguchan@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın temel amacı, Li, Jiang ve Deng (2023) tarafından geliştirilen ve okul öncesi çocukların dış mekân serbest oyun davranışlarını değerlendirmek amacıyla oluşturulan “The Outdoor Free Play Scale for Preschool Children” adlı ölçme aracının Türkçeye uyarlanarak Türk kültürel bağlamında geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin gerçekleştirilmesidir. Çalışma, söz konusu ölçeğin Türkçe versiyonunun psikometrik özelliklerini test etmeyi ve Türkiye’de okul öncesi dönem çocuklarının açık hava serbest oyun davranışlarını nesnel biçimde değerlendirebilecek bilimsel bir araç kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu çalışma, nitel gözlem yöntemiyle desteklenmiş betimsel tarama modeli kapsamında yürütülmektedir. Ölçeğin uyarlama süreci çerçevesinde, nicel veri analizi yöntemleri kullanılarak geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılacaktır. Gözlem yöntemi, çocukların doğal ortamlarındaki davranışlarının nesnel biçimde kaydedilmesini ve analiz edilmesini hedeflemektedir. Araştırmanın örnekleminde, Bursa ve Balıkesir illerinde bulunan kamu okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenim görmekte olan toplam 150 çocuğa ulaşmak hedeflenmektedir. Katılımcılar 4–6 yaş aralığında çocuklardan oluşacaktır. Eylül ayı itibarıyla verilerin toplanması planlanmaktadır. Veri toplama süreci, her bir çocuğun 6 dakikalık dış mekân serbest oyun performansının doğrudan gözlemlenmesi ve kayıt altına alınması esasına dayanmaktadır. Gözlemler, araştırma ekibi tarafından standartlaştırılmış gözlem formları aracılığıyla gerçekleştirilecektir. Gözlem sürecinde çocukların fiziksel uygunluk, öğrenme yaklaşımları, sosyal etkileşimleri, yaratıcılık alt boyutları kapsamında oyun davranışları değerlendirilecektir. Toplanan veriler, aşağıdaki istatistiksel yöntemlerle analiz edilecektir: 1. Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA): Ölçeğin faktör yapısını belirlemek için kullanılacaktır. 2. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA): Ölçeğin yapısal geçerliliğini sınamak amacıyla kullanılacaktır. 3. Güvenirlik Analizi: Cronbach’s Alpha katsayısı ile iç tutarlılık değerlendirilecektir. 4. İstatistiksel Yazılımlar: IBM SPSS Statistics 25, TIBCO STATISTICA 4.0 ve FACTOR programlarından yararlanılacaktır. Uyarlama süreci sonucunda yapılan çeviri ve dil eşdeğerliliği çalışmaları, ölçeğin kültürel geçerliliğini sağlaması beklenmektedir. Dış mekân serbest oyun davranışları hakkında alan yazında sınırlı sayıda çalışma bulunduğundan bu alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dış mekanda oyun, oyun davranışları, oyun, dış mekân, serbest oyun

36-72 Ay Arasındaki Çocukların Ebeveynlerinin Anne Bekçiliği ile Çocuklarının Oynadıkları Riskli Oyunlara İzin Vermelerine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi

Çağla Banko Bal ^{1,*}, Buse Dinç ², İrem Nur Öztürk ², Eda Nur Gündüz ² & Nuray Tabanlı ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Yeditepe Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

cagla.bal@yeditepe.edu.tr

Özet

Bu araştırma, 36-72 ay dönemindeki çocukların ebeveynlerinin “anne bekçiliği” düzeyleri ile riskli oyunlara izin verme eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Erken çocukluk döneminde oyun, çocuğun fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal gelişiminin temel taşı olarak kabul edilmekte; özellikle riskli oyunlar, çocukların cesaret, problem çözme, denge ve özgüven geliştirme gibi beceriler kazanmalarında önemli rol oynamaktadır. Bununla birlikte, ebeveynlerin koruyucu tutumları, çocukların bu tür oyunlara katılımını sınırlandırabilmektedir. Bu noktada devreye giren “anne bekçiliği” kavramı, ebeveynin çocuğun güvenliğini sağlamak adına gösterdiği müdahaleci ve aşırı koruyucu davranışları tanımlamaktadır. Araştırma, özellikle annelerin kendi ebeveynlik pratiklerine dair algıları ile babaların eşlerinin ebeveynlik tutumlarını nasıl desteklediğine dair değerlendirmeleri bağlamında anne bekçiliği düzeyini çok boyutlu olarak ele almaktadır. Bu yönüyle çalışma, yalnızca bireysel düzeyde değil, ebeveynler arası ilişkisel dinamikleri de dikkate alarak anne bekçiliği olgusunu bütüncül bir çerçevede değerlendirmeyi hedeflemektedir. Elde edilecek veriler, çocukların oyun ortamlarını şekillendiren ebeveyn tutumlarının daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Araştırma, nicel araştırma desenine sahip olup, ilişkisel tarama modeli kullanılarak tasarlanmıştır. Çalışmanın örneklemini, İstanbul ilinde yaşayan ve 36-72 aylık çocuğa sahip en az 450 ebeveyn oluşturmaktadır. Katılımcılar kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Veri toplama sürecinde üç farklı ölçme aracı kullanılacaktır: Anne Bekçiliği Ölçeği – Anne Formu, Anne Bekçiliği Ölçeği – Baba Formu ve Riskli Oyunlara İzin Verme Ölçeği. Bu ölçekler aracılığıyla ebeveynlerin çocuklarının güvenliğini sağlama adına sergiledikleri davranışlar ile çocukların fiziksel anlamda risk içerebilecek oyunlara katılımına ne ölçüde izin verdikleri analiz edilecektir. Veriler, SPSS istatistik programı kullanılarak korelasyonel analiz tekniğiyle değerlendirilecektir. Araştırma için gerekli etik kurul onayları alınmış olup, veriler sistematik ve gönüllülük esasına dayalı olarak toplanacaktır. Bu araştırma, erken çocukluk döneminde oyun deneyimlerinin ebeveyn tutumları çerçevesinde değerlendirilmesine yönelik önemli katkılar sunacaktır. Özellikle okul öncesi eğitim politikaları, ebeveyn danışmanlığı ve çocuk gelişimini destekleyen müdahale programlarının planlanmasında, riskli oyunların önemi konusunda farkındalık yaratabilecek bilimsel temelli bulgulara ulaşılması hedeflenmektedir. Ayrıca, anne bekçiliği kavramının sadece bireysel değil, ilişkisel ve toplumsal bağlamda da ele alınması gerektiğine dikkat çekerek alanyazına özgün bir bakış açısı kazandıracaktır.

Anahtar Kelimeler: Riskli oyun, anne bekçiliği, erken çocukluk dönemi

Magic World Of The Game Oyunun Sihirli Dünyası

Emel Kaymak Şahin ^{1,*} & Gülşah Şahin Karabaş ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Nermin Şankaya Anaokulu Osmangazi Bursa

² Okul Öncesi Öğretmenliği Tepe Anaokulu Çerkezköy Tekirdağ
emelkaymak_11@hotmail.com

Özet

Oyuncaklar, çocuğun doğal yeteneklerinin açığa çıkmasını sağlayan ve büyük bir eğitimsel işlevi yerine getiren oyun malzemeleridir. Ayrıca oyuncaklar bireyin toplum ve çevreyle ilişkilerini düzenleyen araçlar kapsamında da değerlendirilir. Çocuğun bedensel ve ruhsal yönden gelişimi ve eğitimi için oyun ve oyuncaklar, beslenme ve uyku kadar önemlidir. Sevgiden sonra gelen en önemli ruhsal besin olan oyun ve oyuncaklar aracılığıyla çocuk yaşamla ilgili deneyimler kazanır. Çocuk için oyuncak belli bir amaç değil; birçok amaç için kullanılan bir araçtır. Oyuncaklar çocuğun toplum ve çevreyle ilişkilerini düzenleyen araçlar kapsamında da değerlendirilir. Yetişkinler çevrelerinde olup bitenleri konuşarak, okuyarak nasıl öğrenirse; çocuklar da dış dünyayı oyuncaklar yardımıyla tanımaya çalışırlar. Oyuncaklar çocukların arkadaşları ve onları hayata hazırlayan birer kitap gibidir. Çocuk sıkıldığında, üzülduğünde ya da yalnız kaldığında oyuncuğuyla konuşarak, dertleşerek bazen de kızarak kendini ifade eder. Bu proje; oyun ve oyuncakların çocukların sosyal, duygusal, bilişsel gelişimlerinin, yaratıcılıklarının ve hayal güçlerinin üzerindeki etkisini görebilmek, pandemi sürecinin de etkisiyle artan ekran bağımlılığını geçmişten günümüze gelen oyunlar ve oyuncaklar ile en aza indirmek, bu sürece aileleri de işin içine katarak ekrandan uzaklaştırmak, kaliteli vakit geçirerek aile içi iletişimi arttırmak ve çocukların oyun kurma becerisini geliştirmek amacı ile oluşturulmuştur. Projeyi hayata geçirmek için süreç içerisinde aileler de aktif kılınmıştır. Bu nedenle aile eğitim ve aile çalışmalarına proje sürecinde ailelerde aktif kılınarak yer verilmiştir. Araştırmanın evrenini Bursa, Balıkesir, Tekirdağ, Sakarya, Kırklareli, Antalya, Yozgat ve Şanlıurfa'da bulunan 10 Türk ortak, Romanya ve Kuzey Makedonya ülkelerinden üç ortakla toplam 13 öğretmen ve yaklaşık 160 öğrenci ile çalışılmıştır. Proje ile öğrencilerin bilişsel, dil, motor, sosyal ve duygusal alanda çok yönlü gelişmesini desteklemek, ekran bağımlılığını azaltmak, yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmek için çeşitli etkinlikler yapılmıştır. Proje kapsamında Türkiye, Romanya ve Kuzey Makedonya'daki okullardaki yaklaşık 160 öğrenciye geleneksel çocuk oyun ve oyuncakları tanıtılıp, Geleneksel oyunlardan; Mendil kapmaca, 9 taş, körebe, bezirgân başı, çatlak patlak, köşe kapmaca, renkli istop, yakan top, eski minder ve sek sek oyunu tanıtılıp öğretilmiştir. Geleneksel oyuncaklardan ise; Topaç, pervane, bebek arabası, misket, sapan, matruşka, hacıyatmaz, ipli kukla, cin cin, el davulu ve beşik tanıtılmıştır. Sonrasında ailelerle beraber planlanan etkinlikler sınıfta uygulanmıştır. Öğrenciler bu süreçte ilk olarak eski oyun ve oyuncakları aileleri ile araştırmış, sonrasında eski oyun ve oyuncaklar ile ilgili planlanan etkinliklerin sınıf içinde uygulaması yapılmıştır. Sürecin sonunda her aileden bir oyun ve oyuncak üretmeleri, ürettikleri oyun ve oyuncuğu; tanıtıcı bir afiş, sunum, vb şekilde tanıtılmaları, sonrasında da sınıf içerisinde uygulama yapmaları sağlanmıştır. Ortaklar arasında sürekli iş birlikçi çalışmalar yapılmış ve ortak ürünler oluşturulmuştur. Bu araştırmada Sunuş Yoluyla Öğretim, Problem Çözme, İşbirlikçi Öğrenme, Yaparak Yaşayarak Öğrenme ile soru cevap, gözlem teknikleri kullanılmıştır. Oyuncak Projesi kapsamında hazırlanan proje Ocak 2023 - Nisan 2023 tarihleri arasında yaklaşık üç ay sürmüştür. Uygulama sırasında Türkçe Dil, Sanat, Fen ve Matematik, Müzik, Oyun ve Drama, Orff Etkinlikleri ile Okuma Yazmaya Hazırlık ve Aile Katılımı çalışmalarına yer verilmiştir. Süreç içerisinde uygulanan ön test ve son test sonuçlarına göre; çocukların ve ailelerin ekran bağımlılığının azaldığı, oyun ve oyuncak tercihlerinin değiştirdikleri gözlemlenmiştir. Ailelerin ve çocukların değişen tercihleri sonucunda çocukların oyun kurma ve yaratıcı düşünme becerilerinin geliştiği görülmüştür. Bunun sonucunda birçok alanda gelişimlerinin olumlu yönde sonuçlandığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Oyun, oyuncak, ekran bağımlılığı, aile

Erken Çocukluk Döneminde Ekran Kullanımının Oyun Davranışına Etkisi

Şükran Korkmaz¹ & Osman Basit^{2,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Okul Öncesi Öğretmeni

² Okul Öncesi Öğretmenliği Necmettin Erbakan Üniversitesi
osmanbasit@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, erken çocukluk dönemindeki çocukların ekran maruziyetlerinin oyun davranışları üzerindeki etkilerini incelemektir. Dijital teknolojilerin yoğun biçimde yaşamın parçası hâline geldiği günümüzde, çocukların ekranla kurdukları ilişki hem süre hem de içerik bakımından çeşitlenmekte; bu durum oyun davranışlarını anlamlandırmak açısından önemli bir araştırma alanı oluşturmaktadır. Çalışma nitel bir desenle yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu 68–72 aylık 20 çocuk oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde katılımcı gözlem yapılmış ve ebeveynlere çocuklarının ekran kullanımına ilişkin kişisel bilgi formları uygulanmıştır. Araştırma kapsamında her çocuk en az iki defa olmak üzere güne başlama zamanında serbest oyun sırasında gözlemlenmiştir. Bu gözlemlerin her biri en az 30 dakika sürmüştür. Çocukların oyun gözlemleri sırasında; oyun türü, kullanılan ifadeler, rolleri ve etkileşimde buldukları kişi sayıları gözlem formuna detaylı olarak kaydedilmiştir. Ebeveynlerden edinilen ekran maruziyeti süresi, türü ve amacı bilgileri ile oyun davranışları birlikte analiz edilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda şu temel bulgulara ulaşılmıştır:

- Araştırma grubundaki çocukların tamamı günlük olarak ekrana maruz kalmaktadır.
- Ekran süresi yüksek olan çocuklar, oyunlarda daha az çocukla etkileşime girmektedir.
- Yoğun çizgi film maruziyeti, oyunda şiddet ifadelerinin kullanımını artırmaktadır.
- Ekran süresi azaldıkça olumlu ilişkiler kurma davranışlarında artış gözlenmektedir.

Elde edilen bulgular, erken çocukluk döneminde ekran kullanımının oyun davranışları üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkiler yaratabildiğini göstermektedir. Ebeveynlerin çocuklarına verdikleri ekran süresi, çocukların oyunlarında nezaket sözcüklerini kullanma düzeylerini ve ilişki biçimlerini etkileyebilmektedir. Özellikle uzun süre ekran maruz kalımı, olumsuz ilişkileri ve şiddet içerikli ifadeleri artırmakta; buna karşın sınırlı ekran kullanımı, pozitif sosyal etkileşimleri desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Ekran maruziyeti, oyun davranışı, sosyal etkileşim, okul öncesi, erken çocukluk

Okul Öncesi Eğitimde Sayışmacalar: Öğretmen Görüşleri ve Sınıf İçi Uygulamalar

Tülay Bilgin ^{1,*} & Emine Ahmetoğlu ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Trakya Üniversitesi

² Trakya Üniversitesi

tulaybilgin@trakya.edu.tr

Özet

Bu çalışma, okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içinde sayışmacaları hangi sıklıkla, hangi amaçlarla ve hangi bağlamlarda kullandıklarını; ne kadar sayışmaca bildiklerini; çocuklara nasıl öğrettiklerini; ve sayışmacaların eğitimdeki rolü ile çocuklar üzerindeki etkilerine ilişkin görüşlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma, betimsel tarama modeline dayalı nitel bir çalışma olarak desenlenmiştir. Katılımcılar kartopu örnekleme yöntemiyle seçilen okul öncesi öğretmenlerinden oluşmaktadır. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen “Genel Bilgi Formu” ve yarı yapılandırılmış “Sayışmaca Kullanım Anket Formu” ile çevrimiçi olarak toplanmıştır. Anket, açık ve kapalı uçlu sorular içermektedir. Veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş ve temalar halinde sunulmuştur. Öğretmenlerin sayışmaca repertuarının sınırlı olduğu, geleneksel sayışmacaların kullanımında azalma yaşandığı tespit edilmiştir. Sayışmacaların çocukların dil, bilişsel, sosyal ve motor gelişimlerini desteklediği; aynı zamanda grup dinamiklerini düzenleyici işlev gördüğü belirlenmiştir. Sözlü kültürün bir parçası olan sayışmacaların okul öncesi eğitimdeki yeri ve işlevi öğretmen uygulamalarıyla şekillenmektedir. Bu doğrultuda, öğretmenlerin sözlü kültür unsurlarını etkili biçimde kullanmalarını destekleyecek materyal geliştirme ve hizmet içi eğitim programlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Geleneksel çocuk kültürünün korunması açısından sayışmacaların eğitimde aktif biçimde yer alması teşvik edilmelidir. Okul öncesi dönemde sözlü kültür unsurlarının, çocukların dil gelişimi, bilişsel becerileri ve sosyal etkileşimleri üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Araştırmalar, özellikle ritmik ve tekrarlı yapıların çocukların fonolojik farkındalıklarını artırdığını ve erken okuryazarlık becerilerini desteklediğini göstermektedir (Çalışkan, 2020; Çelik ve Arslan, 2021). Sayışmacalar, çocukların kelime dağarcığını geliştirmekte, dil kurallarını öğrenmelerine yardımcı olmakta ve ezberleme becerilerini güçlendirmektedir (Kaya & Demir, 2022). Oyun temelli öğrenme süreçlerinde kullanılan bu sözlü kültür öğeleri, çocukların sosyal iletişim becerilerini destekleyerek grup içindeki etkileşimlerini artırmaktadır (Rogoff, 2003; Yılmaz ve Aksoy, 2023). Türk Dilinin önemli zenginliklerinden olan sayışmacaların sıklıkla kullanılmasının çocukların dil becerileri üzerindeki olumlu etkilerinin yanı sıra çocuğun belleğine ses ve ahenk unsurları yerleşmesine de yardımcı olmaktadır. Masallar, maniler ve ninniler gibi sözlü halk edebiyatı ürünleriyle benzerlik gösteren sayışmacalar, halk şiirinin ritmik yapısını ve ölçüsünü yansıtır. Sayışmacalar, sadece çocuk oyunlarında değil, yetişkinler arasında da mizahi veya edebi bir anlatım biçimi olarak zaman zaman kullanılmıştır. Türk edebiyatında sayışmacalar, çocuk edebiyatının temel yapı taşlarından biri olarak görülmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin çoğunun her gün ya da haftada birkaç kez sınıflarında sayışmacalara yer verdikleri; ancak sınırlı sayıda sayışmaca repertuarına sahip oldukları ve geleneksel sayışmacaların kültürel aktarımda rol oynadığını düşündükleri, buna rağmen kullanımının giderek azaldığını ifade ettikleri tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, kültürel aktarımın desteklenmesi amacıyla sayışmaca kullanımının eğitim politikaları ve müfredat geliştirme süreçlerinde daha sistemli bir biçimde ele alınması önerilmektedir. Bu bulgular, okul öncesi eğitimde sayışmacaların hem pedagojik amaçlarla hem de kültürel ve sosyal gelişime katkı sağlamak üzere önemli bir araç olarak kullanıldığını ve bu alanda öğretmenlerin desteklenmesi gerektiğini göstermektedir. Ayrıca, sayışmaca çeşitliliğinin artırılması ve öğretmenlerin bu konuda yeterliliklerinin geliştirilmesi için planlı eğitim programlarının düzenlenmesi önerilmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin sayışmaca kullanımına ilişkin uygulamalarının incelenmesi, erken çocukluk eğitiminde sözlü kültürün önemini anlamak açısından değerli bir katkı sunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, sayışmaca, sözlü kültür

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenmeyi Düzenlemeleri ile Riskli Oyun Değerlendirmeleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Sena Gür^{1,*} & Esra Betül Kölemen¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Sakarya Üniversitesi
senagur27@gmail.com

Özet

Eğitim, yalnızca okullardan ibaret olmayacak kadar geniş bir yelpazeye sahiptir. Okul dışı ortamlar, sınıf içerisindeki etkinliklerin, dört duvarın dışına çıkabilmesini sağlayan ortamlardır. Dış mekânda planlanan etkinliklerde risk alma durumu da önemli olmaktadır. Çocukların zamanının çoğunu oyun oynayarak geçirdiği okul öncesi dönem, oyunların özelliği dolayısıyla risk almayı, problem çözme de içermektedir. Eğitimde karar verici rolün, öğretmende olması dolayısıyla, riskli oyunla ilgili görüşlerinin, yaklaşımlarının incelenmesi ve öğretmen davranışlarının, doğal ortamda gözlemlenmesi, uygulamalarına yönelik daha doğru fikirler edinilebilmesi açısından önemlidir. Bu çalışma, okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenmeyi düzenlemeleri ile riskli oyun değerlendirmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modelinde yürütülmüştür. Örneklem grubu kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Çalışmaya 228 kadın 32 erkek olmak üzere toplam 260 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Çalışmada veriler araştırmacı tarafından geliştirilen ‘‘Demografik Bilgi Formu’’, Bolat ve Köroğlu tarafından 2020 yılında geliştirilen ‘‘Okul Dışı Öğrenme ve Okul Dışı Öğrenmeyi Düzenleme Ölçeği’’ ve Karaca ve Uzun tarafından 2020 yılında geliştirilen ‘‘Okul Öncesi Öğretmenleri İçin Erken Çocukluk Riskli Oyun Değerlendirme Aracı- Öğretmen Formu’’ ile toplanmıştır. Elde edilen veriler incelendiğinde riskli davranışları ayırt etmede, cinsiyete göre kadın öğretmenlerin, mesleki deneyim süresine göre 0-9 ve 10-19 yıl arası mesleki deneyime sahip öğretmenlerin, yaş değişkenine göre 20-29 ve 30-39 yaş arasındaki öğretmenlerin puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Okul dışı öğrenmeyi uygulama ve değerlendirmede kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere kıyasla, okul dışı öğrenme etkinliklerini daha sık uyguladığı ve bu süreçleri daha dikkatli değerlendirdiği belirlenmiştir. Ölçeklerin birbirleri arasındaki ilişkinin yönünü ve gücünü tespit edebilmek için Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda, Okul Dışı Öğrenmeyi Düzenleme Ölçeği ile Erken Çocukluk Riskli Oyun Değerlendirme Aracı-Öğretmen Formu toplam puanları arasında pozitif yönlü ve zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu durum, okul öncesi öğretmenlerin okul dışı öğrenmeyi düzenleme süreçleri ile çocukların riskli oyunlarına ilişkin algıları arasında sınırlı fakat anlamlı bir ilişkinin varlığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Risk, riskli oyun, okul dışı öğrenme, okul öncesi öğretmenleri, erken çocukluk

Satranç Eğitimi Alan 60-72 Aylık Çocukların Görsel Algı ve Geometrik Şekil Bilgilerinin İncelenmesi

Sena Nur Oğuz^{1,*} & Ayperi Dikici Sığırtmaç²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Çukurova Üniversitesi

² Çukurova Üniversitesi

sena_ogz97@hotmail.com

Özet

Bu çalışma; satranç oynama konusunda istekli ve başarılı olan çocuklar ile satranca ilgi duymadığı halde okulda zorunlu olarak satranç etkinliğine katılan çocukların görsel algı ve geometrik şekilleri tanıma becerilerinin incelenmesi amacıyla planlanmıştır. Ayrıca bu çocukların okul dışında düzenli katıldıkları tenis, yüzme, bale ve jimnastik gibi faaliyetler ve evde satranç oynama ile ilgili durumları da incelenmiştir. Durum çalışması deseni yürütülen çalışmanın örnekleminde yer alan 70 (60-72 ay) çocuk amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Herhangi bir gelişimsel problemin olmaması ve bir eğitim öğretim yılı boyunca okulda satranç etkinliklerine katılmış olma ölçütü olarak kabul edilmiştir. Çocukların öğretmen ve ebeveynlerinden alınan bilgiler doğrultusunda 37 çocuk satranca ilgi duyan, 33 çocuk ise satranca ilgi duymaksızın satranç etkinliklerine katılan çocuklar olarak iki grupta değerlendirilmiştir. Frostig Görsel Algı Testi ve Geometrik Şekilleri Tanıma testleri ölçme araçları olarak kullanılmıştır. Bunların yanı sıra çocukların satranca yönelik ilgilerinin belirlenmesi amacıyla öğretmenler ile yapılandırılmış görüşme yapılmış, ebeveynlere ise çocuklarının satranca olan ilgisini ve kişisel bilgilerini belirlemek amacıyla 16 soruluk bir anket uygulanmıştır. Bulgular, öğretmenlerin çocukların ilgi/başarı değerlendirmeleriyle ebeveynlerin çocuklarının ilgi düzeylerine yönelik verilerinin uyumlu olduğunu göstermiştir. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda; satranca ilgi duyan ve duymayan çocukların görsel algı ve geometrik şekilleri tanıma testlerinden elde edilen toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Benzer şekilde okul dışında online veya mat üzerinde satranç oynayan ve oynamayan çocukların toplam puanları arasında da istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Bu sonuç satranca ilgi duyan ve duymayan çocukların görsel algı ve geometrik şekilleri tanıma becerilerinde benzer özellikler sergilediklerini, satranç eğitiminin çocuklar üzerinde benzer gelişimsel durumlar yarattığını düşündürmektedir. Okul dışında, harekete dayalı faaliyetlere düzenli katılan çocukların görsel algılarının istatistiksel olarak daha yüksek ve farkın anlamlı olduğu, ancak geometrik şekil bilgisi üzerinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Bu sonuçlar, satranç ve sporun görsel algı ve geometrik beceriler üzerindeki etkilerinin daha karmaşık olabileceğini gösterebilir.

Anahtar Kelimeler: Satranç, görsel algı, geometrik şekil bilgisi

Oyun Formatına Göre Ebeveyn-Çocuk Etkileşimi: Dijital mi Somut mu?

Nesrin Işıkoğlu¹, Merve Canbeldek Erol², Zeynep Ceren Şimşek^{1,*} & Atiye Adak Özdemir³

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Pamukkale Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi

³ Temel Eğitim/Okul Öncesi Pamukkale Üniversitesi

simsekzeynepceren@gmail.com

Özet

Bu çalışma, Vygotsky'nin sosyo-kültürel kuramı ve yapı iskelesi çerçevesinden hareketle, ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları etkileşim biçimlerinin, aynı tangram oyununun somut (ahşap) ve dijital (tablet) versiyonlarında nasıl farklılaştığını incelemektedir. Araştırmada, ebeveynlerin yapı iskelesi stratejilerini her iki bağlamda ne ölçüde kullandıkları ve bu stratejilerin çocukların görev performansına etkileri ele alınmıştır. Böylece, oyun formatlarının ebeveyn-çocuk etkileşim dinamiklerini nasıl şekillendirdiğine dair ayrıntılı bir bakış sunulması amaçlanmıştır. Katılımcılar, 4-6 yaş aralığında 45 çocuk ve ebeveynlerinden (40 anne, 5 baba) oluşmaktadır. Araştırmada, her ebeveyn-çocuk ikilisinin hem somut hem dijital tangram oyunu oynadığı, karşılaştırmalı desen kullanılmıştır. Her oyun 10 dakika sürmüş ve sıralama etkisini önlemek için uygulama sırası dengelenmiştir. Oturumlar video ile kaydedilmiş, ebeveyn davranışları önceden tanımlanmış kodlama şeması ile analiz edilmiştir. Çocuk performansı, doğru yerleştirilen parçaların sayısına göre puanlanmış; veriler eşleştirilmiş t-testleri ve hiyerarşik regresyon analizleri ile değerlendirilmiştir. Yüksek eğitilmiş ebeveynlere sahip çocuklar, her iki oyun formatında da daha yüksek performans göstermiştir. Bilişsel işbirlikçi iskele, $t(44) = -2.62$, $p = .01$ ve öğretimsel yönerge iskelesi, $t(44) = -2.53$, $p = .02$, dijital tangram oyununda daha yüksek düzeyde gözlenmiştir. ANOVA sonuçları, oyun koşulunun (somut veya dijital) ebeveynlerin bilişsel iş birliği iskele stratejileri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir, $F(1,43) = 6.56$, $p = .014$, kısmi $\eta^2 = .041$. Bu bulgu, ebeveynlerin dijital tangramda, somut tangrama kıyasla çocuklarına daha fazla ipucu, açıklama ve problem çözmeye yönelik yönlendirme sunduklarını ortaya koymaktadır. Oyun formatı çocukların görev performansını anlamlı ölçüde etkilememiştir. Bunun yerine, ebeveyn eğitimi çocukların görev performansının tutarlı bir belirleyicisi olmuş; daha eğitilmiş ebeveynler, ortamdan bağımsız olarak çocuklarında daha güçlü problem çözme becerilerini desteklemiştir. Ayrıca, dijital oyun sırasında ebeveynlerin daha yönlendirici ve bilişsel işbirlikçi stratejiler (ör. ipuçları, yönlendirmeler vb.) kullandıkları görülmüştür. Buna göre, çocuğun potansiyelini gerçekleştirmesi, aşırı yönlendirme yerine özerklik tanıyan uygun düzeyde destekle mümkün olmaktadır. Dijital ya da somut fark etmeksizin, oyunda deneme-yanılma fırsatları sunmak performansı belirgin biçimde artırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk, dijital oyun, ebeveyn yapı iskelesi,

“Bazı Çocuklar Bunu Aşamıyor, Öğretmenler de Aşamayabiliyorlar”: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Rekabete Dayalı Oyunlar Hakkındaki Deneyimlerinin İncelenmesi

Tuğba Bilek ^{1,*} & Sadiye Keleş ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Okul Öncesi Öğretmenliği Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
tugbaoztrk@windowslive.com

Özet

Oyunun pedagojik değeri kapsamlı bir şekilde ortaya konmuştur. Günümüzde gelişim ve öğrenme kuramları çeşitli oyun türlerinin gelişimsel, ruhsal ve toplumsal etkileri üzerine savlarını sınavan çok sayıda bilimsel araştırma mevcuttur. Oyunu kavramsal olarak kuramının çekirdeğine yerleştirmeyen ancak bireyin dönemsel ihtiyaçları ve gelişim görevleri arasındaki bağlantıyı ortaya koyan Erikson’un kuramsal çerçevesini temel alan oyun araştırmaları oldukça sınırlıdır. Başarı kazanmak ve yetkinlik hissetmek Erikson’a göre 6-12 yaş aralığı olan okul çağıının temel gelişimsel görevidir. Bu dönemde sürekli başarısızlık yaşamak ve olumsuz geri bildirimlere maruz kalmak aşağılık duygusuna neden olabilmektedir. Erikson’a göre bir önceki gelişim dönemi olan 3-6 yaş **arasında** rekabete dayalı oyunlara dahil olunan ortamlarda bulunan çocukların, başarısızlık krizine nasıl tepki verdikleri ve bu süreci nasıl yönettikleri henüz bulanıklığını korumaktadır. Bu çalışma, okul öncesi öğretmenlerinin rekabete dayalı oyunu nasıl algıladıklarını ve nasıl deneyimlediklerini anlamayı incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmada, katılımcıların (öğretmenlerin) yaşantılarından yola çıkarak deneyimlerini derinlemesine araştırmak için yorumlayıcı fenomenolojik yaklaşım kullanılmıştır. Çalışmanın katılımcılarını, amaçlı örnekleme yoluyla seçilen beş okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcı grubun belirlenmesinde “sınıflarında rekabete dayalı oyunların oynanmasına yönelik ortam oluşturmak” temel kriter olarak kullanılmıştır. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve uzman görüşü alınarak düzenlenen yarı-yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formunda açık uçlu toplam sekiz adet soru bulunmaktadır (örn. Rekabete dayalı oyunlarda bir öğretmen olarak neler deneyimlediğinizden bahseder misiniz? Size yarattığı fırsatlar ya da zorluklar neler oluyor?). Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmış ve daha sonra kelimesi kelimesine yazıya geçirilmiştir. Elde edilen ham veriler, yorumlayıcı fenomenolojik analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Analizin güvenilirliği için kodlayıcılar arası uyum puanı hesaplanmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular, öğretmenlerin rekabete dayalı oyun ortamını nasıl tasarladıklarını, rekabete dayalı oyunlarda kullandıkları duygu düzenleme stratejilerini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Oyun, rekabete dayalı oyun, öğretmen deneyimleri, duygu düzenleme

Oyunda Parçaları Birleştirmek: Gözlemler, Çizgiler, Hikâyelerle Çocuklarında Dünyasında Oyunda Failliği Anlamak

Gizem Alvan

Learning Science Program Bogazici University
gizemalvan@gmail.com

Özet

Bu araştırma, okul öncesi çocukların bakış açısından oyunun anlamını ve oyun sürecinde karşılaştıkları destekleyici ve engelleyici deneyimleri ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Çalışma, çocukların katılımını güçlendiren Mozaik Yaklaşımı yöntemlerini kullanarak onların oyun konusundaki algılarını, deneyimlerini ve yorumlarını görünür kılmıştır. Araştırma, doktora araştırmasının bir parçası olarak, nitel durum çalışması deseninde yürütülmüştür. Gönüllü katılım esasına göre belirlenen bir belediye anaokulunda, iki sınıfta toplam 36 çocukla çalışılmıştır. Çocuklar yaş ve sınıf dağılımları dikkate alınarak 7 alt gruba ayrılmıştır. Mozaik Yaklaşımı tekniklerinden yararlanılarak çocuklar oyun konusunda çalışmak istedikleri teknikleri seçmiş; 2 grup hikâye oluşturma, 2 grup duygusal odaklı birlikte gezi, 1 grup birlikte gezi ve 2 grup haritalandırma yöntemlerini kullanmıştır (Clark, 2010). Her grup, “Oyun nedir?” ve “Oyun için fırsatlar ve engeller nelerdir?” soruları üzerine çalışmıştır. Süreç boyunca çocukların kendi grup çalışmalarını yönetmeleri teşvik edilmiş ve araştırmacı kolaylaştırıcı rol üstlenmiştir. Yedi haftalık grup çalışmasının son haftasında her grup, sınıflarına geri dönerek süreçte ürettikleri çalışmaları arkadaşlarına sunmuştur. Çocuklar, oyunu tanımlarken özgürlük, seçim, karar verme, kontrol eğlence ve keşif anahtar kelimelerle güç sahibi olma ve gücü paylaşma temalarını ön plana çıkarmış; engeller arasında fiziksel kısıtlamalar, kurallar, anlaşmazlıklar ve yetişkin müdahaleleri gibi anlamlı alt temalar yer almıştır. Mozaik Yaklaşımı ile çizdikleri resimler, çektikleri fotoğraflar ve anlattıkları hikâyelerle, çocukların kendi bakış açılarını somutlaştırmalarına, oyun hakkındaki düşüncelerini yapılandırmalarına ve grup içinde fikirlerini özgürce ifade etmelerine imkân tanınmıştır. Oyunun yetişkinlerin bakış açısından farklı olarak kendi seçimlerine dayanan alanlar ve deneyimlerle gerçekleştiği ön plana çıkmıştır. Kullanılan farklı mozaik yaklaşım teknikleri çocukların oyun hakkında ve oyun içinde failliği hangi koşullarda deneyimlediklerini ortaya koymuştur. Araştırma, oyunun anlamını çocukların bakış açıları ve deneyimleri üzerinden kendi sözleri, üretimleri ve gözlemleri aracılığıyla ortaya koymanın, pedagojik uygulamalara çocuk merkezli bir bakış kazandırdığını göstermektedir. Mozaik Yaklaşımı, okul öncesi eğitimde çocuk katılımını güçlendiren, onların failliğini destekleyen ve onların sesini görünür kılan etkili bir yöntem olarak ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mozaik yaklaşımı, çocuk katılımı, oyun algısı, çocuk failliği, erken çocukluk eğitimi

Okul Öncesi Dönemde Geleneksel Bahçe Oyunlarının Değer Eğitime Etkisi: Çocuklar Üzerindeki Analizi

Müfide Nur Bardakcı^{1,*} & Mehmet Mart²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Necmettin Erbakan Üniversitesi

² Department of Teacher Training At Pre-School Level Necmettin Erbakan University
caykoyevski@gmail.com

Özet

Geleneksel oyunlar, okul öncesi dönemden itibaren çocukların oynadıkları eğlence ve öğreticilik içeren oyunlardır. Oyunun, insanoğlunun varoluşundan beri var olduğu düşünüldüğünde, oyunun araştırma konusu olduğu ve insan yaşamının vazgeçilmez bir süreci olduğu görülmektedir. Okul öncesi çocukların oynadıkları geleneksel oyunların değer kazanımları üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda araştırmada, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Yüz Yüze Çocuk Oyunu adlı kitapçıkta yer alan dokuz oyun kullanılarak, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden sekiz çocukla dört haftalık bir müdahale çalışması yürütülmüştür. Oyunlar öncesinde çocuklarla odak grup görüşmesi, nitel yöntem kapsamında ise velilerle yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Karma yöntem kullanılan bu araştırmada, Aksaray ilindeki öğretmenler tarafından Çocuklar İçin Davranışta Değerler Ölçeği ve Okul Öncesi Değerler Ölçeği veli formu kullanılmıştır. 241 çocuk için öğretmenleri formu doldururken, 191 veli de çocukları adına Okul Öncesi Değerler Ölçeği'ni doldurmuştur. Nitel verilerin analizinde tematik yöntem kullanılmıştır. Odak grup görüşmesinde çocukların verdikleri yanıtlar MAXQDA 2024 programı ile görselleştirilmiştir. Nicel verilerin analizinde ise SPSS programı kullanılmış, t-testi ve ki-kare testleri uygulanmıştır. Çocuklar kurallara uyma, yönergelere uyma, arkadaşlarıyla iş birliği yapma, sayarak ebe seçme gibi davranışlar sergilemişlerdir. Ancak bu oyunlar sırasında çocukların olumsuz durumlardaki olumsuz tepkilerini olumluya aktarmada eksiklikler gözlenmiştir. Okul öncesi çocuklar işlem öncesi dönemde oldukları için kazanma ve kaybetme gibi duyguları anlamakta güçlük çekmektedirler. Ebeveynler, çocuklarının oyunda istenmeyen bir durumla karşılaştıklarında somutarak, bağırarak ve oyunu bırakarak tepki vereceklerini belirtmişlerdir. Bu durum geleneksel oyunların rekabetçi yapısı ve çocukların küçük yaş grubuyla ilişkilidir. Sonuç olarak çocuklar kontrol listesi ile edilen gözlemlere göre geleneksel oyunlar aracılığıyla sevgi, saygı, sabır, sorumluluk gibi değerleri kazanmıştır. Bunun yanında odak grup görüşmesi ve yarı yapılandırılmış görüşme de çocuk ve ebeveynler tarafından oyunlar esnasında olumsuz bir durum karşısında olumsuz tutum ifade eden agresif tutumlar, küsme gibi davranışları sözel olarak ifade etseler de oyun esnasında çocuklar da olumsuz davranış olabilecek tutumlar görülmemiştir. Oyun esnasında kurala uyma ve iş birliği içeren davranışlar sebebiyle çocuklar oyuna adapte olarak oyunlarını sürdürmüşlerdir.

Anahtar Kelimeler: Değer eğitimi, Yüz yüze çocuk oyunu, Sorumluluk, Yardımlaşma, Geleneksel oyun

Oyunla Büyüyen Bağlar: Ebeveynlerin, Oyun Dostu Ebeveynlik Deneyimleri Üzerine Nitel Bir Araştırma

Semih Berke Aydın¹ & Ilayda Gürsoy Kızılaslan^{1,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ilaydagursoy@comu.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı, ebeveynlerin oyun dostu ebeveynlik yaklaşımlarını, çocuklarıyla gerçekleştirdikleri oyun pratiklerini ve bu süreçte gelişen ebeveyn-çocuk ilişkisini nitel bir bakış açısıyla incelemektir. Erken çocukluk döneminde oyunun, çocukların bilişsel, sosyal, duygusal ve dil gelişimine çok boyutlu katkılar sunduğu bilinmektedir. Bununla birlikte, oyunun yalnızca çocuk açısından değil, ebeveyn-çocuk etkileşimini destekleyici bir araç olarak da ele alınması gerekmektedir. Oyun aracılığıyla ebeveynler, çocuklarıyla iletişim biçimlerini geliştirmekte, ihtiyaçlarını daha yakından fark etmekte ve ebeveynlik rollerini yeniden tanımlayabilmektedir. Ancak ebeveynlerin oyun süreçlerine yaklaşımları, deneyimlerini nasıl yapılandırdıkları ve oyunu gündelik yaşamlarına hangi stratejilerle entegre ettikleri yeterince araştırılmamıştır. Bu nedenle çalışma, “oyun dostu ebeveynlik” kavramını ebeveynlerin kendi anlatıları üzerinden anlamlandırmayı ve literatürdeki önemli bir boşluğu doldurmayı hedeflemektedir. Araştırma, yalnızca oyunun çocuğun gelişimsel kazanımlarına odaklanmakla kalmayıp, ebeveynlerin oyunu ebeveynlik pratiklerinin bir parçası olarak nasıl deneyimlediklerini açıklığa kavuşturmasıyla önem taşımaktadır. Bu yönüyle çalışma, erken çocukluk eğitimi alanında ebeveyn katılımını farklı bir boyut üzerinden ele almakta ve ailelerin etkileşimlerini güçlendirecek yeni bakış açıları sunmaktadır. Ayrıca bulguların, ebeveyn eğitim programlarının geliştirilmesine ve erken çocukluk politikalarının oyun temelli yaklaşımlarla desteklenmesine katkı sağlaması beklenmektedir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Katılımcıları, farklı sosyo-demografik özelliklere sahip ve 0-6 yaş aralığında çocuğu bulunan 10 ebeveyn oluşturmaktadır. Veriler, 8 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanacak; içerik analiziyle çözümlenecektir. Araştırmanın, ebeveynlerin oyuna yönelik algılarını, ebeveynlik rollerini oyun aracılığıyla nasıl deneyimlediklerini ve ebeveyn-çocuk ilişkilerine katkılarını ortaya koyması beklenmektedir. Ayrıca, oyun sırasında yaşanan güçlükler ve kullanılan stratejilerin de belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Oyun, erken çocukluk eğitimi, oyun dostu ebeveyn

Geleneksel Oyun ve Dijital Oyun: Metaforların Işığında Bir Yolculuk

Esra Kızılırmak¹, Cansu Dokumacı^{2,*}, Ayşe Filiz Ünser³ & Yılmaz Yeşil⁴

¹ Çocuk Bakımı ve Geçlik Hizmetleri Bölümü / Çocuk Gelişimi Programı Atatürk Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

³ Çocuk Gelişimi Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

⁴ Türkçe Eğitimi Gazi Üniversitesi

cansudkmc@gmail.com

Özet

Geçmişten günümüze kültürün taşıyıcısı olarak görülen geleneksel oyunların yerini zamanla dijital oyunlara bıraktığı görülmektedir. Süreç içerisinde oyun tercihleri değişse de her iki oyun türünün de çocuk gelişimindeki yeri ve algılanış biçimi önemlidir. Bu sebeple bu çalışmada, çocuk gelişimi ön lisans öğrencilerinin geleneksel ve dijital oyunlara ilişkin algılarının metaforlar aracılığıyla açıklanması amaçlanmıştır. Nitel yöntemlerden olgubilim deseniyle yürütülen araştırmanın katılımcı grubunu 247 çocuk gelişimi ön lisans öğrencisi oluşturmuştur. 410 öğrenci Google Forms aracılığıyla veri toplama aracını doldurmuş olsa da metaforik algı çalışmalarına uygun yanıt vermeyen 163 öğrencinin verileri analiz sürecine dahil edilmemiş; toplam 247 öğrencinin yanıtları içerik analiziyle değerlendirilmiştir. Analizler sonucunda, öğrenciler tarafından geleneksel oyunlara ilişkin toplam 117 metafor üretilmiştir. Metaforların 27'si geleneksel oyunların tarihi ve kültürel bağlamına, 37'si bu oyunlardan elde edilen duygusal doyuma, 24'ü geleneksel oyunların sürekliliğine, 13'ü bu oyunların eğitici-öğretici rolüne, 10'u oyunların ihtiyaç boyutuna ve 6'sı ise bu oyunlardaki sosyal etkileşime odaklanmıştır. Öte yandan dijital oyunlara ilişkin 110 öğrenci tarafından bu oyunların olumsuz etkileri dikkate alınarak 67 metafor, 95 öğrenci tarafından ise oyunların olumlu etkileri dikkate alınarak 76 metafor üretildiği görülmüştür. Ayrıca 37 öğrencinin dijital oyunların hem olumlu hem de olumsuz etkilerine ilişkin 34 metafor ürettiği görülmüştür. Öğrenciler, geleneksel oyunlara ilişkin metaforlarını açıklarken sıklıkla kültürel miras, toplumsal aidiyet, duygusal doyum ve sosyalleşme gibi gerekçeler sunarken; dijital oyunlara ilişkin metaforları açıklamak için bağımlılık, fiziksel ve duygusal yalıtım, gerçeklikten uzaklaşma ve zarar verici etkiler gibi gerekçeler sunmuştur. Metaforların analizi ile öğrencilerin düşüncelerinin derinlemesine incelenmesiyle elde edilen tüm bu sonuçlar, geleneksel ve dijital oyunların pedagojik açıdan değerlendirilebilmesine fırsat vermiştir. Elde edilen sonuçlar ışığında, eğitimcilere geleneksel oyunların kültürel aktarım ve sosyal etkileşimdeki rolünü güçlendirecek etkinlikler planlamaları; politika yapıcılara dijital oyunların olumsuz etkilerini azaltacak ve dengeli kullanımını teşvik edecek stratejiler geliştirmeleri ve gelecek araştırmacılara geleneksel ve dijital oyunların çocuk gelişiminin farklı boyutlarına etkisini karşılaştırmalı olarak inceleyen uzunlamasına çalışmalar yapmaları önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel oyun, dijital oyun, metaforik algı

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Riskli Oyuna Yönelik Tutumları, Düşünceleri ve Beş Faktör Kişilik Analizi ile Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Ayten Kurşun^{1,*} & Kader Konak¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Dicle Üniversitesi
aytenkrnsn@gmail.com

Özet

Bu araştırma, üçüncü ve dördüncü sınıf okul öncesi öğretmen adaylarının riskli oyuna yönelik tutumlarının kişilik özellikleri çerçevesinde incelenmesini amaçlamaktadır. Çocukluk döneminde riskli oyunlar; yaralanma olasılığı, heyecan ve belirsizlik içermesiyle tanımlanır ve çocukların özgüven kazanması, problem çözme becerilerinin gelişmesi ve fiziksel sınırlarını keşfetmeleri gibi kritik kazanımlara katkıda bulunur. Ayrıca öğretmenlerin rolü düşünüldüğünde, öğretmenlerin destekleyici bir rehber olarak rol oynaması bu süreçte kritik bir öneme sahiptir. Liu ve Birkeland'a (2022) göre ise kültürel ve kişisel farklılıklar öğretmenlerin riskli oyuna yaklaşımlarını etkileyebilmektedir. Dahası, öğretmenlerin ebeveynlerle iş birliği yaparak çocukların güvenli riskler almasını teşvik etmesi, çocukların bağımsızlıklarını destekleyen bir ortam yaratmakta ve gelişimsel faydalar sağlamaktadır. Ancak bu oyunlara katılım, çocukların güvenliğini sağlama adına sınırlanabilmekte ve öğretmen tutumları bu konuda belirleyici rol oynamaktadır. Türkiye'de mevcut çalışmaların çoğu kurumlarda çalışan öğretmenler üzerinden yürütülmüş olup, öğretmen adaylarına ve kişilik özellikleri çerçevesinde riskli oyun tutumlarına odaklanan araştırma bulunmamaktadır. Bu araştırma, bu alandaki boşluğu doldurarak öğretmen adaylarının riskli oyun tutumlarının ve karakter özelliklerinin riskli oyun tutumlarını nasıl şekillendirdiğini anlamayı amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında, karma desen yöntemi ile önce nicel veriler Beş Faktör Kişilik Ölçeği ve Okul Öncesi Öğretmenleri için Erken Çocukluk Riskli Oyun Değerlendirme Aracı-Öğretmen Formu (EÇRODA) kullanılarak 163 okul öncesi öğretmen adayından toplanmış, ardından yarı yapılandırılmış görüşme formuyla birlikte 20 kişilik odak grubu üzerinden nitel veriler elde edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre okul öncesi öğretmen adayları, riskli oyuna yönelik genel olarak olumlu tutumlar sergilemekte ve bu oyunların çocukların gelişimine katkı sağlayabileceğini kabul etmektedirler. Bununla birlikte, nitel kısımda sorulan "Riskli oyun nedir?" sorusuna çoğunlukla fiziksel risk ve yaralanma ihtimali olan oyunlar şeklinde yanıt vermişlerdir ve bu durum literatürde kabul gören Sandseter'in (2009, 2010) tanımı ile örtüşmektedir. Ayrıca ikinci olarak en sık yapılan riskli oyun tanımı "tehlikeli oyunlar" olmuştur. Bu durum, öğretmen adaylarının risk ve tehlike kavramlarını zaman zaman birbirine karıştırabileceklerini göstermektedir. Ulaşılan diğer bir bulgu ise okul öncesi öğretmen adaylarının çoğunlukla yüksekten atlama ve tırmanma davranışları ile birlikte hızlı ve kontrolsüz koşma, güreşme, çarpma ve vurma gibi davranışları da riskli oyun olarak gördükleri olmuştur. Bu tanımlar, Sandseter'in (2010) riskli oyun kategorilerinden "yüksekte oynanan oyunlar", "yüksek hız içeren oyunlar" ve "güreşme/boğuşma tarzı oyunlar" ile örtüşmektedir. "Gereğine İnanma" alt boyutunda ise öğretmen adayları yüksek puanlar almış ve riskli oyunların çocukların gelişimi için gerekli olduğunu düşünmüşlerdir. Bu bulgular nitel verilerle de desteklenmiş ve çalışmaya katılan 20 öğretmenden 13'ü riskli oyunun çocuğun gelişimine olumlu katkılar sağladığını belirtmiştir. "Riskli davranışlara tolerans" alt boyutunda ise öğretmen adayları kısmen ve orta düzeyde tolerans göstermişlerdir. Son olarak, riskli oyun tutumları ve okul öncesi öğretmenlerinin karakter özellikleri korelasyon ve regresyon analizleriyle incelendiğinde, gereğine inanma alt boyutuyla birlikte dışadönüklük ve deneyime açıklık ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunurken "duygusal dengesizlik" karakter özelliğiyle olumsuz yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Aynı zamanda uyumlu kişilerin riskli oyun davranışlarında daha fazla kaygı duyduğu; riskli davranışları ayırt etme konusunda ise uyumlu, sorumlu ve deneyime açık kişiler arasında anlamlı ilişkiler bulunduğu görülmüştür. Genel olarak riskli davranış tutumları ele alındığında, dışadönük, sorumlu ve deneyime açık karakter özellikleri arasında anlamlı

pozitif ilişkiler bulunurken; duygusal dengesizlik alt boyutu ile negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Regresyon sonuçlarında ise model, öğretmen adaylarının kişilik özelliklerinin riskli oyuna ilişkin görüşlerinin yaklaşık %22,5'ini açıklamaktadır. Yordayıcı olarak dışadönüklük ve deneyime açıklık pozitif yordayıcı olarak bulunurken, duygusal dengesizlik negatif anlamlı yordayıcı olarak bulunmuştur. Sonuç olarak öğretmen adaylarının belirli kişilik özelliklerinin riskli oyun tutumlarını etkilediği bulunmuştur. Aynı zamanda, adayların riskli oyuna yönelik olumlu tutumlar sergilemelerine rağmen güvenlik açısından kaygı duymalarıdır. Bu bulgular ışığında öğretmen yetiştirme programlarında kişilik farklılıklarının dikkate alınması, adayların riskli oyun karşısındaki kaygılarını azaltmaya ve farkındalıklarını artırmaya yönelik içeriklerin hazırlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi öğretmen adayı, riskli oyun, tehlike, beş faktör kişilik analizi, Ekolojik Sistemler Teorisi

Erken Çocukluk Döneminde Ekran Maruziyetinin Oyun Seçimlerine Etkisi/The Effect of Screen Exposure on Play Choices in Early Childhood

Rumeysa Yıldız^{1,*}, Duygu Karalı¹, Berfin Genç¹ & Semanur Nacar Akman¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Aydın Üniversitesi
rumeysayildiz5@stu.aydin.edu.tr

Özet

Erken çocukluk dönemi çocuk gelişiminde kritik dönemdir. Bu dönemde oyunun çocuklara birçok açıdan faydası vardır. Oyunlar sosyal ve sosyal olmayan oyun davranışlarına göre çeşitlenmektedir. Oyun davranışları, sosyal oyun, sessiz davranış, tek başına oyun, paralel oyun, itiş kakış oyun davranışları olarak gruplandırılmaktadır. Bu dönem çocuklarının oyun davranışlarında farklı değişkenlerin belirleyici rolleri bulunmaktadır. Teknolojinin hızlı gelişimi ile teknolojik aletler birçok konuda erişimi kolaylaştırmaktadır ve buna istinaden erken çocukluk döneminde de ekran kullanımı artmıştır. Bu araştırmada ise erken çocukluk döneminde ekrana maruz kalan çocukların oyun seçimlerini nasıl yaptığının araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmada karma yöntem deseninden eş zamanlı üçleme desenine dayanır. Çocukların ekran maruziyeti sonrası oyun tercihi ile davranış örüntülerini anlamaya dayalı ebeveyn görüşü ve çocukların doğal ortamında oyun davranışı gözlemlenilmiştir. Nicel veri aracı olarak 36-71 Aylık Çocuklar İçin Oyun Davranış Ölçeği kullanılmıştır (Aslan, 2017). Gözlem formuna çevrilmiş, oyun saatinde çocuklar gözlemlenmiş ölçek maddelerle puanlama yapılmıştır. Nitel veri olarak ebeveynlere form verilmiştir. Adıyaman ve İstanbul ilinde 31-71 ay farklı sosyoekonomik düzeydeki 3 çocuğu ve ebeveynleri oluşturmuştur. Halihazırda resmi veya özel olarak okul öncesi eğitimine devam eden katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Bu bağlamda farklı cinsiyet, yaş, ekran maruziyeti düzeyi olması sağlanmıştır. Ebeveynlerde ise gönüllü olması ve ekran kullanımı bilgisi verecek kişilerin olması ön koşuldur. Ahmet'te paralel oyun davranışları öne çıkmıştır. Velisi, çocuğun yapboz ve lego oyunlarını tercih ettiğini, ekran sonrası hareketliliğinin arttığını belirtmiştir. Mehmet'te sosyal oyun gözlenmiş, futbol gibi etkinliklerde ekrandan gördüğü karakterleri taklit ettiği ifade edilmiştir. Ali'de tek başına ve paralel oyun davranışları görülmüş, velisi ekran sonrası sakinleştiğini ve çizgi film karakterlerinden etkilendiğini dile getirmiştir. Bulgular, ekran maruziyetinin oyun seçimlerini farklı yönlerde etkilediğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk dönemi, ekran maruziyeti, oyun seçimleri

Oyun İçinde İş Birliği: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocukla Ortak Oyun (Joint Play) Deneyimleri

Tuğçe Canpolat

Okul Öncesi Öğretmenliği Ordu Üniversitesi
tugce.can.1905@gmail.com

Özet

Oyun, erken çocukluk döneminde öğrenme ve gelişimin en temel araçlarından biri olarak görülmektedir. Çocukların bilişsel, sosyal, duygusal ve dil gelişimini desteklemesinin yanı sıra, yetişkin-çocuk etkileşimlerinin niteliğini de ortaya koymaktadır. Bu bağlamda son yıllarda öne çıkan kavramlardan biri ortak oyun (joint play) kavramıdır. Ortak oyun (joint play), yetişkinin çocuğun oyununa aktif biçimde katılması, oyunun akışına dahil olması ve çocuğun yaratıcı sürecini desteklemesi şeklinde tanımlanmaktadır. Çoğunlukla ebeveyn-çocuk ilişkisi bağlamında incelenen bu kavramın, çocukların güven, aidiyet ve iş birliği gibi değerlerini geliştirmesine katkı sağladığı görülmektedir. Ebeveynlerinin ardından çocukların hayatında en kıymetli zamanlarını paylaştığı bir diğer yetişkin figürü öğretmenlerdir ve çocuklar bu yetişkin figürüne karşı da ikincil bir bağlanma gerçekleştirirler. Bu bağlanma, ortak oyun deneyimleri yoluyla güçlenmekte ve öğretmen-çocuk ilişkisine farklı bir boyut kazandırmaktadır. Dolayısıyla ortak oyun (joint play) kavramının öğretmen-çocuk etkileşimleri bağlamında da ele alınması, erken çocukluk eğitimi açısından önemli bir araştırma alanı sunmaktadır. Okul öncesi eğitimde öğretmenlerin oyun temelli etkileşimleri, çocukların öğrenme deneyimlerini şekillendiren temel bir unsurdur. Öğretmenlerin oyuna aktif katılımı, çocukların sınıf ortamında kendilerini güvende hissetmelerine, öğretmen-çocuk bağının güçlenmesine ve öğrenme süreçlerinin daha anlamlı hale gelmesine katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin ortak oyun (joint play) yaklaşımına ilişkin farkındalıkları ve deneyimlerini anlamak, çocukların oyun yoluyla gelişimsel kazanımlarını desteklemek açısından önemlidir. Bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin ortak oyun (joint play) kavramına ilişkin görüşlerini ve deneyimlerini nitel araştırma yöntemi ile ortaya koymak hedeflenmektedir. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla öğretmenlerin oyun algıları, oyuna katılım biçimleri ve ortak oyun deneyimlerinde karşılaştıkları kolaylaştırıcı ya da zorlayıcı unsurlar incelenecektir. Çalışma grubunu farklı sosyo-kültürel bağlamlarda görev yapan okul öncesi öğretmenleri oluşturacaktır. Görüşmelerden elde edilen veriler içerik analiziyle çözümlenecek ve öğretmenlerin deneyimlerini yansıtan temalar oluşturulacaktır. Araştırmanın, ortak oyun (joint play) kavramını ebeveyn-çocuk ilişkilerinden öğretmen-çocuk etkileşimlerine doğru genişleterek literatüre katkı sunması beklenmektedir. Uygulamada ise, öğretmenlerin çocuklarla daha etkin ve anlamlı oyun deneyimleri kurabilmelerine yönelik öneriler geliştirilmesine imkan tanıyacaktır. Ayrıca öğretmen eğitimi programlarında ortak oyun (joint play) yaklaşımına dair farkındalığın artırılmasına ve oyun temelli pedagojilerin zenginleştirilmesine katkı sağlayabilir. Sonuç olarak, çocukların oyun deneyimleri yalnızca kendi yaratıcılıklarıyla sınırlı kalmamakta; öğretmenlerin aktif katılımıyla daha da derinleşmektedir. Öğretmenlerin ortak oyun (joint play) süreçlerindeki rolleri, hem çocukların sınıf içindeki aidiyet duygularını hem de öğrenme süreçlerini güçlendirmektedir. Bu nedenle, öğretmenlerin ortak oyun (joint play) deneyimlerine ilişkin görüşlerini anlamaya dönük bu çalışma, erken çocukluk eğitimi alanında önemli bir boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Joint Play (Ortak Oyun), öğretmen-çocuk ilişkisi, bağlanma teorisi, oyun

Oyun Temelli Çocuk Yogası Uygulamaları: Okul Öncesi Döneme Yönelik Literatür Taraması

Büşra Şura Şimay

Çocuk Gelişimi Mk Miracare Ebeveyn ve Çocuk Gelişimi Merkezi
busrasuraa@gmail.com

Özet

Çocuk yogası çocukların gelişim özelliklerine göre tasarlanarak yapılandırılmış fiziksel hareket, nefes farkındalığı, odaklanma, oyun ve yaratıcı drama gibi öğeleri bir araya getiren bütüncül bir yaklaşımdır. Çocuk yogası motor becerilerin gelişimi, duygusal regülasyon, stres yönetimi, öz-farkındalık ve sosyal becerilerin desteklenmesini hedefler. Çocuk yogası uygulamaları, gelişim psikolojisi, hareket eğitimi, mindfulness (bilinçli farkındalık) ve pozitif psikoloji gibi disiplinlerin kesişiminde yer alır. Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönemi çocuklarına yönelik olarak gerçekleştirilen oyun temelli çocuk yogası uygulamalarına ilişkin akademik literatürü incelemek ve bu uygulamaların çocukların gelişim alanları üzerindeki etkilerini değerlendirmektir. Özellikle oyunlaştırma, hikâye anlatımı, yaratıcı drama ve etkileşimli etkinlikler ile zenginleştirilmiş yoga uygulamalarının; çocukların fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerine katkı düzeyi, bu katkıların nasıl gerçekleştiği ve hangi yöntemlerle uygulandığı çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır. Yapılan araştırmada, nitel bir çalışma desenine sahip olup, sistematik literatür taraması yöntemi kullanılarak çalışılmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda, okul öncesi dönemde çocuklara yönelik olarak gerçekleştirilen oyun temelli çocuk yogası uygulamalarına ilişkin ulusal ve uluslararası akademik yayınlar incelenmiştir. Veri toplama sürecinde çalışma kapsamında, 2010–2025 yılları arasında yayımlanmış akademik yayınlara göre tarama yapılmıştır. Elde edilen yayınlar ile içerik analizi yöntemiyle değerlendirilme yapılmıştır. Seçilen çalışmalar; araştırma türü, örneklem büyüklüğü ve özellikleri, yoga uygulamasının süresi ve biçimi, kullanılan oyun temelli yöntemler, ölçülen gelişim alanları ve elde edilen bulgular açısından incelenerek sınıflandırılmıştır. Oyun temelli yoga uygulamalarının çocukların motor becerileri, denge, koordinasyon ve esneklik üzerinde olumlu etkiler yarattığına dair bulgular dikkat çekmektedir. Özellikle hikâye kurgusu veya oyunla entegre edilmiş yoga pozlarının, çocukların bedenlerini daha bilinçli kullanmalarına katkı sunduğu belirlenmiştir. Çocuk yogasının odaklanma, dikkat süresi ve zihinsel esneklik gibi bilişsel becerileri desteklediği yönünde bulgular vardır. Oyunlaştırılmış yoga aktivitelerinde kullanılan ritmik tekrarlar, nefes egzersizleri ve yönlendirilmiş hareketler, çocukların dikkat kontrolünü geliştirmektedir. Birçok çalışma, çocuk yogasının duyguların tanınması, ifade edilmesi ve regülasyonu üzerinde olumlu etkileri olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle oyun kurguları içinde verilen “sakinleşme”, “nefes kontrolü” veya “kendini dinleme” aktiviteleri, çocukların duygu farkındalığını geliştirmektedir. Yoga etkinliklerinin grup içinde oynanan oyunlarla desteklenmesi, çocuklar arasında iş birliği, sıraya uyma, empati kurma gibi sosyal becerilerin gelişmesini sağlamaktadır. Hikâyeye dayalı yoga senaryoları, çocuklar arası iletişimi artırmakta ve sosyal etkileşimi teşvik etmektedir. Bazı çalışmalar, çocuk yogasının etkilerini öğretmen ve ebeveyn görüşleri üzerinden değerlendirmiştir. Bu tür nitel çalışmalar, uygulamaların doğrudan gözleme dayalı etkilerini ortaya koymaktadır. Yapılan araştırmada okul öncesi dönemdeki çocuklara yönelik gerçekleştirilen oyun temelli çocuk yogası uygulamalarına ilişkin akademik çalışmalar incelenmiştir. Elde edilen bulgular, oyunlaştırılmış yoga etkinliklerinin çocukların fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal gelişim alanlarını çok yönlü şekilde desteklediğini göstermektedir. Araştırmalar, özellikle yoga uygulamalarının oyun, hikâye anlatımı, yaratıcı drama ve etkileşimli etkinliklerle bütünleştirildiğinde; çocukların dikkat sürelerinde artış, beden farkındalığında gelişim, duygu düzenlemede iyileşme ve sosyal ilişkilerde güçlenme gibi olumlu sonuçlar verdiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca eğitimciler ve ebeveynler, yoga uygulamalarının çocukların sakinleşmesine, öz düzenleme becerilerinin gelişmesine ve grup içi uyuma katkı sağladığını belirtmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yoga, çocuk, ebeveyn, oyun

Altı Yaş Grubu Çocuklarda Müzik Etkinliklerinin Duygularını Düzenlemeye Etkisi

Mert Sarı ^{1,*}, Perihan Ünüvar ² & Sibel Karakelle ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

² Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
mertsaaari21@gmail.com

Özet

Bebekler anne karnında iken müziğe tepki vermeye başlamakta ve doğumdan itibaren müziğe olan ilgi ve yeteneği gözlemek mümkün olmaktadır. Çocuk müziği ya da çocuklara yönelik müzik; “Çocuk Şarkıları,” “Okul Müziği,” “Okul Şarkıları” ve “Eğitim Müziği” gibi terimlerle de anılmakta olup, çocuklar için özel olarak bestelenen veya halk şarkılarından uyarlanan eğitici sözlere sahip şarkıları ifade eder. Bir çocuğun topluma uyum sağlayan ve olumlu sosyal davranışlar sergileyen bir birey olabilmesi için sosyal beceriler geliştirmesi gereklidir. Çocuğun sosyal olarak yetkin bir birey olabilmesi için gerekli becerilerden biri de duygusal becerilerdir. Bireyin hayatında önemli bir işlev gören duyguların, işlevsel bir şekilde kullanılması ve uygun zamanda, uygun koşullarda, gerekli yoğunlukta ifade edilmesi önem taşır. Müzik, çocukların kişilik gelişimi ve sosyal etkileşim becerilerinde önemli bir rol üstlenmektedir. Çocuğun yaşadığı çevre ve aile içinde maruz kaldığı müzik ortamı, müzik gelişimini olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilir. Çocuğun müzik gelişimine en önemli olumlu katkılardan biri ise, katılacağı okul öncesi eğitim kurumları aracılığıyla sağlanacaktır. Çocuklar erken yaşlardan itibaren kaliteli müzikle tanıştıklarında, ileride müzisyen olmasalar dahi, iyi müziği takdir eden, seçebilen ve ondan faydalana-bilen bireyler olarak yetişeceklerdir. Bu bağlamda anaokulları, çocuklarda nitelikli müzik beğenisinin temellerinin atıldığı, bu beğenin dikkatle geliştirildiği özenli bir ortam sağlamalıdır. Müzik eğitiminin okul öncesi dönemde başlaması, çocuğun müziğe dair bilgi ve becerilerini doğrudan etkilemektedir; bu nedenle, bu konuya dikkat ve özenle yaklaşılması önemlidir. Diğer eğitim kademelerinde olduğu gibi, okul öncesi dönemde sunulan müzik eğitimi de titizlikle ele alınmalıdır. Müziğin insan yaşamına çok erken girmesi ve sürekli varlığını sürdürmesi, bu konuda birçok araştırmanın yapılmasına zemin hazırlamıştır. Bu çalışmada, araştırmacı tarafından uygulanan müzik etkinliklerinin, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 6 yaş grubu çocukların duygu düzenleme düzeylerine etkisini belirlemek amacıyla, ön test – son test kontrol gruplu gerçek deneysel model kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Alanya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı bir anaokulundan çalışmanın amaçları doğrultusunda seçilen 12 çocuk oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Müzik, çocuk, okul öncesi, duygu düzenleme

Üniversite Sıralarından Sınıflara: Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Oyunla Öğrenme Deneyimleri

Metehan Buldu ¹, Elif Buldu ^{2,*} & Ayşenur Ünal ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Kırıkkale Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Orta Doğu Teknik Üniversitesi
elif.buldu@tedu.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının yükseköğretim bağlamında oyun yoluyla öğrenme deneyimlerini incelemek ve bu deneyimlerin mesleki gelişimlerine nasıl katkı sağladığını ortaya koymaktır. Oyun yoluyla öğrenme genellikle erken çocukluk eğitiminde ele alınırken, öğretmen adaylarının ya da hizmetteki öğretmenlerin üniversite ortamında oyun aracılığıyla öğrenmeye katılımı sınırlı araştırmalara konu olmuştur (Forbes, 2021; Dean ve ark., 2025). Bu çalışma, öğretmenlerin oyun deneyimlerinin öğrenme sürecine yönelik algılarını ve sınıf içi pedagojik yaklaşımlarına yansımalarını anlamayı hedeflemektedir. Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseninde yürütülen çalışmaya, Türkiye’de bir üniversitenin okul öncesi öğretmenliği lisans programında öğrenim gören 24 öğretmen adayı katılmıştır. Veriler, yapılandırılmış görüşmeler ve yansıtıcı günlükler yoluyla toplanmıştır. Veri analizi, tematik analiz yaklaşımı kullanılarak gerçekleştirilmiştir; oyun yoluyla öğrenmeye ilişkin temalar ortaya çıkarılmıştır. Tematik analiz sonucunda üç ana tema belirlenmiştir: (1) Öğrenme, Rahatlama ve Olumlu Duygularla Bağlantı, (2) Bütünleşmiş ve Deneyimsel Öğrenme, (3) Pedagojik Perspektiflerdeki Değişimler. Katılımcılar, oyun yoluyla öğrenmenin akademik bilgiyi daha anlamlı hale getirdiğini, öğrenme sürecinde kendilerini rahat ve motive hissettiklerini ifade etmiştir. Ayrıca oyunun bilgiyi kalıcılaştırdığı, deneyimsel öğrenmeyi desteklediği ve gelecekteki sınıf uygulamalarında çocuk merkezli, oyunsu pedagojik yaklaşımları benimsemelerine katkı sağladığı vurgulanmıştır. Araştırma, oyun yoluyla öğrenmenin yalnızca çocuklar için değil, öğretmen adayları için de güçlü bir öğrenme aracı olduğunu ortaya koymaktadır. Yükseköğretimde oyun temelli yaklaşımların kullanılması, geleceğin öğretmenlerinin pedagojik esnekliklerini artırmakta ve çocuk merkezli öğrenme ortamları tasarlamalarına katkı sağlamaktadır. Bu nedenle, öğretmen eğitimi programlarında oyun yoluyla öğrenme anlayışının bir öğrenme yaklaşımı olarak kullanıldığı içerik tasarımlarına daha fazla yer verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Oyun yoluyla öğrenme, okul öncesi öğretmen adayı, yükseköğretim, öğretmen eğitimi, nitel araştırma

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Temassız Oyun ile İlgili Uygulamalarının İncelenmesi

Ayşenur Gündüz^{1,*} & Yüksel Büşra Yüksel Aykanat¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Erciyes Üniversitesi
aysenurgunduz33@gmail.com

Özet

Oyun okul öncesi eğitim programlarının önemli bir bileşenidir ve eğitimde etkililiği sağlayan bir faktör olarak çocuk merkezli programlarda önemli bir yer tutar. Oysa ebeveyn beklentileri, teknolojik gelişmeler ve öğretmen kaygıları gibi nedenler ile oyunun ortadan kalması riski ortaya çıkmıştır. Salgın, afet, savaş, göç gibi zor zamanlarda ortaya çıkan bağlayıcı koşullar bu riski daha da tetikleyebilir. Nitekim Covid-19 salgını küresel çapta eğitimi ve dolayısıyla eğitimin önemli bir bileşeni olan oyunu etkilemiştir. Türkiye’de MEB 2020-2021 eğitim öğretim yılında yüz yüze eğitimin “temassız oyunlar” ile başlayacağını duyurmuştur (<https://www.meb.gov.tr/okullarda-yuz-yuze-egitim-temassiz-oyunlarla-basliyor/haber/21653/tr>). Bu doğrultuda bu araştırmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin temassız oyun ile ilgili uygulamalarının belirlenmesidir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

- “Oyun” öğretmenler için ne ifade etmektedir?
- Öğretmenlerin salgın döneminde oyunlarda yaptıkları düzenleme/değişiklikler nelerdir?
- Öğretmenlerin salgın döneminde oyunlarda değişiklik/düzenleme yapmalarının/yapmamalarının sebepleri nelerdir?
- “Temassız oyun” öğretmenler için ne ifade etmektedir?

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir sürecin izlendiği araştırmadır. Salgın döneminde okul öncesi sınıflarında yüz yüze eğitim yapmış 10 öğretmen çalışmaya katılmıştır. Öğretmenlerin seçiminde uygun örnekleme kullanılmıştır. Veriler araştırmacı tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu” ve görüşme sorularıyla toplanmıştır. Görüşme soruları hazırlandıktan sonra ölçme ve değerlendirme, okul öncesi eğitim ve çocuk gelişimi alanlarından 5 uzmanın görüşüne sunulmuştur. 7 sorunun veri toplamada kullanılmasına karar verilmiştir. Öğretmenlerle online görüşmeler yapılarak kaydedilmiştir. Kayıtlar metne dönüştürülmüş, MaxQda programına yüklenerek analiz edilmiştir. Verilerin analizinde betimsel analiz ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Yapılan içerik analizinde tümevarımcı yaklaşım benimsenmiştir. Tümevarımcı analiz yaklaşımında kodlama yapılarak verilerin altında yatan kavramlar ve kavramlar arasındaki ilişkiler açığa çıkarılır. Daha önceden belirlenmiş temalara göre kodlama yapmak yerine analiz sürecinde kodlar ortaya çıkar. Nitel araştırmalarda inanılabilirlik, güvenilebilirlik, onaylanabilirlik ve aktarılabilirlik kriterlerinin sağlanması gerekmektedir. İnanılabilirliğin sağlanması için görüşme soruları hazırlandıktan sonra uzman görüşüne sunulmuştur. Katılımcı teyidinde başvurulmuş, ayrıca veri analizinde nitel veri analizinde kullanılan bir bilgisayar programı olan MaxQda kullanılmıştır. Güvenilebilirlik üçgenleme ile sağlanmaktadır. Araştırmacı üçgenlemesiyle güvenilebilirlik sağlanmıştır. Araştırmacı üçgenlemesi veri toplama, analiz etme ve yorumlamada birden fazla araştırmacının rol almasıdır. Farklı araştırmacılar tarafından yapılan kodlamalar arasındaki tutarlık %96 hesaplanmıştır. Onaylanabilirliğin sağlanması amacıyla görüşmeler kaydedilmiştir. Aktarılabilirlik, araştırmayı okuyanların benzer ortamlara ya da durumlara dair bir anlayış geliştirebilir-

melerinin sağlanmasıdır. Verilerin analizinde kodlar ve kodlara bağlı temalar oluşturularak ayrıntılı betimleme yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda 4 ana temaya ulaşılmıştır. Bu temalar oyunun özellikleri, temassız oyun planlama, salgın döneminde oyunda yapılan değişiklikler ve temassız oyunun öğretmenler için anlamı olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenlerin oyunun en çok gelişimsel/akademik işlevlerini vurguladıkları, salgın öncesine kıyasla salgın dönemi için çok daha sınırlı oyun çeşidinden bahsettikleri ve “temassız oyunun” oyun özelliklerini taşımadığını düşündükleri görülmüştür. Bulgular salgın döneminde okul öncesi sınıflarında oyun oynamanın zorlaştığını ve sınırlandığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk eğitimi, oyun, temassız oyun, pandemi, Covid-19

Oyun Dostu Ebeveynlik Kavramının Literatürdeki Yeri ve Çocuk Gelişimine Katkıları

Merve Damnalı^{1,*} & Havise Güleç¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
mervedamnali@gmail.com

Özet

Erken çocukluk dönemi, bireyin bilişsel, sosyal, duygusal ve motor gelişiminin temellerinin atıldığı kritik bir evredir. Bu dönemde oyun, öğrenme ve gelişim süreçlerini destekleyen temel bir etkinlik olarak öne çıkar. Literatürde, ebeveynlerin oyuna yönelik tutumlarının, çocuğun oyun deneyimi ve gelişimsel kazanımlar üzerinde belirleyici rol oynadığı vurgulanmaktadır. Bu bildirinin amacı, güncel literatürde öne çıkan “oyun dostu ebeveynlik” kavramını ele almak ve elde edilen bulguları özetlemektir. Çalışmada yöntem olarak literatür taraması kullanılmıştır. Ulusal ve uluslararası veri tabanlarından oyun dostu ebeveynlik, erken çocuklukta oyun ve ebeveyn tutumları ile ilgili çalışmalar taranmış ve özetlenmiştir. Elde edilen araştırmalar, kavramın tanımı, ebeveynin oyun sürecine katkıları ve çocuk gelişimine etkileri açısından incelenmiş ve ortak bulgular vurgulanmıştır. İncelemeler, oyun dostu ebeveynliğin çocuğun yaratıcılık, problem çözme, sosyal uyum ve öz düzenleme becerilerini güçlendirdiğini göstermektedir. Ebeveynlerin oyuna destekleyici, rehberlik edici ve duyarlı biçimde katılımı, ebeveyn-çocuk bağına güçlendirmekte ve aile içi iletişimi zenginleştirmektedir. Öte yandan, ebeveynlerin oyuna yeterli zaman ayırmaması, başarı odaklı tutumlar ve dijital teknolojilerin yoğun kullanımı gibi etkenler sınırlayıcı olarak belirtilmiştir. Literatür bulguları, oyun dostu ebeveynliğin çocukların çok yönlü gelişimini destekleyen çağdaş bir ebeveynlik biçimi olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, erken çocukluk politikaları ve ebeveyn eğitim programlarının oyunu merkeze alan yaklaşımlarla yeniden yapılandırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: oyun dostu ebeveynlik, erken çocukluk, ebeveyn tutumları, oyun, çocuk gelişimi

Adım Adım Dünya: Okul Öncesi Eğitiminde Coğrafi Kavramların Kazandırılmasına Yönelik Oyun Tasarımı

Yusuf Uçkan^{1,*}, Pınar Uçkan² & Gülten Böyük³

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Kastamonu Üniversitesi

² Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Amasya Üniversitesi

³ Okul Öncesi Öğretmenliği Amasya Üniversitesi

yusuf.uckan@hotmail.com

Özet

Okul öncesi dönem, çocukların çevrelerini keşfetme ve temel coğrafi kavramlarla tanışmaları için kritik bir dönemdir. Bu araştırmada, “Adım Adım Dünya” adlı oyun modelinin tasarımı yapılmıştır. Oyun, çocuklara yön (sağ–sol, ileri–geri), mekânsal ilişkiler (yakın–uzak), doğal unsurlar (dağ, nehir, ağaç) ve çevre farkındalığı gibi temel coğrafi kavramları eğlenceli bir şekilde kazandırmayı amaçlamaktadır. Çalışmada tasarım tabanlı araştırma modeli kullanılmıştır. Çalışma, Piaget’in bilişsel gelişim kuramı ve Vygotsky’nin oyun temelli öğrenme yaklaşımından hareketle yapılandırılmıştır. Oyun tasarımında çocukların aktif katılımı, keşfetme isteği ve problem çözme becerilerini destekleyici unsurlar ön planda tutulmuştur. Araştırmada tasarım tabanlı araştırmanın uygulama aşamasına geçilmemiş, oyun modeli tasarımı ve prototip geliştirilmesi kısımları tamamlanmıştır. Oyun tasarımında uzman görüşü alınmış, gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Tasarımın çocukların mekânsal farkındalık, çevreye duyarlılık ve merak duygusunu geliştirmede etkili olacağı öngörülmektedir. Bu bağlamda çalışma, okul öncesi eğitimde coğrafya öğretimi için özgün bir yaklaşım sunmakta ve ileride yapılacak uygulamalı araştırmalara temel oluşturmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, oyun tasarımı, coğrafya öğretimi, mekânsal farkındalık

Okul Öncesi Eğitim Alan Çocuklara Göre İdeal Okul

Rabia Hümevra Gügen

Okul Öncesi Öğretmenliği Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
rhgugen@fsm.edu.tr

Özet

Bu araştırma, okul öncesi eğitimine devam eden 60-72 aylık çocukların ideal okula ilişkin algılarını incelemeyi amaçlamaktadır. Okul ortamlarının genellikle yetişkinler tarafından tasarlanması, çocukların bakış açılarının ihmal edilmesine yol açmaktadır. Bu nedenle çocukların okul tanımlarını doğrudan kendilerinden öğrenmek, onların ihtiyaçlarına uygun ortamlar oluşturmak açısından önem taşımaktadır. Araştırma nitel bir yaklaşımla, fenomenoloji deseniyle yürütülmüştür. İstanbul'da farklı sosyoekonomik düzeylerdeki dört okul öncesi eğitim kurumundan maksimum çeşitlilik örneklemeyle seçilen 11 çocukla çalışılmıştır. Veriler mozaik yaklaşımıyla toplanmış, çocuklardan hayal ettikleri okulu çizmeleri ve açıklamaları istenmiştir. Beş çocuk ise lego, oyun hamuru gibi materyallerle ideal okullarını tasarlamıştır. Tüm görüşmeler ses kaydına alınarak içerik analiziyle değerlendirilmiştir. Çocukların ideal okul algıları dört ana temada toplanmıştır: çevresel koşullar, eğlence ve spor olanakları, öğrenme ortamları ve sosyal-duygusal bileşenler. Çocuklar, doğayla iç içe, yeşil ve geniş oyun alanlarına sahip büyük okulları ideal olarak tanımlamış; tematik sınıflar ve sanat, matematik gibi atölye türü öğrenme alanlarına da sıklıkla değinmişlerdir. Ayrıca hareket gerektiren kaydırak ve tırmanma alanlarına, spor salonlarına da oldukça önem vermişlerdir. Fiziksel özelliklerin yanı sıra, sevgi dolu ve destekleyici bir okul ortamı beklentisi öne çıkmıştır. Çocukların gerçekleştirdiği okul tasarımları ise fiziksel alanlar, öğrenme ortamları ve aidiyet-sosyal etkileşim başlıklarında sınıflanmıştır. İdeal okul algısıyla çocukların oluşturdukları tasarımlar arasında fiziksel ve pedagojik öğelerde büyük ölçüde uyum gözlenmiştir. Tasarımlarda özellikle aidiyet duygusu ve sosyal paylaşım ihtiyacının daha belirgin biçimde ifade edildiği görülmüştür. Sonuç olarak, bu çalışmanın bulguları, okul tasarımlarında çocukların doğa ile etkileşimini artıracak, yaratıcılığını teşvik edecek ve hareket özgürlüğü sağlayacak mekanlara öncelik verilmesi gerektiğini göstermektedir. Ayrıca çocuklar yalnızca işlevsel değil, aynı zamanda kalplerine hitap eden, onları özgür ve mutlu hissettiren ortamları ideal okul kavramıyla özdeşleştirmektedir. Bu durum, ideal bir eğitim ortamının fiziksel koşullarla sınırlı kalmaması; çocukların duygusal, sosyal ve bilişsel gelişimlerini bir bütün olarak desteklemesi gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuklar, Eğitim ortamı, İdeal okul, Okul algısı, Okul öncesi eğitim

Çocuk Edebiyatı Yoluyla Erdemlerin Kazandırılmasında «Diyarbakır Masal Yolcuları Projesi» Örneği

Büşra Ronahi Ilke ^{1,*}, Merve Ceylan ¹ & Muhammed Tarhan ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Diyarbakır İl Milli Eğitim Müdürlüğü

² Müzik Diyarbakır İl Milli Eğitim Müdürlüğü

ronahilke@gmail.com

Özet

“Masal Yolcuları Projesi” Diyarbakır İl Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde yürütülen yerel bir projedir. Masal çerçevesinde şekillenen bütünleştirilmiş bir etkinlik ile köy okulları ziyaret edilmiş ve okul öncesi dönem çocuklarıyla masal etkinliği gerçekleştirilmiştir. Seçilen masalın evrensel ve milli değerler barındırmasına, çok didaktik olmamasına, somut işlemler dönemine uygun olmasına ve etkileşimli olarak anlatılabilir olmasına dikkat edilmiştir. Bu çalışmanın amacı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim programındaki EDE (Erdem- Değer- Eylem) Modelinin sahadaki uygulayışını kolaylaştırmak ve öğretmenlerin ilerleyen süreçlerde model alacakları bir yaklaşım benimsemelerini sağlamak için hazırlanan yerel bir proje olan “Masal Yolcuları Projesi”nin saha çıktılarını ortaya koymaktır. Çalışma grubunu “Masal Yolcuları Projesi” kapsamında olan köy okullarındaki 20 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma nitel desenedir. Görüşme formunda öğretmenlerin; çocuk edebiyatı eserleri seçerken dikkat ettikleri içeriksel özellikler, haftalık etkinlik planlarında masal ve hikâye gibi çocuk edebiyatı eserlerini kullanma sıklıkları, EDE modeli ile ilgili çalışmaları, İl Milli Eğitim Müdürlüklerinin yürüttüğü bu gibi yerel projelere bakış açıları ve “Masal Yolcuları Projesi” nin kendilerinde oluşturdukları farkındalıkla ilgili sorular bulunmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre çalışmaya katılan öğretmenler çocuk edebiyatı eserleri seçerken grubun seviyesine uygunluğuna ve çeşitli değerler içermesine dikkat ettiklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin 7’si haftada 1-2 defa hikâye okuma etkinlikleri yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin, dil gelişiminin ve yaşantı deneyiminin sınırlı olduğu dezavantajlı ortamlarda çalıştıkları göz önünde bulundurulduğunda bazılarının çocuk edebiyatı eserlerine yeteri kadar başvurmadıkları sonucuna ulaşılabilir. Öğretmenlerin büyük bir kısmı Türkçe etkinliklerinde masallara oranla daha çok hikâye anlatma etkinlikleri yaptıklarını ifade etmişlerdir. Nedenini ise masallarda olağanüstü olaylardan bahsedilirken hikâyelerin günlük hayata daha yakın olması olarak belirtmişlerdir. Öğretmenlere “Masal Yolcuları Projesi”nden sonra günlük masal-hikâye anlatma etkinliklerinde herhangi bir değişikliğe gidilip gidilmediği sorulduğunda 5’i masal anlatıcısı ile benzer teknikler kullandığını ifade ederken 15’i kendilerinde düzenlemeye ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir. Yerelde İl Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından yürütülen bu gibi projelerin öğretmenlerde farkındalık oluşturduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı, masal, yerel proje

Okul Öncesi Eğitimde Müze Eğitimi Uygulamaları: Türkiye'deki Nitel Araştırmalara Yönelik Bir Değerlendirme

Meryem Inci Günay

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Marmara Üniversitesi
meryem.gunay@hotmail.com

Özet

Bu araştırma okul öncesi eğitiminde müze eğitiminin yeri, okul öncesinde yapılan müze eğitimlerinin içeriği, uygulanma şekli, okul öncesi öğretmeninin müze eğitimine karşı bakış açısını derlemek amacıyla yapılmıştır. Meta-sentez değerlendirme yönteminin kullanıldığı bu araştırmanın örneklemini 2015-2025 yılları arasında yayınlanan, nitel araştırma yöntemi kullanılmış alan yazılarını içermektedir. Söz konusu çalışmalara Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Tez Veri Tabanı ve Google Akademik veri tabanlarından ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında yer alan her bir çalışma; amaç, araştırma deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları, sonuç ve öneriler başlıkları çerçevesinde analiz edilerek incelenmiştir. Veriler betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda Türkiye'de okul öncesi eğitimde müze eğitimi çalışmalarında daha çok öğretmen ve öğretmen adaylarının görüşlerine ulaşmayı amaçladıklarını, bu amaç doğrultusunda çalışmalarda daha çok görüşme deseninin kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucunda incelenen çalışmalarda veri toplama aracı olarak en çok yüz yüze görüşme, görüşme formu gibi veriler kullanılırken, çalışma gruplarını öğretmen ve öğrencilerin oluşturduğu görülmektedir. Yapılan bu araştırma neticesinde incelemeye alınan çalışmaların sonuç ve öneri analizinde, görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin müze eğitimi konusunda uygulama ve teorik etkinlikler içeren hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları ve talep ettikleri ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucuna dayalı olarak müze eğitimi konusunda farklı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, müze eğitimi, meta-sentez

Doğada Konuşmak: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Dil Gelişimine Doğa Temelli Yaklaşımları

Sude Naz Gürkan ^{1,*}, Asude Balaban Dağal ² & Neslihan Demircan ³

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Okan Üniversitesi

² Temel Eğitim Marmara Üniversitesi

³ Okul Öncesi Öğretmenliği Sinop Üniversitesi

sudenazgurkan@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin dil gelişimini desteklemek amacıyla doğa temelli süreçleri nasıl kullandıklarını derinlemesine incelemektir. Bu doğrultuda öğretmenlerin uygulamaları, çevresel öğrenme alanlarına yönelik tercihleri ve doğa temelli yaklaşımlara ilişkin algıları analiz edilmiştir. Araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır: Doğa temelli süreçlerin eğitimde kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?, Öğretmenler dil gelişimini desteklemek için ne tür çevresel öğrenme alanlarından yararlanmaktadır?, Bu süreçleri dil gelişimi amacıyla nasıl kullanmaktadırlar?. Araştırma, nitel desende ve durum çalışması yöntemiyle yürütülmüştür. Çalışma grubu, Marmara Bölgesi'nde görev yapan 30 okul öncesi öğretmenden oluşmaktadır. Örneklem kolay ulaşılabilir yöntemle belirlenmiştir. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ile alan uzmanlarının görüşü doğrultusunda oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Görüşmeler çevrim içi yürütülmüş, ses kayıtları yazıya dökülmüş ve içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Bu araştırmanın bulguları, okul öncesi öğretmenlerinin doğa temelli süreçlere ilişkin algılarını, bu süreçleri dil gelişimini desteklemek amacıyla nasıl kullandıklarını ve tercih ettikleri çevresel öğrenme alanlarını ortaya koymuştur. Araştırmanın ilk alt problemi kapsamında yapılan tematik analizde öğretmenlerin doğa temelli eğitimi doğallık, içten öğrenme, merak ve keşfe dayalı bir süreç olarak tanımladıkları; süreci bir yaklaşım veya felsefe olarak gördükleri; uygulamada ise fiziksel mekân yetersizlikleri, zaman kısıtı ve sosyo-kültürel faktörlerin sınırlayıcı olduğu belirlenmiştir. İkinci alt problem kapsamında, öğretmenlerin kullandığı çevresel öğrenme alanlarının okul bahçeleri, yürüyüş yolları, mikro doğal alanlar ve sosyal çevreler gibi çeşitli sınıf dışı ortamları içerdiği tespit edilmiştir. Bu ortamların çocukların betimleme yapma, gözlem paylaşma ve soru sorma gibi sözel davranışlarını desteklediği ifade edilmiştir. Üçüncü alt problem doğrultusunda, öğretmenlerin doğa temelli süreçlerde açık uçlu sorular, hikâyeleştirme, gözleme dayalı anlatım, kavram etkinlikleri gibi stratejiler kullandıkları; planlamalarını tematik veya doğaya duyarlı şekilde gerçekleştirdikleri belirlenmiştir. Doğa temelli etkinliklerin çocuklarda sözel üretimi, kelime çeşitliliğini, akran etkileşimini ve yaratıcı anlatımı artırdığı; betimleme, neden-sonuç ilişkisi kurma ve empatik anlatım gibi ileri düzey dil becerilerini desteklediği ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Doğa temelli eğitim, dil gelişimi, okul öncesi öğretmenleri.

Okul Öncesi Dönemde Mühendislik Uygulamaları: Öğretmen Görüşleri Üzerine Bir İnceleme

Zeynep Bayram ^{1,*} & Fatma Tezel Şahin ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Atatürk Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Gazi Üniversitesi

zeynepkishali@atauni.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi dönemde mühendislik uygulamalarına yönelik görüşlerini incelemek ve bu görüşler doğrultusunda mühendislik uygulamalarının eğitim ortamlarına entegrasyonuna dair mevcut durumu ve ihtiyaçları ortaya koymaktır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen ile yürütülmüştür. Çalışmanın katılımcılarını, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen 20 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak uzman görüşleri doğrultusunda oluşturulan dokuz soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler, tümevarımcı tematik analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, okul öncesi öğretmenlerinin mühendislik uygulamalarına yönelik görüşleri iki ana tema altında incelenmiştir: STEM uygulamalarına ilişkin bulgular ve mühendislik uygulamalarına ilişkin bulgular. Bu iki ana tema, toplamda dokuz alt tema kapsamında sunulmuştur. STEM alanına ilişkin bulgular; “Uygulamaların Ön Plana Çıkma Nedenleri”, “Uygulama Durumları”, “Öncelikli Alanlar” ve “Yeterlilik Durumu” olmak üzere dört alt tema altında toplanmıştır. Öğretmenler, STEM uygulamalarının önemini; 21. yüzyıla uygun bireyler yetiştirme, yaparak yaşayarak öğrenme fırsatları sunma, gerçek yaşamla ilişki kurma ve farkındalık kazandırma gibi nedenlerle açıklamışlardır. STEM uygulamalarına yer verme durumları ise üç grupta toplanmaktadır: aktif olarak uygulayanlar, farkındalığı olup sınırlı düzeyde uygulayanlar ve STEM hakkında bilgi sahibi olmayanlar. Uygulamalarda genellikle fen ve/veya matematik alanlarına ağırlık verildiği; mühendislik ve teknoloji alanlarının ise sınırlı şekilde yer bulduğu görülmüştür. Ayrıca, öğretmenlerin STEM eğitimi konusunda kendilerini yeterli hissetmedikleri ve özellikle yüz yüze eğitim ihtiyacı duydukları ifade edilmiştir. Mühendislik uygulamalarına ilişkin veriler ise beş tema kapsamında analiz edilmiştir: “Uygulamalara Yönelik Algılar”, “Uygulama Durumları”, “Uygulama Ortamı”, “Gelişimsel Katkılar” ve “Uygulamaların Yaygınlaştırılması”. Öğretmenler, mevcut sınıf uygulamalarıyla çocukların gelişimini desteklediklerini belirtmekle birlikte, fiziksel koşulların ve bilgi yetersizliğinin mühendislik uygulamalarını sınırladığını dile getirmişlerdir. Eğitim ortamlarında yapı-inşa temelli etkinliklere yer verildiği, ancak bazı sınıflarda materyal eksikliği yaşandığı görülmüştür. Öğretmenler, mühendislik etkinliklerinin bilişsel gelişim ve günlük yaşam becerilerine katkı sağladığını vurgulamış, bu uygulamaların erken yaşlardan itibaren desteklenmesi ve yaygınlaştırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin STEM ve mühendislik uygulamalarına karşı genel olarak olumlu bir bakış açısına sahip oldukları ancak bu uygulamaları sınıf ortamına yansıtma konusunda çeşitli engellerle karşılaştıkları belirlenmiştir. Özellikle mühendislik uygulamaları konusunda bilgi eksikliği, materyal yetersizliği ve fiziksel ortamların sınırlılığı gibi faktörlerin uygulamaları sınırladığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda, öğretmenlerin ilgili alanlarda mesleki gelişimlerinin desteklenmesi ve mühendislik uygulamaları için uygun eğitim ortamlarının oluşturulması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi eğitim, mühendislik uygulamaları, STEM eğitimi, öğretmen görüşleri

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Gelişime Uygun Uygulamalara Yönelik Görüş ve Uygulamalarının İncelenmesi

Meryem Gülhan ^{1,*} & Dila Nur Yazıcı ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Kırıkkale Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Hacettepe Üniversitesi
mgulhan@kku.edu.tr

Özet

Araştırmacılar uzun yıllar boyunca çocuk merkezli mi yoksa öğretmen merkezli bir eğitim verilmesi gerektiğini tartışmışlardır. Bu bağlamda son noktayı koyan protokollerden biri olan gelişime uygun uygulamalar, (GUU) çocuğu aktif öğrenenler olarak temele koymaktadır. GUU, öğretmenlerin çocuğun yaş, kültür ve bireysel özelliklerine odaklanmaları gerektiğini belirtmektedir. Bu bağlamda literatür incelendiğinde öğretmenlerin GUU'ya yönelik yüksek düzeyde inançları olduğunu, ancak bu yüksek inanç düzeyinin uygulamalarına yansımalarının zayıf olduğu görülmektedir. Türkiye'de GUU'ya yönelik çalışmalar incelendiğinde daha çok öğretmenlerin inançlarına yönelik araştırmaların yapıldığı, görüş ve uygulamalar yönelik yapılan çalışmaların sınırlı kaldığı görülmüştür. Bu noktadan hareketle, bu araştırmanın amacını okul öncesi öğretmenlerinin GUU'ya yönelik görüş ve uygulamalarının incelenmesi oluşturmuştur. Araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Gelişime Uygun Uygulamalara yönelik görüşleri nelerdir?
2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Gelişime Uygun Uygulamalara yönelik uygulamaları nelerdir?

Nitel araştırma yöntemlerinden temel nitel araştırmanın kullanıldığı bu çalışmada çalışma grubunun seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Çalışma grubunun ölçütü olarak öğretmenlerin MEB'e bağlı anaokullarında çalışması belirlenmiştir. Bu bağlamda çalışma grubunu 12 öğretmen oluşturmuştur. Veri toplama araçları olarak demografik bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme soruları uygulanmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemine başvurulmuştur. Araştırmanın bulguları incelendiğinde, öğretmenlerin GUU'nun temel üç bileşininden olan yaşa uygunluk ve bireye uygunluk boyutlarına odaklanırken, sosyo kültürel uygunluğa odaklanmadıkları görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerin uygulamaya yönelik beyanları incelendiğinde etkinlik planlama ve uygulamalarında ağırlıklı olarak yaşa uygunluğa odaklandıkları, bununla birlikte bireysel ve kültürel farklılıklara ve uygunluğa vurgu yapmadıkları görülmüştür. Bulgular ilgili literatür ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gelişime uygun uygulamalar; Okul öncesi eğitimi; Okul öncesi öğretmeni

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Bahçe Etkinlikleri ile Çocukların 21.Yy Becerilerini Destekleme Durumları

Sebile Keçi Saylı ^{1,*} & Fatma Tezel Şahin ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Okul Öncesi Öğretmenliği Gazi Üniversitesi

sebile.keci@hotmail.com

Özet

Erken çocukluk döneminde bazı becerilerin kazanımı kritik önem taşıdığı için, çocuklara verilen eğitim sadece sınıfla sınırlı kalmamalı, sınıf dışında da çocukların doğrudan deneyim kazanabilecekleri öğrenme fırsatları sunulmalıdır. Okul dışı öğrenme deneyimleri ile çocuklar pratik beceriler kazanırken aynı zamanda 21. Yüzyılda iş dünyası için gerekli hazırlıklar ile önemli kazanımlar elde ederler. Çocukların gelişim ve öğrenmelerinde okul öncesi dönemin önemi göz önüne alındığında, 21. yy. becerilerinin bu dönemde kazanılması çocukların yaşam boyu kullanacakları bilgi ve becerilere temel teşkil etmektedir. 21.yy hedeflerinden olan çocukların daha donanımlı, bilinçli, sorumluluk sahibi olma, sorgulayabilme, farklı bakış açılarıyla bilgiyi içselleştirme gibi hedeflere ulaşmada sınıf gibi sınırlı mekanlarda ulaşmak yetersiz kalırken okul dışı öğrenme ortamları bu amaçlara ulaşmada önemli bir fırsat sağlamakta, bu nedenle okul bahçelerinde yapılacak olan etkinliklerin çocukların 21.yy. becerilerini destekler nitelikte olması önem arz etmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin çocukların bahçe etkinlikleri ile 21. Yy becerilerini destekleme durumları önemli görülmekte ve öğretmenlere önemli roller düşmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarından biri olan okul bahçelerinde gerçekleştirdikleri etkinliklerde çocukların 21.yy becerilerini destekleme durumlarının incelenmesidir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Balıkesir ili Bandırma ilçesi Milli Eğitim Bakanlığına bağlı anaokulu ve anasınıflarında görev yapan yirmi okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler okul öncesi öğretmenlerinden Öğretmen Görüşme Formu ile toplanmıştır. Nitel verilerin analizinde betimsel içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Elde edilen veriler ilgili literatür doğrultusunda tartışılarak, önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Okul Dışı Öğrenme Ortamları, Bahçe Etkinlikleri, 21.Yy Becerileri, Öğretmen Görüşleri.

Öykü Temelli Matematik Etkinliklerinin 60-72 Ay Çocukların Erken Matematik Becerilerine Etkisi

Ezgi Avcı Aşır^{1,*} & Nihan Feyman Gök²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Çocuk Gelişimi Çankırı Karatekin Üniversitesi

ezgiavciasir@gmail.com

Özet

21. yüzyılda çocukların başarılı olabilmeleri için geliştirmeleri gereken temel becerileri tanımlayan yapılardan biri de K-12 Beceriler Çerçevesi eğitim yaklaşımıdır. K-12 Beceriler Çerçevesi kapsamında yapılan eğitimde matematik, etkili bir rol oynar. Matematik, bireyin içinde yaşadığı dünyayı anlamlandırmasına katkı sağlayan ve akademik düşünme becerilerinin gelişimini destekleyen temel bir alandır. Okul öncesi dönemde erken matematik becerilerinin desteklenmesi, çocukların gelecekteki akademik başarıları açısından kritik bir temel oluşturur. Bu dönemde çocukların bilişsel, dil ve sosyal-duygusal gelişimlerinin hızla ilerlemesi, matematiksel kavramların kazandırılması açısından önemli fırsatlar sunar. Erken matematik becerilerinin sayı kavramı, sınıflama, karşılaştırma, örüntü oluşturma ve problem çözme gibi temel alanları kapsadığı göz önünde bulundurulduğunda, bu becerilerin gelişimini destekleyecek etkili yöntemlerin kullanılması gereklidir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli çerçevesinde matematik alan becerileri arasında yer alan sayma ve işlem yapma, ilişkilendirme, ölçme, veriyle çalışma ve matematiksel akıl yürütme gibi beceriler öykü temelli etkinliklerle bütüncül ve etkili bir şekilde desteklenebilir. Öykü temelli etkinlikler, matematiksel kavramları öğrenmenin somutlaştırılması ve çocukların öğrenmeye aktif katılımının sağlanması açısından oldukça işlevsel bir araçtır. Öyküler, çocukların dikkatini çekerek matematiksel kavramların doğal ve anlamlı bağlamlar içerisinde sunulmasına olanak tanır. Kurmaca karakterler ve olay örgüsü aracılığıyla sunulan matematiksel içerikler, çocukların kavramları deneyimlemelerine, ilişkilendirmelerine ve içselleştirmelerine katkı sağlar. Ayrıca öyküler, dil gelişimiyle matematiksel düşünme arasındaki etkileşimi de güçlendirerek, çocukların kavramları sözel olarak ifade etme becerilerini geliştirir. Bu çalışmada öne çıkan disiplinler arası yaklaşım ve yaşamla kurulan bağ, öykülerin sunduğu bağlamsal öğrenme ortamlarıyla örtüşmekte, çocukların hem matematiksel hem de sosyal-duygusal becerilerinin gelişimini desteklemek amacıyla uygulanan öykü temelli matematik etkinliklerinin etkisini incelemektir. Çalışma, nicel araştırma yöntemlerinden yarı deneysel desen modelinde yürütülmüştür. Araştırmanın bağımlı değişkeni, okul öncesi eğitime devam eden 60-72 ay çocukların erken matematik becerileri; bağımsız değişkeni ise öykü temelli matematik etkinlikleridir. Araştırmanın çalışma grubu Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı Adana Çukurova'da bir anaokuluna devam eden 12 kız, 18 erkek olmak üzere 30 çocuktan oluşmaktadır. 15 çocuk deney grubunda, 15 çocuk ise kontrol grubunda yer almaktadır. Veri toplama aracı olarak Erken Matematik Yeteneği Testi III A Formu kullanılmıştır. Veri Toplama Sürecinde çocuklara erken matematik becerileri ön testi uygulanmış, ardından dört hafta süresince öykü temelli matematik etkinlikleri yürütülmüş ve son test yapılmıştır. Dört hafta sonra ise kalıcılık testi uygulanmıştır. Öykü Temelli Matematik Etkinlikleri disiplinler arası bilgi birikimi ve pedagojik yaklaşımların sistematik bir şekilde harmanlanması sonucu literatür taraması, erken matematik becerilerinin belirlenmesi, öykülerin seçimi, etkinliklerin tasarlanması, uzman görüşü alınması, pilot uygulama ve uygulama planının oluşturulması adımlarıyla hazırlan-

mıştır. Toplanan verilerin analizinde grup ortalamaları arasındaki farkları incelemek için yeterli gözlem sayısı olmadığına iki grupta değişkenler için Mann Whitney U testi, üç ve daha fazla grupta değişkenlerde ise Kruskal Wallis-H testi kullanılmıştır. Ön test ve son test arasındaki farkı belirlemek amacıyla Wilcoxon testi uygulanmıştır. Ölçümler arası ilişkiyi değerlendirmek için Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Tüm analizler %5 anlamlılık düzeyinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda öykü temelli matematik etkinliklerine katılan çocukların erken matematik becerilerinin, etkinliklere katılmayan çocuklara kıyasla istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulunmuştur. Öykü Temelli Matematik etkinliklerinin çocukların matematik becerilerini olumlu yönde etkilediği ve programın etkisinin kalıcı olduğu ortaya konmuştur. Bu çalışmada kullanılan yöntemin, okul öncesi eğitim programlarına entegre edilmesinin, çocukların erken matematik becerilerinin desteklenmesi açısından önemli bir strateji olduğu düşünülmektedir. Uygulamanın etkinliğini artırmak açısından öğretmenlerin öykü temelli matematik etkinlikleri konusunda bilgi ve becerilerinin mesleki gelişim çalışmalarıyla desteklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: öykü temelli matematik etkinlikleri, okul öncesi çocuklar, erken matematik becerileri

Erken Çocukluk Bilimsel Yaratıcılık Programının Çocukların Yaratıcılıkları ve Bilim Motivasyonları Üzerindeki Etkisi

Beyza Akcay Malcok ^{1,*} & Aslı Yıldırım ²

¹ Çocuk Gelişimi Kırklareli Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü Anadolu Üniversitesi

beyza.akcaymalcok@klu.edu.tr

Özet

Bilimsel yaratıcılık bilimsel bilgiyi özgün şekilde üretebilmek olarak tanımlanmakta ve bilimsel konuları anlama, bilimsel süreçleri uygulama ve bilimsel bilgiye dayalı yaratıcı düşünceler üretebilme yeteneklerini içermektedir. Erken yıllardan başlayarak bilimsel yaratıcılığın desteklenmesi çocukların yenilikleri anlaması, yeniliklere ayak uydurması, üretmesi ve bu süreçleri devam ettirmesi için önemli bir adım olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu araştırmada Erken Çocuklukta Bilimsel Yaratıcılık Programının çocukların yaratıcılıklarına ve bilime karşı motivasyonlarına olan etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma grubunu, 2023-2024 eğitim öğretim yılında Kırklareli'nin Lüleburgaz ilçesindeki bir ilkokula bağlı anasınıfına devam eden 60-72 aylık çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmada karma yöntem desenlerinden müdahale deseni kullanılmıştır. Deney grubundaki çocuklara beş hafta boyunca haftada dört gün araştırmacı tarafından hazırlanan program uygulanmış, kontrol grubundaki çocuklara müdahalede bulunulmamıştır. Çalışmanın nicel verileri ön-test ve son-test olarak Torrance Yaratıcı Düşünme Testi Şekilsel Formları ve Okul Öncesi Çocuklar İçin Bilim Motivasyonu Ölçeği ile toplanmıştır. Nitel veriler çocuk görüşme formu, öğretmen görüşme formu ve araştırmacı günlüğü aracılığıyla toplanmıştır. Çalışmanın nicel verileri JASP programı kullanarak analiz edilmiş ve verilerin normal dağılmadığı görülmüştür. Gruplar arasındaki karşılaştırmalar için Mann Whitney U Testi, grup içi karşılaştırmalar için Wilcoxon İşaretli Sıra Testi kullanılmıştır. Nitel verilerin analizinde betimsel ve içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda programa katılan çocuklarla katılmayan çocukların yaratıcı düşünme puanları ve bilime yönelik motivasyon puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Programın çocuklar açısından eğlenceli bulunduğu ve bilimsel yaratıcılık bağlamında bilgilerini olumlu etkilediği görülmüştür. Öğretmen de uygulanan programın çocukların gelişimine katkı sağladığını ve programın uygulanabilir ve işlevsel olduğunu belirtmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilimsel Yaratıcılık, Erken Çocukluk, Okul Öncesi, Motivasyon, Yaratıcılık

Mühendislik Tasarım Temelli Stem Etkinliklerinin Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Çocukların Bilgi İşlemsel Düşünme Becerilerine Etkisi

Beyza Akcay Malcok ^{1,*}, Şeyma Oran ² & Remziye Ceylan ³

¹ Çocuk Gelişimi Kırklareli Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmeni Milli Eğitim Bakanlığı - Kırklareli Ahmet Yener İlkokulu

³ Okul Öncesi Öğretmenliği Yıldız Teknik Üniversitesi

beyza.akcaymalcok@klu.edu.tr

Özet

STEM eğitimi erken yıllarda çocukların kazanması gereken 21.yy becerilerini destekleyen etkili bir yaklaşımdır. Mühendislik tasarım döngüsü STEM disiplinleri olan fen, teknoloji, mühendislik ve matematik disiplinlerini daha entegre şekilde sürece dahil ederek çocukların problem çözme süreçlerini tecrübe etmesini ve disiplinlerarası düşünmesini destekler. Bu süreç ise sorunları daha küçük parçalara ayırma, kalıpları bulma ve adım adım çözümler oluşturma aşamalarını barındıran bilgi işlemsel düşünme becerilerini destekleyebilecek bir fırsat yaratır. Bu bağlamda, mühendislik tasarım temelli STEM etkinlikleri bilgi işlemsel düşünme becerilerinin desteklenmesi için önemli bir temel atar. Bu durumdan yola çıkarak bu araştırmada mühendislik tasarım temelli STEM etkinliklerinin okul öncesi eğitime devam eden çocukların bilgi işlemsel düşünme becerilerine etkisinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim öğretim yılında Kırklareli'nin Merkez ilçesindeki bir ilkokula bağlı anasınıfına devam eden 60-72 aylık çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmada nicel araştırma yöntemi desenlerinden ön test son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Çalışma kapsamında deney grubundaki çocuklara mevcut okul öncesi programı ile birlikte beş hafta boyunca haftada dört gün araştırmacılar tarafından hazırlanan etkinlikler uygulanmıştır. Kontrol grubundaki çocuklara ise herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Çalışmada veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" ve Relkin ve Bers (2021) tarafından geliştirilen ve Hançer, Çiftçi ve Topçu (2023) tarafından Türkçe'ye uyarlanan TechCheck-K ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Çalışmanın verileri JASP programı kullanılarak analiz edilmiştir. Analizler sonucunda veriler normal dağılım göstermediğinden gruplar arası karşılaştırmalar için Mann Whitney U Testi, grup içi karşılaştırmalar için Wilcoxon İşaretli Sıra Testi kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda etkinliklerin uygulandığı deney grubundaki çocuklar ile kontrol grubundaki çocukların bilgi işlemsel düşünme puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bu durum ise uygulanan mühendislik tasarım temelli STEM etkinliklerinin çocukların bilgi işlemsel düşünme becerilerini desteklediğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilgi işlemsel düşünce, STEM, erken çocukluk, mühendislik tasarım süreci, TechCheck-K

Fotoğrafçı Çocuklara Ebeveyn Bakışı: Beklentiler, Deneyimler ve Algılar

Özlem Kiriş ^{1,*}, Güler Ertan ², Belma Tuğrul ³ & Tuba Nöbetçigil ⁴

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Aydın Üniversitesi

² Grafik Tasarımı İstanbul Arel Üniversitesi

³ Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Aydın Üniversitesi

⁴ Okul Öncesi Öğretmenliği MEB

ozlem.kiris.5886@gmail.com

Özet

Bu araştırma, 5-6 yaş grubu çocuklara yönelik sanat pedagojisi temelli fotoğrafçılık eğitiminin, ebeveynlerin çocuklarına ve sanatsal gelişimlerine bakış açılarını nasıl değiştirdiğini incelemektedir. Araştırma, fotoğrafçılık eğitiminin sadece çocukları değil, ebeveynleri de dönüştürebilen güçlü bir süreç olduğunu göstermeyi amaçlamaktadır. Araştırma, olgubilim (fenomenoloji) desenine dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların uygulama sürecine ilişkin deneyim, beklenti ve değerlendirmeleri, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış ve betimsel içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Araştırma kapsamında, 5-6 yaş grubunda fotoğrafçılık eğitimi alan çocukların ebeveynleriyle yapılan görüşmelerde, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen 10 ebeveyn yer almıştır. Katılımcıların 7'si baba, 3'ü ise annedir. Araştırma bulguları, ebeveyn görüşleri çerçevesinde farklı temalar altında toplanmıştır. "Fotoğraf Sanatı" temasında çocukların estetik farkındalıklarının arttığı, "Yeni Perspektiflerin Keşfi" temasında ise çocukların dünyaya bakış açılarının ebeveynlerle paylaşılmasının farkındalık yarattığı belirlenmiştir. "Sanat Pedagojisinin Ebeveynlik Algısına Etkisi" temasında, ebeveynlerin sanatsal eğitimin gelişimsel katkılarına dair algılarının değiştiği, "Görsel Anlatım Gücü" temasında ise ebeveynlerin çocuklarının görsel dilde etkili iletişim kurduğunu ve bu sayede ebeveyn-çocuk ilişkisinin derinleştiğini gözlemledikleri tespit edilmiştir. "Beklentiler ve Deneyimlerin Kesişimi" teması, ebeveynlerin beklentilerinin daha zengin deneyimlere dönüştüğünü ortaya koymuştur. "Fotoğraf ve İçsel Yolculuk" temasında ise fotoğrafçılık eğitimi sürecinin hem çocuk hem de ebeveyn için kişisel bir keşfe dönüştüğü saptanmıştır. Bu araştırma, sanat pedagojisi temelli fotoğrafçılık eğitiminin, hem çocuklar hem de ebeveynleri üzerinde anlamlı etkiler yarattığını ortaya koymuştur. Eğitim öncesinde ebeveynler fotoğrafçılığı basit bir hobi veya aktivite olarak görürken, eğitim sonunda çocukların kendilerini ifade etme, dünyayı algılama ve yaratıcılıklarını geliştiren derin bir deneyim olduğunu ifade etmişlerdir. Fotoğraf yoluyla görsel anlatım, ebeveyn-çocuk ilişkisini derinleştirirken, ebeveynlerin sanat eğitimi ve çocuk gelişimi konusundaki farkındalıklarını olumlu yönde değiştirmiştir. Sonuç olarak, sanatın dönüştürücü gücünün, sadece çocukları değil, ebeveynleri de etkileyen çok katmanlı bir öğrenme süreci sunduğu vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk fotoğrafçılar, fotoğrafçılık eğitimi, fotoğrafçılık sanatı, sanat pedagojisi, sanat ve aile.

60-72 Aylık Çocukların Bilim Merakı Düzeylerinin Bilimsel Süreç Becerilerine Etkisinin İncelenmesi

Merve Öztekin^{1,*} & Rengin Zembat¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Maltepe Üniversitesi
hanedar_merve@hotmail.com

Özet

Çocuklar; doğuştan sahip oldukları meraklarını ve araştırma güdülerini harekete geçirerek çevrelerindeki her şeyi araştırarak incelemek isterler. Böylece çocuklar ‘‘küçük bilim insanı’’ gibi davranarak kavram ve olguları anlamaya çalışırlar (Güçhan Özgül, Saçkes, & Akman, 2019). Bu aşamada çocuklar bilimsel süreç becerilerini kullanırlar. Amerikan Bilim Eğitimi Geliştirme Komisyonu bilimsel süreç becerilerini; birçok disiplin alanıyla bütünleşmiş ve aktarılabılır doğru davranışlar yansımaları şeklinde ortaya çıkan beceriler bütünü olarak tanımlamıştır (Tan & Temiz, 2003). Çocuklar bu meraklarını ve faaliyetlerini daha bilimsel bir şeye dönüştürmek adına rehberliği ihtiyaç duyarlar. Zengin bilimsel sorgulamalar ve bilim uygulamaları yapmaya ihtiyaçları vardır (Worth, 2010). Okullardaki fen eğitimi kapsamında uygulanan bilimsel etkinliklerde erken çocukluk dönemindeki çocukların bilim meraklarının ve bilimsel süreç becerilerinin işe koşulmasının öneminin bilinmesi ve bu değişkenleri etkileyen faktörlerin belirlenmesi önemlidir. Bu çalışmada 60-72 aylık çocukların bilim merakı düzeylerinin bilimsel süreç becerilerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma 2023-2024 eğitim öğretim yılında, İstanbul ili Kartal ilçesinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bir devlet ilkokulunun anasınıfında yürütülmüştür. Araştırmanın yöntemi deneysel modellerden olan ‘‘Eşitlenmemiş Kontrol Gruplu Model’’dir. Araştırmanın çalışma grubunu; 16’sı deney, 25’i kontrol grubunda olmak üzere toplam 41 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın verilerinin toplanmasında; Kişisel Bilgi Formu, Okul Öncesi Çocuklar İçin Bilim Merakı Ölçeği, Okul Öncesi Dönem Bilimsel Süreç Beceri Testi ve araştırmacı tarafından hazırlanan Okul Öncesi Dönem Çocuklar İçin Bilim Merakını Destekleme Programı kullanılmıştır. Program, MEB (2013) programına uyumlu 24 bütünleştirilmiş fen etkinliğini içermektedir. Elde edilen veriler IBM SPSS 22 programı ile analiz edilmiştir. Shapiro-Wilk Normallik Testi sonucunda bulguların normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Grupların puanlarının analizinde betimsel analiz, gruplar arasındaki farkların analizinde verilerin normal dağılmadığı durumlarda kullanılan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi, Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wallis H Testi, değişkenlerin arasındaki ilişkinin analizinde Spearman’s Korelasyon Katsayısı ve kişisel bilgi formlarındaki verilerin analizinde frekans (f) ve yüzde (%) analizleri kullanılmıştır. Deney grubu öğrencilerinin Okul Öncesi Dönem Çocuklar İçin Bilim Merakını Destekleme Programı sonrası bilim merakı ve bilimsel süreç becerileri puanlarının anlamlı bir şekilde pozitif yönde farklılaştığı tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan faktör analizinde ‘‘deney’’, ‘‘yer bilim’’, ‘‘mühendislik ve teknoloji’’ ve ‘‘uzay ve dünyamız’’ faktörlerinde anlamlı farklılaşma tespit edilmiştir. Bilimsel süreç becerilerinin ise tüm alt boyutlarında anlamlı farklılaşma tespit edilmiştir. Kontrol grubunun bilim merakı ön-son test puanlarında anlamlı farklılaşma tespit edilmemiştir. Fakat bilimsel süreç beceri puanlarında düşük düzeyde anlamlı farklılaşma tespit edilmiştir. Çalışma grubundaki çocukların kaç aylık oldukları ile sadece Okul Öncesi Çocuklar İçin Bilim Merakı Ölçeğinin son test sonucunda anlamlı pozitif ilişki saptanmıştır. Çocukların bilim merakı ve bilimsel süreç becerileri puanları çocuğun cinsiyeti, kardeşinin olup olmaması, daha önce okul öncesi eğitimi alma durumu, anne ve babanın eğitim durumu ve anne- babanın çalışma durumuna göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilim Merakı, Bilimsel Süreç Becerileri, Okul Öncesi Öğrencileri

Erken Çocuklukta Okul Dışı Öğrenme Ortamlarında Matematik Eğitiminin Çocuğa Katkısı

Ilgın Potuk ^{1,*}, Bilge Betül Evkaya ¹ & Mehmet Mart ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Necmettin Erbakan Üniversitesi

² Department of Teacher Training At Pre-School Level Necmettin Erbakan University
ilginpotuk4@gmail.com

Özet

Erken çocukluk, çocukların temel yaşam becerilerini edindikleri, gelişim dönemlerindeki kritik evrelerinin yaşandığı bir dönemdir. Bu süreçte verilen matematik eğitimi sayılarla, temel düzeydeki işlemlerle sınırlı kalmayıp sıralama, sınıflama, akıl yürütme, günlük yaşamdaki problemlere çözüm üretme, eşleştirme gibi kavramları da kapsamaktadır. Yaprakları renklerine göre sınıflandırmak, taşları büyüklüklerine göre sıralamak ya da alışveriş sırasında ürün fiyatlarını karşılaştırmak gibi aktiviteler çocukların matematiğe olan ilgi ve tutumlarını geliştirmektedir. Çocukların yaprak yaşayarak öğrenmelerine imkân sağlayan okul dışı öğrenme ortamları gerçek yaşam ile bağlantı kurarak merak duygularını canlandırıp gelişimlerini destekler. Bu alanların nitelikli bir şekilde kullanılması verilmek istenen kazanımların soyut halden somut hale getirilebilmesini ve çocukların aktif katılım sağlayan öğrenci merkezli bir eğitim süreci olmasını sağlamaktadır. Bu nedenle, erken çocuklukta okul dışı öğrenme ortamlarında matematik eğitiminin çocuğa katkısının araştırılması amaçlanmaktadır. Okul dışı öğrenme ortamlarının matematik eğitimine katkısı olmuş mudur?

Bu amaçla, araştırmada fenomenolojik araştırma türlerinden nitel araştırma yöntemleri tercih edilmiş olup veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış gözlem ve görüşme formları kullanılmıştır. Çalışma grubu belirlemek için amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmış olup 3 farklı türde anaokulu seçilmiştir. Amaçlı örnekleme, olasılık temelli olmayan bir örnekleme yaklaşımı olup, MEB'e bağlı özel anaokulu, ilkokul bünyesindeki anasınıfı ile resmi bağımsız anaokulundan araştırmaya gönüllü katılan okullar seçilmiştir. Veri analizinde veriler tematik olarak analiz edilmiştir. Tematik analiz nitel veri üzerinden örüntüler oluşturma, bu örüntüleri anlamlandırma ve raporlama süreçlerinden oluşan nitel veri analiz yöntemlerine verilen genel isimdir. Veriyi toplamaya başlamadan önce Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan izin alınmış olup; okullar ve öğretmenler ile görüşülerek gönüllü katılımlarından sonra araştırmaya dahil edilerek 2024-2025 eğitim öğretim bahar döneminde veri toplama süreci tamamlanmıştır.

Yapılan tematik analiz sonucunda dört ana tema belirlenmiştir: Çocuk Katılımı ve Gelişimi, Süreci Destekleyen Unsurlar, Etkinlikler ve Çevresel Faktörler.

Elde edilen bulgulara göre erken çocuklukta okul dışı öğrenme ortamlarında matematik eğitiminin çocuğa katkısının olduğu görülmektedir. Ancak etkinlikler veli desteğinin yetersizliği, maddi engeller, ulaşım ve materyal sınırlılığı, uygulama alanı yetersizliği gibi konulardan kaynaklanan zorluklar sebebiyle beklenen düzeyde uygulanamadığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: erken çocukluk, matematik, okul dışı, gözlem, eğitim

Okul Öncesi Eğitimde Müze Ortamlarının Okul Öncesi Çocukların Öğrenme Sürecine Uygunluğunun Değerlendirilmesi

Işıl Betül Kolaşınlı ^{1,*} & Esra Ömeroğlu ²

¹ Çocuk Gelişimi İstanbul Bilgi Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Gazi Üniversitesi

isil.kolasinli@bilgi.edu.tr

Özet

Erken çocukluk döneminde, çocukların merak duygularını destekleyecek en önemli öğrenme ortamlarından biri müzelerdir. Müzeler, çocukların görsel ve dokunsal deneyimler aracılığıyla dünyayı keşfetmeleri için ideal bir ortam sunmaktadır. Çocukların müzeleri ziyaret etmeleri, onların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimine katkı sağlamaktadır. Müzeler, çocukların gözlem yeteneklerini, sorular sorma becerilerini yaratıcılıklarını destekler. Bu husustan hareketle bu çalışma müze ortamlarının okul öncesi çocukların öğrenme sürecine uygunluğunun değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmaya, İstanbul'da yer alan ve okul öncesi dönemdeki çocuklara yönelik düzenli atölye etkinlikleri sunan sekiz müze dahil edilmiştir. Bu müzelerdeki öğrenme ortamlarının çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygunluğu geliştirilen gözlem formu ile değerlendirilmiştir. Bu araştırma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması yöntemiyle yürütülmüştür. Çalışmanın amacı doğrultusunda, İstanbul ilinde okul öncesi dönem çocuklara yönelik atölye etkinlikleri düzenleyen sekiz müze belirlenmiştir. Belirlenen müzelerdeki ortamın, çocukların gelişimsel özelliklerine ve öğrenme süreçlerine uygunluğunu değerlendirmek amacıyla araştırmacılar tarafından bir gözlem formu geliştirilmiştir. Gözlem formunun geliştirilme sürecinde, çocukların bilişsel, sosyal-duygusal ve fiziksel gelişim alanlarını destekleyen öğrenme ortamı özellikleri dikkate alınmıştır. Form maddeleri, fiziksel ortamın uygunluğu, dijital yönlendirme, çocuğun aktif katılım düzeyi, etkileşimli rehberler, çocukların yönlendirilmeden bağımsız öğrenme düzeyi gibi öğrenme sürecine doğrudan etki eden faktörleri kapsamaktadır. Ön değerlendirmelere göre, müze ortamlarının çocuklara uygunluk düzeyi; etkileşimli öğrenme olanakları ve çocukların bağımsız hareket edebilme olanakları bakımından farklılık göstermektedir. Müze ortamlarının, öğrenme süreçlerini desteklemekten uzak olduğu ve öğrenme ortamlarının geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi eğitim, çocuk müzesi, müze eğitimi, gözlem formu

Erken Çocukluk Dönemi Otizmliler Çocuklar ve Gölge Öğreticiler İçin Mahremiyet Eğitimi

Ebru Can ^{1,*} & Esra Akgül ²

¹ Okul Öncesi Eğitim Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

² Engelliler İçin Gölge Öğreticilik Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

ebrucan@fsm.edu.tr

Özet

Araştırmanın temel amacı erken çocukluk dönemindeki otizmliler çocuklarla çalışacak olan gölge öğretmenlere mahremiyet eğitimi anlatmak, otizmliler çocuklara kendini korumayı ve mahremiyetlerine dikkat etmeyi öğretmeleri için gölge öğretmenlere yönelik araştırmacı tarafından verilen eğitim ile farkındalık yaratmak, araştırmacı tarafından verilen mahremiyet eğitiminin ve materyallerin etkisini inceleyerek sonuçları ortaya koymaktır. Araştırma nitel deneysel araştırma yöntemi ile tasarlanmıştır. Nitel deneysel araştırmalarda deneysel yöntemler kullanılarak nitel veri toplama yöntemleri ile çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Bu araştırmalarda araştırmacı katılımcıların bir uygulama, müdahale veya eğitim vb. durumlar sonrasındaki değişimlerini incelemekte ve sonuçlarını ortaya koymaktadır (Leplaa vd., 2025; Robinson ve Mendelson, 2012). Araştırma verileri genellikle nitel veri analizi programlarından CAQDAS, MAXQDA, Atlas.ti, NVivo gibi programlar kullanılarak analiz edilmektedir (Leplaa, vd., 2025). Nitel deneysel çalışmalarda araştırılan duruma yönelik farklılıklar, tepkiler, sonuçlar birlikte analiz edilerek bütüncül bir bakış ile yorumlanmaktadır (Robinson ve Mendelson, 2012). Bu kapsamda çalışma grubunun başlangıç düzeyini belirlemek amacıyla 10 soru ve 2 örnek durum senaryosundan oluşan ön test yapılmış, sonraki hafta araştırmacı tarafından hazırlanan “Gölgeden Gelen Güven (3G)” başlıklı mahremiyet eğitimi verilerek araştırmacının tasarladığı materyaller üzerine çalışılmış, bir hafta sonra katılımcılara 9 soru ve bir örnek durum senaryosundan oluşan son test uygulanmıştır. Son testten 5 hafta sonra ise son testin aynısı kalıcılık testi olarak yapılmıştır. Toplanan tüm veriler MaxQda karma yöntemler veri analizinde içerik analizi ile analiz edilmiştir. Çalışma Türkiye’de sadece iki üniversitede olan “Engelliler İçin Gölge Öğreticilik” programı öğrencileri ile gerçekleştirilmiş olup evreni temsil eden bir grubu kapsamaktadır. Kocaeli Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi (KOSTÜ) ön lisans programına kayıtlı 12 öğrenci bulunurken çalışmaya okula devam eden 4 öğrenci; Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi (FSMVÜ)’nde programa kayıtlı 20 öğrenci bulunmakla birlikte devam eden 9 öğrenci çalışmaya katılmak için gönüllü olmuştur. Her iki üniversiteye de kayıtlı olup devam etmeyen öğrenciler vardır. Ayrıca araştırmacı tarafından geliştirilen materyaller 3 otizmliler çocuk ile uygulanarak pilot çalışma yapılmış, gölge öğretmenlerle yapılan çalışma bu pilot çalışmada elde edilen verilerle zenginleştirilmiş ve uygulamada karşılaşılan durumlar eğitime yansıtılmıştır. Araştırmanın sonucunda gölge öğretmenlere verilen ve materyallerle desteklenen mahremiyet eğitiminin gölge öğretmenlerin mahremiyet eğitimi ile ilgili görüşleri üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Otizm, Mahremiyet Eğitimi, Erken Çocukluk Dönemi, Okul Öncesi Dönem, Gölge Öğretici

Uluslararası Bakalorya İlk Yıllar Programı (IB PYP) Kapsamında Öğretmen Yeterlilikleri ve Mesleki Gelişim Süreçlerinin Betimsel Analizi

Zehra Nur Sağlam ^{1,*} & Mehmet Nur Tuğluk ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Yıldız Teknik Üniversitesi
nur.saglam1@std.yildiz.edu.tr

Özet

Bu betimsel araştırma, Uluslararası Bakalorya (IB) organizasyonunun İlk Yıllar Programı (Primary Years Programme - PYP) çerçevesinde öğretmen yeterliliklerini ve mesleki gelişim süreçlerini derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Nitel araştırma desenlerinden betimsel tarama modeli temelinde tasarlanan bu çalışma, veri toplama yöntemi olarak literatür taraması ve doküman analizini kullanmıştır. PYP'nin okul öncesi düzeydeki uygulamaları, öğretmen eğitimleri, mesleki yeterlikler, öğretim anlayışları, değerlendirme yaklaşımları ve uluslararası standartlardaki mesleki gelişim süreçleri, ulusal ve uluslararası kaynaklardan elde edilen veriler ışığında sistematik olarak analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, PYP öğretmenlerinin öğrenci merkezli, sorgulama temelli ve disiplinler ötesi düşünmeyi destekleyen bir öğretim anlayışına sahip olmaları gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca, öğretmenlerden uluslararası farkındalık geliştirmeleri beklenmektedir. Çalışma, IB tarafından sunulan temel ve ileri düzey öğretmen eğitimleri, atölye çalışmaları ve sürekli mesleki gelişim uygulamaları gibi PYP öğretmeni olabilmek için gerekli eğitim süreçlerini detaylandırmıştır. Türkiye'de PYP öğretmeni olmak isteyen bireyler için izlenmesi gereken yol haritası da ele alınmıştır. Genel olarak, PYP yaklaşımında öğretmenlerin yalnızca içerik aktarıcı değil, öğrenmeye rehberlik eden ve sürekli gelişime açık profesyoneller olmaları gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu araştırma, hem öğretmen eğitimi literatürüne PYP özelinde katkıda bulunmayı hem de bu yaklaşımla ilgili daha ileri nitel ve nicel araştırmalara zemin hazırlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Bakalorya, İlk Yıllar Programı (PYP), Öğretmen Yeterlilikleri, Mesleki Gelişim, Betimsel Araştırma

“Sınırsız Ortamlar Sınırsız Ben” Sınıf Dışı Öğrenme Ortamları Programının 4-5 Yaş Çocuklarının Yaratıcılık Becerilerine Etkisinin İncelenmesi

Gökçe Özen Kaynarsu ^{1,*} & Nilay Dereobalı ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Ege Üniversitesi

² Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı Ege Üniversitesi

gokcezn@gmail.com

Özet

Erken çocukluk dönemi, bireyin yaratıcılık, problem çözme, hayal gücü ve bilişsel gelişiminin temellerinin atıldığı kritik bir evredir. Geleneksel sınıf ortamları, bu potansiyellerin ortaya çıkması için her zaman yeterli esnekliği sağlayamamaktadır. Bu bağlamda, çocukların deneyimsel öğrenme fırsatları yakalayabileceği sınıf dışı öğrenme ortamları, çocukların bireysel yaratıcılıklarını ortaya koyabilecekleri alternatif bir eğitim yaklaşımı sunmaktadır. “Sınırsız Ortamlar Sınırsız Ben” adlı bu çalışmada, çocukların açık hava etkinlikleri, doğa temelli öğrenme, orman pedagojisi ve yapılandırılmamış oyunlar gibi sınıf dışı deneyimlerle daha fazla temas kurmaları sağlanmış; bu deneyimlerin onların yaratıcılık düzeyine olan etkisi araştırılmıştır. Bu araştırma, ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel bir desen ile yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini, İzmir ili Bornova ilçesinde yaşayan ve okul öncesi eğitime devam eden toplam 28 çocuk (14 deney grubu, 14 kontrol grubu) oluşturmuştur. Bütünleştirilmiş Yaratıcılık Testi – Okul Öncesi (BYT-OÖ) Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık Değerlendirme Ölçeği (OÖDYD) Uygulanan “Sınırsız Ortamlar Sınırsız Ben” programı, 6 hafta süresince çeşitli açık hava etkinlikleri, doğa gözlemleri, yaratıcı oyunlar ve grup etkileşimlerini içeren bir eğitim modeli olarak planlanmıştır. SPSS 25.0 programı ile analizler yapılmış, ölçeklerin güvenilirlik katsayıları Cronbach’s Alpha yöntemiyle hesaplanmıştır. Ön-son test farkları için bağımlı örneklem t-testi, grup karşılaştırmaları için bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Analizler sonucunda, deney grubundaki çocukların hem BYT-OÖ hem de OÖDYD ölçeklerinden aldıkları son test puanlarının, ön test puanlarına kıyasla istatistiksel olarak anlamlı bir artış gösterdiği bulunmuştur. Kontrol grubunda da bazı sınırlı düzeyde ilerlemeler görülmüş, ancak deney grubundaki kadar belirgin ve anlamlı bir değişim saptanmamıştır. Cinsiyete göre analizlerde ise yaratıcılık düzeylerinde anlamlı bir fark görülmemiştir. Elde edilen bulgular, sınıf dışı öğrenme ortamlarının çocukların yaratıcı düşünme süreçlerini anlamlı ve olumlu yönde etkilediğini ortaya koymaktadır. Doğal ortamlarla etkileşim kuran, yapılandırılmamış oyunlarda aktif rol alan çocuklar; problem çözme, yeni fikir üretme ve alternatif düşünme becerilerini daha etkin bir şekilde geliştirebilmektedir. Bu sonuçlar, daha önce yapılmış doğa temelli öğrenme ve orman okulu yaklaşımlarını desteklemekte; özellikle erken çocukluk döneminde deneyimsel öğrenmenin, bilişsel ve duyuşsal gelişimi desteklediğini göstermektedir (Coyle, 2010; Koyuncu, 2019; Çetingöz, 2025). “Sınırsız Ortamlar Sınırsız Ben” programı, okul öncesi dönem çocuklarının yaratıcılık becerilerinin geliştirilmesinde etkili bir öğrenme yaklaşımıdır. Sınıf dışı öğrenme ortamları, sadece fiziksel değil, aynı zamanda bilişsel ve sosyal gelişimi de destekleyen çok yönlü fırsatlar sunmaktadır. Eğitim sistemine bu tür doğa temelli ve çocuk merkezli programların entegre edilmesi, çocukların çok yönlü gelişimlerini desteklemek ve özgün düşünme becerilerini güçlendirmek açısından önemli bir adım olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcılık, sınıf dışı öğrenme, okul öncesi eğitim, açık hava etkinlikleri, doğa temelli eğitim

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeline Göre Anaokulu Açık Hava Öğrenme Merkezi Tasarımı: Bartın Üniversitesi Kutlubey Anaokulu Örneği

Hira Nur Kirenci ¹, Gülenay Günaydın ¹, Nisa Nur Metinyurt ¹, Ümmühan Akpınar Afşin ^{2,*} & Bilal Afşin ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bartın Üniversitesi

² Temel Eğitim Bartın Üniversitesi

uakpınar@bartin.edu.tr

Özet

Araştırmanın amacı, Bartın Üniversitesi Kutlubey Yerleşkesi uygulama anaokulunun Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde yer alan açık hava öğrenme merkezi ve Okul Öncesi Eğitim Programı'nda (EÇE) yer alan açık alanda oyun etkinlikleri temel alınarak, açık hava öğrenme merkezinde bulunabilecek etkinlik alanları tasarlamaktır. Tasarlanan alanlar şu şekilde planlanmıştır:

Sebze ve Çiçek Bahçeleri: Çocukların bitkilerin yaşam döngülerini, bahçe işlerini ve sağlıklı beslenmeyi anlamalarına olanak sağlayacaktır.

Dış Mekân Sınıfı: Banklar veya küçük bir amfityatro ile açık havada öğrenim için belirlenmiş bu alan, hikâye anlatımı, bireysel veya grup etkinlikleri için kullanılacaktır.

Doğa Sanat Alanı: Doğadan ilham alan sanat projeleri için oluşturulan bu alanda şövale, kâğıt, yaprak, çubuk, çiçekler gibi doğal malzemeler bulundurulacaktır.

Meteoroloji İstasyonu: Çocukların hava durumlarını eğlenceli bir şekilde anlayabileceği, termometre, yağmurölçer, rüzgârgülü gibi aletlerin bulunduğu basit bir hava durumu istasyonu kurulacaktır.

Kelebek Bahçesi: Kelebeklerin yaşam döngüsünü gözlemleninin etkili bir yolu olabilecek bu alana kelebekleri çeken ve tırtıllara yaşam alanı sağlayan çiçekler ekilecektir.

Kuş Besleme ve Gözlem İstasyonu: Kuş evleri asılarak oluşturulacak bu istasyon kuşlara olan ilginin teşvik edilmesine ve çocukların farklı türler hakkında bilgi edinmesine yardımcı olacaktır.

Gölet veya Su Alanları: Küçük bir su alanı oluşturularak yapılacak bu alan çocukları su yaşamıyla tanıştıracaktır.

Çamur Mutfağı: Çocukların duyuşsal oyunlar oynayabileceği, çamurdan yiyecek modelleme yapabileceği ve eserler hazırlayabileceği bir alan oluşturulacaktır.

Böcek Oteli: Böceklerin barınabileceği bu yapı, çocuklara böceklerin ekosistemdeki önemini öğretmek için eğitici bir araç olarak kullanılacaktır.

Açık Hava Müzik Alanı: Doğal malzemeler veya artık materyallerden yapılmış çeşitli çalgılardan oluşturulacak bu alan öğrenme ortamına işitsel bir boyut katacaktır.

Yollar ve Keşif Alanları: Bu alanda kütük, taş gibi doğal nesnelere keşfetmeyi teşvik eden yollar ve köşeler tasarlanacaktır.

Bulgular kısmında, hazırlanan sebze ve çiçek bahçeleri, dış mekân sınıfı, doğa sanat alanı, meteoroloji istasyonu, kelebek bahçesi, kuş besleme ve gözlem istasyonu, gölet veya su alanları, çamur mutfağı, böcek oteli, açık hava müzik alanı, yollar ve keşif alanlarına yönelik görseller sunulacaktır. Sonuç kısmında, yenilenen Okul Öncesi Eğitim Programları'na (2024) göre anaokulu açık hava öğrenme merkezi tasarım örneği sunulacaktır.

*Bu araştırma TÜBİTAK 2209-A- Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında desteklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anaokulu, Açık Hava Öğrenme Merkezi, Maarif Modeli, EÇE

60-72 Aylık Çocukların Yazı Farkındalığı Becerilerinin Desteklenmesi: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Kapsamında Bütünleştirilmiş Etkinlik Örneği*

İrem Biçer ^{1,*} & Feride Gök Çolak ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Yıldız Teknik Üniversitesi
irembicer00@hotmail.com

Özet

Yazı farkındalığı; çocukların kitap tutuşu, yazının yönü, harf-sözcük anlayışı gibi unsurları öğrenmesini sağlayan sosyal ve bilişsel bir süreçtir (Whitehurst ve Lonigan, 1998). Okul öncesi dönemde yazı farkındalığının gelişmesi, okuma yazma becerilerini etkilediği düşünülen kavramlardan biridir. Ezell ve Justice'e (2005) göre yazı farkındalığı, çocukların okuma yazma sürecine geçişinde temel bir yapı taşı olarak görülür. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Programı'yla birlikte Türkçe alan becerileri içerisinde yazı farkındalığına yer verilmesi, bu becerinin çağdaş eğitim yaklaşımlarındaki önemini yansıtmaktadır. Bu noktadan hareketle, ulusal alan yazınında eğitimcilerin yazı farkındalığına dair uygulama pratikleri incelenmiştir. İlgili ulusal alan yazın incelendiğinde, yazı farkındalığı becerilerinin desteklenmesine ilişkin etkinliklere daha az yer verildiği ve bu etkinliklerin artırılmasının önerildiği görülmüştür (Özbek vd., 2025; Bayraktar, 2018).

Bu çalışmanın amacı, yazı farkındalığı becerilerini desteklemeye yönelik bir uygulama örneği sunmaktır. Uygulama sürecinde araştırmacılar tarafından "Erdem, Değer, Eylem" çerçevesi kapsamında dostluk, yardımseverlik ve duyarlılık erdemlerini temel alan, yazı yönü farkındalığını geliştirmeyi hedefleyen özgün bir resimli çocuk hikâye kitabı tasarlanmış, tasarım aşamasında uzman görüşüne başvurulmuştur. Çalışma, İstanbul ili Avrupa yakasındaki bağımsız bir devlet anaokuluna devam eden 60-72 aylık 20 çocukla gerçekleştirilmiştir.

İlk aşamada çocuklar, hikâyenin baş karakteri tavşanı temsil eden kukla ile tanıştırılmıştır. İkinci aşamada, hikâye kitabı okunurken, yazıyı referans gösterme stratejisinden yararlanılmıştır. Üçüncü aşamada çocuklar, hikâyeden türetilen ve üzerinde hem görsel hem de yazı bulunan kartların düz bir çizgi halinde dizilmesiyle oluşturulan rotada kukla eşliğinde yazının doğru yönüne göre bedenlerini konumlandırarak adım adım ilerlemiş; kuklayı rota sonunda yer alan havuca ulaştırmıştır. Son aşamada ise çocuklar, deneyimlerini resimleyerek günlüklerine kaydetmiştir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde okul öncesi değerlendirme, öğrenme kanıtlarına dayanmaktadır (MEB, 2025). Bu çalışmada çocukların günlükleri, araştırmacılar tarafından hazırlanan kontrol listesi, Erken Okuryazarlık Ölçeği'nin yazı farkındalığı alt boyutu ve hikâye sonrasında yöneltilen değerlendirme soruları öğrenme kanıtı olarak kullanılmıştır. Günlükler, çocukların deneyimlerini bireysel düzeyde yansıtmıştır. Kontrol listesi aracılığıyla çocukların yardım isteme, arkadaşlarına destek olma ve sabır gösterme davranışları kaydedilmiştir. Çocukların yazının yönüne ilişkin farkındalıkları, etkinlik gözlemleri ve ölçek bulguları doğrultusunda değerlendirilmiştir. Hikâye sonrası değerlendirme soruları, çocukların olay örgüsünü kavrama durumlarını, neden-sonuç ilişkisi kurabilme becerilerini ve çevresindeki canlılara yönelik ilgilerini ortaya koymuştur. Öğrenme kanıtlarından sağlanan

veriler bütüncül bir biçimde ele alınmış ve çocukların yazı farkındalığı ile erdem davranışlarında olumlu gelişmeler gözlemlenmiştir. Tüm bu katkılar dikkate alındığında, yalnızca yazı farkındalığı değil, diğer Türkçe alan becerileri kapsamında da bu tür etkinliklerin artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: erken okuryazarlık, okul öncesi eğitimi, resimli çocuk kitabı, yazı farkındalığı, yazıyı referans gösterme stratejisi.

Machiavelli'nin Siyasal Düşüncesinin Öğretmen Eğitimi ve Sınıf Yönetimine Yansımaları

Mustafa Yaşar

Department of Teacher Training At Pre-School Level Çukurova University
mustafaxasar@gmail.com

Özet

Bu çalışma, Niccolò Machiavelli'nin siyaset felsefesini okul öncesi öğretmen eğitimi ve sınıf yönetimi bağlamında eleştirel bir perspektifle yeniden yorumlamayı amaçlamaktadır. Machiavelli'nin liderlik anlayışından —özellikle Prens adlı eserinde dile getirdiği biçimiyle— hareketle, bu sunum onun güç, iktidar, meşruiyet, korku ile sevgi arasındaki denge, pragmatizm ve stratejik yönetim gibi temel ilkelerinin, okul öncesi öğretmenlerinin günlük sınıf uygulamalarıyla kuramsal düzeyde nasıl ilişkilendirilebileceğini tartışmaktadır. Özellikle erken çocukluk eğitiminde öğretmenin duygusal duyarlılığı ile iktidar stratejileri arasındaki dinamik ve çoğu zaman görünmez olan denge, bu çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır.

Eğitim literatüründe hâlâ baskın olan geleneksel sınıf yönetimi anlayış, sınıfı çoğunlukla durağan, düzenli ve öğretmen kontrolünde bir ortam olarak kurgular. Ancak gerçek sınıf ortamlarında spontan davranışlar, ani çatışmalar, duygusal dalgalanmalar ve öngörülme krizler sınıfın doğal akışının bir parçasıdır. Bu nedenle geleneksel yönetim anlayışı, çoğu durumda sınıfın dinamik yapısını ve güç ilişkilerini görmezden gelir. Buna ek olarak erken çocukluk eğitimi alanı genellikle bakım, duygusal duyarlılık, empati ve demokratik iletişim gibi insani değerlere vurgu yapar. Bu bakış açısı öğretmenliğin duygusal boyutlarını ön plana çıkararak çoğu zaman öğretmenliği romantize etmekte ve gerçek yaşamdan uzaklaştırarak günlük yaşam sorunlarını önemsizleştirmektedir.

Machiavelli, Prens adlı eserinde liderlik, iktidar, meşruiyet, korku-sevgi dengesi ve stratejik yönetim konularında oldukça gerçekçi ve kimi zaman rahatsız edici kabul edilen analizler yapar. Onun yaklaşımı, ideal durumlara değil, insan doğasının karmaşık, çıkarıcı ve öngörülemeyen yönlerine dayanır. Bu noktada Machiavelli'nin siyaset kuramı, sınıf içi otorite kullanımının ve öğretmen figürünün daha gerçekçi, eleştirel ve stratejik bir gözle yeniden düşünülmesini mümkün kılmaktadır. Sınıf yönetimine dair geleneksel yaklaşımları sorgulayan bu yaklaşım, gücün ve otoritenin pedagojik kullanımına ilişkin çok katmanlı bir analizi gerektirmekte ve öğretmenin yalnızca duygusal yönüyle değil, aynı zamanda yönetsel, stratejik ve etik kapasitesiyle de ele alınması gerektiğini savunmaktadır.

Machiavelli'nin "tilki ve aslan" metaforundan yola çıkarak öğretmen figürü, hem tilkinin kurnazlığını ve sezgisel zekâsını hem de aslanın kudretini ve caydırıcılığını taşıyan çift yönlü bir bakış açısıyla yeniden çerçevelenmektedir. Machiavelli'ye göre, etkili bir lider hem aslan gibi güçlü ve caydırıcı, hem de tilki gibi kurnaz ve sezgisel olmalıdır. Okul öncesi öğretmenlerinin, sınıfta beklenmedik durumlarla karşılaştıklarında ortaya çıkan bir çatışmayı çözmek için bazen kararlı ve otoriter bir duruş (aslan), bazen de esnek, yaratıcı ve dolaylı bir yaklaşım (tilki) benimsemeleri gerekir.

Machiavelli'nin "amaç aracı meşrulaştırır" önermesi ile pedagojik etiğin gerekleri arasında ortaya çıkan bu gerilim, öğretmenlerin mesleki tutumları, karar verme biçimleri ve sınıf içi stratejik eylemleri üzerinden değerlendirilmektedir. Eğitim bağlamında bu, öğretmenin hedeflerine ulaşmak için her yöntemi meşru görmesi anlamına gelmez; ancak, bazen pedagojik amaçlar için alışılmış yöntemlerin dışına çıkmak gerekebileceğini, yaratıcılığa olan ihtiyacı, stratejik düşünmenin ve planlamanın önemini ima eder. Öğretmenin yaptığı ve yapmadığı her şey çocuklarla arasındaki etkileşimde bir mesaj işlevi göreceğinden, öğretmen kendi eylemleri ve eylemsizliği hakkında yüksek farkındalık sahibi olmalı ve çocuklar üzerindeki etkilerini hesaba katarak sınıfta hareket etmelidir.

Bu çerçevede, bu bildiride, öğretmenin eğitiminin yalnızca pedagojik becerilerle sınırlı kalmaması gerektiği; aynı zamanda siyasal okuryazarlık (eğitim sistemindeki güç ilişkilerini anlama), çatışma yönetimi (gerilimleri yapıcı biçimde çözme) ve etik muhakeme (karmaşık durumlarda doğruyu seçme) gibi yönetsel yeterlikleri de kapsayan bütüncül bir vizyona dayandırılması gerektiği savunulmaktadır. Öğretmen adaylarının eğitimi, onları sadece bilgi aktaran bireyler olmaya değil; aynı zamanda sosyal adalet, toplumsal eşitlik ve kapsayıcı eğitim ilkeleri doğrultusunda hareket eden bilinçli liderler olmaya hazırlamalıdır.

Sonuç olarak, bu çalışma erken çocukluk öğretmenini yalnızca çocuklara bakım ve duygusal destek sunan bir figür olarak değil, sınıfın mikro-politik yapısı içinde etik sorumluluk üstlenen ve stratejik kararlar alabilen bir aktör olarak konumlandırmaktadır. Bu bakış açısı, öğretmenlik mesleğini pedagojik bir uzmanlık alanı olmanın ötesine taşıyarak, onu aynı zamanda bir liderlik ve dönüşüm pratiği olarak yeniden tanımlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Machiavelli, sınıf yönetimi, güç, otorite, okul öncesi eğitim

Biyomimikri Etkinliklerinin Kırsal Alanda Yaşayan Okul Öncesi Çocukların Çevresel Farkındalık ve Tutumlarına Etkisi

Yağmur Aydın ^{1,*} & Sema Nur Güngör ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bursa Uludağ Üniversitesi

² Temel Eğitim Bursa Uludağ Üniversitesi

062301001@ogr.uludag.edu.tr

Özet

Bu araştırma, biyomimikri etkinliklerinin kırsal alanda yaşayan okul öncesi çocukların çevresel farkındalık ve tutumları üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Son yıllarda kentleşmenin hızla artması, çocukların doğayla olan ilişkisini zayıflatarak çevresel duyarlılık ve tutum gibi önemli gelişim alanlarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Biyomimikri, doğanın tasarım ve süreçlerini taklit ederek sürdürülebilir bir yaşam alanı oluşturmayı amaçlayan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım, çocuklara çevreye duyarlılık ve sürdürülebilirlik bilincini aşılama için etkili bir yöntem olarak öne çıkmaktadır. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden biri olan ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desenle gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın örneklemini, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Bursa ili Keles ilçesindeki bir okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş grubu toplam 20 çocuk (10 deney grubu, 10 kontrol grubu) oluşturmaktadır. Deney grubundaki çocuklara 5 hafta boyunca biyomimikri etkinlikleri uygulanmış, kontrol grubundaki çocuklara ise mevcut okul öncesi eğitim programına uygun etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak, 'Okul Öncesi Çocuklar İçin Çevre Farkındalığı ve Tutum Ölçeği' kullanılmış ve hem deney hem de kontrol gruplarına ön test ve son test olarak uygulanmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizleri devam etmektedir. Araştırmanın sonuçları, biyomimikri etkinliklerinin çocukların çevresel farkındalık ve tutumları üzerindeki etkilerini ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu araştırmanın bulgularının, erken çocukluk eğitiminde doğa temelli yaklaşımların çevre eğitimi açısından önemini vurgulaması, çevreye duyarlı bireylerin yetiştirilmesi ve okul öncesi eğitimde sürdürülebilirlik bilincini artırıcı uygulamaların geliştirilmesine katkı sağlaması beklenmektedir.

*Bu çalışma TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Biyomimikri, çevresel farkındalık, kırsal alan, okul öncesi eğitim, tutum

Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Okullara Dağıtılan Çocuk Kitaplarının Eğitsel Yönden Değerlendirilmesi

Ali Çolak ¹, Sema Çelebi ^{2,*} & Dila Nur Yazıcı ³

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Altındağ Belediyesi Nenehatun Anaokulu, Ankara

² Okul Öncesi Öğretmenliği Dicle Üniversitesi

³ Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi A Blok Oda:203

semaclbi@gmail.com

Özet

Bu araştırmada, “MEB 365 gün öykü serileri”, MEB ve UNICEF ortaklığında hazırlanan “Eğitimde Birlikteyiz” öykü kitapları, MEB ve Avrupa Birliği finansmanı ile hazırlanan “Eğitime Erken Eğitimle Başla” öykü serilerinin eğitsel özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden temel nitel araştırma kullanılmıştır. Çalışmanın veri kaynağını “MEB 365 gün öykü serileri”, MEB ve UNICEF ortaklığında hazırlanan “Eğitimde Birlikteyiz” öykü kitapları, MEB ve Avrupa Birliği finansmanı ile hazırlanan “Eğitime Erken Eğitimle Başla” öykü serilerinde yer alan 121 kitap oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak “Resimli Çocuk Kitabı Eğitsel Özellikler Değerlendirme Formu” kullanılmıştır. Verilerin analizinde doküman analizi yöntemi kullanılmıştır ve Miles ve Huberman’ın puanlayıcılar arasındaki güvenilirlik formülü kullanılarak güvenilirlik %95 olarak hesaplanmıştır. Araştırmanın sonunda kitapların tamamının çocukların dikkat sürelerine uygun, güncel Türkçeye göre yazıldığı, şiddet öğeleri barındırmadığı, dil gelişimine katkı sağladığı ve ön yargıların yer almadığı saptanmıştır. Kitapların neredeyse tamamına yakınında ise yabancı sözcükler kullanılmamış, çocuk dostu sözcüklere yer verilmiştir ve çocuğun bilgi ve kültür evrenini genişletecek nitelikte olduğu tespit edilmiştir. Son olarak kitapların yaklaşık dörtte birinde didaktik bir anlatımın hâkim olduğu ayrıca estetik duyarlılık kazandırmada, insanın güçlü ve zayıf yönlerini tanımada yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda MEB 365 gün öykü serileri”, MEB ve UNICEF ortaklığında hazırlanan “Eğitimde Birlikteyiz” öykü kitapları, MEB ve Avrupa Birliği finansmanı ile hazırlanan “Eğitime Erken Eğitimle Başla” öykü serilerinde çocukların estetik farkındalıklarının ve yaratıcılıklarının gelişiminin desteklenmesi gerekliliği dikkat çekmektedir. Literatür incelendiğinde, yukarıda adı geçen serilerin birlikte ele alındığı ve eğitsel özelliklerinin incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu seriler, Türkiye’deki MEB’e bağlı tüm erken çocukluk eğitim kurumlarında bulunması sebebiyle okuldaki tüm çocukların erişiminin olduğu serilerdir. Bu sebeple bu kitapların eğitsel özelliklerinin belirlenmesinin, ileride hazırlanacak seriler için önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı; erken çocukluk eğitimi; MEB; resimli çocuk kitabı

Okul Öncesi Dönemde STEM Destekli Problem Çözme Sürecinin İncelenmesi: Bir Karma Yöntem Eylem Araştırması

Gamze Özçelik ^{1,*} & Sema Nur Güngör ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Meb-Hamitler Toki Anaokulu

² Temel Eğitim Bursa Uludağ Üniversitesi

gamzebayram1987@gmail.com

Özet

Günümüzde, çocukların araştıran, üreten, merak eden bireyler olarak yetişmeleri, 21. yüzyıl becerilerini kazanmalarıyla yakından ilişkilidir. Bu beceriler arasında yer alan iş birliği yapabilme, eleştirel düşünme, yaratıcılık ve problem çözme gibi yetkinliklerin desteklenmesi, STEM (Fen, Teknoloji, Mühendislik, Matematik) temelli eğitim anlayışının önemini ortaya koymaktadır. Geleneksel eğitim yaklaşımları bu becerileri çoğunlukla birbirinden bağımsız şekilde kazandırmayı amaçlarken, STEM eğitimi disiplinler arası yapıyla öğrenme sürecini bütünleştirerek kalıcı öğrenmeyi desteklemektedir. Bu bağlamda yürütülen bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönemde çocukların günlük yaşamlarında karşılaştıkları problemlere yönelik STEM etkinlikleri geliştirerek bu etkinliklerin çocukların problem çözme becerileri üzerindeki etkisini incelemektir. Çalışma kapsamında çocukların okul ortamında sık karşılaştıkları altı farklı problem belirlenmiş ve her biri için bir haftalık STEM tabanlı çözüm planları hazırlanmıştır. Uygulama süreci altı hafta olarak planlanmış; her hafta bir problem ele alınarak çocukların bu probleme yönelik bir ürün ortaya koymaları hedeflenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu bir okul öncesi hazırlık sınıfına devam eden 15 çocuk ve bu çocukların velileri oluşturmuştur. Uygulama öncesinde velilerle bilgilendirme toplantısı düzenlenmiş, veli onam formları toplanmış ve çocuklara ön test uygulanmıştır. Süreç boyunca her hafta belirlenen STEM planları doğrultusunda etkinlikler gerçekleştirilmiş; uygulayıcı tarafından çocuklara yönelik gözlemler yapılmış ve çeşitli formlar doldurulmuştur. Uygulama sonunda son test uygulanmış ve ayrıca velilerin sürece ilişkin görüşleri alınmıştır. Araştırmada örneklem seçiminde kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama araçları olarak “Problem Çözme Becerisi Ölçeği”, uzman görüşleri doğrultusunda araştırmacı-uygulayıcı öğretmen tarafından geliştirilen “Çocuğun STEM Etkinliğini Değerlendirme Formu”, “Çocuk Gözlem Derecelendirme Ölçeği”, “Veli Anketi” ve “Okul Öncesi Doğaç Yapma Döngüsü Değerlendirme Formu” kullanılmıştır. STEM temelli etkinliklerin, çocukların problem farkındalığı geliştirmelerini, çeşitli çözüm yolları üretmelerini, bu çözümler arasından en uygununu seçmelerini, çözüm yollarını denemelerini, sonuçları tahmin etmelerini ve sonuçlarla karşılaştırma yapabilmelerini destekleyeceği öngörülmektedir. Ayrıca, çocukların gündelik yaşamlarında karşılaştıkları basit problemleri bağımsız bir şekilde çözebilmeleri ve çözüm bulamadıkları durumlarda uygun yardım isteme becerilerinin gelişmesine de katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmaya ilişkin veri analiz süreci halen devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, problem çözme becerisi, STEM

Çocukların Açık Hava Öğrenme Ortamlarına Yönelik Tercihleri: Çocuk Odaklı

Anaokulu Bahçe Tasarımı

Şennur Eçmen^{1,*} & Özlem Melek Erbil Kaya²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Anadolu Üniversitesi

² Temel Eğitim-Okul Öncesi Eğitimi Anadolu Üniversitesi

sennurecmen@anadolu.edu.tr

Özet

Öğrenme ortamlarının bir değişkeni olan açık hava öğrenme ortamları, erken çocukluk eğitiminde birçok öğrenme fırsatı ve deneyimi açısından önemlidir. Okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenme ortamları tartışmaları bina özellikleri, iç mekanlar, sınıf tasarımı gibi içerikler açısından değerlendirilme eğilimindedir. Ancak dış mekanlar da eğitim ortamlarının ayrılmaz bir parçasıdır. Araştırmalar, açık hava deneyimlerinin yalnızca akademik performansı değil, aynı zamanda fiziksel aktiviteyi, sosyal etkileşimleri ve refahı da olumlu etkilediğini göstermektedir. Ancak anaokullarının açık hava öğrenme ortamlarının çocuklar için ve çocuklara göre ilkeleriyle tasarlanmamış olduğu söylenebilir. İyi tasarlanmış bir dış mekân, alan kullanımı becerileri en üst düzeye çıkararak çocukların devam eden gelişim gereksinimlerini karşılamak için zenginleştirici, teşvik edici ve zorlayıcı deneyimler sunan alanlar sağlamaktadır. Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönemi çocuklarının devam ettikleri kurumlarda açık hava öğrenme alanlarına yönelik tercihlerinin ve beklentilerinin ortaya çıkarılmasıdır. Çalışma fenomenoloji deseniyle yürütülmüş olup veri toplama süreci iki aşamalı planlanmıştır. İlk aşamada çocuklarla odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın katılımcıları Eskişehir ilinin Millî Eğitim Bakanlığına bağlı anaokullarına devam eden beş yaş grubu çocuklarından uygun örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Anaokullarının seçilme nedeni bahçe imkanlarının olmasıdır. Seçilen dört anaokulundan 52 çocukla, 13 odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, araştırmacılar tarafından hazırlanan materyal desteğiyle çocukların ilgilerini çekebilmek için öyküleştirme yöntemiyle yönetilmiştir. Materyalde kullanılan görsellerin seçimi alanyazındaki kaynakların açık hava öğrenme ortamları sabit ve taşınabilir bileşenleri kapsamında yapılmıştır. Materyal destekli odak grup görüşmeleri her bir grupta dört çocuk olacak şekilde yönetilerek çocukların açık hava öğrenme ortamlarının tasarımına yönelik tercihleri, önerileri ve karar alma süreçleri incelenmiştir. Sürecin ikinci aşamasında kullanılan çocuk çizimleri ise etkileşimli çiz ve konuş yöntemiyle yürütülmüştür. Bu aşamada çocukların grup içindeki karar alma süreçlerinin yanı sıra bireysel tercihlerinin de incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma bulgularında çocukların geleneksel oyunları ve oyuncakları ve su içeren alanları tercih ettiği belirtilmelidir. Ayrıca çocukların kaba motor becerilerini destekleyici koşma, atlama, zıplama gibi yüksek hareket gerektiren aktivite alanlarını tercih ettikleri görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocuklukta öğrenme ortamları, açık hava öğrenme ortamı, çocuk merkezli tasarım, katılımcı tasarım

Felsefi İçerikli Resimli Hikâye Kitaplarının Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisi

Aslı Balcı¹, Zehra Saadet Fırat^{1,*} & Zeynep Nur Aydın Kılıç²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Atatürk Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Gazi Üniversitesi

zhra.ozdemr@gmail.com

Özet

Bu araştırma, felsefi içerikli resimli hikaye kitaplarının okul öncesi dönem çocuklarının eleştirel düşünme becerileri üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, nicel araştırma desenlerinden ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden ve yaşları 65 ila 79 ay arasında değişen toplam 150 çocuk oluşturmaktadır. Bu çocukların 74'ü deney, 76'sı ise kontrol grubunda yer almıştır. Her iki gruba da uygulama öncesinde ve sonrasında Tozduman Yaralı ve Güngör Aytaç (2020) tarafından geliştirilen "5-6 Yaş Çocukları İçin Eleştirel Düşünme Becerileri Testi" uygulanmıştır. Araştırma sürecinde, deney grubundaki çocuklara sekiz hafta boyunca, haftada iki kez olmak üzere "Ben kimim?", "Nasıl hissederim?" gibi temel felsefi kavramları içeren toplam 16 felsefi içerikli resimli hikâye kitabı okunmuş; her okuma sonrasında kitaplara dayalı olarak soru-cevap ve düşünme etkinlikleri gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubundaki çocuklara ise sözcük ve sayfa sayısı bakımından deney grubundaki kitaplarla denk, ancak felsefi içerik içermeyen 16 resimli hikâye kitabı okunmuş ve bu okumaların ardından benzer şekilde soru-cevap etkinlikleri uygulanmıştır. Uygulama öncesi ve sonrası elde edilen veriler grup içi ve gruplar arası karşılaştırmalar yapılarak istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda, deney grubundaki çocukların son testte elde ettikleri eleştirel düşünme becerisi puanlarının, ön test puanlarına kıyasla anlamlı düzeyde arttığı; bu artışın, kontrol grubuna göre de istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar, erken çocukluk döneminde felsefi içerikli kitapların eğitsel bir araç olarak kullanılmasının, çocukların eleştirel düşünme becerilerini desteklemede etkili olabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Felsefi hikâye kitapları, eleştirel düşünme, okul öncesi, kitap okuma

Reggio Emilia, Waldorf ve Montessori Yaklaşımlarında Değerler Eğitime Yönelik Öğretmen Görüşleri

Meryem Akkaya¹ & Hande Usbaş Kaya^{2,*}

¹ Sosyal Bilimler Enstitüsü/Erken Çocuklukta Ahlak ve Değer Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
husbas@29mayis.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı, Reggio Emilia, Waldorf ve Montessori yaklaşımlarında değerler eğitiminin öğretmen görüşleri doğrultusunda belirlenmesidir. Bu amaç kapsamında Reggio Emilia, Waldorf ve Montessori yaklaşımlarında değerler eğitiminin yeri ve önemi, desteklenen değerler, kullanılan stratejiler, çocukların gelişim alanlarına olan etkileri ve uygulamalardaki güçlü ve zayıf yönler irdelenmiştir. Bu araştırmanın çalışma grubu, Reggio Emilia (4), Waldorf (6) ve Montessori (4) yaklaşımlarını uygulayan toplam 14 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmada, nitel araştırma yöntemi benimsenerek veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak, öğretmenlerin kişisel bilgilerini öğrenmek amacıyla kullanılan “Öğretmen Kişisel Bilgi Formu” ve değerler eğitime ilişkin görüş ve deneyimlerini belirlemek için geliştirilen “Öğretmen Görüşme Soruları” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, Reggio Emilia yaklaşımında, öğretmenler tarafından kullanılan proje tabanlı öğrenme, Sokratik sorgulama, merak temelli uygulamalar, iş birliği öğrenme, drama, oyun ve doğa etkinlikleri aracılığıyla iş birliği, empati, sorumluluk, saygı, özgüven ve yardımlaşma değerlerinin sosyal ilişkiler yoluyla kazandırıldığı belirtilmiştir. Bu süreçte, öğretmenin rolünün ve sınıf ortamının belirleyici olduğu; ancak zaman yönetimi, motivasyon eksikliği ve kalabalık sınıflar gibi zorluklarla karşılaşıldığı ifade edilmiştir. Waldorf yaklaşımını benimseyen öğretmenlerin görüşlerine göre, sevgi, saygı, empati, sorumluluk, iş birliği, merhamet, içsel huzur, doğayla bütünleşme değerleri; oyunlar, ritüeller, masallar ve sanat etkinlikleri gibi yöntemlerle çocuklara içselleştirilerek kazandırılmaktadır. Bu süreçte öğretmenlerin rol model olması, topluluk bilincinin geliştirilmesi ve aile katılımının desteklenmesinin önemli bir yer tuttuğu ifade edilmiştir. Yaklaşım, çocukların bütüncül gelişimini hedeflerken, milli değerlerle ilişkilendirme ve akademik standartlarla uyum konularında bazı zorluklarla karşılaşıldığı belirtilmiştir. Montessori yaklaşımında, çocukların yardımlaşma, empati, saygı, iş birliği, nezaket, öz disiplin, öz farkındalık, adalet, eşitlik ve hoşgörü değerlerini günlük yaşam aktiviteleri aracılığıyla doğal bir şekilde öğrendikleri ifade edilmiştir. Bu süreç, öğretmenlerin rol model olması, grup çalışmaları ve zengin materyallerle desteklenirken, çevre bilincine ve doğa sevgisine de önem verilmektedir. Ancak bu yaklaşımda dolaylı öğretim, geleneksel eğitim sistemiyle uyumsuzluk ve kültürel anlam karmaşaları gibi zorluklar yaşandığı ifade edilmiştir. Öğretmen görüşleri doğrultusunda her üç yaklaşımın da çocukların sosyal, duygusal ve kişilik gelişimine olumlu katkılar sağladığı ve temel değerlerin kazandırılmasında etkili olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk dönemi, erken çocukluk eğitimi, değerler eğitimi, alternatif eğitim

Okuyan Bir Gelecek Projesi: Erken Yaşlarda Okuma Alışkanlığına Yönelik Sivil Toplum Temelli Bir Müdahale Modeli

Zoi Deniz Yılmaz^{1,*}, Tuğba Pehlivan¹ & Ersoy Erdemir²

¹ Çocuk Eğitimleri Birimi Anne Çocuk Eğitim Vakfı

² Temel Eğitim Bölümü Boğaziçi Üniversitesi

deniz.yilmaz@acev.org

Özet

Bu çalışmanın amacı, AÇEV tarafından geliştirilen “Okuyan Bir Gelecek” projesinin, erken çocukluk döneminde kitap okuma alışkanlığının kazandırılmasına katkısını değerlendirmektir. Proje, düşük sosyoekonomik çevrelerde yaşayan ve okul öncesi eğitime sınırlı erişimi olan çocuklara ulaşarak, onların dil, zihinsel ve sosyal-duygusal gelişimini etkileşimsel kitap okuma grupları aracılığıyla desteklemeyi hedeflemektedir.

Çalışma, 2016 yılından itibaren İstanbul, İzmir ve Diyarbakır’da yürütülen 10 haftalık yüz yüze okuma grubu uygulamalarını kapsamakta olup bugüne değin 21.982 çocuk projeyi tamamlamıştır. Katılımcılar, 5-7 yaş aralığındaki çocuklar ve ebeveynlerinden oluşmaktadır. Proje, AÇEV tarafından eğitilen gönüllülerce uygulanmakta; her hafta bir kitap okunarak temaya uygun dil, hareketli etkinlikler ve sanat etkinlikleri gerçekleştirilmektedir. Okunan kitapların bir bölümü çocuklara hediye edilmekte, evde kütüphane oluşturmaları teşvik edilmektedir. Okuma gruplarından yararlanan çocukların ebeveynlerine yönelik kitap okumanın önemi ve evde kitap okuma ortamının desteklenmesine yönelik yapılabilecekler konusunda bir defaya mahsus aile semineri düzenlenmektedir.

Çalışmadaki nitel veriler; aile bilgi formları, gönüllü geri bildirimleri, uygulama gözlem formları ve ebeveyn görüşleri yoluyla toplanmıştır. Gönüllüler, saha sorumluları ve danışmanlarının gözlemlerine göre, çocukların kelime dağarcığı, dikkat süresi ve kitaplara olan ilgilerinde kayda değer olumlu değişimler gözlenmiştir. Ayrıca, çocukların duygusal okuryazarlık becerileri, grup içinde kendini ifade etme, dinleme ve sıra bekleme gibi sosyal-duygusal gelişim alanında belirgin bir gelişme olduğunu raporlamıştır. Ailelerin çoğunluğu, çocuklarıyla iletişimlerinin güçlendiğini, kitap okuma alışkanlıklarının evde düzenli bir rutin haline geldiğini belirtmiştir. Proje sayesinde çocukların kitaplara erişiminin arttığı ve evlerde kitap okuma alanları oluşturulmaya başlandığı bildirilmiş ve ailelerin kitaba erişim konusunda bilincinin arttığı tespit edilmiştir.

“Okuyan Bir Gelecek” projesi, erken çocuklukta okuma alışkanlığının kazandırılmasına yönelik sivil toplum temelli başarılı bir müdahale programı örneğidir. Proje, çocukların dil, zihinsel ve sosyal-duygusal gelişimlerine katkı sağlamakla kalmamakta, aynı zamanda aileleri de sürece dahil ederek bütüncül bir öğrenme ortamı sunmaktadır. Erken yaşta başlayan bu tür destek müdahaleleri, dezavantajlı gruplarda yaşam boyu sürecek gelişimsel faydalar yaratma potansiyeline sahiptir. Projenin eğitimsel çıktılarını kongrede ayrıntılı olarak yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk, okuma alışkanlığı, sivil toplum uygulamaları, aile katılımı, kitap okuma grupları

Kökten Yaprığa: Çocukların Ağaç Algısının Çizgiler Aracılığıyla İzini Sürmek

Nur Selin Argıtlı Erden ^{1,*}, Sebahat Caynak ¹ & Özlem Yurt Tarakçı ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Medeniyet Üniversitesi
selinargitli@gmail.com

Özet

Araştırmanın amacı, okul öncesi dönem çocukların “ağaç” kavramına ilişkin zihinsel temsillerini çizimleri üzerinden ortaya koymaktır. Çalışmada çocuk çizimlerindeki öğelerin hangi bilgi kaynaklarına (doğrudan gözlem, dış yapı, iç yapı, ekolojik bağlam, işlevsel/sembolik yüklemeler vb.) dayandığı incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2024–2025 eğitim-öğretim yılında İstanbul’da Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı okul öncesi kurumlara devam eden 143 çocuk (67 erkek, 76 kız; yaş ort. ≈70 ay) oluşturmaktadır. Veri toplamada çocuklara A4 kâğıt ve pastel boyalar verilmiş; “Bir ağaç çiz” yönergesi sunulmuştur. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı kapsamında desenlenmiş; çizimler, araştırma öncesinde geliştirilen kod listesine dayalı tematik analiz yaklaşımıyla çözümlenmiştir. Kodlar dört ana tema altında yapılandırılmıştır: (1) Biyolojik Yapı, (2) Yaşam Alanı ve Ekolojik Öğeler, (3) İşlevsel ve Sembolik Anlamlar, (4) Görsel Yaratıcılık ve Duygusal İfade. Araştırmada toplam 726 kodlama yapılmıştır. En yüksek temsil Biyolojik Yapı temasındadır (N=500); özellikle gövde (142) ve yaprak (140) neredeyse tüm çizimlerde görülmüş, meyve (69) ve dal (25) daha sınırlı; kök temsilleri azdır (13) ve iç yapıya ilişkin göstergeler (delik, damar) çok nadirdir. Yaşam Alanı ve Ekolojik Öğeler teması 207 kod içermektedir; çocuklar sıklıkla güneş (42), çimen (41) ve bulut (25) ekleyerek ağacı çevresel bağlama yerleştirmiş, hayvan temsilleri (kuş, kelebek, karınca vb.; toplam 24) daha düşük düzeyde kalmıştır. İşlevsel ve Sembolik Anlamlar (N=13) ile Görsel Yaratıcılık ve Duygusal İfade (N=6) temaları sınırlı sıklık göstermiştir. Araştırma bulguları, çocukların ağaç temsillerinde ağırlıklı olarak gözlemlenebilir dış yapısal öğelere (ör. gövde, yaprak, meyve) odaklandıklarını; buna karşın iç yapılar (ör. damar, kök sistemi), ekolojik ilişkiler ve sembolik/işlevsel anlamların çizimlerde sınırlı düzeyde temsil edildiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, çocukların ağaç kavramına ilişkin zihinsel temsillerinin büyük ölçüde doğrudan gözleme dayalı olduğunu düşündürmektedir. Bu bağlamda, erken çocukluk döneminde fen eğitimi kapsamında yürütülecek bitki ve ağaç temelli öğrenim süreçlerinin, çocukları yalnızca dışsal özelliklerle sınırlı kalmadan; kök sistemi, mevsimsel değişimler, habitat ilişkileri ve biyolojik çeşitlilik gibi kavramlarla etkileşime geçirecek biçimde yapılandırılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk çizimleri, ağaç, biyolojik bilgi

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Resimli Çocuk Kitaplarının İçerik Açısından İncelenmesi

Elif Çetinkaya

Çocuk Gelişimi Milli Eğitim Bakanlığı
elif89899@hotmail.com

Özet

Bu araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarında Türkçe dil etkinlikleri kapsamında kullanılan çocuk kitaplarının içeriklerini tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırmadaki çocuk kitapları doküman olarak kabul edilmiş ve analiz süreci doküman incelemesi ile yürütülmüştür. Araştırmacı tarafından bir form geliştirilmiş olup 300 adet resimli öykü kitabı konu, yayınevi, ana karakter ve okul kütüphanesinde kaç adet yer verilmesi açısından içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi ile kategorilendirilen veriler betimsel analiz ile yorumlanmıştır.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin Türkçe dil etkinliklerinde en fazla sırasıyla yapı kredi yayınları(%9.95), iş bankası yayınları(%9.42), beyaz balina(%8.12), tübitak yayınları(%5.5), erdem çocuk(%5.5) yayınevlerini tercih ettikleri, konu olarak en fazla sırasıyla bilim (%6.2), özgüven(%4.71), problem çözme(%4.45), duygular(%3.93), okula uyum(%3.4) ile ilgili konuları tercih ettikleri belirlenmiştir. Ana karakterlerde en fazla hayvan (%55.26), insan (43.43) ve diğerlerine (1.32) yer verilmiştir. Hayvanlardan en fazla kullanılanlar sırasıyla kuş (%11.49), ayı (%10.14), tavşan (%9.46), kedi (%6.08), fare (%5.41) ve tilki (4.05)'dir. İnsanlardan en fazla çocuk karakter (%91.2) kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, çocuk gelişimi, çocuk edebiyatı, resimle öykü kitabı

Exploring Preschoolers' and Teachers' Experiences with Realistic Mathematics Education: Insights From A 10-Week Intervention

Filiz Elmalı ^{1,*}, Oğuzhan Özdemir ², Seda Özer Şanal ³, Melda Kılıç ⁴, Tuncay Yavuz Özdemir ⁵ & Huri

Sena Aksoy ⁶

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Fırat Üniversitesi

² Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Fırat Üniversitesi

³ Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Fırat Üniversitesi

⁴ Okul Öncesi Öğretmenliği Ondokuz Mayıs Üniversitesi

⁵ Eğitim Bilimleri Fırat Üniversitesi

⁶ Okul Öncesi Öğretmenliği International Final University

fvarol@firat.edu.tr

Özet

This qualitative study examined teacher and child perceptions of Realistic Mathematics Education (RME) activities implemented in a larger project involving 33 preschool children from two classrooms over a 10-week period, with sessions conducted three times per week. Data were collected through teacher social validity forms, child interviews, and researcher diaries to capture experiences, perceptions, and classroom dynamics. Thematic analysis revealed that teachers viewed the activities as beneficial for developing number sense, counting accuracy, estimation, and comparison skills, and for fostering classroom interaction and participation. However, thematic analysis also revealed challenges, including limited use of guiding questions, partial adherence to contextualization principles, and feedback that was often brief and evaluative rather than elaborative. Classroom management issues emerged, such as attention lapses during turn-taking and material access delays. Children expressed overwhelmingly positive emotions toward the activities, with all but two reporting enjoyment and a willingness to repeat them. Favorite elements included manipulating tangible materials (e.g., balloons, gift boxes, eggs) and engaging in mathematics games with peers, while a few reported frustrations due to repetitive tasks or unequal participation. Researcher diary entries supported these findings, documenting improvements in counting fluency, the use of alternative problem-solving strategies, and cooperative behaviors, alongside challenges such as dominance by certain children, occasional lack of motivation, and instances of passive teacher observation. Overall, the findings suggest that RME activities can enrich early mathematics learning by promoting conceptual understanding, persistence, and social interaction; however, their success depends on consistent pedagogical alignment with RME principles, the use of probing questions, meaningful feedback, and proactive strategies to ensure equitable participation. Strengthening teacher training in these areas may enhance the effectiveness of RME-based instruction in early childhood classrooms.

Anahtar Kelimeler: Early childhood, Realistic Mathematics Education, mathematics, thematic analysis

Paylaşımli Kitap Okuma Uygulamalarının Okul Öncesi Çocukların Söz Varlığına Etkisinin İncelenmesi

Sonnur Işıtan ¹, Mesut Saçkes ¹, Merve Avşar ^{1,*}, Gülcan Çetin ² & Makbule Gök ³

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Balıkesir Üniversitesi

² Biyoloji Öğretmenliği Balıkesir Üniversitesi

³ Okul Öncesi Öğretmenliği Süeybe Karakuş Anaokulu Müdürlüğü

merve.dal@balikesir.edu.tr

Özet

Okul öncesi dönemde dil gelişimi, çocukların bilişsel ve sosyal gelişimlerinin temel belirleyicilerinden biridir. Söz varlığı ve dilin işlevsel kullanımı; problem çözme, akıl yürütme ve sosyal ilişkiler kurma gibi üst düzey becerilerin temelini oluşturur. Bu bağlamda, etkileşimli kitap okuma uygulamaları, çocukların söz varlığını geliştirmede etkili bir yöntem olarak öne çıkmaktadır. Bu araştırmanın amacı, paylaşımli kitap okuma uygulamalarıyla desteklenen etkinliklerin okul öncesi dönem çocuklarının söz varlığı gelişimine etkisini incelemektir. Bu araştırma, nicel araştırma yaklaşımlarından yarı deneysel desen kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, ön test – son test – kalıcılık testi kontrol gruplu desen benimsenmiştir. Çalışmanın örneklemini, uygun örnekleme yöntemiyle seçilmiş ve okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş aralığındaki toplam 30 çocuk oluşturmaktadır. Çocuklardan 16'sı deney grubuna, 14'ü ise kontrol grubuna seçkisiz olarak atanmıştır. Deney grubuna, üç hafta boyunca haftada dört kitap, ikişer kez okunmuş; bu süreçte kitaplarda yer alan önceden belirlenen hedef sözcükler ve deyimler özellikle vurgulanmıştır. Kontrol grubundaki çocuklar ise bu süreçte sadece rutin sınıf etkinliklerine katılmıştır. Veri toplama sürecinde Sözcük Derinliği Testi ve İleri-Geri Sözcük Hatırlama Testi kullanılmıştır. Elde edilen ön test, son test ve kalıcılık testi verileri, SPSS programında tekrarlayan ölçümler için karma kovaryans analizi ile analiz edilmiştir. Bulgular, çocukların çalışan bellek kapasiteleri kontrol edildikten sonra paylaşımli kitap okuma uygulamalarının sözcük varlığını geliştirmede istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermiştir ($p > .05$). Ancak, deney grubunda kalıcılık testi puanlarının kontrol grubunun aksine yükselme eğilimine devam ettiği gözlenmiştir. Bulgular çocukların söz varlığını geliştirmeyi hedefleyen resimli kitap okuma etkinliklerinin tasarlanması ve uygulanmasına yönelik çıkarımlar ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Paylaşımli kitap okuma uygulamaları, söz varlığı, dil gelişimi, erken okuryazarlık, okul öncesi dönem

Sorumluluk Eğitimi Programının Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sorumluluk Becerisine Etkisi

Merve Gül Karalar ¹, Gamze Özçelik ^{2,*} & Meral Taner Derman ³

¹ Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Meb, Hamitler Toki Anaokulu

² Okul Öncesi Öğretmenliği Meb-Hamitler Toki Anaokulu

³ Temel Eğitim Bursa Uludağ Üniversitesi

gamzebayram1987@gmail.com

Özet

Sorumluluk bilincinin kazandırılması ile kendi kendine yetebilme yetisi gelişmekte ve bu sayede çevreye olan bağımlılığının azalmasına katkı sunulmaktadır. Bu durum, çocuğa merkezde olma imkânı yaratarak çevresine ve kendisine karşı duyarlılığının artmasına olanak sağlayabilir. Bu anlayış doğrultusunda yürütülen çalışmada, çocukların sorumluluk bilincini geliştirmeye yönelik çeşitli etkinlikler geliştirilmiş olup, hazırlanan eğitim programının okul öncesi dönemdeki çocukların sorumluluk becerilerine etkisinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinden öntest-sontest deney ve kontrol gruplu yarı deneysel desende tasarlanan çalışmada örneklem seçiminde kolay örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubunu, 40 çocuk oluşturmuştur. Araştırmada yer alacak çocukların velilerine, proje hakkında ön bilgi vermek amacıyla bir toplantı düzenlenmiş ve velilerden izin dilekçeleri alınmıştır. Araştırmacılarından birinin öğretmeni olduğu sınıf 20 çocuk ile deney grubu olurken, aynı yaş grubundan olan başka bir sınıf 20 çocuk ile kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Araştırmanın uygulama aşamasında öncelikle herhangi bir sorumluluk eğitimi verilmeden, “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sorumlu Davranma Düzeylerini Belirleme Ölçeği” öntest olarak uygulanmıştır. Ardından, araştırmacılar tarafından üç ayrı okul öncesi uzmanının görüşü alınarak hazırlanan “Sorumluluk Eğitimi Programı” deney grubuna uygulanmıştır. Program hazırlanırken ölçek maddelerinde geçen sorumluluk becerileri ile 2024 Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Erken Çocukluk Eğitimi (EÇE) Programı’nın kazanım ve göstergeleri dikkate alınmıştır. Her hafta için bir sorumluluk becerisi belirlenmiştir. Bu eğitimin ardından deney ve kontrol gruplarına sontest uygulanmıştır. Ölçeğin tarafsız bir şekilde doldurulabilmesi amacıyla öntest ve sontestlerin uygulanması, programı uygulayan araştırmacı dışında diğer araştırmacılarından biri olan okulun psikolojik danışman ve rehber öğretmeni tarafından gerçekleştirilmiştir. Sorumluluk eğitimi programının, çocuklarda sorumluluklarına karşı farkındalık geliştireceği, sorumluluklarını yerine getirmek için çaba göstermelerini sağlayacağı ve sorumluluk alma konusunda istekliliklerini artıracakları öngörülmektedir. Ayrıca, çocukların gündelik yaşamlarında sorumluluk bilincinin artmasına bağlı olarak yardımseverlik, iş birliği, benlik farkındalığı ve çevreye saygı gibi davranışların kazandırılmasına da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, sorumluluk, davranış eğitimi

Doğada Öğrenmek: Doğa Temelli Eğitim Üzerine Bir Derleme

Rüveyda Mentemş^{1,*} & Ümit Deniz²

¹ Çocuk Gelişimi Ataşehir Adıgüzel Meslek Yüksekokulu

² Okul Öncesi Öğretmenliği Gazi Üniversitesi

ruveydamentes@gmail.com

Özet

Erken çocukluk dönemi, bireyin bilişsel, sosyal, duygusal ve fiziksel gelişiminin temellerinin atıldığı kritik bir süreçtir. Bu dönemde doğa temelli eğitim ve doğal materyallerin kullanımı, çocukların gelişimini destekleyen etkili yaklaşımlar arasında yer almaktadır. Çalışmanın amacı, erken çocukluk döneminde doğa temelli eğitimin ve doğal materyallerin kullanımının çocukların gelişimleri üzerindeki etkilerini incelemek ve mevcut literatürü derleyerek alana katkı sağlamaktır. Belirli bir konuda var olan literatürü gözden geçirmek için nitel araştırma yaklaşımlarından derleme yöntemiyle yürütülmüş olan bu çalışmada hakemli dergilerde yer alan ulusal ve uluslararası çalışmalar ve akademik kaynak kitaplar incelenmiştir. Kaynaklara ulaşmak için “**Dergipark, Web of Science, Scopus, EBSCO, Taylor & Francis**” veri tabanları kullanılmıştır. Tarama sürecinde “doğa temelli eğitim”, “doğa temelli öğretim”, “doğa temelli öğrenim” ve “doğa temelli öğrenme” anahtar kelimeleri Türkçe ve İngilizce olarak kullanılmıştır. Dahil edilme kriterleri; 0-12 yaşa yönelik doğa temelli eğitimi kapsayan çalışmalar ve doğa temelli eğitim veya doğal materyallerin etkisini inceleyen araştırmalar olarak belirlenmiştir. Bulgulara göre doğa temelli eğitim, çocukların açık hava etkinlikleri, doğal materyaller ve çevre ile etkileşim yoluyla öğrenmelerini teşvik eder. Literatür, bu yaklaşımın dikkat, yaratıcılık, problem çözme, motor beceriler ve sosyal iletişim gibi alanlarda anlamlı gelişmeler sağladığını ortaya koymaktadır. Doğal materyallerle yapılan etkinliklerin, hazır oyuncaklara kıyasla daha karmaşık oyun senaryoları geliştirmeyi teşvik ettiği; motor koordinasyon, çevre bilinci ve risk alma becerilerini desteklediği belirlenmiştir. Ayrıca, bu tür etkinlikler çocuklarda çevre bilincinin gelişmesine katkıda bulunur. Sonuç olarak çalışma, doğa temelli eğitimin erken çocukluk döneminde çok yönlü gelişim fırsatları sunduğunu ortaya koymaktadır. Buna göre, eğitim programlarına doğa temelli etkinliklerin entegrasyonu, öğretmen eğitimlerinin güçlendirilmesi ve doğal öğrenme ortamlarının artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Doğa temelli eğitim, doğal materyaller, doğal ortamlar, alternatif yaklaşımlar

Okul öncesinde Müze Dersi Uygulaması

Meryem Inci Günay

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Marmara Üniversitesi

meryem.gunay@hotmail.com

Özet

Okul dışı eğitim alanlarında ön plana çıkan müze eğitimi uygulamaları, günümüzde “müze pedagojisi” adıyla başlı başına bir disiplin olarak kendini göstermektedir. Müzelerin eğitim mekânı olarak kullanılması, okul öncesi eğitim sürecinde de yer verilen etkinlikler arasına girmiştir. Ancak bu faaliyetler, çoğunlukla yıl içinde bir veya iki kez düzenlenen gezilerle sınırlı kalmaktadır.

Bu çalışma, Bursa ili sınırlarında dört yıldır sürdürülen ve okul öncesi hazırlık sınıflarına yönelik olarak her eğitim-öğretim yılı boyunca, sene sonuna kadar devam eden “Müze Dersi” uygulamasının incelenmesine odaklanmaktadır. İncelemede şu sorulara yanıt aranmaktadır: Okul öncesi eğitimde müze dersi nasıl uygulanabilir? Bu uygulamanın sonunda hangi kazanımlar elde edilmektedir? Çocuğun gelişim seviyesine uygun etkinlikler nasıl planlanmalıdır? Müze eğitimi planı okul öncesi için nasıl hazırlanmalıdır? Bu süreçte veliler uygulamaya nasıl dâhil edilebilir? Uygulama süresince karşılaşılan sınırlılıklar nelerdir? Uygulamanın olumlu sonuçları nelerdir? Çalışmada, geliştirilmeye açık bir örnek uygulama, tüm yönleriyle değerlendirilmiştir.

Bulgular, müze derslerinin çocukların gelişim düzeyine uygun etkinliklerle zenginleştirilmesinin, öğrenme motivasyonunu artırdığını ve velilerin sürece etkin katılımının da öğrenme sürecini desteklediğini göstermektedir. Çalışma, geliştirilmeye açık, sürdürülebilir bir müze eğitimi modeli sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, Müze Eğitimi, Sürdürülebilir eğitim

Okul Öncesi Eğitim Programlarında Açık Hava Eğitiminin Yeri: Türkiye Örneği

Simge Yılmaz-Uysal¹ & Damla Satıroğlu^{1,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Mersin Üniversitesi
24013530002@mersin.edu.tr

Özet

Bu araştırmada, 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ile Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin, açık hava eğitiminde öğretmenin rolü, aile/toplum katılımı ve etkinlik planları açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. 2024 Programı'nda kazanım ve göstergeler, Maarif Modeli'nde ise; alan becerileri, kavramsal beceriler, okuryazarlık becerileri, alan matrisleri ve erdem-değer-eylem çerçevesi açık hava eğitiminin belirlenen unsurları bakımından incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. İki program da açık hava eğitimi bağlamında içerik analizi yöntemiyle incelenmiş ve veriler tematik kodlama tekniğiyle analiz edilmiştir.

Bulgular, 2024 Programı'nda açık hava eğitimini destekleyici doğrudan ifadelerin yer aldığını göstermektedir. Programın dokuzuncu ilkesi, hava koşullarına bakılmaksızın her gün en az bir-bir buçuk saat açık alan etkinliklerinin yapılmasını önermektedir. Programda önceki programlardan farklı olarak, çocuğun maksimum yararı için ailenin yanı sıra toplumun da eğitim sürecine aktif katılımının önemine dikkat çekilmiştir. Ayrıca, yine program kapsamında, eğitimin bütün paydaşlarının iş birliği içerisinde hareket etmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Programda açık havada uygulama örnekleri ya da bu uygulamaların doğayla nasıl bütünleştirilebileceğine dair bilgiler bulunmamaktadır.

Maarif Modeli'nde ise, açık hava eğitime yönelik doğrudan ve dolaylı ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Modelin on beşinci ilkesi, açık havanın eğitim sürecinin doğal bir parçası olması gerekliliğinin çocuk gelişimi açısından önemi vurgulanmıştır. On altı ve on yedinci ilkelerde ise, açık hava eğitiminin planlanmasında çocukların ihtiyaçlarının, çevresel imkânların ve aile koşullarının bütüncül bir şekilde değerlendirilmesinin önemine dikkat çekilmiştir. Ancak Maarif Modeli'nde de örnek açık hava eğitimi uygulamalarının eksikliği ve uygulamaların farklı coğrafi koşullara göre adaptasyonu ile ilgili bilgiler sınırlı tutulmuştur.

Bulgular, 2024 Programı ve Maarif Modeli'nde açık havada uygulama örneklerinin sınırlılığını ortaya koymuştur. Ayrıca, Türkiye'nin farklı bölgelerindeki iklim, yüzey şekilleri ve bitki örtüsü gibi farklılıklar dikkate alındığında, herhangi bir bölgesel farklılık gözletilmeksizin aynı programın ülke genelinde uygulanmasının zorlukları ve etkililik durumu da dikkat çekicidir. Araştırma bulgularının program geliştirme uzmanlarına ve öğretmenlere yönelik somut önerilerde bulunması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Açık alan eğitimi, erken çocukluk eğitimi, açık hava eğitimi, okul öncesi eğitim programı

Erken Çocukluk Eğitiminde Proje Temelli Öğrenmenin Uygulamadaki Yansımaları: Nitel Bir Durum Analizi

Türkan Sedef Taşçı^{1,*}, Hasan Er² & Duygu Untöken³

¹ Genel Müdür Bursa Ekol Koleji

² Çocuk Gelişimi Bursa Uludağ Üniversitesi

³ Okul Müdürü Bursa Ekol Koleji

turkansedef.tasci@gmail.com

Özet

Proje temelli yaklaşım, erken çocukluk eğitimde çocukların aktif katılımını destekleyen, araştırma yoluyla öğrenmeyi teşvik eden ve çocukların anlamlı deneyimler yaşamasına olanak sağlayan yenilikçi bir öğretim modeli olarak öne çıkmaktadır. Proje temelli öğrenme, çocukların gerçek yaşam problemleriyle karşılaştığı; planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerine dâhil olduğu; belirlenen problem durumunun çözümüyle ilgili bireysel ya da grup olarak sorumluluk aldıkları bir öğrenme yaklaşımıdır (Thomas, 2000). Proje Temelli Öğrenme yaklaşımının bu yönü çocukların derinlemesine öğrenmelerini destekler ve iş birliği, eleştirel düşünme gibi becerileri geliştirmeye olanak tanır (Barron ve Darling-Hammond, 2008). Bu çalışmanın amacı, proje temelli öğrenme yaklaşımına dayalı olarak yürütülen sekiz aylık uygulama sürecini nitel açıdan incelemek ve bu süreçte gerçekleştirilen sekiz farklı projeyi çocuk katılımı, öğretmen rehberliği ve aile etkileşimi bağlamında nasıl şekillendiğini ortaya koymaktır. Bu araştırma Bursa ilinde yer alan bir özel okulun iki ayrı şubesindeki okul öncesi eğitim sınıflarında gerçekleştirilmiştir. Veriler, çocuk ürünleri, öğretmen günlükleri, gözlem notları, fotoğraf ve video kayıtları aracılığıyla toplanmış; nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemiyle analiz edilmiştir. Doküman incelemesi, mevcut belgelerin sistematik biçimde analiz edilerek anlamlı sonuçlara ulaşmayı amaçlayan bir nitel veri toplama ve analiz tekniğidir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Uygulamanın başlangıç aşamasında projelerin öğretmen yapılandırmasıyla ilerlediği; ancak süreç içerisinde çocukların meraklarının projeleri şekillendirdiği gözlemlenmiştir. Bu durum, çocuk katılımının zamanla artış gösterdiğini ortaya koymaktadır. Proje sürelerinde öğretmen ve çocuk motivasyonunun belirleyici olduğu; özellikle yüksek motivasyonun gözlemlendiği bir projenin diğerlerine kıyasla daha uzun sürdüğü dikkat çekmiştir. Öğretmenlerin pedagojik yaklaşımlarında esneklik ve çocuk merkezli rehberliğe yönelik bir dönüşüm yaşadıkları; ailelerin ise proje süreçleriyle ilgili düzenli bilgilendirildiklerinde proje çalışmalarına daha etkin biçimde katılım gösterdikleri belirlenmiştir. Bu yönüyle çalışma, proje temelli yaklaşımın erken çocukluk eğitim ortamlarında nasıl planlanıp yürütülebileceğine ilişkin uygulamaya dayalı bir model sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Proje Temelli Yaklaşım, Çocuk Katılımı, İyi Uygulama Örneği, Erken Çocukluk Eğitimi

Erken Çocukluk Döneminde Okul Dışı Öğrenme Ortamları: Bir Çevre Şenliği Uygulama Örneği

Cemile Burcu Durmuş¹, Gamze Karaca^{1,*} & Esra Kabaca¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
gamzegurdiskrc@hotmail.com

Özet

Bu çalışma, erken çocukluk döneminde çevre kavramlarının kazandırılmasında uygulamaya yönelik okul dışı öğrenme ortamlarının katkısını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, üniversite bünyesinde okul öncesi lisans öğrencileri tarafından “çevre şenliği” teması altında hazırlanmış olan atölye etkinliklerine, okul öncesi dönem çocuklarının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 5-6 yaşlarında 16 çocuk oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında, çocukların çevre, doğa, kompost, atık, geri dönüşüm, enerji, ekosistem, yaşam alanı, kutup ve çöl gibi temel çevre kavramlarına yönelik ön bilgileri, yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla belirlenmiştir. Etkinlik öncesinde katılımcı çocuklara on temel kavrama ilişkin açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Çevre şenliği süresince çocuklar, tematik olarak yapılandırılmış istasyonlarda (kompost alanı, enerji temalı oyunlar, ekosistem, atık ayrıştırma vb.) doğal materyallerle destekli ve oyun temelli etkinliklere katılmışlardır. Etkinlik sonrasında ise aynı görüşme soruları tekrar uygulanmış ve çocukların uygulama sonrası vermiş oldukları yanıtlara bakılarak son bilgileri tespit edilmiştir. Ayrıca çocukların sahada edindikleri kazanımlar sonucu akıllarında kalan tematik kavramları görsel olarak ifade etmeleri için resim çizimleri istenmiştir. Elde edilen veriler, içerik ve resim analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırma bulguları, çocukların çevre kavramlarına ait bilgi düzeylerinin atölye etkinlikleri sonrasında artmış olduğunu göstermektedir. Özellikle “atık-çöp ayrımı”, “kompostun doğadaki rolü”, “enerji tasarrufu” ve “yaşam alanı” gibi kavramlara ilişkin ifadelerin daha açıklayıcı, bütüncül ve detaylı hâle geldiği gözlemlenmiştir. Yapılan çizimlerin içerik analizi sonucunda, çocukların en çok geri dönüşüm, doğa sevgisi, çöp ayrıştırma ve çevre temizliği gibi temalara odaklandığı belirlenmiştir. Güneş, ağaç, çöp kutusu, rüzgâr tribünü, böcek oteli, çiçek, su, kutup ve çöl hayvanları gibi görsel unsurların sıkça kullanıldığı çizimler; çocukların çevresel kavramlara ilişkin temel farkındalıklar geliştirdiğini ve doğayla anlamlı ilişkiler kurduklarını göstermektedir. Ayrıca, çizimlerde yer alan mutlu yüz ifadeleri ve renkli atmosferler, etkinliğin çocuklarda olumlu duyuşsal etkiler bıraktığını düşündürmektedir. Sonuç olarak araştırma; erken çocukluk döneminde çevre eğitiminin yalnızca sınıf içi etkinliklerle sınırlı tutulmaması, çocukların çevreyle doğrudan etkileşim kurabildikleri deneyimsel ve okul dışı öğrenme ortamlarıyla desteklenmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk dönemi, çevre kavramları, deneyimsel öğrenme, okul dışı öğrenme ortamları, çevre şenliği

Hareket Dostu Anasınıfı

Helin Eylül Yiğit ^{1,*}, Abdlbaki Ergel ² & Elif Sıla Yüksek ¹

¹ Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Mardin Artuklu Üniversitesi

² Okul ncesi ğretmenliği Mardin Artuklu niversitesi

helineylulyigit1@gmail.com

zet

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi eğitimde fiziksel aktiviteyi teşvik eden bir sınıf düzenlemesi aracılığıyla çocukların fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemektir. Hareket Dostu Anasınıfı Projesi kapsamında, geleneksel sınıf düzeni yeniden tasarlanarak çocukların öğrenme süreçlerine aktif katılımı amaçlanmaktadır.

Araştırma, Mardin ili Kızıltepe ilçesindeki iki anasınıfında yürütülecek olup karma yöntem deseni kullanılmıştır. Deneysel süreçte deney grubunda sınıf düzeni hareketi kolaylaştıracak şekilde değiştirilmiş; kontrol grubunda geleneksel sınıf düzeni korunmuştur. Fiziksel aktivite düzeyleri adımsayar ile ölçülmüş, nitel veri toplamak için yarı yapılandırılmış öğretmen görüşme formu uygulanmıştır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Verilere göre, fiziksel hareketin teşvik edildiği sınıf ortamlarında çocukların adım sayılarında anlamlı artışlar gözlemlenmiştir. Ayrıca, çocukların sınıfta daha motive, dikkatli ve iş birliğine açık oldukları nitel verilerle desteklenmiştir. Fiziksel etkinliğe uygun ortamın çocukların kendilerini ifade etme düzeylerini de olumlu yönde etkilediği görülmüştür.

Hareket dostu sınıf uygulaması, çocukların çok yönlü gelişimlerini destekleyen etkili bir yaklaşım sunmaktadır. Bu tür uygulamaların okul öncesi eğitim ortamlarında yaygınlaştırılması, çocukların doğal hareket ihtiyaçlarını karşılamayı yanı sıra öğrenmeye yönelik tutumlarını da olumlu yönde geliştirmektedir. Eğitim ortamlarının fiziksel olarak yeniden düzenlenmesi, çocukların hem akademik hem sosyal gelişimleri açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, fiziksel aktivite, hareketli sınıf, çocuk gelişimi, öğrenme ortamı

Prodigies Müzik Programı'nın Türkiye'de Erken Çocukluk Müzik Eğitimi Bağlamında Değerlendirilmesi

Dilşah Keçe^{1,*} & Hatice Çeliktaş²

¹ Müzik Öğretmenliği Bursa Uludağ Üniversitesi

² Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı Bursa Uludağ Üniversitesi
802241030@ogr.uludag.edu.tr

Özet

Erken çocukluk döneminde müzik eğitimi, çocukların bilişsel, sosyal-duygusal, motor ve dil gelişimlerini bütüncül biçimde destekleyen temel bir öğrenme alanıdır. Bu bağlamda, son yıllarda ülkemizde de ilgi gören ve uygulama alanı genişleyen Prodigies Müzik Programı, renk kodlamalı materyaller ve müzik okuryazarlığını geliştirmeye yönelik aşamalı öğrenme yaklaşımıyla, erken yaşta müzik eğitiminin sistematik ve etkili biçimde uygulanmasına katkı sunmaktadır. İlgili programın, ülkemizde 2024 yılında yürürlüğe giren Okul Öncesi Eğitim Programı bağlamında değerlendirilmesinin, ulusal ve uluslararası müzik eğitimi alanlarında güçlü yönlerin belirlenmesine ve geliştirilmesi gereken alanların ortaya konmasına katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Bu doğrultuda, çalışmada Prodigies Müzik Programı'nın 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan müziksel beceriler ve öğrenme çıktıları ile ne ölçüde örtüştüğü ve hangi açılarından farklılaştığının incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma, nitel araştırma modellerinden doküman incelemesi kullanılarak yürütülmüştür. İnceleme sürecinde, 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan müzik alan becerileri ve bu becerilere ilişkin öğrenme çıktıları temel alınmış; Prodigies Müzik Programı'nda yer alan kazanımlar beceriler bağlamında oluşturulan temalar altında kodlanmıştır. Buna göre, her iki programda da ritim ve melodi farkındalığı, oyun temelli yaklaşım, müzik aracılığıyla ifade, grup halinde müzik yapma ve yaratıcı müzik etkinlikleri alanlarında benzer hedefler göze çarpmaktadır. Bununla birlikte müzik okuryazarlığı bağlamında ele alınabilecek nota okuma-yazma becerilerinin Prodigies Müzik Programı'nda geniş bir yer tuttuğu, 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda ise yer almadığı görülmektedir. Ayrıca 2024 programında milli ve kültürel müzik repertuarı ile değerler eğitimi vurgusu belirgin biçimde öne çıkarken Prodigies tüm içeriğini İngilizce sunarak uluslararası bir repertuar tercih etmekte ve Türk kültürüne özgü müzik unsurlarına ve materyallerine yer vermemektedir.

Sonuç olarak Prodigies'in bireysel ilerlemeyi destekleyen, materyal açısından zengin yapısının dikkat çektiği; okul öncesi öğretmenlere müzik eğitimi açısından rehberlik sağlama potansiyeli barındırdığı görülmektedir. Ancak öğretmen eğitimi gereksinimi, materyal maliyeti ve kültürel uyarlanma ihtiyacı, uygulamanın sürdürülebilirliği açısından önemli bir sınırlılık oluşturmaktadır. Bu bağlamda programın uzun vadede yerel repertuarla zenginleştirilmesi ve kültürel bağlama uyarlanması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Müzik eğitimi, Prodigies Müzik, okul öncesi eğitim, erken çocukluk dönemi /

Okul Öncesi Eğitim Sınıflarında Güne Başlama Zamanının İncelenmesi

Ece Çoban ^{1,*} & Ayşe Öztürk Samur ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

2430803103@stu.adu.edu.tr

Özet

Bu araştırma; okul öncesi eğitim sınıflarında güne başlama zamanı süreçlerini ve bu süreçlere yönelik öğretmenlerin görüşlerini, yaptıkları uygulamaları, bu süreçte kullandıkları yöntemleri, materyalleri, karşılaştıkları zorlukları, bu süreçte çocuklarla olan etkileşimlerini ve bu sürece ilişkin görüşlerini gözlem ve görüşmeler yoluyla derinlemesine incelemektedir. Araştırma, 2024 yılı itibarıyla yürürlüğe giren MEB Okul Öncesi Eğitim Programı ile MEB Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı kapsamında, okul öncesi eğitimde önemli bir uygulamayı oluşturan “güne başlama zamanı” sürecini incelemeyi amaçlamaktadır. Literatürde güne başlama zamanı ile ilgili çalışmaların büyük çoğunluğu 2013 okul öncesi eğitim programı temel alınarak yapılmış olup, yeni programlar çerçevesinde bu uygulamanın nasıl yürütüldüğüne ilişkin güncel ve sistematik araştırmalar bulunmamaktadır. Bu bağlamda yapılan çalışma, hem literatürdeki bu boşluğu doldurmayı hem de öğretmenlerin uygulamalarına ilişkin derinlemesine veri sunmayı hedeflemektedir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması (case study) deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Aydın ili Efeler ilçesindeki iki farklı bağımsız anaokulunda görev yapan 6 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Güne Başlama Zamanı Gözlem Formu” ve “Güne Başlama Zamanı Öğretmen Görüşme Formu” kullanılmıştır. Araştırmanın veri toplama süreci toplamda beş hafta sürmüş, bu süre boyunca her öğretmenin sınıfı iki kez olmak üzere haftada iki- üç gün gözlemler yapılmıştır. Araştırma kapsamında toplamda 12 gözlem kaydı elde edilmiştir. Gözlemler doğrudan sınıf ortamında araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiş, öğretmenlerin güne başlama zamanı uygulamaları müdahale edilmeksizin izlenmiştir. Her gözlemin ardından öğretmenlerle yüz yüze yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerin güne başlama zamanı uygulamalarına ilişkin yöntemleri, kullandıkları materyaller, bu sürece ilişkin görüşleri, yaşadıkları zorluklar, zorluklarla başa çıkma stratejileri ve bu sürecin uygulanmasına ilişkin önerileri detaylı biçimde incelenmiştir. Araştırmanın veri toplama sürecinde toplam 61 sayfalık gözlem ve görüşme verileri elde edilmiştir. Toplanan veriler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiş, bulgular öğretmen görüşlerini yansıtan doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin güne başlama zamanı sürecine ilişkin çeşitli uygulama yaklaşımları benimsediği, ancak programlar arasında bazı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Araştırma bulguları, öğretmenlerin güne başlama zamanında genellikle selamlaşma, sohbet, çocuklarla günlük planı paylaşma gibi rutinlere odaklandığını ancak bu sürecin genellikle programın önerdiği şekilde günün ilk saatlerinde yapılandırılmadığını ortaya koymuştur. Öğretmenlerin çocukları karşılamaya ve onlarla selamlaşmaya önem verdikleri, fakat geç gelen çocukların bu süreçten zaman zaman mahrum kaldığı belirlenmiştir. Bu zaman diliminde, çocukların duygu ve düşüncelerini paylaşmalarına yeterince fırsat verilmediği, yoklama ve hava durumu gibi içeriklerin çoğunlukla öğretmen merkezli yürütüldüğü gözlemlenmiştir. Güne başlama zamanı uygulamaları sınıf içerisinde yapılmakta, açık alan kullanımı sınırlı kalmaktadır. Ayrıca, fiziksel egzersiz etkinliklerine sınırlı bir şekilde yer verildiği, teknolojik materyallerin ise bazı sınıflarda temel uygulama aracı olarak kullanıldığı, bu süreçte teknolojiden genellikle etkin bir şekilde yararlanıldığı tespit edilmiştir. Çocukların duygu durumları hakkında sohbet etme ve günlük deneyimleri hakkında

konuşma gibi uygulamalara ise sınıflarda düzenli olarak yer verilmediği görülmüştür. Öğretmenlerin fiziksel mekân yetersizlikleri, kalabalık sınıf mevcutları ve yardımcı personel eksikliği gibi yapısal sorunlar nedeniyle süreci ideal biçimde yürütemedikleri şeklinde görüş belirtmeleri de dikkat çekmiştir. Sonuç olarak, güne başlama zamanı uygulamalarının okul öncesi eğitim programının amaç ve ilkeleri doğrultusunda daha etkili ve kapsayıcı biçimde planlanması gerekmektedir. Öğretmenlerin bu süreçte mesleki farkındalıklarının artırılması, sınıf içi materyal desteğinin güçlendirilmesi, fiziksel koşulların iyileştirilmesi ve okul yönetimlerinin fiziki koşulları iyileştirmeye yönelik adımlar atması gerektiği önerilerinde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, güne başlama zamanı etkinlikleri, sınıf içi uygulamalar, öğretmen deneyimleri, nitel araştırma

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Verilen Kulüp Eğitiminin Ebeveyn Görüşleri Açısından İncelenmesi

Elif Çetinkaya

Çocuk Gelişimi Milli Eğitim Bakanlığı
elif89899@hotmail.com

Özet

Bu çalışma kapsamında tam gün eğitim alan 48 çocuğun ebeveynleri ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Çalışmadaki veriler karma desen araştırma yöntemi kapsamında analiz edilmiştir. Bu araştırmanın amacı ebeveynlerin çocuk kulüplerine yönelik görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 eğitim öğretim yılında Balıkesir ili Edremit ilçesinde tam gün eğitim veren anaokuludur. Araştırmada nitel araştırma yöntemleri arasında bulunan olgubilim (fenomoloji) yöntemi kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında araştırmacının hazırladığı yarı-yapılandırılmış görüşme formlarına yer verilmiş, verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz ve içerik analizi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, branş dersleri, tam gün eğitim, ebeveyn görüşleri, alternatif yaklaşımlar

Erken Çocukluk Döneminde Doğa Temelli Eğitime İlişkin Öğretmen Görüşleri

Ayşe Aslıhan Halat ^{1,*}, Elvan Şahin Zeteroğlu ¹ & Züleyha Halat Yuvacı ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bursa Uludağ Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Bağımsız Araştırmacı

ayseaslihanhalat@gmail.com

Özet

Doğa temelli eğitim, erken çocukluk döneminde çocuklara bütüncül ve anlamlı öğrenme deneyimleri sunmak amacıyla eğitimciler tarafından tercih edilmektedir. Doğa temelli eğitim çocuklarda çok yönlü öğrenmenin ortaya çıkmasıyla birlikte; çocukların gelişim alanlarını destekleyerek onların çevreyle daha derin ve anlamlı bir bağ kurmalarına katkı sağlamaktadır. Bu araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin doğa temelli eğitime yönelik görüşlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırma nitel desen olan fenomenolojik yaklaşımla tasarlanmıştır. Bu kapsamda araştırmanın çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim ve öğretim yılı içerisinde okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 35 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi çerçevesinde, araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Hazırlanan görüşme formunun kapsam geçerliliğini değerlendirmek amacıyla, erken çocukluk eğitimi alanında uzman ve doğa eğitimi ile ilgili çalışmaları olan beş akademisyenin görüşüne başvurulmuştur. Veriler görüşme yöntemiyle elde edilmiş olup, verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Çalışmanın bulguları; öğretmenlerin doğa temelli eğitime ilişkin tanım ve kapsam algıları, bu eğitim yaklaşımında öğretmenin rolü ve sahip olması gereken yeterliklere dair görüşleri ile doğa temelli eğitim konusundaki deneyimlerini içeren üç ana tema altında incelenmiştir. Sonuç olarak, öğretmenlerin bir kısmı, ailelerin çocukların düşmesi ya da kirlenmesinden endişe duydukları için doğa temelli etkinliklere kısıtlamalar getirdiklerini belirtirken; bazı öğretmenler ise ailelerin giderek daha bilinçli hale geldiklerini, doğada daha fazla vakit geçirdiklerini ve bu durumun çocuklarla olan iletişimlerini olumlu yönde etkilediğini ifade etmiştir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu, doğa eğitiminin çocukların çevrelerini keşfetmelerine olanak tanıyan bir öğrenme süreci olduğunu ifade etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Doğa Eğitimi, Öğretmen, Erken Çocukluk, Doğa

Erken Çocuklukta Sürdürülebilir Sosyal Duygusal İyi Oluşu Desteklemek için Bir Anaokulu Modelinin Etkililiğinin İncelenmesi

Nalan Kuru ^{1,*}, Elif Yılmaz ², Ezgi Akşin Yavuz ³, Emel Tok ⁴ & Haydar Karaman ⁵

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bursa Uludağ Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

³ Okul Öncesi Öğretmenliği Trakya Üniversitesi

⁴ Okul Öncesi Öğretmenliği Pamukkale Üniversitesi

⁵ Eğitim Bilimleri Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

nalankuru@uludag.edu.tr

Özet

Çalışmanın amacı, erken çocukluk döneminde sosyal duygusal iyi oluşu desteklemek amacıyla geliştirilen, duygu koçluğu ve tüm okul yaklaşımı temelli bir anaokulu modelinin etkililiğini incelemektir. Model, çocukların öz düzenleme, sosyal-duygusal uyum ve psikolojik sağlamlık becerilerini; öğretmenlerin sınıf yönetimi ve duygu düzenleme stratejilerini; ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutumlarını ve okul personelinin duygu düzenleme becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir.

Araştırma, tasarım ve geliştirme araştırması niteliğindedir. ADDIE modeli temel alınarak dört aşamalı bir süreç izlenmiştir: ihtiyaç analizi, tasarım-geliştirme, uygulama ve değerlendirme (Ocak, 2015). Uygulama, Bursa ilinde yer alan devlet anaokullarında öğretmenler, yöneticiler, ebeveynler ve 4-6 yaş arası çocuklarla gerçekleştirilmiştir. Veriler nicel ve nitel yöntemlerle araçları ile toplanmış ve analiz edilmiştir. Nicel verilerin analizinde SPSS-26 paket programı kullanılmıştır. Odak grup görüşmelerinden elde edilen verilerin analizinde, ön uygulama aşamasında elde edilen nitel verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Paydaşlara yönelik duygu koçluğu ve sosyal-duygusal iyi oluş temelli eğitim modülleri geliştirilmiş; sürece mentörlük desteği entegre edilmiştir. Mentörlük sürecinden elde edilen raporların çözümlenmesinde de içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, sosyal bilimlerde sıkça başvurulan ve belirli kurallara dayalı olarak temaların oluşturulmasına imkân tanıyan bir nitel veri analiz yöntemidir. Bu yöntemde, belirli bir konuya ilişkin kelime ve kavramların varlığı tespit edilmeye çalışılır; ardından bu kelime ve kavramlar arasındaki anlam ve ilişkiler belirlenerek sonuçlara ulaşılması hedeflenir.

Modelin uygulanması sonucunda çocukların öz düzenleme, sosyal uyum ve psikolojik sağlamlık düzeylerinde artış gözlemlenmiştir. Öğretmenlerin sınıf yönetimi stratejileri ve duygu düzenleme becerilerinde; ebeveynlerin destekleyici ve duyarlı tutumlarında olumlu gelişmeler kaydedilmiştir. Okul personelinin de duygu düzenleme yeterliklerinde anlamlı artışlar tespit edilmiştir. Model, erken çocukluk döneminde sosyal-duygusal iyi oluşu desteklemede etkili ve sürdürülebilir bir yaklaşım sunmaktadır. Tüm paydaşların sürece aktif katılımı ve mentörlük desteği, modelin uygulama başarısını ve yaygınlaştırılabilirliğini artırmaktadır. Modelin farklı eğitim ortamlarında denenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelimeler: Sosyal duygusal gelişim, duygu koçluğu, tüm okul yaklaşımı, erken çocukluk, sürdürülebilir sosyal duygusal iyi oluş

“Duygu Dostu Okul” Dönüşüm Programının Etkilerinin Değerlendirilmesi: Okul Öncesi Öğretmenleri ve Velilerin Görüşleri

Türkan Bengisu Kumlay¹, Damla Güzeldere Aydın², Nihal Kesen³ & Nalan Kuru^{1,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bursa Uludağ Üniversitesi

² Çocuk Gelişimi İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu

³ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

nalankuru@uludag.edu.tr

Özet

Okul öncesi eğitimde öğretmen-veli iş birliği, çocukların sosyal-duygusal gelişimini doğrudan etkileyen temel faktörlerden biridir. Bu nedenle, duygu temelli dönüşüm programlarının hem öğretmen hem de veli perspektifinden değerlendirilmesi, programın işlevselliğini ve sürdürülebilirliğini anlamada önemli bir katkı sunacaktır. Bu araştırmanın amacı, Duygu Dostu Okul Akreditasyonu kapsamında yürütülen dönüşüm programına katılan okul öncesi öğretmenleri ve velilerin, programın eğitim, uygulama ve mentörlük süreçlerine ilişkin deneyimlerini ve algılarını incelemektir.

Araştırma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması yöntemiyle yürütülecektir. Veri toplama süreci, çevrim-içi odak grup görüşmeleri aracılığıyla gerçekleştirilecektir. Örneklem, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Duygu Dostu Okul Akreditasyonu sürecine katılım göstermiş, programın eğitim, uygulama ve mentörlük boyutlarının tümünde aktif olarak yer almış 32 okul öncesi öğretmeni ve 24 veliden oluşacaktır. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tekniğiyle belirlenecek ve gönüllülük esas alınacaktır. Katılımcıların dönüşüm programına bütüncül olarak dâhil olmaları temel ölçüt olarak kabul edilecektir.

Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış odak grup görüşme formları aracılığıyla toplanacaktır. Formlar öğretmen ve veli grupları için ayrı ayrı hazırlanmış, ancak üç temel tema çerçevesinde (eğitim süreci, uygulama süreci, mentörlük süreci) yapılandırılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenecek ve MAXQDA yazılımı kullanılarak değerlendirilecektir.

Araştırmanın bulgularının, öğretmen ve velilerin program süresince deneyimledikleri katkılar ve karşılaştıkları zorluklara ışık tutması beklenmektedir. Öğretmen görüşleri, programın mesleki gelişimlerine, sınıf yönetimi stratejilerine ve çocukların sosyal-duygusal becerilerini destekleme yeterliklerine etkisini ortaya koyacaktır. Velilerden elde edilecek veriler ise, ev içi uygulamaların çocukların öz farkındalık, öz düzenleme, sosyal farkındalık ve sorumlu karar verme gibi becerilerine katkılarını yansıtacaktır. Ayrıca, mentörlük sürecine dair değerlendirmeler, geri bildirimlerin işlevselliği, uygulamaların niteliği ve sürecin güçlendirilmesi gereken yönlerine ilişkin değerli veriler sağlayacaktır.

Araştırmanın sonuçlarının, duygu dostu okul programlarının uygulanabilirliği ve sürdürülebilirliği açısından bilimsel kanıt sunması beklenmektedir. Bulgular, okul öncesi eğitim politikalarının geliştirilmesine, öğretmen yetiştirme süreçlerinde sosyal-duygusal öğrenme temelli programların yaygınlaştırılmasına ve aile destek uygulamalarının güçlendirilmesine katkı sağlayacaktır. Ayrıca, elde edilen öneriler, benzer dönüşüm programlarının farklı bağlamlarda yeniden yapılandırılmasına ve yaygınlaştırılmasına da yol gösterecektir.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelimeler: Duygu Dostu Okul, Okul Öncesi Eğitim, Öğretmen Görüşleri, Veli Görüşleri, Mentörlük

TÜBİTAK Meraklı Minik Dergisinin 2023 Sayılarının STEM Eğitimi Açısından İncelenmesi

Merve Delibaş^{1,*} & Aycan Buldur²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

² Okul Öncesi Eğitimi Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

mdelibas4539@gmail.com

Özet

Erken çocukluk dönemi, bireyin merak, keşfetme ve öğrenme isteğinin en yoğun yaşandığı yıllardır. Bu süreçte sunulan eğitim materyalleri, çocukların düşünme biçimlerini, problem çözme yaklaşımlarını ve yaratıcılıklarını doğrudan etkiler. Çocuk dergileri, eğlenceli içeriklerinin yanı sıra, bilimsel farkındalık, sanatsal ifade ve sayısal düşünme becerilerini destekleyen önemli kaynaklardır. TÜBİTAK tarafından yayımlanan “Meraklı Minik” dergisi, okul öncesi yaş grubuna yönelik içerikleriyle bu açıdan dikkat çekmektedir. Bu çalışma, derginin 2023 yılı sayılarında yer alan içeriklerin STEM (fen, teknoloji, mühendislik, matematik, sanat) çerçevesinde dağılımını incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırma, nitel araştırma desenlerinden doküman analizi yöntemiyle yürütülmüştür. İnceleme kapsamını, 2023 yılı boyunca yayımlanan 12 sayı oluşturmaktadır. Her sayı, STEM’in beş alanı temel alınarak tematik ve niceliksel açıdan değerlendirilmiştir.

Analizler, içeriklerde en fazla yer verilen temaların doğa olayları, canlılar ve bilimsel keşifler üzerine yoğunlaştığını ortaya koymuştur. Görsel sanatlar ve yaratıcılık temelli çalışmalar ikinci sırada gelirken, sayısal düşünme ve problem çözmeye yönelik içerikler daha sınırlı yer bulmuştur. Tasarım, yapı inşa ve teknik çözüm odaklı etkinlikler yalnızca belirli sayılarda işlenmiş, teknolojik araç ve süreçlere yönelik içerikler en düşük oranda temsil edilmiştir. Bazı sayılarda belirli alanların hiç yer almadığı ve içerik dağılımında dengeden ziyade tematik yoğunlaşmaların görüldüğü belirlenmiştir.

Elde edilen bulgular, derginin çocuklarda bilimsel farkındalık ve yaratıcılık becerilerini destekleme konusunda güçlü bir potansiyele sahip olduğunu göstermektedir. Ancak teknolojik bilgi ve mühendislik temelli problem çözme becerilerini destekleyen içeriklerin artırılması, STEM’in bütüncül yapısının güçlendirilmesi açısından önemlidir. İçeriklerin tüm alanları dengeli biçimde kapsayacak şekilde düzenlenmesi, çocukların erken yaşta çok yönlü 21. yüzyıl becerileri kazanmalarına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, STEM, Çocuk Dergileri, Erken Çocukluk

Okul Öncesi Eğitimde Tasarım Odaklı STEM Anlayışının Çocukların Fene Yönelik Motivasyonuna ve Matematik Becerilerine Etkisi

Kübra Bingöl ^{1,*} & Abdulhamit Karademir ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Okul Öncesi Öğretmenliği Muş Alparslan Üniversitesi
shekersey.49@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı; tasarım odaklı STEM yaklaşımıyla geliştirilen etkinliklerin okul öncesi dönem çocuklarının fen öğrenmeye yönelik motivasyonları ve matematik becerileri üzerindeki etkilerini belirleyerek süreci ebeveyn görüşleriyle değerlendirmektir. Erken yaşta fen ve matematik öğrenimine yönelik ilgi ve becerilerin gelişmesi; çocukların problem çözme, yaratıcılık ve bağımsızlık gibi 21. yüzyıl becerilerini desteklemesi açısından önemlidir.

2024-2025 bahar döneminde Muş'ta bir anaokulunda karma yöntemle yürütülen çalışmada; deney grubundaki 16 çocukla 8 haftalık uygulamalar yapılmıştır. İlk iki hafta; hazırlıklar, materyal tanıtımı ve etkinlik bilgilendirmeleri sonraki altı hafta ise haftada iki etkinlik olmak üzere toplam 12 tasarım odaklı STEM etkinliği gerçekleştirilmiştir. Tek gruplu zayıf deneysel araştırma çerçevesinde nicel veriler, motivasyon ve matematik beceri ölçekleriyle toplanmış; analizde bağımlı örneklem t-testi kullanılmıştır. Ardından çocukların anneleriyle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak nitel veriler içerik analiziyle değerlendirilmiştir.

Nicel bulgular; uygulamanın hem fen öğrenmeye yönelik motivasyonu hem de matematik becerilerini istatistiksel olarak anlamlı biçimde artırdığını göstermektedir. Nitel bulgular çocukların problem çözme, yaratıcılık, özgüven ve bağımsızlık gibi alanlarda gelişim kaydettiğini; öğrendikleri bilgileri ev ortamına taşıyarak yeni tasarımlar yaptıklarını ortaya koymuştur.

Sonuçlar; tasarım odaklı STEM yaklaşımının erken çocuklukta bilimsel düşünme, matematiksel akıl yürütme ve sosyal-duygusal yeterliklerin desteklenmesinde etkili bir strateji olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda disiplinlerarası iş birliklerinin artırılması, okullarda STEM alanlarının oluşturulması ve ailelerin evde basit STEM etkinlikleri uygulamaları önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk, STEM, tasarım odaklı düşünme, fen, matematik, motivasyon.

Teacher Explanations of Physical Phenomena During Book Reading: A Naturalistic Observational Study in Early Childhood Classrooms

Ayşenur Mumcuoğlu^{1,*} & Feyza Tantekin Erden²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Orta Doğu Teknik Üniversitesi

² Elementary and Early Childhood Education Middle East Technical University

aysenurm@metu.edu.tr

Abstract

Early childhood classrooms provide an environment for cultivating children's initial understanding of physical phenomena. Herein, reading picture books to children is a commonly utilized practice in early learning environments where children get familiarize with physical concepts.

Even though the children's books read in the classroom initiate the conversations about physical phenomena, the role of the teacher in fostering and supporting scientific knowledge is crucial for conceptual development. Research shows that the way teachers make explanations to children about physical concepts can profoundly affect learning outcomes.

These explanation types are named as descriptive, mechanistic, analogical, teleological, and anthropomorphic. While the explanations of teachers may vary, the conceptual accuracy also may differ. The conceptual accuracy of explanations of teachers, varying from scientifically inaccurate, partially accurate and, accurate, further impacts the children's understanding of robust scientific concepts. Nevertheless, how educators simultaneously explain the physical events to children during read-aloud sessions is still unclear.

The current research aims to investigate teachers' explanations about physical phenomena during a single science-themed children's book. Following research questions will be investigated: What types of explanations do early childhood teachers use while discussing physical phenomena in a picture book?, To what extent are these explanations conceptually accurate according to accepted scientific knowledge?, What reasons do teachers report for choosing particular explanation type?

The study will have a naturalistic, cross-sectional observational design. A children's book related to physical phenomena will be read aloud to children by approximately 15 early childhood teachers in standard classroom environments in various public and private schools. The reading sessions will be video-taped to be transcribed. The statements of teachers about physical phenomena will be categorized based on explanation type and conceptual accuracy. Follow up interviews with each teacher will be conducted in order to further explore teachers' reasoning their explanations. A sample of data will be coded by two independent coders for ensuring intercoder agreement. Mechanic and analogical explanations of teachers are expected to take precedence, illustrating common strategies for making science comprehensible for younger ages. The teleological and anthropomorphic ones are expected to be used for abstract concepts which may reduce the conceptual accuracy. For the accuracy of the concepts, for the familiar physical phenomena teachers may have tendency to use accurate explanations while less familiar ones may result in inaccurate explanations.

Key Words: Early childhood, physical phenomena, picture-book, scientific knowledge

SCAMPER Tekniği ile Yaratıcılığı Geliştirme: Okul Öncesi Öğretmenlerine Yönelik Uygulamalı Atölye “Minik Zihinler için Büyük Fikirler: SCAMPER ile Yaratıcılığı Keşfetmek”

Irem Kabadayı^{1,*} & Buse Reřitođlu²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Özel Ömer Faruk Ilbilgen Anaokulu

² Okul Öncesi Öğretmenliği Mersin Üniversitesi

betem.irem@gmail.com

Özet

Okul Öncesinde SCAMPER Tekniğinin Kullanımı: 36–72 Ay Çocuklarıyla Yapılan Uygulamalı Bir Çalışma
Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönemde SCAMPER tekniğinin farklı adımlarını kullanarak yapılan etkinliklerin, 36–72 ay aralığındaki çocukların yaratıcılık, problem çözme, sosyal etkileşim ve mühendislik becerilerine katkısını incelemektir. Araştırmaya 36–72 ay aralığında bulunan toplam 116 çocuk katılmıştır.

Uygulama Süreci: SCAMPER tekniği yaş gruplarına göre farklı etkinliklerle uygulanmıştır:

36–48 ay: Basit nesnelere üzerinde “Başka neye benzetebiliriz?” (Substitute), “İki nesneyi birleştirirsek ne olur?” (Combine) çalışmaları.

48–60 ay: Oyuncak ya da günlük nesnelere farklı amaçlarla kullanma (Put to other uses), nesnelere bazı kısımlarını çıkarma (Eliminate), şekillerini değiştirme (Modify) etkinlikleri.

60–72 ay: Nesnelere tersine çevirme (Reverse), işlevini yeniden tasarlama (Adapt), kağıt üzerinde planlama ve üç boyutlu materyal üretme uygulamaları.

Veri Toplama: Süreç boyunca çocuk ürünleri (çizimler, üç boyutlu tasarımlar), gözlemler ve öğretmen geribildirimleri toplanmıştır.

36–48 ay: Dikkat süresinde artış, merak duygusunun gelişimi ve farklı kullanım yolları üzerine fikir üretme becerilerinde ilerleme gözlenmiştir.

48–60 ay: Nesnelere farklı işlevler yükleme, grup çalışmasına katılım ve alternatif çözümler geliştirme davranışlarında artış kaydedilmiştir.

60–72 ay: Özgün fikir üretme oranında artış, problem çözme süreçlerine aktif katılım ve sosyal etkileşimlerde güçlenme gözlemlenmiştir.

Ayrıca, 60–72 ay döneminde mühendislik becerilerinin geliştiği; kağıt üzerinde yapılan planlamalar, çizimler ve üç boyutlu tasarımların önceki dönemlere kıyasla daha ayrıntılı, işlevsel ve yaratıcı olduğu belirlenmiştir. Bu araştırma, SCAMPER tekniğinin erken çocuklukta yalnızca bilişsel ve sosyal becerileri değil, aynı zamanda tasarım odaklı düşünme ve mühendislik becerilerini de desteklediğini göstermektedir. SCAMPER’in farklı adımlarının farklı etkinliklerle bütünleştirilmesi, çocukların yaratıcılıklarını, işbirliği davranışlarını ve problem çözme kapasitelerini artırmıştır. Bulgular, SCAMPER’in okul öncesi eğitim programlarında etkin bir yöntem olarak kullanılabileceğini ortaya koymaktadır.

ATÖLYE ADI

Minik Zihinler için Büyük Fikirler: SCAMPER ile Yaratıcılığı Keşfetmek

- Süre: 60 dakika
- Hedef Kitle: Okul Öncesi Öğretmenleri
- Amaç: Katılımcıların SCAMPER tekniğini öğrenmeleri, sınıf ortamına nasıl adapte edeceklerini deneyimleyerek keşfetmeleri ve kendi yaratıcı fikirlerini geliştirmeleri.

Atölye Akışı

1. Giriş – Isınma (5–7 Dakika)

- Tanışma Oyunu: “Adım ve Hayalimdeki Oyuncak”
- Amaç: Katılımcıları yaratıcılığa hazırlamak ve rahat bir ortam yaratmak.

2. Teorik Giriş - SCAMPER Nedir? (10 Dakika)

- SCAMPER tekniği tanıtılır (S, C, A, M, P, E, R).
- Okul öncesinde önemi, yaratıcılık ve esnek düşünme, farklılıklara saygı, problem çözme becerileri anlatılır.

3. Uygulama Aşaması(30 Dakika)

a. Grup Oluşumu ve Nesne Dağıtımı (2–3 dk)

- Katılımcılar 4–5 kişilik gruplara ayrılır.
- Her gruba bir nesne/kavram verilir (ör. karton kutu, Lego parçaları, hikâye kitabı).

b. SCAMPER’in İlk 6 Aşaması – Sözel Tartışma (15 Dakika)

- Eğitimci yönlendirmesiyle, her grup nesnesi için soruları tartışır:
- Substitute, Combine, Adapt, Modify, Put to another use, Eliminate
- Düşünceler küçük kağıtlara veya çizimlerle kaydedilir.

ç. Reverse Aşaması – Görsel Yaratım (10–12 Dakika)

- Nesne tersine çevrilir veya işlevi yeniden tasarlanır.
- Kağıt üzerinde çizim veya karton, renkli kâğıt, oyun hamuru, Lego ile 3 boyutlu model oluşturulur.

4. Paylaşım – Sunum (8–10 Dakika)

- Gruplar ortaya çıkardıkları fikir ve tasarımları sunar.
- Ürünler pano veya masada sergilenir.

5. Kapanış – Değerlendirme (5 Dakika)

- Katılımcılardan kısa sözlü geri bildirim alınır.
- İsteğe bağlı: QR kod ile örnek SCAMPER etkinlikleri paylaşılır.

Anahtar Kelimeler: SCAMPER, yaratıcı düşünme, okul öncesi eğitim, öğretmen eğitimi, atölye çalışması.

Mindfulness (Bilinçli Farkındalık) Temelli Okul Öncesi Eğitim Programının Çocuklarda Dikkat ve Duygu Düzenleme Becerilerine Etkisi

Ersen Baran

Çocuk Gelişimi Akademisyen Anne Özel Anaokulu
ersenbrn53@gmail.com

Özet

Bu araştırmada, mindfulness (bilinçli farkındalık) temelli okul öncesi eğitim programının okul öncesi çocuklarda dikkat ve duygu düzenleme becerilerine etkisi incelenmiştir. Katılımcıların yaşları 60 – 72 ay arasında değişmektedir. Araştırma, Kocaeli Darıca’da bulunan özel bir anaokulunda uygun örneklem yoluyla belirlenen 8 çalışma (4 kız, 4 erkek) ve 8 kontrol grubu (4 kız, 4 erkek) olmak üzere toplam 16 çocuk ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma, kontrol gruplu ön test-son test modelinin kullanıldığı deneysel bir çalışmadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Okul Öncesi Duygu Düzenleme Ölçeği ve Frankfurter Tests für Fünfjährige – Konzentration – FTF-K (5 yaşındaki Çocuklar İçin Konsantrasyon Testi) kullanılmıştır. Çalışma grubuna araştırmacı tarafından geliştirilen “Mindfulness Temelli Okul Öncesi Eğitim Programı” 8 oturum olarak uygulanmıştır. Program her hafta, haftada 1 ders saati olacak şekilde uygulanmıştır. Program için araştırmacı mindfulness eğitmenlik eğitimi almıştır. Program içerisindeki etkinlikler okul öncesi eğitim programına ve çocukların gelişimsel özelliklerine dikkat edilerek hazırlanmıştır. Çalışmadan önce çocukların ailelerinden ve programın uygulanacağı özel anaokulundan resmi izinler alınmıştır. Araştırmada nicel veriler elde edilmiştir. Çalışma ve kontrol gruplarının mindfulness ve dikkat, duygu düzenleme beceri düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı belirlemek amacıyla, t-testi kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda elde edilen bulgular, 8 haftalık mindfulness temelli okul öncesi eğitim programının çocuklarda dikkat ve duygu düzenleme becerileri üzerine etkili olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Mindfulness, Okul Öncesi, Dikkat, Duygu Düzenleme, Bilinçli Farkındalık

The Art of Living in Nature: Preschool Teachers' Experiential Training Practices

Sema Sulak Güzey ^{1,*}, Asiye Parlak Rakap ², Bilge Sulak Akyuz ³, Türkan Ercan Özaydın ⁴ & Bekir Güler ⁵

¹ Eğitim Bilimleri Bartın Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Bartın Üniversitesi

³ Pdr Bartın Üniversitesi

⁴ Temel Eğitim Bölümü Ege Üniversitesi

⁵ Fen Bilgisi Öğretmenliği Bartın Üniversitesi

semasulak@gmail.com

Özet

This study aimed to enhance preschool teachers' awareness and competencies regarding the forest school and nature-based education approach through an interdisciplinary framework and experiential, hands-on practices. The primary objective was to encourage teachers to step outside the classroom and provide children with experiential learning opportunities grounded in nature-based approaches, while enabling teachers to acquire both theoretical knowledge and practical experience.

The study group consisted of 23 preschool teachers working in different provinces of Türkiye. Applied training sessions were delivered by expert instructors in Bartın Balamba Nature Park, Ulukaya Waterfall in the Küre Mountains, and Amasra. Following the training, participants completed a semi-structured interview form. The data were analyzed using content analysis.

Two main themes emerged from the analysis: Theoretical Knowledge of Learning in Nature and Motivation for Nature-Based Education. Teachers reported gaining knowledge on principles of outdoor learning, wildlife, risk management, material use, and activity planning. They also emphasized that experiential activities increased their self-confidence and motivation. Participants indicated their intention to apply these gains in practice, such as establishing outdoor classrooms, creating learning centers with natural materials, integrating science and mathematics into nature, and organizing family-participation forest activities. Teachers found activities such as drama, Orff-based music, nature-drama workshops, wildlife observation, meditation, herbarium preparation, and land art particularly useful and adaptable to classroom settings.

The results demonstrate that experiential, nature-based training programs enhance preschool teachers' theoretical knowledge, self-confidence, and motivation regarding forest school practices. Teachers plan to integrate these practices into their own educational environments, thereby contributing to the dissemination of nature-based pedagogies. These findings are consistent with the literature and offer academic, educational, and practical implications for early childhood education.

Anahtar Kelimeler: forest school, nature school, nature-based learning, outdoor classroom, experiential learning

Erken Çocuklukta Stem ve Sanat Entegrasyonunda Örnek Bir Program: Wolf Trap

Zerrin Mercan

Okul Öncesi Araştırma ve Uygulama Merkezi Bartın Üniversitesi
zmercan@bartin.edu.tr

Özet

STEM ve SANATın entegrasyonu ile oluşan, tasarım temelli, yaratıcı ve eleştirel düşünmeyi destekleyen STEAM yaklaşımı, erken dönemlerden itibaren eğitimde yer bulmalıdır. Eğitimde STEAM yaklaşımı, bir müfredatı değil, bir bakış açısını ve eğitim felsefesini içerir. Erken çocukluk eğitimi alanında STEAM uygulamaları sıklıkla yer bulmakla birlikte, bu uygulamalar belirli yaş grubu ve ya belirli içerik ile sınırlı kalmakta, eğitim programlarına yansımamaktadır. Eğitimde STEAM yaklaşımını temel alan kapsamlı ve örnek eğitim programları oldukça sınırlıdır. Bu nedenle, bu çalışmada erken çocukluk döneminde STEM ve SANAT entegrasyonunu destekleyen “Wolf-Trap eğitim programı”nın incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nitel araştırma deseninde tasarlanmış bir örnek olay çalışmasıdır. Burada çalışma grubu/örnek olay “Wolf-Trap eğitim programı”dır. Araştırmanın veri toplama araçları, ilgili eğitim programını (özellikleri, içeriği, öğretmen ve aile eğitimi, çıktıları) ele alan web-siteleri ve online kaynaklardır. Veri toplama süreci, 2024-2025 yaz dönemini içermektedir. Verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın temaları “Programın özellikleri” “İçeriği” “Öğretmenlerin profesyonel gelişimleri” ile “Aile katılımı ve eğitimi” ve “Programın çıktıları” olarak beş temada ele alınmıştır. Araştırmanın bulguları “Wolf-Trap” eğitim programının felsefesi/ özellikleri, içeriği, öğretmen eğitimi, aile eğitimi ve çıktıları ile erken çocuklukta STEM ve SANAT entegrasyonuna iyi bir örnek oluşturduğunu göstermektedir, bu kapsamda araştırma sonucunda “Wolf-Trap” eğitim programının çocuklarda, ebeveynlerde, eğitimcilerde ve toplumda STEAM yetkinliklerine (bilgi, beceri ve tutumlarının desteklenmesine) katkı sağladığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk, STEAM, STEM, sanat, Wolf Trap

Erken Çocuklukta Kayıp Parçaları Tamamlamak: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Çerçevesinde Girişimcilik Eğitimi Pilot Uygulaması

Hazal Çelik

Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Lider Koleji
hazalcelik5206@gmail.com

Özet

Erken çocukluk dönemi, bireyin gelişiminde kritik bir eşik olup, bilişsel, sosyal-duygusal, motor ve dil becerilerinin temellerinin atıldığı evre olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde sunulan eğitimsel deneyimlerin niteliği, bireyin yaşam boyu öğrenme süreçlerine doğrudan etki etmektedir. Literatürde girişimcilik eğitiminin çoğunlukla ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinde ele alındığı, okul öncesi düzeyinde ise sınırlı araştırmaya rastlandığı görülmektedir. Bu durum, erken yaşta üretkenlik, problem çözme, yaratıcılık ve iş birliği becerilerinin gelişiminde bir boşluğa işaret etmektedir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, beceri temelli yaklaşımı ve değer odaklı vizyonu ile bu boşluğun kapatılması için uygun bir çerçeve sunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, söz konusu model temelinde geliştirilen girişimcilik eğitimi programının pilot uygulama bulgularını paylaşarak, erken çocukluk döneminde kayıp parçaları tamamlayan bütüncül bir yaklaşım önermektir.

Çalışma, 2024–2025 eğitim-öğretim yılı güz döneminde, bir özel okulun Adana kampüsünde yürütülmüştür. Katılımcılar, 4–6 yaş grubunda öğrenim gören toplam 18 çocuktan oluşmaktadır. Geliştirilen program, dört ana tema ve 28 haftalık öğrenme süreci üzerine yapılandırılmıştır. Ancak pilot uygulamada yalnızca bir tema seçilmiş ve bu tema 8 hafta boyunca sistematik olarak uygulanmıştır.

Veri toplama süreci iki yöntemle yürütülmüştür. İlk olarak, doğrudan yapılandırılmış gözlem yoluyla çocukların etkinliklere katılımı, özgüven ve iş birliği davranışları düzenli olarak kayıt altına alınmıştır. İkinci olarak, öğretmenler haftalık uygulamaların ardından yansıtıcı günlükler hazırlamış; bu günlüklerde çocukların süreçteki ilerlemeleri, grup dinamikleri ve gözlemlenen kritik davranışlar ayrıntılı şekilde belgelenmiştir.

Verilerin analizinde içerik analizi tekniği uygulanmıştır. Açık kodlama aşamasında verilerden çıkarılan ifadeler, daha sonra “özgüven”, “yaratıcılık”, “problem çözme”, “iş birliği” ve “risk alma” temaları altında toplanmıştır. Kodlayıcı güvenilirliği için hem sınıf öğretmeni hem de koordinatör bağımsız olarak kodlama yapmış, karşılaştırmalar sonucunda %90’ın üzerinde uyum sağlanmıştır. Bu süreç, pilot uygulamanın nitel araştırma standartlarına uygunluğunu pekiştirmiştir.

Analizler, girişimcilik odaklı modelin çocuklar üzerinde çok yönlü etkiler yarattığını ortaya koymuştur. Bulgulara göre:

- **Özgüven:** Çocukların fikirlerini grup önünde ifade etme ve sınıf içi tartışmalara katılım davranışları güçlenmiştir.
- **Yaratıcılık:** Çocukların hayali ürünler tasarlama, özgün çözümler geliştirme ve fikirlerini akranlarıyla birleştirme eğilimlerinde belirgin bir artış gözlenmiştir.
- **İş birliği:** Grup çalışmalarında görev paylaşımı, sorumluluk üstlenme ve dayanışma davranışları gelişmiştir.
- **Problem çözme:** Çocukların farklı senaryolara yönelik çözüm denemeleri çeşitlenmiş, deneme-yanılma süreçleri daha bilinçli yürütülmüştür.
- **Risk alma:** Öğrenme ortamının güvenli yapısı, çocukların hata yapma korkusunu azalttığı gibi başarısızlık sonrası alternatif yollar deneme becerilerini de güçlendirmiştir.

Pilot uygulamanın bulguları, girişimcilik eğitiminin okul öncesi döneme entegre edilmesinin yalnızca bilişsel değil; sosyal-duygusal ve yaratıcı becerilere de katkı sunduğunu göstermektedir. Çocukların özgüven kazanımları,

grup çalışmasına katılım düzeyleri ve özgün fikir üretme süreçlerindeki gelişimleri, girişimcilik odaklı etkinliklerin erken yaşta uygulanmasının önemini ortaya koymaktadır. Bu sonuç, girişimcilik eğitiminin okul öncesinde genellikle ihmal edilen bir alan olduğunu ve bu eksikliğin sistematik yaklaşımlarla giderilebileceğini göstermektedir. Öğretmenler gözlem ve yansıtıcı günlükler aracılığıyla hem kendi uygulamalarını değerlendirmiş hem de girişimcilik eğitiminin farklı gelişim alanlarına etkilerini daha yakından gözlemlene fırsatı bulmuşlardır. Bu durum, öğretmenlerin çocukların bireysel farklılıklarını daha iyi fark etmelerini ve öğrenme ortamını daha bilinçli yapılandırmalarını sağlamıştır. Ayrıca öğretmenler için girişimcilik temelli uygulamaların, sınıf içi disiplin, iş birliği ve katılım düzeyini olumlu etkilediği görülmüştür.

Alan yazında girişimcilik eğitiminin genellikle ileri yaşlara bırakıldığı dikkate alındığında, bu pilot uygulama erken çocuklukta önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Reggio Emilia, Waldorf, High Scope ve Design Thinking gibi eklettik pedagojik temellerin bir araya getirilmesi, modelin hem yenilikçi hem de uygulanabilir olmasını sağlamıştır. Modelin bu bütüncül yapısı, çocukların yalnızca sınıf içi öğrenmelerine değil; aynı zamanda günlük yaşam becerilerine de aktarılacak kalıcı kazanımlar oluşturmaya imkân tanımaktadır.

Adana'da gerçekleştirilen uygulama küçük ölçekli olsa da, bulgular modelin sahada uygulanabilir olduğunu göstermektedir. Gelecek araştırmalarda farklı örneklem ve sosyo-kültürel bağlamlarda yapılacak uygulamalar, girişimcilik eğitiminin genellenebilirliğini test etmek açısından önemlidir. Boylamsal çalışmalarla çocukların girişimcilik becerilerinin kalıcılığı incelenebilir; böylece erken çocukluk eğitiminde girişimcilik yalnızca yenilikçi bir uygulama değil, sürdürülebilir bir öğrenme alanı olarak değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, girişimcilik eğitimi, beceri temelli yaklaşım, eklettik pedagojik model, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Erken Okuryazarlık Becerilerine İlişkin Görüşleri

Irem Sari ^{1,*} & Mihriban Özcan ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Hasan Kalyoncu Üniversitesi
iremsaaris@gmail.com

Özet

Erken okuryazarlık becerileri, çocukların ilerleyen yıllarda kazanacakları okuma ve yazma becerilerinin temelini oluşturan kritik kazanımlardır. Sözel dil becerileri, ses bilgisel farkındalık, yazı farkındalığı, alfabe bilgisi ve yazı yazma öncesi beceriler bu sürecin başlıca unsurlarıdır. Alan yazın, erken çocukluk döneminde edinilen bu becerilerin çocukların akademik başarılarını ve okul uyumlarını doğrudan etkilediğini ortaya koymaktadır. Erken okuryazarlık, yalnızca bireysel bir gelişim alanı değil, aynı zamanda toplumsal yaşamla bütünleşmenin ve yaşam boyu öğrenmenin de ön koşulu olarak görülmektedir. Bu nedenle erken okuryazarlık becerilerinin kazandırılması, okul öncesi eğitim programlarının temel amaçları arasında yer almaktadır.

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin erken okuryazarlık becerilerine ilişkin görüşlerini derinlemesine incelemektir. Özellikle öğretmenlerin bu becerileri desteklemeye yönelik uygulamaları, karşılaştıkları güçlükler ve sürece dair önerileri araştırmanın odağını oluşturmaktadır. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilimi (fenomenoloji) deseni ile yürütülmüştür. Gaziantep ilinde görev yapan 10 okul öncesi öğretmeninden uygun örnekleme yöntemiyle seçilen katılımcılarla yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan “Erken Okuryazarlık Öğretmen Görüşme Formu” hazırlanmıştır. Hazırlanan form alanda iki okul öncesi eğitimi uzmanına gönderilerek uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşü sonunda forma son hali verilmiştir. Form iki aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada katılımcıların kişisel bilgilerine yer verilirken ikinci aşamada erken okuryazarlığın katılımcılar için neyi ifade ettiği, sınıf içi kullandıkları etkinlikler ve yöntem teknikler, erken okuryazarlık etkinliklerini uygularken karşılaştıkları güçlükler, aile katılımı tercihleri, erken okuryazarlıkla ilgili merkezlere yönelik görüşlerini içeren açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmanın içerik analizi aşaması devam etmektedir. Bulgular ve sonuçlar, içerik analizi ile şekillenecektir.

Anahtar Kelimeler: Erken okuryazarlık, okul öncesi eğitim, öğretmen görüşleri

Erken Okuryazarlık ile İlgili 2020-2025 Yılları Arasında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi

Ilknur Demir ¹, Hülya Kuşcu ^{1,*} & Mihriban Özcan ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Hasan Kalyoncu Üniversitesi
rehberkuscu@gmail.com

Özet

Bu araştırmada, 2020-2025 yılları arasında Türkiye’de erken okuryazarlık ile ilgili tez çalışmaları incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi deseni kullanılmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde “erken okuryazarlık, sesbilgisel farkındalık, etkileşimli kitap okuma, yazı farkındalığı, alfabe bilgisi” anahtar kelimeleri ile ulaşılan toplam 38 (4 Doktora, 34 Yüksek Lisans) lisansüstü tez çalışmaları oluşturmaktadır. Çalışmada elde edilen veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Yüksek lisans ve doktora tezlerinin yıllara göre dağılımı, evren-örneklem, kullanılan anahtar kelimeler, araştırma yöntemleri, ilişkilendirilen çalışma alanları gibi veriler çalışmanın bulgularını oluşturmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre, tezlerin çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde (%89,47) ve nicel yöntem (%76) kullanılarak yürütüldüğünü göstermektedir. En fazla çalışma 2024 yılında yapılmış, 2025 yılına ait tez bulunamamıştır. Örneklem grubunda ise en çok çocuklarla (%44) doğrudan çalışılmıştır. Çalışmalara en fazla erişim sağlayan kelime “erken okuryazarlık” olurken en sık kullanılan kavramlar arasında “okul öncesi eğitim” ve etkileşimli kitap okuma” yer almaktadır. Yarı deneysel araştırmalarda etkileşimli öykü okuma, okuma yazmaya hazırlık, matematik etkinlikleri, yaratıcı drama etkinliklerinin etkisine bakılırken en çok etkileşimli kitap okuma bağımsız değişkeni kullanılmıştır. Korelasyonel çalışmalarda ise bağımsız değişkenlerle erken okuryazarlık arasında çoğunlukla pozitif ilişki bulunmuştur. Araştırmanın sonuçları, erken okuryazarlık alanında yapılan çalışmaların artış gösterdiğini ancak doktora düzeyindeki çalışmaların sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmanın sonuçları, gelecekteki araştırmalara yön vermesi açısından önemlidir. Bu nedenle nicel çalışmalarla beraber, nitel ve karma çalışmalara yer verilmesi gerektiği ve farklı disiplinlerle bütünleştirilmesine yönelik önerilere yer verilmiştir.

Ebeveyn Destek Programları: Erken Çocuklukta Ebeveyn Odaklı Bir Müdahale Modeli

Burhan Külçü ^{1,*}, Deniz Irem Ergüney ¹, Mehmet Demiröz ¹ & Onur Aygün ¹

¹ Ebeveyn Eğitimleri Birimi Anne Çocuk Eğitim Vakfı
burhan.kulcu@acev.org

Özet

Bu çalışmanın amacı, Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV) tarafından geliştirilen erken müdahale programları olan Anne Destek (ADP) ve Baba Destek Programı'nın (BADEP), erken çocukluk döneminde ebeveynlik rollerini güçlendirmedeki katkılarını değerlendirmektir. ADP ve BADEP, 3-6 yaş aralığında çocuğu olan ebeveynlerin çocuğunun gelişimini desteklemesini sağlamak amacıyla uygulanan eğitim programlarıdır. BADEP, babaların ilgili babalık davranışlarını artırarak çocuklarının gelişimine daha aktif katılımını sağlamayı hedefler. ADP, anneleri ebeveynlik rollerinde desteklemeyi ve bunun yanı sıra annelerin kendi iyilik halini de gözetmelerini sağlamayı hedefler.

ADP, haftada bir kez yüz yüze gerçekleştirilen 15 haftalık grup oturumlarından oluşmakta; her bir oturum yaklaşık 2,5 saat sürmektedir. BADEP, haftada bir kez gerçekleştirilen 13 haftalık grup oturumlarından oluşmakta; her bir oturum yaklaşık 1,5 saat sürmektedir. ADP ve BADEP'te gruplar ortalama 15 anne babadan oluşmaktadır. Anne Destek Programı ve Baba Destek Programı yapılandırılmış eğitim programlarıdır. Programdaki oturumlar farklı yetişkin öğrenme yöntemleri kullanılarak AÇEV Eğitici Eğitimi'ni tamamlamış gönüllü eğitimciler tarafından uygulanmaktadır. Gönüllü eğitimcilerin uygulamaları süpervizyon süreçleriyle takip edilmektedir.

Programlar, anne ve babaların edindikleri bilgileri günlük yaşamda uygulamalarını teşvik ederek sürdürülebilir davranış değişiklikleri yaratmayı amaçlamaktadır. Programın izleme değerlendirme çalışmaları kapsamında programa katılan anne babalara program başında ve program sonunda 'Ebeveyn Ölçeği' uygulanmaktadır. Bulgular, katılımcıların çocuklarının farklı gelişim alanlarını destekleme bilgi ve becerilerinde anlamlı artış olduğunu göstermektedir. Katılımcıların demokratik ebeveynlik tutumlarının güçlendiği, cezalandırıcı yaklaşımlarının azaldığı, kız ve oğlan çocuklarına eşit fırsat sağlama konusunda olumlu değişim gösterdikleri saptanmıştır. Ayrıca katılımcıların program sürecinde eşleriyle daha fazla iş birliği geliştirdikleri, ortak ebeveynlik davranışlarında tutarlılık kazandıkları görülmüştür.

AÇEV'in ebeveyn destek programları, Türkiye'de erken çocukluk döneminde ebeveynlerin çocuk gelişimindeki rolünü güçlendiren öncü, bütüncül ve sürdürülebilir bir müdahale programı olarak öne çıkmaktadır. Bilimsel araştırmalara ve saha deneyimlerine dayalı olarak sürekli güncellenen program, çocukların hayata eşit fırsatlarla başlaması için kritik bir katkı sunmaktadır. Bu bildiriye, ADP ve BADEP'in kuramsal temeli, uygulama yapısı ve izleme değerlendirme sonuçlarına ayrıntılı biçimde yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk, aile katılımı, ebeveyn eğitimi, sivil toplum uygulamaları, erken müdahale programı

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çevre Temalı Açık Alan Etkinlik Uygulamalarına İlişkin Görüşleri

Cemile Burcu Durmuş¹ & Müfide Akın^{1,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
mfdakn@gmail.com

Özet

Erken çocukluk döneminde gerçekleştirilen açık alan etkinlikleri öğretmenlerin sınıf içi uygulamaları desteklemeye yönelik ihtiyaçlarına karşılık vermektedir. Mevcut araştırma, okul dışı uygulama temelli çevre etkinliklerinin okul öncesi öğretmenleri tarafından nasıl değerlendirildiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, çevresel farkındalık kazandırma ve kalıcı öğrenme potansiyeli taşıyan bu tür deneyimlerin öğretmen görüşleri aracılığıyla derinlemesine incelenmesi hedeflenmektedir. Araştırma, üniversite bünyesinde okul öncesi öğretmen adayları tarafından “çevre şenliği” temasıyla planlanan etkinliklere, 5-6 yaş grubu çocuklarla birlikte katılım sağlayan öğretmenlerin bu sürece ilişkin gözlem, deneyim ve değerlendirmelerine odaklanmaktadır. Bu bağlamda, öğretmenlerin etkinliklere dair geri bildirimleri okul dışı öğrenme ortamlarında çevre eğitiminin etkililiği ve sürdürülebilirliği hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Nitel araştırma desenlerinden olgubilim yöntemi ile yürütülen çalışmada, veri toplama aracı olarak tam yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Tokat ilinde görev yapan 13 okul öncesi öğretmeni ile yürütülen çalışmada veriler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Bulgular, “etkinliğe yönelik genel değerlendirme”, “çocukların gelişim alanlarına katkı”, “çevresel farkındalık ve kalıcılık” ile “öğretmen adaylarının performansı ve mesleki katkı” temaları altında toplanmıştır. Öğretmenler, etkinliklerin çocukların gelişim alanlarını desteklediğini, çevre farkındalığını artırarak davranışlarında olumlu değişimler gözlediğini, yaratıcı düşünme ve işbirlikçi öğrenme fırsatları sunduğunu, ayrıca öğretmen adaylarının da eğitim sürecine aktif katılımını teşvik ettiğini belirtmişlerdir. Araştırma sonuçları, çevre temalı uygulamalı etkinliklerin çocukların erken yaşta çevresel farkındalık, kavram kazanımı sağlama, sürdürülebilir yaşam alışkanlıkları benimseme; öğretmenlerin ise mesleki gelişimlerine katkı sağlama açısından önemli olduğunu göstermektedir. Ayrıca, bu tür etkinliklerin okul dışı öğrenme ortamlarıyla desteklenmesi, okul öncesi dönem çocuklarının gerçek yaşam deneyimleri üzerinden öğrenmelerini, öğretmenlerin ise sınıf içi uygulamalarını çeşitlendirmelerini ve yeni fikirler geliştirmelerini mümkün kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk dönemi, okul dışı öğrenme, çevre eğitimi ve sürdürülebilirlik, çevresel farkındalık

Türkiye’de Sözcüksüz Kitaplarla ve Okul Öncesinde Sözcüksüz Kitaplarla Yapılan Çalışmaların Sistemantik İncelemesi ve Genel Bakış

Işık Sarac^{1,*} & Burcu Beceren²

¹ Okulöncesi Öğretmenliği Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
saracisik01@gmail.com

Özet

Sözcüksüz kitaplar içerisinde basılı bir metin olmadan anlatmak istedikleri anlatıyı resimlerle anlatan kitaplardır. Bu derleme çalışmasının amacı, ilk olarak 2005-2025 yılları arası (son 20 yıl) Ulusal YökTez ve Google Akademik, TRDizin elektronik veri tabanlarında sözcüksüz kitaplar kullanılarak yapılan bilimsel çalışmaları (Tezler ve makaleler) belirli ölçütlere göre incelemek ve ikinci olarak erken çocukluk döneminde çocuklarla sözcüksüz kitapların kullanımına ilişkin araştırmaların özelliklerine genel bir bakış sağlamaktır. Çalışmanın ilk kısmı sistemantik inceleme yaklaşımları arasında yer alan tarama modellerinden betimsel tarama modeline göre yürütülmüştür. İkinci kısım için sistemantik bir inceleme ile çocuklarla (0 ila 6 yaş arası) sözcüksüz kitapların kullanımına ilişkin 27 adet kayıt ortaya çıkmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre son yıllarda sözcüksüz kitaplar ile ilgili yapılan lisansüstü çalışmalar ve makaleler artış eğiliminde olsa da uluslararası literatüre göre henüz çok fazla sayıda olmadığı gözlemlenmiştir. Bu makaleler ve tezler, sözcüksüz kitapların çocukların konuşma ve dil gelişimine fayda sağlayabileceğini göstermektedir. Sözcüksüz kitaplar üzerine yapılan araştırmalar, küçük ölçekli çalışmaları içermektedir. Daha geniş ve diğer katılımcı gruplarla çalışmaların eksik olduğu gözlemlenmiştir. Uluslararası literatürle karşılaştırıldığında, Türkiye’de bu alandaki araştırmaların sayıca sınırlı olduğu ve daha fazla uygulamalı çalışmaya ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Sonuç olarak, bu çalışma, sözcüksüz kitapların çocukların gelişimine fayda sağlamak için umut verici bir araç olduğuna dair kanıtlar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sözcüksüz kitaplar, sözsüz kitaplar, sessiz kitaplar, okul öncesi, Türkiye

Okul Öncesinde Değerler Eğitimi: 2013 Eğitim Programı, 2024 Eğitim Programı, 2024 Maarif Model Programı Karşılaştırmaları

Pelin Keler^{1,*} & Tuğba Aydemir Özalp¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
pelinngulbas@gmail.com

Özet

Okul öncesi eğitim programında yer alan değerler başlığının, güncellenen programlardaki değişiklikler ile öne çıkan unsurlarının belirlenmesi ve literatür kapsamında incelenmesidir. Bu çalışmada; 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı (EÇE) ve 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programlarının değerler eğitimi içerikleri incelenip programlar arası karşılaştırmalar yapılmıştır. Veri kaynağı olarak üç programdan yararlanılmış; MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, MEB 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ve MEB 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Programının içerikleri karşılaştırılmış ve doküman analizi yöntemiyle incelenmiştir. Bu üç program için 11 tema belirlenerek programlar arası karşılaştırmalar yapılmış, programların yıllar içerisindeki gelişimine bakılmıştır. 2013 programının değerler eğitimine dolaylı olarak yer verdiği, öğretmenin inisiyatifine dayalı bir yapı sunduğu; buna karşın 2024 programlarının değerler eğitimi sistematik ve yapılandırılmış bir biçimde ele aldığı görülmüştür. 2013 programında değerler eğitimi ile ilgili resmi bir materyal desteği olmamakla birlikte örtük olarak işlenen değerlerin işleme yöntemi; öğretmenin yaratıcılığına bırakılmıştır. 2024 EÇE programında, değerler eğitimi alanında oldukça yol katedildiği görülmektedir. Programa direkt olarak değerler başlığı eklenmiş ve 12 adet değer belirtilmiştir. ‘Sosyal Duygusal Gelişim ve Değerler ile İlgili Kazanım, Gösterge ve Açıklamalar’ kısmında; değerlere ilişkin kazanımların altındaki açıklamalarda etkinlik örneklerine detaylıca değinilmiştir. 2024 Maarif Modeli, değerler eğitimi oldukça yapılandırılmış bir biçimde sunmaktadır. Değerlerin sayısı artırılarak 20’ye çıkartılmıştır. Değerler, ‘Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi’ ile sistematik ve merkezi bir konumdadır. ‘Öğretmenler aylık ve günlük planlarını tasarlarken ekte yer alan değerleri ve değerlere ilişkin eylemleri uygulamak, izlemek ve raporlamakla yükümlüdür.’ İbaresiyile değerlerin öğretmenlerce uygulanacak çerçevesi açıkça bellidir.

Bu bulgular, değerler eğitiminin erken çocukluk döneminde doğrudan ve yapılandırılmış yollarla çocuğa aktarılmasının, planlı ve sistematik olarak gerçekleştirilmesinin, kalıcı olması için aile ve sosyal çevre tarafından desteklenmesinin; çocuğun gelişimi açısından daha etkili olduğunu savunan araştırmalarla örtüşmektedir.

Anahtar Kelimeler: Değerler Eğitimi, Okul Öncesi Eğitim, Okul Öncesi Eğitim Programı

Positive Discipline in Early Childhood Education: A Qualitative Inquiry Through the Eyes of Stakeholders

Şule Çelik Korkmaz

Elt Bursa Uludağ University
scelik@uludag.edu.tr

Abstract

Early childhood is the period in which human development progresses most rapidly. For children to grow up socially, emotionally, and cognitively in a healthy way, the school environment is just as important as the home environment. Therefore, the discipline approaches adopted in schools play a critical role in shaping children into healthy individuals in the future. Unlike traditional methods based on a reward and punishment system, positive discipline focuses on building a connection with the child and highlights values such as respect, empathy, secure attachment, responsibility, problem-solving skills, and cooperation. In this way, it not only supports children in managing their behavior but also contributes to the development of a healthy personality, enabling them to become valuable members of society. The effectiveness of positive discipline, however, depends on the consistency of beliefs and practices among all stakeholders involved in the child's development. Although Türkiye has an English curriculum for foreign language education to be followed in private preschools, official English instruction has not yet started in public preschools. Nevertheless, English lessons are offered as extracurricular club activities in many state preschools. In some private schools, English teachers and preschool teachers deliver lessons together, making English teachers key stakeholders in early childhood education as well. Accordingly, the present study, designed as a qualitative multiple case study, investigated the perceptions and experiences of eight preschool teachers, eight English teachers, two school counselors, and two preschool principals working in different public and private preschools in Bursa regarding positive discipline in all its aspects. Semi-structured interviews were conducted with 20 participants online or face-to-face to explore their beliefs, thoughts, feelings, and experiences about positive discipline holistically. With the participants' informed consent, audio or video recordings were obtained. The thematic analysis of the data revealed that positive discipline had not yet been fully integrated into institutional practices. A wide range of codes were grouped under the following themes: perceptions of discipline, perceptions of positive discipline, classroom practices, positive discipline practices, the relationship between language and discipline, the role of stakeholders, and contextual differences. Drawing on the findings obtained from various stakeholders across different contexts, recommendations for improvement were formulated, with particular emphasis on strengthening positive discipline strategies aimed at promoting a supportive, respectful, and collaborative learning environment.

Keywords: Discipline, positive discipline, Early childhood education, multiple case study, stakeholder perspectives

Pandemi Sürecinde Hibrit Eğitimle Uygulanan Erken Okuryazarlık Projesinin Okul Öncesi Çocuklarının Erken Okuryazarlık Becerilerine Etkisinin İncelenmesi

Tuğba Durak Demirhan

Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Medipol Üniversitesi
tugbadurakdemirhan@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Covid-19 salgını sebebiyle uygulanan hibrit eğitim modelinde yürütülen erken okuryazarlık çalışmalarının okul öncesi çocuklarının erken okuryazarlık becerilerine etkisini incelemektir. Araştırma, tek grup ön test-son test deneme modelinde olup, örneklem İstanbul, Mersin, Bursa, Hakkari, Bitlis ve Çorum ilindeki devlet okullarına devam eden 56 kız ve 59 erkek olmak üzere toplam 115 okul öncesi öğrencisinden oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Gökçe Karaman Benli tarafından geliştirilen ve geçerlilik güvenilirlik çalışması yapılan “Erken Okuryazarlık Becerilerini Değerlendirme Aracı” kullanılmıştır. Erken okuryazarlık çalışmaları, bir e-Twinning projesi olarak araştırmacı tarafından kurulmuş olan Okuryazarlığa İlk Adım projesi kapsamında belirli bir program dahilinde projeye katılan 10 öğretmen tarafından aynı kazanımlara yönelik olarak yürütülmüştür. Proje öncesi ve sürecinde, araştırmacı tarafından tüm öğretmenlere düzenli olarak erken okuryazarlık becerileri ve geliştirme yöntemlerine yönelik eğitim verilmiştir. Çalışmalar Covid 19 koşulları nedeni ile ağırlıklı olarak canlı dersler ve diğer uzaktan eğitim yöntemleri kullanılarak, daha az oranda ise yüz yüze eğitimle hibrit modelde yürütülmüştür. Projeye dahil olan tüm öğretmenlere ölçek geliştirici tarafından uygulama eğitimi verilmiştir. Ölçek her öğretmen tarafından öğrencilere proje öncesi ve sonrası yüz yüze uygulanmıştır. Tek gruplu modelde ön testler ve son testler arasındaki farkı belirlemek için Paired-Samples T-Testi analizi yapılmış ve öğrencilerin erken okuryazarlık becerileri alt boyutlarında ve ön test - son test toplam puanları arasında son test lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu (p

Anahtar Kelimeler: Erken okuryazarlık, uzaktan eğitim, Covid-19, hibrit eğitim.

Okul Öncesi Eğitimde Öğrenme Merkezleri: Programlar Arası Karşılaştırma

Melike Düzenli Ayyıldız^{1,*} & Tuğba Aydemir Özalp¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
dznlmelike1@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı (EÇE) ve 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Programı'nda yer alan öğrenme merkezlerini karşılaştırarak programlardaki değişim ve gelişmeleri ortaya koymaktır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi ile yürütülmüştür. Üç farklı programın resmi metinleri incelenmiş, öğrenme merkezleri tematik olarak karşılaştırılmıştır. 2013 Programı'nda öğrenme merkezleri sınıf içi etkinlikler için temel alanlar olarak tanımlanmış ve merkezler daha çok oyun, sanat ve günlük yaşam becerileri üzerine yoğunlaşmıştır. Bu programda öğrenme merkezleri; Türkçe, sanat, fen, dramatik oyun, müzik, blok ve kitap merkezi gibi başlıklarla sınırlı kalmış, merkezlerin açık alanla entegrasyonuna veya erken akademik becerilere doğrudan vurgu yapılmamıştır. 2024 EÇE Programı'nda öğrenme merkezleri güncellenmiş, erken akademik becerilerin desteklenmesi ve okuma-yazmaya hazırlık süreci dikkate alınmıştır. Programda etkinliklerin yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış biçimlerde uygulanması önerilmiştir. Ayrıca STEM uygulamaları, küçük grup etkinlikleri ve gruplama çeşitlerine vurgu yapılmış; matematik merkezinin eklenmesi, erken okuryazarlık becerilerinin güçlendirilmesi ve okul dışı öğrenme ortamlarının artırılmasıyla program zenginleştirilmiştir. Alan gezilerinin yerini profesyonel okul dışı öğrenme etkinlikleri almıştır.

2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde öğrenme merkezleri, alan becerileri ve öğrenme çıktılarıyla doğrudan ilişkilendirilmiştir. Merkezler yalnızca sınıf içi değil, aynı zamanda değerler eğitimi, kültürel miras ve milli-evrensel değerlerle bütünleşmiş öğrenme alanları olarak ele alınmıştır. Dijital ortamların entegrasyonu, milli kültürle uyumlu materyal kullanımı ve sosyal-duygusal gelişime verilen önem önceki programlardan farklılaşmaktadır. 2024 programındaki güncellemelerin, öğretmenlerin öğrenme merkezleri ve etkinlik planlamalarında çeşitliliği artıracığı, erken akademik becerileri destekleyeceği ve okuma-yazmaya hazırlık sürecindeki belirsizlikleri azaltacağı öngörülmektedir. Bu değişiklikler, okul öncesi eğitimin niteliğini artırmaya yönelik önemli adımlar olarak değerlendirilebilir.

Anahtar kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Okul Öncesi Eğitim Programı, Öğrenme merkezleri

Okul Öncesi Dönemde Yaşam Becerileri Eğitim Programının Geliştirilmesi: İhtiyaç Belirleme Çalışması

Şeyma Türen¹ & Meral Taner Derman^{2,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Okan Üniversitesi

² Temel Eğitim Bursa Uludağ Üniversitesi

mtaner@uludag.edu.tr

Özet

Bireyin sağlıklı gelişimi açısından kritik olan okul öncesi yıllar, yaşam becerilerinin temellendiği bir süreçtir. Bu dönemde edinilen beceriler, ileriki yaşamda uyum ve başarıyı doğrudan etkilemektedir. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre yaşam becerileri; öz farkındalık, empati, iletişim, kişilerarası ilişkiler, problem çözme, karar verme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, stresle baş etme ve duygularla başa çıkma olmak üzere on beceriden oluşmaktadır. Bu becerilerin erken yaşta kazandırılması, çocukların sosyal uyumunu artırırken, problem davranışlarını azaltmakta ve duygusal gelişimlerini desteklemektedir. Sistemli şekilde desteklenen yaşam becerileri çocukların bağımsız, sorumluluk sahibi ve özgüvenli bireyler olarak gelişmelerine katkı sağlamaktadır.

Araştırma, okul öncesi dönemde yaşam becerilerine yönelik bir eğitim programının geliştirilmesi amacıyla yürütülen ihtiyaç belirleme çalışmasıdır ve nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninde yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu, Türkiye'nin yedi bölgesinden seçilen 24 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda hazırlanan görüşme formu aracılığıyla, odak grup görüşmeleri yoluyla toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle incelenerek öğretmen görüşleri temalar altında sınıflandırılmıştır.

Analizler sonucunda, yaşam becerileri günlük yaşama uyum sağlama, sorumluluk alma, sorun çözme, öz bakım ve deneyim yoluyla öğrenme olarak tanımlanmıştır. En çok öz bakıma vurgu yapılmakla birlikte, kendini ifade etme, akran ilişkileri, duygusal beceriler, problem çözme becerileri de önemsenmiştir. Öğretmenler tarafından yaşam becerileri güçlü çocukların özgüvenli, iş birliğine açık ve liderlik özellikleri sergilediği; zayıf olanların ise çekingen, pasif, iletişimde zorlanan ve problem çözmede yetersiz oldukları belirtilmiştir. Ayrıca, yaşam becerilerinin tüm gelişim alanlarını özellikle sosyal-duygusal, bilişsel ve öz bakım boyutlarını desteklediği ifade edilmiştir. Bu becerilerin genellikle yapılandırılmamış biçimde desteklendiği ve planlı etkinlik uygulamalarında eksikliklerin bulunduğu vurgulanmıştır. Ayrıca çocukların özerklik geliştirme, akran ilişkileri kurma, duygularını ifade etme, paylaşma, problem çözme ve seçim yapma gibi konularda zorlandıkları; ebeveyn ayrılığı, yemek ve uyku düzeniyle ilgili kaygılar yaşadıkları belirtilmiştir. Bulgular doğrultusunda, öğretmenlerin yaşam becerileri konusundaki sınırlı yaklaşımları ve bu becerilerin planlı etkinliklerde yeterince yer bulmaması dikkate alındığında, yaşam becerilerinin sistematik ve yapılandırılmış bir program çerçevesinde ele alınması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaşam becerileri, İhtiyaç belirleme, program geliştirme

Çocuklarla Sanatı Konuşmak: Kandinsky'nin "Sarı-Kırmızı-Mavi" Adlı Eserine Çocuk Gözüyle Bakış

Raziye Erkul Hatipoğlu

Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
raziyerkul@gmail.com

Özet

Erken yıllardan itibaren çocukların sanatsal gelişimlerini destekleyici çalışmalar içerisinde bulunmaları, gelecek yıllardaki akademik ve sosyal yaşantıları için önemlidir. Çocuklarla farklı sanat eserleri hakkında konuşmak, eserleri sanatsal öğelere göre yorumlamak, çocukların estetik algı gelişimini desteklemek görsel sanat eğitiminin kazanımları arasındadır. Bu çalışmada çocukların bir sanat eserine ilişkin algılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Kandinsky'nin "Sarı-Kırmızı-Mavi" adlı eserinde Kübist yansımaların olmasının, çocuk resimlerine benzerliğinin ve soyut kompozisyonun çocukların yaratıcılığını oraya çıkarmaya, duygu ve düşüncelerini daha rahat ifade edebilmelerine imkan tanıyacağı düşünülmüştür. Bu sebeple mevcut çalışmada Wassily Kandinsky'nin "Sarı-Kırmızı-Mavi" adlı eseri ele alınmıştır. Bu kapsamda çalışmanın problem durumunu "Okul öncesi çocukların Wassily Kandinsky'nin "Sarı-Kırmızı-Mavi" adlı eserine ilişkin algıları nelerdir?" sorusu oluşturmuştur. Çocukların sanat eserini nasıl deneyimlediklerini, eseri nasıl yorumladıklarını ve esere ilişkin algılarını ortaya koymak temel alındığı için bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Çalışmanın çalışma grubunu 2025-2026 Eğitim-Öğretim yılı güz döneminde Niğde ilinde Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı bağımsız anaokullarından birinde öğrenim gören 60-72 aylık çocuklar oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılacaktır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda çocukların Wassily Kandinsky'nin "Sarı-Kırmızı-Mavi" adlı eserine ilişkin algılarını ortaya çıkarmayı amaçlayan açık uçlu sorular yer almaktadır. Çalışmada fenomenoloji deseninin doğasına uygun olarak derinlemesine veri elde edilmesi temel alınmaktadır. Bu kapsamda veri doygunluğuna ulaşana kadar görüşmelere devam edilecektir. Çocuklarının çalışmaya dahil edilmesini kabul eden ve bilgilendirilmiş gönüllü olur formunu onaylayan ebeveynlerin çocukları çalışmaya davet edilecektir. Çocukların görüşmeye istekli olması esas alınarak gönüllü katılım sağlayanlarla bireysel görüşmeler yapılacaktır. Görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi yoluyla analiz edilecektir. Çalışmanın sonucunda, okul öncesi çocukların sanat eserine bakış açıları, sanat eleştirisi yapabilme becerileri, estetik algıları bakımından alanyazına öngörü getirebilecek nitelikte sonuçlar elde edilebileceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, görsel sanat eğitimi, sanat eleştirisi, sanat eseri, estetik algı.

Okul Öncesi Eğitimde Doğa Farkındalığı

Emine Uzunay

Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı
eminevaroglu77@hotmail.com

Özet

Eğitimde iyi örnekler olarak adlandırılan Tema Projesi olan ‘‘Minik Tema’’ ile okul öncesi eğitim çağındaki çocukların doğada daha çok zaman geçirmelerini, gözlem yapmalarını, merak duygusuyla doğayı keşfetmelerini sağlamak ve ekolojik okuryazarlık becerilerini güçlendirmek hedeflenirken, 21. yy.’ın en önemli becerileri arasında yer alan işbirliği, yaratıcı düşünebilme, problem çözebilme ve karar verebilme becerilerini geliştirmek de alt amaçlarımız arasında yer almaktadır. Proje, öğrencilerimizin doğa ile iç içe olarak, okulda, çocukları sınıflardan çıkararak evde ise bilgisayar ve TV başından kaldırarak, doğal alanları keşfetmeye, doğayla anlamlı bir bağ kurmalarına ve duyularını kullanarak doğayı keşfetmelerine fırsat yaratmayı amaçlamaktadır. Proje sayesinde çocuklarımızın doğada hissederek, dokunarak, koklayarak ve duyarak farklı deneyimler yaşama fırsatı bulması böylece hem bedensel hem de zihinsel gelişimlerinin olumlu yönde desteklenmesi hedeflenmektedir. Proje ile doğa ve oyun haklarını onlara geri vermeyi hedefliyoruz. Oynarken öğrenen, öğrenirken oynayan mutlu çocuklar en büyük kazancımız olacaktır. Geleceğimiz olan çocuklarımızın doğayı tanıyarak, severek, ona kıymet vererek bir sonraki eğitim kademesine amaçladığımız kazanımlara ulaşmış olması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ekolojik okuryazarlık, doğa sevgisi, sürdürülebilir yaşam

ÇAREM: Okul Öncesi Çocuklar İçin Aile Katılımlı Multidisipliner Doğal Afet Okuryazarlığı Eğitim Modülü

Abdulhamit Karademir ^{1,*}, Murat Ekici ² & Ayça Kartal ³

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Muş Alparslan Üniversitesi

² Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Muş Alparslan Üniversitesi

³ Temel Eğitim Muş Alparslan Üniversitesi

a.karademir@alparslan.edu.tr

Özet

Doğal afetler dünya genelinde ciddi riskler oluşturmakta ve en savunmasız gruplardan biri olan küçük çocukları orantısız biçimde etkilemektedir. Erken çocukluk dönemi; afet farkındalığı, dayanıklılık ve hazırlık becerilerinin kazandırılması açısından kritik bir dönemdir. Bu çalışma, 5–6 yaş aralığındaki okul öncesi çocuklara yönelik olarak TÜBİTAK destekli bir proje kapsamında geliştirilen ÇAREM Modülü'nü (Çocuklar için Aile Katılımlı Afet Okuryazarlığı Eğitim Modülü) tanıtmaktadır. Bu modül okul öncesi dönemde afet okuryazarlığını güçlendirmeye yönelik yenilikçi bir eğitim çerçevesinin oluşturulması, uygulanması ve değerlendirilmesini amaçlamaktadır.

Modül, multidisipliner bir yaklaşımla tasarlanmış olup erken okuryazarlık, matematik, drama, STEM/STEAM ve dijital öğrenme ortamlarını afet risklerini azaltma eğitimiyle bütünleştirmektedir. Öne çıkan pedagojik stratejiler arasında artırılmış gerçeklik uygulamaları, senaryo temelli simülasyonlar, drama, kukla, gölge oyunu, hikaye anlatımı ve aile katılımına dayalı etkinlikler yer almaktadır. Program genel afet hazırlığına ek olarak dört temel doğal tehlikeyi deprem, sel, heyelan ve çığ kapsamaktadır. Modülün geliştirilmesine yönelik araştırma, Türkiye'nin TRB2 bölgesinde (Muş, Bitlis, Van, Hakkâri) yürütülmüş; öğretmenler, çocuklar, aileler ve afet uzmanlarının (AFAD) katılımıyla çok aşamalı karma yöntem deseni kullanılmıştır. Bu süreçte afet okuryazarlığının temel bileşenleri belirlenmiş; farkındalık, sorgulama, risk değerlendirme, koruyucu davranışlar ve afet sonrası iyileşme becerileri öne çıkmıştır. Ayrıca okul öncesi çocuklara yönelik Doğal Afet Okuryazarlığı Ölçeği geliştirilmiş ve geçerliği sağlanmıştır. Bulgular okul öncesi afet eğitimine aile katılımının dahil edilmesinin çocukların kavramsal anlayışlarını, duygusal dayanıklılıklarını ve güvenlik davranışlarını artırdığını ortaya koymaktadır. ÇAREM Modülü ayrıca ulusal okul öncesi eğitim amaçlarıyla uyumlu olup, Sendai Afet Risklerini Azaltma Çerçevesi (2015–2030) ve UNICEF Çocuk Merkezli Afet Risk Azaltma yaklaşımı gibi küresel çerçevelere de yanıt vermektedir. Bilimsel disiplinleri kültürel açıdan yerleşik uygulamalarla birleştiren ÇAREM, dayanıklı bir nesil inşasına katkıda bulunmakta; farklı eğitim kademelerine ve uluslararası bağlamlara uyarlanabilir ölçeklenebilir bir model sunmaktadır. Beklenen etki sınıfların ötesine geçerek toplum genelinde afet hazırlığını desteklemekte ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk dönemi, Doğal afet okuryazarlığı, Modül, Aile katılımı, Multidisipliner yaklaşım

Gezici Deney Bavulu: Bilimsel Keşiflere Yolculuk

Elif Pamuk ^{1,*}, Didem Gölcük ¹, Hasret Aydoğdu ¹ & Abdulhamit Karademir ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Muş Alparslan Üniversitesi
pamukelif54@gmail.com

Özet

Okul öncesi dönemde fen eğitimi; çocukların bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemenin yanı sıra 21. yüzyıl becerilerine sahip bireyler yetiştirilmesinde kritik bir rol üstlenmektedir. Ancak yapılan araştırmalar özellikle dezavantajlı bölgelerde fen etkinliklerinin sınırlı, çoğunlukla geleneksel yöntemlere dayalı ve materyal yetersizlikleri ile sınıf yönetimi sorunları nedeniyle etkisiz kaldığını göstermektedir. Bu bağlamda geliştirilen “Gezici Deney Bavulu: Bilimsel Keşiflere Yolculuk” projesi: okul öncesi çocuklara drama ve oyun tabanlı deney etkinlikleri sunarak fen eğitiminin niteliğini artırmayı, fırsat eşitliğini desteklemeyi ve çocuklarda bilimsel süreç becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Araştırma nitel paradigma çerçevesinde Muş ilinde görev yapan 9 okul öncesi öğretmeni ile yürütülmüştür. Veriler uzman görüşleri doğrultusunda hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Bulgular; öğretmenlerin fen eğitiminde yenilikçi yöntem ve teknikleri sınırlı kullandıklarını, drama, kukla ve yaratıcı oyun gibi uygulamalara yeterince yer vermediklerini ortaya koymuştur. Ayrıca fiziki altyapı eksiklikleri, materyal yetersizlikleri, kalabalık sınıflar ve planlama güçlüklerinin öğretmenlerin fen etkinliklerini olumsuz etkilediği belirlenmiştir.

Sonuçlar öğretmenlerin etkinlik önerilerinde uzay, doğa olayları, canlılar ve mutfak deneyleri gibi temalara yoğunlaştığını; yöntem-teknik olarak ise çocuk merkezli ve yaratıcı yaklaşımlar olan SCAMPER, bireysel deney, beyin fırtınası, drama ve öyküleştirmeye vurgu yaptıklarını göstermektedir. Araştırma okul öncesi fen eğitiminde gezici deney bavulunun uygulanabilir ve yenilikçi bir araç olabileceğini, çocukların bilimsel merakını destekleyerek literatürdeki önemli bir boşluğu doldurabileceğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi fen eğitimi, gezici deney bavulu, bilimsel süreç becerileri, drama, oyun tabanlı etkinlikler.

CARE: Doğal Afet Okuryazarlığı Ölçeği (Okul Öncesi Çocuklar için)

Abdulhamit Karademir ^{1,*}, Fuat Elkonca ¹ & Fatih Yaman ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Muş Alparslan Üniversitesi

² Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
a.karademir@alparslan.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı; okul öncesi dönem çocuklarının (5–6 yaş) doğal afetlere yönelik bilgi, farkındalık, tutum ve davranışlarını ölçmeye yönelik özgün, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirme süreci hakkında erken çocukluk eğitimi uzman ve eğitimcilerini bilgilendirmektir. Literatürde afet eğitimi ve okuryazarlığı ile ilgili ölçeklerin genellikle ergen ve yetişkinlere odaklandığı; okul öncesi dönemi kapsayan, çocuğa uygun, görsel ve materyal temelli ölçüm araçlarının son derece sınırlı olduğu görülmektedir. Bu durum çocukların afet okuryazarlığının erken yaşta ölçülmesi ve eğitim süreçlerinin bu doğrultuda yapılandırılması için bilimsel bir boşluğa işaret etmektedir.

CARE: Çocuklar için Doğal Afet Okuryazarlığı Ölçeği, dört boyutlu bir yapıya sahiptir. Ölçekte; afeti tanıma, Afet riski azaltma, Afete müdahale ve İyileştirme / Rehabilitasyon gibi temel boyutlar yer almaktadır. Maddeler çocukların gelişimsel özellikleri dikkate alınarak görsel senaryolar, resimli kartlar, materyal temelli sorular aracılığıyla hazırlanmıştır. Ölçek geliştirme sürecinde uzman görüşü (okul öncesi eğitimi, afet eğitimi, psikometri, çocuk gelişimi) alınmış ve kapsam geçerliği sağlanmıştır.

Ölçeğin pilot uygulaması Eylül 2025'te TRB2 bölgesinde (Muş, Bitlis, Van, Hakkâri) yaklaşık 150 çocukla gerçekleştirilecektir. Pilot uygulamadan elde edilecek veriler doğrultusunda madde analizi, ayırt edicilik, güçlük düzeyi, açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi yapılacaktır. Ayrıca ölçeğin güvenilirliği için Cronbach Alpha katsayısı, test-tekrar test ve madde toplam korelasyonları hesaplanacaktır. Ölçek psikometrik özelliklerin yıl sonuna kadar tamamlanması ve ölçeğin uygulamaya hazır hale getirilmesi planlanmaktadır.

Bu ölçek okul öncesi dönemde afet okuryazarlığının nesnel olarak ölçülmesini sağlayarak eğitim programlarının etkililiğinin değerlendirilmesine, müdahale programlarının geliştirilmesine ve çocukların afetlere hazırlanmasında bilimsel temelli kanıt sunulmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca ölçek, ulusal düzeyde erken çocukluk eğitim politikalarına entegrasyon potansiyeline sahip olup, ilerleyen dönemlerde farklı kültür ve bağlamlarda uyarlama çalışmaları ile uluslararası literatüre de katkı sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, Doğal afet okuryazarlığı, Ölçek geliştirme, Psikometrik özellikler, Risk azaltma

Sesli Kitaplarla Desteklenen Bütünleştirilmiş Fen ve Matematik Etkinliklerinin Erken Okuryazarlık Becerilerine Etkisi

Ayşenur Buzgan Üras ^{1,*} & Feride Gök Çolak ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Yıldız Teknik Üniversitesi
aysenur.buzgan@std.yildiz.edu.tr

Özet

Erken çocukluk dönemi, bireylerin dil, bilişsel ve sosyal gelişiminin temelini atıldığı kritik bir evredir. Bu dönemde edinilen deneyimlerin, bireyin ilerleyen yaşamındaki akademik ve sosyal başarısını doğrudan etkilediği birçok çalışmada vurgulanmaktadır. Özellikle okuryazarlık becerileri, bu yaş grubundaki çocuklar için yalnızca okuma ve yazma süreçlerine hazırlık değil, aynı zamanda iletişim, anlatım ve dinleme becerilerinin gelişimi açısından da büyük önem taşımaktadır. Günümüzde okul öncesi dönemde erken okuryazarlık becerilerini desteklemek amacıyla farklı yöntemler ve materyaller kullanılmaktadır. Bu materyaller arasında sesli kitaplar öne çıkan etkili araçlardan biridir. Sesli kitaplar, çocuklara model bir anlatıcı eşliğinde kelimelerin doğru telaffuzunu öğretmekle kalmaz, aynı zamanda çocukların dikkatini toplamasına, hayal gücünü geliştirmesine ve sözcük dağarcığını zenginleştirmesine katkı sağlar. Aynı zamanda, hikâye temelli içeriklerin fen ve matematik kavramlarıyla birleştirilerek sunulması, disiplinler arası öğrenmenin anlamlı ve kalıcı hale gelmesini desteklemektedir. Bu çalışmanın amacı okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş çocuklara yönelik sesli kitaplarla desteklenen bütünleştirilmiş fen ve matematik etkinliklerinin erken okuryazarlık becerilerine etkisinin incelenmesidir. Yarı deneysel desen kullanılarak deney ve kontrol gruplarının ön test ve son test sonuçları karşılaştırılmıştır. Çalışma Ankara ilinin Gölbaşı ilçesinde bulunan özel bir anaokulunda gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını normal gelişim gösteren 30 (15 deney grubu-15 kontrol grubu) çocuk oluşturmuştur. Deney grubuna araştırmacı tarafından hazırlanan ve seslendirilen 4 sesli kitap 6 hafta boyunca haftada 3 gün olacak şekilde erken okuryazarlık ile bütünleştirilmiş fen ve matematik etkinlikleriyle birlikte uygulanmıştır, kontrol grubuna ise geleneksel eğitim programı sürdürülmüştür. Araştırmanın sonuçları daha sonra paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk, sesli kitaplar, fen eğitimi, matematik eğitimi, erken okuryazarlık, bütünleştirilmiş öğrenme.

Erken Çocuklukta Çocuk Hakları ve Sürdürülebilirlik Bağlamında Alternatif Eğitim Modeli: Waldorf Pedagojisi

Banu Kurt Eren

Okul Öncesi Öğretmeni

bnukurt@hotmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, erken çocuklukta Waldorf pedagojisinin çocuk hakları ve sürdürülebilirlik bağlamında alternatif bir eğitim modeli olarak nasıl değerlendirilebileceğini ortaya koymaktır. Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989), her çocuğun yalnızca eğitim hakkını değil, aynı zamanda gelişim, korunma ve katılım haklarını da güvence altına alarak erken çocukluk eğitiminin bütüncül önemini vurgulamaktadır. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi 4.2 ise tüm çocukların nitelikli erken çocukluk gelişimi, bakım ve okul öncesi eğitime erişimini vurgulamaktadır. Bu bağlamda çalışmada, Waldorf pedagojisinin bu evrensel hedeflerle nasıl örtüştüğü incelenmiştir. Araştırmada nitel yaklaşım benimsenmiştir. Literatür taramasının yanı sıra araştırmacının deneyimleri ve Waldorf pedagojisinden ilham alan özel bir okulda okul öncesi öğretmeni olarak üç dönem boyunca gerçekleştirdiği sınıf gözlemleri analiz edilmiştir. Mevsimsel ritüeller, sınıf içi etkinlikler ve ebeveyn katılımı süreçleri değerlendirilmiştir. Bulgular, Waldorf pedagojisinin çocuğun bütünsel gelişimini desteklediğini göstermektedir. Ayrıca çocukların oyun, masal ve ritüeller aracılığıyla kendilerini ifade etme ve katılım hakkının desteklendiği gözlenmiştir. Ebeveynlerin sürece aktif katılımı ise, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi 4.2'nin ebeveyn ve bakıcılara destek sağlanması amacına uygunluk göstermektedir. Bununla birlikte, ülkemizde yeni sayılabilecek bir yaklaşım olan Waldorf pedagojisinin kültürel bağlama uyarlanması yönünde çalışmaların geliştirilmesi gerekmektedir. Sonuç olarak Waldorf pedagojisi, erken çocuklukta çocuk haklarının temel ilkeleri olan eğitim, gelişim ve katılım hakkı ile uyumlu bir yaklaşım sunmakta; sürdürülebilirlik çerçevesinde nitelikli eğitimi destekleyen alternatif bir model olarak değerlendirilebilmektedir. Kültürel bağlama özgü uyarlamalar ve güçlü öğretmen eğitimi ile pedagojinin etkisi artırılabilir. Bu yönüyle Waldorf pedagojisi, erken çocukluk döneminde iyi uygulamalara örnek oluşturmaktadır.

Anahtar kelimeler: Waldorf pedagojisi, erken çocukluk, çocuk hakları, sürdürülebilirlik, alternatif eğitim

Okul Öncesi Dönemde Çocuklarla Felsefe (P4C) Uygulamalarına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Sevi Kent Kükürtcü ^{1,*} & Almila Elif Altan ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Kayseri Erciyes İlkokulu

² Temel Eğitim Erciyes Üniversitesi

sevikent@gmail.com

Özet

Çocuklar İçin Felsefe (P4C), çocukların düşünme ve iletişim yeteneklerini geliştirmek, onların özgün düşüncelerini ifade etmelerine imkân tanımak ve demokratik tartışma ortamları oluşturmak amacıyla tasarlanmış, topluluk temelli ve felsefi sorgulama odaklı bir eğitim yaklaşımıdır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin Çocuklar İçin Felsefe (P4C) programına ilişkin görüşlerini belirlemektir. Çalışma, okul öncesi öğretmenlerinin P4C hakkındaki bilgi düzeylerini ve yeterlilik algılarını, çocuklara uygunluğu ve katkıları hakkındaki görüşlerini, görev yapmakta oldukları okullardaki uygulama koşullarını ortaya koymayı hedeflemektedir. Araştırmada, gönüllü katılıma dayalı kolay ulaşılabılır örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini Türkiye’nin farklı illerinde görev yapan 132 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Dönemde Çocuklarla Felsefe (P4C) Uygulamalarına Yönelik Öğretmen Görüşleri” anketi uygulanmıştır. Elde edilen veriler betimsel tarama modeli ile analiz edilmiştir. Katılımcıların %97’si kadın, %3’ü erkek öğretmenlerden oluşmaktadır. Yaş dağılımında en yoğun grup %52,3 ile 41 ve üzeridir. Katılımcıların %92’si devlet okullarında, %8’i özel okullarda görev yapmaktadır. Öğretmenlerin %52,3’ü (n= 69) Felsefenin, çocukların düşünme, sorgulama ve neden-sonuç ilişkisi kurma becerilerini desteklediğini düşünmektedir. Öğretmenlerin görüşlerine en yakın ifadeyi “5” en uzak ifadeyi ise “1” ile derecelendirmelerinin istendiği değerlendirme sorularında “Çocuklarla felsefe yapılabilir” ifadesi %32 (n=42) oranında “4” ile % 22 oranında ise “5” ile derecelendirilmiştir. Öğretmenlerin P4C yaklaşımı hakkında yeterli bilgiye sahip olma düzeylerine baktığımızda öğretmenlerin % 77’si (n=102) bu ifadeye 3 ve altında derecelendirme yapmışlardır. Ankete katılan öğretmenlerin yalnızca %33’ü (n=30) P4C hakkında yeterli bilgiye sahip olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerin %52’si (n=69) P4C konusunda hizmet içi eğitim almak istediğini ifade etmiştir. Sonuç olarak, araştırma bulguları Türkiye’deki okul öncesi öğretmenlerinin P4C’nin erken çocukluk dönemine katkı sağlayabileceğini düşündüklerini, ancak teorik bilgi ve uygulama konusunda eksiklik olduğunu ortaya koymaktadır. Uygulamanın yaygınlaştırılması yönünde hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi ve materyal kaynağı sağlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuklar için felsefe, okul öncesi eğitim

Okul Öncesi Dönem Alan Becerileri ile Bütünleştirilen Çocuklar İçin Felsefe Metodu/Sorgulayan Sınıf

Nazlı Kaygusuz

Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı
nazlielmaa@gmail.com

Özet

Son yıllarda dünyada ve ülkemizde büyük bir gelişme gösteren Çocuklar için Felsefe etkinlikleri, felsefi akımlar ya da filozoflar hakkında bilgi vermeyi amaçlayan bir ders değildir. Bu yöntem; felsefi öyküler veya sanat eserleri aracılığıyla çocuklarda eleştirel, yaratıcı ve özenli düşünme becerilerini geliştirmeyi hedefleyen bir düşünme biçimidir. Etkinlikler, çocukların bir çember etrafında toplanarak sunulan sanat eseri, diyalog, kısa film, video veya felsefi öykü kitabı üzerine yöneltilen sorular aracılığıyla kendi sorularını üretebilmelerini; derinlemesine, özenli ve yaratıcı düşünebilmelerini amaçlamaktadır. Bu çalışmanın amacı ise, Sorgulayan Sınıf Projesi kapsamında Çocuklar için Felsefe etkinliklerini okul öncesi dönem alan becerileriyle bütünleştirerek öğrenmenin kalıcılığını artırmak ve bu etkinliklerin farklı alan becerileriyle birleştiğinde ortaya çıkabilecek önemli sonuçları inceleyerek alan öğretmenlerine öneriler sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi, felsefe, sorgulama, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, çember

Türkiye’de Orman Okulu Yaklaşımı ile İlgili Yapılan Tez Çalışmalarının Doküman Analizi Yöntemiyle İncelenmesi

Şeyda Maide Batmaz

Kreş ve Anaokulu Aselsan
seydabatmaz@hacettepe.edu.tr

Özet

Bu araştırmada Orman Okulu yaklaşımının gelişimi destekleyici yönlerini görünür kılmak, öğretmen ve öğrencilerin görüşleri dahilinde sürecin erken çocukluk eğitim programına uyarlanmasına katkı sağlamak düşüncesinden yola çıkarak; erken çocukluk döneminde doğanın günlük yaşamın merkezine alındığı öğrenme ortamlarının duyguları ve duyuları harekete geçirerek çocuğun sahip olduğu en üst potansiyele ulaşmasına katkı sağladığı gözlemlendiğinden Türkiye’de orman okulu yaklaşımının yaygınlaşması ve bu alanda farkındalık oluşturulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda Türkiye’de orman okulu yaklaşımı ile ilgili 2018-2023 yılları arasında yapılmış olan lisansüstü tezlerin doküman analizi yöntemiyle incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmada orman okulu yaklaşımı ile ilgili yazılan 10 lisansüstü tez çalışması ile 7 makale çalışmasına erişim sağlanmıştır. Çalışma kapsamında Orman okulu, Orman okulu yaklaşımı, tez inceleme ve okul öncesi anahtar kelimelerine yer verilmiştir. 2018-2023 yılları arasında Yükseköğretim kurulu Ulusal Tez Tarama Merkezi, Dergipark ve Scopus Veri Tabanından erişim gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulgularında; çalışmaların yayınlanma türü ,yayımlanma yılı, araştırma modeli, araştırma konusu ve veri analiz yöntemlerine yer verilmiştir. Orman okulu yaklaşımı, 1950’li yıllardan bugüne doğayı yeniden kazanma ve doğayla iç içe olma çabasını destekleyen bir eğitim yaklaşımıdır. İçerik açısından benzer farklı eğitim programları ile tüm dünyada çeşitlilikte, değişken bir gelişim süreci içinde olması, çok yönlü bir kapsamda farklı amaçlardaki örneklerini görmemizi sağlamaktadır. Çocukların doğa ortamında özgü hareket alanına sahip olmaları, gerginlik hislerinde azalmaya, güçlü bir irade kazanımında artışa katkı sağlamaktadır. Orman okulu yaklaşımında çocuklara yalnızca gerekli noktalarda müdahale edilmesi, özgüvenlerini destekleyici, öz denetimlerini teşvik edici bir ortam oluşmasında yardımcıdır. Çocuklar orman ortamında çevreyi, canlıları keşfeder, yuvarlanır, tırmanır, inşa ve yapı oyunları tasarlar, gerçek malzemeler kullanarak uygulamalar yapar ve oyunlar kurar. Bu kapsamda ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde yeni çalışmalar için gerekli olan ihtiyaç alanının belirlenmesi kolaylaşmaktadır. İncelenen çalışmalar orman okulu yaklaşımı üzerine öğretmen, veli ve idareci görüşleri hakkında yeterli sayıda çalışma yapılmadığını göstermektedir. Araştırmaların yapıldığı yılların dağılımları ve içerikleri değerlendirildiğinde; sınırlılıklar ve ihtiyaçlar daha görünür olmakta ve literatür için gerekli çalışma alanları tespit edilebilmektedir. Sürdürülebilirlik ve permakültür gelişimi için yeni çalışmalar yapılması fikri, bu araştırma sonucunda önem kazanmaktadır. Güncel olarak faaliyet gösteren ekolojik uygulamalar ve projeler hakkında farkındalık oluşturmak ve yaygınlığı sağlamak da çalışmanın bir diğer hedefleri arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelimeler: Orman okulu, Orman okulu yaklaşımı, tez inceleme, okul öncesi

Araştırmacı Öz-Yansıtmasının Metodolojik İşlevselliği: Gömülü Kurama ıkan Otoetnografik Bir Yol Hikayesi

Nazmiye Temiz ^{1,*} & zkan zgn ¹

¹ Okul ncesi ğretmenliği Çukurova niversitesi
nazmiyeteimiz@gmail.com

zet

Bu alışma farklı kültürel bağlamalarda yaşayan okul öncesi dönem çocuklarının iyi oluşunu inceleyen gömülü kuram araştırmasında bir araştırmacı olarak yaşadığım deneyimleri ve öz-yansıtma sürecimi ele almaktadır. Çalışmada otoetnografik bir yaklaşım benimsenmiş; araştırmacının kendi deneyimlerini ve yolculuğunu eleştirel bir bakışla çözümlenmesi amaçlanmıştır. Otoetnografi, etnografi ve otobiyografi öğelerini bütünleştirerek araştırmacının kişisel deneyimlerini kültürel ve metodolojik bağlamalar içerisinde sistematik bir biçimde yansıtmasına olanak tanıyan nitel bir yöntemdir. Veriler, tez sürecim boyunca tuttuğum araştırmacı günlüğü, kişisel notlarım, saha notlarım, danışmanımla yürüttüğüm görüşmeler, ayrıca çocuklar, öğretmenler, aileler ve idarecilerle gerçekleştirdiğim etkileşimlerden oluşmaktadır. Bu veriler, öz yansıtma süreciyle birlikte çözümlenmiş ve gömülü kuram araştırması yolculuğumun temel hatları ortaya çıkarılmıştır. Analiz sonucunda araştırma sürecimi şekillendiren dört temel yansıtma belirlenmiştir:

- Araştırmayı besleyen ve süreci canlı tutan kıvılcımlar,
- Farklı kültürel bağlamalarda yaşanan uyumlanma deneyimi,
- Süreç boyunca karşılaşılan engeller ve dirençler,
- Araştırmayı mümkün kılan destekleyici unsurlar.

Bu yansımalar, gömülü kuram araştırmalarının yalnızca teknik bir süreç değil, aynı zamanda araştırmacının kişisel ve kültürel yolculuğunu da içeren bütüncül bir deneyim olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, çalışma hem gömülü kuram yöntemine yeni başlayan araştırmacılar hem de farklı bağlamalarda görünürlüğü düşük dezavantajlı gruplarla çalışacak araştırmacılar için yol gösterici bir perspektif sunmaktadır. Çalışma, z-yansıtma ve kültürel duyarlığın önemine dikkat çekerek araştırmacıların kendi konularını eleştirel biçimde değerlendirmelerinin süreci nasıl zenginleştireceğini ortaya koymaktadır. Böylece, otoetnografik yaklaşımın gömülü kuram araştırmalarına katkı sağlayan yenilikçi bir boyut sunma potansiyeli olduğunu vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: gömülü kuram, dezavantajlı çocuklar, erken çocukluk eğitimi, otoetnografi.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Sosyal Alan İçeriklerinin Analizi: Öğretmen Özerkliği ve Esnek Planlama Olanakları

Yusuf Uçkan

Okul Öncesi Öğretmenliği Kastamonu Üniversitesi
yusuf.uçkan@hotmail.com

Özet

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı, Türkçe, matematik, fen, sosyal, hareket ve sağlık, sanat ile müzik alanlarında 36-48 ay, 48-60 ay ve 60-72 ay gelişim düzeylerini kapsayacak biçimde alan matrisleri ile yapılandırılmış olup, bu matrisler alan becerileri, bütünleşik beceriler, süreç bileşenleri, öğrenme çıktıları ve alt öğrenme çıktıları başlıkları altında detaylandırılmıştır. Bu araştırma, söz konusu programın yalnızca sosyal alan bileşenleri ile sınırlı tutulmuş olup, ilgili alanın içerikleri tablolar halinde sunulmuş ve öğretmene tanıdığı esneklik düzeyi bağlamında ele alınmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmış, veriler içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir. Analizler, sosyal alanda yer alan öğrenme çıktılarının kapsamlı ve sistematik bir yapı sunduğunu, ancak uygulamada öğretmenlerin pedagojik yaratıcılıklarını ve esnek planlama imkânlarını sınırlandırabileceğini göstermektedir. Bulgular, sosyal alanın programda güçlü bir yapısal bütünlük sergilediğini, ancak öğretmen özerkliğini daraltan yönleri nedeniyle uygulamada çeşitli zorluklar yaratabileceğini ortaya koymakta; sonuç olarak programın sosyal alan bileşenlerinde etkililiği artırmak için öğretmene daha geniş hareket alanı tanıyacak düzenlemelere ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Ayrıca araştırmacı tarafından öğretmen esnekliğini desteklemek amacıyla günlük ve aylık plan örnekleri geliştirilmiş, böylece programın uygulama sürecine katkı sağlayacak alternatif modeller önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Sosyal, Öğretmen, Esneklik

Okul Öncesi Toplama ve Çıkarma Problemlerinde Çocukların Çözüm Stratejilerinin İncelenmesi

Kevser Koç^{1,*} & Yusuf Koc²

¹ Temel Eğitim İstanbul Medeniyet Üniversitesi

² İlköğretim Matematik Öğretmenliği Kocaeli Üniversitesi

koc.kevser@gmail.com

Özet

Okul öncesi dönemde çocukların toplama ve çıkarma becerilerini nasıl geliştirdiklerini anlamak, erken matematik eğitiminin temel taşlarından biridir. Önceki araştırmalar çocukların sayma stratejilerini ve manipülatiflerin rolünü incelemiş olsa da, çocukların toplama ve çıkarma gerektiren gerçek hayattaki problem çözme durumlarına nasıl yaklaştıkları hakkında çok az şey bilinmektedir. Bu çalışma, çocukların günlük yaşamda karşılaştıkları gerçek matematik problemlerini çözdükleri sınıflarda çekilen video kayıtlarını temel almaktadır. Amaç, çocukların kullandıkları stratejilerin çeşitliliğini ve yaklaşımlarının, bireysel mi yoksa işbirliği içinde mi çalıştıklarına ve somut araçlar mı yoksa zihinden hesaplama mı yaptıklarına bağlı olarak nasıl değiştiğini araştırmaktır.

Araştırmanın verileri İstanbul'da özel bir okul öncesi kurumun üç farklı sınıfından toplanmıştır. Sınıfların ikisi 5 yaş (15 ve 16 kişi) diğeri ise 4 yaş (8 kişi) çocuklardan oluşmaktadır. Her üç öğretmen (biri lise diğeri önlisans) de çocuk gelişimi alanında eğitim almışlardır. Beş yaş öğretmenleri 15 ve 16 yıl deneyime sahipken dört yaş öğretmeni 5 yıl deneyime sahiptir. Öğretmenler araştırma boyunca okul öncesi matematik odaklı bir hizmetiçi eğitime katıldılar. Yıl boyunca süren eğitimlerde haftalık yüz yüze eğitimler ve bir dijital iletişim platformu aracılığıyla paylaşımlar yapıldı. Program süresince problem çözme seminerleri yapıldı ve öğretmenler öğrendiklerini sınıflarında uyguladılar. Bu problem çözme etkinlikleri video ile kaydedildi. Her öğretmenin sınıfından 30'ar video seçildi. Bu videolardaki stratejiler Carpenter ve Moser'in çocukların çözüm kategorilerinden uyarlanan bir kodlama çerçevesi kullanılarak analiz edilmektedir (örneğin, doğrudan modelleme, üstüne sayma, hepsini sayma, ayırıştırma, bilinen stratejilerin kullanımı). Her çocuğun problem çözme süreci, bağlam, araç kullanımı ve sosyal etkileşim şekillerine dikkat edilerek ayrıntılı olarak incelemektedir. Ön analizler, özellikle küçük çocuklarda somut araçların doğrudan modelleme ve sayma stratejilerini desteklediğini, zihinden çözüm stratejilerinin ise daha büyük veya daha deneyimli çocuklar tarafından daha sık kullanıldığını göstermektedir. Grup ortamları genellikle açıklamalara fırsat sağlamıştır.

Analizler devam etmekte olup alana katkı sağlayacak anlamlı bulgular elde edileceği görülmektedir. Araştırmanın hizmetiçi eğitim alan öğretmenlerin sınıflarındaki çocukların problem çözme süreçlerinin anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, öğretmen eğitimi, erken matematik, problem çözme

Joan Miró Temelli Sanat Etkinliklerinin Okul Öncesi Çocukların Sanat Eleştirisi Becerilerine Etkisi

İlayda Kimzan ^{1,*} & Kader Karadeniz Akdoğan ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Ankara Üniversitesi

ilaydakimzan@mu.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitimi Programında yer alan sanat alanı becerilerini geliştirmeye yönelik hazırlanan sanat etkinliği programının etkisini incelemektir. Okul öncesi dönemde sanat, çocukların yaratıcılıkları, eleştirel düşünme becerileri, ifade becerileri ve estetik duyarlılıklarının gelişmesini destekleyen temel öğrenme alanlarından birisidir. Bu bağlamda, bu çalışma özellikle çocukların sanat eleştirisi becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Araştırma 60-72 aylık 17 çocukla, ön test-son test tek gruplu deneysel desen yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Araştırmada, ön test ve son test sürecinde ölçme aracı olarak “Sanat Eleştirisi Rubriği (Çelebi ve Acer Çakar, 2022)”, uygulama sürecinde de araştırmacılar tarafından hazırlanan, modern sanatın önemli temsilcilerinden olan Joan Miró'nun farklı tekniklerle yapılmış, çocukların sanat türlerini ve tekniklerini kolaylıkla anlamalarını sağlayacak soyut ve sembolik özelliklere sahip 7 eserin kullanıldığı etkinlikler kullanılmıştır. Uygulama sürecinde çocuklarla hem sanat eleştirisi etkinlikleri gerçekleştirilmiş hem de çocukların sanatsal uygulamalar yaparak deneyim kazanmaları sağlanmıştır. Bu çalışmada, 15 katılımcıya uygulanan ön test ve son test puanları karşılaştırılmıştır. Betimsel istatistikler incelendiğinde: Ön Test Puanları: Ortalama 15,33 (Standart Sapma: 4,152), minimum değer 9, maksimum değer 25 olarak hesaplanmıştır. Son Test Puanları: Ortalama 25,53 (Standart Sapma: 3,044), minimum değer 19, maksimum değer 30 olarak hesaplanmıştır. Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları, son test puanlarının ön test puanlarına kıyasla anlamlı bir artış gösterdiğini ortaya koymuştur. Tüm 15 katılımcının son test puanları ön test puanlarından daha yüksek çıkmış olup, negatif sıralar gözlenmemiştir. Test istatistikleri şu şekildedir: Z Değeri: -3,424 (Negatif sıralara dayalı). Asimptotik Anlamlılık (2-tarafı): 0,001 ($p < 0,05$, istatistiksel olarak anlamlı). Bu bulgular, uygulanan müdahale veya eğitim sürecinin katılımcıların performansında olumlu bir etki yarattığını desteklemektedir.

Çalışmanın sonuçları, ön test ve son test puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir ($p = 0,001$). Son test ortalaması (25,53), ön test ortalamasından (15,33) belirgin şekilde daha yüksektir, bu da müdahalenin etkili olduğunu ve katılımcıların bilgi veya beceri düzeyinde önemli bir iyileşme sağladığını işaret etmektedir. Araştırmacılar, bu tür çalışmaların bilimsel temellerini güçlendirmek ve genellenabilirliği artırmak için uzun vadeli takip çalışmaları yapabilir, ön test son test kontrol gruplu deneysel desenler kullanabilir ve örneklem genişletilerek nicel veriler çoğaltılarak yeni araştırmalar planlanabilir. Eğitimciler sanat eleştirisini etkili bir şekilde kullanıp programlarına dahil edebilir ve aile katılımı ile destekleyebilir. Milli Eğitim Bakanlığı aracılığıyla okul öncesi öğretmenlerine sanat eğitimi odaklı zorunlu eğitimler hizmet içi eğitim süreçlerine dahil edilebilir. Çocukların sanatsal gelişim süreçlerini takip edebilmek için ulusal düzeyde ölçme araçları geliştirilebilir.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi dönem, sanat eğitimi, sanat eleştirisi, maarif modeli

Bahçecilik Etkinlikleri Yoluyla Okul Öncesi Çocukların Bitkilere İlişkin Anlayışlarının İncelenmesi

Nur Evşan Kocaçolak ¹, Melike Sarısakal ^{2,*}, Sezen Çiçek Apaydın ³ & Ebru Aktan Acar ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

² Fen Bilgisi Öğretmenliği Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

³ Fizik Öğretmenliği Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

sarisakalmelike1@gmail.com

Özet

Erken çocukluk döneminde öğrenme, bireyin yaşam boyu edineceği bilgi, beceri ve tutumların temellerinin atıldığı kritik bir dönemdir. Bu süreçte çocukların ilk öğrenme kaynağı olan doğayla etkileşimlerinin artırılması, öğrenme deneyimlerini zenginleştirmektedir. Doğa temelli öğrenmenin çocukların merakını, gözlem becerilerini ve çevreye karşı duyarlılıklarını geliştirdiği araştırmalarda vurgulanmıştır. Okul öncesi dönemde çocukların doğayla etkileşimleri, onların bilimsel kavram gelişiminde de önemli bir rol oynamaktadır. Bu etkileşimi güçlendirecek uygulamalar arasında bahçecilik çalışmaları öne çıkmaktadır. Bahçecilik etkinlikleri, çocukların doğayla doğrudan temas kurmasını sağlayarak öğrenmeyi somut ve deneyimsel biçimde destekler. Ancak literatürdeki çalışmaların çoğu ilkökul düzeyinde yürütülmüş olup, okul öncesi dönemde özellikle bahçecilik etkinlikleri yoluyla çocukların bitkilere dair anlayışlarını inceleyen araştırmalar sınırlıdır. Özellikle “bitki anlayışı” üzerine yapılan çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Çocukların bitkilerin canlılık özelliklerini kavrama süreçleri, büyüme ve ihtiyaçlarına ilişkin açıklamaları çoğunlukla yüzeysel kalmakta ve hayvanlara yönelik kavram anlayışlarına kıyasla daha az araştırılmaktadır. Ayrıca Türkiye bağlamında okul öncesi dönemde bahçecilik uygulamalarını merkeze alan nitel araştırmalar yok denecek kadar azdır. Bu çalışma, çocukların kendi ifadeleri üzerinden bitkilere ilişkin anlayışlarını inceleyerek hem ulusal hem de uluslararası literatürdeki bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır.

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönemdeki çocukların bitkilere ilişkin anlayışlarını yakından tanımak ve bahçecilik etkinliklerinin bu anlayışlar üzerindeki etkisini ortaya koymaktır. Araştırmanın deseni, nitel araştırma yöntemlerinden örnek olay desenidir. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla toplanmıştır. Görüşme formunda “Bitkiler canlı mıdır?”, “Hiç bitkiye dokundun mu?”, “Sence toprakta neler olabilir?” gibi sorular yer almakta ve bu sorular hem çocukların duyuşal deneyimlerini hem de kavramsal düşüncelerini ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Araştırmanın çalışma grubunu ÇABAÇAM’da eğitim gören 5–6 yaş grubundan 20 çocuk oluşturmaktadır. Araştırma sürecinde ilk olarak uygulanacak bahçecilik etkinlikleri planlanmış, ardından görüşme soruları hazırlanmıştır. Görüşme formu ve etkinlikler uzman görüşüne sunulmuş, gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra uygulama öncesinde çocuklarla bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Daha sonra sekiz hafta süren bahçecilik etkinlikleri yürütülmüştür. Bu etkinlikler şöyledir: çeşitli tohumların incelenmesi, kompost ve bahçecilik üzerine kitapların okunması, ekim ve kompost alanlarının oluşturulması, fındık turp ekimi yapılması, kompost alanının karıştırılması ve bitkinin büyümesi için düzenli olarak sulanıp yabancı otların temizlenmesi, sera alan gezisi, fındık turp hasadı. Bahçecilik uygulamalarının ardından çocuklarla yeniden görüşmeler yapılmıştır.

Elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Öntest sonuçlarında, çocukların bitkilere yönelik anlayışlarının daha çok yüzeysel özelliklerle sınırlı olduğu görülmüştür. Örneğin, “bitkiler hareket etmediği için cansızdır” şeklinde tanımlamalar yapmışlar; toprağı ise çoğunlukla oyun aracı olarak nitelendirmişlerdir. Ancak son testlerde, bitkilerin büyüebilmesi için toprak, su ve güneşin gerekli olduğunu ifade ettikleri ve bitkilerin büyümesini “tıpkı bizim gibi yemek yeme” benzetmesiyle açıkladıkları görülmüştür. Ayrıca toprakla ilgili gözlemlerini daha ayrıntılı biçimde aktarmışlardır.

Bu bulgular, bahçecilik etkinliklerinin çocukların bitkilere dair kavramsal anlayışlarını geliştirmede etkili bir yöntem olduğunu desteklemektedir. Çocukların doğaya dokunarak, gözlemleyerek, koklayarak ve hissederek öğrenmeleri, kavramları yalnızca sözcüklerden ibaret olmaktan çıkarıp deneyime dönüştürmektedir. Onlar için bahçe, hem bir öğrenme ortamı hem de doğayla bağ kurdukları bir oyun alanı haline gelmiştir. Sonuç olarak, okul öncesi eğitimde doğa temelli etkinliklerin, özellikle bahçeciliğin, daha geniş yer bulması gerektiği söylenebilir. Çocukların erken yaşta doğayla böylesi güçlü bir bağ kurmaları, hem bilimsel kavramları anlamalarını hem de çevreye karşı duyarlı bireyler olarak gelişmelerini destekleyebilir.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi eğitim, bahçecilik, bitki anlayışı, doğa temelli öğrenme

Erken Çocuklukta Çocuk Dostu Kitap Uygulamaları Rehberi ve Akademisyen Görüşlerinin İncelenmesi

Ceylan Yalçın^{1,*}, Aslıhan Belen¹ & Hasan Er¹

¹ Çocuk Gelişimi Bursa Uludağ Üniversitesi
yalcinceylan065@gmail.com

Özet

Erken çocukluk döneminde çocuk dostu kitap uygulamaları, çocukların edebiyat ürünleriyle bağ kurmalarına ve kitaba/okumaya ilişkin olumlu tutum geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Bu araştırmanın amacı, alanyazındaki çocuk dostu kitap uygulamalarını inceleyerek erken çocuklukta uygulanabilecek, çocukların gelişimlerini destekleyecek örneklerin belirlenmesidir. Ayrıca, çocuk edebiyatı alanında çalışan akademisyenlerin görüşleri de araştırma kapsamına incelenmiştir. Araştırma sonuçlarının, bir rehberde bir araya getirilerek çocuk edebiyatına ilgi duyanlarla paylaşılması hedeflenmektedir. Çocuk dostu kitap uygulamaları, öğretmenler ve ebeveynler için kolay ulaşılabilir hale getirilmelidir. Hazırlanacak rehber; ailelerin ev ortamında çocuklarıyla kitap okuyarak ve kitaplarla ilişkili oyunlar oynayarak nitelikli zaman geçirmelerini, öğretmenlerin sınıflarında estetik kitap merkezleri oluşturmalarını destekleyecektir. Araştırmada nitel yöntemler kullanılmış; doküman incelemesi yoluyla çocuk dostu kitap uygulamalarına ilişkin çalışmalar taranmış, çocuk edebiyatı alanında çalışmalar yürüten akademisyenlerle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler içerik analiziyle incelenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda; çocuk kitabı seçim kriterleri, çocuk dostu kitap uygulamaları, çocuk kitabı materyalleri, açık hava kütüphaneleri, örnek kütüphane ortamları ve melodik kitaplar başlıklarını içeren “Erken Çocuklukta Çocuk Dostu Kitap Uygulamaları Rehberi” hazırlanmıştır. Akademisyen görüşlerinden elde edilen bulgulara göre çocuk dostu kitap seçiminde didaktik olmayan içerik, farklılıklara saygı, çocuğun gelişimsel ve duygusal gerçekliğine uygunluk ve erişilebilirlik ölçütleri öne çıkmaktadır. Ayrıca etkileşimli okuma, oyunlaştırma ve aile katılımı gibi yöntemlerin çocukların öğrenme süreçlerini zenginleştirdiği; kütüphane ve okuma ortamlarının çocuk merkezli, kapsayıcı ve erişilebilir biçimde düzenlenmesinin önem taşıdığı vurgulanmıştır. Bu sonuçlar, erken çocuklukta kitapla kurulan ilişkinin niteliğini artırmak için yol gösterici bir çerçeve sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Çocuk Edebiyatı, Akademisyen Görüşleri, Çocuk Dostu Kitap Uygulamaları Rehberi, Erken Çocukluk Eğitimi

Bu çalışma, TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı tarafından desteklenmiştir. 02.06.2024 tarihinde aramızdan ayrılan çocuk gelişimi programı mezunu Rabia Nezihe KARA-KUŞ'un aziz hatırasına ithaf edilmiştir.

Bilişten İletişime: Okul Öncesi Çocuklarda Yürütücü İşlevlerin Akran İlişkilerine Etkisi

Betül Koçak ^{1,*} & Gülçin Güven ²

¹ Çocuk Gelişimi Gülin Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

² Temel Eğitim Bölümü Marmara Üniversitesi

kock.betul@gmail.com

Özet

Bu araştırma, okul öncesi dönemdeki çocukların yürütücü işlev becerilerinin akran ilişkileri üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. İlişkisel tarama modeline dayanan çalışma, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında İstanbul'daki özel ve devlet okul öncesi kurumlarına devam eden 36-72 aylık çocuklardan oluşan bir örneklem grubuyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, yürütücü işlevler ile akran ilişkileri arasındaki ilişkiyi analiz etmek amacıyla "Çocukluk Dönemi Yürütücü İşlev Envanteri (Ebeveyn Formu)" ve "Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği (Ebeveyn Formu)" kullanılmıştır.

Veri analizlerinde bağımsız gruplar için t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Pearson korelasyon testi gibi istatistiksel yöntemler uygulanmıştır. Elde edilen bulgular, çocukların yürütücü işlev becerilerinin yaş, cinsiyet, kardeş sayısı ve ebeveynlerin öğrenim düzeyi gibi değişkenlerden nasıl etkilendiğini ortaya koymuştur. Çalışma sonuçlarına göre 48-60 ay grubundaki çocuklar, 60-72 ay grubuna kıyasla yürütücü işlevlerde daha yüksek puan almıştır. Çalışma belleği becerileri kardeş sayısına göre farklılık gösterirken, önleyici kontrol becerileri açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Sosyo-ekonomik düzeyin yürütücü işlevler üzerinde belirgin bir etkisi tespit edilmemiştir.

Ebeveynlerin öğrenim düzeyi, çocukların akran ilişkilerinde farklılaşmaya neden olmuştur. Üniversite mezunu ebeveynlerin çocuklarının, arkadaşlık kurma ve empati geliştirme becerilerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yürütücü işlevlerin akran ilişkilerine etkisi incelendiğinde, çalışma belleği ve önleyici kontrol becerilerinin düşük olması, akran zorbalığına yatkınlığı artırırken; güçlü yürütücü işlev becerilerine sahip çocukların arkadaşlık ve empati/prososyal davranışlarda daha başarılı olduğu görülmüştür.

Araştırma, yürütücü işlev becerilerinin çocukların sosyal gelişimi üzerinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bu doğrultuda, çocukların yürütücü işlev becerilerini geliştirmeye yönelik erken müdahale programlarının okul öncesi eğitimde yaygınlaştırılması önerilmektedir. Ayrıca, ebeveynlerin ve öğretmenlerin yürütücü işlev becerileri ile akran ilişkileri arasındaki bağlantıyı güçlendirecek etkinliklerle desteklenmesi gerekmektedir. Gelecekte yapılacak araştırmalar için farklı sosyo-ekonomik grupları kapsayan geniş örneklem gruplarıyla yürütücü işlevlerin sosyal becerilere etkisinin daha detaylı analiz edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Dönem, Çocuk, Yürütücü İşlev, Akran İlişkileri, Sosyal Gelişim

Okul Öncesi Döneme Yönelik Hikâye Kitaplarının Maarif Modeli Erdem- Değer -Eylem Çerçevesinde İncelenmesi

Merve Şahin

Çocuk Gelişimi Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
mervesahin@comu.edu.tr

Özet

Bu araştırma, okul öncesi eğitim sürecinde karakter ve değer eğitimi açısından önemli bir araç olan hikâye kitaplarını, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen Okul Öncesi Maarif Modeli'nin "Erdem-Değer-Eylem" yaklaşımı temelinde incelemeyi amaçlamaktadır. Değerler eğitimi, bireylerin kişilik gelişiminde ve toplumsal uyum becerilerinde belirleyici bir rol oynamakta; okul öncesi dönem ise bu eğitimin temellerinin atıldığı kritik bir gelişim evresi olarak öne çıkmaktadır. Çocukların sosyal, duygusal ve ahlaki becerilerinin gelişiminde hikâye kitapları etkili birer araç olarak kullanılmakta; ancak bu kitapların içeriğinde yer alan değerlerin niceliği, niteliği ve sunulmuş biçimi çoğu zaman sistematik biçimde analiz edilmemektedir. Bu araştırma, bu boşluğu doldurmayı ve okul öncesi döneme uygun içeriklerin, eğitim politikalarıyla ne derece örtüştüğünü değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda, 3-4, 4-5 ve 5-6 yaş gruplarında en sık tercih edilen hikâye kitapları öğretmenlerle yapılan görüşmeler yoluyla belirlenecek, toplamda yaklaşık 30 kitap içerik analizi yöntemiyle değerlendirilecektir. Analiz sürecinde, kitaplarda yer alan karakterlerin sergilediği davranışlar ve olay örüntüleri modelde tanımlanan adalet, aile bütünlüğü, çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, estetik, mahremiyet, merhamet, mütevazılık, özgürlük, sabır, sağlıklı yaşam, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik gibi temel değerler ışığında kodlanacak ve bu değerlerin kitap içeriklerine nasıl, ne düzeyde ve hangi yaklaşımla yansıtıldığı sistematik biçimde ortaya konacaktır. Araştırma, nitel araştırma desenine sahip olup, doküman incelemesi yöntemi temel alınarak yürütülecektir. Veriler, betimsel analiz ile çözümlenecek ve her yaş grubuna ait kitaplar arasında değer sunumu bakımından benzerlikler ve farklılıklar değerlendirilecektir. Bu sayede, değerlerin çocukların gelişim düzeylerine uygun olarak nasıl işlendiği ve hangi değerlerin hangi yaş grubunda daha ağırlıklı olarak sunulduğu analiz edilecektir. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin sınıf içi uygulamalarında, yayıncıların ise nitelikli kitap üretiminde referans alabilecekleri somut veriler sunacaktır. Elde edilen sonuçlar kongrede sunulacak okul öncesi eğitim politikaları, materyal geliştirme süreçleri ve değer temelli eğitimin uygulanabilirliği açısından katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, Maarif Modeli, Hikâye kitapları

Çocukların Ölüm Sonrası Yas Sürecine Yönelik Pedagojik Destek Modeli: Sinematik Temsiller Üzerine Nitel Bir İnceleme

Seda Nursena Şahin¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Çukurova Üniversitesi
sedanursenas@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, çocukluk döneminde yaşanan ölüm temelli yas süreçlerinin sinemadaki temsili aracılığıyla çocukların duygusal tepkilerini, bilişsel anlamlandırmalarını ve başa çıkma stratejilerini kapsamlı biçimde incelemek; elde edilen bulgular doğrultusunda öğretmenlerin sınıf içi destekleyici yaklaşımlar geliştirmelerine katkı sunabilecek işlevsel bir model önermektir. Yas, yaşamın kaçınılmaz bir parçası olmakla birlikte, çocuklar için gelişimsel ve duygusal açıdan karmaşık, çoğu zaman sözel olarak ifade edilmesi güç bir deneyimdir. Özellikle okul öncesi dönemde, çocukların bilişsel kapasite ve duygusal farkındalıkları, kayıpları anlamlandırmalarını sınırlamakta; bu da tepkilerinin yanlış yorumlanmasına neden olabilmektedir. Yas sadece bir yakının ölümüyle sınırlı değildir; ancak bu çalışma, ölüm temelli kayıpların sinematik temsiline odaklanarak çocukların yas deneyimlerinin derinlemesine kavranmasını amaçlamaktadır. Sinemanın, çocukların yas sürecini anlamada empati ve duygusal farkındalık geliştiren pedagojik bir araç olabileceği vurgulanmakta; öğretmenlerin sınıf ortamında ölüm sonrası yaşanan kayıpları fark edebilmesi ve uygun destek stratejileri geliştirebilmesi için bir model önerilmektedir. Araştırma, nitel desende durum çalışması ve doküman analizi yöntemleriyle yürütülmüştür. Araştırmanın hedef kitlesi, ölüm temelli kayıplar yaşayan 3–6 yaş arası okul öncesi dönem çocuklarıdır. Ancak veri doğrudan çocuklardan değil, çocukluk yasına dair sinematik temsiller üzerinden toplanmıştır. Bu nedenle çalışma grubunu, çocuk karakterlerin merkeze alındığı üç uzun metrajlı sinema filmi oluşturmaktadır. İncelemede yer alan “Ateşböceklerinin Mezarı” (Japonya), “Close” (Belçika) ve “93 Yazı” (İspanya) adlı filmler, çocukluk ve yas temalarını belirgin şekilde işlemeleri, çocuk karakterlerin merkezde yer alması ve çocuk ruh sağlığına dair görünür tepkiler barındırmaları nedeniyle amaçlı örnekleme ile seçilmiştir. Filmler, farklı kültürel bağlamları temsil etmeleri ve sanatsal nitelikleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. Kuramsal çerçevede Kübler-Ross’un beş aşamalı yas modeli, Worden’in dört yas görevi ve Stroebe-Schut’un ikili süreç modeli temel alınmıştır. Veriler içerik analiziyle çözümlenmiş; analiz süreci ön izleme, not alma, açık kodlama, tematik sınıflama ve kuramsal karşılaştırmalarla yürütülmüştür. Kodlamaların güvenilirliği, iki bağımsız araştırmacı ve Görüş Birliği Yüzdesi yöntemiyle sağlanmıştır. Ayrıca Lincoln ve Guba’nın geçerlik-güvenirlilik ilkeleri dikkate alınmıştır. Araştırma sürecinde etik kurallar gözetilmiş; kullanılan filmlerin analizinde telif haklarına saygı gösterilmiştir. Filmlerdeki çocuk karakterler, ölüm sonrası yas sürecinde yalnızlık, öfke, suçluluk ve içe çekilme gibi tepkiler göstermiştir. Bu duygusal tepkiler, gelişimsel özellikler ve çevresel destek unsurlarına göre şekillenmiştir. Analizler sonucunda dört ana tema belirlenmiştir: tanıma, destek, dışavurum ve güçlenme. Ateşböceklerinin Mezarı filminde tanıma teması öne çıkmakta; karakter, kaybı anlamlandırmakta zorlanmaktadır. Close filminde ise yetişkinlerle kurulan güven ilişkisi, çocuğun yas sürecine olumlu katkı sağlamaktadır. Dışavurum, çocukların karmaşık duygularını oyun, sanat ya da sözlü anlatımla ifade ettikleri süreçleri kapsamaktadır. 93 Yazı filminde ise karakterin duygusal dayanıklılık geliştirdiği ve yaşla başa çıkma becerilerinde güçlendiği gözlemlenmiştir. Bulgular, yas sürecinin bireysel ve sosyal yönlerini ortaya koymakta; pedagojik desteklerin bu süreçteki rolüne işaret etmektedir. Araştırma bulgularından yola çıkarak geliştirilen “Yaşla Başa Çıkma ve Güçlenme Modeli”, çocukların ölüm sonrası yas süreçlerini anlamaya ve pedagojik olarak

desteklemeye yönelik kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır. Model, öğretmenlere sınıf içinde gözlem yapma, empatik iletişim kurma, duyguları fark edip adlandırma, duygusal güven ortamı oluşturma ve yasa ilgili duyguları oyun, sanat ile hikâye yoluyla ifade ettirme konusunda sistemli bir yol haritası sağlamaktadır. Örneğin, öğretmenler çocukların davranış değişimlerini gözlemleyip olası yas sürecini değerlendirebilir; duyguların ifade edilmesini destekleyen etkinlikler düzenleyebilir ve güvenli bir ortam yaratarak çocukların duygusal yüklerini hafifletmelerine katkı sunabilirler. Film temelli farkındalık etkinlikleriyle desteklenen bu modelin, öğretmen eğitim programlarında kullanılması önerilmektedir. Böylece öğretmenler, çocukların yas süreçlerine yalnızca duygusal destek vermekle kalmayıp, onların psikolojik güçlenme ve olgunlaşmasına da katkı sağlayabilirler. Araştırma, çocukluk yasının travmatik bir deneyim olmasının yanı sıra duygusal farkındalık, anlam kurma ve psikolojik esneklik geliştirme süreci olduğunu ortaya koymaktadır. Sinema, bu süreci görünür kılmada ve öğretmenlerde empati ile duyarlı müdahale becerileri geliştirmede etkili ve dönüştürücü bir araçtır.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk yas süreci, duygusal dayanıklılık, film temelli pedagoji, okul öncesi eğitim, destekleyici sınıf modeli

Çocuk Kitaplarında Saklı Güç: Mindfulness ve Sosyal Duygusal Beceriler

Funda Eda Tonga Çabuk¹

¹Okul Öncesi Öğretmenliği Ted Üniversitesi
eda.tonga@tedu.edu.tr

Özet

Bu çalışma, Türkiye’de yayımlanan resimli çocuk kitaplarında mindfulness temalarının sosyal duygusal öğrenme çerçevesinde nasıl ele alındığını incelemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, araştırmanın temel sorusu şu şekilde belirlenmiştir: Resimli çocuk kitaplarında mindfulness temaları sosyal duygusal öğrenme bağlamında nasıl temsil edilmektedir? Araştırma, nitel desende kurgulanmış ve içerik analizi yöntemiyle yürütülmüştür. 2010–2024 yılları arasında Türkiye’de yayımlanmış, 3-8 yaş grubuna yönelik mindfulness temaları içeren ve belirlenen dahil etme ölçütlerine uygun 42 kitap örnekleme dâhil edilmiştir. Kitaplar; farkındalık, duyular, nefes egzersizleri, duygular, empati, doğayla bağ kurma ve şefkat gibi temalar doğrultusunda hem sözel hem görsel içerikleri açısından analiz edilmiştir. Kodlama süreci iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak yürütülmüş, uzman görüşleriyle desteklenerek geçerlik ve güvenilirlik sağlanmıştır. İncelenen kitaplarda mindfulness temalarının sıklıkla duyguların tanınması ve düzenlenmesi, başkalarının duygularını anlama, anı yaşama ve doğayla bağ kurma gibi sosyal duygusal becerileri destekleyici biçimde yer aldığı görülmüştür. Görsel içeriklerde ise doğa, sessizlik, göz teması ve sarılma gibi duygusal ve duygusal temsiller ön plana çıkmaktadır. Temaların yoğunluğu kitaplar arasında farklılık göstermektedir; bazı kitaplarda mindfulness açık biçimde işlenirken, bazılarında farkındalık ve empati temaları dolaylı yollarla sunulmaktadır. Ayrıca, bazı kitaplarda sosyal duygusal beceriler sade ve doğrudan bir anlatımla ele alınırken, bazılarında metin ile görseller arasında bütüncül bir uyum dikkat çekmektedir. Resimli çocuk kitapları, erken çocukluk döneminde sosyal duygusal becerilerin gelişimini desteklemede etkili araçlar sunmaktadır. Bu kitapların eğitimciler ve ebeveynler tarafından bilinçli şekilde kullanılması, çocukların duygusal farkındalık, empati ve öz düzenleme becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayabilir. Ayrıca, çocuk edebiyatı temelli mindfulness programlarının tasarlanmasına da zemin hazırlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Mindfulness, sosyal duygusal öğrenme, çocuk kitapları, farkındalık, erken çocukluk

5 Yaş Çocuklarının Yaşam Becerilerine İlişkin Ebeveyn ve Öğretmen Görüşleri: Bir İhtiyaç Belirleme Çalışması

Melda Şen ^{1,*} & Nevra Atış Akyol ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Okul Öncesi Öğretmenliği Ankara Üniversitesi
meldasahin90@gmail.com

Özet

Bu çalışma 5 yaş çocuğu olan ebeveynlerin ve okul öncesi öğretmenlerinin 5 yaşındaki çocukların sahip olması gereken yaşam becerilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesini amaçlamaktadır. Nitel araştırma yöntemi ile planlanan bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış ve içerik analizi yöntemi kullanılarak veriler analiz edilmiştir. Çalışma grubunu ulaşılabilir örneklem yoluyla gönüllü on okul öncesi öğretmeni ve on ebeveyn olmak üzere toplam yirmi katılımcı oluşturmuştur. Öğretmenler ve ebeveynler için ayrı hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formlarında Dünya Sağlık Örgütü tarafından belirlenmiş olan on temel yaşam becerisinin her biri için ayrı ayrı sorular sorulmuştur. Görüşmeler araştırmacı tarafından bire bir yüz yüze gerçekleştirilerek veri kaybının önlenmesi için görüşmelerin ses kayıtları alınmıştır. Görüşmelerin birebir yazılı dökümleri yapılarak veriler o dökümler üzerinden analiz edilmiştir. Bulgular incelendiğinde, çocukların en zorlandığı ve desteklenmesi gereken en önemli yaşam becerileri kişiler arası ilişkiler ve iletişim becerileri olarak görülmek ile birlikte stresle baş etme ve duyguları düzenleme becerilerinde de olumsuz davranışlar sıklıkla ifade edilmiştir. Katılımcıların, çocukların yaşadıkları problem durumları ile ilgili verdikleri cevaplar özellikle kişiler arası ilişkiler ve iletişimi ön plana çıkarmıştır. Ancak kişiler arası ilişkiler ve iletişim becerilerine yönelik sorular ayrı ayrı sorulduğunda daha çok olumlu ifadeler yer almıştır. Hem öğretmenler hem de ebeveynler, yaşam becerilerinin desteklenmesinde en çok öğretimsel yöntemlerin ve aile ile iş birliğinin önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Sonuç olarak, çocukların en zorlandıkları alanların kişiler arası ilişkiler ve iletişim olduğu, stresle baş etme ve duyguları düzenleme becerilerinin de desteklenmeye ihtiyaç birer beceri olarak görüldüğü; kişiler arası ilişki ve iletişim becerilerine ilişkin ayrı ayrı sorularda olumlu ifadeler yer alsa da çocukların yaşadıkları problem durumlara ait verilen cevaplarda bu becerilerde zorluklar yaşadıkları; yaşam becerilerinin desteklenmesinde ise öğretimsel yöntemlerin ve aile ile iş birliğinin gerekli olduğu ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yaşam becerileri, okul öncesi, ihtiyaç analizi

Okul Öncesi Çocuklara Yönelik Çatışma Çözme Becerileri Etkinliklerinin Etkililiğinin Değerlendirilmesi

Ahmet Bora ^{1,*} & Aslı Yıldırım ²

¹ Çocuk Gelişimi Süleyman Demirel Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü Anadolu Üniversitesi

ahmetbora@sdu.edu.tr

Özet

Çatışma, bireylerin istek, ihtiyaç ve beklentilerinin örtüşmediği durumlarda ortaya çıkan doğal bir sosyal etkileşim biçimidir. Erken çocukluk döneminde çatışmalar sıklıkla paylaşım, sıra bekleme ve grup içinde yer alma gibi sosyal durumlarda gözlenmekte olup, bu süreçler çocukların sosyal becerilerinin gelişmesi açısından önemli fırsatlar sunar. Bu araştırmanın amacı, erken çocukluk döneminde geliştirilen çatışma çözme becerileri etkinliklerinin etkililiğini deneysel bir desenle değerlendirmektir. Çalışma, okul öncesi çocukların çatışma çözme stratejilerinde olumlu yönde gelişim sağlayabilecek yapılandırılmış etkinliklerin etkililiğini ortaya koymayı hedeflemektedir. Araştırma, ön test–son test–kalıcılık testli deney-kontrol gruplu yarı deneysel desenle yürütülmüştür. Çalışma grubu, 54–72 aylık toplam 68 çocuktan oluşmakta olup, çocuklar rastgele yöntemle deney (n=34) ve kontrol (n=34) gruplarına atanmıştır. Deney grubuna sekiz hafta süresince, geliştirilen “Çatışma Çözme Becerileri Etkinlik Seti” kapsamında toplam 17 etkinlik uygulanmıştır. Kontrol grubu ise okul öncesi eğitim programını almaya devam etmiştir. Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen ve üç alt boyuttan (Zorlama, Uyum Sağlama, Geri Çekilme) oluşan geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olan “Okul Öncesi Çatışma Çözme Becerileri Ölçeği” kullanılmıştır. Veriler normal dağıldığı için Split Pilot ANOVA ile analiz edilmiştir. Deney grubundaki çocukların çatışma çözme becerilerinde, özellikle zorlama davranışlarının azalması ve uyum sağlama ile geri çekilme stratejilerinin daha işlevsel biçimde kullanılması yönünde anlamlı gelişmeler tespit edilmiştir. Kontrol grubunda Zorlama alt boyutu dışında anlamlı bir değişim gözlenmemiştir. Kalıcılık testi sonuçları, deney grubunda elde edilen kazanımların zaman içinde sürdürülebildiğini göstermiştir. Yapılandırılmış çatışma çözme etkinliklerinin erken çocukluk döneminde uygulanması, çocukların çatışma çözme becerilerine olumlu katkı sunmakta ve çatışma çözme becerilerine dair gelişimlerini desteklemektedir. Bu sonuçlar, okul öncesi eğitimde çatışma çözmeye yönelik sistematik ve planlı yaklaşımların etkili olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Çatışma çözme, çatışma çözme becerileri, deneysel çalışma, okul öncesi eğitim

36-72 Ay Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeylerinin Ebeveynin Eğitim Düzeyi Ve Sosyoekonomik Düzeyi ile İlişkisinin İncelenmesi

Canan Ayşe Ataşlı^{1,*} & Inanç Eti¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Çukurova Üniversitesi
cananayseatasli@gmail.com

Özet

Bu araştırmada; betimsel-nicel bir araştırma olup, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 36-72 ay çocuklarının sosyal beceri düzeylerinin, ebeveyn eğitim düzeyi ve sosyoekonomik düzeyi ile ilişkisini incelemek amaçlanmıştır. Çalışma grubunu Adana ili ve çevre illerde (Mersin ili) okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 36-72 ay çocuklarından oluşan 81 çocuk ve ebeveynleri oluşturmuştur. Araştırmada veriler, tarama (survey) yöntemiyle toplanmıştır. Verilerin toplanmasında, çocukların sosyal becerilerinin değerlendirilmesi amacıyla Ömeroğlu ve arkadaşları (2013) tarafından geliştirilen Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği öğretmen ve anne-baba formları, belirlenen sosyal beceri düzeylerinin ebeveynin eğitim düzeyi ve sosyoekonomik düzeyi ile ilişkisinin değerlendirilmesi amacıyla sosyo-demografik bilgi formu kullanılmıştır. Toplanan veriler Jamovi programıyla analiz edilmiştir. 36-72 ay çocuklarının sosyal beceri toplam puanlarının; ebeveyn eğitim düzeyi ve sosyoekonomik düzeyi ile ilişkisinin incelenmesi için Correlation Matrix analizi yapılmıştır. Araştırmanın bulguları, Pearson korelasyon analizi sonucunda, ebeveyn eğitim düzeyi ile Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeğinden elde edilen katılımcıların sosyal beceri toplam puanları arasında zayıf yönlü ve istatistiksel olarak anlamlılığa yakın bir ilişki bulunduğunu ($r= 0.188$, $p= 0.097$) göstermektedir. Araştırmanın bulguları, Pearson korelasyon analizi sonucunda, sosyoekonomik düzey (ortalama gelir) ile Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeğinden elde edilen katılımcıların sosyal beceri toplam puanları arasında çok zayıf düzeyde pozitif yönlü ancak istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki bulunduğunu ($r= 0.050$, $p= 0.656$) göstermektedir. Araştırma sonucunda, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 36-72 ay çocuklarının sosyal beceri düzeylerinin; ebeveynin eğitim düzeyi ile zayıf düzeyde anlamlılığa yakın ilişki, sosyoekonomik düzey (ortalama gelir) ile zayıf düzeyde pozitif yönlü ve anlamlılığa uzak bir ilişki tespit edilmiştir. Sonuç olarak bu araştırmada; 36-72 ay çocuklarının sosyal beceri düzeylerinin, ebeveyn eğitim düzeyi ve sosyoekonomik düzeyi ile arasında kuvvetli ve anlamlı bir ilişkiye rastlanılmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, çocuk, sosyal beceriler, eğitim düzeyi, sosyoekonomik düzey

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Duygu Düzenleme Becerilerinde Sanat Temelli Etkinlikler: Öğretmen Görüşleri

Alparslan Ünsal^{1,*}, Mervegul Tarhan² & Ömer Faruk Güvendi²

¹ Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Kastamonu Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği University of Plymouth

aunsal0637@gmail.com

Özet

Okul öncesi dönem çocuklarında duygu düzenleme becerilerinin önemi ve bu becerilerin çocukların akademik, sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisi yapılan araştırmalarla kanıtlanmıştır (Calkins, 2009; Cole vd., 2004; Özcan vd., 2017). Duygu düzenleme, gelişimsel bir süreçtir ve bu süreç okul öncesi dönemden itibaren gelişim göstermektedir (Dodg ve Garber, 1991). Son yıllarda ülkemizde de okul öncesi dönemde duygu düzenleme becerilerine yönelik çalışmaların sayısı giderek artmakta; yapılan çalışmalar, genellikle duygu düzenleme becerilerini etkileyen unsurları ve ebeveyn tutumları ile davranışlarını incelemektedir (Karaş, 2021; Yurdaişık, 2023). Bu çalışma, daha genel bir perspektifle sanat temelli çalışmalara odaklanarak, bu çalışmaların duygu düzenlemedeki rolünü ele alacaktır. Sanat temelli çalışmalar, çocukların problem çözme ve muhakeme etme becerilerini geliştirmelerine olanak sağlayarak, duygu ve düşüncelerini ifade edebilmelerini sağlar (Ulutaş ve Ersoy, 2004). Bu çalışmanın amacı, çocukların duygu düzenleme becerilerinde sanat temelli etkinliklerin rolünün öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesidir. Katılımcı grubunu Kastamonu il merkezinde, Kastamonu İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi anaokullarında görev yapan, gönüllü 10 okul öncesi öğretmeni oluşturacaktır. Araştırma, resmin bütününe görmeye olanak sağlayan, olayları detaylı incelemeye fırsat veren, görüşme, doküman analizi ve gözlem gibi teknikleri bünyesinde barındıran nitel araştırma olup fenomenolojik desende tasarlanmıştır (Patton, 2014; Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmanın verileri araştırmacıların geliştirdiği “Duygu Düzenleme Becerilerinde Sanat” adlı yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanacaktır. Oluşturulan form iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde okul öncesi öğretmenlerini tanımaya yönelik demografik özellikleri ortaya çıkaran sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise okul öncesi öğretmenlerinin çocukların duygu düzenleme becerilerinde sanat temelli etkinliklerin rolü ve yaptıkları uygulamaları belirlemeye yönelik açık uçlu sorular bulunmaktadır. Formla ilgili uzman görüşleri alınmıştır. Gönüllü katılımcılarla görüşmeler yapılacaktır. Yapılacak görüşmelerde katılımcılardan izin alınarak görüşmede ses kaydı alınacak ve daha sonra transkript edilecektir. Veriler Nvivo 11 programı kullanılarak içerik analizine tabi tutulacaktır. Bu araştırma, öğretmen eğitimi programları için yol gösterici niteliksel bir analiz sunmayı hedeflemektedir. Ayrıca çalışmanın sonuçları kongrede paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, duygu düzenleme, sanat etkinlikleri

Birincil Bağlanma Stilleri İkincil Sosyal İlişkilerin Gelişimini Yordamakta mıdır?

Yusuf Ertan Elma ^{1,*} & Şule Erden Özcan ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Okul Öncesi Öğretmenliği Çukurova Üniversitesi
y.ertanelma@hotmail.com

Özet

Bu çalışmada çocuğun birincil bakım verene bağlanma stillerinin çocuk-öğretmen ve çocuk-akran arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma, çocuğun birincil bakım verene bağlanma stili ve çocuk-öğretmen, çocuk-akran arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkiisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Türkiye'nin Güneydoğu bölgesinde bir il merkezinde bulunan Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı bağımsız anaokulları ve okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 3-6 yaşı aralığındaki toplam 238 çocuğla yürütülmüştür. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ve kolay ulaşılabılır örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak Ladd ve Profilet Akran İlişkileri Ölçeği, Öğrenci-Öğretmen İlişki Ölçeği, Oyuncak Öykü Tamamlama Testi TR (OÖTT-TR) kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre çocuğun birincil bağlanma stili ile çocuk-öğretmen ilişkisi arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı ilişki bulunurken, çocuk-akran ilişkisi arasında yüksek düzeyde pozitif ve anlamlı ilişki saptanmıştır. Çocuk-öğretmen ilişkisi ile çocuk-akran ilişkisi arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Yordama analizlerine göre ise çocuğun birincil bakım verene bağlanma stilinin çocuk-öğretmen ilişkisini yordadığına dair anlamlı ilişki bulunmazken; çocuğun birincil bakım verene bağlanma stilinin çocuk akran ilişkisini yordadığına dair anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu sonuçlar birincil bağlanmaların, çocuğun sosyal çevresini oluşturan ikincil bağlanmaların oluşumunda kritik bir rol oynadığını göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, birincil bağlanma, çocuk-akran ilişkisi, çocuk-öğretmen ilişkisi

Erken Çocukluk Döneminde Vatandaşlık Eğitimi: Okul Öncesi Öğretmenleriyle Fenomenolojik Bir Çalışma

Galip Öner ^{1,*}, Zülfiye Gül Ercan ² & Demet Öner ³

¹ Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Erciyes Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı Trakya University

³ Okul Öncesi Öğretmenliği Trakya Üniversitesi

galiponer@erciyes.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı, erken çocukluk döneminde vatandaşlık eğitiminin nasıl ele alındığını ve okul öncesi öğretmenlerinin vatandaşlık kavramına ilişkin algılarını, bu kavramı çocuklara kazandırmaya yönelik sınıf içi uygulama ve deneyimlerini ortaya koymaktır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgubilimden (fenomenoloji) yararlanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 17 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Görüşmeler ses kaydı ile kayıt altına alınmıştır. Elde edilen veriler nitel veri analiz tekniklerinden betimsel ve içerik analizi birlikte kullanılarak çözümlenmiştir. Katılımcılar, erken çocukluk döneminde vatandaşlık eğitiminin temelini atılabileceğini; bu süreçte drama, oyun ve hikâyelerle değer ve becerilerin kazandırılabilceğini belirtmişlerdir. Aile ve çevrenin rolü vurgulanırken, soyut kavramların öğretimi ve aile desteği eksikliği en önemli güçlükler arasında ifade edilmiştir. Araştırma sonucunda katılımcıların demokratik bir sınıf ortamı oluşturmaya çabaladıkları, erken çocukluk döneminde vatandaşlık eğitiminin yaşa uygun yöntemlerle desteklenebileceği, aile ve çevrenin sürece aktif katılımının sağlanmasıyla vatandaşlık eğitiminin daha etkili hale gelebileceği ve öğretmenlerin bu alanda güçlendirilmesi gerektiği ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk eğitimi, vatandaşlık eğitimi, öğretmen görüşleri

Erken Çocuklukta Ait Olma: Resimli Çocuk Kitaplarında Kayıp ve Yeniden Aile Olma Üzerine Bir İnceleme / Belonging in Early Childhood: An Exploration Of Loss and Re-Forming Family in Picture Books

Gamze Bilir Seyhan¹

¹Temel Eğitim Bölümü Ege Üniversitesi
gamze.bilir.seyhan@ege.edu.tr

Özet

Ait olma duygusu, erken çocukluk döneminde çocukların sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimlerinin temel taşlarından biridir. Özellikle aile bağlarının kurulduğu, desteklendiği ve yeniden tanımlandığı durumlar, çocukların dünyayı ve kendilerini anlamlandırma süreçlerinde belirleyici rol oynar. Bu bağlamda, kayıp, ayrılık, evlat edinme, koruyucu aile yanında kalma gibi zor yaşam deneyimleri, çocuğun aidiyet algısını derinden etkileyebilir. Resimli çocuk kitapları ise bu karmaşık duyguları çocukların anlayabileceği bir dilde ele alma gücüne sahiptir. Bu bildiriye, erken çocukluk dönemine yönelik yazılmış, ait olma teması etrafında kurgulanan, kayıp ve yeniden aile olma süreçlerini konu edinen seçili resimli çocuk kitaplarının kayıp ve yeniden aile olma bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma, erken çocukluk dönemine yönelik hazırlanmış ve “ait olma” temasını kayıp ve yeniden aile olma bağlamında ele alan 10 resimli çocuk kitabının incelenmesini amaçlamaktadır. Nitel araştırma desenine sahip olan bu çalışmada, veri toplama aracı olarak doküman incelemesi kullanılmış, veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Kitapların seçiminde, evlat edinme, koruyucu aile, terk edilme, bakım değişikliği gibi temaları doğrudan veya dolaylı biçimde işleyen yerli ve çeviri eserler tercih edilmiştir. Analiz bulguları, kitaplarda ait olma temasının sevgi, güven, kabul, belirsizlik, özlem ve yeniden bağ kurma gibi alt temalar üzerinden işlendiğini göstermektedir. Görsel anlatımın çocuğun duygusal ihtiyaçlarına yanıt verecek şekilde kullanıldığı; bazı kitaplarda ise karmaşık duygulara yeterince alan açılmadığı görülmüştür. İnceleme sonucunda, çocuk kitaplarının bu temaları işleme biçimlerinde hem kültürel farkların hem de pedagojik yaklaşımların belirleyici olduğu görülmüştür. Bazı kitaplarda kayıp travmasının yoğun biçimde işlendiği ve çocuğun duygularına alan açıldığı; bazılarında ise yeniden aile olma sürecinin sevgi, kabul ve güven temaları etrafında olumlu bir dille anlatıldığı tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular, erken çocukluk eğitimcilerinin ve ebeveynlerin, çocukların ait olma ihtiyaçlarını desteklemek için resimli çocuk kitaplarını nasıl kullanabileceklerine dair önerilerle tartışılmıştır. Bildiriye, erken çocukluk eğitimcilerine ve ebeveynlere yönelik olarak kitapların duygusal farkındalık ve aidiyet duygusunu desteklemede nasıl bir araç olarak kullanılabileceğine ilişkin önerilere yer verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Resimli çocuk kitabı, ait olma, evlat edinme, çocuk edebiyatı

Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Hikâye Hitaplarının Zihin Kuramı Kavramları Açısından İncelenmesi

Özge Pazar ^{1,*} & Tuğba Kontaş Azaklı ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Ordu Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitim Anabilim Dalı Ordu Üniversitesi

ozgeppazar@gmail.com

Özet

Bireyin istek, inanç, niyet, duygu gibi zihinsel durumları algılayıp çıkarımlarda bulunarak bunlara uygun tepki verebilme becerisinin kazanılmasında önemli olan zihin kuramı, gelişimsel ve ardışık bir sıra izlemektedir. Okul öncesi dönem, zihin kuramı becerilerinin temelini atıldığı ve ilk aşamalarda yer alan becerilerin kazanıldığı kritik bir evredir. Resimli hikâye kitapları çocukların karakterler aracılığıyla duyguları, düşünceleri, istekleri ve niyetleri anlayabilmelerine yardımcı olur. Bu bağlamda çalışmanın amacı, “Erken Çocukluk Eğitiminde (EÇE) Kalite ve Erişimin Arttırılması” Projesi’nde yer alan hikâye kitaplarının zihin kuramı kavramları açısından incelenmesidir. Araştırmanın veri setini proje internet sitesinde yer alan otuz altı resimli hikâye kitabı oluşturmaktadır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Proje kapsamında yer alan otuz altı hikâye kitabının, sistematik bir şekilde analiz edilebilmesi amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen ve uzman görüşüne sunulmuş son hali verilen “Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Hikâye Kitaplarının Zihin Kuramı Kavramları Açısından Değerlendirilmesi Formu” kullanılmıştır. Çalışmada hikâye kitaplarının içeriği ve görselleri form kullanılarak içerik analizi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın analizi devam etmekte olup bulgular ilerleyen süreçte paylaşılacaktır. Bu çalışma ile proje kapsamında yer alan otuz altı hikâye kitabının okul öncesi çocuklarının zihin kuramı gelişimlerinin desteklenmesinde öneminin ortaya konulması planlanmaktadır. Elde edilen bulguların ise eğitimciler, ebeveynler ve çocuk kitabı yazarlarına çocukların zihin kuramı becerilerini desteklemek amacıyla rehberlik edebileceği düşünülmektedir. Araştırmanın bulguları literatür ışığında tartışılarak öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Zihin kuramı, okul öncesi dönem, hikâye kitabı

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Programı Sosyal Duygusal Öğrenme Becerilerinin Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda İncelenmesi

Bedia Çakır ^{1,*} & Mehmet Kanak ²

¹ Okul Öncesi Öğretmeni Milli Eğitim Bakanlığı

² Okul Öncesi Öğretmenliği Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

bederck@gmail.com

Özet

Türkiye Yüzyılı Maarif modelinin okul öncesi düzeyde sosyal duygusal öğrenmeyi nasıl yapılandığı, programın bu becerilere nasıl yer verdiği ve uygulayıcı konumundaki öğretmenlerin bu süreci nasıl değerlendirdiği, eğitimde niteliği artırmak açısından önem taşımaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2021). Bu araştırmanın temel amacı, Türkiye Yüzyılı Maarif modeli kapsamında geliştirilen okul öncesi eğitim programında yer alan sosyal duygusal öğrenme becerilerinin, uygulayıcı öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesidir. Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninde yapılandırılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Sivas ilinde görev yapan ve Türkiye Yüzyılı Maarif modeli okul öncesi eğitim programını uygulayan toplam 20 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Form, açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Elde edilen veriler, betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğun sosyal duygusal öğrenme becerileri hakkında yüksek ve orta düzeyde bilgi sahibi olduğu görülürken, bu becerileri tanımlama anlamında kısmen sınırlı bilgiye sahip oldukları söylenebilir. Öğretmenler, bu becerilerin çocuklarda özdenetim, problem çözme, empati, psikolojik sağlık gibi uzun vadede sosyal yaşamda ve iş yaşamında kullanacakları diğer becerileri kazandırmada önemli rolü olduğunu vurgulamışlardır. Farklı becerileri kazandırmada farklı ve çok çeşitli etkinlikler kullandıklarını belirtmişlerdir. Beceri kazandırma sürecinde öğretimin oyun temelli ve gelişimsel olmasının bir kolaylık olduğunu, ailenin istenilen düzeyde farkındalığının ve desteğinin olmayışının da uygulamada temel zorluk oluşturduğunu, çocukların bu becerileri edinme düzeyini de doğal gözlemler ve yapılandırılmış araçlar yardımıyla değerlendiklerini ifade etmişlerdir. Programda yer alan sosyal duygusal beceriler ile mevcut uygulamalarının büyük oranda örtüştüğünü, programın bu becerileri destekleme açısından becerileri net bir şekilde tanımlanmasının güçlü bir yön olduğunu, uygulama örneklerinin az olmasını da programın zayıf yönü olarak belirtmişlerdir. Programda yer alan kazanımları uygulamada yeterli kaynak, materyal ve rehberlik bulamadıklarını, programda yer alan becerileri çocuklar açısından uygun bulurken, soyut kavramların kazandırılmasının daha çok somutlaştırılma gerektirdiğini belirtmişlerdir. Programın bu bağlamda geliştirilmesi adına hizmet içi eğitimlerin sayısının, niteliğinin ve materyal, örnek uygulama çeşitliliğinin artırılmasını önermişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, Türkiye Yüzyılı Maarif programı, sosyal duygusal öğrenme

Değerler Eğitimi Temalı Resimli Çocuk Kitaplarının İncelenmesi

Zeynep Kabadayı¹ & Hande Usbaş Kaya^{2,*}

¹ Sosyal Bilimler Enstitüsü/Erken Çocuklukta Ahlak ve Değer Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
husbas@29mayis.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı, erken çocukluk dönemine yönelik değerler eğitimi temalı resimli çocuk kitaplarının incelenmesidir. Bu amaçla, resimli çocuk kitapları, doküman incelemesi yöntemiyle resimleme, içerik, değerler ve gelişim alanları yönünden analiz edilmiştir. Araştırmanın veri setini, erken çocukluk dönemine yönelik değerler eğitimi serisi yayımlayan dört farklı yayınevine ait toplam 38 resimli çocuk kitabı oluşturmaktadır. Bu kitaplar; Türkiye Diyanet Vakfı (15 kitap), İş Bankası (5 kitap), Kırmızı Kedi Çocuk (10 kitap) ve Nar Çocuk (8 kitap) yayınevlerinden seçilmiştir. Araştırma verileri, 'Resimli Öykü Kitaplarını Değerlendirme Ölçeği', '3-6 Yaş Çocuk Kitabı İnceleme Formu' ve araştırmacının hazırladığı 'Resimli Çocuk Kitaplarını Değerler Açısından İnceleme Formu' kullanılarak toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre, incelenen kitaplarda arkadaşlık, güven, yardımlaşma, sorumluluk, saygı ve sevgi gibi birçok değer ele alınmıştır. En sık işlenen ana değerler ise sorumluluk, özgüven, saygı, sevgi, paylaşma, yardımlaşma, merhamet ve sabır olarak belirlenmiştir. Değerler eğitimi serilerindeki kitaplar resimleme ve içerik özellikleri açısından incelendiğinde, Kırmızı Kedi Çocuk yayınlарının diğer yayınevlerine göre daha yüksek puan aldığı belirlenmiştir. Bu yayınevinin kitaplarında, değerlerin bireysel ve toplumsal bir bakış açısıyla, tek bir olay örgüsü içinde işlendiği tespit edilmiştir. Türkiye Diyanet Vakfı yayınlarına ait resimli çocuk kitaplarında, değerlerin genellikle öğüt veren bir dille sunulduğu ve bazı eserlerde çocuğun gelişimsel özelliklerinin göz ardı edildiği tespit edilmiştir. İş Bankası yayınlarına ait kitaplarda değerlerin hem toplumsal hem de bireysel bağlamda ele alındığı, ancak değerlerin aktarımı sırasında bazı olumsuz örneklerin kullanıldığı saptanmıştır. Nar Çocuk yayınlarında ise öğüt veren bir dilin tercih edildiği, serinin bazı kitaplarının çocukların gelişim özelliklerini desteklemeye yönelik ölçütleri karşılamadığı ve eserlerde tek bir değere odaklanılmadığı belirlenmiştir. İnceleme sonucunda, Türkiye Diyanet Vakfı, İş Bankası, Kırmızı Kedi Çocuk ve Nar Çocuk yayınlarına ait değerler eğitimi serilerinde çocukların dil gelişimi, bilişsel gelişim, kişilik ve toplum gelişimlerine katkı sağlayabilecek özelliklere sahip resimli çocuk kitapları olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk dönemi, değerler eğitimi, çocuk edebiyatı, resimli çocuk kitabı

Heidi Çizgi Filminde Zorbalık Temasının İçerik Analizi Yoluyla İncelenmesi

Beyza Çelik ^{1,*}, Aylin Perk ¹, Efruze Yazıcı ¹ & Meral Taner Derman ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bursa Uludağ Üniversitesi

² Temel Eğitim Bursa Uludağ Üniversitesi

beyzachelikbeyza11@gmail.com

Özet

Erken çocukluk dönemi, bireyin kişilik gelişiminin temelini oluşturulduğu kritik bir dönemdir. Bu zaman zarfında çocukların maruz kaldığı zorbalık davranışları, uzun süreli sosyal ve psikolojik sonuçlar doğurabilmektedir. Alanyazın taraması incelendiğinde zorbalığın birçok tanımının yapıldığı görülmektedir. Zorbalık, okul dönemindeki çocuklar arasındaki ilişkilerde gerçek veya algılanan güç dengesizliği içeren istenmeyen, saldırgan davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Dünya çapında tanınmış olan Heidi çizgi filmi dışarıdan bakıldığında çocuklara masum, sevecen ve öğretici bir içerik sunuyor gibi görünse de, karakterler arasındaki ilişkilerde örtük ya da açık biçimde zorbalık davranışlarına rastlanabilmektedir. Bu araştırmanın amacı ise Heidi çizgi filminde yer alan sahnelerdeki akran zorbalığı unsurlarını tespit etmek ve bu unsurların çizgi filmde nasıl temsil edildiğini analiz etmektir. Çalışmadaki veri analizlerinde içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda, Araştırmanın verileri, STUDIO100-TRT Çocuk ortak yapımı olarak yayınlanan “Heidi TR” adlı YouTube kanalında yer alan toplam 65 bölümden oluşan serinin rastgele örnekleme yöntemiyle belirlenen toplam 23 bölümden oluşmaktadır. Analiz sürecinde her araştırmacı sahneleri bağımsız şekilde kodlamış ve veriler Miles ve Huberman’ın içerik analizi yaklaşımına göre değerlendirilmiştir. Kodlama sürecinde, sahnelerdeki zorbalık davranışları fiziksel, sözel, sosyal, eşyalara zarar verme temaları altında sınıflandırılmıştır. Elde edilen bulgular, çizgi filmde akran zorbalığı davranışlarının belirli karakterler arasında tekrar ettiğini ve bu davranışların çocuk izleyicilere rol model oluşturabilecek şekilde temsil edildiğini göstermektedir. Araştırma sonuçları, çocuklara yönelik medya içeriklerinde yer alan sosyal etkileşim temalarının, özellikle zorbalık içeriklerinin, dikkatli biçimde ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Akran zorbalığı, çizgi film, çocuk ve medya, erken çocukluk dönemi, akran ilişkileri

Pandemi Sonrası Dönemde Okul Öncesi Çocukların Sosyal Becerileri: Etkiler Devam Ediyor mu? Öğretmen Görüşleri Üzerine Nitel Bir Çalışma

Nihan Uzak¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
nihanuzak@hotmail.com

Özet

Bu araştırmada, COVID-19 pandemisinin okul öncesi çağındaki çocukların sosyal beceri gelişimine yönelik uzun süreli etkilerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Çalışmada, yorumlayıcı (interpretive) araştırma deseni benimsenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı bu çalışmada, veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Öğretmenlerin deneyim ve görüşlerini derinlemesine incelemek amacıyla, 3-6 arasında değişen katılımcıdan oluşan odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiş ve tematik analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Bolu il merkezindeki bağımsız anaokullarında görev yapan, 13 yıl ve üzerinde deneyime sahip yirmi iki okul öncesi öğretmeni ile görüşülmüştür. Araştırma bulgularına göre, pandemi sonrasında hem çocukların hem de ebeveynlerin ekran kullanım sürelerinde belirgin bir artış yaşandığı, sosyal izolasyonun yetişkin bireylerin sosyal ilişkilerinde etkisini sürdürdüğü ve bu durumların çocukların sosyal becerileri üzerinde sınıf ortamında gözlemlenebilir düzeyde yansımaları olduğu öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Yüz yüze iletişimden uzak kalma, sosyal izolasyon ve dijital ortamların yoğun kullanımı gibi etkenler, çocukların paylaşma, sıra bekleme, grup içinde hareket etme gibi temel sosyal becerilerini olumsuz yönde etkilemiştir. Öğretmenlerin vurguladığı bir diğer önemli nokta, çocukların oyun kurma, çatışma çözme ve empati kurma becerilerinde gözle görülür bir gerileme olduğudur. Çalışmada öğretmenler, pandemi ile birlikte meydana gelen sosyal değişimlerin, sosyal ilişki dinamiklerini radikal bir biçimde dönüştürdüğünü ifade etmiştir. Bu durumun, çocukların büyüme sürecini yeni bir sosyal ilişki sistemi bağlamında şekillendirdiği belirtilmiştir. Çocukların yaşadığı sosyal beceri kayıplarının telafi edilmesi için çeşitli stratejiler önererek; ebeveyn eğitimleri, grup oyunları, yaratıcı drama etkinlikleri, akran destekli öğrenme ve aile katılımının artırılması gibi uygulamalara dikkat çekmişlerdir. Sosyal gelişimin sadece okul ortamında değil, aile ve sosyal çevrelerde de desteklenmesi gerektiği vurgulanmış; aile-okul iş birliğinin önemi sıklıkla dile getirilmiştir. Katılımcı öğretmenler, velilere yönelik rehberlik çalışmalarının artırılması gerektiğini belirtmiş, bazı öğretmenler ise pandemi etkilerinin uzun vadeli olabileceğine dikkat çekmiştir. Öğretmenlerin gözlemlerine göre çocuklarda görülen duygusal yoksunluk, içe kapanma, kaygı ve empati eksikliği gibi kalıcı davranışsal etkilerin giderilmesi, önleyici ve iyileştirici müdahale programları aracılığıyla sağlanması gerektiği belirtilmiştir. Sonuç olarak, okul öncesi eğitim politikalarının, çocukların sosyal gelişimini çok yönlü biçimde destekleyecek şekilde yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Bu kapsamda, öğretmenler ve ebeveynlere yönelik sürdürülebilir destek mekanizmalarının oluşturulması, özellikle kriz dönemlerinde ortaya çıkan gelişimsel risklerin azaltılması ve çocukların sosyal becerilerinin güçlendirilmesi açısından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal beceri, sosyal etkileşim, COVID 19

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sosyal Tercihleri ile Davranışsal İnhibisyon Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Hatice Nur Gökcan ^{1,*}, Menekşe Boz ² & İbrahim H. Acar ³

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Okan Üniversitesi

² Okul Öncesi Eğitimi Hacettepe Üniversitesi

³ Psikoloji Özyeğin Üniversitesi

nur.gokcan@okan.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı, 60–72 ay arası okul öncesi dönem çocuklarının sosyal tercihleri ile inhibisyon (ketlenme) davranışları arasındaki ilişkiyi incelemek ve öğretmenler ile ebeveynlerin çocukların sosyal tercihlerine ilişkin algılarını karşılaştırmalı olarak değerlendirmektir. Buna ek olarak inhibisyon ve sosyal tercihlerinin çeşitli değişkenlerle (kardeş sayısı, ebeveyn eğitim düzeyi) farklılaşıp farklılaşmadığının incelenerek literatüre detaylı bilgi vermesi hedeflenmiştir. Nicel araştırma deseninde olan bu çalışmada genel tarama modelleri içinde yer alan ilişki- sel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma grubunu, İstanbul ili Tuzla ilçesinde bağımsız anaokullarına devam eden uygun örnekleme ile belirlenmiş 296 okul öncesi çocuğu oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Çocuk Sosyal Tercih Ölçeği-3 (ÇSTÖ), Davranışsal İnhibisyon Anketi (DİA) kullanılmış olup; ebeveyn- lerin çocukları için ÇSTÖ ve DİA, öğretmenlerin öğrencileri için ÇSTÖ doldurulmaları ile veriler elde edilmiştir. Elde edilen bulgularda; ebeveynlerin ve öğretmenlerin çocukların sosyal tercih düzeyine ilişkin değerlendirmeleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Analiz sonucunda, öğretmen raporları, ebeveyn raporlarına kıyasla anlamlı derecede daha yüksek sosyal tercih puanları bildirmiştir Bu bulgu, öğretmenlerin çocukların sosyal tercih düzeyini ebeveynlere kıyasla daha yüksek değerlendirdiğini göstermektedir. Davranışsal İnhibisyon Anketi tüm alt boyut- ları ile yüksek düzeyde pozitif yönde ilişkili olup (örneğin, akrandan kaçınma: $r = .87$, erişkinden kaçınma: $r = .78$), kardeş sayısı ile anlamlı ilişki göstermemiştir.

Anahtar Kelimeler: Davranışsal inhibisyon, sosyal beceri, sosyal gelişim, sosyal kaçınma, sosyal statü, sosyal tercih

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Yürütücü İşlev Becerileri İle Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Nilüfer Yılmaz^{1,*} & Emine Ahmetoğlu²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Trakya Üniversitesi

² Trakya Üniversitesi

nlfrylmz1980@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın teorik temeli, gelişim psikolojisi ve nöropsikoloji alanında yapılan çalışmaların yürütücü işlevlerin (çalışan bellek, ketleyici kontrol, bilişsel esneklik) yalnızca bilişsel değil aynı zamanda sosyal davranışların düzenlenmesinde de kritik rol oynadığını göstermesine dayanmaktadır (Diamond, 2013; Zelazo, 2015). Türkiye bağlamında yürütücü işlevler ile sosyal beceriler arasındaki ilişkinin sınırlı araştırmalara konu edilmiş olması, bu çalışmanın özgün değerini ve yapıma gerekliliğini ortaya koymaktadır. Yürütücü işlev kapasiteleri yüksek olan okul öncesi dönem çocuklarının sosyal becerilerinin de yüksek olabileceği varsayımından hareketle bu çalışmada okul öncesi dönem çocuklarının yürütücü işlevleri ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin ve yürütücü işlevleri etkileyen değişkenlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modelinde tasarlanmış olan araştırmanın örneklemini, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Edirne il merkezinde bulunan bağımsız anaokulları ve ilkokula bağlı anasınıflarına devam eden yaşları 36- 72 ay arasında değişen 250 çocuk (117 kız, 133 erkek), aileleri ve öğretmenleri (41) oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen Çocuk ve Aile Demografik Bilgi Formu, Öğretmen Demografik Bilgi Formu, Thorell ve Nyberg (2008) tarafından geliştirilen ve Arslan-Çiftçi, Uyanık ve Acar tarafından 2020 yılında Türkçe'ye uyarlaması yapılan "48-72 aylık çocuklar için Çocukluk Dönemi Yürütücü İşlevler Envanteri Türkçe Formu" ve Ömeroğlu ve arkadaşları tarafından 2014 yılında geliştirilen "Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Öğretmen Formu" kullanılmıştır. Araştırma değişkenlerine ilişkin analizler SPSS-25 istatistik programı ile yapılmıştır. Araştırmada toplanan verilerin normalliği test edilmiş, dağılım normalitesi sağlandığı için verilerin analizinde Bağımsız Grup t- testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Tekniği kullanılmıştır. Varyans analizi sonucunda, farkın kaynağını belirlemek için LSD testi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, araştırmaya dahil edilen çocukların yürütücü işlev becerileri alt boyutları olan çalışan bellek ve ketleyici kontrol ile sosyal becerileri arasındaki pozitif yönlü yüksek düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yani yürütücü işlev becerilerinin alt bileşenlerinden olan çalışan bellek ve ketleme becerileri yüksek olan okul öncesi dönem çocukların, sosyal becerilerin alt boyutları olan başlangıç becerileri, akademik destek becerileri, arkadaşlık becerileri ve duygularını yönetme becerilerinin de yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca çocukların yürütücü işlev becerilerinin alt boyutları, çalışan bellek ve ketleyici kontrol ile çocuğun yaş grubu, okul öncesi eğitim kurumuna devam etme süresi, anne-baba yaşı, kardeş sayısı ve doğum sırasına göre anlamlı farklılık saptanmamış; cinsiyet, ailelerinin belirttiği sosyo-ekonomik durumları, anne öğrenim durumuna göre ise anlamlı farklılık saptanmıştır. Ayrıca çocuğun, baba öğrenim durumu, anne-baba çalışma durumu ve daha önce okul öncesi eğitim alma/ma durumu ile yürütücü işlev becerilerinin alt boyutu çalışan bellek arasında anlamlı bir ilişki saptanırken, aynı değişkenler ile ketleyici kontrol arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır. Bulgular, yürütücü işlev becerilerinin yalnızca bilişsel performans değil, sosyal ilişkiler ve uyum açısından da belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Çalışma, yürütücü işlevlerin sosyal becerilerin gelişiminde rolünü ele alan sınırlı sayıdaki ulusal araştırmalara katkı sağlamış ve bu alandaki önemli bir boşluğu doldurmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda, okul öncesi eğitim

programlarında yürütücü ilevleri geliştiren etkinliklere daha fazla yer verilmesi önemlidir. Öğretmenlerin sınıf içi uygulamalarda çocukların öz-düzenleme ve sosyal becerilerini destekleyici stratejiler kullanmaları teşvik edilmelidir. Ayrıca ailelerin ev ortamında çocuklarının sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik bilinçlendirilmeleri gerekmektedir. Gelecekte yapılacak araştırmalarda ise farklı sosyo-ekonomik ve kültürel örneklemler kullanılarak yürütücü ilevler ile sosyal beceriler arasındaki ilişkinin daha geniş bir perspektiften incelenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yürütücü ilevler, sosyal beceri, okul öncesi eğitim, ketleyici kontrol, çalışan bellek

Arkadaşımın Öğreniyorum: Akran Öğretimi ile Sosyal Uyum ve Öz Düzenleme Becerilerinin Geliştirilmesi

Fatma Zehra Erol ^{1,*} & Hamide Tek Baysal ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Milli Eğitim Bakanlığı

fzerol42@gmail.com

Özet

Okul ortamı, çocukların sadece akademik bilgi değil; aynı zamanda sosyal-duygusal beceriler kazandığı kritik bir öğrenme alanıdır. Bu bağlamda, öğrencilerin sınıf kurallarını içselleştirmeleri, sınır koyma ve öz denetim becerilerini geliştirmeleri, sağlıklı bir sınıf iklimi için gereklidir (Kırcaali İftar, 2005). Akran destekli öğrenme, bu becerilerin gelişimi için etkili yöntemlerden biridir (Topping, 2005). Bu çalışmanın amacı; 5 yaş çocuklarda akran öğretimiyle sınıf ve okul kurallarının benimsenmesini, kişisel sınırların farkına varılarak öz düzenleme becerilerinin geliştirilmesini sağlamak, erken çocukluk döneminde sosyal-duygusal gelişimi destekleyerek olumlu davranış kazanımlarını artırmaktır. Araştırma; Karatay Vilayetlere Hizmet Götürme Birliği Anaokulunda, Şubat-Mayıs 2025 tarihleri arasında, 5 yaş grubu 44 öğrenciyle iki sınıfta yürütülmüştür. Okul Öncesi Eğitim Programı'nda (2024) yer alan gelişim alanlarından 30 kazanımı temel alan 11 kural belirlenmiş, deney grubundaki 24 öğrenci öğretmen tarafından; birbiriyle daha az iletişim kuran, kurallara uymada zorluk çekenle kurallara uyan vb. kriterlerle 2'li gruplar hâlinde eşleştirilmiştir. Kontrol grubunda eğitime rutin biçimde devam edilmiştir. Kurallara uyum, öğrencilerin fotoğraflarının yer aldığı bireysel takip tablolarına uygun çıkartmalar yapıştırılarak izlenmiştir. Ayrıca; haftalık, aylık ödüllendirme sistemiyle olumlu davranışlar pekiştirilmiştir. Uygulamanın amacına ulaşip ulaşmadığını görebilmek adına gözlemler yapılarak süreç betimsel olarak analiz edilmiştir. Ayrıca "4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği" ön test- son test olarak uygulanmıştır. Uygulama sürecinde elde edilen bulgular öğretmen gözlemlerine ve öğrenci geri bildirimlerine dayanmaktadır. Gözlem sonuçları; deney grubunda kurallara uymada belirgin bir artış olduğunu ortaya koymuştur. Öğrenciler, kişisel alanlarını ve sınıf arkadaşlarının haklarını tanımada daha bilinçli hale gelmiştir. Fiziksel mesafe, söz hakkı bekleme gibi davranışlarda olumlu gelişmeler kaydedilmiştir. Akran desteğiyle; özellikle çekingen, kurallara uyumda güçlük yaşayan çocuklarda pozitif etkiler yarattığı belirlenmiştir. İkili grup uygulamaları sayesinde öğrencilerin birbirlerine rehberlik ettikleri, empati kurarak öğretme girişimlerinde buldukları gözlemlenmiştir. Sınıf içi diyalogların olumlu yönde arttığı, özellikle iş birliği gerektiren görevlerde öğrencilerin daha istekli ve anlayışlı davrandığı raporlanmıştır. Akran desteğiyle istenmeyen davranışlarda azalma olmuştur. Öğrenciler, dikkatlerini toplama, öfke kontrolü ve görev tamamlama konularında gelişme göstermiştir. Bu durum, öğretmenlerin gözlemlerinde haftalık puan artışlarıyla desteklenmiştir. Takip tabloları ve ödüllendirme sistemi çocukların motivasyonunu önemli ölçüde etkilemiştir. Proje öncesinde öğretmen müdahalesiyle uygulanan kurallar, süreç sonunda öğrenciler tarafından içselleştirilmiş ve akranlar arası hatırlatmalarla sürdürülür hale gelmiştir. Kontrol grubunda; kurallara uymada düşüklük ve tekrarlayan hatırlatmalara ihtiyaç duyulduğu, çocukların dikkatlerini toplama, dürtülerini kontrol etme ve bekleme gibi becerilerinin gelişiminin kısıtlı kaldığı, bazı öğrencilerin grup etkinliklerinden uzak durması sebebiyle sosyal etkileşimde sınırlı artış olduğu, özellikle uzun süreli görevlerde ilginin azalmasından dolayı motivasyonda dalgalanmalar, çatışma, çekilme veya kurallara karşı direnç davranışlarının önlenememesi nedeniyle davranış sonuçlarında artış riski ve son olarak akademik etkinliklerde dikkat dağınıklığı ve yönerge takibinde güçlük yaşandığı gözlenmiştir. Ön test-son test sonuçlarının istatistik çalışmaları devam etmektedir. Bu bulgular öz düzenlemenin; bağımsız öğrenme

davranışlarının akran ilişkileriyle pozitif korelasyon gösterdiği, aşırı hareketlilik ve saldırgan davranışlarla negatif ilişkili olduğunu (Ogelman vd.,2023) gösteren çalışmayla uyumludur. Ayrıca Bandura (1977)'ya göre davranış öğrenimi soyut kurallar yerine somut gözlemlerle daha kolay gerçekleştirebilmektedir. Araştırma; öğrencilere sadece kuralları değil, aynı zamanda topluluk içinde yaşamının temel ilkelerini öğretmiştir. Görsel takip tablolarıyla ödüllendirme sistemi, erken yaşta içsel motivasyonu desteklediğine dair araştırma sonuçlarıyla (Deci&Ryan, 2000) paralellik göstermektedir. Araştırma; sınıf yönetimi ve davranış öğretimi açısından alternatif ve etkili bir yöntem sunmaktadır. Akran öğreticiliği, öğrencilerin sorumluluk alma, empati kurma ve sosyal iletişim becerilerini geliştirme açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu çalışma; farklı yaş gruplarında ve farklı sosyo-kültürel ortamlarda da uygulanarak genellenebilir. Görsel takip sistemleri, dijital platformlara entegre edilerek ev-öğretmen iletişimi güçlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Akran öğretimi, anaokulu, öz düzenleme, sosyal uyum, erken çocukluk eğitimi

Resimli Çocuk Kitaplarında Yer Alan Duyguların İncelenmesi

Betül Sürek ^{1,*} & Belma Tuğrul ²

¹ Okul Öncesi Öğretmeni Milli Eğitim Bakanlığı

² İstanbul Aydın Üniversitesi
betulsurekk@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı 2010-2022 yılları arasında Türkçe yayımlanmış olan resimli çocuk kitaplarında yer alan karakterlerin hangi tür duygu durumlarına sahip olduğunun incelenmesidir. Bu araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Çalışma grubunu öfke, üzüntü, korku, sevinç ve sevgi duygularını içeren, 2010-2022 yılları arasında 3-6 yaş grubu için hazırlanmış yerli veya çeviri 113 kitap oluşturmaktadır. Araştırmada veriler, alanyazın taraması ve uzman görüşlerine dayanarak araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan “Duygu İnceleme Formu” kullanılarak elde edilmiştir. Oluşturulan form aracılığıyla kitaplarda belirlenen duyguların yer alma durumuna ilişkin veriler saptanmıştır ve analiz edilmiştir. Kitaplarda yer alan duygular incelendiğinde; öfke duygusunun alt duygularından en fazla kıskançlık duygusunun yer aldığı tespit edilmiştir. Üzüntü duygusunun alt duygularından en fazla yalnızlık, dışlanma ve hayal kırıklığı yer almaktadır. Korku duygusunun alt duygularından en fazla kaygı, endişe, ürkeklik duyguları yer almaktadır. Sevinç duygusunun alt duygularından en fazla mutluluk, yerinde duramama yer almaktadır. Sevgi duygusunun alt duyguları ise en fazla özlem- hasret olarak tespit edilmiştir. Duygu sınıflamasına göre duygular birincil, ikincil ve üçüncül duygular olarak sınıflandırılmaktadır. Araştırmada en sık rastlanan olumsuz duygu durumu birincil duygulara göre sırasıyla korku, üzüntü ve öfke duygusu olmuştur. İkincil duygulara bakıldığında ise en sık rastlanan duygu durumu öfke olarak belirlenmiştir. En fazla yer alan ikincil duygu da kıskançlık olarak tespit edilmiştir. Üçüncül duygulardan en fazla üzüntü duygusuna rastlanırken en fazla yer alan üçüncül duygular ise kaygı, endişe ve kırgınlık olarak tespit edilmiştir. Araştırmada kullanılan olumlu duygular incelendiğinde sevgi duygusunun hem birincil hem de ikincil duygularda daha fazla yer aldığı tespit edilirken üçüncül duygularda ise sevinç duygusunun daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. En fazla yer alan ikincil duygu özlem-hasret olurken üçüncül duygu mutluluk olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi, resimli çocuk kitabı, duygular

Dipnot: Bu çalışma, yazarın yüksek lisans tezinin bir bölümünden üretilmiştir.

5 Yaş çocuklarının sosyal duygusal uyumları ile anne tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi

Tuba Bakan¹

¹ Okul Öncesi Eğitim Siirt University
bakantuba48@gmail.com

Özet

Araştırmada 5 yaş çocuklarının sosyal duygusal uyumları ile annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bunun yanı sıra, anne tutumları ve çocukların sosyal-duygusal uyumları arasındaki ilişki ve bu değişkenlerin çocuğun cinsiyeti ve anne- babaların yaş, eğitim düzeyi olmak üzere demografik değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 2024–2025 eğitim-öğretim yılında Siirt İl merkezindeki okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim gören 5 yaş grubu 331 çocuk, anne ve öğretmenlerinden oluşmaktadır. Çocukların sosyal duygusal uyumuna ilişkin verileri “Marmara Sosyal-Duygusal Uyum Ölçeği” (MASDU), anne tutumlarına ilişkin verileri “Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI) ve kişisel bilgileri ise araştırmacı tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu” ile toplanmıştır. Bu araştırmada okul öncesi eğitime devam eden 5 yaş çocukların annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının çocukların sosyal-duygusal uyumunu ne oranda açıkladığı incelenmiştir. Ayrıca çocukları cinsiyeti, anne-babanın yaş, eğitim düzeyi ile aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumları ve çocukların sosyal-duygusal uyumları arasındaki farklılaşmalar araştırılmıştır. Bu nedenle araştırmada ilişkisel tarama modeli, kesit alma yöntemi kullanılmıştır. Değişkenlerin normal dağılımdan gelmeleri nedeniyle t ve ANOVA testinden yararlanılmıştır. Sürekli değişkenler arasında ilişki bakılırken regresyon testlerinden yararlanılmıştır. Yapılan araştırmada Marmara Sosyal Duygusal Uyum Ölçeği (MASDU) Cinsiyet grupları arasında sosyal yaşam gereklerine uyma, akranlarla iletişim, sosyal çevreye pozitif yaklaşma ve MASDU puanları açısından anlamlı bir fark bulunmamakla birlikte, sosyal yaşama uygun tepki gösterme alt testi kızlar lehine anlamlı düzeyde farklılaşma tespit edilmiştir. Bu, cinsiyet grupları arasında belirli bir davranış özelliği açısından fark olduğunu gösterir. PARI (Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği) alt testlerinin PARI ölçek düzeylerinin cinsiyet ile karşılaştırmasında kız çocuğuna sahip annelerin «Aşırı Kontrol,» «Ev Kadınlık Rolünü Ret,» «Geçimsizlik,» ve «PARI» değişkenlerinde cinsiyetler arasında anlamlı farklar olduğu söylenebilir. Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının kız çocuğa sahip annelerin Aşırı Kontrol,» «Ev Kadınlık Rol Ret,» «Geçimsizlik,» düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Yaşı küçük olan annelerin çocuklarını yetiştirmede deneyimlerinin yeterli olmaması sebebiyle aşırı kontrol, ev kadınlığı reddetme ve geçimsizlik tutumunu benimsemedikleri düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal duygusal, uyum, anne tutumu, 5 yaş çocukları, çocuk yetiştirme tutumları

48-72 Ay Aralığındaki Çocukların Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Ebeveyn Öz Yeterliği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Nurgül Kurtbaş

Çocuk Gelişimi Üsküdar Üniversitesi
nurguldesann@gmail.com

Özet

Ebeveyn öz-yeterliği, ebeveynlerin çocuklarını yetiştirme konusundaki kendilerine olan güvenlerini ifade etmektedir ve ebeveynlerin öz yeterlikleri, kendi çocuklarıyla olan etkileşimlerini ve bu süreçte gösterdikleri destekleyici davranışları doğrudan etkilemektedir. Çocuğun duygusal zekâsının yüksek olması, çocuğun duyguları doğru anlamasını, değerlendirmesini ve ifade etmesini; duyguları anlama ve olumlu duygu düzenleme becerilerini ifade etmektedir (Arıkoç, 2019). Bu bağlamda, ebeveynin kendini yeterli gördüğünde, çocuğuna duyguları anlama ve ifade etme konularında doğru model olacağı ve çocuğunu bu konuda olumlu katkı sağlayarak duygusal zekâsını destekleyeceği düşünülmektedir. Ayrıca öz yeterlik düzeyi yüksek olan ebeveynlerin, çocuklarının duygusal ihtiyaçlarını daha iyi anlama ve bu ihtiyaçlara uygun yanıt verme konusunda daha yetkin olacakları düşünülmektedir. Bu durum, çocukların duygusal zekâlarını geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Bu araştırma, çocukların duygusal zekâ gelişimini desteklemek amacıyla ebeveyn yeterliğini artırmak için desteklenmesi açısından önemlidir. Bu çalışmada, 48–72 ay aralığındaki çocukların duygusal zekâ düzeyi ile ebeveyn öz yeterliği arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, Sullivan Çocuklar İçin Duygusal Zekâ Ölçeği, Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği ve Demografik Bilgi Formu ile veriler toplanmıştır. Araştırma, 2024–2025 eğitim-öğretim yılında Bursa ilinin Nilüfer ilçesindeki Millî Eğitim Bakanlığına bağlı anaokullarına devam eden 170 çocuk ve 170 ebeveyne uygulanmıştır. Bu çalışmadaki verilerin analizinde, parametrik test varsayımları sağlandığında sürekli değişkenler arası ilişkiler için Pearson korelasyon analizi, iki grup karşılaştırmaları için Bağımsız Örneklem t-testi ve üç ve daha fazla grup karşılaştırmaları için Tek Yönlü ANOVA; grup örneklem sayısının 30'un altında olduğu ve varsayımların sağlanmadığı durumlarda ise Kruskal–Wallis H testi tercih edilmiştir. Araştırma sonucunda, ebeveynlerin öz yeterliği ile çocukların duygusal zekâları arasında anlamlı ancak zayıf düzeyde pozitif bir ilişki saptanmıştır. Özellikle yüz ifadelerini tanıma, duyguları anlama ve yönetme becerileri, ebeveynin öz yeterlik düzeyine bağlı olarak olumlu yönde etkilenmektedir. Demografik değişkenler açısından, baba yaşı, anne öğrenim düzeyi, çocukların cinsiyeti, kardeş sayısı, doğum sırası ve okul öncesi eğitim süresi değişkenlerine göre anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Ancak anne yaşı ile “Yüzler” ve “Anlama” alt boyutlarında, baba öğrenim düzeyi ile “Anlama” alt boyutunda anlamlı farklar bulunmuştur. Gelir düzeyine göre yalnızca “Çocuğa Kazandırılabilirler” alt boyutunda anlamlı farklılık saptanmıştır. Ayrıca 60–72 ay grubundaki çocukların duygusal zekâ puanları, 48–60 ay grubuna göre daha yüksek bulunmuştur. Sonuçlar doğrultusunda, araştırmacılara, alanda çalışanlara, uzmanlara ve ebeveynlere gerekli öneriler belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Duygusal zekâ, Ebeveyn, Öz Yeterlik, Okul Öncesi

Erken Çocuklukta Psikolojik Sağlamlık Programları: Sistematik Derleme ve Meta-Analiz

Endam Düzyol Türk ^{1,*} & Emel Tok ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Dokuz Eylül Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Pamukkale Üniversitesi

endamduzyol97@gmail.com

Özet

Bu çalışmada, erken çocukluk döneminde uygulanan psikolojik sağlamlık programlarının sistematik bir şekilde incelenmesi ve bu programların etkililiğine ilişkin bulguları meta-analiz yoluyla sentezlemek amaçlanmıştır. PRISMA 2020 protokolü izlenerek Web of Science, Scopus ve ERIC veri tabanlarında kapsamlı bir tarama yapılmıştır. Sistematik derleme kapsamında erken çocukluk dönemine odaklı, psikolojik sağlamlık temelli müdahale içeren ve tam metnine erişilebilen çalışmalar bulunmaktadır. Tarama sonucunda 4432 çalışmadan 47 çalışma sistematik derlemeye dahil edilmiştir. Sistematik derleme kapsamındaki veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Sistematik derleme bulguları, çalışmaların çoğunun ABD ve Avustralya'da yürütüldüğünü, son yıllarda artış gösterdiğini ortaya koymuştur. Yapılan çalışmalarda çoğunlukla nicel yöntemlerin, ardından nitel ve karma yöntemlerin kullanıldığı tespit edilmiştir. Programların çocuklara, ebeveynlere ve öğretmenlere yönelik olarak psikolojik sağlamlıklarını artırdığı belirlenmiştir. Erken çocukluk döneminde psikolojik sağlamlığı desteklemeye yönelik programların sosyal ve duygusal gelişimin parçası, yaratıcılık temelli, çocuklara, ebeveynlere ve öğretmenlere yönelik şekillerde tasarlandığı belirlenmiştir. Meta-analiz işlemleri devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk, psikolojik sağlamlık, sistematik derleme, meta-analiz

Gelişimsel Bibliyoterapi Temelli Etkinlik Programının Okul Öncesi Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisi

Gaye Tecik ^{1,*} & Aslı Yıldırım ²

¹ Okul Öncesi Öğretmeni Meb

² Temel Eğitim Bölümü Anadolu Üniversitesi

gayetecik@gmail.com

Özet

Bu araştırma, gelişimsel bibliyoterapi yöntemine dayalı olarak hazırlanan etkinlik programının okul öncesi çocukların sosyal becerilerine etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, 2023 yılı Ağustos ayında Burdur İl Halk Kütüphanesi'nde 56–67 aylık 10 çocuk ile gerçekleştirilmiş ve toplam dokuz oturumdan oluşmuştur. Araştırmada tek grup ön test–son test deneysel deseni kullanılmış, veri toplama aracı olarak Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED) uygulanmıştır. Bulgular, programın özellikle başlangıç becerileri ve duyguları yönetme becerileri üzerinde anlamlı ve olumlu etkiler yarattığını; ancak akademik destek ve arkadaşlık becerileri boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir gelişme sağlamadığını göstermiştir. Elde edilen sonuçlar, gelişimsel bibliyoterapinin okul öncesi dönemde sosyal beceri gelişimini destekleyici bir araç olarak kullanılabilirliğini ortaya koymakta; eğitimcilere ve araştırmacılara, çocuk edebiyatının gelişimsel amaçlarla kullanımına yönelik yenilikçi ve uygulanabilir bir model sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gelişimsel bibliyoterapi, sosyal beceriler, okul öncesi eğitim, başlangıç becerileri, duyguları yönetme becerileri

Çocuklar İçin Felsefe Uygulamalarının Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 5 Yaş Çocukların Eleştirel Düşünme Becerileri Üzerindeki Etkisi

Sevgi Uzunman ^{1,*}, Emine Öztürk ¹, Vildan Kılıçay ² & Kübra Eşe Akyürek ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Şehit Seçkin Çil Anaokulu

² Okul Öncesi Öğretmenliği Çukurova Üniversitesi

svg.uzunman@gmail.com

Özet

Okul öncesi dönem çocuklarının çevrelerini anlamaya yönelik doğal merakları, öğrenmeye açıklıkları, düşünsel becerilerinin gelişimi için önemli bir fırsat sunar. Bu gelişimsel potansiyeli desteklemeye yönelik ortaya çıkan pedagojik yaklaşımlardan biri de “Çocuklar İçin Felsefe” (Philosophy for Children - P4C) yöntemidir. Eğitim açısından sorgulama, yalnızca bilgi edinmeye yönelik bir araç değil; aynı zamanda insani değerlere dayalı bir değerlendirme sürecinin temel unsurudur. Bu bağlamda, bireyden topluma yayılan, sorgulamayı esas alan bir farkındalık düzeyinin inşası büyük önem arz etmektedir. Çalışmanın amacı çocuklar için felsefe uygulamalarının okul öncesi eğitime devam eden 4 ve 5 yaş grubu çocukların eleştirel düşünme becerileri üzerindeki etkisinin ve grupların ön test son test puanları arasında farkları incelemektir. Bu çalışmada okul öncesi eğitime devam eden 5 yaş grubu bir sınıfta P4C etkinlikleri uygulanarak uygulama öncesi ve sonrası eleştirel düşünme becerileri incelenmiştir. Araştırmada zayıf deneysel desen kullanılmıştır. Çalışma grubu öğretmenlerin çalıştığı okuldaki çocuklardan kolay örnekleme yoluyla seçilmiştir. Çalışma grubunu başlangıçta 4 yaş grubunu da içeren toplam 34 öğrenci oluştururken 4 yaş grubunda son test verilerine ulaşamadığından yalnızca 5 yaş grubu olan 10 kız, 6 erkek olmak üzere toplam 16 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmacı çalışma grubuna 16 hafta boyunca haftada bir gün P4C etkinliği uygulamıştır. Araştırmanın verileri Karadağ ve Yıldız Demirtaş tarafından geliştirilen 5-6 Yaş Çocuklar İçin Felsefi Sorgulama Yoluyla Eleştirel Düşünmenin Değerlendirilmesi Ölçeği ile toplanmıştır. Araştırma verileri istatistiki olarak SPSS 26.0 programı ile Wilcoxon işaretli sıralar testi kullanılarak analiz edilmiştir. Normallik testi (Shapiro–Wilk) sonuçlarına göre tüm alt boyutlar ve toplam puan normal dağılım varsayımını karşılamamıştır ($p < .05$). Analizler, Felsefi Sorgulama ($T = 1.0$, $p < .001$, $r = 0.87$), Dil ve Bilişsel Beceriler ($T = 0.0$, $p < .001$, $r = 0.87$) ve Soru Oluşturma ($T = 2.0$, $p = .001$, $r = 0.79$) alt boyutları ile toplam puanda ($T = 0.0$, $p < .001$, $r = 0.88$) ön testten son teste anlamlı artış olduğunu ortaya koymuştur. Elde edilen etki büyüklükleri ($r = 0.79-0.88$) yüksek düzeydedir. Bu bulgular, P4C uygulamasının 5 yaş grubunda eleştirel düşünme becerilerinin gelişimine güçlü bir katkı sağladığını göstermektedir. Araştırma bulguları, P4C (Çocuklar için Felsefe) etkinliklerinin 5 yaş çocuklarında eleştirel düşünme becerilerini geliştirmede oldukça etkili olduğunu göstermektedir. Tüm alt boyutlarda ve toplam puanda anlamlı gelişim sağlanmış ve etki düzeyi yüksek bulunmuştur. Bu sonuçlar, okul öncesi eğitim programlarına P4C tabanlı etkinliklerin entegre edilmesinin, çocukların düşünme, sorgulama ve problem çözme becerilerinin güçlendirilmesinde önemli bir pedagojik katkı sağlayabileceğini ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: P4C, felsefe, okul öncesi, eleştirel düşünme

Okul Öncesi Çocuklarda Zihin Kuramına Giden Yol: Dil, Bilişsel Esneklik ve Yaşa Bağlı Gelişimsel Farklılıklar

Türker Sezer ^{1,*}, Ertan Görgü ², Muhammed Ünal ³ & Muhammed Fatih Küçükara ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

² Eğitim Bilimleri Fakültesi İstanbul Medeniyet Üniversitesi

³ Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Bitlis Eren Üniversitesi

sezer_t@ibu.edu.tr

Özet

Bu çalışma, 3 ila 5 yaş arasındaki 300 Türk çocuğunda dil becerisi, bilişsel esneklik ve zihin kuramı (ToM) arasındaki ilişkileri inceleyerek ToM'un altında yatan mekanizmaları açıklığa kavuşturmayı amaçlamıştır. Zihin kuramı, erken çocuklukta sosyal-bilişsel gelişimin temel taşlarından biridir. Araştırmada, bilişsel esnekliğin dil ile ToM arasındaki ilişkiye aracılık edip etmediği ve yaşın bu dolaylı yolu düzenleyip düzenlemediği test edilmiştir. Koşullu süreç analizleri, bilişsel esnekliğin dil-ToM bağlantısına kısmen aracılık ettiğini ve bu aracılığın gücünün yaş tarafından anlamlı biçimde düzenlendiğini göstermiştir. İfade edici dil modelinde, yaş şu yolları etkilemiştir: (a) dilin bilişsel esneklik üzerindeki etkisi (yol a), (b) bilişsel esnekliğin ToM üzerindeki etkisi (yol b) ve (c) dilin ToM üzerindeki artık doğrudan etkisi (yol c'). İfade edici dilin bilişsel esneklik aracılığıyla ToM üzerindeki dolaylı etkisi, en küçük yaş grubunda anlamlı değilken, yaş büyüdükçe giderek güçlenmiştir. Alıcı dil modelinde ise düzenleme daha seçici olmuş; yalnızca bilişsel esnekliğin ToM üzerindeki etkisi (yol b) yaşla birlikte artmış ve böylece dolaylı etki güçlenmiştir. Bulgular, dil ve bilişsel esneklik arasındaki etkileşimin ToM gelişiminde karmaşık ve yaşa duyarlı olduğunu, ifade edici dilin yaşa bağlı olgunlaşmaya daha yüksek duyarlılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Türk bağlamından elde edilen kanıtlar, ToM gelişimine yönelik çok boyutlu açıklamaları zenginleştirmekte ve erken eğitim için pratik çıkarımlar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Zihin Kuramı, bilişsel esneklik, alıcı dil, ifade edici dil, yürütücü işlevler, okul öncesi çocuklar

4-6 Yaş Çocuklarda Duygu Bilgisinin Yaş ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi: Bir Meta-Analiz Çalışması

Zeyneb Arıkan ^{1,*} & Ebru Ersay ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Gazi Üniversitesi
zeynebbbsk@gmail.com

Özet

Duygu bilgisi duyguları tanıma, duygusal yüz ifadelerini ve sesleri etiketleme, duygulara yol açan olay ve durumları anlamlandırma becerisi olarak tanımlanmaktadır. Okul öncesi dönemde gelişen bu beceri, çocukların akranları ile sosyal ilişkilerinde, problem çözme yeteneklerinde ve akademik başarıları üzerinde belirleyici bir role sahiptir. Bu becerinin yaşla beraber değişim ve gelişim gösterdiği bilinmektedir. Yapılan bu çalışma, 2015-2025 yılları arasında yurt içi ve yurt dışında 4-6 yaş grubu çocuklarla yürütülmüş duygu bilgisi araştırmalarının meta-analizini yaparak, temel duyguları tanıma ve isimlendirme becerisinin yaş (4, 5 ve 6) ve cinsiyet değişkenlerine göre nasıl farklılaştığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Yurt içi literatürde duygu bilgisi alanındaki çalışmaların son yıllarda ivme kazanması nedeniyle, bu zaman aralığı özellikle tercih edilmiştir. Meta-analize dahil edilen çalışmalarda (a) araştırmalarda kullanılmış olan ölçme araçlarının temel duyguları değerlendirmesi, (b) araştırmaya katılan çocukların 4-6 yaş aralığında olması ve (c) çocukların bir okul öncesi eğitim kurumuna devam ediyor olması ölçütleri dikkate alınmıştır. Bu ölçütler doğrultusunda toplam 56 çalışma analize dahil edilmiştir. Çalışma, okul öncesi dönemde duygu bilgisinin gelişimsel seyrine ve cinsiyet farklılıklarına ilişkin güncel ve karşılaştırmalı kanıt sunarak, alan yazına bütüncül bir bakış sağlamayı hedeflemektedir. Çalışmanın veri analiz süreci devam etmekte olup, bulgular ve sonuçlar kongrede sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çocuklarda duygu bilgisi, okul öncesi duygusal yeterlilik, duyguları anlama, 4-6 yaş çocuklar, meta-analiz

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Öz Düzenleme Becerilerinin Eğitim Ortamlarında Desteklenmesine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

Elif Alanyüz Öz ^{1,*} & Duygu Çetingöz ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi
ealnyz35@gmail.com

Özet

Öz düzenleme; dikkat kontrolü, duyguları yönetme ve uygun davranış geliştirme gibi pek çok gelişimsel alanla yakından ilişkili, kritik bir beceridir. Okul öncesi dönemde bu becerilerin temellerinin atılması, çocukların hem akademik başarıları hem de sosyal uyumları açısından büyük önem taşımaktadır. Okul öncesi dönemde çocukların öz düzenleme becerilerinin desteklenmesi, öğretmenlerin bu konudaki bilgi düzeyleri, olumlu tutumları ve öz yeterlilikleri ile doğrudan ilişkilidir. Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin eğitim ortamlarında çocukların öz düzenleme becerilerini geliştirmeye yönelik yürüttükleri uygulamaları ve bu sürece ilişkin deneyimlerini incelemektir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubunu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme ve ölçüt örnekleme ile belirlenen, İstanbul ili Küçükçekmece ilçesindeki üç bağımsız anaokulunda görev yapan 15 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Öğretmenler ile görüşmeler yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Kişisel Bilgi Formu'nda öğretmenlerin cinsiyetleri, mesleki kıdemleri, mezun oldukları program ve hizmet içi eğitim alma durumlarına ilişkin demografik bilgiler toplanmıştır. Görüşme formunda ise öğretmenlerin öz düzenleme becerilerini yönelik tanımlamaları, bu becerileri desteklemek amacıyla planladıkları ve uyguladıkları etkinlikler, süreçte karşılaştıkları zorluklar ve etkili buldukları stratejiler ele alınmıştır. Veri analizi sürecinde, araştırma soruları doğrultusunda görüşmelerden elde edilen veriler temalar ve kodlar çerçevesinde çözümlenmektedir. Bulguların, öğretmenlerin öz düzenleme becerilerini destekleme süreçlerine ilişkin uygulama ve deneyimlerine dair kapsamlı bir bakış sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, öz düzenleme becerileri, okul öncesi öğretmenleri, eğitim ortamları

5-6 Yaş Çocukların Komşu Kavramına Yönelik Algılarının Resim Analizi Yöntemiyle İncelenmesi

Ceren Hanbay ^{1,*}, Hatice Bekir ² & Cansu Türe ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Necmettin Erbakan Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Gazi Üniversitesi

hanbayceren80@gmail.com

Özet

Komşuluk, kültürel açıdan önemli görülen ve değer atfedilen bir kavramdır. İçinde barındırdığı sosyal ve duygusal değerlerden dolayı bu kavram fiziki olarak iki binanın yakınlığı nedeniyle bir arada olma durumundan çok daha fazlasını ifade etmektedir. Özellikle yardımlaşma, dayanışma, paylaşma, güvenlik ve aidiyet ihtiyaçlarına cevap vermesi komşuluğun içerik ve yapı açısından kapsamlı olduğu göstermektedir. Okul öncesi dönemde ise çocuğun alışık olduğu aile ortamının yanı sıra içinde bulunduğu çevreyi tanıması gerekmektedir. Bu bağlamda komşuluk kavramını çocuğun içinde bulunduğu çevreyi tanımasının yanı sıra çocuğa iletişim becerilerini geliştirme ile toplumsal rol, norm ve değerleri öğrenme olanaklarını sunmaktadır. Pek çok kültürel değer bir yapbozun parçaları gibi kaybolduğu bu çağda komşuluk kültürünün sürdürülmesi çocuğun sosyal ilişkileri öğrenmesi bakımından önemlidir. Bu doğrultuda çalışmada 5-6 yaş çocukların komşu kavramına yönelik algılarının çocukların kendilerini bir ayna gibi yansıttıkları resimler aracılığıyla incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Ankara ili Keçiören ilçesinde MEB'e bağlı bağımsız bir anaokuluna devam eden 5-6 yaş 58 çocuk katılmıştır. Çocuklar tarafından yapılan çizimler, analizler sonucunda kategoriler oluşturularak kodlanmıştır. Veriler nitel araştırma yöntemleriyle analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara bakıldığında çocukların ailelerinin çoğunluğunun bir-iki komşularının olduğu, komşularıyla haftada bir-üç kez görüştikleri görülmüştür. Çocuklar resimlerde komşu evlerini, çocuklarını, yapılan yiyecek-içecek ikramlarını, alınan hediyeleri çizmiştir. Çocukların ailelerinin komşularıyla kahve içme, yemek yeme gibi aktiviteler yaptıkları bulunmuştur. Buna ilaveten çocukların, yaptıkları resimleri anlatırken komşuları ile ilgili olumlu ifadeler kullandıkları görülmüştür. Çalışmada komşuluğun çocuğun sosyal hayatının önemli bir parçasını oluşturduğu ve özellikle toplumsal değerlerin yaşatılması bakımından gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, erken çocukluk, komşu, resim analizi

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Duygu Sosyalleştirme Yaklaşımları ile 60–72 Aylık Çocukların Duygu Bilgisi Arasındaki İlişki

Ipek Asiloğulları^{1,*}, Ebru Ersay¹, Hafize Melike Can¹ & Zeyneb Arıkan¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Gazi Üniversitesi
easilipek@hotmail.com

Özet

Erken çocukluk döneminde duygusal gelişim, çocukların çeşitli gelişim alanları için temel bir belirleyici olarak görülmektedir. Bu süreçte öğretmenlerin duygu sosyalleştirme yaklaşımları; çocukların duyguları fark etme, uygun şekilde ifade etme ve düzenleme becerilerinin gelişiminde kritik bir rol oynamaktadır. Destekleyici yaklaşımlar çocukların duygusal yeterliliklerini güçlendirirken, olumsuz veya duyarsız yaklaşımlar ise engelleyebilmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin duygu sosyalleştirme stratejilerinin incelenmesi, hem sosyal ve duygusal öğrenme süreçlerinin anlaşılması hem de eğitim ortamlarının niteliğinin artırılması açısından önem taşımaktadır. Araştırmanın amacı; okul öncesi öğretmenlerinin çocukların duygularına vermeyi tercih ettikleri tepkiler ile bu öğretmenlerin sınıfında yer alan 60-72 aylık çocukların temel duygu bilgilerindeki gelişimleri arasında ki ilişkiyi incelemektir. Bu doğrultuda araştırmaya katılan 203 çocuk, Ankara'nın üç farklı sosyoekonomik ilçesi olan Çankaya, Keçiören ve Mamak ilçesindeki Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet okullarından seçilmiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak "Duygu Anlama Testi", "Çocukların Duygularına Verilen Tepkiler Ölçeği – Öğretmen Formu", araştırmacılar tarafından geliştirilen "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" ve "Kontrol Listesi" kullanılmıştır. Araştırma bulguları, öğretmenlerin kullandıkları duygu sosyalleştirme stratejilerinin çocukların duygu gelişimi üzerinde önemli etkiler yarattığını göstermektedir. Özellikle, çocukların duygusal deneyimlerini fark etmeleri, ifade etmeleri ve üzerinde konuşmaları için fırsat tanıyan büyütme stratejisinin, çocukların genel duygu bilgisi düzeyleri ile duyguları isimlendirme ve tanıma becerilerini desteklediği görülmüştür. Bu stratejiyi kullanan öğretmenlerin, çocukların duygusal farkındalıklarını artırarak onların gelişimlerine katkı sunduğu söylenebilir. Buna karşılık, çocukların duygusal ifadelerini görmezden gelme, yok sayma veya tepki vermeme eğilimini içeren ihmal stratejisinin ise çocukların hem genel duygu bilgisi hem de duygusal bakış açısı alma becerileri üzerinde olumsuz etkiler yarattığı anlaşılmaktadır. Bu durum, öğretmenlerin sınıflarında ki çocukların duygularını ihmal etmelerinin çocukların duygusal yeterlilik becerisini olumsuz etkilediğini açıkça ortaya koymaktadır. Bulguların hem erken çocukluk eğitimi planlayanlar ve hem de eğitimcileri yetiştirenler için yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: duygu bilgisi, duygu sosyalleştirme, öğretmen, erken çocukluk, okul öncesi

Okul Öncesi Dönemde Sosyal Duygusal Beceri Temelli Ebeveyn-Çocuk Atölyeleri: İhtiyaç Belirleme Çalışması

Türkan Bengisu Kumlay^{1,*} & Nalan Kuru¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bursa Uludağ Üniversitesi
tbengisu20@gmail.com

Özet

Erken çocukluk yılları, bireyin gelişiminde en kritik evrelerden biri olarak kabul edilmekte, sosyal ve duygusal gelişimin bireyin yaşam boyu uyum ve öğrenme kapasitesi üzerinde belirleyici etkiler yarattığı vurgulanmaktadır (Gülay ve Akman, 2009; Zins, Elias ve Greenberg, 2003). Bu doğrultuda, ebeveynlerin sosyal-duygusal beceri temelli uygulamalara ilişkin farkındalıklarının ve gereksinimlerinin incelenmesi, hem kuramsal açıdan hem de uygulamaya dönük katkılar bakımından önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönemdeki ebeveynlerin sosyal duygusal beceri temelli ebeveyn-çocuk atölyelerine ilişkin görüşlerini, beklentilerini ve ihtiyaçlarını belirlemektir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni ile tasarlanmıştır (Yin, 2018). Araştırmanın amacı doğrultusunda, okul öncesi dönemde (3-6 yaş) çocuğu bulunan ebeveynler ölçüt olarak belirlenmiştir. Çalışma grubunu, ölçüt örnekleme yöntemiyle seçilen, ilgili konularda daha önce eğitim almamış, 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan 10 gönüllü ebeveyn oluşturacaktır. Veri toplama sürecinde yarı yapılandırılmış odak grup görüşmeleri kullanılacaktır. Görüşmeler, ebeveynlerin çocuklarının sosyal-duygusal gelişimine ilişkin gözlemleri, aile içi iletişim deneyimleri, ebeveynlikte karşılaştıkları güçlükler ve atölye programına dair beklentileri üzerine odaklanacaktır. Katılımcıların onayıyla ses kaydı alınacak, görüşmeler yazıya dökülecek ve elde edilen veriler içerik analizi yoluyla çözümlenecektir. Bu durum, geliştirilecek içeriklerin ebeveynlerin gerçek ihtiyaçlarını yansıtmasına ve programın sahadaki işlevselliğinin artmasına katkıda bulunacaktır. Ayrıca görüşmelerden elde edilecek bulgular, ebeveynlerin sosyal duygusal becerilere dair algılarının, mevcut bilgi düzeylerinin ve eğitim beklentilerinin bütüncül biçimde ortaya çıkarılmasına imkân tanıyacaktır. Bu araştırmanın, okul öncesi dönemde ebeveynlerin sosyal duygusal beceri temelli uygulamalara yönelik ihtiyaçlarını belirleyerek hem kuramsal literatüre hem de saha uygulamalarına özgün katkılar sunması beklenmektedir. Araştırmadan elde edilecek bulguların, ailelerin çocuklarının sosyal duygusal gelişim süreçlerine daha bilinçli şekilde katkıda bulunmalarını sağlayacak eğitim içeriklerinin geliştirilmesine ışık tutacağı; ayrıca ilerleyen süreçlerde planlanacak öğretmen eğitimi ve erken çocukluk eğitimi uygulamalarının geliştirilmesine katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Bu çalışma, Prof. Dr. Nalan Kuru danışmanlığında Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde yürütülmekte olan "Okul Öncesi Dönemde Sosyal Duygusal Beceri Temelli Ebeveyn-Çocuk Atölyelerinin Etkililiğinin İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelimeler: Erken Çocukluk Dönemi, Sosyal Duygusal Beceriler, Ebeveyn-Çocuk Atölyeleri, İhtiyaç Belirleme

Erken Çocuklukta Empati Becerisi: Ebeveynler ve Öğretmenler Çocuklarda Empatiyle İlgili Neler Düşünüyorlar?

Seda Nur Özbey ^{1,*} & Ebru Ersay ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Gazi Üniversitesi

ozbeyesdanr@gmail.com

Özet

Duygusal yeterlik becerilerinden biri olan empati, çocukların sosyal ve duygusal gelişim süreçlerinde merkezi bir rol oynamaktadır. Literatürde empati kavramı tanımları incelendiğinde empatinin bilişsel ve duygusal boyutlarına vurgu yapıldığı görülmektedir. Empatinin bilişsel boyutuna yoğunlaşan tanımlar, kişinin karşısındakinin duygusal durumunu doğru bir şekilde anlamasını ve bu durumla ilgili bilişsel farkındalık geliştirmesini vurgularken, empatiyi duygusal boyut üzerinden tanımlayanlar, kişinin karşısındakinin duygusal durumuna uygun hissetme şeklinde ifade etmektedir. Bu araştırma, erken çocukluk dönemindeki çocukların empati becerilerinin gelişimine ilişkin ebeveyn ve öğretmenlerin görüşlerini, empati becerisinin nasıl gözlemlendiğini ve değerlendirildiğini, ebeveynlerin ve öğretmenlerin empatiye dair algıları ve çocukların empatik davranışlarına dair gözlemlerinin ortaya konulmasını amaçlamaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninde tasarlanan araştırmanın çalışma grubu kartopu örneklem yoluyla belirlenmiş olup, Malatya’da görev yapan 15 okul öncesi öğretmeni ve 26-44 yaş aralığında bulunan 13 ebeveyn çalışmaya dahil olmuştur. Etik izni alınarak yapılan bu çalışmanın veri toplama süreci araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla gerçekleştirilmiş olup, çalışmaya gönüllü olan katılımcılarla yüz yüze görüşmeler yapılmış ve görüşmelerin ses kayıtları alınarak veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda öğretmenlerin ve ebeveynlerin empati tanımlarında bilişsel boyuta yoğunlaştığı görülmüştür. Öğretmenler üç yaşındaki ve beş yaşındaki çocukların bilişsel gelişim düzeylerindeki farklılıklar nedeniyle bu yaş grubundaki çocukların empatik tepkilerinde de belirgin farklılıklar olduğunu belirtirken, ebeveynlerin çocuklarında gözlemledikleri empatik tepkilerin yaşa bağlı olarak farklılık gösterdiği, üç yaşında karşıdaki kişiyle aynı duyguyu yaşarken beş yaşında sevdiği nesneyi paylaşma, karşıdaki kişinin sıkıntısını gidermek için yardım etme gibi davranışlarda bulduklarını ifade etmişlerdir. Araştırmanın genel bulguları, öğretmenlerin ve ebeveynlerin empati tanımlarının benzerlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Hem öğretmenler hem de ebeveynler, çocuklarda gözlemledikleri empatik tepkilerin yaşa bağlı olarak farklılık göstereceği konusunda hemfikir olup, yaşa bağlı empatik davranışlarda odaklandıkları noktaların farklılık gösterdiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk dönemi, empati becerisi, duygusal yeterlik becerisi

Çocukların Duygu Düzenleme Becerileri ile Ahlaki ve Sosyal Kural Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Buket Özkan ^{1,*} & Gökhan Güneş ²

¹ Temel Eğitim Bölümü/Okul Öncesi Öğretmenliği Mersin Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Mersin Üniversitesi

tekuboz@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, erken çocukluk dönemindeki çocukların ahlaki ve sosyal kural algıları ile duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışma, bu becerilerin kuralları içselleştirme sürecindeki rolünü anlamak açısından önemlidir. İlişkisel tarama modeli kullanılan araştırmaya, iki kamu anaokulundan 45 çocuk (21 kız, 24 erkek; ort. 67,47 ay) katılmıştır. Veriler, Ahlaki ve Sosyal Kural Algısı Ölçeği ile Duygu Düzenleme Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Bulgulara göre, ahlaki ve sosyal kural algısı ile duygu düzenleme alt boyutları arasında orta ($r \approx 0,41-0,43$) ile çok yüksek düzeyde ($r = 0,78$) anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Regresyon analizine göre, ahlaki kural algısı duygu düzenleme stratejilerini anlamlı olarak yordamakta ($\beta = 0,172$; $R^2 = \%48,8$; $F(3,41) = 14,99$; $p < .001$), sosyal kural algısı ise bu becerileri $\%53,9$ oranında açıklamaktadır ($\beta = 0,257$; $F = 18,16$). Toplam algı puanı, duygu düzenleme becerilerinin $\%64,9$ 'unu yordamaktadır ($\beta = 0,429$; $F = 25,27$; $p < .001$).

Anahtar Kelimeler: Ahlaki algı, sosyal kural algısı, duygu düzenleme

Erken Çocukluk Döneminde Beslenme Alışkanlıkları ile Duygu Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişkide Ebeveyn Tutumlarının Rolü

Damla Ündan ^{1,*} & Fatma Özge Ünsal Aksebzeci ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Okul Öncesi Öğretmenliği Marmara Üniversitesi

damlaundankeser@gmail.com

Özet

Erken çocukluk dönemi, bireyin hem fiziksel hem de duygusal gelişiminin temellerinin atıldığı kritik bir evre olarak, ileriki yaşam alışkanlıklarının biçimlenmesinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu dönemde kazanılan sağlıklı alışkanlıklar yalnızca büyüme ve gelişme hızını değil, aynı zamanda yaşam boyu sürececek tutumlarını da etkilemektedir (Birch & Anzman, 2010). Bu alışkanlıkların en önemlilerinden biri yeme tutumudur. Çocukların yeme alışkanlıkları, fiziksel aktivite düzeyleri, beden memnuniyetleri ve bedensel algıları gibi yeme ile ilişkili pek çok unsur; ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutum ve davranışlarının yanı sıra ebeveyn-çocuk ilişkilerinin niteliğinden önemli ölçüde etkilenmektedir. Bu bağlamda, ebeveyn-çocuk etkileşiminde merkezi bir konuma sahip olan ebeveyn tutumlarının, çocuklarda ortaya çıkabilecek olası psikopatolojik eğilimler üzerinde belirleyici rol oynadığı vurgulanmaktadır (Perris, 1988). Dolayısıyla çocukların yeme alışkanlıkları, fiziksel aktivite düzeyleri, beden memnuniyetleri ve beden algıları gibi yeme ile ilişkili çok sayıda unsur; ebeveynlerin tutum ve davranışlarının yanı sıra ebeveyn-çocuk ilişkilerinin niteliğinden güçlü biçimde etkilenmektedir. Ebeveyn tutumlarının etkili olduğu unsurlardan bir diğeri de çocukların duygu düzenleme becerileridir (Eisenberg vd, 2005; Morris vd, 2007). Bu bilgiler ışığında, çalışmanın amacı, erken çocukluk döneminde beslenme alışkanlıkları ile duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemek ve ebeveyn davranışlarının bu ilişkideki rolünü ortaya koymaktır. İlişkisel tarama yöntemi ile yapılan çalışmada elde edilen veriler Batum ve Yağmurlu (2007) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Duygu Düzenleme Ölçeği, Özyürek (2017) tarafından geliştirilen Anne-Baba Tutum Ölçeği ve Wardle (2007) tarafından oluşturulup Özçetin, Yılmaz, Erkorkmaz ve Esmeray (2010) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Ebeveyn Beslenme Tarzı Anketi ile toplanmıştır. Araştırma verilerinin incelenmesinde bağımsız gruplar t testi, Pearson korelasyon analizi ve çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırmaya Kocaeli ilinin Gebze ilçesinde okul öncesi eğitim kurumlarında çocuğu olan 112 anne ve baba gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre; erken çocukluk döneminde beslenme alışkanlıkları ve duygu düzenleme becerileri arasında anlamlı bir ilişki, beslenme alışkanlıkları ile ebeveyn tutumları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki, ebeveyn tutumları ile duygu düzenleme becerileri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki ve beslenme alışkanlıkları ve duygu düzenleme becerileri üzerinde ebeveyn tutumlarının yordadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: erken çocukluk, duygu düzenleme, beslenme alışkanlıkları, ebeveyn tutumları

Erken Çocuklukta Sosyal Akıl Yürütme: Sistemik Bir Derleme/ Social Reasoning in Early Childhood: A Systematic Review

Hatice Büşra Yılmaz Tam ^{1,*} & İlkay Ulutaş ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Muş Alparslan Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Gazi Üniversitesi

haticebusra2013@gmail.com

Özet

Bu araştırma, erken çocukluk döneminde sosyal akıl yürütmeye odaklanan mevcut araştırmaları tanımlamayı, değerlendirmeyi ve bulguları sentezlemeyi amaçlamaktadır. Erken çocuklukta sosyal akıl yürütmeye ilişkin birincil araştırmaların belirlenmesi amacıyla sistemik alan yazını taraması yapılmıştır (Crompton, Burke ve Gregory, 2017). Web of Science, ERIC, Scopus ve EBSCO veri tabanları kullanılarak gerçekleştirilen taramada sistemik bir inceleme için PRISMA 2020 kontrol listesi (Page vd., 2021) ve PRISMA akış diyagramı (Moher vd., 2009) temel alınmıştır. Veri analizi sürecinde araştırmacılar arası güvenilirliği sağlamak için iki araştırmacı çalışmaların dâhil edilme ve hariç tutulma kriterlerini bağımsız olarak değerlendirmiştir. Araştırmada 1980–2024 yılları arasında sosyal akıl yürütme üzerine yürütülen 20 çalışma değerlendirilmiştir. Bulgular, araştırmaların dört ana tema etrafında toplandığını göstermektedir. İlk olarak, gelişimsel süreçleri ele alan çalışmalar (örn. Damon, 1980; Barrett, 2013; Osterhous & Koerber, 2021) sosyal akıl yürütme becerilerinin yaşla birlikte giderek karmaşıklaştığını ortaya koymuştur. İkinci olarak, özel gereksinimli gruplara odaklanan araştırmalar (örn. Milch-Reich vd., 1999; Coleman vd., 2008; Lejeune vd., 2016) bu çocukların tipik gelişim gösteren akranlarına kıyasla sosyal akıl yürütme becerilerinde farklılıklar sergilediğini belirtmektedir. Üçüncü olarak, sosyal normlar ve kurallar bağlamında yürütülen çalışmalar (örn. Koerber, 2019; Dahl & Waltzer, 2020; Vasil vd., 2024), çocukların norm ihlallerini anlama ve eşitlik değerlendirmelerinin yaşla gelişim gösterdiğini ortaya koymuştur. Son olarak, kültürel ve bağlamsal faktörleri inceleyen araştırmalar (örn. Barrett, 2013; Taumoepea vd., 2022) sosyal akıl yürütmenin kültürler arası farklılıklardan etkilendiğini göstermektedir. Yöntemsel olarak, erken dönem çalışmalarda görüşme ve hikâye vinyetlerinin, son yıllarda ise bilgisayarlı deneysel görevlerin ve doğal gözlemlerin öne çıktığı görülmektedir. Genel olarak, incelenen çalışmalar sosyal akıl yürütme becerilerinin erken çocuklukta ergenliğe doğru gelişimsel bir ilerleme sergilediğini, özel gereksinimler ve kültürel bağlam gibi etkenlere bağlı olarak farklılaşabildiğini ortaya koymaktadır. Sosyal akıl yürütmenin çok boyutlu bir yapıya sahip olduğu görülmekte ve bu alanda hem kuramsal hem de uygulamalı araştırmalara ihtiyaç olduğu ifade edilebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Akıl Yürütme, erken çocukluk dönemi, okul öncesi eğitim

Erken Çocukluk Döneminde Baba Çocuk İlişkisinin Öz Düzenleme Becerileri İle İlişkisi

Hayriye Kamrak^{1,*} & Merve Canbeldek Erol²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Pamukkale Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi

hkamrak15@gmail.com

Özet

Erken çocukluk döneminde baba ile çocuk arasında kurulan ilişki çocuğun öz düzenleme becerilerinin gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Ancak Türkiye bağlamında baba ile çocuk arasındaki ilişkinin öz düzenleme becerilerini nasıl etkilediğini inceleyen çalışmalar oldukça azdır. Bu araştırmanın amacı, 4-6 aralığındaki çocukların babalarıyla ilişkisi ile öz düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma, nicel araştırma modellerinden ilişki tarama modeli ile yürütülmüştür. Çalışma grubu, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Denizli ili Pamukkale ve Merkezefendi ilçelerindeki anaokullarında ve anasınıflarında öğrenim gören 49 çocuk ve babalarından oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak Demografik Bilgi Formu, 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği ve Çocuk Anababa İlişki Ölçeği kullanılmıştır. Öz Düzenleme Becerileri Ölçeğinde yüksek puan, yüksek beceriyi; Çocuk Anababa İlişki Ölçeğinde ise toplam ilişkide düşük puan, güçlü ilişkiyi ifade etmektedir. Spearman korelasyon analizine göre çalışmanın ön bulguları, baba-çocuk ilişkisi puanı ile çocukların öz düzenleme toplam puanı arasında negatif yönde, orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir ($r = -.041$; $p < .05$). Başka bir ifade ile baba-çocuk ilişkisi puanı düştükçe (ilişki düzeyi yükselir) çocukların öz düzenleme becerileri artmaktadır. Ayrıca, baba-çocuk ilişkisi puanı ile engelleyici kontrol-duygu ($r = -.028$; $p < .05$) ve engelleyici kontrol-davranış ($r = -.036$; $p < .05$) alt boyutları arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Çatışma puanı arttıkça engelleyici kontrol-duygu ($r = -.047$; $p < .05$) ve engelleyici kontrol-davranış puanının ($r = -.013$; $p < .05$) düştüğü görülmüştür. Bunun yanı sıra olumlu ilişki puanı arttıkça çalışma belleği ($r = .004$; $p < .05$) ve engelleyici kontrol-duygu ($r = .026$; $p < .05$) puanının arttığı bulunmuştur. Erken çocukluk döneminde babalarla kurulan olumlu ilişkilerin, çocukların öz düzenleme becerilerinin gelişiminde önemli rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bulgular, babaların çocuklarıyla olumlu etkileşimler kurmalarının öz düzenleme becerilerinin desteklenmesinde kritik olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Öz düzenleme, baba-çocuk ilişkisi, baba, çocuk

Küçük Adımlar Büyük Riskler: 60-72 Aylık Çocuklar ve Ebeveynlerinin Risk Algısına Bir Bakış

Celil Yıldırım ^{1,*} & Gamze Bilir Seyhan ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü Ege Üniversitesi

celil.yildirim@alanya.edu.tr

Özet

Bu araştırma, okul öncesi dönem eğitimi almakta olan 60-72 ay yaş grubu çocuklarının risk kavramı ve risk alma davranışına yönelik algılarını, riskli durumlarla başa çıkma stratejilerini keşfetmeyi amaçlamaktadır. Bununla birlikte, aynı çocukların ebeveynlerinin risk algıları ve çocuklarının riskli durumlarına yönelik tutumları da inceleyerek, çocuk-ebeveyn perspektifleri arasındaki ilişki ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik araştırma deseni benimsenmiştir. Çalışma grubunu Antalya'nın Alanya ilçesinde bir anaokulunda 5 yaş sınıfında, değinilen yaş grubunda yer alan 17 çocuk (9 kız, 8 erkek) ve 11 ebeveyn (7 kadın, 4 erkek) oluşturmuştur. Çocuklarla yapay zeka destekli görseller kullanılarak hazırlanan 4 risk alt boyutuna (bilişsel, duygusal, fiziksel ve sosyal) yönelik 8 risk senaryosu üzerinden bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiş, ebeveynlerle ise 14 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde içerik analizine başvurulmuştur. Analizlerde elde edilen bulgulara göre, çocuklarda üç ana tema ortaya çıkmıştır: Sosyal Destek (%35.3), Bağımsız (%35.3) ve Temkinli (%29.4). Risk boyutları açısından çocuklarda fiziksel risklerde tam farkındalığa yakın düzey (%88.2) gözlenirken, bilişsel risklerde sınırlı farkındalık (%23.5) bulunmuştur. Cinsiyet açısından incelendiğinde kız çocukların tamamı sosyal destek arayışında bulunurken, erkeklerin bağımsız veya temkinli tutum sergilediği saptanmıştır. Ebeveynlerde ise; Koruyucu (%45.4), Analitik (%36.4) ve Dengeli (%18.2) temalar belirlenmiştir. Kadın ebeveynlerin hem kendi risk algılarında hem de çocukları adına risk alanlarında koruyucu eğilim, erkek ebeveynlerin ise analitik değerlendirme yaptığı görülmüştür. Çalışmada elde edilen sonuçlar, bu yaş grubundaki çocukların risk algılarının, gelişimsel dönemlerinin özelliklerini ve cinsiyet kimliği oluşum sürecini yansıttığını göstermektedir. Somut işlemler döneminden soyut düşünceye geçiş sürecinde bulunan çocukların, görülür tehlikeleri kolayca algılamakta, karmaşık bilişsel süreçlerdeki riskleri algılamakta zorlandığı tespit edilmiştir. Ebeveynlerin fiziksel ve sosyal risklerde çocuklarla paralel algı geliştirdiği saptanırken, bilişsel risk boyutunda algının önemli derecede farklılaştığı görülmüştür. Ayrıca, çocukların risk alma davranışlarına yönelik tutumlarında ebeveyn faktörünün yeri öne çıkmakta; bu bilgiler ışığında ebeveyn tutumlarının, çocukların risk alma deneyimlerini etkileyebilecek önemli faktörlerden olabileceği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Risk, risk alma, okul öncesi dönem, ebeveynler

Israr, Uzaklaşma ve Uzlaşma: Okul Öncesi Sınıflarda Gözlenen Akran Çatışmaları, Çözüm Stratejileri ve Öğretmenlerin Rolü

Rabia Özen Uyar

Okul Öncesi Öğretmenliği Adıyaman Üniversitesi
rabiaozenuyar@gmail.com

Özet

Akran çatışmaları, okul öncesi dönem çocukların sosyal etkileşimlerinin kaçınılmaz bir parçası olup sosyal-duygusal gelişimleri için önemli öğrenme fırsatları barındırmaktadır. Bu çalışmada, okul öncesi dönem çocukların sınıf içi sosyal etkileşimlerinde yaşadıkları çatışmaların türleri, kullandıkları çözüm stratejileri ve öğretmenlerin bu süreçteki rolleri incelenmiştir. Nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen araştırmanın katılımcılarını iki bağımsız anaokulunun dört ayrı sınıfına devam eden 48-60 aylık 21 çocuk (11 kız, 10 erkek) ve dört okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma verileri, çocukların serbest oyun oynadıkları zamanlarda gerçekleştirilen gözlemler yoluyla toplanmıştır. Bu kapsamda her çocuk için en az dört gözlem olmak üzere toplamda 125 gözlem döngüsü tamamlanmıştır. Her bir gözlem döngüsü 20 dakika sürmüş ve farklı günlerde gerçekleştirilmiştir. Gözlemler bağımsız gözlemciler tarafından yarı yapılandırılmış gözlem formu kullanılarak yürütülmüştür. Elde edilen veriler tümevarımsal analizle çözümlenmiştir. Araştırma bulguları, okul öncesi sınıflarda akran çatışmalarının en sık oyuncak/nesne paylaşımı nedeniyle ortaya çıktığını göstermektedir. Bunu sırasıyla oyun fikirlerinde uyuşmazlık, roller ve kurallara ilişkin anlaşmazlık, fiziksel alan ihlali ve saldırganlık takip etmiştir. Çocukların en yaygın kullandığı çatışma çözme stratejisi ısrar olarak belirlenmiştir. Özellikle oyuncak paylaşımı çatışmasında “önce ben aldım/gördüm”, “bu benim” gibi ifadeler dikkat çekmiştir. Bunun yanı sıra çocukların uzaklaşma, boyun eğme, fiziksel güç kullanma ve uzlaşma stratejilerine de başvurdukları gözlenmiştir. Öğretmenlerin çoğunlukla çatışmalara müdahale etmedikleri, fiziksel güç kullanımının söz konusu olduğu durumlarda sürece dâhil oldukları belirlenmiştir. Bu müdahaleler ise çoğunlukla çatışmaya neden olan nesne ya da oyuncak ortamdan kaldırma veya “birlikte oynayın” gibi yüzeysel yönergeler verme ile sınırlı kalmıştır. Çocukların çatışmaları çözmek için çoğunlukla ısrar, uzaklaşma, boyun eğme ve fiziksel güç kullanımı gibi yapıcı olmayan stratejilere başvurdukları görülmektedir. Öğretmen müdahalelerinin yüzeysel ve sınırlı kalması ise çocukların çatışmaları yapıcı biçimde çözme becerilerini geliştirme fırsatlarını önemli ölçüde azaltmaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin, çatışmaları bir sorun olarak değil, çocukların sosyal-duygusal gelişimlerini destekleyebilecek birer öğrenme fırsatı olarak görmeleri ve bu süreçte etkili bir rehberlik sunmaları önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Akran çatışması, çatışma çözme, okul öncesi, çocuk, öğretmen

Okul Öncesi Eğitim Alan Çocukların Sosyal Statülerinin İncelenmesine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Nurdan Selamet ^{1,*} & Özkan Sapsağlam ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Yıldız Teknik Üniversitesi
nurdanselamet.ns@gmail.com

Özet

Erken çocukluk dönemi, bireylerin sosyal becerilerinin şekillenmesine zemin hazırlayan kritik bir dönemdir. Sosyal becerilerin geliştiği başlıca ortamlardan biri akran etkileşimlerinin en yoğun sergilendiği okul öncesi eğitim kurumlarıdır. Bu çalışma; düşük ve yüksek sosyal statüye sahip çocukların sınıf içi akran etkileşimlerini inceleyen, düşük statüdeki çocukların akranları tarafından tercih edilmelerini destekleyebilecek müdahale yöntemlerine ilişkin öğretmen görüşlerini ve deneyimlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma nitel bir çalışma olup, durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formları, katılımcıların sosyogram haritalarından elde edilen bilgilerle desteklenmiş ve görüşmeler bu doğrultuda yürütülmüştür. Bu yönüyle sosyogram haritaları nitel veri toplama sürecine entegre edilmiştir. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. İstanbul ilindeki okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 8 öğretmen ve okul öncesi eğitim alan 130 çocuk arasından, sosyogram bulgularına göre belirlenen yüksek ve düşük sosyal statüye sahip 45 çocuk çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırma verilerinin analiz edilmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; yüksek statüye sahip çocukların liderlik, öz yönetim, sosyal ve iletişim becerileri bağlamında olumlu davranışlar sergilediği düşük statüye sahip çocukların ise düşük öz güven, yalnızlaşma, iletişim ve sosyal beceri eksiklikleri ile tanımlandıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin sınıf içi müdahalelerinin akran etkileşiminin artmasına katkı sağladığı görülmüştür. Araştırma sonuçları düşük ve yüksek statüye sahip çocukların belirli davranış örüntüleri olduğunu göstermiştir. Bu süreçte, çocukların sosyal beceri ve akran etkileşimlerinin geliştirilmesinde öğretmenlerin farklı stratejiler kullandıkları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi eğitim, sosyal beceri, sosyometri, akran ilişkileri, öğretmen

Sineklerin Tanrısı Romanının Freud ve Kohlberg Kuramları Bağlamında İncelenmesi

Beyza Nur Çiçek ^{1,*} & Hande Arslan Çiftçi ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Medeniyet Üniversitesi

² Okul Öncesi Eğitimi Abd İstanbul Medeniyet Üniversitesi

beyzanurcicek1965@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, William Golding'ın Sineklerin Tanrısı adlı romanının Freud'un psikanalitik yaklaşımı ve Kohlberg'in ahlaki gelişim kuramı bağlamında inceleyerek erken çocuklukta sosyal-duygusal öğrenme süreçleri açısından değerlendirmektir. Çalışma, çocukların yetişkinlerin olmadığı bir ortamda kendi kurallarını oluşturma süreçlerinin kişilik gelişimleri ve ahlaki muhakemeleri üzerindeki etkilerini ortaya koymayı hedeflemektedir. Araştırmada nitel bir yöntem olarak doküman analizi kullanılmıştır. Freud'un id, ego ve süperego kavramları ile Kohlberg'in ahlaki gelişim basamakları çalışmanın çerçevesini oluşturmuştur. Roman karakterleri bu kuramlar bağlamında analiz edilerek sosyal-duygusal öğrenmenin gelişimsel boyutları ele alınmıştır. Çalışma kapsamında incelenen Freud'un psikanalitik kuramı çerçevesinde roman karakterlerinden Jack karakterinin id kavramını, Ralph'ın ego kavramını ve Domuzcuk karakterinin ise süperego'yu sembolize ettiği görülmüştür. Kohlberg'in ahlaki gelişim kuramı bağlamında ise incelediğimizde Jack'in davranışları gelenek öncesi ahlak düzeyini, Ralph'ın yaklaşımı geleneksel düzeyi ve Domuzcuk'un düşünceleri ise gelenek sonrası ahlaki düzeyi yansıtmaktadır. Roman karakterlerini kuramlar çerçevesinde ele alarak edindiğimiz bu bulgular, çocukların sosyal-duygusal öğrenme sürecindeki dışsal otoritenin ve yetişkinlerin yokluğu karşısında ilkel benliklerine hakim olamadıklarını gösterir. Kuramlarla incelediğimiz bu çalışma, sosyal-duygusal öğrenmenin sadece bilişsel değil, aynı zamanda kişilik ve ahlaki gelişim boyutlarını da içerdiğini göstermektedir. Bireyin ahlaki gelişmişliğinin ona ve çevresine nasıl yön verdiğini, toplumu huzura kavuşturup kavuşturmadığını yansıtmıştır. Roman, sosyal-duygusal öğrenmenin eğitimde neden vazgeçilmez olduğunu çarpıcı biçimde dile getirmektedir. Sineklerin Tanrısı romanı, çocukların kuralsız ve denetimsiz bir ortamda sosyal-duygusal öğrenme süreçlerinin nasıl sekteye uğradığını ortaya koyarak eğitimcilere önemli bir bakış açısı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sineklerin Tanrısı, sosyal-duygusal öğrenme, Freud, Kohlberg

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Finansal Okuryazarlık Eğitimine İlişkin Görüş ve Deneyimleri

Tuğba Emiroğlu Ilvan ^{1,*} & Müge Şen ²

¹ Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi

² Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı Ankara Üniversitesi

temiroglu@29mayis.edu.tr

Özet

Araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin finansal okuryazarlık eğitimine ilişkin görüş ve deneyimlerinin incelenmesidir. Araştırmada katılımcıların düşüncelerini derinlemesine ortaya koymak amacıyla, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni tercih edilmiştir. Araştırma için Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan etik kurul onayı ve Milli Eğitim Bakanlığında araştırma uygulama izni alınmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, İstanbul ilinin Anadolu ve Avrupa yakalarında yer alan altı farklı ilçedeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 30 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcılara kartopu örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır. Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğretmenler ile yüz yüze bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler, içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırmanın bulguları, öğretmenlerin okul öncesi eğitimde finansal okuryazarlık eğitiminin yeri ve önemi, kullanılan yöntemler ve uygulamalar, karşılaşılan zorluklar, finansal okuryazarlık eğitimine yönelik öneriler ve eğitime ilişkin ihtiyaçlar konusunda çeşitli görüşlere sahip olduklarını göstermiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuklarda finansal farkındalık oluşturma erken yaşlarda başlaması ve bu dönemde temel atılması gerektiğini düşündükleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu, uygulamalarını özellikle Yerli Malı, Tutum ve Yatırım Haftası gibi belirli gün ve haftalar kapsamında gerçekleştirdiklerini ifade etmiştir. Buna karşın, finansal okuryazarlık kapsamında gerçekleştirdikleri okul dışı öğrenme etkinliklerinin sınırlı olduğu görülmektedir. Eğitim programına entegrasyonunda ise matematik, sanat ve dil etkinliklerinin tercih edildiği belirlenmiştir. Öğretmenler, okul öncesi eğitim sınıflarında en çok ailelerin çocuklarına tüketim konusunda sınır koymamalarından kaynaklanan zorluklar yaşadıklarını belirtmiştir. Bazı öğretmenler, finansal okuryazarlık kavramının yeni ve soyut olması nedeniyle finansal okuryazarlık eğitimini zor bulduklarını ifade etmiştir. Ayrıca, okul öncesi öğretmenleri finansal okuryazarlık eğitiminde eğitim ve bilgi desteği, materyal ve altyapı desteği ile iş birliği ve paydaş katılımı desteğine ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. Sonuç olarak bu araştırma, okul öncesi dönemde finansal okuryazarlık eğitiminin hem çocuklarda erken yaşta finansal farkındalık geliştirilmesi hem de öğretmenlerin bu sürece yönelik yeterliklerinin artırılması açısından önemli bir rol oynadığını ortaya koymakta; elde edilen bulguların, bu alandaki eğitim, uygulama ve politika geliştirme çalışmalarına önemli katkılar sağlayabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, finansal okuryazarlık, okul öncesi öğretmenleri

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Verimli Su Kullanımı Konusundaki Uygulamalarının İncelenmesi

Muhammed Berk Keleş^{1,*} & Esra Ömeroğlu²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Gazi Üniversitesi

berk_keles_61@yahoo.com

Özet

Yaşadığımız dünyada su, sınırlı doğal kaynaklardan biridir. Yeryüzü büyük ölçüde sularla kaplı olsa da içilebilen su kaynakları çok kısıtlıdır. Fakat bilinçsiz sulama ve kirlilik gibi sebeplerle bu kaynaklarda tükenmektedir. Okul öncesi dönem çocuklara; su kaynaklarını verimli kullanma, çevresel duyarlılığı sağlama, çevre dostu davranışlar geliştirme ve örnek tutumlar kazandırılması için kritik öneme sahiptir. Okul öncesi eğitimin rolü dikkate alındığında, öğretmenlerin konuya ilişkin görüş ve uygulamaları çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Bu çalışma, okul öncesi öğretmenlerinin verimli su kullanımı konusundaki uygulamalarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu kapsamda; Erken çocukluk eğitimi ve maarif modeli okul öncesi eğitim programı uygulanırken; öğretmenlerin kazanım ve göstergeleri veya öğrenme çıktılarını nasıl seçtikleri, materyal seçimi konusunda nelere dikkat ettikleri, etkinliklerini nasıl planlandıkları, sınıf dışı uygulamalarda neler yaptıkları, aile katılımında neler yaptıkları ve değerlendirme sürecini nasıl gerçekleştirdikleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Amaçlı örneklem yöntemi ile oluşturulan çalışma grubunu; Ağrı il merkezinde bulunan, 20 anasınıfı, 20 anaokulu olmak üzere toplam 40 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak, okul öncesi öğretmenlerinin verimli su kullanımı konusundaki uygulamalarına yönelik 8 açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu hazırlanmıştır. Beş uzmanın görüşleri doğrultusunda forma son hali verilerek soru sayısı 9'a çıkarılmıştır. Görüşmeler, yüz yüze gerçekleştirilmiş ve ses kayıtları alınmıştır. Çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin verimli su kullanımına yönelik kazanım, gösterge ve öğrenme çıktılarına sınırlı düzeyde yer verdikleri; eğitim programları kapsamında ise konuyla ilgili uygulamalarının çoğunlukla teori düzeyinde kaldığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin, verimli su kullanımını çocuklara kazandırma amacıyla çoğunlukla Türkçe etkinliklerinden yararlandıkları ve görsel-işitsel araç gereçleri tercih ettikleri saptanmıştır. Ayrıca çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin sınıf dışı uygulamalara yeterince yer vermemelerine rağmen aile katılımı uygulamalarına genellikle yer verdikleri belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi öğretmenleri, verimli su tüketimi, sürdürülebilirlik

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının İklim Değişikliği Anksiyetesi ile Sürdürülebilir Tüketim Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Emine Ela Şimşek¹, Nurullah Düzen² & Fatma Bolattaş Gürbüz^{3,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Akdeniz Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Siirt Üniversitesi

³ Temel Eğitim Bölümü/Okul Öncesi Eğitimi Yozgat Bozok Üniversitesi

fatma.bolattas@yobu.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının iklim değişikliği anksiyetesi ile sürdürülebilir tüketim davranışları arasındaki ilişkiyi incelemek ve bu iki değişkenin çeşitli demografik faktörlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. İlişkisel tarama modeline dayalı olarak yürütülen bu nicel araştırmanın çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim öğretim yılında Türkiye'nin farklı üniversitelerinde öğrenim gören 198 okul öncesi öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak demografik bilgi formu, İklim Değişikliği Anksiyetesi Ölçeği ve Sürdürülebilir Tüketim Davranışları Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler Pearson korelasyon testi, bağımsız değişkenler için t testi ve tek yönlü ANOVA analizleri ile çözümlenerek yorumlanmıştır. Yapılan analiz sonucunda, okul öncesi öğretmen adaylarının iklim değişikliği anksiyetesi ile sürdürülebilir tüketim davranışları arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = .219, p = .002 < .01$). Elde edilen bu bulgu, okul öncesi öğretmen adaylarının iklim değişikliği ile ilgili anksiyete düzeyleri arttıkça sürdürülebilir tüketim davranışlarına yönelme eğiliminde olduklarına işaret etmektedir. Bununla birlikte iklim değişikliği anksiyetesi ile sürdürülebilir tüketim davranışları alt boyutlarından biri olan ihtiyaç dışı satın alma davranışı arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = -.219, p = .002$). Bu sonuç, iklim değişikliği anksiyete düzeyi yüksek olan bireylerin ihtiyaç dışı tüketim davranışlarından daha çok kaçındığı şeklinde değerlendirilebilir. Tek yönlü ANOVA ve bağımsız örneklem t-testi sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının iklim değişikliği anksiyetesi ve sürdürülebilir tüketim davranışları; sınıf düzeylerine ve çevreyle ilgili STK'lara destek durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir. Sonuç olarak çevreye yönelik kaygı düzeyi artan bireylerin daha sorumlu ve bilinçli tüketim davranışları sergilemeye eğilimli oldukları görülmektedir. Bu doğrultuda öğretmen adaylarının çevresel duyarlılıklarını geliştirmek amacıyla çevre temalı eğitim içeriklerinin artırılması, gönüllü sivil toplum katılımlarına teşvik edilmesi ve ihtiyaç dışı tüketime yönelik farkındalık programlarının uygulanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İklim değişikliği anksiyetesi, sürdürülebilir tüketim, öğretmen adayları, çevre eğitimi, okul öncesi

Bursa İli İnegöl İlçesindeki Okul Öncesi Öğretmenlerinin Stem Eğitim Yaklaşımı ve Sürdürülebilirlik Konusundaki Görüşleri

Fatmagül Mutlu Abaydın

Okul Öncesi Öğretmenliği MEB
mutlugulfatma@gmail.com

Özet

Günümüz dünyasında çevresel, toplumsal ve ekonomik sorunların giderek daha karmaşık hale gelmesi, eğitimde sürdürülebilirlik bilincinin kazandırılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda STEM temelli eğitim yaklaşımı, disiplinler arası düşünme becerilerini geliştirerek sürdürülebilir çözümler üretme potansiyeli sunmaktadır. Bu araştırmanın amacı, Bursa ili İnegöl ilçesinde görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin bu iki kritik kavrama yönelik bilgi düzeylerini ve mesleki uygulamalarını ortaya koymaktır. Bu araştırma, nitel araştırma desenlerinden olgu bilim (fenomenoloji) yaklaşımına göre yapılandırılmıştır. Çalışma grubu, 2024 - 2025 eğitim - öğretim yılında Bursa'nın İnegöl ilçesinde görev yapan ve maksimum çeşitlilik örnekleme ile seçilen 100 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Veriler, uzman görüşleriyle geçerliği sağlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Görüşmeler yüz yüze gerçekleştirilmiş, her biri ses kaydı alınarak döküm haline getirilmiştir. Veriler içerik analizine tabi tutulmuş, kodlama süreci iki bağımsız araştırmacı tarafından gerçekleştirilerek güvenilirlik artırılmıştır. Öğretmenlerin cinsiyet, mezuniyet durumu ve mesleki kıdem gibi demografik değişkenlerinin görüşlerinde belirgin farklılıklar yarattığı görülmüştür. Katılımcıların önemli bir bölümünün STEM temelli eğitim yaklaşımı ile sürdürülebilirlik kavramlarına ilişkin kavramsal eksiklik yaşadığı, bu yaklaşımları sınıf içi uygulamalara yeterince entegre edemedikleri tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin eğitimdeki yenilikleri takip etme ve uyarlama konularında öz değerlendirme yaparken kendilerini yetersiz gördükleri saptanmıştır. Bu araştırma, okul öncesi öğretmenlerinin STEM temelli disiplinler arası eğitim yaklaşımını ve sürdürülebilirlik kavramını bütüncül olarak kavramakta zorlandıklarını ortaya koymaktadır. Bu durum, erken çocukluk eğitiminde güncel yaklaşımların etkili şekilde uygulanmasını engellemekte ve eğitimde fırsat eşitliğini tehdit etmektedir. Dolayısıyla, öğretmenlerin yalnızca bilgi düzeylerini arttırmakla kalmayıp aynı zamanda bu bilgileri sınıf içi uygulamalara dönüştürebilecek pedagojik yeterliklerle donatılmaları elzemdir. Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversitelerin işbirliği ile geliştirilecek sürekli ve yapılandırılmış hizmet içi eğitim programları sayesinde öğretmenler, hem yenilikçi yaklaşımlara daha açık hale gelecek hem de sürdürülebilir bir eğitim anlayışının taşıyıcıları olacaktır. Bu bağlamda geliştirilecek destekleyici politikalar, yalnızca öğretmenleri değil; dolaylı olarak tüm toplumu dönüştürecek güce sahiptir.

Anahtar Kelimeler: STEM eğitimi, sürdürülebilirlik, erken çocukluk eğitimi, okul öncesi öğretmenleri, nitel araştırma

Erken Çocuklukta Yaratıcılık ve Doğaya Yakınlık (Biyofili) Arasındaki İlişki

Yağmur Karaca ^{1,*} & Dilan Bayındır ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Balıkesir Üniversitesi
yagmurkaraca10@hotmail.com

Özet

Doğa, tüm gelişim ve öğrenme alanları için ideal bir ortam olduğu gibi, çocukların problem çözmeleri, merakları ve yaratıcılıkları için de destekleyicidir. Yapılan araştırmalar neticesinde doğa temelli etkinliklerin çocukların yaratıcılıklarını ve hayal güçlerini geliştirdiği öne sürülmektedir. Ancak ilgili literatürde, insanın doğuştan getirdiği, doğaya olan içsel bağlılığı ifade eden doğaya yakınlık (biyofili) ile yaratıcılık arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmaya ulaşılamamıştır. Bu nedenle bu araştırmanın amacı, erken çocuklukta yaratıcılık ve doğaya yakınlık (biyofili) arasındaki ilişkiyi incelemek olarak belirlenmiştir. Araştırmada, ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Balıkesir’de eğitim gören 49 okul öncesi dönem çocuk oluşturmaktadır. Veri toplamak için, araştırmacılar tarafından geliştirilen Demografik Bilgi Formu, Hibrit Yaratıcılık Testi ve Çocuklar için Biyofili Ölçeği kullanılmıştır. Hibrit Yaratıcılık Testi ve Çocuklar için Biyofili Ölçeği araştırmacılar tarafından çocuklarla birebir uygulanmış olup, katılmaya gönüllü olan çocuklar araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırma süreci, alınan etik onay çerçevesinde, etik ilkeler göz önünde bulundurularak yürütülmüştür. Elde edilen verilerin dağılımının normalliğine karar vermek için çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiş, her bir değişkene ait çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ve +2 aralığında olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak verilerin normal dağıldığı ve parametrik testlerin uygulanabileceğine karar verilmiştir. Sonrasında çocukların yaratıcılık düzeyleri ile doğaya yakınlık düzeyleri arasındaki ilişki korelasyon analizi ile incelenmiştir. Bulgular, imgelem, esneklik, akıcılık, özgünlük, süreklilik, tamamlama, yeni eleman ekleme, tema ve alışılmadıklık olmak üzere yaratıcılığın hiçbir alt boyutu ile çocukların doğaya yakınlık (biyofili) düzeyleri arasında anlamlı ilişki olmadığını göstermiştir. Bu sonuç, doğaya yakınlık değişkeninin yapısı veya çalışma grubunun özellikleri ile ilgili olabileceği gibi, bu ilişkiyi farklı ölçme araçları ve yöntemler ile inceleyecek olan bilimsel çalışmaların gerekliliğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk, doğaya yakınlık, biyofili, yaratıcılık

Okul Öncesi Çocuklar ile Annelerinin Çevreye Yönelik Zihinsel Modelleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Ayten Kurşun ^{1,*} & Refika Olgan ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Dicle Üniversitesi

² Okul Öncesi Eğitimi Orta Doğu Teknik Üniversitesi

aytenkrsn@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı devlete bağlı bağımsız anaokullarına devam eden 48-66 aylık çocukların ve annelerinin çevreye yönelik zihinsel modelleri belirlenerek, kuşaklararası aktarım kuramı çerçevesinde zihinsel modelleri arasındaki olası ilişkinin çocukların cinsiyeti, annelerin eğitim düzeyi ve çevresel etkinliklere bireysel ya da çocuklarıyla birlikte katılımları dikkate alınarak araştırılmasıdır. Araştırma deseni olarak gömülü karma desen kullanılmıştır. Araştırmanın verileri 48-66 aylık 322 çocuk ve annelerinden elde edilmiş ve çalışma toplamda 644 kişi ile yürütülmüştür. Veri toplama sürecinde çocuklar ve annelerinden “çevre” kavramına yönelik resim çizimleri istenmiş ve bu çizimler “Bir Çevre Çiz Test- Rubrik” (BÇÇT-R) ölçeği ile puanlanmıştır. Ek olarak, katılımcılardan çizimlerini açıklamaları istenmiştir. Araştırmanın nicel bölümünde çocukların ve annelerin çizimleri çevresel unsurların temsili (canlı, insan, abiyotik, insan yapımı) dikkate alınarak görsel kodlar aracılığıyla belirlenmiş ve ardından çeşitli demografik bilgilerin BÇÇT-R skorları üzerindeki etkisini incelemek amacıyla çocukların cinsiyeti, annelerin eğitim düzeyleri, bireysel olarak ve anneleriyle birlikte çevre etkinliklerine katılma durumları bağımsız örneklem t-testi kullanılarak araştırılmıştır. Son olarak ise çocuklar ve annelerinin çevreye yönelik zihinsel modelleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla Pearson korelasyon testi uygulanmıştır. Çalışmanın nitel bulguları ise çocukların ve annelerinin çizimlerdeki görsel kodlar içerik analizi yoluyla elde edilmiştir. Ölçeğin alt boyutlarından elde edilen puanlar ve toplam puan bulguları incelendiğinde, katılımcıların “insan” alt boyutunda en düşük puanları aldıkları, yani çizimlerinde insan faktörüne diğer alt boyutlara kıyasla daha az yer verdikleri bulunmuştur. Ancak, çocuklar ile annelerinin “insan” alt boyutundaki puanları karşılaştırıldığında, çocukların annelerine kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar aldığı görülmüştür. “Canlı” alt boyutu ise hem çocukların hem de annelerin en yüksek ortalamaya sahip olduğu ve resimlerinde en sık yer verdikleri faktör olarak bulunmuştur. Bu durum, çocukların ve annelerinin çevreyi daha çok “doğa” ve “doğal unsurlar” ile tanımladıklarını göstermektedir. “Canlı” alt boyutunun ardından, annelerin en yüksek puan aldıkları alt boyut “insan yapımı” alt boyutu olmuştur ve çocuklar ile annelerin bu alt boyuttaki puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Öte yandan, “abiyotik” alt boyutuna ilişkin bulgular, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık içermemekte olup, çocuklar ve annelerin puanlarının birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir. Son olarak ise, annelerin toplam puan ortalaması, çocukların toplam puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca, katılımcıların büyük çoğunluğunun çevreyi diğer faktörlerle etkileşim kurmadan çizdiği görülmüştür. Sonuç olarak, çocuklar ve annelerinin çevreye ilişkin zihinsel modellerinin günlük yaşamda gözlem ve deneyimlere dayalı olarak şekillendiği ancak sistem anlayışı ve diğer çevresel faktörlerle etkileşim bakımından bilimsel temellerle yeterince bütünleşmediği ve desteklenmediği sonucuna varılabilir. Ek olarak, çocukların cinsiyetlerinin ve anneleriyle birlikte çevre etkinliklerine katılım durumlarının BÇÇT-R ölçeğinden aldıkları puanları etkileme düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve kız çocuklarının çizimlerinde erkek çocuklardan daha

çok çevresel faktörlere temsili olarak yer verdikleri (insan, canlı, abiyotik ve insan yapımı) modeller çizdikleri görülmüştür. Ayrıca, anneleriyle birlikte çevre etkinliklerine katılan çocukların çevresel zihinsel modellerinde de istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar görülmüştür. Bununla birlikte, daha yüksek eğitim düzeyine sahip ve çevre etkinliklerine daha çok katılan annelerin diğer faktörlerle etkileşimli modeller çizme eğiliminde olduğu bulunmuştur. Son olarak ise, çocuklar ve annelerinin BÇÇT-R ölçeğinden aldığı puanlar arasındaki olası ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi bulguları da “canlı” alt boyutunda ve total puanlar arasında olumlu ancak düşük seviyede ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Nitel bölümün bulguları ise çocukların ve annelerin çizimlerinde en çok “insan yapımı” kategorisinde kodlar ürettikleri belirlenmiştir. Bununla birlikte, çizimlerde en az yer verilen figürlerin “insan” kategorisinde olduğu belirlenmiştir. En sık yer verilen görsel kodlar çocuklar için sırasıyla güneş, ağaç, bulut, çimen, çocukların kendileri, oyun alanları ve bahçeli evler olmuştur. Annelerin görsel kodları ise çoğunlukla ağaç, güneş, çimen, bahçeli ev, çiçek ve çocukları içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Çevresel zihinsel modeller; kuşaklararası aktarım, anne-çocuk etkileşimleri, çevre, erken çocuklukta çevre eğitimi

Okul Öncesi Dönem Resimli Çocuk Kitaplarının Doğa Zekâ Alanı Açısından İncelenmesi

Kübra Demir Öğrenci ^{1,*} & Elvan Şahin Zeteroğlu ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bursa Uludağ Üniversitesi
kubra.demiirrr@gmail.com

Özet

Okul öncesi dönemde verilen doğa farkındalığı ve çevre bilincinin ileriki yıllarda da çocuğun çevreye karşı olumlu tutum kazanmasında rol oynadığı bilinmektedir. Doğa ve çevre temalarını içeren bir programın amacına ulaşmasında çocuk kitaplarında yer alan metinlerin ve görsel unsurların önemli derecede etkisi bulunmaktadır. Ayrıca çocukların çevreyi koruma, çevre bilinci, doğaya saygı duyma gibi duygusal boyuttaki davranış tutumlarını kazanmalarının en güzel yollarından biri nitelikli çocuk edebiyatı eserleriyle karşılaşmalarıdır. Bu nedenle çocuklara bu tarz kitapların sunulması çocukların doğa zekâlarının geliştirilmesi açısından önemli olabilmektedir. Bu bakımdan MEB tarafından hazırlanan resimli çocuk kitaplarının doğa zekâ alanına göre incelenmesi araştırmanın asıl amacını oluşturmaktadır. Araştırmada var olan bir durum ortaya konulduğundan betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak MEB 365 Gün Öykü Serisi tercih edilmiştir. Toplamda 52 kitap incelenmiştir. Kitapların doğa zekâ alanı açısından incelenmesinde Kitap İçerik İnceleme Formu kullanılmıştır. Çalışmaya dahil edilen kitaplar kitap inceleme formuna göre; sınıflandırma, doğa sevgisi, farkında olma şeklinde üç alt boyutta incelenmiştir. İnceleme sonucunda en fazla tercih edilen alt boyut farkında olma, doğa sevgisi ve sınıflandırma olarak tespit edilmiştir. Araştırmada kitaplardan bazıları doğa zekâ alanında yetersiz bulunurken bazılarının pek çok özelliğe uygun olduğu görülmektedir. Bu nedenle bu kitaplara doğa etkinliklerinde yer verilmesinin uygun olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, doğa zekâsı, resimli çocuk kitapları

Okul Öncesi Dönemde Çevresel Farkındalık: Yaban Hayvanı Farkındalık Testinin Geliştirilmesi

Betül Güvenal ^{1,*} & Esra Betül Kölemen ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Sakarya Üniversitesi
bgvenal@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, “Okul Öncesi Dönemde Çevresel Farkındalık: Yaban Hayvanı Farkındalık Testi”nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak geliştirilmesidir. Bu çalışma, nicel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, tarama deseni benimsenmiş olup çalışmanın verileri, 5–6 yaş grubunda yer alan çocuklardan elde edilmiştir. Araştırmanın örneklemini, ulaşılabilirlik ve uygulama kolaylığı dikkate alınarak kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Çalışma grubu, Sakarya ilinde Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı bağımsız anaokullarında eğitim görmekte olan 5-6 yaş aralığındaki 229 çocuktan oluşmaktadır. Çalışmaya Sakarya merkez ilçelerinde bulunan 6 anaokulu dahil edilmiştir. Veri toplama aracı olarak; araştırmacı tarafından geliştirilen ve geçerlilik ile güvenilirlik çalışmaları yapılmış olan “Okul Öncesi Dönemde Çevresel Farkındalık: Yaban Hayvanı Farkındalık Testi”, çocuklara ait demografik bilgilerin yer aldığı “Kişisel Bilgi Formu” ve uygulama sürecinde kullanılan Kontrol Listesi’nden yararlanılmıştır. Geliştirilen testte, her biri farklı özelliklere sahip toplam 8 adet yaban hayvanı yer almaktadır. Her hayvan için, ilgili görsellerin eşlik ettiği 5 adet soru hazırlanmış olup, test toplamda 40 sorudan oluşmaktadır. Sorular, çocukların hayvanları tanıma, yaşam alanları, beslenme biçimleri, ayak izleri ve dışıklarına ait biyolojik özelliklerine yönelik farkındalıklarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Her madde için 3 okul öncesi eğitim uzmanı, 1 Türkçe dil uzmanı ve 1 ölçme değerlendirme uzmanı görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşlerinin alınmasının ardından, hazırlanan testin geçerlilik ve güvenilirliğini belirlemek amacıyla istatistiksel analizler gerçekleştirilmiştir. Bu analizler, SPSS 27.0 programı aracılığıyla yapılmıştır. Verilerin analizinde testin geçerlilik ve güvenilirliğini belirlemek için geçerlilik analizinde; kapsam geçerliliği, güvenilirlik analizinde; KR-20 güvenilirlik analizi, madde güçlük ve madde ayırt edicilik indeksi analizleri kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda; geliştirilen “Okul Öncesi Dönemde Çevresel Farkındalık: Yaban Hayvanı Farkındalık Testi”nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu ortaya konulmuştur. Sonuç olarak, söz konusu testin, 5–6 yaş aralığındaki çocukların yaban hayvanlarına yönelik çevresel farkındalık düzeylerini belirlemede kullanılabilecek etkili bir değerlendirme aracı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, çevresel farkındalık, test geliştirme, yaban hayvanı

Erken Çocukluk Dönemindeki Babaların Ekolojik Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi

Merve Özer Akkaya ^{1,*} & Füsün Kurt Gökçeli ²

¹ Çocuk Gelişimi Anadolu Üniversitesi

² Çocuk Gelişimi Anadolu Üniversitesi

ozermerve339@gmail.com

Özet

Günümüzde bireyler, iklim değişikliği, çevre sorunlarının artması, doğal kaynakların sınırlı olması, bilinçsizce tüketilmesi gibi küresel sorunlar ile mücadele etmektedir. Bu sorunlar a çözüm bulmaya çalışırken çevre okuryazarlığı, ekolojik okuryazarlık gibi kavramlar daha önemli hale gelmiştir. İlk defa Roth (1968) tarafından çevre okuryazarlığı olarak ele alınan bu kavram, Orr (1992) tarafından ekolojik okuryazarlık olarak ifade edilmiş ve çevre hakkında bilme, çevreye özen gösterme ve çevre ile ilgili uygulama yeteneğine sahip olma şeklinde açıklanmıştır. Çocukların ekolojik okuryazar olarak yetişmesinde ise ailenin etkisi büyüktür. Çünkü aile bireyleri bu konudaki bilinçliliği, doğaya bakış açısı, yaşam felsefesi, doğaya gösterilen özen, aile ile çocuk arasında geçen dikkat çekici -öğretici- olan küçük sohbetler, teşvik ve cesaretlendirme gibi rol modellere sahip oluşuyla çocuğun çevreye ilişkin bilgi, beceri, tutum ve davranışlarına yansıyabilir. Küçük yaşlardan itibaren ise çevre dostu yaşayan bireylerin ilerleyen yaşlarda bu alışkanlıkları sürdürme olasılığı daha yüksektir. Özellikle çocuk yetiştirme sürecinde çoğunlukla ikinci planda kalan babaların çocukların ekolojik okuryazar yetişmelerindeki önemine dikkat çekilmelidir. Bu nedenle bu çalışmada babaların ekolojik okuryazarlık durumları merak edilmiş ve babaların ekolojik okuryazarlıkları incelenmek istenmiştir. Bu noktada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmış ve erken çocukluk dönemindeki babaların ekolojik okuryazarlık düzeylerinin; yaş, öğrenim düzeyi, istihdam durumu gibi çeşitli değişkenler ile ilişkisi açıklanmak istenmiştir. Bu kapsamda çalışmaya Türkiye'nin çeşitli illerinde yaşayan 0-8 yaş aralığında çocuğa sahip 544 baba katılmıştır. Araştırmanın verileri ise Haktanır ve arkadaşları (2023) tarafından geliştirilen "Yetişkinler için Ekolojik Okuryazarlık (EKOY) Ölçeği" ve araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu kullanılarak toplanmıştır. Veriler ise SPSS 26 kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda babaların toplam ölçekten aldıkları puan 71.72 (SD = 8.63) olarak belirlenmiştir. Babaların büyük çoğunluğu (63.2%, n = 344) ekolojik okuryazarlık kavramını daha önce duymadığını ifade etmesine rağmen ölçekten ortalama üstü bir puan almaları dikkat çekmektedir. Yapılan regresyon analizi babaların demografik özellikleri ve EKOY puanları ile kurulan modelin anlamlı olduğunu göstermiştir. Babaların; yaş, öğrenim durumu, istihdam durumu, yaşadıkları yer, çevre hakkında bilgi edinme kaynakları, çocuk sayısı ve algıladıkları ekolojik okuryazarlık kavramı olmak üzere 7 yordayıcı değişken, katılımcıların ölçek puanlarındaki varyansın yaklaşık %14'ünü açıklamış olup, modelin etki büyüklüğü büyük bulunmuştur [$F(14, 529) = 7.186$, $p < .001$; $R^2 = .138$; Cohen's $f^2 = .40$]. Özellikle, 20-29 yaş arasındaki babaların, 30-39 yaş aralığındakilere kıyasla ölçekten anlamlı olarak daha düşük puan aldığı ($\beta = -.121$, $t = 2.774$, $p = .006$) benzer şekilde, lise ve altı öğrenim düzeyine sahip babaların, diğer öğrenim düzeyindeki babalara göre ölçekten düşük puan elde ettikleri görülmüştür. ($\beta = -.250$, $t = 5.150$, $p = .000$). İşsiz ya da kendi işinde çalışan babalar, özel sektör çalışanlarına kıyasla daha düşük puan almıştır ($\beta = -.099$, $t = 2.087$, $p = .037$). Köyde yaşayanlar da şehirde yaşayanlara göre ekolojik okuryazarlık puanlarında daha düşük skor elde etmiştir ($\beta = -.104$, $t = 2.343$, $p = .019$). Son olarak, çevre

ile ilgili bilgileri sosyal medyadan ve yakın çevresinden edinenlerin ölçek puanları, tüm mevcut kaynakları kullananlara kıyasla sırasıyla 2,396 ($\beta = -.113$, $t = 2.642$, $p = .008$) ve 3,293 ($\beta = -.106$, $t = 2.473$, $p = .014$) birim daha düşük bulunmuştur. Özetle genç yaş grubundaki, düşük öğrenim düzeyine sahip, istihdam dışı, kırsal bölgede yaşayan ve çevre bilgilerini sınırlı kaynaklardan edinen babaların ekolojik okuryazarlık puanlarının daha düşük olduğu belirlenmiştir. Buradan yola çıkarak genç, düşük öğrenim düzeyine sahip ve kırsal bölgede yaşayan babalar için çocukları ile katılabileceği farklı bilgi edinme kaynakları kullanılarak yerinde, ücretsiz ve uygulamalı çevre eğitimleri düzenlenebilir.

Anahtar Kelimeler: Ekolojik okuryazarlık, baba, çocuk, erken çocukluk dönemi

Identifying Needs of Parents with Young Children: What Do Parents Expect From Preschools in Terms of Engaging in Environmentally Significant Behaviors with Their Young Children?

Güneş Ezgi Demirci ^{1,*} & Refika Olgan ²

¹ Early Childhood Education Middle East Technical University

² Okul Öncesi Eğitimi Orta Doğu Teknik Üniversitesi

gunesd@metu.edu.tr

Özet

Parents play a crucial role as the main influencers in a child's social development (Bandura, 1977), and their interactions with children have a significant impact on their growth and well-being (Bronfenbrenner, 1979). Recent studies revealed that parents' impact on their children's adoption of environmentally significant behaviors is closely linked to how actively parents engage in and communicate with their children about these environmentally significant behaviors (Jia & Yu, 2021). That is why parents need to engage in various environmentally significant behaviors with their children to successfully transfer those behaviors. However, different barriers were reported to perform different kinds of environmentally significant behaviors, such as financial issues (Gleim et al., 2013), lack of knowledge (Nguyen et al., 2017), mistrust in efficacy of the behaviors (Sheoran & Kumar, 2022), lack of time, reluctance to change lifestyles (Barbarossa & Pastore, 2012), and so on. Preschools are crucial institutions for assisting parents in overcoming various obstacles when it comes to engaging in environmentally significant behaviors with their children. However, there is a noticeable gap in the literature when it comes to research that explores parental beliefs about how preschool stakeholders might support them in participating environmentally significant behaviors with their children more frequently. Therefore, the current study aims to explore parents' expectations from the stakeholders in the preschools in terms of assisting them to perform different kinds of environmentally significant behaviors with their children. Environmentally significant behaviors were investigated under two main titles: private and public sphere environmentally significant behaviors, as proposed by Stern (2000). Semi-structured interviews were conducted with 23 parents (13 mothers and 10 fathers) of preschool children aged between 36 and 72 months. The data were analyzed using thematic analysis. To ensure the trustworthiness of the analysis, interrater reliability was calculated, and expert review was obtained for the interview protocol. Ethical approval for the study was granted and informed consent was obtained from all participants. According to our findings, parents expressed that preschools should serve as role models, offer children age-appropriate activities related to green purchasing, and organize informational events for parents on this topic. They also suggested organizing parent-child activities, providing resources to help families manage their waste effectively, encouraging the use of second-hand materials, and making waste-sorting containers available within the preschool building for parental use. Additionally, they recommended hosting environmental volunteering events and informing families about them to promote non-activist engagement with their children. Findings are discussed, and recommendations for stakeholders in early childhood environmental education are presented.

Anahtar Kelimeler: Environmental education, early childhood, parents of young children, environmentally significant behaviors, parental expectations

Erken Çocukluk Döneminde Sürdürülebilir Çevre Eğitimi: Öğretmen Görüşleri

Merve Kocaoğlu Sugetiren ^{1,*} & Pınar Seydioğlu ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Trakya Üniversitesi
mervekocaoglusugetiren@trakya.edu.tr

Özet

Yapılan çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içinde su ve enerji tasarrufu, doğa gözlemi, bitki yetiştirme, doğal materyal kullanımına yer verme, geri dönüşüm, doğayı temiz tutma, plastik kullanımı gibi sürdürülebilirlik konularını ele alıp almadıkları, ne tür etkinlikler yaptıkları ve çalışmalar sırasında karşılaştıkları zorlukları ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeline uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını kartopu örnekleme yöntemiyle seçilen okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından hazırlanan “Genel Bilgi Formu” ile yarı yapılandırılmış “Erken Çocukluk Döneminde Sürdürülebilir Çevre Eğitimi Anket Formu” aracılığıyla çevrim-içi ortamda toplanmıştır. Anket formu, hem açık uçlu hem de kapalı uçlu soruları içermektedir. Açık uçlu sorular katılımcıların ifadeleriyle ayrıntılı yanıtlar vermesine olanak tanırken, kapalı uçlu sorular “evet”, “hayır” seçeneklerinden oluşmaktadır. Elde edilen veriler içerik analizi tekniğiyle değerlendirilmiş, kodlama süreci sonunda benzer veriler gruplandırılarak temalar oluşturulmuş ve bulgular bu temalar altında sunulmuştur. Çocukların çevreye yönelik tutum ve davranışları erken çocukluk döneminde uygulanan etkinlik ve uygun programlarla olumlu anlamda gelişebilir. Toplumda sürdürülebilir çevreye ilişkin duyarlılığın artması için erken çocukluk döneminden itibaren sürdürülebilir çevreye odaklanan etkinliklerin düzenli olarak uygulanması gerekmektedir. Bu etkinlikler sayesinde çocuk doğa ile bağ kurabilir ve doğayla bütünleşebilir (Gülay Ogelman, Önder, Durkan, Erol, 2015). Çocukların erken çocukluk dönemindeki gelişimsel özellikleri dikkate alındığında verilen sürdürülebilir çevre eğitimi, bilişsel, davranışsal, sosyal ve kültürel becerilerini geliştirecektir. Erken yaşta verilen sürdürülebilir çevre eğitiminin, çocuğun hayal kurmasına, davranış problemlerinin azalmasına, akademik anlamda başarılı olmasına da etkisi olabilir. Çocuğun stresle başa çıkmasında da doğa ile kuracağı bağın olumlu etkisi olacaktır. Ayrıca araştırma, keşfetme, fark etme, deneyim kazanma, gözlem yapma, sorgulama, yaparak yaşayarak öğrenme ve düşünme becerisini geliştirir. (Kıldan & Pektaş, 2009). Çocuk bütün beceri gelişimleri için doğayı ve doğadaki malzemeyi kullanmalıdır. Mevsimleri gözlemleyerek bir bitkide, ağaçta, hava durumunda, toprakta ve diğer canlılarda ne gibi değişimler olduğunu öğrenebilir. Bunun dışında sınıfta bir hayvan beslemek ya da bir bitki yetiştirmek de sürdürülebilir çevre açısından önemli bir noktadır. Çocuk bu sayede bitki ya da hayvanın yaşaması ve büyümesi için nelere ihtiyaç duyabileceğini yaşayarak öğrenecektir (Taşkın, 2005). Bu doğrultuda araştırmanın bulgularına bakıldığında çalışmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun sürdürülebilir çevre ile ilgili geri dönüşüm, doğa gözlemi, bitki besleme konularına ağırlık verirken, sınıfta hayvan besleme ve plastik kullanımını azaltma çalışmalarına daha az yer verdiğini belirtmiştir. Ayrıca çalışmaya katılanların tamamı sınıfta doğal materyaller kullandığını belirtmiştir. Doğada rahat bir şekilde bulunabilen, herkesin kolay erişebileceği kozalak en çok kullanılan doğal materyal olarak belirtilmiştir. Öğretmenler sürdürülebilir çevre kavramının sınıflarda yeterince ele alınmadığını düşünmektedir. Bunun sebebinin çeşitli zorluklar olduğu düşünülmektedir. Bu zorluklar öğretmenlere sorulduğunda günlük yaşama entegrasyonun zorluğu, ebeveynlerin konu hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması, etkinliklerin sürekliliğinin olmaması, evrak yükünün fazla olmasından dolayı zamanın kısıtlılığı gibi etmenleri

belirtmişlerdir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre okul öncesi dönemde sürdürülebilir çevre etkinliklerinin çocukların başta sosyal duygusal ve bilişsel alan olmak üzere bütün gelişim alanları üzerinde olumlu etkileri olduğu görülmektedir. Ancak bu alanda öğretmenlerin yeterliliklerinin gelişmesi için sürdürülebilir çevre konusunda uzman kişiler tarafından farklı bakış açıları da sunulabilecek eğitimler ve iyi örnekleri yerinde gözlemleyerek neler yapabilecekleri hakkında daha fazla bilgi edinebilecekleri etkinliklerin düzenlenmesi önerilmektedir. Erken çocukluk eğitiminde sürdürülebilir çevrenin önemini daha iyi kavrayabilmek için, okul öncesi öğretmenlerinin sürdürülebilir çevre ile ilgili uygulamalarının incelenmesi değerli bir katkı sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk, sürdürülebilirlik, çevre eğitimi

Resimli Çocuk Kitaplarında Sürdürülebilirlik Temsilleri: 7R Çerçevesine Dayalı Bir İçerik Analizi

Beyza Nur Çeltik ^{1,*}, Özlem Okyay ² & Begümhan Yüksel ³

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

² Okul Öncesi Eğitimi Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

³ Okul Öncesi Öğretmenliği Akdeniz Üniversitesi

beyzanurceltik789@gmail.com

Özet

Sürdürülebilirlik için eğitim fikri erken çocukluk eğitiminde gelişmekte olan bir kavramdır. Erken yaşlar, sürdürülebilirliğin çevresel, ekonomik ve sosyal boyutlarına yönelik gerekli tutum, değer ve davranışların geliştirilmesi açısından sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada temel bir role sahiptir (Davis, 2009; Siraj- Blatchford, 2009). Resimli öykü kitaplarındaki olay örgüsü ve temaların çocukları sorgulamaya ve neden-sonuç ilişkisi kurmaya davet etmesi (Ural, 2013) hem erken çocukluk eğitimi hem de sürdürülebilir kalkınma eğitiminin amaçlarını destekler (Alan, 2015). Bu çalışmanın amacı, resimli çocuk kitaplarının OMEP (2011) tarafından sürdürülebilir kalkınma eğitimi için önerilen 7R çerçevesini (Azalt, Yeniden Kullan, Saygı Göster, Yeniden Düşün, Düşün, Geri Dönüştür ve Yeniden Dağıt) ne ölçüde ve nasıl yansıttığının incelenmesidir. Bu bağlamda erken çocukluk dönemine uygun, çevre ve sürdürülebilirlik konularını ele alan 52 çocuk kitabı araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Resimli çocuk kitapları nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi ile incelenmiş ve içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Öyküler 7R çerçevesinin her bir ilkesinin açık ve örtük temsilleri açısından anlatı yapıları, karakter eylemleri ve görsel anlatılar bağlamında analiz edilmiştir. İncelenen kitapların çoğunlukla doğa sevgisi ve çevreyi koruma konularını ele aldığı, kitapların %70,4'ünün en az bir sürdürülebilir eylemi içerdiği, çoğunlukla «Azalt (%32)», «Yeniden Kullan (%21.6)», «Saygı Duy %54» ve «Geri Dönüştür (%46)» gibi somut ilkelerini etkili bir şekilde ele aldığı, «Yansıt», «Yeniden Düşün» ve «Yeniden Dağıt» gibi daha soyut ve eleştirel düşünme gerektiren kavramların temsilde belirgin yetersizlikler olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada sürdürülebilir açık ve örtük eylem temsillerine ilişkin doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Bulgular ışığında incelenen resimli çocuk kitaplarında 7R çerçevesine göre sürdürülebilirlik eylemlerine daha fazla yer verilmesi gerektiği, özellikle ekonomik ve sosyal boyuta yönelik temsillerin artırılması, kitapların nitelik ve nicelik bakımından zenginleştirilmesi gerektiği belirlenmiştir. Resimli çocuk kitaplarında özellikle eşitlik, doğa ile ilişki kurarken yeniden düşünme, doğal kaynakların tükenmesi ile tüketim alışkanlıkları arasındaki bağlantıların kurulması, günlük yaşamdaki bazı temel alışkanlıklar ile sürdürülebilirlik gelişimine katkı sağlanabileceğine ilişkin farklı örneklere yer verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Resimli çocuk kitapları, sürdürülebilirlik, 7R eylemleri

Enhancing Preschool Children's Understanding of Responsible Consumption and Production through Education for Organic Waste Recycling

Seçil Cengizoğlu ^{1,*} & Refika Olgan ²

¹ Çocuk Gelişimi Atılım Üniversitesi

² Okul Öncesi Eğitimi Orta Doğu Teknik Üniversitesi
secil.cengizoglu@gmail.com

Özet

Everyday experiences can potentially be a site for meaningful learning for children in the context of early childhood education for sustainability. Familiar activities such as gardening, sorting waste, avoiding single-use products and composting can easily be embedded into household practices and the school curriculum that enhances children see themselves as an integral part of daily sustainable patterns. Based on this rationale, the present study investigated 60-72 month-old preschool children's (n=23) self-reported knowledge of a sustainable everyday practice, recycling organic waste. This study employs qualitative approach to capture the changes in the participating children's knowledge through a pre-post assessment. Data was collected through semi-structured interviews conducted before and after participation in the learning activities in which children engaged in a range of activities, -language, music, science, mathematics, music- which were structured to support their conceptual understanding of organic waste recycling. Obtaining parental consent and ensuring participant confidentiality during the interviews and learning activities were considered ethical considerations for this study. Findings of the pre-interviews revealed that the majority of participating children viewed 'waste' as synonymous with 'garbage' and that children associated recycling with separating materials such as plastic, glass, metals and paper; kitchen scraps were consistently viewed as rubbish that should be thrown away, with no recognition of organic waste as a recyclable category. In pre-interviews, children depicted earthworms as living organisms which are important for soil tunneling. On the other hand, post interview findings suggested significant conceptual changes. The children began to recognize organic materials such as fruit and vegetable peelings, dry leaves and food scraps as recyclables and emphasized composting as a means of managing such waste in everyday life. Kitchen scraps were no longer categorized as waste, but as resources for composting. This time, majority of the children highlighted essential role of earthworms in the cycle of composting. In addition, the bulk of participants linked composting to wider sustainability principles, including environmental wellbeing, responsible use of resources and community engagement committed to sharing environmental impact of everyday waste with others. This study emphasizes the central role of Early Childhood Education for Sustainability (ECEfS) in promoting sustainability awareness from the earliest years of life. By engaging children in hands-on, experiential learning, such as composting, education for responsible consumption and production not only builds concrete knowledge about sustainable patterns but also promotes values, attitudes and a sense of agency that are essential for responsible citizenship. The study findings underscores the call for everyday interactions and practices at home and school to ensure that concepts of resource management and environmental stewardship become an integral part of children's daily learning experiences. The policy implications are notable and point to the need for institutional commitment, teacher training and curricula that explicitly incorporate composting and other sustainability practices.

Anahtar Kelimeler: Early childhood education for sustainability, responsible consumption, composting, preschool children, self-reported knowledge

Erken Çocukluk Döneminde Kompost Eğitimi ve Uygulama Süreci: Minik Eller Toprakla Buluşuyor

Elif Nur Tekin ^{1,*} & Cemile Burcu Durmuş ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
elifnur.tekin5424@gop.edu.tr

Özet

Araştırmanın amacı, okul öncesi dönem çocuklarının kompost yapım sürecine aktif katılımını destekleyerek çöp ve atık kavramlarını ayırt edebilmelerini, çevre bilinci ile doğaya karşı bir duyarlılık geliştirmelerini, buna bağlı olarak sürdürülebilir yaşama yönelik erken farkındalık kazanmalarını sağlamaktır. Nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması desenine uygun olarak gerçekleştirilen çalışmaya, bir devlet okulunun anasınıfına devam eden 60-72 aylık 13 öğrenci katılmıştır. Araştırma; 10 hafta boyunca doğa gezileri, deneyler, uzman davetleri, aile katılımları ve bilgilendirme, geleneksel oyunlar, kompost hikâyeleri ve kompost tesisine gezi, temaya yönelik sinema etkinlikleri, gözlem, yaratıcı drama, atık toplama uygulamaları ile çevre şenliklerine katılım gibi etkinliklerle devam etmiştir. Çocuklar süreçte kompost yapımını aktif olarak deneyimlemiş, kompostun aşamalarını gözlemlemiş ve oluşturdukları kompost kutularını düzenli olarak takip etmiştir. Veri toplama aracı olarak, uygulama öncesinde ve sonrasında yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılmıştır. Elde edilen veriler; kavram kazanımı, beceri gelişimi, tutum ve değerler, duygu ve deneyimler çerçevesinde betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiş ve çocukların çöp-atık ayrımı, geri dönüşüm bilinci, toprak bilgisi ve doğa-çevre bilinci temalarında edindikleri kazanımlar, sürece dair ilgi, merak, duygu ve düşüncelerindeki değişimler, kompost yapım aşamalarını uygulayabilme becerileri tespit edilmiştir. Son görüşmeden elde edilen veriler doğrultusunda öğrencilerin organik ve inorganik atık türlerini ayırt edebildiği, kompostun tanımını ve yapım sürecini adım adım açıklayabildiği, çevresel faydalarını ifade edebildiği görülmüştür. Süreç boyunca çocukların ilgi, beceri, etkileşim düzeylerinde, çevreye yönelik farkındalık ve duyarlılıklarında artış olduğu gözlenmiştir. Araştırmanın, erken çocukluk döneminde kompost eğitimi üzerine odaklanmasının hem çevre eğitimi hem de sürdürülebilir yaşam farkındalığı açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Çalışmada sürece doğa gezileri ve gözlem defterleri, drama, uzman davetleri, üniversite iş birliği gibi çok yönlü etkinlikler entegre edilerek bütüncül bir çevre eğitimi modeli örneği oluşturulmuş, sonuçlar ise hem bilişsel hem de duyuşsal kazanımlar açısından değerlendirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk dönemi, sürdürülebilirlik, kompost, sıfır atık

Açık Hava Sınıflarının Sürdürülebilirlik Okuryazarlığına Katkılarına İlişkin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görüşleri

Betül Dinçer

Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı
712221005@ogr.uludag.edu.tr

Özet

Sürdürülebilirlik, bireylerin doğaya, topluma ve ekonomiye duyarlı yaşam biçimlerini benimsemesini hedefleyen bir kavram olarak 21. yüzyıl eğitim yaklaşımlarında temel bir değer hâline gelmiştir. Erken çocukluk döneminde sürdürülebilirlik eğitimi, çocukların çevresel farkındalık, sorumluluk ve doğayla bağ kurma becerilerinin gelişiminde kritik bir rol üstlenir. Bu bağlamda sürdürülebilirlik okuryazarlığı yalnızca çevresel bilgi edinimini değil; bu bilgiyi gündelik yaşama uygulayabilme, geri dönüştürülebilir materyalleri tercih edebilme ve çevreye duyarlı davranışlar sergileyebilme becerilerini de kapsar. Açık hava sınıfları, çocuklara doğayla doğrudan etkileşim olanağı sunarak ekolojik farkındalık ve sürdürülebilir yaşam alışkanlıklarını deneyimleme fırsatı sağlayan özgün öğrenme ortamlarıdır. Bu sınıflarda kullanılan yeniden değerlendirilmiş ahşap, otomobil lastiği, makara ve palet gibi materyaller, çocukların kaynakları dönüştürme bilincini güçlendirirken; oluşturulan kompost alanları, böcek otelleri ve tarım bölümleri de çevresel farkındalık, üretim sürecine değer verme ve atıkların değerlendirilmesi bilincinin gelişimine katkı sağlamaktadır. Bu çalışmanın amacı, okul öncesi dönemde açık hava sınıfı uygulamalarının sürdürülebilirlik okuryazarlığının gelişimine katkıları öğretmen deneyimleri aracılığıyla incelemektir. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Çalışmaya, Milli Eğitim Bakanlığı kaynakları ve çeşitli eğitim platformları üzerinden belirlenen, açık hava sınıfı bulunan okullarda görev yapan Türkiye'nin farklı bölgelerinden gönüllü 10 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Katılımcılar, araştırmanın amacına uygun olarak amaçlı örneklem yöntemiyle seçilmiştir. Veriler, araştırmacı tarafından uzman görüşü alınarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış ve görüşmeler çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Elde edilen yanıtlar, içerik analizi tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Bulgular, açık hava sınıflarının çocuklarda çevre bilincini artırdığını, paylaşım ve iş birliğini teşvik ettiğini ve sürdürülebilir yaşam alışkanlıklarını desteklediğini göstermektedir. Öğretmenler, bu ortamlarda yürütülen etkinliklerin çocukların doğayla bağ kurmalarına, sorumluluk üstlenmelerine ve farkındalıklarını davranışa dönüştürmelerine etkili biçimde katkı sağladığını vurgulamıştır. Sonuç olarak, açık hava sınıflarının okul öncesi dönemde çocukların bilgi, tutum ve davranış boyutlarını içeren sürdürülebilirlik okuryazarlığının gelişimine katkı sunduğu belirlenmiştir. Bu nedenle açık hava sınıfı uygulamalarının yaygınlaştırılarak eğitim programlarına entegre edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik okuryazarlığı, okul öncesi eğitim, açık hava sınıfı, öğretmen görüşleri

Okul Öncesi Öğretmenlerine Yönelik Beceri Temelli Çevre Eğitimi Uygulamalarının Sürdürülebilirlik Farkındalığına Etkisi

Zühal Tiğre Akçay ^{1,*} & Ezgi Akşin Yavuz ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Denizli Ticaret Borsası İlkokulu

² Okul Öncesi Öğretmenliği Trakya Üniversitesi

zuhaltigre@gmail.com

Özet

Bu çalışma, TÜBİTAK 18. Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları Programı (Proje No: 224B177) kapsamında desteklenen “Okul Öncesi Öğretmenlerine Yönelik Beceri Temelli Çevre Eğitimi Uygulamaları” projesi çerçevesinde yürütülmüştür. Araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerine yönelik beceri temelli çevre eğitimi uygulamalarının, öğretmenlerin sürdürülebilir kalkınma farkındalıkları üzerindeki etkisini ortaya koymaktır. Araştırma, ön test–son test tek grup modeli ile yürütülmüştür. Çalışma grubunu Denizli ilinde görev yapan 30 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak 36 maddeden oluşan, beşli Likert tipinde düzenlenmiş Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalık Ölçeği kullanılmıştır. Ölçekteki negatif yönlü maddeler ters kodlanmıştır. Öğretmenlere eğitim öncesinde ön test, eğitimden sonra ise son test uygulanmış; veriler betimsel istatistikler ve eşleştirilmiş t-testi ile analiz edilmiştir. Öğretmenlerin ön test ortalama puanı 89,79 iken, son test ortalaması 145,03’e yükselmiştir. Bu artış istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Etki büyüklüğü Cohen’s $d=2,79$ olup çok güçlü bir etkiye işaret etmektedir. Ön testte öğretmenlerin %20’si düşük, %80’i orta farkındalık düzeyindeyken; son testte katılımcıların %83’ü yüksek, %17’si orta farkındalık düzeyine ulaşmıştır. Hiçbir katılımcı düşük düzeyde kalmamıştır. Sonuçlar, TÜBİTAK 224B177 numaralı proje kapsamında uygulanan beceri temelli çevre eğitimi programının, okul öncesi öğretmenlerinin sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarını güçlü biçimde artırdığını göstermektedir. Bu bulgular, erken çocukluk eğitiminde çevre odaklı mesleki gelişim programlarının yaygınlaştırılmasının sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesinde kritik öneme sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir kalkınma, farkındalık, çevre eğitimi, okul öncesi, beceri temelli eğitim

Erken Çocukluk Eğitiminde Sürdürülebilirlik Konusuna İlişkin Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi

Emine Şen ¹ & Rahime Filiz Ağmaz ^{1,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Necmettin Erbakan Üniversitesi
filizkiremit@gmail.com

Özet

21. Yüzyılda hızla artan çevre sorunları, iklim değışikliği, hızlı nüfus artışı gibi çeşitli etkenler, bilimsel ve toplumsal tartışmalara ‘Sürdürülebilirlik’ ve ‘Sürdürülebilir Kalkınma’ gibi yeni kavramların girmesine sebep olmuştur. Sürdürülebilirlik kavramı doğal, toplumsal ve ekonomik sistemlerin uzun vadede kendi varlığını devam ettirebilme kapasitesi olarak tanımlanmaktadır. Sürdürülebilirlik günümüzde yalnızca çevresel bir kavram değil; toplumsal, kültürel ve eğitsel boyutlarıyla da ele alınan bütüncül bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır. Özellikle erken çocukluk dönemi, bireylerin temel değerlerinin, alışkanlıklarının ve çevreye ilişkin tutumlarının şekillendiği kritik bir gelişim evresidir. Bu çalışma, okul öncesi eğitim bağlamında sürdürülebilirliğin farklı boyutlarını inceleyen 29’u yüksek lisans, 7’si doktora ve 1’i tıpta uzmanlık tezi olan 37 lisansüstü tezi derlemeyi amaçlamaktadır. Bulgular doğrultusunda, 2022 yılından itibaren tez sayısında bir artış gözlemlenmiştir. Verilerin analizi sonucu 5 ortak tema belirlenmiştir. Paydaş görüşü teması altında özellikle öğretmen ve öğretmen adaylarının bakış açıları yer alırken, ebeveyn katılımını ele alan araştırmaların oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Tutum ve davranışlar temasında, çocukların çevreye karşı farkındalık ve sürdürülebilir davranış geliştirme süreçleri incelenerek bu dönemde edinilen alışkanlıkların kalıcı olabileceği değerlendirilmiştir. Fiziksel mekân ve tasarım teması kapsamında, eğitim ortamlarının sürdürülebilir ilkelere uygun düzenlenmesinin çocukların öğrenme deneyimlerini zenginleştirdiği belirlenmiştir. Eğitim uygulamalarına yansımalar teması ile, sürdürülebilirlik kavramının pedagojik yöntemler nasıl entegre edildiği ele alınmış; çocuk edebiyatına yansımalar temasında ise kitap ve hikâyeler aracılığıyla çocukların sürdürülebilirlik bilincinin kazandırılabilmesi görülmüştür. Türkiye’de okul öncesinde sürdürülebilirlik konusunun akademik araştırmalarda nasıl işlendiğini ortaya koymak, alandaki gelişmeleri ve eğilimleri anlamak açısından önemlidir. Yüksek lisans ve doktora tezlerinin incelenmesi, hem mevcut durumun betimlenmesi hem de gelecekteki araştırmalara yol gösterilmesi bakımından değerli bir katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk dönemi, lisansüstü tez çalışmaları, sürdürülebilirlik, sürdürülebilir kalkınma

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Doğa Deneyimleri Üzerine Nitel Bir Araştırma

Merve Bulut Öngen^{1,*}, Merve Avşar² & Hatice Paslı Yılmaz³

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Balıkesir Üniversitesi

³ Okul Öncesi Öğretmenliği Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

merve.ongen@dpu.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı, doğa temelli uygulamalar yapan okul öncesi öğretmenlerinin doğaya bakış açılarını ve doğa deneyimlerini incelemektir. Araştırmanın yöntemi temel nitel araştırma olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme ve kolay ulaşılabilir durum örneklemeyle belirlenmiştir. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme olarak, araştırmacılarından birinin bulunduğu il olan Kütahya ili seçilmiştir. Öğretmenler amaçlı örnekleme yoluyla, doğa temelli uygulamalar konusunda alan uzmanı tarafından verilen bir eğitime katılmış olma, doğada en az 6 hafta doğa temelli eğitim etkinlikleri uygulamış olma, gönüllü ve istekli olma kriterleri göz önünde bulunarak belirlenmiştir. Bu bağlamda çalışma grubunu, 2024-2025 Eğitim-Öğretim Yılı Bahar Dönemi'nde Kütahya İli Merkez İlçesi'nde bir anaokulunda doğa temelli uygulamalar yapan 10 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. Araştırma verileri, "Öğretmen Yansıtıcı Raporu" ve görüşme yoluyla toplanmıştır. Öncelikli olarak öğretmenlerden, dönem sonunda doğayla ilgili deneyimlerini aktardıkları bir adet yansıtıcı rapor istenmiştir. Daha sonra, 10 sorudan oluşan yapılandırılmış görüşme formu e-posta yoluyla öğretmenlere gönderilmiştir. Öğretmenlerin soruları 15 gün içinde cevaplamaları beklenmiştir. Verilen cevaplar sonrasında, anlaşılmayan veya derinleştirilmek istenen cevaplar olması durumunda öğretmenlerle görüşme planlanmıştır. Veriler, içerik analiziyle çözümlenme aşamasındadır. Bulgular kongrede sunulacak olup, sonuçlar literatür ışığında tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Doğa deneyimi, görüşme, okul öncesi, öğretmen

Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimde Sürdürülebilirlik Kavramına Çok Yönlü Bakış

Fadimana Küçük

Okul Öncesi Öğretmenliği Necmettin Erbakan Üniversitesi
fadimanakk@gmail.com

Özet

Bu araştırma Türkiye’de okul öncesi eğitimde sürdürülebilirlik kavramına ilişkin son on yılda yürütülen çalışmalarını derleyerek alandaki genel görünümü ortaya koymayı amaçlamaktadır. Sürdürülebilirlik çevresel, sosyal, kültürel ve ekonomik boyutlarıyla bütüncül biçimde ele alınması gereken bir kavramdır. Erken çocukluk dönemi bireylerin sürdürülebilir yaşam alışkanlıklarını geliştirmesi açısından kritik bir dönem olduğundan bu alanda yürütülen araştırmaların kapsamlı biçimde değerlendirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Çalışma derleme türünde tasarlanmıştır. 2015–2025 yılları arasında Türkiye’de okul öncesi eğitimde sürdürülebilirlik konusunu ele alan araştırmalar incelenecektir. YÖK Tez Merkezi, TR Dizin, DergiPark ve Google Scholar veri tabanları taranacaktır. Taramada “okul öncesi”, “erken çocukluk” ve “sürdürülebilirlik” anahtar sözcükleri kullanılacaktır. Araştırmalarda çocuklar, öğretmenler, yöneticiler, veliler ve akademisyenlerle yürütülen çalışmalar kapsama dahil edilecektir. Elde edilen veriler içerik analiziyle değerlendirilecek ve temalar belirlenerek sınıflandırılacaktır. Araştırma halen devam etmektedir. Bu nedenle bulgular ve sonuçlar daha sonra detaylı biçimde açıklanacaktır. Araştırmanın Türkiye’de okul öncesi eğitimde sürdürülebilirlik kavramının farklı boyutlarını bütüncül olarak ortaya koyması ve alandaki eğilimleri, boşlukları ve geliştirilmesi gereken alanları görünür kılmaya hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, sürdürülebilirlik, erken çocukluk

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çevre Okuryazarlığı Düzeylerinin Belirlenmesi

Yeliz Mentеше^{1,*} & Ayşenur Peker¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Orta Doğu Teknik Üniversitesi
menteseyeliz@gmail.com

Özet

Çevre, insanların ve diğer canlıların yaşamlarını sürdürdükleri, karşılıklı etkileşim içinde buldukları fiziksel, biyolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel ortamdır. Çevre problemlerinin temelinde insanların düşünce ve davranış şekilleri ya da alışkanlıkları oluşturur (Teksöz ve diğerleri, 2010). İnsanların çevreyi kullanma biçimi, sanayi faaliyetleri, kentleşme, nüfus artışı ve kaynakların bilinçsiz tüketimi; çevresel bozulmaya, kirliliğe, biyoçeşitlilik kaybına ve ekolojik krizin derinleşmesine neden olmaktadır. Çevre sorunlarının yol açtığı olumsuzlukların önlenmesi ve sürdürülebilir bir çevrenin oluşturulabilmesi, insanların geleneksel düşünce ve davranış biçimlerini değiştirmelerini zorunlu kılmaktadır. Davranış değişikliğinin gerçekleşmesi ise bilgi, tutum ve değerlerde değişimle sağlanabilir. Bu değişimin etkili yolu da çevre eğitimiyle mümkündür (Erten, 2004). Erken çocukluk dönemi, gelişim ve öğrenme açısından kritik bir evredir ve çevre eğitimi bu dönemde önemli bir yere sahiptir (Hellden ve Hellden, 2008; Davis, 2008; Wilson, 2010). Çevre eğitiminin en temel hedeflerinden biri olarak kabul edilen çevre okuryazarlığı dünya çapında giderek daha fazla önem kazanmaktadır (Culen, 2001; Cutter-Mackenzie ve Smith, 2003). Mevcut literatürde, çevresel bilgi ve olumlu duygular bireylerin çevreyle ilişkin konulara olan sorumlu davranma isteklerin etkilemektedir (Dresner ve Gill, 1994; Makki, 2003; Meinhold ve Malkus, 2005). Çevre okuryazarlığı, bireylerin çevreye ilişkin bilgi, beceri, tutum ve düşüncelerinin bütüncül bir ifadesi olarak ele alınmaktadır. Bu bütünlük, kişilerin çevreleriyle sağlıklı ve yapıcı bir bağ kurmalarına olanak tanır ve bireyle çevre arasındaki sürdürülebilir ilişkilerin hem günlük yaşam pratiklerine hem de uzun vadeli davranışlara yansımaları destekler. Çevre okuryazarlığının özünde, içinde yaşadığımız dünyaya dair sorular ve bu sorulara verilen yanıtlar aracılığıyla bireyin çevreyle kurduğu ilişkinin niteliği yer almaktadır (Roth, 2002). Çevre okuryazarlığının erken çocukluk eğitimindeki önemi, çocukların çevreye yönelik tutum, değer ve davranışlarının bu dönemde şekillenmesiyle yakından ilişkilidir. Araştırmalar, okul öncesi dönemde kazanılan çevresel farkındalık ve tutumların, ilerleyen yaşlarda çevreye yönelik sorumlu davranışların oluşmasında belirleyici olduğunu göstermektedir (Smith, 2001; Tilbury, 1994; Wilson, 1994). Öğretmenler, çevre eğitimi ve çevre okuryazarlığının geliştirilmesinde kilit bir role sahip olduklarından, (Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu, 1987), bu çalışma ile okul öncesi öğretmenlerinin çevre okuryazarlığı düzeylerini belirlemek ve çevre okuryazarlığının alt boyutları (çevre bilgisi, çevreye yönelik tutum, çevre ile ilgili kullanımlar, çevre sorunlarına ilgi) arasındaki ilişkileri incelemektir. Bu kapsamda araştırma soruları şunlardır. Ankara'daki eğitim kurumlarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin çevre okuryazarlığı seviyeleri hangi düzeydedir? Ankara'daki eğitim kurumlarında görev yapan okul öncesi öğretmenleri için çevre okuryazarlığı alt boyutları (çevre bilgisi, çevreye yönelik tutum, çevre ile ilgili kullanımlar, çevre sorunlarına ilgi) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır? Bu çalışmanın katılımcıları, Ankara'da çeşitli eğitim kurumlarında görev yapan okul öncesi öğretmenleridir. Mevcut çalışmada veri toplama aracı olarak Çevre Okuryazarlığı Ölçeği kullanılmıştır. Michigan State Üniversitesi'nde (MSU-WATER, 2001–2006) geliştirilen orijinal ölçek Teksöz, Şahin ve Ertepinar (2010) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm demografik bilgileri, ikinci bölüm ise çevre bilgi-

si, çevreye yönelik tutum, çevre ile ilgili kullanımlar, çevre sorunlarına ilgi olmak üzere 4 alt boyut ile öğretmen adaylarının çevre okuryazarlığı düzeylerini ölçmektedir. Ölçeğin çevre bilgisi bölümü, öğretmenlerin güncel çevre konuları ile ilgili bilgi düzeylerini belirlemeyi amaçlayan 11 çoktan seçmeli sorudan oluşmaktadır. Ölçeğin 2. Boyutu olan çevreye yönelik tutum 5'li Likert tipi olup toplam 9 maddeden oluşmaktadır. Bu boyutta amaç, öğretmenlerin çevreyle ilgili duyularını belirleyebilmektir. Ölçeğin 3. Boyutu çevre ile ilgili kullanımlar ile ilgili olup 5'li Likert tipi toplam 19 maddeden oluşmaktadır. Bu boyutta öğretmenlerin çevre konularına yönelik sorumlulukları ile çevreyle ilgili davranışlara yatkınlıklarını ölçmeyi amaçlanmaktadır. Son boyut çevre sorunlarına ilgi olarak tanımlanmıştır ve 9 maddelik bu alt boyutta öğretmenlerin çevre sorunları üzerine bilgi edinmeye yatkınlıklarını belirlemek amaçlanmıştır. Bu araştırmada ölçeğin uygulanmasından elde edilen nicel verilerin analizinde SPSS programı kullanılacaktır. Analiz süreci halen devam etmekte olup, ölçeğin alt boyutları arasındaki ilişkilerin ortaya konulması ve öğretmen adaylarının çevre okuryazarlığı profillerinin bütüncül olarak değerlendirilmesi planlanmaktadır. Çalışma tamamlandığında elde edilen sonuçlar kongrede sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çevre okuryazarlığı, okul öncesi öğretmenleri, erken çocukluk eğitimi

Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Programlarının SKH ve Okul Dışı Öğrenme Bağlamında Gelişimi (2002–2024)

Fatma Yalçın^{1,*}, Çağla Öneren Şendil² & Funda Eda Tonga Çabuk¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Ted Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Programı Ted Üniversitesi

fatma.yalcin@tedu.edu.tr

Özet

Nitelikli okul öncesi eğitimin temel bileşenlerinden biri, kapsamlı ve işlevsel bir yol haritası niteliği taşıyan eğitim programlarıdır (Bredekamp, 2019). Ulusal erken çocukluk eğitim programları genellikle 5–10 yıllık dönemlerde, toplumsal gereksinimler, uluslararası bilimsel araştırmalar ve iyi örnekler doğrultusunda güncellenmektedir (OECD, 2021). Bu süreçler, yalnızca pedagojik ve gelişimsel ihtiyaçlar değil; ulusal eğitim politikaları, küresel eğitim eğilimleri ve uluslararası standartlar tarafından da şekillendirilmektedir (NAEYC, 2020; UNESCO, 2015; OECD, 2017). Bu araştırma, Türkiye’de 2002, 2006, 2013 ve 2024 yıllarında yürürlüğe giren okul öncesi eğitim programları ile Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’ni, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH) ve okul dışı öğrenme bağlamında karşılaştırmalı olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmış; gerekli dokümanlara Millî Eğitim Bakanlığı’nın resmî web sitesinden ve ilgili basılı yayınlardan erişilmiştir. Analiz çerçevesi, SKH ve okul dışı öğrenme literatürü ile OECD Erken Çocukluk Bakım ve Eğitimi Program İnceleme Çerçevesi esas alınarak yapılandırılmıştır. Programlar; amaç ve felsefe, içerik, pedagojik yaklaşım, öğrenme ortamları, değerlendirme ve uygulama boyutlarında incelenmiş; veriler Nvivo programı ile analiz edilmiştir. Ön analizler doğrultusunda elde edilen bulgular, okul dışı öğrenme açısından 2002 programının daha çok “gezi/çevre tanıma” etkinlikleriyle sınırlı olduğunu; 2006’da uygulama örnekleri ve formatların çeşitlendiğini; 2013’te açık hava–gezi etkinliklerinin kazanım-gösterge sistemi ile ölçülebilir hâle geldiğini; 2024’te ise “okul dışı öğrenme”nin resmi bir program bileşeni olarak kavramsallaştırıldığını ortaya koymaktadır. 2013 programında sürdürülebilirliğin ekonomik, sosyal-kültürel ve çevresel boyutları bağlamında kazanım-göstergelerde farklı gelişim alanları altında da dolaylı bir şekilde ele alındığı görülmektedir, 2024’te ise sürdürülebilirlik ve çevre koruma temasının doğrudan metinde yer aldığı ve SKH ile açık biçimde hizalandığı belirlenmiştir. Genel olarak, 2002–2024 sürecinde hem SKH hem okul dışı öğrenme yaklaşımında örtükten açık bir yapıya geçiş gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İçerik analizi, okul öncesi eğitim programı, sürdürülebilir kalkınma için eğitim, sınıf dışı eğitim

Nature-Based Mindfulness Practices in The English Classroom: Insights For Cultivating Environmental Awareness in Early Childhood

Pınar Ketancı ^{1,*} & Esim Gürsoy ²

¹ İngilizce Öğretmenliği Bursa Teknik Üniversitesi

² Department of English Language Teaching Uludağ University
pinar.ketanci@btu.edu.tr

Özet

In recent years, there has been a growing emphasis on an early start for introducing English language education, recognizing very young children's innate curiosity and receptiveness. Therefore, it is highly important to create an attractive and meaningful language learning environment. Since the world is faced with environmental problems, making use of these problems while teaching English has the potential to create the intended attractive and meaningful language learning context. Furthermore, like language learning, an early start to introduce environmental topics has the power to make children aware about environmental problems the world is faced with and feel responsible to take an action. Merely introducing the problems is insufficient, it is essential to foster a sense of connection with nature among very young learners. Implementing nature-based mindfulness practices may raise very young learners' attention and awareness of environmental problems, which will aid in the development of attitudes and behaviours that will benefit the environment. However, English language teachers may lack both knowledge and practical implementation of nature-based mindfulness practices. Therefore, there is a need for guiding them in how to implement nature-based mindfulness practices into their preschool classrooms. Based on this, this paper highlights the importance of integrating environmental education into English lessons in a pre-school context and presents how nature-based mindfulness practices can be implemented to promote both environmental awareness and language practice. Various nature-based practices are suggested to develop environmental awareness and language learning. Overall, this paper highlights the potential of nature-based awareness practices not only as a tool for environmental education but also as a means of encouraging English language practice and developing long-term habits.

*This study was produced from the doctoral thesis prepared by the first author under the supervision of the second author.

Anahtar Kelimeler: Mindfulness, environmental education, English language teaching, preschool education

Oyuncak Bebeklerin Bilinçaltı Fısıltıları: Yapay Zekâ Destekli Duygu Analizi ile Erken Çocuklukta Sosyal-Duygusal Gelişim

Elif Demirci

Okul Öncesi Öğretmenliği Gemlik Şehit Mehmet Koray Pınar Ortaokulu
philia_elif16@hotmail.com

Özet

Erken çocukluk dönemi, bireyin sosyal-duygusal gelişiminin temel taşlarının döşendiği, yaşam boyu sürececek ilişkilerin ve benlik algısının şekillendiği kritik bir zaman dilimidir. Bu dönemde çocukların duygusal dünyalarını anlamak ve desteklemek, onların sağlıklı bireyler olarak yetişmeleri için hayati önem taşır. Geleneksel yöntemlerle çocukların iç dünyalarına nüfuz etmek bazen zorlayıcı olabilirken, yapay zeka destekli duygu analizi, bu alanda yeni ve heyecan verici imkanlar sunmaktadır. Bu bildiri, oyuncak bebekler aracılığıyla çocukların bilinçaltı duygu ifadelerini yapay zeka ile analiz ederek, erken çocuklukta sosyal-duygusal gelişimi desteklemenin yenilikçi bir yaklaşımını ele almaktadır. Çocukların oyuncak bebeklerle kurdukları etkileşimler, onların iç dünyalarının bir yansımasıdır. Oyuncak bebeklere attedikleri roller, onlarla kurdukları diyaloglar ve onlara gösterdikleri duygusal tepkiler, çocukların bilinçaltı duygu durumları hakkında değerli bilgiler sunar. Geliştirilen yapay zeka destekli duygu analizi sistemi, çocukların oyuncak bebeklerle etkileşimlerini video ve ses kayıtları aracılığıyla analiz ederek, onların duygusal ifadelerini otomatik olarak tespit eder ve sınıflandırır. Bu sistem, çocukların yüz ifadelerindeki mikro mimikleri, ses tonlarındaki değişiklikleri ve kullandıkları kelimeleri analiz ederek, onların hangi duyguları deneyimlediklerini ve bu duyguları nasıl ifade ettiklerini belirler. Bu bildiri, yapay zekâ destekli duygu analizinin, erken çocukluk dönemindeki çocukların sosyal-duygusal gelişimlerini desteklemek için nasıl kullanılabileceğini ve bu alanda gelecekteki araştırma ve uygulama potansiyellerini tartışmaktadır. Bu yenilikçi yaklaşım, çocukların duygusal ihtiyaçlarını daha iyi anlamamıza ve onlara daha etkili destek sunmamıza olanak sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, duygu analizi, erken çocukluk, sosyal-duygusal gelişim

Erken Çocukluk Eğitiminde Dijital Zekâ: Teknolojiyle Büyüyen Çocuğun Gelişimsel Dinamikleri

Vuslat Oğuz Atıcı¹ & Fatma Avcı^{1,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Mersin Üniversitesi
24013530019@mersin.edu.tr

Özet

Erken çocukluk dönemi, bireyin bilişsel, sosyal ve duygusal gelişiminde kritik bir evre olup çevresel etkileşimlerin gelişimsel süreçler üzerindeki etkisinin en yoğun biçimde gözlemlendiği dönemdir. Bu gelişimsel evre, başta Piaget'nin bilişsel gelişim kuramı ve Vygotsky'nin sosyal-kültürel öğrenme kuramı olmak üzere çeşitli gelişim kuramlarıyla açıklanmaktadır. Günümüzde çocuklar, bu dönemi dijital teknolojilerin yoğun etkisi altında geçirmektedir. Dijital medya araçlarının ve çevrimiçi etkileşimlerin erken yaşlardan itibaren çocukların yaşamına dâhil olması, onların dijital dünyayı anlamlandırma ve bu ortamla etkileşim biçimlerini yeniden şekillendirmektedir. Bu bağlamda, çağdaş gelişim literatüründe önem kazanan dijital zekâ (Digital Intelligence) kavramı, çocukların dijital ortamlarda güvenli, bilinçli, sorumlu ve üretken bireyler olarak yer alabilmeleri için gerekli olan bilişsel, duyuşsal ve sosyal becerilerin bütününe ifade etmektedir. Dijital zekâ; dijital farkındalık, dijital etik, dijital güvenlik, dijital okuryazarlık, dijital empati ve dijital kimlik yönetimi gibi çok boyutlu becerileri içermektedir. Bu becerilerin gelişimi, çocukların hem çevrim içi hem de çevrim dışı ortamlarda sağlıklı ilişkiler kurmaları, dijital içerikleri eleştirel bir bakışla değerlendirmeleri ve teknolojiyi sorumlu biçimde kullanabilmeleri açısından önem arz etmektedir. Ancak, literatür incelendiğinde dijital zekânın erken çocukluk gelişimi üzerindeki etkilerine yönelik sınırlı sayıda çalışmanın bulunduğu görülmektedir. Bu derleme çalışmasında dijital zekâ kavramı, erken çocukluk bağlamında ele alınmakta; mevcut bilimsel bulgular ışığında dijital becerilerin gelişimsel önemi tartışılmakta ve bu alanda yapılabilecek eğitimsel müdahalelere yönelik önerilere yer verilmektedir. Çalışma, dijital zekânın erken çocukluk döneminde desteklenmesine ilişkin gelişimsel bir perspektif sunmayı ve bu alandaki boşluğu literatür bağlamında ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital zekâ, erken çocukluk dönemi, bilişsel gelişim kuramı, sosyal-kültürel öğrenme kuramı

Erken Çocukluk Eğitiminde Teknoloji ve Yapay Zekâ: Dönüşen Pedagojiler

Vuslat Oğuz Atıcı¹ & Özsel Akay^{1,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Mersin Üniversitesi
akayozsel@gmail.com

Özet

Yapay zekâ kavramı, teknolojinin ve bilgi toplumlarının yapısındaki değişimlerle birlikte hayatımızın her alanına dâhil olmuştur. Öğrenme, yaratıcılık ve görüntü tanıma gibi genellikle insan zekâsıyla ilişkilendirilen bilişsel problemleri çözmeyi amaçlayan bilgisayar bilimi alanı olan yapay zekâ, eğitim alanını da önemli ölçüde etkilemektedir. Eğitimin her kademesine entegre edilen yapay zekâ tabanlı araçlar ve akıllı teknolojiler, çocukların bilişsel düşünme, problem çözme ve programlama gibi 21. yüzyıl becerilerini erken yaşta edinmelerine imkân sağlamaktadır. Bu çalışmanın amacı, erken çocukluk eğitiminde yapay zekâ ve teknoloji entegrasyonunun mevcut durumunu ortaya koymak; bu teknolojilerin çocukların bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimleri üzerindeki etkilerini incelemek ve alanda kullanılan yapay zekâ tabanlı araç ve uygulamaları belirlemektir. Çalışma, betimsel literatür taraması yöntemiyle ilgili literatürü derleyerek erken çocukluk eğitiminde yapay zekâ ve teknolojinin entegrasyonuna dair kavramsal bir çerçeve sunmaktadır. Literatür taraması, “Google Scholar” arama motoru ile “Scopus”, “ERIC” ve “ScienceDirect” veri tabanlarından yapılmış; 2008–2025 yılları temel alınarak Türkçe olarak “yapay zekâ”, “eğitimde yapay zekâ”, “erken çocukluk döneminde yapay zekâ”, “erken çocukluk döneminde yapay zekâ araçları” ve “okul öncesi çocuklarında yapay zekâ”, İngilizce olarak “artificial intelligence”, “artificial intelligence in education”, “artificial intelligence in early childhood”, “artificial intelligence tools in early childhood”, “artificial intelligence in preschool children” anahtar kelimeleri ile taratılmıştır. Alan yazındaki çalışmalar erken çocukluk döneminde yapay zekâ teknolojilerinin çocukların bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimleri üzerindeki etkilerinin giderek daha belirgin hâle geldiğini göstermektedir. Yapay zekâ okuryazarlığını geliştirmeye yönelik müfredatlar, çocukların dijital dünyayla sağlıklı ve bilinçli biçimde etkileşim kurmasına önemli katkı sağlamaktadır. Ayrıca yapay zekâ teknolojilerinin yalnızca bir araç olmanın ötesinde, etkili bir öğretim yöntemi olarak da kullanılabilmesi belirlenmiştir. Ancak bu yöntemin başarılı şekilde uygulanabilmesi için öğretmenlerin yapay zekâ okuryazarlığına sahip olmaları ve sınıflarda bu teknolojilerin kullanımını destekleyecek teknik altyapının oluşturulması gerekmektedir. Bu doğrultuda, öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim programlarının yaygınlaştırılması, çocukların yapay zekâyı yalnızca bilgi aktaran bir araç olarak değil, aynı zamanda gerçek yaşam problemlerinin çözümünde rehberlik eden bir unsur olarak algılamalarının sağlanması ve yapay zekâ temelli uygulamaların eleştirel düşünme ile problem çözme becerilerini geliştirecek şekilde tasarlanması önerilmektedir. Gelecekte yapılacak ampirik çalışmaların artırılması ve bu teknolojilerin pedagojik etkilerinin derinlemesine incelenerek çocuk gelişimine katkı sağlayacak biçimde yapılandırılması, erken çocukluk eğitiminde yapay zekâ entegrasyonunun sürdürülebilir ve etkili olmasına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk eğitimi, yapay zekâ, teknoloji entegrasyonu, dönüşen pedagojiler, dijital çağ becerileri.

Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Eğitimde Yapay Zekâ Kullanımı ile İlgili Görüşleri

Elif Aksekili^{1,*}, Dilay Yurttaş² & Esra Ömeroğlu¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Gazi Üniversitesi

² Okul Öncesi Eğitimi Gazi Üniversitesi

aksekilielif@gmail.com

Özet

Dijital teknolojilerdeki hızlı gelişmeler, eğitimde yenilikçi çözümler sunmaktadır. Yapay zekâ, öğretim süreçlerinden bireyselleştirilmiş öğrenmeye kadar birçok alanda etkili olmaktadır. Erken çocukluk döneminde ise sesli etkileşim, oyunlaştırma ve görsel içerikler çocukların dikkatini çekmekte ve öğrenme motivasyonunu artırmaktadır. Bu bağlamda, öğretmenlerin yapay zekâyâ dair farkındalık ve deneyimleri, teknolojinin eğitimde etkili kullanımında belirleyici rol oynamaktadır. Bu araştırma, okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin eğitimde yapay zekâ kullanımıyla ilgili görüşlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla; okul öncesi öğretmenlerinin eğitimde yapay zekanın önemine, etkinliklerine yapay zekâyı dahil etmelerine, çocukların gelişimlerinin/becerilerinin desteklenmesinde yapay zeka kullanımına, değerlendirme sürecinde yapay zekadan yararlanmalarına, aile katılımında yapay zekâyı kullanmalarına ilişkin sorulara cevap aranmıştır. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu, Ankara ve Zonguldak illerinde görev yapan, mesleki kıdem, yaş ve öğrenim durumu açısından çeşitlilik gösteren 40 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, öğretmenlerin yapay zekâyâ ilişkin algılarını, sınıf içi uygulamalarını ve önerilerini ortaya koymaya yönelik açık uçlu sorular içermektedir. Veriler, araştırmacı tarafından gerçekleştirilen yüz yüze görüşmelerle toplanmıştır. Elde edilen veriler, nitel araştırmalarda sıkça kullanılan içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Elde edilen bulgular, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun yapay zekânın okul öncesi eğitimde kullanımını olumlu karşıladığını göstermektedir. Yapay zekânın özellikle sesli-görsel içerikler ve öykü anlatımıyla çocukların dikkatini çekmede etkili olduğu ifade edilmiştir. Etkinliklerde kavram öğretimi, öykü oluşturma, sesli drama ve görsel içerik üretimi gibi uygulamalarda yapay zekâdan yararlanılabileceği belirtilmiştir. Bazı öğretmenler ise, yapay zekânın denetimsiz kullanımının gizlilik, içerik güvenliği ve dijital bağımlılık gibi riskler taşıdığına dikkat çekmiş ve bilgi eksikliği nedeniyle eğitim ihtiyacı duyduklarını ifade etmiştir. Sonuç olarak, öğretmenler yapay zekâyı genel olarak olumlu değerlendirse de bu teknolojilerin etkili ve güvenli kullanımı için öğretmenlerin bilinçlendirilmesi önemlidir. Bu kapsamda, hizmet içi eğitimlerin artırılması, okul öncesi düzeye uygun dijital araçların geliştirilmesi ve öğretmenlere yol gösterecek kaynakların sunulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, okul öncesi eğitim, öğretmen görüşleri, eğitim teknolojileri, erken çocukluk

36-72 Aylık Çocuklara Yönelik Dijital Erken Geometri Testinin Geliştirilmesi

Büşra Bilir Çevik^{1,*} & Yaşare Aktaş Arnas²

¹ Temel Eğitim Bölümü Hasan Kalyoncu Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Hasan Kalyoncu Üniversitesi

busra.bilir@hku.edu.tr

Özet

Çalışmanın amacı 36-72 aylık çocuklara yönelik Dijital Erken Geometri Testini geliştirmektir. Araştırma betimsel çalışma olarak planlanmıştır. Araştırmada yer alan katılımcılar, Türkiye’de resmi ve özel anaokullarında eğitim gören 36-72 aylık 833 çocuktan oluşmaktadır. Dijital olarak geliştirilen test kısmi puanlanmaktadır. Testte yer alan maddeler Öğrenme Rotaları Yaklaşımı temel alınarak oluşturulmuş olup sekiz uzmanın görüşüne sunulmuştur. Geliştirilen testin ölçüt bağıntılı geçerliğini test etmek için “Erken Matematik Yeteneği Testi TEMA-3” ve “Güncellenmiş Erken Aritmetik Testi” kullanılmıştır. Verilerin analizinde uzman görüşü sonrasında kapsam gerçelik indeksi hesaplanmıştır, açıklayıcı faktör analizi, doğrulayıcı faktör analizi, Spearman sıra farkları korelasyon kat sayısı, iç tutarlılık anlamındaki güvenilirlik için de Cronbach Alfa kat sayısı hesaplanmıştır. Çalışmanın sonucunda 27 maddeden oluşan tek boyutlu dijital bir test geliştirilmiştir. Varyansın %40,4’ünü açıklayan testin Cronbach α kat sayısı .79’dur. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları model-veri uyumunun sağlandığını göstermektedir (CFI=0,93, TLI=0,93, SRMR=0,065 ve RMSEA=0,037, $X^2/sd=1,498$) Testten alınan puanlar ile Erken Matematik Yeteneği Testi TEMA-3 puanları arasında pozitif yönde orta düzey (0,639), Güncellenmiş Erken Aritmetik Testi ile ise pozitif yönde orta düzey (0,796) korelasyonlar elde edilmiştir. Bir ay arayla gerçekleştirilen uygulamalardan elde edilen puanlar arasında 0,867 düzeyinde güvenilirlik kanıtı elde edilmiştir. Sonuç olarak, geliştirilen “Dijital Erken Geometri Testi”nin 36-72 aylık çocuklarla gerçekleştirilmesi planlanan eğitim araştırmalarında kullanılma-ya uygun özelliklere sahip olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Erken geometri, test geliştirme, dijital test, okul öncesi

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yapay Zekâ Okuryazarlığının Öğretimde Yaratıcılığına Etkisinin İncelenmesi

Kübra Eren ¹, Bahriye Nur Çevik ¹, Zeynep Kuşak ¹ & Cansu Köken ^{2,*}

¹ Çocuk Gelişimi İstanbul Kent Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

cansukoken@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin yapay zekâ okuryazarlığının öğretimde yaratıcılığına etkisinin incelenmesidir. Araştırma ilişkisel tarama deseninde nicel bir araştırmadır. Araştırmanın örneklemini İstanbul ilinde 200 devlet anaokulu ve 200 özel anaokulunda çalışmakta olan okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Katılımcılar, kolayda ulaşılabilir durum örnekleme ile belirlenmiştir. Veri toplama araçları olarak “Kişisel Bilgi Formu”, Çiçekler ve Yalçın (2021) tarafından Türkçeye uyarlanan “Öğretimde Yaratıcılık Ölçeği” ve Polatlıgil ve Güler (2023) tarafından Türkçeye uyarlanan “Yapay Zekâ Okuryazarlığı Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin yapay zekâ okuryazarlığı ile öğretimde yaratıcılık düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Yapay zekâ okuryazarlığı ölçeğinde en yüksek puan “farkındalık” ve “kullanım”, en düşük puan ise “etik” boyutundan alınmıştır. Öğretimde yaratıcılık ölçeğinde ise “çocuk potansiyeli” ve “öğretmen öz yeterliliği” öne çıkarken, “çevresel teşvik” en düşük puanı almıştır. Korelasyon analizleri, özellikle “farkındalık” ve “değerlendirme” boyutlarının, öğretimde yaratıcılığın “öz yeterlilik” ve “çocuk potansiyeli” boyutlarıyla anlamlı ilişkili olduğunu göstermiştir. Regresyon sonuçları ise yapay zekâ okuryazarlığının öğretimde yaratıcılığı anlamlı düzeyde yordadığını ortaya koymuştur. Araştırma sonuçları, okul öncesi öğretmenlerinin yapay zekâ okuryazarlık düzeylerinin öğretimde yaratıcılık üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir. Özellikle “farkındalık” ve “değerlendirme” boyutlarında yüksek puan alan öğretmenlerin, “öğretmen öz yeterliliği” ve “çocuk potansiyeli” boyutlarında da daha yaratıcı yaklaşımlar benimsedikleri görülmüştür. Ancak “etik” ve “çevresel teşvik” alt boyutlarındaki düşük puanlara göre, öğretmenlerin bu alanlarda desteğe ihtiyaçları olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, öğretmenlere yönelik yapay zekâ kullanımında etik farkındalığı artıracak eğitimlerin düzenlenmesi ve okullarda yaratıcı öğretim uygulamalarını destekleyen çevresel koşulların geliştirilmesi önerilebilir. Ayrıca, öğretmen adaylarının yapay zekâ okuryazarlığına yönelik bilgi ve becerilerinin lisans düzeyinde desteklenmesi, yaratıcı öğretimi teşvik edici bir adım olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi öğretmeni, öğretimde yaratıcılık, yapay zekâ okuryazarlığı, eğitim teknolojisi

5-6 Yaş Aralığındaki Çocukların Dijital Oyun Bağımlılığı Eğilimlerinin Psikolojik İyi Oluş Üzerindeki Yordayıcı Rolü

Hümevra Günaydın ^{1,*} & Melisa Akköse Kaya ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Pamukkale Üniversitesi

² Çocuk Gelişimi İstanbul Nişantaşı Üniversitesi

humevra.gnydn96@gmail.com

Özet

Bu araştırma 5-6 yaş aralığındaki çocuklarda dijital oyun bağımlılığı eğilimlerinin, psikolojik iyi oluş düzeyleri üzerindeki yordayıcı rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. Yöntem: Araştırmada değişkenler arasındaki ilişkileri ve bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki yordayıcı etkisini belirlemek amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılacaktır. Bu modelle, dijital oyun bağımlılığı eğiliminin psikolojik iyi oluşu ne derecede yordadığı incelenecektir. Araştırmada, kolay ulaşım ve uygulamaya olanak sağlayan uygun örnekleme yöntemi kullanılacaktır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2025-2026 Eğitim-Öğretim yılında İstanbul'un Beşiktaş ilçesinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı anaokullarında öğrenim gören 5-6 yaş aralığındaki çocukların 100 ebeveyni oluşturacaktır. Araştırmanın verileri, Dijital Oyun Bağımlılık Eğilimi Ölçeği (Budak ve Işıkoğlu, 2022) ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (Atan, 2020) kullanılarak toplanacaktır. Veriler toplanırken etik kurallara dikkat edilecek ve ebeveynlere aydınlatılmış onam verilerek yazılı izinleri alınacaktır. Elde edilen veriler SPSS programında analiz edilecektir. Araştırmanın verileri halen toplanmakta olduğu için bulgular ve sonuç kongrede paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijital oyun, dijital oyun bağımlılığı, erken çocukluk, psikolojik iyi oluş

Erken Çocuklukta Dijital Oyunların Etkileri ile Ebeveyn Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Hümeysra Günaydın ^{1,*} & Alaaddin Ağcadağ ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Pamukkale Üniversitesi

² Çocuk Gelişimi Sakarya Üniversitesi

humeyra.gnydn96@gmail.com

Özet

5-6 yaş aralığındaki çocukların dijital oyunlardan algılanan etkilerini belirlemek ve bu algıların, ebeveynlerin demografik özellikleri (yaş, eğitim durumu, sosyoekonomik düzey vb.) ile anlamlı bir ilişkisi olup olmadığını ortaya koymaktır. Yöntem: Araştırma nicel modelde olup, ilişkisel tarama deseninde gerçekleştirilecektir. Araştırmanın çalışma grubunu 2025–2026 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Sakarya ili sınırları içinde bulunan iki farklı okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan katılımcılar, Serdivan ilçesindeki Sakarya Üniversitesi Vakfı Özel Okulları ana sınıfı ile Adapazarı ilçesindeki Şeker Anaokulu bünyesinde öğrenim gören çocukların ebeveynleri arasından amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Araştırmaya, çocuğu 5-6 yaş aralığında olan, çocuğunun dijital oyunlarla etkileşimine dair düzenli gözleme sahip ve gönüllü katılım gösteren toplam 50 ebeveynin dahil edilmesi planlanmaktadır. Araştırmanın verileri, Dijital Oyunların Çocuklara Etkileri Ölçeği (Balaban Dağal ve Bayındır, 2019) ve araştırmacı tarafından hazırlanan demografik bilgi formu kullanılarak toplanacaktır. Veriler toplanırken etik kurallara dikkat edilecek ve ebeveynlere aydınlatılmış onam verilerek yazılı izinleri alınacaktır. Elde edilen veriler SPSS programında analiz edilecektir. Araştırmanın verileri halen toplanmakta olduğu için bulgular ve sonuç kongrede paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Demografik özellikler, dijital oyun, dijital oyun bağımlılığı, erken çocukluk

Erken Çocuklukta Oynanan Dijital Oyunlarda Annenin Rolü

Kamile Aslan Akçer^{1,*} & Esra Ömeroğlu²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Okul Öncesi Öğretmenliği Gazi Üniversitesi
aslanakcerkamile@gmail.com

Özet

Dijital teknolojilerin gelişimiyle birlikte çocuklar erken yaşta dijital oyunlarla tanışmakta ve bu oyunlara daha fazla zaman ayırmaktadır. Bu durum, dijital oyunların gelişim üzerindeki etkilerini anlamayı eğitimciler ve ebeveynler için önemli hâle getirmektedir. Anneler ise bu süreci yönetmede merkezi bir rol oynamaktadır. mBu çalışmanın amacı, erken çocukluk dönemindeki çocukların dijital oyun oynama alışkanlıklarına dair annelerin görüşlerini ortaya koymaktır. Bu doğrultuda; annelerin dijital oyun türlerine dair düşünceleri, oyun süresini belirlerken dikkate aldıkları faktörler, oyunların çocukların gelişimine etkilerine yönelik algıları, koydukları kurallar ve bu kuralları uygularken yaşadıkları zorluklar ile dijital oyunların günlük rutinler ve sosyal ilişkilere etkileri incelenmiştir. Çalışma, annelerin çocuklarının dijital oyun kullanımına ilişkin düşüncelerini derinlemesine anlamak amacıyla temel nitel araştırma deseniyle yürütülmüştür. Çalışma grubunu, Ankara'nın Altındağ ilçesinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı dört bağımsız anaokuluna devam eden 61-72 aylık çocukların anneleri oluşturmaktadır. Ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenen 40 anne ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmış, ses kaydına alınarak transkript edilmiş ve veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir. Bulgulara göre anneler, eğitici ve yaşa uygun dijital oyunlara olumlu yaklaşırken, şiddet içeren veya uygunsuz içeriklere karşı net bir tutum sergilemektedirler. Oyun süresi belirlenirken çocuğun yaşı, kişisel özellikleri ve günlük düzeni ile annenin zaman yönetimi dikkate alınmaktadır. Bazı anneler dijital oyunların çocuğun gelişimsel becerilerine katkı sağladığını düşünürken; diğerleri dikkat dağınıklığı, saldırganlık ve sosyal etkileşimde azalma gibi olumsuz etkilerden söz etmektedir. Oyun süresi sona erdiğinde öfke ve ağlama gibi tepkilerin sık yaşandığı belirtilmektedir. Anneler genellikle dijital oyunlara yönelik kurallar koymakta; ancak bu kuralların uygulanabilirliği çocuğun mizacı, annenin tutarlılığı ve aile içi destek gibi faktörlere bağlı olarak değişmektedir. Dijital oyunların uyku ve beslenme düzenini bozduğu, geleneksel oyunlara ilgiyi azalttığı sıkça vurgulanırken; bazı anneler, dijital oyunların arkadaş ilişkilerini güçlendirdiğini ve sosyal becerileri desteklediğini de ifade etmektedir. Sonuç olarak dijital oyunlar, anneler tarafından hem gelişimi destekleyebilecek hem de dikkatle yönetilmesi gereken bir alan olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital oyunlar, erken çocukluk dönemi, ebeveyn görüşleri, anne rolü

Erken Çocukluk Döneminde Çalışan Öğretmenlerin Öğretimde Yapay Zekâ Kullanım Boyutları

Gaye Cizdan ^{1,*} & Aysun Turupcu ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği İzmir Demokrasi Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği İzmir Demokrasi Üniversitesi

gayecizdan@gmail.com

Özet

Yapay zekâ; öğrenme, uyum sağlama, sentezleme, kendini düzeltme ve karmaşık işleme görevleri için veri kullanımı gibi insan benzeri süreçleri gerçekleştirebilen bilişim sistemleri olarak tanımlanabilir. Teknolojinin eğitimde giderek daha fazla yer edinmesiyle birlikte, yapay zeka uygulamalarının da öğretim süreçlerine entegrasyonu gündeme gelmektedir. Bu dönemde öğretmenlerin yapay zekaya yönelik farkındalıkları, kullanım alışkanlıkları ve yapay zekanın eğitime entegrasyonu konusundaki düşünceleri, sürecin etkinliği açısından önemlidir. Bu araştırmanın temel amacı, erken çocukluk eğitiminde görev yapan öğretmenlerin yapay zeka teknolojilerine yönelik görüşlerini, bu teknolojileri eğitim süreçlerine nasıl ve ne ölçüde entegre ettiklerini ve farkındalıklarını incelemektir. Çalışma, öğretmenlerin yapay zeka konusundaki algılarını, sınıf içi uygulamalarını ve bu teknolojilere ilişkin düşüncelerini ortaya koymayı hedeflemektedir. Araştırmanın gerçekleştirilmesinde nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik yöntemden yararlanılmıştır. Yöntem üçgenlemesi kullanılarak yarı yapılandırılmış görüşmeler, ders planı incelemeleri ve sınıf içi gözlemlerden elde edilen bulgular karşılaştırılmıştır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yönteminden faydalanılmıştır. Bu doğrultuda İzmir’de bulunan bir özel okulda 4-6 yaş grubuyla çalışan toplam 9 öğretmenden oluşan çeşitlendirilmiş bir grup oluşturulmuş ve 4 okul öncesi, 5 erken çocukluk eğitiminde görev yapan branş öğretmeni yer almıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmenler yapay zeka araçlarını en çok etkinlik planlama, bireyselleştirilmiş öğrenme ve içerik geliştirme amacıyla kullanmaktadır. Ders planı incelemeleri, öğretmenlerin yapay zekayı farklılaştırılmış öğrenme fırsatları sunma ve içeriği zenginleştirme açısından destekleyici bir araç olarak değerlendirdiklerini göstermektedir. Sınıf içi gözlemler, öğretmenlerin yapay zekayı çocuklarla doğrudan kullanmaktan kaçındığını, teknolojiyi daha çok hazırlık süreçlerinde tercih ettiklerini ortaya koymuştur. Katılımcılar yapay zekanın zaman tasarrufu, farklı bakış açıları sağlama ve çeşitlilik yaratma gibi avantajlarını belirtmiş; yanlış bilgi sunma, yaratıcılığı köreltme ve kullanıcıyı tembelleştirme gibi dezavantajlarını vurgulamıştır. Öğretmenlerin yapay zekanın çocuklarla birlikte kullanımında etik, gizlilik ve güvenlik kaygılarının olduğu ifade edilmiştir. Bu bulgular doğrultusunda, erken çocukluk eğitiminde görev yapan öğretmenlerin yapay zekâyı daha çok destekleyici ve kolaylaştırıcı bir araç olarak gördükleri ancak kullanım süreçlerinde eleştirel ve sınırlı bir yaklaşım benimsedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen görüşleri, erken çocukluk eğitimi, yapay zekâ, eğitim teknolojileri

Erken Çocuklukta SAYL Dijital Kütüphanesinin Kullanımı: Türkiye’den İlk Bulgular

Burcu Sarı Uğurlu ^{1,*}, Bora Uğurlu ², Ebru Aktan Acar ³ & Adriana G. Bus ⁴

¹ Çocuk Gelişimi Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

² Bilgisayar Mühendisliği Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

³ Okul Öncesi Öğretmenliği Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

⁴ Norwegian Reading Centre University of Stavanger

burcusari87@gmail.com

Özet

Okul öncesi dönemde dil gelişimini desteklemede resimli çocuk kitaplarına erişim kritik bir rol oynamaktadır. Erasmus+ tarafından desteklenen “Stimulating Adventures for Young Learners (SAYL)” projesi, çocuk kitaplarına sınırlı erişim sorununu ele almayı amaçlayan önemli bir girişimdir. Proje kapsamında, çok dilli ve sesli anlatımlı dijital resimli kitaplara çevrimiçi bir platform aracılığıyla ücretsiz erişim sağlanmakta; bu kaynaklar özellikle ana dilinde kitaplara erişimi kısıtlı olan, mülteci ve göçmen aileler için önemli bir fırsat sunmaktadır. Proje, Hollanda, Almanya, Malta, Norveç ve Türkiye’den uzmanlar ile bir uygulama geliştirici iş birliğinde yürütülmektedir. Bu bildiri, projenin üçüncü yılı kapsamında Türkiye’de gerçekleştirilen uygulamalara ilişkin ön bulgular paylaşılmaktadır. SAYL platformu, mülteci ve göçmen ailelerin yoğun olarak bulunduğu okul öncesi eğitim kurumları aracılığıyla tanıtılmıştır. Ayrıca, depremden etkilenen bölgelerde yaşayan aileler ÇABA Çok Amaçlı Erken Çocukluk Merkezi (ÇABAÇAM) Kahramanmaraş Eğitim Destek Birimi aracılığıyla SAYL platformuna erişim sağlamıştır. Yaz dönemi boyunca okul öncesi öğretmenleri dijital kitapları sınıf içi etkinliklerine entegre etmiş; ebeveynler ise bu kitapları çocuklarıyla birlikte ev ortamında kullanmaları yönünde teşvik edilmiştir. Katılımcıların bilgilendirilmiş onamı alınarak, platform üzerinden oturum sıklığı, erişilen kitap başlıkları, oturum süresi ve dil tercihleri gibi kullanım verileri toplanmıştır. Türkiye’deki kullanıcı etkileşimine dair bulguları içeren bir raporun yaz sonunda yayımlanması planlanmaktadır. İlk bulgular, SAYL dijital kütüphanesinin, kaynakların kısıtlı olduğu bağlamlarda nitelikli kitap paylaşım deneyimlerini teşvik etme potansiyeline sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Buna ek olarak, çalışma farklı ve dezavantajlı bağlamlarda erken okuryazarlık gelişimini desteklemeye yönelik dijital araçların uygulanabilirliğine ilişkin önemli kavrayışlar sunmaktadır. **Proje Bilgisi:** Bu çalışma, Erasmus+ tarafından desteklenen proje kapsamında yürütülmektedir (Proje No:2022-1-NO01-KA220-SCH-000086415).

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, dijital resimli kitaplar, dijital kütüphaneler, evde kitap okuma pratikleri, erasmus+ projesi

Okul Öncesi Eğitimde Yapay Zekâ Uygulamalarının Kullanımına Yönelik Öğretmen Adaylarının Görüşleri ve Deneyimleri

Ceren Karataş¹ & Burcu Sarı Uğurlu^{2,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Uluslararası Fırat Üniversitesi

² Çocuk Gelişimi Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

burcusari87@gmail.com

Özet

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan Eğitimde Yapay Zekâ Politika Belgesi ve Eylem Planı (2025–2029) doğrultusunda, dijitalleşmeyi temel alan, insan odaklı ve öğretmen yeterliklerini yeniden tanımlayan bir vizyon benimsenmektedir. Bu bağlamda, öğretmen yetiştirme programlarında yapay zekâ okuryazarlığını kapsayan bütüncül ve kapsamlı içeriklerin geliştirilmesi önemli bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, yapay zekâ teknolojilerinin tüm eğitim kademelerine entegrasyonu hedeflenmekte; bu teknolojilerin sınıf içi uygulamalarda etkin kullanımı, öğretmen yeterliklerinin önemli bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda, bu çalışmanın amacı okul öncesi öğretmen adaylarının yapay zekâyâ ilişkin görüşlerini ve bu alandaki mesleki yeterliklerini incelemektir. Temel nitel araştırma desenine göre yürütülen çalışmanın katılımcı grubunu, 2024–2025 eğitim-öğretim yılında farklı üniversitelerin okul öncesi öğretmenliği programlarında öğrenim gören 63 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın ikinci aşamasında, bu grup içerisinde amaçlı örnekleme yoluyla seçilen 6 öğretmen adayıyla odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ve odak grup görüşmeleri aracılığıyla toplanmış ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırma bulgularına göre, öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu (%85), okul öncesi eğitime özgü yapay zekâ uygulamaları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ifade etmiştir. Bu durum, adayların genel anlamda yapay zekâyâ dair farkındalığa sahip olduklarını, ancak erken çocukluk dönemine yönelik uygulamalarda bilgi eksikliği yaşadıklarını göstermektedir. Yapay zekâyı en çok etkinlik planlama ve materyal geliştirme süreçlerinde kullandıkları görülmüştür. Buna karşın, yapay zekâyı yaratıcılığı destekleme sürecine ya da özel gereksinimli çocuklara yönelik kullanımına dair deneyim ve bilgi düzeylerinin oldukça sınırlı olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %82'si ileride sınıflarında yapay zekâ teknolojilerini kullanmayı planladıklarını belirtmiş, ancak bu konuda hem pedagojik yeterlik hem de teknik bilgi açısından kendilerini yetersiz hissettiklerini dile getirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, yapay zekâ uygulamaları, okul öncesi eğitim, öğretmen adayları

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Eğilimleri ile Yapay Zekâya Hazırbulunuşlukları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Sebahat Caynak ^{1,*} & Hande Arslan Çiftçi ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Medeniyet Üniversitesi

² Okul Öncesi Eğitimi Abd İstanbul Medeniyet Üniversitesi

sebahatcaynak@gmail.com

Özet

Bu çalışmada okul öncesi öğretmen adaylarının yapay zekâya hazırbulunuşluk düzeyi ile yaratıcı düşünme eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği bölümü 1., 2., 3. ve 4. Sınıftan toplam 113 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama araçları olarak; araştırmacı tarafından hazırlanan demografik bilgi formu ve Yapay Zeka aşinalığı, eğitimde Yapay Zeka kullanımı ve Yapay Zeka-yaratıcılık ilişkisini sorgulayan bilgi formu, Wang ve arkadaşları (2023) tarafından geliştirilen Özüdoğru ve Yıldız Durak (2024) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Öğretmen Adayları için Yapay Zeka Hazırbulunuşluk Ölçeği" ve Özgenel ve Çetin (2017) tarafından geliştirilen "Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği" (MYDE) kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizi SPSS 26.0 paket programı ile yapılmıştır. Çalışmanın betimsel istatistikleri, t-testi, Mann-Whitney U testi, korelasyon analizleri, ANOVA, Kruskal-Wallis testleri ve regresyon analizleri yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, YZ_toplam puanı ile MYDE_toplam puanı arasında pozitif, orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir, $r=0.469$, p .

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı düşünme, yapay zekâ, eğitimde yapay zekâ, okul öncesi öğretmen adayı

Görünür Olanın Ötesinde: Erken Çocuklukta Dijital Mahremiyetin ve Güvenliğin Korunması

Senanur Karataş^{1,*} & Hilal Ilknur Tunçeli¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Sakarya Üniversitesi
senanur.karatas1@ogr.sakarya.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı, dijital çağın getirdiği dönüşümler ışığında, 3-6 yaş aralığındaki çocukların dijital mahremiyeti ve güvenliğine ilişkin ebeveyn görüşlerini incelemektir. Erken çocukluk dönemindeki bireyler, mahremiyet algıları henüz tam gelişmediği için dijital ortamlarda daha büyük bir kırılabilirlik göstermektedir. Özellikle çocukların kişisel verilerinin, fotoğraflarının ve videolarının ebeveynler tarafından sosyal medya gibi platformlarda paylaşılması, dijital mahremiyet kavramını etik ve pedagojik bir tartışma alanına taşımaktadır. Bu bağlamda çalışma, ebeveynlerin dijital ortamlarda çocuklarını nasıl temsil ettiklerine ve bu süreçteki farkındalık düzeylerine odaklanmaktadır. Nitel araştırma desenine sahip olan çalışmanın çalışma grubunu, Türkiye genelinde 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan ebeveynler oluşturmaktadır. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve uzman görüşü alınarak son hal verilen açık uçlu sorulardan oluşan bir Google Form aracılığıyla çevrim içi olarak toplanmıştır. Sorular; çocukların dijital içeriklere erişimi, sosyal medya kullanımı, fotoğraf-video paylaşımı, uygulama izinleri ve çevrim içi güvenlik önlemleri gibi başlıkları içermektedir. Veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmektedir. Ön bulgular, birçok ebeveynin çocuklarının dijital ortamlarda görünür olmasını “zararsız” veya “gelişim destekleyici” olarak gördüğünü, ancak bu görünürlüğün doğurabileceği mahremiyet ihlalleri ve dijital riskler konusunda yeterli farkındalığa sahip olmadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, ebeveynlerin dijital mahremiyet konusundaki bilgi düzeyleri, kendi dijital okuryazarlıkları ve içinde buldukları sosyal çevre normlarına göre değişkenlik göstermektedir. Araştırmanın sonuçları alanyazın desteğiyle tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijital mahremiyet, erken çocukluk, ebeveyn görüşleri, çocuk hakları, dijital güvenlik

Erken Çocukluk Eğitiminde Yapay Zekâ Teknolojileri: Okul Öncesi Öğretmenleri Ne Düşünüyor?

Serap Aktemur Gürler

Okul Öncesi Öğretmenliği Kafkas Üniversitesi

s.aktemur40@gmail.com

Özet

Yeni eğitim yaklaşımları, etkili öğrenmenin nasıl sağlanacağı ve etkili öğrenme için hazırlanacak eğitim içeriklerinin hangi niteliklere sahip olması gerektiği hususlarının incelenmesini önemli kılmıştır (Akdeniz & Özdiç, 2021). Bu doğrultuda yapay zekanın eğitime entegrasyonu, özellikle çocukların gelişiminin en kritik evrelerinden biri olan okul öncesi eğitimde, pedagojik, etik ve pratik boyutlarıyla dikkatli bir değerlendirmeyi gerektirmektedir. Okul öncesi eğitim, çocukların bilişsel, duygusal, sosyal ve fiziksel gelişimlerinin temellerinin atıldığı bir dönemdir. Çocukların oyun temelli öğrenme, sosyal etkileşim ve keşfetme yoluyla kazandıkları deneyimler, gelecekteki akademik başarıları ve genel refahları için hayati önem taşır (UNICEF, 2018). Çocuklar, erken dönemden itibaren dijital araçlarla tanışmaktadır. Bu yapay zekâ araçları, küçük çocukların gelişim ve öğrenmelerini desteklemek için erken çocukluk eğitimi alanında da giderek yaygınlaşmakta ve çocukların tüm gelişim alanlarını destekleyecek araçlar ve uygulamalarla çeşitli fırsatlar sunmaktadır (Yılmaz- Tam & İnci, 2023). Yapay zeka sorunları çözme, haberleşme, kavrama ve genelleme yeteneği taşıyan bir yapı olarak insanın niteliklerine en yakın teknolojidir (Yılmaz, 2021). Yapay zekâ destekli araçların okul öncesinde öğrenme ortamlarına dahil edilmesi, hassas gelişim sürecinde olan çocuğu nasıl etkileyeceği konusunda önemli soruları beraberinde getirmektedir. Öğretmenler, teknoloji entegrasyonunda kilit aktörler olarak, bu dönüşümün başarısında merkezi bir role sahiptirler. Onların teknolojiye yönelik tutumları, bilgi düzeyleri, olası endişeleri ve beklentileri, yapay zekanın eğitimde ne şekilde ve ne kadar etkili bir biçimde kullanılabileceğini doğrudan etkileyecektir. Yapay zekâ (YZ) teknolojilerindeki hızlı gelişmeler ve bunların etkileri, özellikle de günümüz okul çocuklarını YZ okuryazarlığı ile donatma konusunda giderek artan bir ilgiyi tetiklemiştir (Kreinsen & Schulz, 2023). Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim sürecinde yapay zekâyı (YZ) kullanma konusundaki konumları ve isteklilikleri giderek daha yaygın olarak incelenen bir alan haline gelmektedir (Lamanauskas, 2025). Ancak, erken çocukluk eğitimi öğretmenlerinin yapay zekâ konusunda eğitim ve pratikte deneyim eksikliği yaşadığı ve yapay zekanın erken çocukluk müfredatına entegre edilmesi sürecinin öğretmenler tarafından nadiren bilindiği görülmektedir (Yang vd., 2024). Bu çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin erken çocukluk eğitiminde yapay zekâ teknolojileri kullanımına yönelik görüşlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenolojik desen kullanılmıştır. Fenomenolojik desen, katılımcıların belirli bir fenomenle ilgili yaşamış deneyimlerini ve bu deneyimlere yükledikleri anlamları derinlemesine anlamaya odaklanır (Creswell & Poth, 2018). Araştırmanın çalışma grubunu Millî Eğitim Bakanlığına bağlı 2024-2025 eğitim öğretim yılında Kars ilinde görev yapmakta olan dokuz okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme kriterleri olarak; en az 3 yıl okul öncesi öğretmenliği yapmış olmak, araştırmaya aktif katılmaya istekli olmak ve 5-6 yaş grubu öğretmenlerinden oluşmasıdır. Araştırma sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin eğitimde yapay zekâ teknolojileri kullanımına yönelik olumlu görüşe sahip olmasına rağmen yapay zekâ araçlarının kullanımında yeterli bilgiye sahip olmadıkları bu nedenle yapay zekâ araçları hakkında bilgi ve uygulama bakımından desteğe ihtiyaç duydukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk eğitimi, okul öncesi öğretmeni, yapay zekâ, teknoloji

Erken Çocuklukta Kitapla Buluşma: Dijital ve Basılı Ortamlarda İlgi ve Dikkatin Karşılaştırmalı Analizi

Esra Merdin^{1,*} & Gediz Bayazıt¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Başkent Üniversitesi
cozbey@baskent.edu.tr

Özet

Bu araştırma, erken çocukluk döneminde dijital ve basılı kitap ortamlarının çocukların ilgi ve dikkat düzeyleri üzerindeki etkilerini karşılaştırmalı olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, nitel karşılaştırmalı durum çalışması deseniyle yürütülmüş; benzer sosyoekonomik geçmişe sahip 5–6 yaşlarında altı çocuk (3 kız, 3 erkek) ve ebeveynleriyle gerçekleştirilmiştir. Veriler, çocukların aynı hikâyeyi iki ortamda (tablet üzerinden dijital, basılı kitap) bireysel oturumlarda okumalarına ilişkin video kayıtları ile ebeveynlerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilmiştir; okuma sırası dengeleme tekniğiyle belirlenmiştir. Veriler tematik analizle çözümlenmiş; dikkat süresi, duygusal katılım, metinle etkileşim ve dikkat dağıtıcı uyaranlara verilen tepkiler temaları oluşturulmuştur. Bulgular, basılı kitap koşulunda daha uzun ve kararlı odaklanma ile metin ve karakterlerle daha derin duygusal bağın oluştuğunu göstermektedir. Ebeveyn görüşleri, basılı kitabın fiziksel varlığının ortak okuma etkileşimini kolaylaştırdığını ve çocuğun okuma yönelimini desteklediğini belirtmektedir. Dijital koşulda başlangıç ilgisinin yüksek olduğu; ancak dokunmatik etkileşim beklentisi ve önceki ekran deneyimlerine ilişkin çağrışımlar gibi dikkat dağıtıcılar nedeniyle dikkat süresinde dalgalanmalar gözlemlendiği saptanmıştır. Bazı çocuklarda odağın hikâyeden ziyade cihaza yöneldiği; öte yandan dijital ortamın kimi çocuklarda yenilik ve keşif motivasyonunu güçlendirdiği görülmüştür. Sonuçlar, erken çocuklukta okuma ortamı tercihlerinin teknolojik çekiciliğin ötesinde pedagojik ve gelişimsel uygunluk temelinde yapılması gerektiğine işaret etmektedir. Dijital kitapların görsel-işitsel zenginliği dikkati artırabilse de, basılı kitapların fiziksel etkileşimi ve yetişkin-çocuk ortak okuma olanağı anlam kurmayı daha bütüncül biçimde desteklemektedir. Bulgular, öğretmen ve ebeveynlere ortam seçiminin amaç, çocuk özellikleri ve oturum yapısına göre planlanması; dikkat dağıtıcıların sınırlandırılması ve ortak okuma fırsatlarının artırılması yönünde uygulamaya dönük çıkarımlar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital kitap, basılı kitap, erken çocukluk, okuma ortamı

Grafikle Bütünleştirilmiş Kodlama Etkinliklerinin 60-72 Aylık Çocukların Kodlama ve Bilgi İşlemsel Düşünme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi*

Kader Karatoprak ^{1,*} & Feride Gök Çolak ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Yıldız Teknik Üniversitesi
kaderkaratoprak44@gmail.com

Özet

Günümüzde bilim ve teknolojiye yaşanan hızlı gelişmelere paralel olarak, bireylerden beklenen beceriler de dönüşüme uğramaktadır. Özellikle 21. yüzyıl bireylerinden problem çözme, analitik düşünme, bilgi işlemsel düşünme, dijital okuryazarlık ve bilgi iletişim teknolojileri yeterliliği gibi üst düzey becerilere sahip olmaları beklenmektedir (Buyruk ve Korkmaz, 2016; Ünsal, 2019). Bu kapsamda, bireylerin erken yaşlardan itibaren bu becerilerle donatılması, gelecekteki akademik ve mesleki başarılarının temelini oluşturmaktadır. Erken çocukluk dönemi, bireylerin bilişsel ve sosyal becerilerinin hızlı bir şekilde geliştiği kritik bir evredir. Bu nedenle, bu dönemde sunulan eğitim içerikleri, bireylerin ilerleyen yaşlarda edinecekleri akademik ve yaşam becerileri için bir temel oluşturmaktadır. Son yıllarda, erken yaşta kodlama eğitiminin öğrenme sürecine entegrasyonu önemli bir konu haline gelmiştir (Yıldız Durak, Karaoğlan Yılmaz, Yılmaz ve Seferoğlu, 2017). Kodlama eğitimi, sadece bilgisayar bilimi alanında uzmanlaşmayı değil, aynı zamanda bireylerin bilişsel esneklik kazanmalarını, problem çözme becerilerini geliştirmelerini ve yaratıcılıklarını artırmalarını amaçlamaktadır (Barr, Harrison ve Conery, 2011). Kodlama eğitiminin okul öncesi eğitim kademesinde uygulanabilirliği konusunda farklı yaklaşımlar geliştirilmiştir. Özellikle bilgisayarsız kodlama ve robotik kodlama yöntemleri, erken yaşta çocuklar için daha somut ve etkili bir öğrenme ortamı sağlamaktadır (Kandemir, 2018).

Buradan hareketle bu araştırmanın amacı, grafikle bütünleştirilmiş kodlama etkinliklerinin 60-72 aylık çocukların kodlama ve bilgi işlemsel düşünme becerilerine etkisinin incelenmesidir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma İstanbul ili Avrupa yakasında yer alan bağımsız devlet anaokulunda gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını normal gelişim gösteren resmi bir devlet anaokulunda eğitim gören 30 (15 deney grubu-15 kontrol grubu) çocuk oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan “Çocuk Bilgi Formu”, Kalyenci, Z. D. (2021) tarafından hazırlanan “Erken Çocukluk Döneminde Kodlama Becerileri Testi (CodingTest)” ve orijinali Relkin, E. ve Bers, M. (2021) tarafından geliştirilen, Hançer ve arkadaşları (2023) tarafından Türkçe’ye uyarlanan “Tech-Check-K Testi” uygulanmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan toplamda 16 etkinlikten oluşan “Grafikle Bütünleştirilmiş Kodlama Etkinlikleri” deney grubuna haftada iki gün olmak üzere 8 hafta süresince uygulanırken kontrol grubuna mevcut programları dışında ek bir program uygulanmamıştır. Araştırma sonucunda, deney grubundaki çocukların bilgi işlemsel düşünme ve kodlama becerilerinde anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmuştur.

*Bu bildiri Dr. Öğr. Üyesi Feride GÖK ÇOLAK danışmanlığında “Grafikle Bütünleştirilmiş Kodlama Etkinliklerinin 60-72 Aylık Çocukların Kodlama ve Bilgi İşlemsel Düşünme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinin bir kısmından üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilgi işlemsel düşünme becerileri, bilgisayarsız kodlama etkinlikleri, erken çocukluk dönemi, grafik okuma becerisi, robotik kodlama

Okul Öncesi Dönemde Dijital Oyun Oynamaya Yönelik Ebeveyn Görüş ve Uygulamaları

Pınar Polat ^{1,*} & Ebru Deretarla Gül ²

¹ Çocuk Gelişimi Mardin Artuklu Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Çukurova Üniversitesi

pinar_polat33@hotmail.com

Özet

Günümüzde dijitalleşmenin hız kazanmasıyla birlikte, dijital oyunlar çocukların günlük yaşamında önemli bir yer tutmaya başlamıştır. Dijital oyunlar; bilgisayar, tablet, akıllı telefon veya oyun konsolları gibi dijital cihazlar aracılığıyla oynanan, görsel-işitsel öğeler içeren oyunlardır. Özellikle erken çocukluk döneminde, bu oyunlar çocukların bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyebileceği gibi aşırı kullanımı sonrasında olumsuz etkileyebilir.

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönemdeki çocukların dijital oyun kullanımına ilişkin ebeveyn görüşlerini belirlemek ve ebeveynlerin bu sürece yönelik tutum ve yönlendirmelerini incelemektir. Çalışma, nitel araştırma deseniyle yürütülmüş olup, çalışma grubunu amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenen, 4-6 yaş aralığında çocuğu olan 15 anne oluşturmaktadır. Elde edilen veriler, betimsel analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular; duygusal tepkiler ve ebeveyn müdahalesi, oyun tercihleri ve motivasyonlar, ebeveyn kontrolü ve rehberlik, aile ve çevresel etkiler ile dijital oyunların etkileri ve ebeveyn gözlemleri olmak üzere beş tema altında incelenmiştir.

Bulgulara göre ebeveynler, dijital oyunların çocuklar için hem rahatlatıcı hem de olumsuz duygusal tepkiler oluşturabileceğini belirtmişlerdir. Çocukların erişimin kolay olması ve eğlence amacıyla dijital oyunları tercih ettiği, ebeveynlerin süre ve içerik kontrolü uyguladığı, ayrıca kardeşlerin oyun alışkanlıklarının ve ebeveynlerin cihaz kullanımının çocukların dijital oyun ilgisinde etkili olduğu ifade edilmiştir.

Bu bulgular doğrultusunda, ebeveynlerin dijital oyun kullanımına ilişkin süre ve içerik sınırlarını net bir şekilde belirlemesi ve kendi dijital cihaz kullanımında model olabilecek davranışlarda bulunmaları önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Dönem, Dijital Oyun, Ebeveyn Görüşleri, Ebeveyn Uygulamaları

3B Teknolojilerle Bilişimsel Düşünme: Okul Öncesi Dönemde Karşılaştırmalı Bir Araştırma

Büşra Somuncu Çoksağır^{1,*} & Aslı Yıldırım²

¹ Okul Öncesi Eğitimi Anadolu Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü Anadolu Üniversitesi

busrasomuncu@gmail.com

Özet

Değişen ve gelişen teknolojiye uyum sağlayacak nitelikte bireylerin yetiştirilmesi gelecekteki iş gücü ihtiyacını etkileyeceği için günümüzde önemli bir konu haline gelmektedir. Günümüzde bireylerin nitelikli bilgiye ulaşabilmeleri ve teknolojiyi verimli kullanabilmeleri için bazı becerilere sahip olmaları gerekmektedir. Bu beceriler, yaşadığımız bilgi ve teknoloji çağının gerektirdiği etkin ve nitelikli birey profilinin taşınması ve sürekli olarak geliştirmesi gereken becerileri ifade eden “21. yüzyıl becerileri” kavramı altında toplanmaktadır. Hızla gelişen teknolojiler ve küreselleşme, çocukların sadece temel akademik bilgilerle değil, daha geniş bir beceri setiyle donatılmalarını gerektirir. Bilişimsel düşünme becerisinin 21. yüzyıl için temel bir beceri haline geldiği göz önüne alındığında, bu beceriyi bilgisayar bilimi dışındaki disiplinlere ve okullarda verilen eğitime dahil etmek önemli hale gelmektedir. Bilişimsel düşünmenin küçük yaşlardan itibaren desteklenmesi, bu becerinin içselleştirilmesi ve uzun vadede daha etkin kullanımı açısından önemlidir. Bu araştırma, okul öncesi dönemdeki çocukların bilişimsel düşünme becerilerini desteklemek amacıyla 3 boyutlu modelleme ve yazdırma teknolojileri kullanımına dayalı bir eğitim sürecinin etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırmada 60–72 ay aralığındaki çocuklardan oluşan bir deney, bir kontrol ve bir karşılaştırmalı deney grubu yer alacaktır. Birinci deney grubuna, bilişimsel düşünme becerilerinin kazandırılmasını hedefleyen 3 boyutlu modelleme ve yazdırma etkinlikleri uygulanacaktır. İkinci deney grubuna, bilişim teknolojisi içermeyen ancak aynı bilişimsel düşünme becerileri hedeflerine yönelik planlanmış etkinlikler uygulanacaktır. Kontrol grubuna ise bu süreçte özel bir müdahale yapılmayacaktır. Araştırma, karma desenli bir modelle yapılandırılmış olup nicel ve nitel veri toplama teknikleri bir arada kullanılacaktır. Çocukların bilişimsel düşünme becerilerindeki değişim, TechCheck-K ölçme aracı ile değerlendirilecektir. Ayrıca çocukların sürece dair deneyimleri, gözlem ve yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla derinlemesine analiz edilecektir. Bu çalışmanın, okul öncesi dönemde teknoloji destekli ve teknoloji içermeyen yaklaşımlar arasında karşılaştırmalı bir değerlendirme sunarak bilişimsel düşünmenin desteklenmesine yönelik uygulayıcılara ve araştırmacılara önemli bir yol haritası sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığındaki doktora tezi kapsamında yürütülmekte olup, Anadolu Üniversitesi BAP birimi tarafından SBA-2025-2680 numaralı proje ile desteklenmektedir. Veri toplama süreci halen devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: bilişimsel düşünme, okul öncesi eğitim, 3B modelleme ve yazdırma, eğitsel teknolojiler, etkinlik temelli öğrenme.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerileri Özyeterlikleri ile Dijital Okuryazarlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Meltem Şişlioğlu^{1,*} & Meral Taner Derman²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Temel Eğitim Bursa Uludağ Üniversitesi

meltem_0037@hotmail.com

Özet

21. yüzyıl becerileri; yaratıcılık, eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim, işbirliği, bilgi, medya ve teknoloji okuryazarlığı, üretkenlik, liderlik, yaşam ve kariyer becerileri gibi becerilerden oluşmaktadır. 21. yüzyıl becerilerinin çocuklara kazandırılmasında okul öncesi öğretmenleri önemli bir role sahiptir. Çocukların, dijital teknolojilerle bilgiye erişmekte uzmanlaşabilmeleri için öğretmenlerinin dijital okuryazarlık becerileri önemlidir. Yapılan araştırmanın literatürdeki boşluğu dolduracağı, literatüre katkı sağlayacağı, öğretmenlere ve araştırmacılara rehber olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin 21. Yüzyıl becerileri özyeterlikleri ile dijital okuryazarlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda okul öncesi öğretmenlerinin 21. Yüzyıl becerileri özyeterlikleri ile dijital okuryazarlıklarının demografik özelliklerine göre değişip değişmediği ve okul öncesi öğretmenlerinin 21. Yüzyıl becerileri özyeterlikleri ile dijital okuryazarlıkları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir.

Araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel araştırma modeli kullanılmıştır. “İlişkisel araştırma, iki ya da daha çok değişken arasındaki ilişkinin herhangi bir şekilde bu değişkenlere müdahale edilmeden incelendiği araştırmalardır”. Araştırmanın evrenini İstanbul’da çalışan okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklemi ise 300 okul öncesi öğretmeninden oluşturmaktadır. Katılımcıların seçiminde tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Veriler; “Kişisel Bilgi Formu”, “Okul Öncesi Öğretmeni 21. Yüzyıl Becerileri Özyeterlik Ölçeği” ve “Dijital Okuryazarlık Ölçeği” ile Google form aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin analizi ve bulguların raporlaştırma süreci devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi öğretmenleri, 21. yüzyıl becerileri, özyeterlik, dijital okuryazarlık.

Öğretmenlerin Gözünden Yapay Zekâ Destekli Erken Matematik Hikâyeleri: Zorluklar ve Pedagojik Boyutlar

Ayşegül Akıncı Coşgun^{1,*}, Melek Merve Yılmaz² & Şengül Pala³

¹ Temel Eğitim Aksaray Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Çukurova Üniversitesi

³ Okul Öncesi Öğretmenliği Kırıkkale Üniversitesi

aysegulakinci2011@gmail.com

Özet

Bu çalışma, ChatGPT adlı yapay zekâ aracı tarafından oluşturulan matematik temalı hikâyelerin, okul öncesi öğretmenleri tarafından nasıl değerlendirildiğini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada ChatGPT kullanılarak geliştirilen matematik içerikli altı hikâye, farklı kurumlardan seçilen dokuz okul öncesi öğretmenine sunulmuş; öğretmenlerin hikayelere ilişkin görüşleri açık uçlu sorular aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen veriler, tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırma bulguları, öğretmenlerin hikâyeleri genel anlamda pedagojik açıdan uygun bulduklarını ancak bazı önemli eksiklikler tespit ettiklerini ortaya koymuştur. Öğretmenler özellikle hikâyelerdeki görsel- metin arasındaki tutarsızlıklar, matematiksel kavramların yüzeysel işlenmesi, karakter tanımlamalarındaki ve hikaye kurgularındaki yetersizliklere dikkat çekmişlerdir. Bununla birlikte, yapay zekâ destekli içeriklerin okul öncesi eğitimde materyal geliştirme sürecine katkı sağlayabileceğini ve öğretmenin iş yükünü azaltmaya katkı sağlayacağını belirtmişlerdir. Ancak bu katkının etkili olabilmesi için, içeriklerin eğitim uzmanları tarafından kontrol edilmesi ve pedagojik ilkeler doğrultusunda yeniden yapılandırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: yapay zeka, okul öncesinde matematik, öğretmen görüşleri.

Dijital Oyunlar Karşısında Okul Öncesi Öğretmenlerin Değişen Roller ve Denge Arayışı: Teşvik mi, Sınırlandırma mı?

Ezgi Türkkent ^{1,*} & Emel Durmaz ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Temel Eğitim Bölümü Ordu Üniversitesi Eğitim Fakültesi

eturkkent@gmail.com

Özet

Dijital oyunların erken çocukluk eğitimine girmesi, öğretmenlerin eğitimsel yaklaşımlarını yeniden değerlendirmelerini gerektiren karmaşık bir süreci beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin bu süreçte hem fırsatları hem de riskleri eş zamanlı değerlendirmeleri gerektiği belirtilmektedir. Bir yanda dijital okuryazarlığın teşviki gibi eğitimsel bir hedef, diğer yanda ise aşırı kullanımından kaynaklanabilecek davranışsal ve gelişimsel risklerin önlenmesi gibi bir mesleki sorumluluk bulunmaktadır. Toplumsal değişimler ve okul öncesi eğitimi programındaki değişikliklerle birlikte okul öncesi öğretmen yeterliliği de dönüşüm içindedir. Özellikle okul öncesi dönemde, çocukların değişen ihtiyaçları, aile yapılarındaki farklılıklar ve dijitalleşmenin artışı, öğretmen rollerinin yeniden tanımlanmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda dijital teknolojilerin yaygınlaşmasıyla birlikte, okul öncesi öğretmenlerinin dijital okuryazarlık becerileri, teknolojiyle eğitimsel yaklaşımları bütünleştirme yetkinlikleri gibi alanlarda yeni yeterlilikler kazanması beklenmektedir. Mevcut alan yazında, bu beklentilerin öğretmenlerin akıl yürütme ve karar verme gibi eğitimsel süreçlerine nasıl yansıdığını derinlemesine analiz eden çalışmalara sınırlı yer verildiği görülmektedir. Çalışmamız ile, öğretmenlerin yeni rolünü “dijital denge moderatörü” olarak kavramsallaştırarak alana farklı bir bakış açısı getirmek amaçlanmaktadır. Bu araştırmanın hem yarının öğretmenlerini yetiştiren eğitim programları için bir kaynak olması hem de okullarda daha gerçekçi teknoloji politikaları geliştirilmesine zemin hazırlaması hedeflenmektedir. Bu fenomenolojik çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin, dijital okuryazarlık fırsatları ile oyun bağımlılığı riski arasındaki dengeyi kurma sürecindeki öznel deneyimlerini ve bu deneyimler aracılığıyla kendilerine atfettikleri profesyonel rolleri anlamlandırmaktır. Çalışma, öğretmenlerin bu ikilem karşısında üstlendikleri ve bu çalışmada “dijital denge moderatörü” olarak kavramsallaştırılan rolün yapısal bileşenlerini ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni ile tasarlanmıştır. Olgubilim deseninde, bireylerin belirli bir olguyu nasıl algıladıklarına, deneyimlediklerine ve bu deneyimlere nasıl anlam verdiklerine odaklanılmaktadır. Amaç, katılımcıların yaşadıkları deneyimleri anlamak ve bu deneyimlerin ortak noktalarını ortaya koymaktır.

Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme ile belirlenmiş, sınıflarında dijital teknolojileri aktif olarak kullanan, en az beş yıl mesleki deneyime sahip 10 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Bu çalışmada, veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde olgubilim analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda katılımcıların yaşadıkları deneyimlerin özünü ortaya çıkarmaya yönelik sistematik bir süreç yürütülmüştür. Araştırmanın geçerlik ve güvenilirlik çalışması için uzman görüşüne başvurulmuş ve doğrudan alıntı verme gibi farklı yöntemler kullanılmıştır.

Araştırmanın öncül bulguları, okul öncesi öğretmenlerinin dijital oyunlarla ilgili deneyimlerinin dört ana tema etrafında yoğunlaştığını ortaya koymuştur. Bu temalar; (1) Eğitimsel Niyet ve Fırsat Algısı, (2) Risk Yönetimi ve Koruyucu Stratejiler, (3) Anlık Karar Verme Süreçleri ve Sınırların Yönetimi olarak belirlenmiştir. Çalışma, okul

öncesi öğretmenlerinin dijitalleşme karşısında üstlendikleri rolün, teknolojiyi eğitimsel süreçlerle bütünleştirme becerisini ortaya koymaktadır. “Dijital denge moderatörü” olarak kavramsallaştırılan bu rol, öğretmenlerin hem dijital okuryazarlık fırsatlarını en üst düzeye çıkarma hem de potansiyel bağımlılık risklerini en aza indirme yönünde sürekli bir akıl yürütme ve etik karar verme sürecinde olduklarını göstermektedir. Bu bulgular, öğretmen yetiştirme programlarının ve okullardaki teknoloji kullanım politikalarının, öğretmenlerin bu kritik ve dinamik moderatörlük rolünü destekleyecek şekilde geliştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji, Dijital oyun, Okul öncesi eğitim, Öğretmenin tutumu

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarında Yapay Zeka Algı ve Tutumunun Duygusal Zekâya Etkisi

Burcu Güloğlu^{1,*} & Hızır Dinler¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Kilis 7 Aralık Üniversitesi
burcuguloglu30@gmail.com

Özet

Zekâ, dışarıdan gelen uyarıların yorumlanıp bilgiye dönüştürülmesi ve kullanılması olarak tanımlanmaktadır. Zekâ, farklı bilim adamları ve disiplinler tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. Çeşitli soyut kelimeler olan *şuur*, *bilinçaltı* ve *ruh* gibi kavramlarla ilişkili ifade edilen zekânın evrensel bir tanımı olmadığı söylenebilir. Hatta, zekâ üzerine farklı disiplinlere göre kategorize edilmiş tanımlar içeren çalışmalar da yapılmıştır (Legg ve Hutter, 2007). Günümüzde oldukça popüler olan bir zekâ uygulaması olan yapay zekâ, makine öğrenimi, doğal dil işleme, veri madenciliği, sinir ağları veya bir dizi teknolojiyi ve yöntemi tanımlamak için kullanılan kapsayıcı bir terimdir (Zawacki-Richter vd., 2019). Yapay zekâ araçları, kişisel asistanlar, medya içerik üreticileri gibi etkileşimli üretken şekillerde kullanılmaktadır (Kaplan & Haenlein, 2019). Bu kullanım alanlarının yanı sıra, bireysel ve toplumsal başarıda yalnızca bilişsel yeteneklerin yeterli olmadığı, duygusal süreçlerin de belirleyici olduğu yönündeki bulgular, insan zekasının farklı boyutlarına odaklanılmasına neden olmuştur. Yapay zekâ, bir bilgisayarın ya da bilgisayar destekli bir makinenin, genellikle insana özgü nitelikler, çözüm yolu bulma, anlama, bir mana çıkartma, genelleme ve geçmişteki deneyimlerinden öğrenme gibi yüksek mantık süreçlere ilişkin görevleri yerine getirme yeteneği olarak bilim dünyasında tanımlanmıştır (Nabiye, 2012). İnsan zekâsının çeşitli odakları bulunmaktadır. Duygusal zekâ zihinsel bir beceridir. Sadece duygulara sahip olmak değil, aynı zamanda onların ne anlama geldiğini anlamaktır. Duygu kavramı akıl gerektirir ancak kişiyi zihinsel sisteme ulaştıran, yaratıcı düşüncelere meydan veren şey yine duygulardır (Epstein, 1999). Bu zekâ türlerinden duygusal zekâ; kişinin kendisinin ve başkalarının duygularını kontrol etme, bunlar arasında seçim yapabilme ve kişinin bu duygularını hayatına yön vermede kullanabilme yeteneğini içeren sosyal zekânın bir tipidir (Mayer ve Salovey, 1999). Duygusal zekâ kavramından ilk bahseden kişilerden biri olan Daniel Goleman, “Duygusal zekâyı kişinin kendi duygularını anlaması, başkalarının duygularına empati beslemesi ve duygularını yaşamı zenginleştirecek biçimde düzenleyebilmesi yetisi” olarak tanımlamaktadır (Goleman, 2001). Goleman’a göre; beynin düşünen parçası, beynin duygusal parçasından ürüyor. Beynin düşünen ve duygusal parçaları genelde yaptığımız her şeyde birlikte çalışıyor ve gerek iş yaşamında gerekse özel yaşamda başarılı ve mutlu olmak, insanların duygusal zekâ becerilerine bağlıdır (Goleman, 2001). Bu bağlamda Salovey ve Mayer (1990) tarafından kavramsallaştırılan ve Daniel Goleman’ın (1995) çalışmalarıyla geniş kitlelere tanıtılan duygusal zekâ, bireyin kendi duygularını ve başkalarının duygularını tanıma, anlama, yönetme ve bu duygusal bilgileri düşünce ve davranış süreçlerine etkili biçimde entegre edebilme kapasitesi olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde hem teknolojik gelişmelere uyum sağlama hem de duygusal yeterlilikleri etkin kullanma gerekliliği, özellikle öğretmenlik gibi insan ilişkilerinin merkezde olduğu meslek gruplarında önemli bir etkinlik alanı haline gelmiştir.

Bu çalışmanın temel amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının yapay zekâyâ yönelik algı ve tutumlarının, duygusal zekâ düzeyleriyle olan ilişkisini incelemektir. Yapay zekâ, bireylerin bilişsel süreçlerine ve eğitim deneyimlerine yeni boyutlar kazandırırken, duygusal zekâ ise bireylerin kendi duygularını ve başkalarının duygularını anlama, yönetme ve etkili bir şekilde kullanma becerilerini kapsamaktadır. Bu bağlamda araştırma, yapay zekâyâ ilişkin algı ve tutumların bireylerin duygusal zekâ yeterlilikleri üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymayı

amaçlamaktadır.

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın evrenini Kilis 7 Aralık Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği bölümünde öğrenim görmekte olan öğretmen adayları oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak iki ölçme aracı kullanılmıştır. Katılımcıların yapay zekâya yönelik algı ve tutumlarını ölçmek amacıyla Dinler (2024) tarafından geliştirilen “Yapay Zekâ Algı ve Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Katılımcıların duygusal zekâ düzeylerini belirlemek için Schutte ve diğ. (1998) tarafından geliştirilen, Austin ve diğ. (2004) tarafından güncellenen ve Göçet (2006) tarafından Türkçeye uyarlayıp, geçerlik ve güvenilirliği yapılan Duygusal Zekâ Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler, bir istatistik programı yardımıyla, analiz edilerek, bulgular değerlendirilmiştir. Araştırmanın bulguları kongrede sözlü olarak paylaşılacaktır. Araştırmanın analiz süreci halen devam etmektedir. Kongrede paylaşılacaktır.

Anahtar Sözcükler: zekâ, duygusal zekâ, yapay zekâ, öğretmen adayları

TRT Çocuk Çizgi Filmlerinin Türkiye Yüzyılı Maarif Programı Erdem-Değer-Eylem Çerçevesinde İncelenmesi

Ayşenur Kalkan^{1,*} & Tuba Mumcu¹

¹ Çocuk Gelişimi Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi
aysenur.kalkan022@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, TRT Çocuk kanalında yayınlanan çizgi filmlerde yer alan değerlerin, Türkiye Yüzyılı Maarif Programı'nda belirtilen Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi doğrultusunda incelenmesidir. Çalışma, çizgi filmlerdeki olaylar, karakter diyalogları ve görseller aracılığıyla çocuklara aktarılan değerlerin niteliksel yöntemlerle analiz edilmesini amaçlamaktadır.

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemi ile yürütülmüş olup, veriler doküman incelemesi tekniğinden yararlanılarak toplanmıştır. Bu nitel çalışmada, TRT Çocuk kanalının 4–11 Nisan 2025 yayın akışındaki 34 çizgi filmin, YouTube'da en çok izlenen birer bölümü amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Bölümler, araştırmacılar tarafından iki kez izlenip gözlem formlarına kaydedilmiştir. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Bu süreçte çizgi filmlerdeki değerlerin Türkiye Yüzyılı Maarif Programı Erdem-Değer-Eylem çerçevesiyle ilişkisi incelenmiş ve değerler eğitimi açısından etkileri değerlendirilmiştir. İncelenen çizgi filmlerde en sık karşılaşılan değerlerin “sorumluluk”, “çalışkanlık”, “sevgi”, “sabır” ve “yardımlaşma” olduğu belirlenmiştir. Bu değerlerin genellikle karakter davranışları ve karşılıklı diyaloglarla izleyiciye aktarıldığı; bazı sahnelerde ise doğrudan sözel ifadelerle vurgulandığı görülmüştür. Buna karşın “adalet”, “mahremiyet” ve “tasarruf” gibi bazı değerlerin daha sınırlı yer aldığı tespit edilmiştir. İzlenme oranları ile içerik zenginliği arasında doğrudan bir ilişki bulunmamaktadır. Örneğin, yüksek izlenme oranına sahip “Niloya” adlı yapımda az sayıda değer yer alırken, görece daha az izlenen “Erdem” adlı yapımda çok sayıda değer tespit edilmiştir. Bu durum, değer açısından zengin yapımların her zaman daha çok izlenmediğini göstermektedir. Bir karakterin başarısını arkadaşlarının desteğiyle sağladığını ifade etmesi, mütevazılık ve birlikte başarıma anlayışını yansıtmaktadır. Bir diğer örnekte ise, arkadaşını tehlikeden kurtaran karakterin davranışı, yardımlaşma ve sorumluluk değerleriyle ilişkilendirilebilir. Bu tür sahneler, değerlerin yalnızca kavramsal düzeyde değil, eyleme dönüşmüş biçimde çocuklara sunulduğunu göstermektedir. TRT Çocuk çizgi filmleri, genel olarak Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi ile uyumlu bir biçimde değer aktarımı gerçekleştirmektedir. Davranışa yansıyan sahnelerle değerlerin etkili şekilde sunulduğu, ancak “mahremiyet”, “adalet”, “aile bütünlüğü” ve “tasarruf” gibi bazı temel değerlerin yetersiz temsil edildiği görülmektedir. İçeriklerin çeşitlendirilmesi ve değer bakımından zengin yerli yapımların sayısının çoğaltılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: TRT Çocuk, değer eğitimi, çizgi film, erdem, Türkiye Yüzyılı Maarif Programı

Büyük Dil Modellerinin Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Mesleki Öz-Yeterlikleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi: Karma Yöntem Çalışması

Seda Ata ¹ & Seda Karaçelik ^{2,*}

¹ Department of Early Childhood Education Muğla Sıtkı Koçman University

² Okul Öncesi Öğretmenliği Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

skaracelik@mu.edu.tr

Özet

Bu çalışma, Türkiye’deki okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki öz-yeterlikleri üzerinde büyük dil modellerinin etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, büyük dil modellerinin pedagojik yenilikleri destekleme potansiyelini ve karşılaşılan zorlukları araştırarak, öğretmen eğitimi ve yapay zeka entegrasyonu için öneriler sunmayı hedeflemektedir.

Karma yöntem tasarımı kullanılan çalışmada, 63 okul öncesi öğretmen adayı nicel örnekleme oluşturmuştur. “Okul Öncesi Öğretmeni Mesleki Öz-Yeterlik Ölçeği” ile büyük dil modeli kullanımı öncesi ve sonrası öz-yeterlik ölçülmüş, ardından 22 aday ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Nicel veriler SPSS ile t-testi ve Pearson korelasyonu kullanılarak analiz edilmiş, nitel veriler tematik analizle değerlendirilmiştir. Müdahale, 6 hafta boyunca büyük dil modellerinin ders planlama, sınıf yönetimi ve etkinlik tasarımı için kullanımını içermiştir.

Nicel bulgular, büyük dil modeli kullanımı sonrası öz-yeterlik puanlarında anlamlı bir artış olduğunu göstermiştir (ön test: $M=7.17$, $SD=1.04$; son test: $M=7.70$, $SD=0.83$; $t=-3.044$, $p=0.0037$). Nitel bulgular, büyük dil modellerinin etkinlik planlama, sınıf yönetimi, değerlendirme ve teknoloji entegrasyonunda faydalar sağladığını; ancak ücretli erişim, etik kaygılar ve yapay zeka okuryazarlığı eksikliği gibi zorluklar yaşandığını ortaya koymuştur.

Büyük dil modelleri, Türkiye’deki okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki öz yeterliğini artırarak pedagojik yenilikleri desteklemekte, özellikle teknoloji entegrasyonu ve kültürel olarak duyarlı pedagojileri teşvik etmektedir. Ancak, erişim engelleri ve etik sorunlar, sistemik reformlar gerektirmektedir. Bulgular, öğretmen eğitimine yapay zeka etiği ve teknoloji entegrasyonunun dahil edilmesi, kırsal bölgelerde dijital erişimin iyileştirilmesi ve etik yönergelerin geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu çalışma, Türkiye’nin Ulusal Eğitim Teknolojisi Stratejisi ve UNESCO’nun eşit erişim ilkeleriyle uyumlu politika ve eğitim reformları için yol göstericidir.

Anahtar Kelimeler: Büyük dil modelleri, okul öncesi eğitim, mesleki öz-yeterlik, öğretmen adayları

Okul Öncesi Eğitimde Gelişimsel Değerlendirilme İçin Yapay Zeka Destekli Bir Platform Geliştirilmesi: Bir Tasarım Temelli Araştırma

Muhammed Fatih Küçükpara

Okul Öncesi Öğretmenliği Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
mfkucukpara@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi eğitimde çocuk değerlendirme süreçlerini otomatize ederek öğretmenlere etkin bir destek sistemi sunmak amacıyla geliştirilen yapay zekâ tabanlı bir platformun tasarım sürecini ve pilot uygulama sonuçlarını ortaya koymaktır.

Araştırma, tasarım temelli araştırma deseni ile yürütülmüştür. Çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen ve yapay zekâyı düzenli olarak kullanan 14 okul öncesi öğretmenden oluşmaktadır. Proje altyapısı, AnythingLLM çatısı üzerinde kurulmuş; temel dil modelinin alan bilgisiyle güçlendirilmesi için Geri Çağırma Destekli Üretim (Retrieval-Augmented Generation – RAG) tekniği kullanılmıştır. Türkiye Maarif Modeli'nin okul öncesi dönem gelişim hedefleri, kazanımları ve aylık değerlendirme matrisleri uzmanlık bilgi tabanı olarak sisteme entegre edilmiştir. Analiz ve metin üretimi, Google'ın Gemini dil modeli ailesine ait bir modelin resmi API aracılığıyla sağladığı muhakeme yetenekleri ile gerçekleştirilmiştir.

Pilot uygulamada öğretmenler, çocuklara ilişkin değerlendirmelerini öncelikle kendi mesleki uzmanlıklarıyla bağımsız olarak yapmış; ardından aynı veriler platforma yüklenmiştir. Yapay zekâ, verileri Maarif Modeli bilgi tabanı bağlamında analiz ederek bütüncül, gerekçeli raporlar üretmiştir. Karşılaştırma sonucunda, yapay zekâ raporlarının öğretmen değerlendirmeleri ile %88 oranında tutarlılık gösterdiği saptanmıştır. Bu durum, sistemin pedagojik bağlamı koruyarak standartlara dayalı değerlendirme yapabildiğini göstermektedir.

Elde edilen bulgular, RAG mimarisi ile güçlendirilmiş gelişmiş dil modellerinin, okul öncesi eğitim gibi bağlam duyarlılığı ve uzmanlık gerektiren alanlarda güvenilir bir değerlendirme desteği sağlayabileceğini göstermektedir. Sistem, öğretmen–veli iletişimini güçlendirme, değerlendirme süreçlerini standartlaştırma ve öğretmenlere zaman/iş gücü tasarrufu sağlama potansiyeline sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, yapay zekâ, tasarım temelli araştırma, Geri Çağırma Destekli Üretim, öğretmen değerlendirmesi,

Okul Öncesi Eğitimde Yapay Zekâ Devrimi Başladı Mı? Türkiye’den Kesitsel Bir Çalışma

Burcu Bağcı Çetin

Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı
burcu.bagci.09@hotmail.com

Özet

Yapay zekâ teknolojilerinin hızlı gelişimi, eğitim ortamlarına entegrasyonunu giderek yaygınlaştırmıştır. Yapay zekâ araçlarının eğitimde kullanımına dair çalışmalar çoğunlukla ortaöğretim ve yükseköğretime odaklanmakta, erken çocukluk eğitimi ise büyük ölçüde ihmal edilmektedir. Bu çalışma, Türkiye’de okul öncesi öğretmenlerinin yapay zekâ okuryazarlığı düzeylerini, yapay zekâ teknolojilerine yönelik bilgi düzeylerini ve bu teknolojileri sınıf içi etkinliklerde kullanım durumlarını belirlemeye yönelik inceleme yaparak bu boşluğu ele almaktadır. Kesitsel tarama modelinin kullanıldığı çalışmanın evreni, Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı anaokullarında ya da ilkokulların anasınıflarında çalışan okul öncesi öğretmenleri olarak belirlenmiştir. Kolay ulaşım ve uygulamaya olanak sağlayan uygun örnekleme yöntemi ile belirlenen 202 okul öncesi öğretmeni örneklemini oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, Yapay Zekâ Okuryazarlığı Ölçeği ve Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yapay Zekâ Teknolojilerine Yönelik Bilgi ve Kullanım Durumu Anketi kullanılarak Google Formlar aracılığıyla elde edilmiştir. Bulgular, okul öncesi öğretmenlerinin yapay zekâ okuryazarlık düzeylerinin, ölçekte alınabilecek ortalama puanın üstünde olduğunu ortaya koymuştur. Anket sonucunda, öğretmenlerin %53’ü yapay zekâ hakkındaki bilgi düzeylerini orta olarak değerlendirmiştir. Öğretmenlerin %95’i eğitim alanında kullanılan yapay zekâ araçlarını daha önce duyduklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin %55’i yapay zekâ araçlarını sınıf içi etkinliklerde kullandıklarını, bu araçları özellikle ders planı ya da etkinlik tasarlama amacıyla kullandıklarını belirtmiştir. Diğer yandan, öğretmenlerin %54’ü sınıf içi uygulamalarda yapay zekâ araçlarını kullanmamalarının temel nedeninin bilgi eksikliği olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin %88’i yapay zekâ araçlarının okul öncesi eğitimde kullanımına ilişkin herhangi bir hizmet içi eğitim almadıklarını, bununla birlikte %87’si bu konuda hizmet içi eğitim almak istediklerini belirtmişlerdir. Elde edilen bulgular, Türkiye’deki okul öncesi öğretmenlerinin yapay zekâyâ yönelik genel bir farkındalığa sahip olduklarını ancak, bu teknolojilerin sınıf içi uygulamalarda etkin biçimde kullanılabilmesi için bilgi ve hizmet içi eğitim desteğine ihtiyaç duyduklarını ortaya koymaktadır. Bu durum, okul öncesi eğitimde yapay zekâ entegrasyonunun sürdürülebilir ve etkili biçimde gerçekleşebilmesi için sistematik eğitim politikaları ve uygulamalı destek mekanizmalarının geliştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, okul öncesi, öğretmen, yapay zekâ.

Ebeveynler Ne Düşünüyor? Erken Çocuklukta Dokunmatik Ekranlı Dijital Araç Kullanımı

Büşra Somuncu Çoksağır ^{1,*} & Yüksel Büşra Yüksel Aykanat ²

¹ Okul Öncesi Eğitimi Anadolu Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Erciyes Üniversitesi

busrasomuncu@gmail.com

Özet

Erken çocukluk döneminde tablet ve akıllı telefon gibi dokunmatik ekranlı dijital araçlar, taşınabilirlikleri, sezgisel arayüzleri ve zengin içerik olanaklarıyla çocukların günlük yaşamında hızla yaygınlaşmaktadır. Dijital araçlar, yetişkinler tarafından çoğunlukla çocukları oyalama ve meşgul etme aracı olarak kullanabilmektedir. Özellikle yemek yeme, araba yolculuğu gibi günlük rutinlerde ebeveynler, telefon ve tabletleri devreye sokarak bu cihazları adeta bir “dijital emzik” işleviyle kullanabilmektedir. Bu durum, çocukların dijital araçlar ile tanışma biçiminden kullanım süresine kadar pek çok faktörde ebeveynin belirleyici rolünü ortaya koymakta, dolayısıyla ebeveyn görüş ve yaklaşımlarının incelenmesini önemli hale getirmektedir. Bu araştırmanın amacı, ebeveynlerin küçük yaşta çocukların dokunmatik ekranlı dijital araçları kullanımına ilişkin düşüncelerini ve bu kullanıma yönelik yaklaşımlarını ortaya koymaktır. Bu kapsamda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

- Ebeveynlerin, küçük yaşta çocuklarının dokunmatik ekranlı dijital araçları kullanımına ilişkin görüşleri nelerdir?
- Ebeveynler, küçük yaşta çocuklarının dokunmatik ekranlı dijital araçları kullanımına nasıl yaklaşmaktadır?

Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninde yürütülmüştür. Veriler 3-6 yaş aralığında çocuğu olan sekiz ebeveynden yarı yapılandırılmış görüşmelerle toplanmıştır. Elde edilen veriler tümevarımsal içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Görüşme sorularına verilen yanıtların analizi sonucunda, katılımcı ebeveynlerin çocuklarının dokunmatik ekranlı dijital araçları kullanımına ilişkin görüş ve yaklaşımları; düşünceler, duygular ve eylemler olmak üzere üç ana tema altında toplanmıştır. Araştırma bulguları, ebeveynlerin dokunmatik ekranlı dijital araçların çocukları tarafından kontrolsüz kullanılmasına yönelik kaygılar taşıdığını ve bu nedenle çeşitli kontrol ve sınırlama stratejileri geliştirdiklerini ortaya koymuştur. Bununla birlikte, bazı ebeveynler bu araçların dil gelişimi gibi alanlarda fayda sağladığını düşünmekte ve günlük yaşamda çocuklarını oyalama amacıyla da sıklıkla kullanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: dokunmatik ekran, dijital araç, erken çocukluk, durum çalışması

Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Ebeveynlerin Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutumları ile Çocukların Problemlı Medya Kullanımı ve İletişim Becerilerinin İncelenmesi

Ayşe Yavuz ^{1,*} & Gülden Uyanık ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Marmara Üniversitesi
ayseeyavuzz@outlook.com

Özet

Bu araştırmada okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin teknoloji kullanımına yönelik tutumları ile çocukların problemlı medya kullanımını ve iletişim becerilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nicel tarama modellerinden ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu kolay ulaşılabirlik esasına göre belirlenmiş, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında, İstanbul Beykoz, Ataşehir, Fatih ve Bağcılar ilçelerindeki resmi bağımsız anaokullarında ve resmi anasınıflarında eğitim alan 352 5-6 yaş grubu çocuk ve ebeveyni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak; araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu”, Furuncu (2019) tarafından uyarlaması yapılan “Problemlı Medya Kullanım Ölçeği”, Önder, Dağal ve Şallı (2015) tarafından geliştirilen “5-6 Yaş Çocukları için İletişim Becerileri Ölçeği” ve Kalkan, Kılıç ve Duran Yılmaz (2022) tarafından geliştirilen “Teknoloji Kullanımında Ebeveyn Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada, çocukların ve ebeveynlerin çeşitli demografik özelliklerine göre dağılımlarını belirlemek üzere betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Ayrıca, araştırmanın değişkenleri arasındaki ilişkilerin belirlenebilmesi için ANOVA, Bağımsız Gruplar T Testi, Basit Doğrusal Regresyon Analizi ve Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda çocukların iletişim becerileri ile problemlı medya kullanım düzeyleri arasında negatif yönde; teknoloji kullanımına dair ebeveyn tutumları ölçeği bilgi ve davranışsal tutum alt boyutu puanları ile problemlı medya kullanımı puanları arasında pozitif yönde; teknoloji kullanımına dair ebeveyn tutumları ölçeği ilişkisel tutum alt boyutu puanları ile problemlı medya kullanımı puanları arasında negatif yönde; ebeveynlerin teknoloji kullanımına yönelik tutumları ölçeği bilgi alt boyutu ve davranışsal tutum alt boyutu puanları ile çocukların iletişim becerileri negatif yönde anlamlı ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Yapılan regresyon analizi sonucunda, problemlı medya kullanımındaki artışın iletişim becerilerindeki azalmayı yordadığı tespit edilmiştir Çocukların problemlı medya kullanımı düzeylerinin, çocuk ekran süresi, anne eğitim durumu, baba yaşı ve ebeveyn ekran süresi değişkenlerine göre; iletişim becerileri ölçeği toplam puanı ve tüm alt boyutları; yaş kardeş sayısı, anne ve eğitim durumu değişkenlerine göre; ebeveynlerin teknoloji kullanımına yönelik tutumları ilişkisel tutum alt boyutunun anne ve baba eğitim durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmakta olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Dönem, Problemlı Medya Kullanımı, İletişim Becerileri, Ebeveyn Teknoloji Tutumları

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Dijital Okuryazarlık ve Dijital Öğretim Materyali Geliştirme Öz-Yeterlikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Zeynep Bayram^{1,*}, Sinan Koçyiğit² & Ayşenur Yazar¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Atatürk Üniversitesi

² Temel Eğitim/Okul Öncesi Eğitim Abd Atatürk Üniversitesi

zeynepkishali@atauni.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık ve dijital öğretim materyali geliştirme öz-yeterlikleri arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada veriler 2024-2025 eğitim öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Programında öğrenim gören 165 öğretmen adayından elde edilmiştir. Öğretmen adaylarının belirlenmesinde örnekleme yoluna gidilmemiş 1-4. sınıf öğretmen adaylarının tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Veri toplama araçlarına gönüllü katılım gösteren 165 öğretmen adayından veri toplamak için “Demografik Bilgi Formu”, “Dijital Okuryazarlık Ölçeği” ve “Dijital Öğretim Materyali Geliştirme Öz-Yeterlik Ölçeği” kullanılmıştır. Elde edilen verilerin istatistik paket programıyla önce normal dağılım özellikleri kontrol edilmiş ve normal dağılıma uymadığından nonparametrik testler kullanılmıştır.

Araştırma bulguları doğrultusunda; okul öncesi öğretmen adaylarının cinsiyet, yaş ve mezun oldukları lise türüne göre dijital okuryazarlık düzeyleri ile dijital materyal geliştirme öz-yeterlikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ancak sınıf düzeyi, dijital cihaz/internet kullanma süresi ve günlük ortalama kullanım süresi arttıkça dijital okuryazarlık ve dijital yeterlilik puanlarının anlamlı şekilde yükseldiği görülmüştür. Ayrıca dijital materyal hazırlama deneyimi olan öğretmen adaylarının, olmayanlara göre hem dijital okuryazarlık hem de dijital materyal geliştirme öz-yeterlik puanları anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Bununla birlikte öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri ile dijital materyal geliştirme öz-yeterlikleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Bu araştırma sonucunda, okul öncesi öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri ile dijital materyal geliştirme öz-yeterlikleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, dijital cihaz ve internet kullanım süresi ile günlük dijital cihaz kullanım süresi arttıkça, öğretmen adaylarının dijital yeterliliklerinin anlamlı yönde pozitif düzeyde arttığı belirlenmiştir. Bunun yanında, dijital materyal hazırlama deneyimine sahip olan öğretmen adaylarının, bu deneyime sahip olmayanlara kıyasla daha yüksek dijital okuryazarlık becerileri ve dijital materyal geliştirme öz-yeterliğine sahip oldukları görülmüştür. Cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi ve mezun olunan lise türü gibi demografik değişkenlerin dijital okuryazarlık ve dijital materyal geliştirme öz-yeterlikleri üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu bulgular, dijital yeterliliklerin bireysel deneyim ve teknolojiyle etkileşim yoluyla geliştiğini ve öğretmen adaylarının dijital becerilerinin artırılmasında uygulama temelli çalışmaların önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, dijital okuryazarlık, dijital öğretim materyali

Yapay Zeka ve Teknoloji Destekli Uygulamaların Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Motivasyon Düzeylerine Etkisi

Beyza Çakıcı^{1,*}, Elif Alanyüz Öz¹ & Gülden Uyanık²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Okul Öncesi Öğretmenliği Marmara Üniversitesi
cakicibeyza@gmail.com

Özet

Eğitim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, okul öncesi dönemdeki çocuklara sunulan öğrenme ortamlarının yapısını da değiştirmektedir. Bu teknolojik gelişmelerin başında yapay zeka gelmekte; bireyselleştirilmiş öğrenme, etkileşimli içerikler ve çocukların dikkatini çeken dinamik ortamlar sunmak eğitimcilere önemli olanaklar sağlamaktadır. Bu araştırmanın amacı, yapay zeka destekli etkinliklerin okul öncesi öğrencilerinin motivasyon düzeyleri ve yapay zeka farkındalıkları üzerindeki etkisini incelemektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Yapay zeka destekli etkinliklerin okul öncesi çocuklarının genel motivasyon düzeylerine etkisini belirlemek,
- Yapay zeka destekli etkinliklerin çocukların merak, sebat, çaba gösterme ve görev tamamlama gibi motivasyonla ilişkili alt boyutları üzerindeki etkisini incelemek,
- Geleneksel yöntemlerle planlanan etkinliklerle karşılaştırıldığında, yapay zeka destekli etkinliklerin motivasyon üzerindeki etkisinde anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak,
- Çocukların yapay zeka uygulamalarına yönelik ön bilgi ve farkındalık düzeylerinde uygulama öncesi ve sonrası anlamlı bir değişim olup olmadığını değerlendirmek.

Bu doğrultuda, araştırma karma yöntem desenine dayanmaktadır. Nicel boyutta, yarı deneysel desen (ön test–son test kontrol gruplu) kullanılmıştır. Çalışma grubu, İstanbul ili Küçükçekmece ilçesindeki bir devlet anaokuluna devam eden 60-72 aylık 40 çocuktan oluşmaktadır. Gruplardan biri deney, diğeri kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak, geçerlik ve güvenilirliği sağlanmış “Okul Öncesi Çocuklar İçin Motivasyon Ölçeği” (DMQ 18) ve araştırmacılar tarafından belirlenen ön görüşme-son görüşme soruları kullanılmıştır. Deney grubundaki çocuklara dört hafta boyunca yapay zeka ve teknoloji destekli 12 etkinlik uygulanmıştır. Kontrol grubuna ise aynı kazanımları hedefleyen ancak geleneksel yöntemlerle planlanan etkinlikler sunulmuştur. Uygulama sürecinde deney grubundaki çocuklara sesli komutlarla çalışan etkileşimli dijital oyunlar, yapay zeka ile hikaye oluşturma, problem çözmeye yönelik dijital içerikler ve yapay zeka destekli müzik etkinlikleri uygulanmıştır. Uygulama boyunca çocukların katılımı gözlemlenmiş ve eş zamanlı olarak nicel veri toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler ve gruplar arası karşılaştırmalar yoluyla elde edilecek sonuçlar ve çocuklardan alınan yanıtlar değerlendirilecek olup veri analizi süreci devam etmektedir. Nihai sonuçlar bulgularla birlikte kongrede sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: yapay zeka, okul öncesi, motivasyon, teknoloji

Okul Öncesi Çocukların Prososyal Davranışları ile Problemlı Medya Kullanımı ve Değer Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Turan Ozan Aslan ^{1,*} & Özkan Sapsağlam ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Okul Öncesi Öğretmenliği Yıldız Teknik Üniversitesi

turanozanaslan@gmail.com

Özet

Okul öncesi dönemin gelişimsel açıdan kritik bir dönem olması sebebiyle bu dönem çocuklarının prososyal becerileri, değer düzeyleri ve problemlı medya kullanım durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi sosyal becerileri gelişmiş, temel insani değerleri edinmiş, bilgi çağı olarak nitelendirilen günümüzde bilinçli medya kullanan çocukların yetiştirilmesi bakımından bir farkındalık yaratacaktır. Araştırmada, okul öncesi çocukların prososyal davranışları ile problemlı medya kullanımı ve değer düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla nicel araştırma yöntemlerinden ilişkiyel tarama deseni kullanılmıştır. Araştırma, İstanbul ilinde bulunan tamamı MEB'e bağlı eğitim kurumlarında eğitime devam eden 48-72 ay arası 367 çocuk ebeveyni ve okul öncesi öğretmenlerinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak 'Çocuk Prososyallik Ölçeği Öğretmen Formu' (ÇPÖ), 'Problemlı Medya Kullanım Ölçeği' (PMKÖ), 'Okul Öncesi Değerler Ölçeği' (OÖDÖ), çalışma grubunun ebeveyn özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen 'Demografik Bilgi Formu' kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre çocukların değer düzeyleri ile prososyal davranışları arasında pozitif yönde anlamlı ve güçlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Çocukların sahip oldukları değer düzeyleri ile problemlı medya kullanım durumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Değerler ölçeğinin alt boyutları olan saygı, sorumluluk, iş birliği, paylaşım, dostluk ve dürüstlük ile prososyal davranışlar arasında da anlamlı ve pozitif yönde ilişki gözlenmiştir. Araştırmada ayrıca kız çocukların değerlere daha fazla önem verdiği, erkek çocukların ise yardım etme, paylaşma ve iş birliği gibi sosyal davranışlarda daha aktif oldukları saptanmıştır. Problemlı medya kullanım durumunda ise cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Değerler ölçeğinin sorumluluk alt boyutunda ise 4 yaş grubunun daha yüksek puanlara sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum algılanan sorumluluk düzeyinin yaşla birlikte azaldığını göstermektedir. Çocukların kullandığı medya araçlarına göre değerler ve prososyal davranış değişkeni açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Problemlı medya kullanım değişkeninde ise cep telefonu kullanan çocukların puanları diğer gruplardan daha yüksek olması dikkat çekicidir. Son olarak araştırma değişkenlerinden problemlı medya kullanımı ile diğer değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Prososyal Davranış, Değerler, Problemlı Medya

Yapay Zekâ ile Zenginleştirilmiş STEM Etkinliklerinin Okul Öncesi Çocukların Bilim Motivasyonuna Etkisi

Nisanur Ülger¹, Nisanur Kuvvetli¹ & Melek Merve Yılmaz^{1,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Çukurova Üniversitesi
melekmerveyilmaz@gmail.com

Özet

STEM'e yönelik ilgi, gelecek nesillerin sürdürülebilir ve teknoloji odaklı bir geleceğin şekillendirilmesine etkin biçimde katılımını sağlamaktadır (OECD, 2020). Erken çocukluk dönemi, STEM becerilerinin ve ilgisinin geliştirilmesi için kritik bir temel sunmakta olup (Campbell vd., 2018), bu dönemde sağlanan olumlu öğrenme deneyimleri çocukların STEM'e yönelik motivasyonunu artırmakta ve ileri akademik başarılarını desteklemektedir (Morgan vd., 2016). 21. yüzyılın eğitim gereklilikleri ve hızla gelişen teknolojik koşullar, erken çocukluk eğitiminde yenilikçi öğretim araçları ve uygulamalarının geliştirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda geliştirilen program ve araçların bilimsel temelli biçimde değerlendirilmesi, gelişimsel olarak uygun uygulamaların eğitim ortamlarında yaygınlaştırılması açısından büyük önem taşımaktadır. Özellikle bilim ve dijitalleşmenin eğitimde giderek daha fazla vurgulanması, çocukların bu alanlardaki öğrenme deneyimlerini zenginleştirmeye ve öğretmenlerin bu süreçteki rollerini yeniden düşünmeye yönelik araştırma ihtiyacını artırmıştır. Nitekim son yıllarda yapılan araştırmalar, erken çocuklukta STEM kavramlarının eğitim programlarına entegre edilmesinin çocukların bilişsel gelişimi ve öğrenme süreçleri üzerinde olumlu etkiler yarattığını göstermektedir (Katz, 2010; Van Meeteren & Zan, 2010). STEM etkinliklerinin bilim motivasyonunu artırmada önemli rolü bilinse de (Gülhan vd., 2024; Mart vd., 2024), yapay zekânın bu süreçteki etkisine dair kanıt oluşturmak; eğitimde dijital dönüşümün erken yıllardaki motivasyon üzerindeki yansımalarını anlamak açısından kritik bir gereklilik olarak görülmektedir. Ancak STEM etkinliklerine yapay zekâ destekli uygulamaların dâhil edilmesinin çocukların bilim motivasyonu üzerindeki etkilerine ilişkin kanıtlar sınırlıdır. Bu araştırma, yapay zekâ destekli uygulamaların okul öncesi çocukların bilim motivasyonu üzerindeki etkisini STEM etkinlikleri aracılığıyla ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Bu çalışma, karma yöntem desenlerinden eş zamanlı gömülü desen (Concurrent Embedded Mixed Methods) ile yapılandırılmıştır. Gömülü desende nitel veya nicel yönlerden biri daha baskındır (Creswell & Clark, 2017). Bu çalışmada karma desenin nicel baskın formu kullanılarak yarı deneysel bir çalışma yürütülmüş ve nitel boyutunda nicel yöntemlerle elde edilen bulguların açıklanması amaçlanmıştır. Araştırma, Türkiye'nin güneyinde dezavantajlı bir bölgede bulunan bir devlet anaokuluna devam eden 48 çocuk ile yürütülmüştür. Katılımcılar, her grupta 16 çocuğun yer aldığı; Yapay Zekâ Destekli STEM grubu (Deney-1), STEM grubu (Deney-2) ve Kontrol Grubundan oluşmaktadır. Deney gruplarına, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB, 2024) kazanımlarına uygun hazırlanmış sekiz haftalık STEM etkinlikleri uygulanmıştır. Deney-1 grubundaki STEM etkinlikleri yapay zekâ destekli dijital içeriklerle zenginleştirilirken, Deney-2 grubuna STEM etkinlikleri sunulmuştur. Kontrol grubundaki çocuklar ise mevcut okul öncesi eğitim programına devam etmiştir. Çalışmanın nicel ve nitel aşamalarında farklı veri toplama süreçleri işe koşulmuştur. Nicel veriler, uygulama öncesi ve sonrasında uygulanan Okul Öncesi Çocuklar için Bilim Motivasyonu Ölçeği (Yılmaz & Dikici Sığırtmaç, 2021) ile toplanmıştır. Nitel veriler, araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış gözlem formu, öğretmen günlükleri, öğretmen görüşmeleri ve etkinlik sürecine ait video dokümanlarının analizi yoluyla elde edilmiştir. Çalışmanın nicel verileri, MANOVA ve Repeated MANOVA analizleriyle değerlendirilmiştir.

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular, yapay zekâ destekli STEM uygulamalarının çocukların bilim motivasyonunu istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artırdığını ortaya koymuştur. Deney-2 grubuna uygulanan STEM uygulamaları ile karşılaştırıldığında, Deney-1 grubuna uygulanan yapay zekâ destekli etkinliklerin etkisinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Yapılan analizler cinsiyet değişkeninin ana etki olarak anlamlı fark yarattığını göstermiştir. Buna göre cinsiyet bağlamında, geleneksel STEM uygulamalarında erkek çocukların motivasyon puanlarının daha yüksek olduğu ancak yapay zekâ destekli uygulamalarda kız çocuklarının düzeyinin erkeklerle eşit olduğu belirlenmiştir. Nitel verilerden elde edilen n bulgular, yapay zekâ desteğinin sağladığı özerkliğin çocuklar için motivasyonu artırıcı bir unsur olduğuna yöneliktir.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar, yapay zekânın eğitime entegrasyonunun STEM alanında kız çocukları lehine katkı sağlayabileceğine ve kapsayıcı bir öğrenme ortamı oluşturabileceğine işaret etmektedir. Bu alışma, yapay zekâ destekli STEM uygulamalarının okul öncesi dönemde bilim motivasyonunu artırmada etkili bir araç olabileceğine dair kanıt sunmaktadır. Araştırma sonuçları, erken çocukluk eğitimi politikaları ve uygulamaları açısından dijitalleşmenin sunduğu olanakların değerlendirilmesinin gerekliliğine ve eğitim programlarının bu doğrultuda yapılandırılmasının önemine dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken ocukluk, STEM, Bilim Motivasyonu, AI

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Dijital Okuryazarlık ile İlgili Görüşleri: Ankara İli Örneği

Bengisu Ata ^{1,*} & Bengü Türkoğlu ²

¹ Okul Öncesi Eğitimi Necmettin Erbakan Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü/Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı Necmettin Erbakan Üniversitesi
bengii.5858@gmail.com

Özet

Bu araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin dijital okuryazarlık konusundaki görüşlerinin belirlenmesi ve bu görüşlerin niteliksel olarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Nitel bir araştırma olan çalışmada, olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgu bilim, bireylerin belirli bir olguya ilişkin yaşantılarını, algılarını ve bunlara yükledikleri anlamları derinlemesine incelemeyi amaçlayan bir araştırma desendir. Bu desen, araştırmanın amacına uygun olarak, öğretmenlerin dijital okuryazarlık deneyimlerini kendi perspektiflerinden ortaya koymak ve bu deneyimlerdeki ortak temaları belirlemek için tercih edilmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara ilinde görev yapan 60 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. Katılımcılar, amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ve maksimum çeşitlilik örnekleme ile seçilmiştir. Ölçüt örnekleme, belirli niteliklere sahip bireyleri seçmeyi; maksimum çeşitlilik örnekleme ise farklı demografik ve mesleki özelliklerin temsiliyle veri çeşitliliğini artırmayı hedefler. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış açık uçlu sorulardan oluşan Öğretmen Görüşme Formu kullanılmıştır. Görüşmeler ortalama 45 dakika sürmüş ve veriler, betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Betimsel analiz, verilerin önceden belirlenmiş temalar çerçevesinde özetlenmesi ve doğrudan alıntılarla desteklenmesi esasına dayanır.

Bulgular, öğretmenlerin bilgiye erişmek, doğrulamak ve kullanmak amacıyla çoğunlukla Google ve Chrome gibi arama motorlarını tercih ettiklerini; ulaşılan bilgileri ise sınıf içi etkinliklerde materyal, oyun, sunu ve video gibi araçlara dönüştürdüklerini göstermektedir. Sonuç olarak, öğretmenlerin dijital araçlardan yararlandıkları ancak yapay zekâ platformları ve akademik veri tabanları konusunda bilgi eksiklikleri olduğu belirlenmiştir. Dijital okuryazarlık düzeylerinin artırılması, eğitim süreçlerinin niteliğini ve mesleki gelişimi destekleyecektir. Bu bağlamda, öğretmenlere yönelik eğitim programlarının düzenlenmesi ve dijital kaynak erişimini kolaylaştıracak altyapıların geliştirilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, okul öncesi öğretmeni, dijital okuryazarlık, nitel araştırma, fenomenoloji

Yapay Zekâ ile İlk Temas: Erken Çocuklukta Sohbet Botlarıyla Etkileşimin Sosyal Duygusal Dinamikleri

Burcu Beceren¹, Seda Sarıtaş^{2,*} & Ceren Baydemir³

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

² Temel Eğitim Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

³ Okul Öncesi Eğitim Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

seda.saritas@ahievran.edu.tr

Özet

Yapay zekâ destekli dijital araçların erken çocukluk eğitimine entegrasyonu hızla artmasına rağmen, çocukların bu tür teknolojilerle kurdukları ilk temaslara ilişkin deneyimleri derinlemesine inceleyen çalışmalar sınırlıdır. Bu tür erken dönem etkileşimlerin, çocukların sosyal ve duygusal gelişim süreçleri üzerinde etki yaratma potansiyeli, konunun pedagojik tasarım ve teknoloji entegrasyonu bağlamında ele alınmasını gerektirmektedir. Bu çalışma, erken çocukluk dönemindeki çocukların yapay zekâ destekli sesli bir sohbet botu ile kurdukları etkileşimleri, sosyal ve duygusal boyutlarına odaklanarak incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, çocukların bu dijital aracı tanımlama biçimleri, güven geliştirme süreçleri, etkileşim sırasında duygularını ifade etme ve empatik yanıt verme eğilimleri ile teknolojik sınırlılıklar karşısındaki tepkileri incelenmektedir. Çalışmanın verileri, okul öncesi eğitim ortamında, 5 yaş grubundaki 13 çocukla gerçekleştirilen altı oturumluk sohbet botu ile çocuk etkileşimleri sırasında tutulan gözlem notlarından elde edilmiştir. Veriler, refleksif tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiş ve dört ana tema belirlenmiştir: (1) İlk Temasta Anlamlandırma, (2) Güven ve Sosyal Aracılık, (3) Duygusal Tepkiler ve Empatik Yönelimler, (4) Teknolojik Sınırlar. İlk temada, çocukların yapay zekâ destekli sohbet botunun insan benzeri olup olmadığını çözümlenmeye çalıştıkları ve bu süreci mizahi ya da şüpheli yaklaşımlarla anlamlandırmaya yöneldikleri gözlenmiştir. İkinci tema, çocukların ilk etkileşimlerde doğrudan iletişim yerine yetişkin desteğiyle sürece katıldıklarını ve bu durumun güvenli bir iletişim zemini oluşturduğunu göstermektedir. Üçüncü temada, oturumlar ilerledikçe çocukların duyguları tanıma, sosyal bağlamları anlama ve uygun empatik yanıtlar üretme kapasitelerinde artış olduğu; bazı çocukların anlatıya yaratıcı biçimde katılarak sosyal anlam üretimini derinleştirdiği görülmüştür. Dördüncü tema ise sohbet botunun sınırlı yanıt kapasitesi ve zamanlama sorunlarının bazı çocuklarda dikkat dağınıklığı ve etkileşimden geri çekilme davranışlarına neden olduğunu ortaya koymuştur. Bulgular, yapay zekâ temelli araçların erken çocukluk eğitimine entegrasyonunda teknik işlevselliğin ötesine geçerek çocukların duygusal güvenliğini, sosyal etkileşim ihtiyaçlarını ve yetişkin aracılı destek gereksinimlerini merkeze alan bir pedagojik tasarım anlayışının önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, Erken çocukluk eğitimi, Sosyal-duygusal gelişim, Sohbet botları

Okul Öncesinde Çocuğu Bulunan Annelerin Dijital Ayak İzi Farkındalıkları ile Çocuklarının Dijital Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Mine Güngör ^{1,*}, Yüstra Dersinlioğlu ¹, Mürsel Karamanlı ¹ & Esra Betül Kölemen ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Sakarya Üniversitesi
minegungor4@gmail.com

Özet

Anne ve babalar, çocukların gelişim sürecinde en önemli rol modelleridir. Özellikle okul öncesi dönemde çocuklar, ebeveynlerinin davranış ve tutumlarından doğrudan etkilenmektedir. Bu dönem, gelişimsel açıdan kritik evreleri kapsamaması nedeniyle ailelerin teknoloji ile ilişkilerinin, çocukların teknoloji kullanım alışkanlıkları üzerinde önemli bir etkisi vardır. Son yıllarda ebeveynlerin dijital teknolojileri yoğun şekilde kullanmaları ve çevrim içi paylaşımlarının artmasıyla birlikte, çocuklar da doğdukları andan itibaren teknolojiyle erken yaşta tanışmakta ve bu dünyanın bir parçası hâline gelmektedir. Bu durum, çocukların bebeklikten itibaren telefon, televizyon, tablet gibi dijital araçlarla etkileşim kurmalarına yol açmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönemde çocuğu bulunan annelerin dijital ayak izi farkındalıklarının, çocuklarının dijital oyun bağımlılığı eğilimleri üzerindeki etkisini incelemektir. Çalışma grubunu, Türkiye'nin batısında yaşayan ve 3-6 yaş arasında çocuğu bulunan anneler oluşturmaktadır. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile belirlenmiştir. Araştırma, nicel araştırma desenlerinden tarama modeli ile yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak "Dijital Ayak İzi Yönetimi ve Dijital Ayak İzi Farkındalığını Tespit Etme Ölçeği" ile "Okul Öncesi Dönem Çocukları Dijital Oyun Bağımlılık Eğilimi Ölçeği (DOBE)" kullanılmıştır. Elde edilen veriler, SPSS 26 programı ile analiz edilecektir.

Araştırma bulguları, ilgili alan yazın ışığında tartışılacak ve sonuçlar yorumlanacaktır. Çalışma, annelerin dijital ayak izi farkındalıklarının artırılmasının, çocukların dijital dünyaya bağımlılıklarının en aza indirilmesine katkı sağlayabileceğini göstermektedir. Bu doğrultuda, annelerin dijital teknolojilerle olan etkileşimlerini daha bilinçli ve kontrollü bir şekilde yönetmelerine yönelik stratejiler geliştirilmesi, okul öncesi dönemdeki çocukların dijital oyun bağımlılığı eğilimlerinin azaltılmasına katkıda bulunabilir. Ayrıca elde edilecek bulgular, bu alanda eğitim programları ve destek mekanizmalarının oluşturulmasına temel sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Dijital ayak izi, dijital oyun bağımlılığı, okul öncesi dönem, anneler.

Annelerin Paylaşan Ebeveynlik (Sharenting) Düzeyleriyle Çocukların Problemleri Medya Kullanımları ve Akran Zorbalığı Davranışları Arasındaki İlişki

Zeynep Çetin^{1,*} & Özkan Sapsağlam¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Yıldız Teknik Üniversitesi
cetinn.zeynep@gmail.com

Özet

İnternet ve sosyal medya platformlarının yaygınlaşmasıyla birlikte ebeveynlerin çocuklarıyla ilgili paylaşımları artmış ve paylaşan ebeveynlik kavramı günümüzde dikkat çeken bir konu haline gelmiştir. Bu davranışın incelenmesi hem çocukların gelişimi hem de ailelerin tutum ve farkındalıklarının anlaşılması açısından önemlidir. Bu araştırma, annelerin sosyal medyada çocuklarının fotoğraflarını paylaşma düzeyleri ile çocukların problemleri medya kullanımı ve akran zorbalığı davranışları arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla karma yöntem kullanılarak yapılandırılmıştır. Nitel araştırmada olgubilim deseni, nicel araştırmada ise korelasyonel desen kullanılmıştır. Veri toplama araçları olarak Paylaşan Ebeveynlik Ölçeği, Problemleri Medya Kullanım Ölçeği ve Okul Öncesi Dönemde Akran Zorbalığı Ölçeği kullanılmıştır. Nitel veriler, ebeveynlere yönelik yarı yapılandırılmış görüşmeler ve çocukların çizimlerinin analiz edilmesiyle elde edilmiştir.

Araştırma grubunu, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında İstanbul'da Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesi kurumlarda eğitim gören 48-72 aylık 282 çocuk oluşturmuştur. Problemleri medya kullanımı yüksek olan çocuklar ve ebeveynleri ile görüşmeler yapılmış, ayrıca çizim anlat tekniği ile çocuk resimleri üzerinden veri toplanmıştır.

Araştırma bulgularına göre, paylaşım davranışı sosyal karşılaştırma ve olumsuz geri bildirim etkisi ile negatif, olumlu geri bildirim etkisi ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler göstermiştir. Çoklu regresyon analizi sonucunda, sosyal karşılaştırma değişkeninin problemleri medya kullanımını ve olumlu geri bildirim etkisini negatif yönde; olumsuz geri bildirim etkisinin ise pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı görülmüştür. Olumlu geri bildirim etkisi, paylaşan ebeveynlik ve problemleri medya kullanımı ile pozitif yönde, olumsuz geri bildirim etkisi ile negatif yönde ve anlamlı düzeyde ilişkilidir. Olumsuz geri bildirim etkisi problemleri medya ile negatif yönde ve anlamlı düzeyde ilişkilidir. Akran zorbalığı ile problemleri medya kullanımı arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki gözlemlenmiştir. Fiziksel zorbalık ile sözel zorbalık arasında yüksek düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki gözlemlenmiştir. Fiziksel zorbalık ayrıca akran zorbalığı ve problemleri medya kullanımıyla da anlamlı bir ilişkiye sahiptir. Nitel veriler incelendiğinde; annelerin çoğunun çocuklarının medya kullanımı konusunda kaygı taşıdığı, ancak sosyal medyada yapılan paylaşımların çocuklar üzerindeki etkilerine ilişkin yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Paylaşan Ebeveyn, Problemleri Medya Kullanımı, Akran Zorbalığı, Okul öncesi dönem

Okul Öncesi Eğitiminde Teknoloji Entegrasyonu: Uygulamalı Eğitim Sürecinden Öğretmen Perspektifleri

Mefharet Veziroğlu Çelik ^{1,*}, Seda Ata ², Tayyar Tepe ³, Zeynep Çelik ⁴ & Hasan Balcı ⁵

¹ Temel Eğitim Bölümü İstanbul Medipol Üniversitesi

² Department of Early Childhood Education Muğla Sıtkı Koçman University

³ Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu İstanbul Medipol Üniversitesi

⁴ Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Medipol Üniversitesi

⁵ Eğitim Fakültesi İstanbul Medipol Üniversitesi

mvcelik@medipol.edu.tr

Özet

Amaç: Bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin eğitimde teknoloji entegrasyonuna ve dijital araçların öğrenme süreçlerinde kullanımına ilişkin perspektiflerini uygulamalı bir eğitim süreci sonrasında incelemektir. **Araştırma,** öğretmenlerin uygulamalı teknoloji eğitimine dair düşüncelerini, deneyimlerini ve eğitimde yer alan uygulamaların kullanımına yönelik değerlendirmelerini derinlemesine bir yaklaşımla ortaya koymayı hedeflemektedir. **Yöntem:** Araştırma, okul öncesi öğretmenlerinin teknolojinin öğrenme ortamına entegrasyonu ve öğrenme süreçlerinde etkili şekilde kullanımı konusundaki görüşlerini detaylı bir şekilde inceleyebilmek için nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Çalışma grubu, resmi okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 53 öğretmendir. Uygulanan eğitim programı teorik bilgi aktarımı ve uygulamalı atölye çalışmalarından oluşmuştur. Atölyelerde yapay zeka destekli çevrim içi grafik tasarım araçları, kodlama uygulamaları, dijital tasarım programları, sanal gerçeklik gözlüğü ve 3D yazıcı kullanımı etkileşimli bir eğitim süreciyle ele alınmış, öğretmenlerin uygulamalı deneyimlerde bulunarak bu teknolojileri kullanmaları ve ürün oluşturmaları sağlanmıştır. Veriler, eğitim sonunda uygulanan açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu ve odak grup görüşmeleri ile toplanmış, içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. **Bulgular:** Eğitim sonrasında öğretmenler, teknolojinin okul öncesi eğitimdeki rolüne dair farkındalıklarının arttığını, yeni dijital araçları tanıdıklarını ve öğrenme ortamında bu araçları kullanma konusunda özgüven kazandıklarını belirtmiştir. Katılımcılar, öğrendikleri teknolojilerin çocukların yaratıcılıklarını ve öğrenme motivasyonlarını olumlu yönde etkileyebileceğini ifade etmiştir. Odak grup görüşmelerinden elde edilen sonuçlara göre, yenilikçi teknolojilerin ve dijital uygulamaların öğrenme ortamlarını zenginleştirdiği, öğretmenlerin materyal ve içerik geliştirme becerilerini güçlendirdiği, mesleki motivasyonu artırdığı ve bu durumun çocuklara da olumlu şekilde yansıtacağı belirtilmiştir. **Sonuç:** Okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine göre uygulamalı teknoloji eğitimi, dijital araçların kullanımına ilişkin farkındalıklarını ve bilgi düzeylerini desteklemiş, okul öncesi eğitimde dijitalleşme ile teknoloji entegrasyonuna yönelik bakış açılarına katkı sağlamıştır. Bu tür uygulamaların sürekliliğinin, okul öncesi eğitimde nitelikli teknoloji kullanımının yaygınlaştırılmasında, çocukların teknolojiyle buluşmalarında gelişimsel açıdan uygun şekilde ve daha bilinçli bir yaklaşımla hareket edilmesinde önemli bir rol oynayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi eğitim, erken çocukluk, dijitalleşme, teknoloji, öğretmen

Erken Çocukluk Eğitimine Yapay Zekâ Teknolojilerinin Entegrasyonu: Potansiyel Faydalar, Riskler ve Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar

Şuhra Yağbasan ^{1,*} & Ümran Alan ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Yünlüce İlkokulu

² Okul Öncesi Öğretmenliği Anadolu Üniversitesi
suhraygsn88@gmail.com

Özet

Yapay zekâ teknolojileri, 21. yüzyılın temel unsurlarından biri hâline gelmiş; hızla gelişerek birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da etkin bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Eğitimde yapay zekâ kullanımı, yenilikçi uygulamaların ve yaklaşımların önünü açarak öğrenenlere bütüncül gelişim ve öğrenme açısından çeşitli fırsatlar sunma potansiyeli taşımaktadır. Bununla birlikte, tüm eğitim basamaklarında özellikle de gelişim ve öğrenmenin temelini oluşturan kritik bir evre olması bakımından erken çocukluk döneminde yapay zekâ destekli uygulamaların dikkatli, bilinçli ve pedagojik açıdan etkili biçimde kullanılması büyük önem arz etmektedir. Bu önem göz önünde bulundurularak, söz konusu teknolojilerin erken çocukluk döneminde gelişim ve öğrenmeyi nasıl destekleyebileceğinin anlaşılması, potansiyel katkılarının belirlenmesi ve olası risklerin önlenerek çocukların üstün yararı doğrultusunda en uygun kullanım yollarının ortaya konulması gerekmektedir. Bu bağlamda, henüz gelişiminin erken aşamalarında bulunan ancak hızla genişleyen “erken çocukluk eğitiminde yapay zekâ entegrasyonu” konusuna ilişkin güncel bilimsel literatürün bulgularına başvurmak büyük önem taşımaktadır. Bu bildirinin amacı, mevcut literatürü inceleyerek yapay zekâ teknolojilerinin erken çocukluk eğitimindeki kullanım alanları, gelişim alanlarına yönelik olası katkıları ve potansiyel riskleri ile kullanımında dikkat edilmesi gereken noktaları ortaya koyan bir rehber sunmaktır. Söz konusu rehberin, okul öncesi eğitimde yapay zekâ entegrasyonu konusunda araştırmacılara, öğretmenlere, ailelere ve politika yapıcılara yol gösterici olması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, okul öncesi eğitim, erken çocukluk, gelişim alanları, etik kullanım

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi (TPAB) Düzeylerinin İncelenmesi

Melike Yörüko ^{1,*}, Özge Özel ² & Perihan Ünüvar ³

¹ Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bartın Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

³ Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

myoruko@bartin.edu.tr

Özet

21. yüzyıl eğitiminde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımındaki hızlı artış, öğrenme-öğretme süreçlerinde teknolojinin etkili entegrasyonunu zorunlu kılmaktadır. Eğitimde teknolojinin uygulanmasında öğretmenler kilit rol üstlenmekte olup teknolojik araçların pedagojik ve alan bilgisi ile bütünleştirilmesi önem taşımaktadır. Mishra ve Koehler'in (2006) geliştirdiği Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi (TPAB) modeli, bu bütünleşik yeterlikleri değerlendiren önemli bir çerçeve sunmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin teknolojik pedagojik alan bilgisi düzeylerini belirlemek ve demografik değişkenlere (kuşak grubu, öğrenim düzeyi, yerleşim yeri, okul teknolojik olanak düzeyi) göre farklılıkları incelemektir. Nicel araştırma türlerinden tarama modelinde yürütülen araştırmanın çalışma grubunu, en az bir yıldır görev yapan 265 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler, Yalçın ve Kutluca (2023) tarafından revize edilip Türkçeye uyarlanan "Okul Öncesi Eğitime Yönelik Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi Ölçeği" ve kişisel bilgi formu ile toplanmıştır.

Bulgular, teknolojik bilgi, teknolojik alan bilgisi ve toplam puanların Z kuşağı lehine anlamlı farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Öğrenim düzeyine göre, teknolojik alan bilgisi ve toplam puan lisansüstü mezunlar; teknolojik bilgi ise önlisans mezunları lehinedir. Görev yapılan okulların teknolojik olanak düzeyine göre anlamlı fark bulunmamıştır. Yerleşim yeri değişkeninde, ilçe-şehir karşılaştırmalarında teknolojik bilgi, teknolojik alan bilgisi ve toplam puan açısından ilçe lehine fark belirlenmiştir.

Sonuçlar, Z kuşağı öğretmenlerin teknolojiye daha yatkın olduğunu, lisansüstü eğitimin teknoloji ve alan bilgisi entegrasyonunu güçlendirdiğini ve okuldaki teknolojik donanımın ötesinde bireysel yeterliklerin belirleyici olduğunu göstermektedir. İlçe lehine fark ise, yeni atanan öğretmenlerin çoğunlukla ilçe/köy okullarında görev yapmaları ve bu grubun ağırlıklı olarak Z kuşağına mensup olmasıyla açıklanabilir.

Anahtar Kelimeler: Teknolojik pedagojik alan bilgisi (TPAB), Okul öncesi öğretmenleri, Teknoloji entegrasyonu, Öğretmen yeterlilikleri, Kuşak farklılıkları

Erken Yaşta Teknolojik Araç Kullanımı Üzerine Ebeveyn Görüşleri

Bedia Çakır^{1,*} & Mehmet Kanak²

¹ Okul Öncesi Öğretmeni Milli Eğitim Bakanlığı

² Okul Öncesi Öğretmenliği Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

bederck@gmail.com

Özet

Dijital teknolojinin günlük yaşama giderek daha fazla entegre olması, okul öncesi dönemdeki çocukların teknolojiyle erken yaşta tanışmasına neden olmaktadır. Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönemdeki çocukların teknolojik araç(telefon, tablet, oyun konsolu gibi) kullanımına ilişkin aile tutumlarına, bu tutumların aile içi iletişim ile çocukların davranışları üzerindeki etkilerine ilişkin ebeveyn görüşlerini incelemektir.

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninde yapılandırılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, Sivas il merkezinde bulunan ve okul öncesi eğitimi alan 4–6 yaş aralığındaki toplam 12 çocuğun ailesinden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Bulgular değerlendirildiğinde ailelerin çocukların teknolojik araç kullanımına yönelik tutumlarının çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Bu konuda süre ve içerik açısından sınırlayıcı yaklaşan, rehberlik edici tutum sergileyen, baskıcı olmayan ama serbestlik tanıyan, çaresizlikten kaynaklı zorunlu esneklik sağlayan ve kontrol eksikliği yaşayan ailelerin olduğu ortaya çıkmıştır. Ebeveynler, çocuğun teknolojik araç kullanımı üzerindeki kendilerinden kaynaklanan etkilerine ilişkin algıları hem olumlu (eğitsel içerik sağlama, süre kontrolü) hem de olumsuz (örnek olma, kontrolsüz kullanım) olarak bildirilmiştir. Teknolojik araç kullanımının aile içi iletişim üzerinde hem olumlu (kaliteli zaman, birlikte oyun) hem de olumsuz (çatışma, iletişimin azalması) etkileri üzerine görüşlerin bildirildiği gözlenmiştir. Ailelerin genellikle çocukları teknolojik araç kullanmaya yönlendirirken içerik ve süreyi denetledikleri ve daha çok eğitim amaçlı kullanmaya çalıştıkları bildirilmiştir. Çocuklarda dijital araç kullanımıyla birlikte agresif olma, hırçınlık, dikkat dağınıklığı ve bağımlılık gibi davranışsal sorunların yanı sıra görme ilgili sorunlar ve hareketsiz kalmak gibi sorunların görülmeye başladığına değinilmiştir. Okul öncesi dönemde ailelerin teknolojiye ilişkin tutumları ve yönlendirme stratejileri heterojendir; bu tutumlar aile içi iletişim ve çocuk davranışları üzerinde hem olumlu hem olumsuz etkiler yaratabilmektedir. Bulgular, ebeveynlerin rehberlik ve içerik denetimini güçlendirmelerinin, ortak aile tutumları geliştirmelerinin ve ekran süresinin niteliğine odaklanmalarının çocukların davranışlarına ve iletişim becerilerinin gelişimine olumlu katkı sağlayabileceğini göstermektedir. Araştırma sonuçları doğrultusunda aile eğitimi programları, okul-aile iş birliğinin güçlendirmesi ve yaşa/gelişim düzeyine uygun içeriklerin geliştirilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Dijital teknoloji, Teknoloji kullanımı, Aile tutumları, Aile içi iletişim, Okul öncesi dönem.

Youtube'daki Popüler Çocuk Şarkılarında Toplumsal Cinsiyet Rollerini

Beril Ateş^{1,*} & Aytaç Dilek²

¹ Çocuk Gelişimi Avrasya Üniversitesi

² Çocuk Koruma ve Bakım Hizmetleri Avrasya Üniversitesi

bbberilates@gmail.com

Özet

Toplumların sosyal ve kültürel değerleri doğrultusunda bireylerin doğuştan getirdikleri cinsiyet üzerinden biçimlendirdikleri roller, toplumsal cinsiyet rolleri olarak adlandırılmaktadır. Çocuklar, bu rollere ilişkin algı ve yargıları çeşitli çevresel faktörler aracılığıyla edinmektedir. Çevresel faktörlerden biri olan dijital platformlarda çocukların sıklıkla karşılaştıkları dijital içeriklerden biri olan çocuk şarkılarına hem aile hem de eğitim kurumları gibi ortamlarda ulaşılmaktadır. Özellikle en yaygın kullanılan dijital platformlardan biri olan YouTube, çocukların şarkılara erişiminde önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda araştırmada YouTube'da en çok görüntülenen çocuk şarkılarının sözleri ve video kliplerinin toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni kullanılmış; veri toplama aracı olarak ise doküman analizi tercih edilmiştir. Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile belirlenmiş olup YouTube'da "çocuk şarkıları" ifadesiyle ve en fazla görüntülenen filtresi ile aratılan Mayıs 2025 tarihinde ulaşılan 10 çocuk şarkısı videosundan oluşmaktadır. Elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Analiz ile ortaya çıkan bulgular, çocuk şarkılarının sözlerinde bulunan toplumsal cinsiyet algısına ilişkin unsurlar ve görsellerinde bulunan toplumsal cinsiyet algısına ilişkin unsurlar olarak iki temada ortaya konulmuştur. Şarkıların sözlerinde amca, adam kelimeleri kullanılmakta ve meslek sahibi olarak belirtilen kişilerin erkek cinsiyetinde olduğuna ulaşılmaktadır. Şarkıların kliplerinde ise kızlarda çiçek, kalp, kelebek figürleri ve pembe ve mor renkli kıyafetler sıklıkla görülürken erkeklerde mavi rengi daha çok kullanılmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre YouTube'da en çok görüntülenen çocuk şarkılarının sözleri ve video klipleri toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelendiğinde öncelikle şarkı sözlerinde meslek sahibi kişilerin ağırlıklı olarak erkek cinsiyetiyle temsil edildiği görülmüştür. Ayrıca kötü karakterler olarak nitelendirilebilecek hırsız ve avcı figürlerinin de erkek karakterler üzerinden kurulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Video kliplerde güçlü olarak tanımlanabilecek hayvanların (ör. aslan, kaplan, köpek) erkek çocuklar tarafından, uysal özelliklerle ilişkilendirilen hayvanların (ör. tavuk, sincap, tavşan) ise kız çocuklar tarafından seslendirildiği ve görsellerle ilişkilendirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Görsel temsiller açısından incelendiğinde ise erkek çocukların giyimde daha çok sportif kıyafetler ve mavi tonlarında renkler tercih edilirken kız çocukları için etek, kalp ve çiçek figürleri içeren pembe ve mor tonlarında kıyafetlerin tercih edildiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet rolleri, Çocuk şarkıları, Youtube.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Dijital Okuryazarlığı: Maarif Modeli İçin Bir Gereklilik

Dicle Akay¹ & Gözdenur Işıkcı Başkaya^{2,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bahçeşehir Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Maltepe Üniversitesi

gozdenurbaskaya@maltepe.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından 2024 yılında yayımlanan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) Okul Öncesi Eğitim Programı'nın uygulanabilmesi için öğretmenlerden beklenen dijital yeterliliklerin doküman analizi yoluyla ortaya konulmasıdır.

Etik kurul izni alınan çalışma için doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda TYMM'de çocuklara kazandırılacak alan becerilerinin, diğer becerilerin, eğilimlerin, değerlerin, farklılaştırma çalışmalarının ana açıklamaları, maddeleri ve tabloları temel alınırken, örnek etkinlikler öğretmenin uygulamasına bağlı olarak değişeceğinden dolayı ele alınmamıştır. Bu doğrultuda TYMM incelenerek okul öncesi öğretmenlerinin kullanım bakımından ihtiyaç duyulan dijital yeterlilikler tespit edilmiştir. Dijital yeterliliklerin tespitinde yine MEB tarafından yayımlanan Dijital Okuryazarlık Kılavuzu'nda yer alan Dijital Okuryazarlık Yeterlilik Çerçevesi temel alınmıştır. Bu çerçeveye göre 7 kategori altında toplamda 51 yeterlilik bulunmaktadır. Veriler MAXQDA Programı kullanılarak analiz edilmiş ve Miles-Huberman formülü ile güvenilirlik katsayısı 0.85 olarak hesaplanmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin TYMM'yi uygulayabilmeleri için sırasıyla bilgi ve veri okuryazarlığı (f=213), temel teknoloji okuryazarlığı (f=95), iletişim ve iş birliği (f=81), internet okuryazarlığı (f=36), dijital içerik oluşturma (f=5) ve güvenlik (f=3) yeterliliklerine sahip olmaları gerekmektedir. Tüm yeterliliklere bakıldığında öğretmenlerin daha çok dijital bilgilere, verilere ve içeriğe ulaşma ve alma (f=45), dijital teknolojiler vasıtasıyla paylaşma (f=44) ile veri, bilgi ve dijital içeriği gözden geçirme, araştırma ve süzgeçten geçirme (f=41) yeterliliklerine sahip olmaları gerektiği görülmüştür. Sonuçlar, okul öncesi öğretmenlerinin dijital okuryazarlık açısından geniş bir yeterlilik yelpazesine ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Özellikle bilgi ve veri okuryazarlığı ile temel teknoloji kullanımına yönelik eksikliklerin, öğretim süreçlerini doğrudan etkilediği anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda hizmet içi eğitim programları öğretmenlerin dijital becerilerini geliştirmeye yönelik yapılandırılmalıdır. Ayrıca öğretmen adaylarının lisans eğitimi sürecine özellikle bilgi ve veri okuryazarlığı ile temel teknoloji okuryazarlığına dair uygulamalar daha kapsamlı şekilde entegre edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, okul öncesi öğretmenleri, dijital yeterlilikler, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli

Okul Öncesi Öğretmenleri Yapay Zeka Çağında Pedagojik Rotalarını Nasıl Oluşturuyor?

Tuğba Baş^{1,*}, Emel Durmaz² & Nergiz Teke¹

¹ Temel Eğitim Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi

² Temel Eğitim Bölümü Ordu Üniversitesi Eğitim Fakültesi

tbas@bartin.edu.tr

Özet

Bu çalışma, okul öncesi öğretmenlerinin yapay zeka çağında pedagojik yönelimlerini nasıl şekillendirdiklerini anlamayı amaçlamaktadır. Özellikle eğitimde dijital dönüşümün hız kazandığı bu dönemde, öğretmenlerin teknolojik gelişmelere uyum sağlama biçimleri, öğretim yaklaşımları ve mesleki karar süreçleri önemli bir araştırma alanı olarak öne çıkmaktadır. Araştırmanın amacı, öğretmenlerin yapay zeka çağında pedagojik uygulamalarını nasıl dönüştürdüklerini, bu süreçte benimsedikleri stratejileri ve karşılaştıkları zorlukları ortaya koymaktır. Çalışma, nitel araştırma yöntemine dayalı olarak desenlenmiş bir durum çalışmasıdır. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen, 10 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Veri toplama sürecinde yarı yapılandırılmış görüşme kullanılmış, görüşmeler sesli olarak kaydedilmiş ve yazılı olarak çözümlenmiştir. Elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilmesi beklenen sonuçlar, öğretmenlerin pedagojik yaklaşımlarını yapay zekâ çağında nasıl dönüştürdüklerine, dijital araçlara uyum sağlama stratejilerine ve bu süreçte karşılaştıkları güçlüklerle başa çıkma biçimlerine ışık tutmaktır. Bu sonuçlara göre, öğretmenlerin, genellikle ChatGPT'yi kullandıkları, yapay zeka araçlarını içerik üretimini hızlandırıcı işlevinden yararlandıkları, özellikle etkinlik tasarımı, ölçme-değerlendirme aracı geliştirme gibi zaman alan süreçlerde “ön taslak” oluşturarak destek aldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yapay zekâ araçları öğretmenlere farklı türlerde etkinlik materyali, şarkı sözü, hikâye ya da görsel içerik üretiminde kullandıkları belirlenmiştir. Öğretmenler, yapay zekâdan gelen her çıktının mutlaka kontrol edilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Öğretmenler, yapay zekâ araçlarını yardımcı bir araç olarak görmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Yapay zeka, okul öncesi eğitimi, pedagojik uygulamalar, teknoloji entegrasyonu, okul öncesi öğretmeni

Eğitim Teknolojilerinin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kullanımı

Fulden Tunç Genç ^{1,*} & Aytaç Göğüş ²

¹ Çocuk Gelişimi İstanbul Okan Üniversitesi

² Eğitim Bilimleri İstanbul Okan Üniversitesi

fulden.tunc@okan.edu.tr

Özet

Bu araştırma, okul öncesi eğitim kurumlarında teknoloji kullanımı konusundaki öğretmenlerin görüşlerini, yaşadıkları sorunları ve çözüm önerilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinden biri olan fenomenoloji (olgu bilim) kullanılmıştır. Nitel araştırmaların evreni temsil etme özelliği olmadığı için evren sayısı hesaplanmayıp amaçlı örnekleme yönteminin bir alt türü olan maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda, farklı mesleki deneyimlere, farklı eğitim seviyelerine ve çalışma koşullarına sahip öğretmenler araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden İstanbul ili Kadıköy ilçesinde bulunan 14 okul öncesi öğretmeni araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Okul öncesi öğretmenlerine ait kişisel bilgileri (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, çalıştığı okul türü, mesleki kıdem, teknoloji kullanımı ile ilgili eğitim alma durumu) belirlemek amacıyla “Kişisel Bilgiler Formu” kullanılmıştır. Katılımcıların teknoloji kullanımıyla ilgili görüşleri, yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara çözüm önerilerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan ve uzman görüşleri alınarak belirlenen yarı-yapılandırılmış görüşme formu ile veriler toplanmıştır. Araştırma verilerinin analiz edilmesinde, nitel veri analizi yöntemlerinden biri olan içerik analizi kullanılmıştır. Öğretmenlerin tamamı 14 (%100) ders etkinliklerini hazırlarken bilgisayar, tablet veya dizüstü bilgisayar gibi teknolojik araçlar kullandıklarını belirtmiştir. Eğitim teknolojilerini en yoğun olarak Sanat Etkinliği, Müzik Etkinliği, Türkçe Etkinliği ve Fen-Doğa Etkinliği sırasında kullandıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler, eğitim teknolojilerini genellikle öğrenmeyi kolaylaştırmak ve kalıcı öğrenmeyi sağlamak amacıyla tercih ettiklerini dile getirmiştir. Bununla birlikte, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu internet bağlantısı ve altyapı ile ilgili sorunlar yaşadıklarını belirtmiştir. Ayrıca, teknolojik araçlarda sık sık arızalar meydana geldiğini ve bu tür sorunların çözümü için okullarda bilgi işlem ya da teknik destek ekibinin bulunması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu durum, teknolojinin eğitimde etkili bir şekilde kullanılabilmesi için yalnızca donanımın yeterli olmadığını; aynı zamanda sürdürülebilir bir teknik destek sisteminin de gerekli olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji, Eğitim Teknolojileri, Okul Öncesi Eğitim, Okul Öncesi Eğitim Kurumu

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Duygusal Zeka ve Dijital Okuryazarlıklarının Mesleki Tutumlarına Etkisi

Hilal Yılmaz¹, Şeyma Değirmenci^{2,*} & Büşra Çelik³

¹ Okul Öncesi Eğitimi Artvin Çoruh Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

³ Çocuk Gelişimi Sağlık Bilimleri Üniversitesi

seymadegirmenci@mu.edu.tr

Özet

Günümüzde öğretmenlerden yalnızca akademik bilgiye sahip olmaları değil, aynı zamanda çağın dijital dönüşümüne uyum sağlayabilmeleri ve duygusal yeterliliklerini geliştirebilmeleri beklenmektedir. Özellikle okul öncesi dönem, çocukların bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimlerinin temellerinin atıldığı kritik bir süreçtir. Bu dönemde öğretmenlerin sergilediği mesleki tutumlar, çocukların öğrenmeye yönelik ilgilerini, eğitim ortamına uyumlarını ve gelecekteki akademik başarılarını doğrudan etkileyebilmektedir. Bu bağlamda, okul öncesi öğretmen adaylarının sahip oldukları duygusal zekâ ve dijital okuryazarlık düzeylerinin, onların mesleki tutumlarını nasıl şekillendirdiğinin incelenmesi önemli bir araştırma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Duygusal zekâ, bireyin kendi duygularını tanıma, anlama ve yönetme becerilerinin yanı sıra başkalarının duygularını algılama ve buna uygun davranışlar geliştirme kapasitesini ifade etmektedir. Öğretmenlerin yüksek düzeyde duygusal zekâyâ sahip olmaları, sınıf yönetimini kolaylaştırmakta, öğrenci-öğretmen ilişkilerini güçlendirmekte ve öğretim sürecinin verimliliğini artırmaktadır. Benzer şekilde, günümüz eğitim ortamlarının vazgeçilmez bir bileşeni olan dijital okuryazarlık, öğretmenlerin bilgiye erişme, değerlendirme, üretme ve dijital araçları etkili biçimde kullanma yeterliliklerini kapsamaktadır. Bu becerilerin gelişmiş olması, öğretim süreçlerinin daha etkin yürütülmesine katkı sağlamakta ve öğrencilerin çağın gereklerine uygun beceriler edinmelerini desteklemektedir. Literatürde öğretmenlerin duygusal zekâ ve dijital okuryazarlıklarının mesleki performansları ve yeterlikleri üzerinde etkili olduğunu ortaya koyan çalışmalar bulunsa da, bu değişkenlerin okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki tutumları üzerindeki etkisine ilişkin araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir.

Bu araştırma, ilgili alana katkı sunmak amacıyla yürütülmektedir. Çalışmanın temel amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının duygusal zekâ ve dijital okuryazarlık düzeylerinin mesleki tutumlarını yordayıp yordamadığını incelemektir. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel (korelasyonel) tarama modelinde tasarlanmıştır. İlişkisel tarama modeli, değişkenler arasındaki ilişkinin gücünü belirlemek ve bir değişkenin diğerini yordama düzeyini ortaya koymak amacıyla kullanılan uygun bir desen olarak seçilmiştir. Çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Artvin Çoruh Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği lisans programında öğrenim gören 87 öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Veri toplama sürecinde öğretmen adaylarının demografik özelliklerini belirlemek amacıyla Demografik Bilgi Formu kullanılmış; duygusal zekâ düzeyleri Schutte Duygusal Zeka Testi, dijital okuryazarlıkları Dijital Okuryazarlık Öz-Yeterliği Ölçeği ve mesleki tutumları Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği ile değerlendirilmiştir. Araştırma verileri Nisan 2025 - Haziran 2025 tarihleri arasında toplanmış olup elde edilen verilerin istatistiksel analizleri devam etmektedir.

Bu çalışmanın sonuçlarının, okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki gelişimlerinde duygusal ve dijital becerilerin rolünü ortaya koyarak, öğretmen yetiştirme programlarının yeniden yapılandırılmasına katkı sağlaması beklenmektedir. Ayrıca eğitim politikaları ve program geliştirme süreçlerinde, öğretmen adaylarının yalnızca akademik bilgi değil, aynı zamanda duygusal zekâ ve dijital okuryazarlık yönünden de desteklenmesi gerektiğine işaret etmesi öngörülmektedir. Böylelikle elde edilen bulgular, hem öğretmen adaylarının profesyonel gelişimlerini destekleyecek hem de çocukların daha nitelikli öğrenme deneyimleri yaşamalarına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi öğretmen adayları, duygusal zeka, dijital okuryazarlık, mesleki tutum

Sosyal Medyada Ebeveynlik: Türkiye ve Yurtdışındaki “Sharenting” İle İlgili Lisansüstü Tezlerin Sistemantik Bir Derlemesi

Nuray Koç

Çocuk Gelişimi Bursa Uludağ Üniversitesi
nuraykoc@uludag.edu.tr

Özet

Sharenting kavramı, paylaşma anlamına gelen “sharing” ve ebeveynlik anlamına gelen “parenting” sözcüklerinin birleşiminden oluşmuş ve son yıllarda yaygınlaşmıştır. Sharenting, ebeveynlerin çocuklarına ait içerikleri dijital ortamlarda kamuya açık biçimde paylaşmalarını ifade etmektedir. Bu çalışmanın amacı, sharenting kavramını ele alan Türkiye’de ve yurtdışında yapılmış lisansüstü tezleri sistemantik olarak incelemektir. Bu kapsamda 2019–2025 yılları arasında Türkiye’de yayımlanan tezler için YÖKTEZ, yurtdışındaki tezler için ise ProQuest veri tabanları taranmıştır. Türkiye’de bu konuda yayımlanan ilk tez 2019 yılına ait olduğundan dolayı lisansüstü tezleri inceleme aralığı 2019–2025 yılları ile sınırlandırılmıştır. Çalışma, PRISMA akış diyagramı doğrultusunda yürütülmüş ve dâhil etme kriterleri şu şekilde belirlenmiştir: (a) tezlerin yayımlanmış ve tam metin erişimine açık olması, (b) doğrudan sharenting konusuna odaklanması, (c) 2019–2025 yılları arasında tamamlanmış olması ve (d) Türkçe ya da İngilizce dilinde yazılmış olması. Sistemantik derleme kapsamında Türkiye’den 20, yurtdışından 9 tez incelenmiştir. Bulgulara göre, tezlerin büyük kısmı kavramsal çözümleme, görüşme ve içerik analizi gibi nitel yöntemlere dayanmaktadır; nicel ve uygulamalı çalışmalar sınırlıdır. Türkiye’deki çalışmalar daha çok ebeveynlik pratikleri, sosyal medya kullanımı ve çocuk mahremiyeti odaklıdır. Yurtdışındaki tezlerde ise dijital kimlik, çocuk hakları, hukuki düzenlemeler ve medya etiği daha yoğun biçimde ele alınmıştır. Ayrıca tezlerde çalışma grubu olarak anelerin ağırlıklı temsil edildiği, babalar ve çocuklarla yapılan çalışmaların ise oldukça sınırlı kaldığı görülmüştür. Sonuç olarak, sharenting üzerine yapılan lisansüstü tezlerin sayısının 2019’dan itibaren belirgin bir artış gösterdiği ve özellikle 2023–2025 yıllarında yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Bu sistemantik derleme, sharenting olgusuna ilişkin güncel ve karşılaştırmalı kanıtlar sunarak literatüre bütüncül bir katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bulgular, gelecekte daha disiplinler arası, nicel ve uygulamalı çalışmaların yapılması gerektiğine işaret etmektedir. Çalışma ayrıca sharenting olgusunun ebeveynlik dinamikleri, dijital okuryazarlık ve çocukların mahremiyeti üzerindeki etkilerini anlama açısından önemli katkılar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sharenting, ebeveynlik, dijital paylaşım, çocuk mahremiyeti, sistemantik derleme

Sürükle ya da Bırak: Özel Gereksinimli Çocuk Ebeveynlerinin Dijital Oyun Tercihleri

Ahmet Koç

Okul Öncesi Öğretmenliği Anadolu Üniversitesi
ahmetkocten@gmail.com

Özet

Okul öncesi dönemde çocukların farklı dijital oyunlara yönelik ilgisi giderek artmaktadır. Ancak dijital oyunların yüklendiği tablet, telefon, bilgisayar veya akıllı televizyon gibi teknolojik cihazların düzenleyicisi ebeveynlerdir. Bu nedenle, çocukların doğal ilgileri doğrultusunda seçtiği dijital oyunların elektronik cihazlarda yüklü olmasını, ebeveynlerin hangi ölçütlere göre kabul veya reddettikleri merak konusudur. Bu araştırmanın amacı, 36–72 aylık özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin dijital oyun tercihlerinde hangi faktörleri öncelikli olarak dikkate aldıklarını belirlemektir. Araştırma betimsel tarama modelinde tasarlanmıştır. Çalışma grubunu, Türkiye'nin Tokat ilinde yaşayan ve 36–72 ay arasında özel gereksinimli çocuğu bulunan ebeveynler oluşturacaktır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu kullanılacaktır. Ankette ebeveynlerin dijital oyun seçerken dikkate aldıkları unsurlar yüzdelik dağılımlarla incelenecektir. Veriler betimsel istatistikler ile analiz edilecektir. Araştırma süreci devam etmektedir. Bulgular tamamlandığında, ebeveynlerin dijital oyun seçiminde öne çıkan temel faktörler sunulacaktır. Çalışmanın, özel gereksinimli çocukların ebeveynlerinin dijital oyun tercihlerini görünür kılması ve bu tercihlerin erken çocukluk dönemi dijital okuryazarlık ve kapsayıcı eğitim araştırmalarına katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel gereksinim, dijital oyun, ebeveyn, erken çocukluk, teknoloji

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yapay Zekâ Okuryazarlık Düzeyleri ile Mesleki Öz Yeterlilikleri Arasındaki İlişki

Işıl Taş¹ & Beyza Özkan^{2,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Biruni Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Aydın Üniversitesi

ozkannbeyza@gmail.com

Özet

Yapay zekâ teknolojilerinin öğretmenlerin mesleki yeterlilik algıları üzerindeki etkisi, eğitim sürecinin kalitesini doğrudan etkileyebilir. Araştırmalar öğretmenlerin yapay zekâ okuryazarlık düzeylerinin; öğrencilerin öğrenmeleri ve teknolojinin eğitim sürecine entegrasyonunu desteklediğine ve öğretmenin mesleki gelişimi ile ilişkili olduğuna işaret etmektedir. Bu araştırmada temel olarak okul öncesi öğretmenlerinin yapay zekâ okuryazarlık düzeyleri ile mesleki öz yeterlilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır. Araştırmanın örneklemini 2024–2025 eğitim-öğretim yılı içerisinde Türkiye'nin farklı illerinde görev yapan ve %90,9'u kadın olan toplam 286 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş dağılımı ağırlıklı olarak 30–39 (%39,5) ve 40–49 (%30,4) aralıklarında yoğunlaşmakta ve en çok görev yaptığı iller arasında Adana (%25,9), İstanbul (%21,3) ve Kırşehir (%15,7) yer almaktadır. Araştırmada; Demografik Bilgi Formu, Yapay Zekâ Okuryazarlığı Ölçeği ve Okul Öncesi Öğretmenleri Mesleki Öz Yeterlilik Ölçeği olmak üzere üç farklı araç kullanılmıştır. Elde edilen veriler istatistik paket programına aktarılmıştır. Verilerin analizinde T-testi, tek yönlü varyans analizi, Spearman korelasyon analizi, Mann Whitney U, Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerinin yapay zekâ okuryazarlığı ile mesleki öz-yeterlilik düzeyleri arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ($p=.336$)

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ Okuryazarlığı, Öğretmen Öz Yeterlilikleri

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Fiziksel Aktiviteye Katılımı ve Ekran Kullanımına İlişkin Ebeveyn Görüşleri

Eda Güldür ^{1,*} & Özkan Sapsağlam ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Maltepe Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Yıldız Teknik Üniversitesi

edaguldur91@gmail.com

Özet

Fiziksel aktivite, bireylerin sağlıklı kalmaları ve aktif bir yaşam tarzı geliştirmeleri açısından önem taşımaktadır. Özellikle erken çocukluk döneminde kazanılan fiziksel aktivite alışkanlıkları, çocukların gelişimini desteklemekte ve yaşam boyu fiziksel aktivite alışkanlığının temelini oluşturmaktadır. Günümüzde çocuklar, çeşitli nedenlerle hareketsiz bir yaşam tarzına yönelmektedir. Bu durumun en belirgin nedenlerinden biri, ekran başında geçirilen sürenin artmasıdır. Gelişen teknolojiyle birlikte bilgisayar, tablet ve telefon gibi dijital cihazların kullanımının yaygınlaşması, çocukların fiziksel etkinliklere katılımını azaltmakta ve hareketsiz yaşam tarzını benimsemelerine yol açmaktadır. Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönem çocuklarının ekran kullanımı ve fiziksel aktiviteye katılımına ilişkin ebeveyn görüşlerini incelemektir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni ile yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu, 3-6 yaş aralığında çocuğu olan 30 ebeveyn oluşturmaktadır. Çalışma grubu, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme ile belirlenmiştir. Veriler, çalışmanın amacına yönelik hazırlanan açık uçlu ve kapalı uçlu sorulardan oluşan anket formu kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre çocuklar, fiziksel olarak aktif olabilecekleri zamanı ekran karşısında çizgi film ve video izleme, eğitsel içeriklere erişme, müzik dinleme ve oyun oynama gibi etkinliklerle geçirmektedir. Bulgular, çoğu çocuğun günlük ekran süresinin fiziksel aktivitelere ayırdıkları zamandan daha fazla olduğunu göstermiştir. Çoğu ebeveyn ekran kullanımının çocukların gelişimini olumsuz etkilediğini, fiziksel aktivitenin ise gelişimlerine olumlu katkı sağladığını belirtmiştir. Ebeveynlerin çocuklarının ekran kullanımını sınırlamak ve fiziksel aktiviteye katılımlarını artırmak amacıyla çeşitli tutum ve stratejiler benimsedikleri görülmüştür. Araştırma sonuçları doğrultusunda bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi dönem, okul öncesi çocuklar, ekran kullanımı, fiziksel aktivite, ebeveyn görüşü

Erken Çocuklukta Matematiksel Odaklanma Eğilimlerinin Teknoloji Destekli Programla Geliştirilmesi

Feyza Aydın Bölükbaş^{1,*}, Seray Demir², Hüseyin Buğra Demirtaş¹ & Yunus Emre Topal¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Aksaray Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

fezyaaydin@aksaray.edu.tr

Özet

Erken çocukluk dönemi, bireylerin matematiksel becerilerinin temellerinin atıldığı ve gelecekteki akademik başarılarını etkileyen kritik bir süreçtir. Çocuklar doğuştan getirdikleri sayısallık, sıralama ve basit aritmetik becerilerle çevrelerine yönelirler. Bu becerilerin gelişiminde çevresel uyarıcılar ve yetişkin desteği belirleyicidir. Özellikle sayısallığa kendiliğinden odaklanma (SFON) ve nicel ilişkilere kendiliğinden odaklanma (SFOR), çocukların matematiksel gelişiminin temel bileşenleridir. Günlük yaşamda matematiksel durumları fark eden çocuklar, kendi kendine daha fazla pratik yapma olanağı bulmaktadır.

SFON ve SFOR eğilimlerine yönelik çeşitli çalışmalar bulunmasına rağmen, özellikle okul dışı öğrenme ortamlarında bu eğilimleri destekleyen araştırmalar oldukça sınırlıdır. Bu nedenle, teknoloji destekli programların okul dışı öğrenme ortamı bağlamında geliştirilmesi ve aile katılımının da sürece dâhil edilmesi önemli görülmektedir. Bu kapsamda ebeveynlerin sürece aktif olarak katılmaları, SFON ve SFOR eğilimlerinin bütüncül biçimde desteklenmesine katkı sağlamaktadır.

Bu araştırmanın amacı, Erken Çocukluk Teknoloji Destekli Sayı Odaklanma Programı'nın, okul öncesi çocukların matematiksel düşünme ve problem çözme eğilimleri üzerindeki etkisini ortaya koymak ve sürece ilişkin ebeveyn görüşlerini incelemektir.

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması ile yürütülmüştür. Program, altı hafta boyunca haftada iki kez uygulanan etkinliklerden oluşmuş ve bilim merkezi ortamında gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmanın çalışma grubunu, 5-6 yaş aralığında bulunan 20 çocuk ve onların ebeveynleri oluşturmaktadır. Veriler üç aşamada toplanmıştır: etkinlik öncesi değerlendirmeler, süreç değerlendirmeleri ve etkinlik sonrası değerlendirmeler. Veri toplama araçları arasında çocuk görüşme formları, ebeveyn görüşme formları ve araştırmacı günlükleri yer almıştır. Veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir. Çocuklar başlangıçta daha çok balon ve oyuncak gibi sınırlı nesnelere sayma eğilimi gösterirken, süreç sonunda park, mutfak eşyaları ve tabelalar gibi farklı bağlamlarda sayıları fark etmeye başlamışlardır. Örneğin, "Bahçedeki taşları saydım." (Ç5) ifadesi başlangıç düzeyini yansıtırken, son görüşmede "Arabaların üstündeki rakamları okudum." (Ç9) ve "Tabelalarda 10, 15 gördüm." (Ç7) gibi ifadeler sayı farkındalığının farklı bağlamlara taşındığını göstermiştir. SFOR açısından çocuklar önceleri yalnızca az-çok karşılaştırmaları yaparken ("Benim tabağım daha az." Ç5), süreç sonunda daha karmaşık ilişkiler kurabilmişlerdir ("Mavi en uzun, yeşil en kısa." Ç6; "4, 2'den daha fazla." Ç6). Ayrıca, nesnelere renk ve şekil özelliklerine göre gruplama eğilimleri artmış, "Oyuncakları renklerine göre ayırıyorum." (Ç4) ifadesi başlangıcı yansıtırken, "Arabaları ayrı, bebekleri ayrı koyuyorum." (Ç7) ifadesi daha gelişmiş gruplama örneği sunmuştur. Problem çözme süreçlerinde çocukların paylaşma, sırayla oynama ve alternatif çözüm üretme stratejileri daha sık görülmüştür. Örneğin, "Olmazsa başka yolu denerim." (Ç3), "Başka

top alamıyorsak paylaşıyoruz.” (Ç6) ve “Olmazsa farklı oyuncakla denerim.” (Ç12) gibi ifadeler, çocukların problem durumlarına karşı daha esnek ve yaratıcı çözümler geliştirdiklerini göstermektedir. Ebeveynler, çocukların matematiğe ilgilerinin ve özgüvenlerinin arttığını ifade etmiş; araştırmacı günlüklerinde de bu ilerlemenin süreç boyunca giderek güçlendiği gözlenmiştir.

Elde edilen bulgular, teknoloji destekli programın çocukların SFON ve SFOR eğilimlerini güçlendirdiğini göstermektedir. Çalışma, erken matematik eğitiminde okul dışı öğrenme ortamlarının ve aile katılımının önemini ortaya koyarak, çocukların matematiği günlük yaşamın anlamlı bir parçası olarak deneyimlemelerine katkı sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: erken matematik, SFON, SFOR, matematiksel odaklanma, teknoloji destekli öğrenme

Erken Matematik Eğitiminde Öğretmenlerin Teknoloji Kullanımının İncelenmesi

Kadriye Selin Budak ^{1,*} & Feyza Aydın Bölükbaş ²

¹ Çocuk Gelişimi Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Aksaray Üniversitesi

selin.budak@bilecik.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin matematik öğretiminde dijital araç kullanımına ilişkin görüşlerini belirlemek ve mevcut uygulamaların güncel dijital entegrasyona ne ölçüde uygun olduğunu ortaya koymaktır. Günümüzde eğitimde dijitalleşme, erken çocukluk döneminde öğrenme süreçlerini desteklemede önemli bir potansiyel sunmaktadır (Björklund vd. 2020; Schmidt ve Tang, 2021). Ancak öğretmenlerin uygulamaya yönelik deneyimlerinin ve karşılaştıkları güçlüklerin sistematik biçimde incelenmesi gerekmektedir.

Araştırma, betimsel tarama modeliyle yürütülmektedir. Veri toplama sürecinde araştırmacılar tarafından geliştirilen “Erken Matematik Eğitiminde Dijital Araçların Kullanımına İlişkin Anket” kullanılmıştır. Anket, okul öncesi öğretmenlerinin dijital araçları kullanım sıklıklarının, tercih ettikleri araç türlerini, kullanım amaçlarını, erişim durumlarını ve karşılaştıkları güçlükleri incelemektedir. Form için 4 alan uzmanından görüş alınmıştır. Çalışma grubu farklı illerde görev yapan okul öncesi öğretmenlerinden oluşmaktadır. Ön bulgu aşamasında 38 öğretmen katılmıştır. Katılımcıların %94’ü kadındır. Mesleki deneyim süreleri 1–20 yıl arasında değişmekte olup, çoğunluk 5–10 yıl arası deneyime sahiptir. Katılımcıların %66’sı lisans, %16’sı yüksek lisans mezunudur. Veriler Google Form aracılığıyla çevrim içi toplanmakta ve betimsel istatistiklerle (frekans, yüzde) analiz edilmektedir. Özet gönderiminde ön bulgulara yer verilmiştir. Katılımcıların %52’si kurumlarında dijital araçlara erişim imkânı bulunduğunu belirtmiştir. Ancak %20’si araçların yetersiz ve paylaşımlı olduğunu, %13’ü teknik altyapı ve internet sorunları yaşadığını, %17’si ise hiç erişim imkânı olmadığını ifade etmiştir.

Öğretmenlerin dijital araçlara ilişkin bakış açıları incelendiğinde, katılımcıların çoğunluğunun olumlu bir tutum sergilediği görülmektedir (%89). Daha küçük bir grup ne olumlu ne olumsuz görüş bildirmiştir (%9). Olumsuz bakış açısına sahip öğretmenlerin oranı ise düşük düzeydedir.

Elde edilen ön bulgular, matematik eğitiminde dijital araçların kullanım sıklığının öğretmenler arasında farklılaştığını göstermektedir. Çoğunluk, dijital araçları “haftada birkaç kez” kullandığını belirtmiştir (%65). Bununla birlikte “her gün” kullanan öğretmenler de bulunmakta (%31), ancak düzenli kullanım oranının görece daha düşük olduğu dikkat çekmektedir. Bazı öğretmenler ise dijital araçları hiç kullanmadığını ifade etmiştir.

Dijital araç kullanımında karşılaşılan en büyük güçlüklerin başında altyapı ve donanım eksikliği (akıllı tahta, tablet, bilgisayar yetersizliği) gelmektedir; katılımcıların %80’inden fazlası bu sorunu belirtmiştir. Bunu sırasıyla internet erişimi/bağlantı sorunları (%75), yönetici/kurum desteği eksikliği (%40) ve yaşa uygun dijital içerik bulamama (%35) izlemektedir.

Bu çalışmanın ön bulguları, okul öncesi öğretmenlerinin matematik eğitiminde dijital araçlara olumlu baktıklarını

ancak kullanımlarının sistematikten çok fırsat odaklı olduğunu göstermektedir. En önemli engeller altyapı, zaman ve içerik eksikliğidir. Öğretmenlerin kendilerini kısmen yeterli görmeleri, hizmet içi eğitim ihtiyacını ortaya koymaktadır. Sonuçlar, dijital araçların etkili kullanımı için teknik altyapının güçlendirilmesi, öğretmenlere yönelik uygulamalı eğitimlerin artırılması ve erken yaş gruplarına uygun içeriklerin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Veri toplama süreci sürmekte olup, geniş örnekleme daha kapsamlı sonuçlar elde edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitimi, erken matematik eğitimi, teknoloji entegrasyonu

The Effects of Background TV on Children's Executive Function Skills

Ayşegül Metindoğan¹, Hüsna Hümeýra Sağıroğlu^{2,*}, Beyza Ayaz Kılıç¹ & Betül Sarı³

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Boğaziçi Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Medeniyet Üniversitesi

³ Okul Öncesi Öğretmenliği Sinop Üniversitesi

husnahumeyrasagiroglu@gmail.com

Özet

This experimental study aims to explore how exposure to background television influences children's executive function skills, aiming to contribute empirical insight into this underexamined dimension of media impact. The study sample consisted of 52 kindergarten-aged children enrolled in public schools in İstanbul, who were randomly assigned to one of three conditions: an adult-directed background television exposure group, a child-directed background television exposure group, or a control group. In the control group, the tasks were given to the children without the background TV effect. In the experimental groups, the tasks were given to the children with either the adult or child-directed background TV. All the participants received the DCCS tasks with the exact instructions. Given the relatively small sample size and the non-parametric nature of the data, the Kruskal-Wallis H test was employed to examine group differences. The results of the Kruskal-Wallis Test revealed that both the DCCS color score ($H(2)=2.467$; $p=.291>.050$), shape score ($H(2)=3.754$; $p=.153>.050$), and border score ($H(2)=1.913$; $p=.384>.050$) do not show any significant difference. In addition to accuracy, the time participants spent on the tasks was also analyzed, revealing that while there was no significant difference between groups in the completion time of the border version of the DCCS task ($H(2)=0.507$, $p=.776>.050$), a statistically significant difference emerged in the time spent on the standard version of the task ($H=6.357$, $p=.042.05$). The findings suggest that child-directed background TV, while not affecting accuracy, may still slow down cognitive processing.

Anahtar Kelimeler: executive function, background TV, effects of TV, television, media, early childhood

0–6 Yaş Çocuğu Olan Ailelerin ChatGPT Kullanım Deneyimleri: Fenomenolojik Bir Araştırma

Betül Çebi

Çocuk Gelişimi Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
betulcebi2367@gmail.com

Özet

Yapay zekâ tabanlı sohbet araçları, gündelik yaşamın farklı alanlarında giderek daha görünür hale gelmektedir. Özellikle ChatGPT gibi sistemler, bilgiye hızlı erişim, günlük işlerin kolaylaştırılması ve kişisel destek sağlama açısından ebeveynler için yeni fırsatlar sunmaktadır (Entenberg vd., 2023). Ancak bu araçların ebeveynler tarafından hangi amaçlarla kullanıldığı, ebeveynlik rollerini nasıl şekillendirdiği ve aile içi etkileşimlere nasıl yansıdığı yeterince bilinmemektedir. Literatürde ebeveynlerin dijital teknolojilerle ilişkilerini ele alan araştırmalar bulunmasına karşın (Benedetto & Ingrassia, 2020; Shin & Li, 2017), ebeveynlerin ChatGPT kullanımına ilişkin deneyimlerini ve algılarını doğrudan inceleyen çalışmalar sınırlıdır. Ayrıca sosyo-kültürel bağlamın ebeveynlerin yapay zekâ deneyimlerini farklılaştırabileceği düşünülmektedir (Campo-Ruiz, 2025; Kim & Lee, 2023). Bu nedenle ebeveynlerin ChatGPT kullanımıyla ilgili deneyimlerinin, algılarının ve aile içi iletişime yansımalarının incelenmesi önemlidir. Bu bağlamda araştırmanın asıl amacı, 0–6 yaş arasında çocuğu bulunan ebeveynlerin ChatGPT kullanımıyla ilgili deneyimlerini, algılarını ve aile içi etkileşimlere yansımalarını anlamaktır.

Araştırma Soruları:

- Ebeveynler ChatGPT'yi hangi amaçlarla ve nasıl kullanmaktadır?
- Bu kullanım ebeveynlik rollerini ve aile-çocuk iletişimini nasıl şekillendirmektedir?
- ChatGPT kullanımına ilişkin algılanan yarar ve kaygılar nelerdir?
- Sosyo-kültürel bağlam ebeveynlerin deneyimlerini nasıl farklılaştırmaktadır?

Araştırma, nitel ve fenomenolojik desenle yürütülecektir. Çalışma grubunu, maksimum çeşitlilik örneklemesiyle seçilecek 18 ebeveyn oluşturacaktır. Katılımcıların dağılımı şu şekildedir: 6 ebeveynin 0–2 yaş, 6 ebeveynin 2–4 yaş, 6 ebeveynin ise 4–6 yaş aralığında çocuğu bulunmaktadır. Katılımcılar farklı sosyo-ekonomik düzeylerden seçilecektir. Veri toplama sürecinde yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılacak, ayrıca 9 ebeveyninden 7 gün süreyle kısa çevrim içi günlük verileri (EMA-lite) elde edilecektir. Analiz aşamasında Braun ve Clarke'ın (2006) tematik analiz yaklaşımı izlenecek, görüşme ve günlük verileri bütüncül olarak değerlendirilerek temalar oluşturulacaktır. Veriler toplanma aşamasındadır.

Anahtar Kelimeler: ChatGPT, ebeveynlik, 0–6 yaş, fenomenoloji

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yapay Zekâ Okuryazarlık Düzeyleri ile Mesleki Öz Yeterlilikleri Arasındaki İlişki

Işıl Taş

Okul Öncesi Öğretmenliği Biruni Üniversitesi
itas@biruni.edu.tr

Özet

Yapay zekâ teknolojilerinin öğretmenlerin mesleki yeterlilik algıları üzerindeki etkisi, eğitim sürecinin kalitesini doğrudan etkileyebilir. Araştırmalar öğretmenlerin yapay zekâ okuryazarlık düzeylerinin; öğrencilerin öğrenmeleri ve teknolojinin eğitim sürecine entegrasyonunu desteklediğine ve öğretmenin mesleki gelişimi ile ilişkili olduğuna işaret etmektedir. Bu çalışmada temel olarak okul öncesi öğretmenlerinin yapay zekâ okuryazarlık düzeyleri ile mesleki öz yeterlilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır. Araştırmanın örneklemini 2024–2025 eğitim-öğretim yılı içerisinde Türkiye'nin farklı illerinde görev yapan ve %90,9'u kadın olan toplam 286 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş dağılımı ağırlıklı olarak 30–39 (%39,5) ve 40–49 (%30,4) aralıklarında yoğunlaşmakta ve en çok görev yaptığı iller arasında Adana (%25,9), İstanbul (%21,3) ve Kırşehir (%15,7) yer almaktadır. Araştırmada; Demografik Bilgi Formu, Yapay Zekâ Okuryazarlığı Ölçeği ve Okul Öncesi Öğretmenleri Mesleki Öz Yeterlilik Ölçeği olmak üzere üç farklı araç kullanılmıştır. Elde edilen veriler istatistik paket programına aktarılmıştır. Verilerin analizinde T-testi, tek yönlü varyans analizi, Spearman korelasyon analizi, Mann Whitney U, Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerinin yapay zekâ okuryazarlığı ile mesleki öz-yeterlilik düzeyleri arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ($p=.336$, p

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ Okuryazarlığı, Öğretmen Öz Yeterlilikleri

Okul Öncesinde Teknoloji Destekli Etkinliklerin Katılım, Dil Gelişimi ve Problem Çözme Becerilerine Etkisi

Muhammed Muzaffer Özhan ^{1,*}, Ümmühan Ormancı ², Mustafa Kaya ³ & Aleyna Simge Çalık ⁴

¹ Department of Child Development Uludağ University

² Fen Bilgisi Öğretmenliği Bursa Uludağ Üniversitesi

³ Okul Öncesi Öğretmenliği Bursa Uludağ Üniversitesi

⁴ Özel Eğitim Öğretmenliği Bursa Uludağ Üniversitesi

muzafferozhan73@gmail.com

Özet

Erken çocukluk döneminde teknoloji destekli öğrenme ortamlarının çocukların bilişsel, sosyal ve dil gelişimlerine katkısı son yıllarda giderek artan bir ilgiyle ele alınmaktadır. Bu araştırmanın temel amacı, okul öncesi eğitimde teknoloji tabanlı etkinliklerin çocukların katılım düzeylerine, dil gelişimlerine ve problem çözme becerilerine olan etkilerini incelemek ve bu uygulamaların öğretmenler açısından uygulanabilirliğini değerlendirmektir. Araştırma, iki aşamalı karşılaştırmalı ön-son tasarım (AB deseni) çerçevesinde planlanmıştır. İlk aşamada (A dönemi) 4–5 hafta boyunca belirlenen öğrenme kazanımları geleneksel öğretim yöntemleri ile yürütülmüş, ikinci aşamada (B dönemi) ise aynı kazanımlar MakeyMakey, Artırılmış Gerçeklik uygulamaları (MyWebAR, Eyejack), Leap Motion ve PictoBlox gibi yenilikçi teknolojilerin entegrasyonu ile 4–5 hafta süreyle uygulanmıştır. Haftada iki defa gerçekleştirilen oturumlar yaklaşık 40–45 dakika sürmüş ve ısınma etkinliği, fen-doğa veya deney uygulamaları, dil ve iletişim destekleyici çalışmalar ile yansıtma aşamalarından oluşmuştur.

Veri toplama sürecinde çocukların katılım ve görevde kalma düzeyleri araştırmacılar tarafından geliştirilen yapılandırılmış gözlem formu aracılığıyla 10 saniyelik aralıklarla kaydedilmiştir. Dil gelişimi, dakikadaki işlevsel iletişim girişimlerinin sayımı ve hedef kelime hazinesi listesi üzerinden yapılan ön-son değerlendirmelerle ölçülmüştür. Problem çözme becerileri ise yapılandırılmış görevlerde “döngüyü tamamladı, deneme yaptı veya yardımla gerçekleştirdi” gibi kategoriler kullanılarak puanlanmıştır. Ek olarak, öğretmenlerden uygulamanın hazırlanma süresi, zorluk düzeyi, teknik sorunlar ve öğrenme ortamına katkısı gibi boyutlarda bilgi almak üzere 5’li Likert tipi anketler uygulanmış, ayrıca yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla uygulamaların güçlü ve sınırlı yönlerine dair nitel veriler toplanmıştır.

Elde edilen nicel veriler, ön-test ve son-test karşılaştırmaları için eşleştirilmiş t-testi veya verilerin dağılımına göre Wilcoxon işaretli sıralar testi ile analiz edilecek, elde edilen farkların etki büyüklükleri Cohen’s d katsayısı ile hesaplanacaktır. Nitel veriler ise tematik analiz yöntemiyle çözümlenerek öğretmen görüşlerinden ortaya çıkan kategoriler (uygulanabilirlik, çocukların motivasyonu, teknik zorluklar, pedagojik katkılar) sistematik biçimde raporlanacaktır. Araştırmadan elde edilecek bulguların, okul öncesinde teknoloji tabanlı uygulamaların çocukların öğrenme süreçlerini destekleme potansiyelini ortaya koyması, kapsayıcı eğitim uygulamaları için somut öneriler sunması ve öğretmenlerin teknoloji entegrasyonuna ilişkin deneyimlerini görünür kılmaları açısından önemli katkılar sağlayacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, Teknoloji entegrasyonu, Dil gelişimi ve problem çözme becerileri

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Teknolojik Pedagojik Alan Bilgileri ile Teknoloji Öz Yeterlikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Ayşe Ayçiçek Akıllı ^{1,*} & Raziye Günay Bilaloğlu ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Çukurova Üniversitesi

² Temel Eğitim Okul Öncesi Eğitimi Çukurova Üniversitesi

ayse.aycicek@hotmail.com

Özet

Günümüzde teknoloji, çocukların yaş ve gelişimleri göz önünde bulundurularak, zengin içerikli bir materyal olarak eğitimde kullanılabilir. Bu çalışma, okul öncesi öğretmenlerinin teknolojik pedagojik alan bilgisi (TPAB) ile teknoloji öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlamaktadır. Teknolojik cihazlarla sürekli etkileşim halinde olan günümüz çocukları için, öğretmenlerin bu teknolojileri eğitimde etkili bir şekilde kullanabilme becerileri büyük önem taşımaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin teknolojiyi eğitimde doğru kullanımı, eğitim sürecinin kalitesini ve verimliliğini artırabilmektedir.

Bu araştırma, 2023-2024 eğitim öğretim yılında Bursa'da çalışan 285 okul öncesi öğretmeni üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma ilişkisel tarama modelinde desenlenmiş olup Kişisel Bilgiler Formu, Hizmet İçi Okul Öncesi Öğretmenlerinin Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi (TPAB) Ölçeği ve Eğitimde Teknoloji Kullanımı Öz yeterlik Ölçeği (ETKÖ) aracılığıyla veriler elde edilmiştir. Araştırmanın bulguları, okul öncesi öğretmenlerinin TPAB'nin öğretmenlerin teknoloji kullanım özyeterliliklerini %28 oranında yordadığını ve istatistiksel olarak aralarında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmanın sonuçları öğretmenlerin teknolojiye olan yaklaşımlarının ve bu teknolojileri eğitim süreçlerine entegre etme yeteneklerinin, öz yeterlik düzeylerini artırdığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Teknolojik pedagojik alan bilgisi, öz yeterlik, teknolojik öz yeterlik, okul öncesi eğitimi, teknoloji.

Okul Öncesi Eğitimde Yapay Zekâ Platformları ve Uygulamalar

Ömer Uysal ^{1,*}, Hilal Ekmekçi ¹, Enes Memişoğlu ¹ & Merziye Ale ¹

¹ Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Bursa Uludağ Üniversitesi
omeruysal@uludag.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı, okulöncesi öğretmenlerinin yapay zekâ (YZ) teknolojileri konusunda farkındalıklarını artırmak ve YZ tabanlı platformların eğitim ortamlarında nasıl kullanılabileceğini örnek uygulamalarla tanıtmaktır. Özellikle okulöncesi öğretmenlerinin dijital okuryazarlık becerilerini desteklemek ve YZ'nin pedagojik kullanımına yönelik pratik öneriler sunmak hedeflenmektedir.

Araştırma nitel yöntem yaklaşımıyla yürütülmüş ve doküman incelemesi tekniği kullanılmaktadır. İnternet ve basılı kaynaklardan Chatgpt, Scratch, mblok, Kahoot, Google Teachable Machine, Matific, Osmo Genius vb. okulöncesi eğitimde YZ platformları, platformların kullanımı ve platformlarda örnek uygulamalara yönelik bilgi ve belgeler incelenmektedir.

Yapay zekâ tabanlı platformların okulöncesinde özellikle dil gelişimi, matematiksel düşünme, problem çözme ve yaratıcılık alanlarında etkin biçimde kullanılabildiği görülmektedir. ChatGPT ve benzeri metin tabanlı araçların, öğretmenlere hikâye oluşturma, etkinlik planlama ve çocuklara uygun içerik üretme konularında kolaylık sağladığı söylenebilir. Scratch ve mBlock gibi blok tabanlı kodlama araçlarının, çocukların algoritmik düşünme becerilerini desteklediği ve oyun temelli öğrenmeye katkı sunduğu ifade edilebilir. Google Teachable Machine gibi uygulamaların, çocukların nesne tanıma ve sınıflandırma etkinlikleri yoluyla çevreyi keşfetmelerini desteklediği belirtilebilir. Kahoot ve Matific gibi oyunlaştırılmış YZ destekli uygulamaların, çocukların dikkat sürelerini artırdığı ve öğrenme sürecine motivasyon kattığı bildirilebilir.

Sonuç:

- Belirtilen YZ tabanlı platformların okulöncesi eğitimde kullanımının öğretim sürecine yenilikçi ve etkileşimli bir boyut kattığı sonucuna ulaşılmaktadır.
- YZ tabanlı platformlar, öğretmenlerin etkinlik tasarlama sürecinde önemli bir destek sunmakta ve çocukların öğrenme deneyimlerini zenginleştirmektedir.
- Bununla birlikte, etkili bir entegrasyon için eğitim programlarının geliştirilmesi, etik ve güvenlik boyutlarının gözetilmesi gerekmektedir.
- Erken çocukluk eğitiminde YZ'nin pedagojik ilkelerle uyumlu biçimde kullanılması hem çocukların dijital okuryazarlığını güçlendirmekte hem de geleceğin öğrenme ortamları için sağlam bir temel oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, yapay zekâ, yapay zekâ platformları, örnek uygulamalar

Erken Duygu Düzenleme  leği'nin Geçerlik Güvenirlik alışması'nın Pilot Araştırması

Beyza Hamamcı ^{1,*} & Canan Peker ²

¹ Okul  ncesi  ğretmenliği İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa

² Okul  ncesi  ğretmenliği Orta Doğu Teknik  niversitesi

beyza.hamamci@iuc.edu.tr

 zet

Ortam ve amaç bağlamında duygusal tepkilerin zamanlanmasıyla yoğunluğunun düzenlenmesi duygu düzenleme becerilerini gösterir (Blair & Ku, 2022; Thompson, 1994). Süreçte, ocuklar farklı duygu düzenleme stratejileri kullanırlar (Eisenberg & Sulik, 2012; Thompson, 1994). Dolayısıyla, stratejiler, düzenleme becerilerinin değerlendirilmesinde önemlidir. Ülkemizde ocukların duygu düzenlemesi; genel duygu düzenleme (Batum & Yağmurlu, 2007), negatif duygu ile başa ıkma (Yağmurlu & Altan, 2010), duygu sosyalleştirme (Gölcük, 2020) becerileriyle değerlendirilmektedir. Uluslararası alanyazında ise stratejiler yeni araştırılmaktadır (Perry & Dollar, 2021). Bu bağlamda, araştırma çocukların duygu düzenleme stratejilerini değerlendiren ölçeğin Türkiye'ye uyarlama çalışması öncesinde pilot uygulamalarının testini amaçlamaktadır.

Veriler erken çocukluk döneminde çocuğu bulunan 80 ebeveynden toplanmıştır. Çocukların yaş ortalaması 59.70 aydır, %50'si kızıdır, %41'i tek çocuktur, % 45 iki yıldır bir okul öncesi kurumundadır. Demografik form, Erken Duygu Düzenleme  leği ve Duygu Düzenleme Kontrol Listesi kullanılmıştır. Erken Duygu Düzenleme  leği (Perry & Dollar, 2021), ebeveyn bildirimini ile çocukların 12 durumda öfke, korku, üzüntü, heyecan duyguları ile baş etme stratejilerini, dikkati başka yöne çevirme, bilinçli farkındalık, sözel yardım arama, fiziksel yardım arama, kaçınma, sözel dışavurum, fiziksel dışavurum ve kendini yatıştırma alt boyutlarıyla değerlendirilmektedir. Genel olumsuz tepkiselliği ölçen bölümde bulunmaktadır. Güvenirlik katsayıları .75 ile .95 arasındadır. Ölçeğin Türkçe formu iki alan uzmanıyla oluşturulmuştur. Duygu Düzenleme Kontrol Listesi (Shields & Cicchetti, 1997; Batum & Yağmurlu, 2007), ocukların duygu düzenleme becerilerini duygu düzenleme ve duygusal olumsuzluk alt boyutlarıyla  ler. Güvenirlik katsayıları .74 ile .84 arasındadır.

Güvenirlik katsayıları alt boyutlarda .63 ile .94 aralığında, ölçeğin tamamında ise .93 bulunmuştur. Kriter geçerliği için Duygu Düzenleme Kontrol Listesi'yle ilişkisine bakıldığında; duygu düzenleme becerileri olumsuz tepkisellik ($r=.46$), bilinçli farkındalık ($r=.54$), dikkati başka yöne çevirme ($r=.46$), sözel yardım arama ($r=.63$), fiziksel yardım arama ($r=.28$), kendini yatıştırma stratejileriyle ($r=-.22$) ilişkilidir. Duygusal olumsuzluk, sözel ($r=.49$) ve fiziksel dışavurum ($r=.50$) stratejileriyle ilişkilidir.

Anahtar Kelimeler: Duygu düzenleme, erken çocukluk dönemi, duygu düzenleme stratejileri

Icf Temelli İletişim Tarama Ölçeği: Okul Öncesi Dönem Çocuklar İçin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Esma Nur Yelek Çatal^{1,*}, Tuğçe Karahan Tığrak², Kubra Atalay Kabasakal³ & Maviş Emel Kulak Kayıkcı²

¹ Dil ve Konuşma Terapisi Anadolu Üniversitesi

² Dil ve Konuşma Terapisi Hacettepe Üniversitesi

³ Eğitim Bilimleri Hacettepe Üniversitesi

esmanuryelek@gmail.com

Özet

Dil ve konuşma bozuklukları, çocukluk çağında sık görülen gelişimsel problemlerdendir. Özellikle, okul öncesi dönemde bu bozuklukların erken fark edilmesi ve müdahale edilmesi, çocuğun uzun vadeli gelişimi açısından kritik rol oynamaktadır. Bu bağlamda, İşlevsellik, Yetiyitimi ve Sağlığın Uluslararası Sınıflandırması, dil ve iletişim güçlüklerini çevresel ve bireysel faktörlerle birlikte değerlendiren bütüncül bir çerçeve sunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, İşlevsellik, Yetiyitimi ve Sağlığın Uluslararası Sınıflandırması'nı temel alan ebeveyn görüşüne dayalı bir tarama ölçeği geliştirmektir.

Çalışmada, İşlevsellik, Yetiyitimi ve Sağlığın Uluslararası Sınıflandırması'nda yer alan kodlar ayrıntılı olarak incelenmiştir. Araştırmacılar tarafından belirlenen 54 ikinci düzey kod, dört uzman tarafından değerlendirilmiştir. Yapılan içerik analizi ve üst düzey kodların incelenmesi sonucunda, 26 kod temel alınarak 46 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Beş uzmanın görüşleri doğrultusunda, üç madde çıkarılmış ve kapsam geçerlik indeksi 0,88 olarak hesaplanmıştır. Pilot uygulama sonrasında iki madde daha çıkarılarak ölçek 41 maddeye indirilmiştir. Ölçek, 105 dil ve/veya konuşma bozukluğu olan çocuk ile 105 tipik gelişim gösteren çocuğun ebeveynlerine uygulanmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda, ölçeğin dört alt faktör (dil becerileri, iletişim, konuşma anlaşılabilirliği ve dikkat) ve 23 maddeden oluşan nihai formu elde edilmiştir. Bilinen grup geçerliğinde dikkat dışındaki alt faktörler gruplar arasında anlamlı fark göstermiştir. Ölçüt geçerliği FOCUS-34-TR ile negatif yönde anlamlı korelasyonlar göstermiş (-0,282 ile -0,717); alt ölçeklerin güvenirligi ise 0,730 ile 0,933 arasında bulunmuştur. Bilinen grup geçerliği analizinde "dikkat" dışındaki alt faktörlerin gruplar arasında anlamlı fark yarattığını göstermiştir. FOCUS-34-TR'nin alt ölçekleri ile ölçüt geçerliği incelendiğinde -0,282 ile -0,717 değerleri arasında negatif korelasyon gösterdiği tespit edilmiştir. Ölçek alt faktörlerinin güvenirlilik düzeyleri 0,730-0,933 arasında değişmiştir. Bulgular, geliştirilen ölçeğin erken çocukluk döneminde iletişim becerilerini değerlendirmek üzere geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu göstermektedir. Gelecekte, bu ölçeğin kullanılabilmesi için tarama programlarının oluşturulması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, dil ve konuşma bozukluğu, geçerlik ve güvenirlilik

Matematiksel Becerilerde Paydaş Yaklaşımları: Değerlendirme Süreçlerine Fenomenolojik Bir Bakış

Şeyma Atıcı ^{1,*} & Berrin Akman ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Hacettepe Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı Hacettepe Üniversitesi

seymaatici@hacettepe.edu.tr

Özet

Erken dönem matematik eğitiminin etkisini anlamaya yönelik çabalar, değerlendirme süreçlerine ve bu süreçlerde yer alan yetişkinlerin deneyimlerinin incelenmesine odaklanmıştır. Gözlem temelli araçlar, öğretmenlere çocukların gelişimini izleme ve matematik öğrenmelerini destekleme imkânı sunarken; ebeveynlerin bu sürece nasıl katkı sundukları da değerlendirilmelidir. Son yıllarda sıklıkla vurgulanan ev temelli matematik uygulamaları ve okul-ev etkileşimini destekleyen yetişkin diyalogları bu bağlamda önem kazanmaktadır. Bu doğrultuda, okul öncesi öğretmenlerinin ve ebeveynlerin erken matematiksel becerilerin değerlendirilmesine ilişkin deneyimlerinin derinlemesine incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Öğretmenlerin belirlenmesinde kartopu örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Ankara ilinde dört farklı bölgede görev yapmakta olan sekiz okul öncesi öğretmenine ulaşılmış ve bu öğretmenlerin her birinin rastgele belirlediği iki ebeveyn olmak üzere toplam 16 ebeveyn sürece dâhil edilmiştir. Katılımcıların deneyimlerine odaklanan bu fenomenolojik araştırmadan elde edilen veriler, MAXQDA Plus 24 yazılımı kullanılarak tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Veriler; “matematiksel öğrenmenin göstergeleri”, “matematiksel bilginin transferi” ve “matematiksel becerilerin değerlendirilmesi” olmak üzere üç ana tema altında sunulmuştur. Ebeveynler, sıklıkla çocukların matematiksel öğrenmelerine yönelik deneyimlerinden bahsetmiştir. Özellikle matematiğin günlük yaşamda nasıl kullanıldığına ilişkin çocuklarıyla yaşadıkları deneyimleri paylaşmış ve soru-cevap diyalogları yoluyla çocuklarının matematiksel bilgisini gözlemlediklerini ifade etmiştir. Öğretmenler ise, matematiksel bilginin farklı etkinlikler ve ortamlar arasında transfer edilerek öğrenmenin kalıcı hâle getirilmesi üzerinde durmuştur. Değerlendirme aşamasında, öğretmenlerin çoğu gözlem, kontrol listesi ve kazanım-gösterge temelli gibi sürece odaklanan araçları kullanmayı tercih ettiğini belirtmiştir. Bununla birlikte, bazı öğretmenler ölçek ve test gibi sonuç odaklı değerlendirme yöntemlerine de başvurduklarını ifade etmiştir. Ebeveynler ise daha çok çocuğun matematiksel bilgiyi öğrenip öğrenmediğine odaklanan, soru-cevap niteliği taşıyan ve daha çok sonuca odaklanan değerlendirme biçimlerini vurgulamıştır. Sonuç olarak, katılımcıların verdikleri örneklerin genellikle sayı ve aritmetik işlem becerileri düzeyinde kaldığı görülmüştür. Ebeveynler, çocuklarının matematiksel becerileri edinmesinde daha çok sonuca odaklanırken; öğretmenler hem süreci hem de sonucu dikkate alan değerlendirme yöntemlerini dile getirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Erken matematik, değerlendirme süreçleri, öğretmen-ebeveyn deneyimleri, fenomenoloji

61-72 Aylık Çocuklar İçin Öz Bakım Becerileri Ölçeği Ebeveyn Formu Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Selin Yonca Ünsar ^{1,*} & Banu Özkan ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
syunsar@gmail.com

Özet

Bu araştırmada, 61-72 aylık çocukların özbakım becerilerini belirlemek amacıyla bir ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Kütahya ili merkezindeki anaokullarına devam eden 61-72 aylık çocukların ebeveynleri oluşturmaktadır (N=327). Verilerin toplanmasında kişisel bilgi formu ve araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Ölçek 5 li likert olup 38 maddeden oluşmaktadır. Yapı geçerliği için faktör analizi uygulanmış, güvenirlik içinse Cronbach Alfa testi uygulanmıştır. Bulgular incelendiğinde ölçeğin 6 alt boyuttan oluştuğu, toplam varyans değerinin %57,53 olduğu belirlenmiştir. Gerçekleştirilen güvenirlik analizi sonucunda ise, ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .93 olarak bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, öz bakım, ölçek geliştirme

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının 21. Yüzyıl Becerileri ile Öz Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişki

Hızır Dinler

Okul Öncesi Öğretmenliği Kilis 7 Aralık Üniversitesi
hizirdinler@kilis.edu.tr

Özet

Bu çalışma 4-6 yaş grubundaki okul öncesi eğitim gören 161 çocukta, 21. yüzyıl becerileri ile öz-düzenleme arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır. Okul öncesi dönemde, öz-düzenleme becerilerinin 21. yüzyıl becerilerinin gelişiminde %45'e varan açıklayıcı güce sahip olduğuna dair literatürdeki bulgular ve bilişsel esnekliğin yaratıcılıkla güçlü bağlantısı ışığında, günümüz çocuklarının beceri durumlarını anlamak amacıyla tasarlanmıştır. Veri toplama aracı olarak; demografik bilgi formu, 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği (3-4 yaş için: Simsar vd., 2022 [$\alpha=.94$]; 5-6 yaş için: Yalçın vd., 2020 [$\alpha=.97$]) ve McClelland vd. (2019) tarafından geliştirilen, Sezgin ve Demiriz (2015) tarafından Türkçe'ye uyarlanan BADO (Baş-Ayak-Dizler-Omuzlar - orijinal: HTKS-R) Ölçme aracı kullanılmıştır. 21.Yüzyıl becerileri ölçek formu, her bir çocuk için okul öncesi öğretmeni tarafından Bahar dönemi ortasında doldurulmuştur. 3-4 Yaş 21.yy Becerileri Ölçeği "Öğrenme ve Yenilik Becerileri" ile "Yaşam ve Kariyer Becerileri" alt boyutlarını kapsarken; 5-6 Yaş 21.yy Becerileri Ölçeği ise üç boyutlu (Öğrenme-Yenilik, Yaşam-Kariyer, Bilgi-Medya-Teknoloji) yapı sergilemektedir. BADO, Oregon Üniversitesi'nden (Gonzales & McClelland, 2021) gerekli izinler alınarak; sürece dair gönüllülük ve dilediği zaman bırakabileceğine dair katılımcıların ebeveyn bilgilendirme süreci ve onay süreci sonrasında, çocuklara öğretmeni tarafından nerede oyun oynamak istediği sorularak, alınan cevaba göre farklı konumlarda ve kamera kaydı eşliğinde uygulanmıştır. Veriler araştırmacı tarafından bir görsel analiz ve bir istatistik programı ile analiz edilmiştir. Bulgular ve çalışmanın detaylı analizleri 9. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi'nde sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: 21. yüzyıl becerileri, öz-düzenleme, yürütücü işlevler, okul öncesi dönem, erken çocukluk eğitimi

STEM Zihin Alışkanlıkları Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması

Özge Özcan^{1,*}, Ahmet Erol¹ & Asiye Ivrendi²

¹ Okul Öncesi Eğitimi Pamukkale Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü/Okul Öncesi Eğitim Pamukkale Üniversitesi

ozgeozcan21@gmail.com

Özet

STEM eğitimi, erken çocukluk dönemindeki çocukların STEM'e özgü düşünme yollarını, diğer bir ifadeyle zihin alışkanlıklarını desteklemektedir. Çocukların bu düşünme yollarını belirlemek erken STEM eğitiminin etkili bir şekilde planlanması ve uygulanması açısından öğretmenler için önemli bir gerekliliktir. Ancak, Türkiye bağlamında çocukların STEM zihin alışkanlıklarını geçerli ve güvenilir bir biçimde değerlendirmeye yönelik bir ölçme aracına rastlanılmamıştır. Bu çalışmanın amacı, Çocukların STEM Zihin Alışkanlıkları Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması ve ölçeğin psikometrik özelliklerinin incelenmesidir.

Tarama modelinin kullanıldığı bu çalışmanın katılımcıları, uygun örnekleme yoluyla seçilen 3-6 yaş arasındaki çocuklardan oluşmaktadır. Araştırmanın verileri, Çocuk ve Aile Bilgi Formu ve Çocukların STEM Zihin Alışkanlıkları Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Çalışma kapsamında yapılan açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi için iki ayrı örneklem grubu oluşturulmuştur. Birinci örneklem 306 çocuktan (Ort.=67,2, SS=6,78) oluşmuş ve elde edilen veriler açımlayıcı faktör analizi için kullanılmıştır. İkinci örneklem 309 çocuğu (Ort.=67,8, SS=6,07) kapsamakta ve elde edilen veriler kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Açımlayıcı faktör analizi, ölçeğin orijinaliyle uyumlu, üç faktörlü bir yapıya sahip olduğunu ve toplam varyansın %76.6'sını açıkladığını ortaya koymuştur. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, kabul edilebilir bir model uyumuna işaret etmektedir (RMSEA = .069, SRMR = .039, CFI = .945, TLI = .934). Alt boyutların ve ölçeğin genelinin iç tutarlılığı Cronbach's Alpha (α) ve McDonald's Omega (ω) katsayıları kullanılarak değerlendirilmiş ve yüksek bulunmuştur (her bir alt boyut ve genel ölçek için; $\alpha > .88$, $\omega > .88$).

Bulgular, Çocukların STEM Zihin Alışkanlıkları Ölçeği'nin Türkçe versiyonunun erken çocukluk ortamlarında çocukların STEM zihin alışkanlıklarını geçerli ve güvenilir bir şekilde değerlendirmek için kullanılabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: STEM zihin alışkanlıkları, ölçek uyarlama, erken çocukluk

Okul Öncesi Öğretmenlerine Yönelik STEAM Eğitimi İnanç ve STEM Öğretimi Öz-Yeterlik Ölçeklerinin Türkçeye Uyarlanması

Özge Özcan¹, Ayşegül Ögütçen^{2,*}, Merve Canbeldek Erol³, Ahmet Erol¹ & Asiye Ivrendi⁴

¹ Okul Öncesi Eğitimi Pamukkale Üniversitesi

² Okul Öncesi Eğitimi

³ Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi

⁴ Temel Eğitim Bölümü/Okul Öncesi Eğitim Pamukkale Üniversitesi

aysegulogutcen@gmail.com

Özet

STEM/STEAM eğitiminin erken çocukluk öğrenme ortamlarına etkili biçimde entegre edilebilmesi, öğretmenlerin STEAM eğitimine yönelik inançlarına ve STEM öğretimi öz-yeterliklerine bağlıdır. Ancak, Türkiye bağlamında okul öncesi öğretmenlerinin bu yaklaşımlarla ilgili inanç ve öz-yeterliklerini geçerli ve güvenilir bir şekilde belirlemeye yönelik ölçme aracı eksikliği bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, farklı kültürlerde geliştirilen iki ölçme aracının—Okul Öncesi Öğretmenleri için STEAM Eğitimi İnanç Ölçeği ve STEM Öğretimi Öz-Yeterlik Ölçeği—Türkçeye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesidir.

Tarama yöntemiyle tasarlanan ve uygun örnekleme yönteminden yararlanılan bu çalışmada, ölçeklerin geçerlik ve güvenilirliği farklı katılımcı gruplarından elde edilen veriler kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu araştırma iki aşamalı olarak yürütülmüştür. İlk aşamada, 204 okul öncesi öğretmeninden elde edilen veriler kullanılarak açım-layıcı faktör analizi, ikinci aşamada ise 203 öğretmenden elde edilen veriler kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Açımlayıcı faktör analizi sonucunda, Okul Öncesi Öğretmenleri için STEAM Eğitimi İnanç Ölçeği toplam varyansın %71.1'ini açıklayan iki faktörlü bir yapı; STEM Öğretimi Öz-Yeterlik Ölçeği toplam varyansın %68.3'ünü açıklayan, iki faktörlü bir yapı sergilemiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre, Okul Öncesi Öğretmenleri için STEAM Eğitimi İnanç Ölçeği model uyumu ($\chi^2(115) = 255$; RMSEA = .062 (90% GA = [.030, .092]), SRMR = .043, CFI = .984 ve TLI = .976.), RMSEA değerine göre kabul edilebilir, CFI ve TLI değerlerine göre mükem-mel; STEM Öğretimi Öz-Yeterlik Ölçeği model uyumu ($\chi^2(19) = 45.9$; RMSEA = .077 (90% GA = [.066–.088]), SRMR = .075, CFI = .924 ve TLI = .910.), kabul edilebilir düzeydedir. Her iki ölçeğin alt boyutlarına ve tümüne ilişkin iç tutarlılık katsayıları psikometrik açıdan güçlü sonuçlar vermiştir (Cronbach's α ve McDonald's $\omega > .90$). Bulgular, uyarlanan ölçeklerin okul öncesi öğretmenlerinin STEAM'e yönelik inançlarını ve STEM öz-yeterliklerini değerlendirmede geçerli ve güvenilir bir şekilde kullanılabileceğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: STEM eğitimi, öğretmen inançları, öğretmen öz-yeterliği, erken çocukluk

48-72 Aylık Çocukların Dinleme Becerisi Düzeylerinin Çeşitli Sosyo-demografik Özellikler Açısından İncelenmesi

Seda Nur Ergül ^{1,*} & Büşra Koçak Macun ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

² Sınıf Öğretmenliği Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

sedanurergul04@gmail.com

Özet

Bu araştırmada, okul öncesi dönemdeki öğrencilerinin dinleme beceri düzeyini belirlemek ve öğrencilerin dinleme beceri düzeylerinin çeşitli sosyo-demografik özelliklere göre karşılaştırması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, araştırmada betimsel yöntemlerden tarama (betimsel) model kullanılmıştır (Şata, 2020). Bu araştırmanın evrenini, 2024-2025 eğitim-öğretim yılı içinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi anaokulunda öğrenim görmekte olan çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise evrenden uygun örnekleme yöntemiyle seçilen toplam 288 okul öncesi öğrencisinden oluşmaktadır. Uygun örnekleme yöntemi, araştırmanın amaçlarına hizmet edecek özelliklere sahip bireylerin bilinçli bir şekilde seçilmesini temel alan bir olasılıksız örnekleme türüdür. Bu bağlamda, farklı sosyo-demografik özelliklere (cinsiyet, yaş, ailede kitap bulundurma durumu, ebeveynlerin eğitim düzeyi vb.) sahip öğrencilerin temsil edilmesine özen gösterilmiştir. Araştırmanın verileri Özkan ve Coşkun (2015) tarafından geliştirilen "Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Dinleme Becerilerini Değerlendirme Ölçeği" ile toplanmıştır. (Özer Özkan & Lütfiye, 2015) Araştırmanın başlangıcında 288 okul öncesi öğrencisinden veri toplanmıştır. Ancak veri setinin analiz öncesi hazırlık sürecinde eksik (kayıp) değerler ve uç değerler incelenmiştir bu veriler veri bütünlüğünü sağlamak adına analiz dışı bırakılmıştır. Ayrıca, ölçeklerin toplam puanları standart puanlara (z-puanları) dönüştürülmüş ve ± 3.00 aralığının dışında kalan aşırı uç değerlere sahip olan bazı katılımcıların verileri de dışlanmıştır. Bu süreç sonunda toplamda 32 öğrencinin verisi çıkarılmış ve analizler 256 kişilik örneklem üzerinden gerçekleştirilmiştir. Çocukların cinsiyet dağılımı dengelidir; kız ve erkek öğrenciler neredeyse eşit oranlardadır. Okul öncesi öğrencilerinin sosyal davranışlar, bilişsel davranışlar ve dinleme becerisi düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem için t-testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları, kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı farklar olduğunu göstermektedir. Okul öncesi öğrencilerinin sosyal davranışlara ilişkin puanların yaş düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılığa sahip olduğu tespit edilmiştir. Sosyal davranışlar, bilişsel davranışlar ve dinleme becerisine ilişkin puanların evdeki çocuk sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılığa sahip olmadığı, baba eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılığa sahip olmadığı, anne eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılığa sahip olmadığı tespit edilmiştir ($p > .05$).

Anahtar Kelimeler: Dinleme becerisi, sosyo-demografik özellikler

Konuşma Sesi Bozukluklarında Yürütücü İşlevler: Ulusal Alanyazın Derlemesi

Gizem Nur Gör ^{1,*} & Nurdan Cankuvvet ²

¹ Dil ve Konuşma Terapisi Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Mengücek Gazi Eğitim ve Araştırma Hastanesi

² Odyoloji Anadolu Üniversitesi

gizemngor@gmail.com

Özet

Konuşma sesi bozukluğu (KSB), okul öncesi dönemde en sık karşılaşılan dil ve konuşma sorunlarından biridir. Son yıllarda yapılan çalışmalar, bu bozuklukların yalnızca sesin algılanması ve üretilmesiyle sınırlı kalmayıp, yürütücü işlevlerle de yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu derleme, ulusal alanyazındaki araştırmalar bağlamında ile yürütücü işlevler arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, araştırmalar Clarivate, Google Akademik, PubMed, TrDizin, ULAKBİM ve YÖKTez veri tabanları aracılığıyla taranmıştır. Anahtar kelimeler olarak; “KSB”, “artikülasyon bozukluğu”, “fonolojik bozukluk”, “çocukluk çağı konuşma apraksisi”, “yürütücü işlev”, “çalışma belleği”, “ketleyici kontrol” ve “bilişsel esneklik” kullanılmıştır. İncelemeye 197 çalışma arasından, örneklemi KSB tanısı almış çocukların oluşturduğu, yürütücü işlevleri konu edinen ve tam metni erişilebilir 11 lisansüstü tez (10 yüksek lisans, 1 doktora) dahil edilmiştir. Seçilen çalışmalar içerik analiziyle değerlendirilerek, tematik olarak sınıflandırılmıştır. Literatür, KSB olan çocukların özellikle sözel çalışma belleği alanında yürütücü işlev güçlükleri yaşadığını ortaya koymaktadır. Yaş ve cinsiyetin yürütücü işlev performanslarını etkilediği, okul öncesi dönemde küçük çocukların büyük çocuklara kıyasla; erkek çocukların ise kızlara göre ketleyici kontrol ve çalışma belleği alanlarında düşük performans sergilediği saptanmıştır. Ayrıca, KSB şiddetinin artmasıyla yürütücü işlev becerilerinde belirgin azalmalar gözlenmiştir. Erken çocuklukta fonolojik gelişim ve yürütücü işlevlerin eşzamanlı ilerlemesi nedeniyle, bu alanlardaki yetersizliklerin konuşma hatalarının çeşitliliği ve kalıcılığına katkıda bulunduğu vurgulanmaktadır. Yürütücü işlevler ile erken dil gelişimi arasında çift yönlü bir ilişki olduğu ve KSB olan okul öncesi çocuklarda yürütücü işlevlerde belirgin güçlüklerin görüldüğü literatürde desteklenmektedir. Bu güçlükler, çocukların dil gelişimini, iletişim becerilerini ve sosyal etkileşimlerini olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle, değerlendirme ve müdahale süreçlerinde yürütücü işlevlerin sistematik olarak ele alınması ve multidisipliner yaklaşımlarla okul öncesi dönemde çocukların bütünsel gelişiminin desteklenmesi büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Konuşma sesi bozukluğu, yürütücü işlevler, değerlendirme, ulusal alanyazın

Erken Okuryazarlık Becerilerine Etki Eden Faktörlerin Araştırılması

Ertan Görgü

Eğitim Bilimleri Fakültesi İstanbul Medeniyet Üniversitesi

ertangorgu@gmail.com

Özet

Bu çalışmada bilişsel gelişim, dil gelişimi ve ev okuryazarlık becerilerinin erken okuryazarlık becerileri üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Çalışmaya 5 yaşındaki toplam 102 çocuk dahil edilmiştir. Araştırmanın verilerinin toplanmasında, çocukların bilişsel gelişimleri için Cognitive Assesment System, dil gelişimi için Türkçe Erken Dil Gelişimi Testi, ev okuryazarlığı becerisi için Ev Okuryazarlık Uygulamaları Ölçeği ve erken okuryazarlık becerileri için Erken Okuryazarlık Testi kullanılmıştır. Araştırmanın verileri yapısal eşitlik modellemesi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda bilişsel becerilerin dil becerilerini .92; erken okuryazarlık becerisini ise .86 oranında açıkladığı; bilişsel beceriler, dil becerileri ve ev okuryazarlığı becerilerinin birlikte erken okuryazarlık becerisini .96 oranında açıkladığı bulunmuştur. Bulgular bilişsel becerilerin hem dil gelişimi hem de erken okuryazarlık becerisi üzerinde yüksek bir açıklama gücüne sahip olduğunu göstermektedir. Sonuçlar bulgular çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bilişsel beceriler, dil gelişimi, ev okuryazarlığı, erken okuryazarlık becerisi

Erken Çocuklukta Sosyal Güç Algısı

Ayşenur Ünal ^{1,*} & Ebru Ersay ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Kırıkkale Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Gazi Üniversitesi

aysenilunal@gmail.com

Özet

Foucault (1980)'a göre güç toplumdaki söylemler ile şekillenen somut bir algıdır. Russell (1938)'a göre ise fizikteki temel kavramın enerji olması gibi, sosyal bilimdeki temel kavram da güçtür. Bu nedenle sosyal güç herkesin hayatında vardır. Sosyal güç, hem bireyin benlik gelişimine hem de bireyler arası ilişkilere yön veren bir yapıdır. Bu kavram, sadece yetişkin insanların hayatında değil, erken çocuklukta da etkin bir şekilde vardır. Çocuklar, hatta bebeklerin bile fiziksel ipuçları yoluyla, örneğin vücut boyutu gibi, iki bireyden hangisinin sosyal etkileşimde daha baskın olduğunu tahmin edebilir (Mascaro ve Csibra, 2012). Benzer şekilde, çocuklar yaş aldıkça daha karmaşık sosyal ipuçlarını (emir verme, kural koyma, kaynak kontrolü vb.) güç ile ilişkilendirebilmektedir (Charafeddine vd., 2020; Cheng, Li ve Zhu, 2018; Gülgöz ve Gelman, 2017). Çocuklarda dışsal ve fiziksel özelliklere bağlı olan güç algısı, ilişkisel deneyimlerde daha fazla içsel değerlere dayanır hale gelir. Bu yüzden çocukların güçle kurduğu ilişki biçiminin yaşamlarının çok erken evrelerinden itibaren şekillendiğini söyleyebiliriz. Dolayısıyla bu araştırmada erken çocukluk döneminde oluşmaya başlayan güç anlayışının gelişimi incelenmek istenmiştir. Bu araştırma ilişkisel tarama modelinde olup nicel araştırma yöntemiyle yürütülmüştür. 2022-2023 eğitim-öğretim yılı içerisinde Ankara ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ve özel anasınıfları ile anaokullarında eğitim almakta olan 48-84 aylık toplamda 182 çocuktan veri toplanmıştır. Çalışma kapsamında 10 kısa hikaye ve basit görsellerden oluşan Çocuklarda Güç Dengeleri Algısı Ölçme Aracı kullanılmıştır. Kaynak kontrolü, hedef gerçekleştirme, izin verme/reddetme, emir verme ve kuralları belirleme 5 alt boyuttan oluşan ölçme aracının KR-21 puanı 0,9217 olarak hesaplanmıştır ve ölçme aracının güvenilirliği 0,7'nin üstünde çıktığı için güvenilirliği iyidir. Çocukların verdiği cevaplar Ki Kare analizi ile analiz edilmiştir. Analizler, çocukların 48 aydan itibaren sosyal gücün alt boyutlarını algılamalarında yaşa bağlı bir fark olmadığını göstermiştir. Analizler sonucunda çocukların sosyal gücün alt boyutlarını algılamaları cinsiyete göre farklılık göstermemiştir. Bulguların sonuçlarına dayanarak sosyoekonomik seviye arttıkça çocukların sosyal gücün alt boyutlarını anlama seviyelerinin arttığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk, sosyal güç

Okul Öncesi Matematiğe Yönelik Duyuşsal Tutum Ölçeğinin Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Muhammed Ünal ^{1,*}, Muhammed Fatih Küçükkara ² & Türker Sezer ²

¹ Çocuk Gelişimi Bitlis Eren Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

unal.muhammed@outlook.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, Zhang ve arkadaşları (2020) tarafından geliştirilen Okul Öncesi Matematiğe Yönelik Duyuşsal Tutum Ölçeği'nin (Preschoolers' Affect toward Mathematics Scale – PAAMS) Türkçe bağlama uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesidir.

PAAMS, 4–6 yaş grubu çocuklara bireysel olarak uygulanan, çocukların matematik öğrenimine ilişkin duyuşsal tutumlarını ebeveyn, öğretmen ve akran etkileşimi boyutlarında değerlendiren, 9 maddeden oluşan 3'lü Likert tipi bir ölçektir; maddeler 1 = üzgün ile 3 = mutlu arasında puanlanmakta, alt ölçek ve toplam puanlar hesaplanabilmektedir. Ölçeğin özgün çalışmasında faktör yüklerinin .491–.712 aralığında ve alt ölçek güvenirliklerinin ebeveyn için $\omega = .72$, öğretmen için $\omega = .62$, akran için $\omega = .68$ olduğu raporlanmıştır. Uyarlama sürecinde içerik geçerliği ve dilsel eşdeğerliği sağlamak üzere ikisi okul öncesi eğitimi, biri Türkçe eğitimi alanında uzman üç uzmanın görüşleri alınmış; öneriler doğrultusunda maddeler dilsel-kavramsal açıdan düzenlenerek yaşa uygun ve kültürel bağlama duyarlı bir form elde edilmiştir. Ölçme aracının yapısal geçerliği, Bolu ili Millî Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı anaokullarında öğrenim gören 250 çocuk üzerinde değerlendirilmiştir. Katılımcılar, erişilebilirlik ve araştırmacıya yakınlık temelli, temsiliyet amacı gütmeyen olasılıksız bir teknik olan kolay örnekleme ile seçilmiştir. Veriler, araştırmacılar tarafından dijitale aktarılan bir web sitesi üzerinden toplanmıştır.

Doğrulamalı Faktör Analizi sonuçları modelin iyi düzeyde uyum verdiğini göstermiştir: $\chi^2(23) = 32.48$, $p = .091$; CFI = .95; TLI = .92; GFI = .95; RMSEA = .05. Ayrıca, madde ayırt edicilik analizleri sonucunda, çocukların puanları alt %27'lik ve üst %27'lik gruplar arasında karşılaştırıldığında tüm maddelerde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunduğu belirlenmiştir; bu durum, ölçeğin maddelerinin hedeflenen özelliği ayırt etmede yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir.

Bulgular, PAAMS'ın Türkçe formunda özgün üç faktörlü yapının başarıyla yeniden üretildiğini ve bu bağlamda güçlü yapı geçerliği kanıtı sunduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken matematik eğitimi, matematiğe yönelik duyuşsal tutum, ölçme aracı uyarlaması

Okul Öncesi Eğitimde Yeni E-Karne Sistemi: Öğretmen-Ebeveyn Deneyimlerine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

Muhammed Fatih Küçükpara^{1,*} & Nesrin Işıklı²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Pamukkale Üniversitesi

mfkucukpara@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi eğitimde ilk kez uygulanan yeni e-Karne sistemine ilişkin öğretmen ve ebeveyn deneyimlerini incelemek, sistemin güçlü yönlerini ve geliştirilmesi gereken alanlarını belirlemektir.

Araştırma, nitel durum çalışması deseninde yürütülmüştür. Çalışma grubu, kolay ulaşılabilir durum örnekleme ile belirlenen 11 okul öncesi öğretmeni ve 4 ebeveynden oluşmaktadır. Veriler, dijital ortamda gerçekleştirilen 20–25 dakikalık bireysel yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Görüşmeler yazıya aktarılarak MAXQDA programı aracılığıyla analiz edilmiş; tema, alt tema ve kodlar belirlenmiştir. İçerik analizi yöntemiyle çözümlenen veriler, doğrudan katılımcı alıntılarıyla desteklenmiştir.

Öğretmenler, sistemin yapılandırılmış içerik sunması sayesinde yazım yükünün azaldığını, değerlendirme sürecinin hızlandığını ve genel değerlendirme alanı ile bireysel gözlemleri yansıtmaya fırsatının arttığını belirtmiştir. Bununla birlikte, tekrarlı onay adımları, sistem donmaları ve çıktı alma hataları gibi teknik sorunlar iş akışını olumsuz etkilemektedir. Ebeveynler, alan bazlı ve detaylı içerik sayesinde çocuklarının gelişim sürecini daha net takip edebildiklerini, dijital erişimde öğretmen/okul yönlendirmesinin ve menü uyumunun süreci kolaylaştırdığını ifade etmiştir. Ancak karnenin uzunluğu ve teknik ifadeler ilk okumada zorlayıcı bulunmuş; evde uygulanabilir, süre ve yoğunluk bilgisi içeren somut öneri talebi öne çıkmıştır.

Yeni e-Karne sistemi, öğretmen–ebeveyn iletişimini güçlendiren, standartlaştırılmış ve dijital destekli bir değerlendirme süreci sunmaktadır. Ancak teknik aksaklıkların giderilmesi, içerikte dilin sadeleştirilmesi ve pratik önerilerin çeşitlendirilmesi, sistemin işlevselliğini ve kullanıcı memnuniyetini artırma potansiyeline sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, e-krne sistemi, değerlendirme

Constructing A Definition of Childhood Aggression

Sümevra Eryiğit ^{1,*} & Refika Olgan ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Kocaeli Üniversitesi

² Okul Öncesi Eğitimi Orta Doğu Teknik Üniversitesi

sumeyra.eryigit@gmail.com

Abstract

Aggression in early childhood has long-term negative consequences and remains a complex phenomenon to define (Bandura, 1983). This study aimed to explore the meaning of childhood aggression from the perspectives of psychological guidance counselors, child development specialists, clinical psychologists, child psychiatrists, early childhood educators, and psychologists. It examined the operational definition of childhood aggression, its characteristics, and its categorization, providing insights specific to the Turkish context. Participants were selected based on two criteria that are a professional background in one of the specified fields and case experience with preschool-aged children exhibiting aggressive behaviors within typical developmental patterns. The study sought to uncover operational definitions, explore lived experiences, and gather insights from participants' professional practices. Semi-structured interviews were conducted with 18 participants recruited via snowball sampling, following ethical approval and informed consent. A descriptive phenomenological approach was employed. Inter-coder agreement was calculated at 0.97, meeting high reliability standards (Neuendorf, 2002). Coding procedures followed established guidelines, including the use of multiple coders, a blind reviewer, prior coding experience, and a codebook (Cofie et al., 2022; O'Connor & Joffe, 2020).

Findings indicate that childhood aggression can be operationally defined as physical or emotional harm directed toward oneself, others, the environment, or objects. Expert perspectives varied by discipline, such as psychologists and psychiatrists emphasized biological and medical dimensions, while others highlighted developmental, social, and environmental aspects. Core features of aggression, its functions in early childhood, and an extensive set of aggressive behaviors were identified. Notably, aggression in early childhood differs from adult aggression due to limited emotional regulation, functional purposes, and distinct intentions. Contributing factors include developmental stage, temperament, socio-cultural background, family practices, and significant life changes. Aggressive behaviors vary by age and gender. For instance, younger children more often exhibit physical aggression, whereas older preschoolers display verbal or relational aggression. Common behaviors include hitting, pushing, biting, and exclusion, with biting cited as most problematic. Aggression also serves communicative, goal-directed, and exploratory purposes, often linked to language development. The study identified multiple classifications based on location, origin, medical well-being, target, form, role, and intent. Understanding intention was deemed essential, with accidental aggression often related to developmental coordination challenges, and hostile aggression linked to psychological disorders. Pathological aggression was defined as persistent, frequent, and occurring across multiple settings.

These results contribute to a multidimensional understanding of childhood aggression, offering a framework to develop discipline-specific and culturally relevant definitions. The significance of this study lies in constructing definitions and thematic categorizations derived from professionals working directly with young children in the Turkish context. The findings provide both a conceptual basis for future research and practical guidance for teachers, parents, and other stakeholders in identifying, interpreting, and addressing aggressive behaviors in early childhood. While existing literature offers various definitions and behavior lists (Carpenter, 2002), this study presents a contextualized and practice-informed perspective on childhood aggression within the Turkish context.

Keywords: Aggression, childhood aggression, aggression in early childhood

Bu Çocuğun Müziğe Yeteneği Var mı?: Öğretmenlerin Müzik Yeteneğini Kavramsallaştırmalarının İncelenmesi

Sadiye Keleş^{1,*}, Zeynep Seda Çavuş² & Özge Yıldız³

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Düzce Üniversitesi

³ Müzik Eğitimi Bursa Uludağ Üniversitesi

sadiyekeles@gmail.com

Özet

Çocuklarda müzik yeteneğinin incelenmesi, müzik yeteneğinin ne olduğuna dair çeşitli anlayışlara dayanmaktadır. Son araştırmalar, bu anlayışların sosyal olarak yapılandırılmış olarak görülebileceğini ve kültürler, alt gruplar ve bireyler arasında farklılık gösterebileceğini göstermektedir. Bu araştırmada, öğretmenlerin müzik yeteneğine sahip çocukların özelliklerini nasıl çerçevelediklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen kullanılarak yürütülmüştür. Çalışma grubunu, farklı eğitim kademelerinde (anaokulu, ilkokul, lise) görev yapan ve farklı deneyim yıllarına sahip 22 müzik öğretmeni ve 19 okul öncesi öğretmeni olmak üzere toplam 41 öğretmen oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Oluşturulan form 3 okul öncesi eğitim uzmanı ve 3 müzik eğitimi uzmanının görüşüne sunulmuştur. Gerekli düzenlerin ardından 2 okul öncesi ve 2 müzik öğretmeni ile pilot çalışma yürütülmüş ve forma son şekli verilmiştir. Görüşme formu, araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğretmenlere dijital ortamda ulaştırılmıştır. Elde edilen ham verilerin analizi için içerik analizinden yararlanılmıştır. Bulgular, öğretmenlerin erken dönemde müzik yeteneğini tanımlarken özellikle “Gelişmiş Ritim Duygusu”, “Ses Farkındalığı”, “Müzikal İlgi ve Katılım”, “Yaratıcılık ve Kendini İfade Etme/Sergileme” ve “Öğrenme Hızı ve Gelişimsel Özellikler” gibi temalara odaklandıklarını ortaya koymaktadır. Sonuçlar, Türkiye’de kullanılan çocukluk dönemi için geçerli olan müzik yeteneği testlerinin çok çeşitli botuları (duyuşsal özellikler, yaratıcılık gibi) ve gözlemlenebilir davranışları kapsamayı gerekliliğine yönelik bir zemin oluşturması yönüyle tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik yeteneği, erken çocukluk dönemi, öğretmen algısı

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklardaki Rekabetçi Davranışlara Yönelik Algıları ve Sınıf İçi Müdahale Stratejileri

Feyza Uysal ^{1,*} & Hilal İlknur Tunçeli ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Sakarya Üniversitesi
feyzavarol21@gmail.com

Özet

Bu araştırma, okul öncesi öğretmenlerinin çocuklardaki rekabetçi davranışlara ilişkin algılarını ve bu davranışlara yönelik sınıf içi müdahale stratejilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseninde yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu, gönüllü olarak katılım gösteren 20 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve uzman görüşleri doğrultusunda son şekli verilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Formda, katılımcıların demografik bilgilerini belirlemeye yönelik soruların yanı sıra, rekabetçi davranışa ilişkin algılarını ve uyguladıkları stratejileri ortaya çıkarmaya yönelik açık uçlu sorular yer almıştır. Veriler elektronik ortamda toplanmış ve tümevarımsal tematik içerik analizi ile çözümlenmektedir. Analiz sürecinde, görüşme kayıtları yazıya dökülerek anlamlı veri birimleri kodlanmakta, benzer kodlar bir araya getirilerek kategoriler oluşturulmakta ve bu kategorilerden temalar elde edilmektedir. Temalar, doğrudan katılımcı ifadeleriyle desteklenerek yorumlanmaktadır. Kodlama işlemi iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak gerçekleştirilmektedir ve görüş birliği oranı hesaplanmıştır. Devam eden veri analizi sürecinin tamamlanmasının ardından bulguların, öğretmenlerin rekabetçi davranışı nasıl tanımladıklarını, bu davranışın sınıf ortamındaki yansımalarını ve uyguladıkları müdahale stratejilerini ortaya koyacağı düşünülmektedir. Çalışmadan elde edilen ön bulgular irdelendiğinde rekabetin algılanışı (doğal süreç, problemler, gelişim fırsatı), sınıf içi yansımalar (olumlu/olumsuz durumlar), müdahale stratejileri (önleyici, düzenleyici, yönlendirici), strateji uygulamada karşılaşılan güçlükler ve rekabetin sosyal-duygusal gelişime katkıları temalarının ön plana çıkması öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, rekabetçi davranış, öğretmen görüşleri, müdahale stratejileri, tematik içerik analizi

Okul Öncesi Eğitime İlişkin Toplumsal Cinsiyet Konulu Araştırmaların İncelenmesi

Nurdan Kızılay^{1,*} & Seda Şahin²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Okul Öncesi Öğretmenliği İnönü Üniversitesi

nurdann.1206@gmail.com

Özet

Bu araştırmada Türkiye’deki okul öncesi dönem toplumsal cinsiyet alanında 2008-2025 yılları arasında yayımlanan bilimsel makalelerin, yüksek lisans tezlerinin ve doktora tezlerinin çok boyutlu incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan verilere ulaşmak amacıyla “Ulakbim”, “Google Akademik” ve “YÖK Ulusal Tez Merkezi” kullanılmış; başlığında “okul öncesi toplumsal cinsiyet” ve “erken çocuklukta toplumsal cinsiyet” geçen çalışmalar belirlenmiş ve incelenmiştir. Araştırmada, pdf formatında bilgisayar ortamına kaydedilen çalışma verilerinin çözümlenmesi amacıyla Microsoft Word’de tablo oluşturulmuştur. Bu tabloda araştırmaların yılı, yayın türü, yayın dili, yöntemi, yazar sayısı, ilişkili konular, örneklem çeşidi, örneklemdeki çocuk sayısı, kullanılan ölçekler ve veri analiz yöntemlerine yer verilmiştir. Analizler için Microsoft Excel kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz ve içerik analizi birlikte kullanılmıştır. Veriler, frekans (f) ve yüzde (%) kullanılarak analiz edilmiştir ve yorumlanmıştır. Sonuç olarak okul öncesi dönemde toplumsal cinsiyet konusu Türkiye’de 2020 yılından sonra önem kazanmaya başlamıştır. Daha çok makale türünde çalışmalar yapılmış, örneklem çoğunlukla okul öncesi dönem çocuklarından seçilmiştir. Çalışmalarda daha çok tarama modeli kullanılmış ve demografik bilgi formlarından sonra en çok çocuklarda “doküman incelemesi” ebeveynlerde “Toplumsal Cinsiyet Algı Ölçeği” öğretmenlere ise “Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Okul öncesi dönemde toplumsal cinsiyet algısının, son yıllarda araştırmalara dahil edildiği görülse de bu konu üzerinde yeterince ve detaylı çalışmaların yapılmadığı görülmektedir. Erken çocukluk döneminde temeli atılan toplumsal cinsiyet algısının gelecek yaşamda kurulacak olan tüm ilişkiler ve tercihler üzerinde doğru ve dolaylı yoldan etkileri düşünüldüğünde, çocukların toplumsal cinsiyet algılarının anlaşılması erken çocukluk dönemine yönelik doğru bir tanılama ve değerlendirme süreci için çocuklara yönelik bu konuda daha çok bilimsel araştırma yapılması gerektiği görülmektedir. Erken çocukluk döneminde toplumsal cinsiyetin daha derinlemesine incelenmesi, farklı yöntemlerin kullanılması, aile, öğretmenler ve çocuk yayınları üzerine de yoğunlaşılması bu konuda daha farklı verilere ulaşılmasını sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, toplumsal cinsiyet, erken çocuklukta toplumsal cinsiyet

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çocuk Gelişimcilerin Görev ve

Sorumluluklarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Hale Dere Çiftçi ^{1,*}, Adalet Biltekin ¹, Birgül Berna Uysal ², Gamze Ağıl ³, Elif Gülbani ⁴ & Gülbahar Karataş ⁵

¹ Çocuk Gelişimi Bölümü İstanbul Arel Üniversitesi

² Anaokulu Müdürü Mustafa Pars Anaokulu

³ Çocuk Gelişimi Abademy Özel Çocuklar Aile Danışmanlık Gelişim Merkezi

⁴ Çocuk Gelişimi İstanbul Aydın Üniversitesi

⁵ Çocuk Gelişimi Nartanesi Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

haledereciftci@gmail.com

Özet

Okul öncesi dönem, çocukların hareket, dil, bilişsel ve sosyal duygusal gelişiminin hızlı olduğu bir dönemdir. Okul öncesi eğitim kurumları da çocukların gelişimsel becerilerini kazanmasını desteklemek ve uygun koşulları oluşturmak, çocukların paylaşmayı, ortak çalışma yapmayı, sosyalleşmeyi ve ilkokula hazırlanmalarını destekleyen eğitim ortamlarıdır. Bu çalışmada da “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çocuk Gelişimci Olmak: İstanbul İli Pilot Uygulaması (Öğretmen, Çocuk ve Aile Çalışmaları)” adlı projenin kapsamında yürütülen anaokullarında görev alan/alacak çocuk gelişimcilerin sınıf öğretmenliği dışında görev ve sorumluluklarına ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Yani bu çalışmada okul öncesi eğitim kurumlarında çocuk gelişimcilerin yetiştirilme biçimlerine dayanarak alabilecekleri görev ve sorumluluklarına ilişkin okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin görüşlerini belirlemek amacıyla planlanmıştır. Çalışmada hem nicel hem de nitel veriler toplandığı karma yöntem kullanılmıştır. İstanbul il merkezinde bulunan Bakırköy, Zetyinburnu ve Güngören ilçelerine bağlı üç MEB’e bağlı anaokulunda yürütülmüştür. Çalışmanın nicel verileri 67 öğretmen, nitel verileri ise 18 öğretmenden toplanmıştır. Öğretmenlerin çocuk gelişimcilerin görev ve sorumluluklarını belirlemek amacı ile araştırmacılar tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çocuk Gelişimcilerin Görev ve Sorumlulukları Öğretmen Anketi” kullanılmıştır. Nitel verilerini toplama için ise dört odak grup toplantısı düzenlenmiştir. Çalışmada öğretmenlere gönderilen anketten öğretmen görüşleri gruplanarak frekans dağılımları verilmiştir, Nitel verilerde ise betimsel analiz kullanılmıştır. Anketin sonunda öğretmenlerin çocuk gelişimcilerin görev ve sorumluluklarına ilişkin farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Toplam 18 öğretmenin katıldığı odak grup toplantılarının analizi incelendiğinde ise altı tema belirlenmiştir. Bu temalar; Çocuk gelişimcilerin görev ve sorumlulukları (Tema 1), Öğretmen ve çocuk gelişimcileri ayıran özellikler (Tema 2), Öğretmen ve çocuk gelişimciler arasındaki işbirliği (Tema 3), Çocuk gelişimcilerin anaokulunda çalışma ortamı (Tema 4), Çocuk gelişimcilerin aile çalışmaları (Tema 5) ve Projenin katkıları (Tema 6) olmuştur. Çalışma sonunda okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin çocuk gelişimcilerden gelişim tarama, gelişimsel olarak geride kalan çocukları destekleme, aile danışmanlığı konularında işbirliği içinde çalışmayı istedikleri, çocuk gelişimcilerin sınıf içinde gözlemler yapmasının önemli olduğunu ifade ederlerken, çoğu öğretmen çocuk gelişimcilerin okulda ayrı bir odasının olması gerektiğini vurgulamıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk gelişimci, okul öncesi eğitim kurumları, öğretmen görüşleri, çocuk gelişimcilerin görev ve sorumlulukları

Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Ev Okuryazarlık Ortamı ve Dinleme Becerisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Özge İdrisoğlu ^{1,*}, Kazım Biber ², Sonnur Işıtan ¹ & Elif İnci Umut ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Balıkesir Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü Balıkesir Üniversitesi

ozge.idrisoglu@balikesir.edu.tr

Özet

Araştırma kapsamında okul öncesi dönem çocuklarının ev okuryazarlık ortamı ve dinleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada beş yaş grubu çocukların ev okuryazarlık ortamları ile dinleme becerileri arasındaki ilişkinin karşılaştırmalı olarak ele alınması hedeflenmiş, bu doğrultuda ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemi, Balıkesir ilinde bulunan, özel okullar ve Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı anaokulları ve anasınıflarında yer alan beş yaş grubu çocuklar arasından kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmada yer verilecek olan değişkenler ve uygulanması planlanan analizler göz önünde bulundurulduğunda örneklem büyüklüğünün yaklaşık 200 çocuğa ulaşması planlanmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan form ve ölçekler; araştırmacılar tarafından geliştirilen Aile Bilgi Formu, Resimli Öykü Kitabı Okumaya Yönelik Algılanan Motivasyon Ölçeği ve Dinleme Becerileri Ölçeğidir. Araştırma sonucunda elde edilecek olan veriler betimsel analizler, korelasyon ve regresyon analizleri aracılığıyla yorumlanacaktır. Araştırma sonucunda ev okuryazarlık ortamının çocukların dinleme becerileri üzerinde etkili olması beklenmekte, veri toplama çalışmaları devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ev okuryazarlık ortamı, dinleme becerisi, erken okuryazarlık, dil gelişimi, ekran kullanımı

5-6 Yaş Alfa Kuşağıyla Z Kuşağı Çocuklarının Anne ve Öğretmen Görüşleri Işığında Karşılaştırılması

Nursena Göçmen ^{1,*} & Handan Asude Başal ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bursa Uludağ Üniversitesi
nursenadincer@hotmail.com

Özet

Belirli tarih aralıklarında doğan ve benzer toplumsal olaylara şahitlik eden bireyler bazı benzer özellikler taşır. Tüm bunlardan doğan sınıflandırılmalar da tarih boyu kuşak kavramını oluşturmaktadır. Kuşakların yaşadıkları çağın getirisi olarak da farklı tutum ve davranışlar sergilediği araştırmacılar tarafından dile getirilmektedir. Bu araştırmada ise 5-6 yaş Alfa kuşağıyla Z kuşağı çocuklarının anne ve öğretmen görüşleri ışığında karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu temel amaç doğrultusunda; 5-6 yaş Alfa ve Z kuşağı çocuklarının sosyal, kişilik, bilişsel, genel özellikleri açısından karşılaştırılarak kuşak özellikleri incelenmiştir. Nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeliyle yürütülen çalışmada ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evreni Kocaeli ilinde bulunan Çayırova, Darıca, Gebze ilçelerindeki resmi anaokulları ve anasınıflarında görev yapmakta, mesleki deneyimi en az 13 yıl olan okul öncesi öğretmenleriyle bu öğretmenlerin velisi olup Alfa ve Z kuşağında çocuğu bulunan anneler oluşturmaktadır. Çalışmada 46 öğretmen, 18 anne; toplam 64 katılımcı bulunmaktadır. Araştırmacının hazırladığı “5-6 Yaş Alfa ve Z Kuşağı Çocukları Kuşak Özellikleri Anketi” katılımcılara uygulanmış, araştırmanın verileri SPSS (Statistical Package For Social Sciences) programında analiz edilmiştir. Ankette bulunan her bir madde, cevaplar doğrultusunda yüzde ve frekansı hesaplanarak tablolastırılmıştır. Anketteki açık uçlu sorular içinse içerik analizi yöntemi kullanılarak elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Araştırmanın sonuçları; anne görüşleri doğrultusunda sosyal, bilişsel özellik yönünden Alfa; kişilik özelliği yönünden Z kuşağını daha pozitif özelliklere sahip olduğu saptanırken öğretmen görüşleri doğrultusunda sosyal, kişilik, bilişsel özellikler yönünden Z kuşağının daha pozitif özelliklere sahip olduğu saptanmıştır. Genel özellikler yönündense öğretmenle anne görüşleri her iki kuşağı eşit olarak kabul etmiştir. Kuşak özellikleri yönünden kuşaklar karşılaştırıldığında anneler Alfa, öğretmenlerse Z kuşağının daha pozitif kuşak özelliklerine sahip olduğunu belirtmektedir. Buna ek; Alfa kuşağı eğlenmediği yerde durmak istemeyen, çabuk sıkılan, sabırsız, aşırı hareketli olmayan, hayalperest, akran zorbalığına sık rastlanan, benmerkezci, ekran bağımlısı, teknolojiyi üst düzeyde kullanan, teknolojiye uyum sağlama isteğinin yanında hayatın zorluklarıyla yüzleşmekten yorulan şeklindeki özelliklerle nitelendiği de araştırmanın sonuçlarında yer almaktadır.

Anahtar Sözcükler: Alfa kuşağı, kuşak özellikleri, Z kuşağı, okul öncesi dönem

Okul Olgunluğu Değerlendirme Aracının Geçerlik ve Güvenirlik alışması

Mihriban zcan ^{1,*} & Adalet Kandır ²

¹ Okul ncesi ğretmenliği Hasan Kalyoncu Üniversitesi

² Okul ncesi ğretmenliği Gazi niversitesi

mihriban.ozcan@hku.edu.tr

zet

Araştırmanın amacı okul öncesi çocuklarına yönelik Okul Olgunluğu Değerlendirme Aracı'nı geliştirmektir. Araştırma betimsel araştırma modelindedir. Araştırmada doğrudan çocuğa uygulanan, çocuğa yöneltilen resimlere dayalı maddelerin yer aldığı Okul Olgunluğu Değerlendirme Aracı ocuk Formu; çocuklardaki göstergelerinin ebeveyn tarafından gözlenip gözlenmediğini belirlemek amacıyla "Okul Olgunluğu Değerlendirme Aracı Ebeveyn Formu" geliştirilmiştir. Çalışma grubunda Okul Olgunluğu Değerlendirme Aracı ocuk Formu'nda Açımlayıcı Faktör Analizi için 444 ocuk ve Doğrulamalı Faktör Analizi için 359 ocuk olmak üzere toplamda 803 ocuk, Okul Olgunluğu Değerlendirme Aracı Ebeveyn Formunda Açımlayıcı Faktör Analizi için 597 ebeveyn yer almıştır. ocuk formunun analizinde R (v. 4.1.3) programlama dilinin RStudio (2023.06.0) arayüzü; ebeveyn formunun analizinde SPSS 25 paket programı kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda "Okul Olgunluğu Değerlendirme Aracı ocuk Formu" tek boyutlu bir yapıda 37 maddeden oluşmuştur. Varyansın %33'n açıklayan değerlendirme aracının Cronbach Alpha katsayısı 0,91'dir. Doğrulamalı faktör analizi sonuçları veri-model uyumunun sağlandığını göstermektedir ($\chi^2/sd=2,550$, $RMSEA=0,072$, $SRMR=0,096$, $CFI=0,942$, $TLI=0,939$). Test tekrar test güvenirliği için ölçümler arasındaki korelasyon 0,92 bulunmuştur. Okul Olgunluğu Değerlendirme Aracı Ebeveyn Formu" ise tek boyutlu bir yapıda 34 maddeden oluşmuştur. Varyansın %39'unu açıklayan değerlendirme aracının Cronbach Alpha katsayısı 0,92; test tekrar test güvenirliği için korelasyon 0,92'dir. Sonuç olarak geliştirilen "Okul Olgunluğu Değerlendirme Aracı" ocukların okul olgunluğunu değerlendirmede geçerli ve güvenilirdir.

Anahtar kelimeler: Okul olgunluğu, okul öncesi, test geliştirme

Koku Duyusunun Önemi ve Gelişimsel Değerlendirmedeki Yeri

Esin Dibek

Temel Eğitim Marmara Üniversitesi

esindibek@hotmail.com

Özet

Bu makalede gelişimsel olarak önemli bir fonksiyona sahip olan ancak görme ve işitme duyularının gölgesinde kalan koku duyusunun önemi ve gelişimsel değerlendirmede kullanımı ile ilgili literatür derlemesi yapılması amaçlanmıştır.

Çocuklarda koku duyusu ile ilgili çalışmaların sayısında, yeni ve sınırlı olsa da son yıllarda artış olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalarda kokunun gelişimsel öneminin yanı sıra beslenme, sosyalleşme ve güvenlik gibi konulardaki etkilerine vurgu yapıldığı görülmektedir. Literatür incelendiğinde koku kaybının çocuklarda nadir görülmesine karşın çocukluk çağında görülen bazı bozuklukların yordayıcısı olması konusunda faydalı olabileceğini gösteren çalışmalara rastlanmaktadır.

Gelişimsel süreç açısından değerlendirildiğinde koku duyusunun çocuğun büyüme ve öğrenmesinde farklı şekillerde destekleyici olduğuna vurgu yapılmaktadır. Koku duyusu öğrenme sürecinde, hafıza, keşfetme, duygusal iyi olma hali, sağlık ve güvenlikle ilgili bilinçli olma, yaratıcılık ile birlikte sosyal gelişim ve iletişim becerileri alanlarında destekleyici rol oynamaktadır.

Beslenmede tat alma ve kokunun direkt ilişkisi bu sürecin sağlıklı bir şekilde ilerlemesi ve kişiselleşmesinde koku duyusunu öne çıkarmaktadır. Özellikle COVID-19 döneminde deneyimlenen koku ve tat kaybı olaylarının sonunda bu durum daha fazla görünürlük kazanmış ve ön plana çıkmıştır. Gelişimsel farklılıklar özellikle Otizm Spektrum söz konusu olduğunda çeşitli yayınlarda, bireylerin koku ve tat ile ilgili duyarlılıklarına vurgu yapıldığı görülmektedir. Bu nedenlere bağlı olarak koku duyusunun değerlendirme ve tanımada önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu derlemede, bebeklik ve çocukluk döneminde koku duyusunun gelişimi ve değerlendirilmesi ile ilgili çalışmalar incelenmiştir. Literatür taraması, çeşitli veri tabanları kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Aramalarda “olfaction”, “smell”, “odor perception”, “infant”, “child”, “preschool” gibi kelimeler ve bu kelimelerin Türkçe karşılıkları anahtar sözcükler olarak belirlenmiştir. Taramalar sonucunda bulunan çalışmalar önce başlık ve özet düzeyinde incelenmiş, ardından uygun görülenler tam metin değerlendirmesine alınmıştır. Çalışmalar, koku duyusunun ölçülmesinde kullanılan yöntemler ve bu yöntemlerin gelişimsel bağlamdaki bulguları açısından karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Bulgular tematik başlıklar altında sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Koku, duyu, gelişim, erken çocukluk, tanı

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerlendirme Sürecinde Paylaşım Aracı Olarak Video Kullanımına İlişkin Deneyimleri

Beyzanur Canol Çalkan^{1,*} & Selda Aras¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Hacettepe Üniversitesi
beyzancanol@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirme sürecinde video kayıtlarını paylaşım aracı olarak kullanmalarına ilişkin deneyimlerini incelemektir. Değerlendirme süreçlerinde çocuk katılımı oldukça önemlidir. Bu bağlamda, çocukların kendi öğrenme deneyimlerini gözden geçirme, yeniden anlam üretme, kendi öz-değerlendirmelerini yapma fırsatı sunan video ile paylaşım zamanları önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu çalışma ile öğretmenlerden sınıf içi öğrenme deneyimlerini video ile kaydetmeleri ve bu videoları çocuklar ile sınıfta birlikte izlemeleri istenmiş ve öğretmenlerin bu sürece yönelik deneyimleri incelenmiştir.

Araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirme sürecinde paylaşım aracı olarak video kullanımına yönelik deneyimlerini ortaya çıkarmak amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında resmi ve özel bağımsız anaokulları ve ilk ve ortaokul bünyelerindeki anasınıflarında görev yapan 10 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur.

Araştırmada veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Çalışma kapsamında ilk olarak gönüllü öğretmenlerden etkinlikler sırasında çocukları belli aralıklarla video kaydına almaları, gün sonunda da bu video kayıtlarını çocuklarla paylaşarak günün değerlendirmesini bu videolar aracılığıyla yapmaları istenmiştir. Öğretmenler bu süreci üç kez deneyimlemiştir. Bu süreç tamamlandıktan sonra yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerde öğretmenlerin öğrenme sürecinde paylaşım aracı olarak video kullanımına yönelik deneyimlerine odaklanılmıştır. Veriler Miles ve Huberman'ın (1994) nitel veri analizi çerçevesi doğrultusunda çözümlenmiştir. Önce veriler kodlanarak indirgenmiş, ardından kod ve kategoriler tablolar aracılığıyla düzenlenmiş, son aşamada ise bulgular gözden geçirilerek nihai temalar oluşturulmuştur. Araştırmada geçerlik ve güvenilirliği sağlamak için görüşme soruları uzman görüşü alınarak geliştirilmiş ve amaca uygunluğu kontrol edilmiştir. Analiz sürecinde ikinci bir araştırmacı ile tekrar kodlama yapılmış, kod ve kategoriler karşılaştırılarak uzlaşma sağlanmıştır.

Çalışma bulguları dört ana tema ile on bir kategori altında yapılandırılmıştır. Görünürlük ve dokümantasyon teması, video ile öğrenme süreçlerinin dokümantasyonu ve çocuğun görünürlüğünü artırma işlevine; anlam üretme ve diyalog teması, ortak yorum üretme, çocuğun anlatısına alan açma ve olayları yeniden yapılandırma süreçlerine; değerlendirme ve çocuk katılımı teması, öz değerlendirme, akran değerlendirmesi ve süreçte çocuk katılımına; öğretmen yansımaları ve gelişim teması ise öğretmenin öz değerlendirmesi, teknolojik-pratik gereksinimler ve değerlendirme uygulamalarının zenginleşmesine odaklanmıştır. Bulgular, video kullanımının çocuklara kendi öğrenmelerini fark etme, öz değerlendirme yapma ve akranlarının süreçlerine katkıda bulunma fırsatı sunduğunu göstermektedir. Ayrıca, öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yönelik daha derinlikli öz değerlendirmeler yapmalarını kolaylaştırmış, çocuklara dair kanıt temelli ve objektif veriler sunarak değerlendirme süreçlerini güçlendirmiştir. Bununla birlikte, zaman yönetimi, teknik donanım ve ekipman eksikliği gibi pratik sınırlılıklar öğretmenler tarafından yöntemin yaygın kullanımını kısıtlayan etkenler olarak dile getirilmiştir.

Araştırmada video ile paylaşım zamanlarının hem çocukların değerlendirme süreçlerine etkin katılımını destekleyen hem de öğretmenlerin pedagojik refleksiyonunu derinleştiren önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır. Araştırma video ile paylaşım zamanlarının okul öncesi eğitimde değerlendirme sürecini zenginleştiren, çocukların değerlendirme sürecinde aktif olmasını sağlayan, öğretmenlerin gözlem yeteneklerini geliştiren bir araç olduğunu ve

öğretmenlerin kendi uygulamalarının güçlü ve geliştirilmesi gereken yönlerini görmelerine fırsat sağlayarak mesleki gelişimlerine katkı sunma potansiyeli olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, okul öncesi öğretmeni, değerlendirme, çocuk katılımı, video ile paylaşım zamanı

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Zorbalık Davranışlarına İlişkin Farkındalıkları

Şeyma Türen ^{1,*} & Huriyenur Güdül ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Okan Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

seymaturen@hotmail.com

Özet

Zorbalık, bireylerin güç dengesizliğine dayalı olarak akranlarına yönelik tekrarlayıcı fiziksel ya da psikolojik baskı davranışlarını içermektedir. Her ne kadar zorbalık saldırganlıkla ilişkilendirilse de her saldırgan davranış zorbalık kapsamında değerlendirilemez. Son yıllarda yapılan araştırmalar, zorbalık davranışlarının yalnızca ileri yaş gruplarında değil, okul öncesi dönemde de ortaya çıkabildiğine işaret etmektedir. Okul öncesi dönemde çocukların sınıf ve oyun alanları gibi yoğun sosyal ortamlarda bulunmaları, akran zorbalığına yönelik davranışların görülme olasılığını artırabilmektedir. Bu noktada, öğretmenlerin sınıflarında ortaya çıkan zorbalık davranışlarını fark etmeleri, doğru değerlendirmeleri ve uygun müdahalelerde bulunmaları, çocukların gelişimi ve iyi oluşları açısından büyük önem taşımaktadır. Yürütülen bu araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi dönemdeki çocuklarda görülen zorbalık davranışlarına yönelik farkındalıklarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmada öğretmenlerin deneyim ve algılarının derinlemesine incelenmesi hedeflendiğinden nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubuna İstanbul'un farklı sosyoekonomik özellikler taşıyan bölgelerinde görev yapan 30 okul öncesi öğretmeni dahil edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen ve alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda biçimlendirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bireysel görüşmeler yoluyla toplanan veriler, içerik analizi yöntemiyle incelenmiş; bulgular, temalar ve alt temalar hâlinde kodlanarak yorumlanmıştır.

Yapılan analizler sonucunda, öğretmenlerin zorbalık davranışlarını en sık fiziksel zorbalık alt başlığında tanımladıkları görülmüştür. Sosyoekonomik olarak düşük bölgelerdeki çocukların, zorbalık davranışlarına daha sık başvurdukları belirlenmiştir. Ekran süresi yüksek olan çocukların, zorbalık davranışlarını daha sık sergiledikleri de öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Öğretmenler, zorbalık davranışlarıyla en sık çocukların daha aktif oldukları etkinlikler ve serbest oyun zamanlarında karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Zorbalığın ortaya çıkmasında en yaygın etken olarak aile faktörü öne çıkmıştır. Öğretmenler zorbalık eğilimi olan çocukları ise genellikle belirli bir akrana yönelik sistematik olumsuz davranışlarla tespit ettiklerini belirtmişlerdir. Bu bulgular, öğretmenlerin erken çocukluk döneminde ortaya çıkan zorbalık davranışlarını gözlemlene ve fark etmedeki önemini ortaya koymakta ve bu davranışların çok boyutlu etkenlerle şekillendiğini, müdahale stratejilerinin ise hem aile hem de okul ortamını kapsayacak şekilde planlanmasının gerekliliğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Zorbalık, öğretmen farkındalığı, okul öncesi öğretmenleri, okul öncesi çocukları

57-84 Aylık Çocuklar İçin Finansal Okuryazarlık Ölçeği (Ebeveyn Formu): Ölçek Geliştirme Çalışması

Sümeyye Öcal Dörterler^{1,*}, Banu Özkan² & Mehmet Nur Tuğluk³

¹ Çocuk Gelişimi Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

³ Okul Öncesi Öğretmenliği Yıldız Teknik Üniversitesi

smyocal@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın temel amacı 57-84 aylık çocukların finansal okuryazarlıklarına yönelik bir ölçme aracı geliştirme-ktir. Yapılan faktör analizinde 38 madde ile başlanan ölçek geliştirme sürecinde öncelikle kapsam geçerliği uzman görüşleriyle sınanmış ve Lawshe Tekniği sonucunda hiçbir madde elenmemiştir. Faktör analizine geçmeden önce 7, 25 ve 31. maddeler ters kodlanmıştır. Rotasyonsuz keşfedici faktör analizi sonucunda maddelerin özdeşleşme değerleri .33 ile .92 arasında bulunmuş, Kaiser-Meyer-Olkin örneklem yeterlilik değeri .82 olarak hesaplanmıştır. Bartlett's küresellik testi sonucu anlamlıdır ($\chi^2 = 10586.47$, $p < .001$). Özdeğeri 1'in üzerinde 10 faktör bulunmasına rağmen açıklanan birikimli varyans ve yamaç eğim grafiği dikkate alınarak 3 faktörlü yapı uygun görülmüştür. Oblik rotasyon sonucunda düşük yük değeri ya da çapraz yüklenme gösteren 12 madde ölçekten çıkarılmıştır. Kalan 26 madde üç alt boyutta toplanmıştır. Birinci faktör 11 madde ile toplam varyansın %36.65'ini, ikinci faktör 10 madde ile %13.79'unu, üçüncü faktör ise 5 madde ile %7.69'unu açıklamaktadır. Üç faktör birlikte toplam varyansın %58.13'ünü açıklamaktadır. Faktör yükleri .43 ile .91 arasında değişmektedir. Faktörler arasında pozitif yönlü anlamlı korelasyonlar ($r = .46 - .52$ arası) elde edilmiştir. Güvenirlik analizinde birinci faktör için Cronbach alfa .91, ikinci faktör için .90, üçüncü faktör için .82 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin tamamına ait Cronbach alfa katsayısı ise .93'tür. Sonuç olarak, 57-84 aylık çocuklara yönelik geliştirilen ve üç faktörlü yapı üzerine kurulan "57-84 Ay Çocuklar İçin Finansal Okuryazarlık Ölçeği (Ebeveyn Formu)"nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansal okuryazarlık, ölçek geliştirme, okul öncesi eğitim

Çocuk Çizimlerinde Savaşın İzleri: Altı Yaş Grubu Suriyeli Çocuklar Üzerine Nitel Bir Araştırma

Malak Ahmad ¹ & Nuray Koç ^{2,*}

¹ Çocuk Koruma ve Bakım Hizmetleri Bursa Uludağ Üniversitesi

² Çocuk Gelişimi Bursa Uludağ Üniversitesi

nuraykoc@uludag.edu.tr

Özet

Savaş deneyimleri, erken çocukluk döneminde çocukların psikososyal gelişimini derinden etkilemektedir. Çocukların sözel olarak ifade etmekte zorlandıkları travmatik yaşantılar, çizimler gibi projektif araçlar aracılığıyla görünür hale gelebilmektedir. Bu araştırmanın amacı, savaş deneyimlerine maruz kalmış okul öncesi dönemdeki altı yaş grubu Suriyeli çocukların savaş algılarını çizimler yoluyla ortaya koymak ve bu algıları pedagojik bir bakış açısıyla değerlendirmektir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik model kullanılmıştır. Çocukların yaşantılarına ilişkin öznel algılarını anlamak amacıyla çizimler birincil veri kaynağı olarak değerlendirilmiştir. Çalışma grubunu okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 70 Suriyeli çocuk oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak çocuk çizimleri kullanılmış; çocuklardan “savaş” temalı resim çizimleri istenmiş ve çizimler, özgün anlatımlarını desteklemek amacıyla kısa açıklamalarıyla birlikte toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle incelenmiş ve tematik kategorilere ayrılmıştır. Bulgulara göre, çocukların çizimlerinde en sık tekrar eden temalar Türkiye, Suriye, Filistin ve İsrail bayrakları ile silah, asker, tank, roket, patlama, yıkılmış evler, ağlayan, yaralı ve yaşamını yitiren insan figürleri olmuştur. Bununla birlikte bazı çocukların çizimlerinde umut unsuru olarak güneş, gökkuşuğu, zafer ve aile figürlerine yer verdikleri dikkat çekmiştir. Sonuç olarak, savaşın çocukların dünyasında hem yıkıcı hem de umut barındıran imgelerle temsil edildiği görülmüştür. Ayrıca, savaş deneyimi yaşamış ailelerin çocuklarının akranlarına göre savaş olgusuna ilişkin farkındalıklarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Çocuk çizimlerinde görülen yoğun travmatik temalar, bu çocukların psikososyal destek ve güvenli öğrenme ortamlarına duyduğu gereksinimi vurgularken; umut içerikli imgeler, çocukların iyileşme ve dayanıklılık potansiyelini yansıtmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk çizimleri, okul öncesi dönem, Suriyeli çocuklar, savaş algısı, travma ve çocuk

Konuşma Sesi Bozukluğu Olan Okul Öncesi Çocuklarda Aile Katılımlı Müdahalenin Etkililiği: Çoklu Karşıtlık Yaklaşımı

Beyza Nur Dükar^{1,*}, Özge Sert Allış² & Melike Kalay³

¹ Dil ve Konuşma Terapisi Anadolu Üniversitesi

² Dil ve Konuşma Terapisi Özge Sert Allış Kliniği

³ Dil ve Konuşma Terapisi Melike Kalay Kliniği

beyzanur.dukar@gmail.com

Özet

Konuşma sesi bozuklukları, yaşa uygun konuşma seslerinin doğru ve tutarlı biçimde üretilmemesiyle karakterize, konuşma anlaşılabilirliğini doğrudan etkileyen bir dil-konuşma bozukluğudur. Pediatrik dil ve konuşma bozukluklarının %70'inden fazlasını oluşturmaktadır. Bu çocuklar, tipik gelişim gösteren akranlarına kıyasla akademik ve sosyal açıdan daha yüksek risk altındadır. Bundan dolayı, özellikle okul öncesi dönemde konuşma sesi bozukluklarına yönelik etkili müdahalelerin uygulanması kritik önem taşımaktadır. Çoklu karşıtlık müdahalesine ilişkin bulgular, yöntemin haftada üç kez yürütülen yoğun seanslarla etkili olduğunu göstermektedir. Ancak gerek dünya genelinde gerekse Türkiye'de, dil ve konuşma terapistlerinin çocukları bu sıklıkta terapiye alma imkânı çoğu zaman bulunmamaktadır. Bu çalışma, okul öncesi dönemde konuşma sesi bozukluğu olan çocuklarda aile katılımıyla uygulanan çoklu karşıtlık müdahalesinin etkililiğini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışma grubunu, Dil ve Konuşma Bozuklukları Eğitim, Araştırma ve Uygulama Merkezine başvuran, uzman dil ve konuşma terapisti tarafından konuşma sesi bozukluğu tanısı almış 4-6 yaş aralığındaki üç çocuk ve aileleri oluşturmaktadır. Müdahale sürecinde, katılımcılara hafta bir kez 45 dakika dil ve konuşma terapisi uygulanmıştır. Aileler de terapi seanslarını düzenli takip etmişlerdir ve müdahale hedeflerini ev ödevleri ile düzenli ve yoğun şekilde çalışmışlardır. Katılımcıların müdahale öncesi ve sonrası gelişmeleri Sesletim Alt Testi, İşitsel Ayırt Etme Alt Testi, doğru ünsüz yüzdesi hesaplama, Fonolojik Farkındalık Testi ile değerlendirilmiş olup, aile algısını görmek için Bağlam İçi Anlaşılabilirlik Ölçeği uygulanmıştır. Yapılan müdahaleden sonra katılımcıların tüm test puanlarında artış olduğu, müdahale hedeflerinin yanı sıra çalışmayan seslerin de fonetik dağarcığa eklendiği, fonolojik farkındalık becerilerinde ilerleme olduğu görülmüştür. Aile katılımı ile uygulanan çoklu karşıtlık müdahalesi, şiddetli konuşma sesi bozukluğu olan çocuklarda kısa sürede olumlu gelişmelerin görülmesine katkı sağlamıştır. Ailelerin sürece aktif biçimde dahil edilmesiyle, sınırlı seans koşullarında dahi müdahalenin etkililiğini artırmakta ve ailelerin müdahale süreçlerine dâhil etmenin önemi göstermektedir. Aile katılımının okul öncesi dönemdeki müdahalelerde önemli bir destekleyici unsur olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Konuşma sesi bozukluğu, çoklu karşıtlık yaklaşımı, aile katılımı, okul öncesi dönem

4-5 Yaş Çocuklarda Matematiksel Örüntü Becerilerinin İncelenmesi

Hülya Kuşcu^{1,*} & Mehmet Ceylan¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Hasan Kalyoncu Üniversitesi
rehberkuscu@gmail.com

Özet

Erken dönem matematiksel beceriler, bilişsel gelişimin kritik göstergelerinden birisi olarak kabul edilmektedir. Örüntü de bu dönemde edinilen temel matematiksel becerilerden biridir ve cebirsel düşünmenin de temelini oluşturur. Dahası, erken dönem matematiksel beceriler bireyin sonraki öğrenmelerinin temelini de oluşturmasına karşın, çocukların henüz okul öncesi dönemde matematiksel becerilerinin farklılaştıkları görülmektedir. Bu araştırmanın amacı 4-5 yaş çocuklarda matematiksel örüntü becerilerinin incelenmesidir. Bu araştırma nicel araştırma yöntemlerinden betimsel araştırma deseniyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemi, Gaziantep ilinde bulunan iki anaokulundan uygun örnekleme ile ulaşılan 82 çocuktan (45 erkek, 37 kız) oluşmaktadır. Çocukların yaş ortalaması 55,98'dir. (min 45 ay, max 63 ay). Verilerin toplanmasında "Kişisel Bilgi Formu" ve "4-7 yaş Örüntü Beceri Ölçeği (ÖBÖ)" kullanılmıştır. Veriler 2024-2025 bahar döneminde toplanmıştır. Elde edilen verilerin istatistiksel analizinde SPSS 25.0 programından faydalanılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro-Wilk Testi ile incelenmiştir. Veriler normal dağılım göstermemesi nedeniyle, üç ve üzeri gruplarda Kruskal Wallis H testi, ikili gruplarda ise Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, testten alınabilecek toplam puanı 213 iken, araştırma örnekleminde yer alan çocukların maksimum 13 puan, minimum ise 0 puan almışlardır. Çocukların Örüntü Beceri Ölçek puan ortalaması 2,6; ortanca puanı ise 2'dir. Çocukların örüntü ortanca puanları, anne ve baba öğrenim düzeyine göre farklılık göstermezken cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir (p=0,040). Bu bulgular, 4-5 yaş kız çocuklarının örüntü becerilerinde erkek çocuklarına göre daha başarılı olduğunu ortaya koymaktadır. Çocukların genel örüntü becerilerinde daha başarılı oldukları; dönüştürme, sek sek ve genişletme becerilerinde ise daha az puan aldıkları görülmüştür. Araştırma bulguları, çocukların örüntü becerilerinin 4-5 yaşlarından itibaren farklılaşmaya başladığını ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, matematik, örüntü, 4 yaş çocuklar

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerlendirme Sürecine İlişkin Görüşlerinin ve Zihin Haritalarının İncelenmesi

Nisanur Ülger ^{1,*} & Raziye Günay Bilaloğlu ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Çukurova Üniversitesi

² Temel Eğitim Okul Öncesi Eğitimi Çukurova Üniversitesi
nisanurulger80@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirme sürecine ilişkin zihin haritalarının ve görüşlerinin incelenmesidir. Değerlendirme, erken çocukluk eğitiminde çocukların gelişim düzeylerini, ilgi ve ihtiyaçlarını ortaya koyarak öğretim sürecine yön veren kritik bir süreçtir. Literatürde öğretmenlerin değerlendirmeye yönelik tutum ve görüşlerini inceleyen çalışmalar bulunmakla birlikte, değerlendirme sürecinin bütüncül bir bakış açısıyla incelendiği çalışmaların sayısı oldukça azdır. Bu bağlamda çalışma, öğretmenlerin değerlendirme sürecine dair algılarını, sürece dâhil ettikleri paydaşları, amaç ve gerekçelerini, tercih ettikleri ortam ve yöntemleri, değerlendirdikleri unsurları, karşılaştıkları başarı ve zorlukları ile süreci geliştirmeye yönelik önerilerini ortaya çıkarmayı hedeflemektedir.

Araştırma, nitel araştırma desenlerinden betimsel yöntemle yürütülmüştür. Çalışma grubunu, amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme yoluyla seçilen ve Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı kurumlarda görev yapan 12 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde öğretmenlerle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmış ve “değerlendirme süreci” teması etrafında bireysel zihin haritaları geliştirmeleri sağlanmıştır. Elde edilen veriler, NVivo yazılımı aracılığıyla içerik analiziyle çözümlenmiş; kavramlar kodlanmış, kategorize edilmiş ve öğretmenlerin değerlendirmeye dair görüşleri sistematik biçimde betimlenmiştir.

Bulgular, öğretmenlerin değerlendirmede özellikle gelişim alanları, kazanımlar ve davranışlara odaklandıklarını göstermektedir. Çocukların bireysel yeteneklerini fark etme, duygu durumlarını gözlemlene ve ailelerle daha nitelikli iletişim kurma gibi olumlu katkılar öğretmenlerin değerlendirmeye ilişkin güçlü yönleri olarak öne çıkmıştır. Bununla birlikte materyal eksikliği, zaman sınırlılığı ve kalabalık sınıflar önemli engeller olarak belirtilmiştir. Öğretmenler, değerlendirme sürecinde aile, rehber öğretmen ve idarecilerle iş birliği yaptıklarını vurgulamış; ancak bu iş birliğinin daha da geliştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Çalışmanın bulguları Bronfenbrenner'in Ekolojik Sistemler Kuramı (1979) ile de uyum göstermektedir. Değerlendirme sürecinin yalnızca sınıf içi uygulamalara değil; aile, kurum, toplum ve daha geniş sistemlere yayılan çok katmanlı etkileşimlerin bir sonucu olduğu görülmektedir. Bu durum, öğretmenlerin değerlendirmeyi yalnızca pedagojik bir süreç olarak değil, aynı zamanda ekolojik bağlamların bütüncül bir ürünü olarak algıladıklarını göstermektedir.

Sonuç olarak bu araştırma, öğretmenlerin değerlendirmeye ilişkin bilişsel yapılarının güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymuş; yöntem çeşitliliğini artırma, dokümantasyon kullanımını güçlendirme ve aile katılımını destekleme gerekliliğine dikkat çekmiştir. Elde edilen bulguların, mesleki gelişim programlarının tasarımına ve değerlendirme uygulamalarının niteliğinin artırılmasına katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, değerlendirme süreci, zihin haritası

Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının İsimleri Ne Söylüyor?

Burcu Güngör ^{1*} & Sude Kartal ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

burcu.gungor@izu.edu.tr

Özet

Okul öncesi eğitim kurumlarının isimleri tanımlayıcı olmakla birlikte kurumların kimliğini, işlevini ve eğitim anlayışını yansıtan, toplumdaki algı ve itibarını etkileyen unsurlar arasında yer alır. Bu çalışma Türkiye’nin farklı coğrafi bölgelerindeki kamu ve özel okulöncesi eğitim kurumlarının isimlendirilmesinde etkili olan motivasyonları ve eğilimleri tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda çalışmada, özel ve devlet anaokullarının isimlendirilmesindeki farklılıklara yol açabilecek olası etkenler tartışılmakta; ayrıca, okul öncesi eğitim kurumlarının çocuklar açısından daha anlamlı ve çekici hale gelmesine katkıda bulunmak üzere çocukların ve öğretmenlerin okul isimleri hakkındaki görüşlerinin alındığı daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulduğu vurgulanmaktadır. Bu çalışma şu temel sorular etrafında şekillendirilmiştir: Türkiye’de okul öncesi eğitim kurumlarına verilen adlar nelerdir? Kamu ve özel anaokullarında adlandırma süreci nasıl farklılaşmaktadır? Söz konusu adlar, toplumsal, tarihsel, kültürel ve eğitsel bağlamda ne tür anlamlar taşımaktadır?

Betimsel tarama modelinde yürütülen bu araştırmanın veri setini, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı “resmî anaokulları” ve “özel anaokulları” oluşturmaktadır. Türkiye genelindeki tüm okul öncesi kurum adlarının tamamının etiketlenmesi mümkün olmadığından, tabakalı amaçsal örnekleme yöntemiyle ülkemizin yedi coğrafi bölgesinin en yüksek nüfuslu illerinde bulunan kamu ve özel okul öncesi eğitim kurumları çalışmaya dahil edilmiştir. Bu illerdeki kurumlara ilişkin veriler (4809 anaokulu) Millî Eğitim Bakanlığının resmî web sitesinden elde edilmiş, isimler web siteleri incelenerek ve telefonla görüşerek anlamlı birimlere ayrılıp etiketlenmiş ve belirli kategoriler altında sınıflandırılmıştır. Araştırmacılar tarafından bilgisayar programına uygun şekilde girilmiş veriler, betimsel istatistiksel analiz yöntemiyle sistematik biçimde incelenmiştir.

Araştırma kapsamında özel ve devlet anaokullarının isimleri kategorilere göre yüzde oranlarıyla karşılaştırmalı incelenmiştir. Türkiye’de anaokulu isimleri; zincir okullar (%100 özel), akademi sözcüğü içerenler (%100 özel), kurucunun ailesi & çocuğu (%100’ü özel), çocuk sözcüğü içerenler (%99,5 özel), renk & doğa (%97,7 özel), eğitim felsefesi & vizyon (%96,3 özel), bahçe sözcüğü içerenler (%95,7 özel), sevimlilik & çizgi film (%95,1 özel), bitki & hayvan (%87 özel, %13 devlet), vakıf (%48 özel, %52 devlet), kurucu & bağışçı (%38,8 özel, %61,2 devlet), diğer (%86,6 özel, %13,4), devlet mekan (%79 devlet), milli değer (%86,7 devlet), bilim & sanat & tasavvuf (%96,7 devlet), tarihsel kişilik (%96,9 devlet), kurum (%98,9 devlet), şehit (%99,1 devlet) olmak üzere 18 ana kategoride sınıflandırılmıştır. Zincir okulların isimlerinin ulusal düzeyde tüm eğitim kademelerine birlikte verilen markalaşmış isimler olması nedeniyle anaokullarına özgü adlandırma pratiklerini yansıtmadığı için analize anlamlı bir katkı sağlamamaktadır. Çalışmada ilk dikkat çeken bulgu, zincir okullar haricinde, isminde “akademi” sözcüğü ve kurucunun geniş aile bireylerinin ya da çocuğunun ismini içerenlerin tümünün özel okulların kategorisinde bulunmasıdır. Bununla birlikte içinde “çocuk” ve “bahçe” geçen isimler, “renk & doğa” ve anaokulunun “eğitim felsefesini & vizyonunu” yansıtan isimler ve “sevimlilik & çizgi film” kategorileri de büyük oranda özel okullara aittir. Yine “bitki & hayvan” temalı isimlerin yüksek oranda (%87) özel okullar tarafından tercih edildiği görülmüştür. Öte yandan, kamu (devlet) anaokullarının isimlendirmelerinde açık biçimde millî, tarihi ve toplumsal değerleri öne çıkaran eğilim gözlenmiştir. Örneğin, toplumsal aidiyeti ve ortak kimliği vurgulayan “şehit” “kurum” “tarihsel kişilik” “bilim & sanat & tasavvuf” ve “millî değer” kategorilerinde isimlendirilen okulların tamamına yakını devlet anaokulu statüsündedir. Bu durum Millî Eğitim Bakanlığının “okullara ad verme” yönetmeliğinin etkisiyle açıklanabilir. “Vakıf” kategorisi devlette (%52) ve

Özelde (%48) yakın sayılarda gözlenmiştir. Özetle, zel okulların isimlerinin çocukların anlayışına uygun reklam yapmaya elverişli isimlerden tercih edildiği söylenebilir. Bununla birlikte, devlet anaokullarının isimlendirilmesinde resmî mevzuat ve tarihsel–kültürel yaklaşımların etkisiyle daha çok yetişkin bakış açısına dayalı ve millî/kültürel değerleri yücelten bir eğilimin baskın olduğu görülmektedir. Bu eğilim, kültürel ve toplumsal hafızayı canlı tutma açısından anlamlı olmakla birlikte; çocukların gelişim düzeyleri, buldukları eğitim kademesi ve ilgi alanları gz önünde bulundurulduğunda çocukların dünyasında doğrudan bir anlam oluşturmada sınırlı bir etkiye sahip olabileceği söylenebilir. Bu alışma çocukların ve ğretmenlerinin okul isimleri hakkında görüşlerinin incelenmesine yönelik yapılacak araştırmalara bir temel oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Anaokulu isimleri, isimlendirme stratejileri, toponimi

Küçük Çocuklu Ailelerde Baba Katılımı ve Anne Bekçiliğinin İncelenmesi

Azize Ummanel

Temel Eğitim Bölümü Lefke Avrupa Üniversitesi

aummanel@eul.edu.tr

Özet

Geleneksel anlamda baba, evin geçimini sağlayan ve ailesinin güvenliğinden sorumlu ebeveynidir. Günümüzde babaya yüklenen bu rol değişim göstermekte, anne ve baba evin geçimini beraber sağlarken çocuğun temel bakımı, sağlığı, eğitimi gibi konularda da sorumlulukları birlikte paylaşma yolundadırlar. Babanın çocuğu ile etkili zaman geçirmesi çocuğun bilişsel gelişiminden, sosyal, duygusal, kişilik ve cinsel gelişimine kadar birçok alanı etkilemektedir. Buna karşın, babanın çocuğun hayatında olmayışı, veya çocukla ilgili aktivitelerde orada bulunmayışı çocuğun gelişiminde olumsuzluklara neden olabilmekte; özellikle de ergenlik ve yetişkinlik döneminde babanın kayıp parça niteliğindeki eksikliği kendini hissettirmektedir.

Babanın çocukla sağlıklı iletişim kurmasında şüphesiz annenin rolü büyüktür. Zira erkek, annenin izin verdiği ölçüde babalık yapabilir. Annenin geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine dayandığı ‘çocuk bakımı kadının görevidir’ düşüncesi, annenin kendi eliyle babayı çocuktan uzaklaştırmasına neden olabilmektedir. Öyle ki, baba her ne kadar çocukla ilgili aktivitelerde orada bulunmak istede de anne bir bekçi gibi babayı çocuktan ve onunla ilgili yapılacak aktivitelerden uzaklaştırabilmektedir. Böylece baba, aile sistemi içerisinde kayıp veya eksik bir parçaya dönüşebilmektedir.

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi yaşlarda çocuğu olan babaların baba katılım düzeyi ile anne bekçiliği arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışma, ilişkisel tarama modeli türünde betimsel bir çalışma olup “Kuzey Kıbrıs’ta Babalığı Anlamak” isimli devam etmekte olan bir projenin parçasıdır. Çalışma kapsamında, Kuzey Kıbrıs’ta 0-6 yaş aralığında çocuğu olan babalara kişisel bilgi formu, Sımsıkı ve Şendil’in (2014) geliştirdiği Baba Katılım Ölçeği ve Akgöz Aktaş ve Aydın’ın (2020) geliştirdiği Anne Bekçiliği Ölçeği Baba Formu dağıtılmıştır. Toplamda 100 babaya ulaşıldığında veri toplama süreci sonlandırılacak, elde edilen veri, Kolmogorov-Smirnov testi sonucuna göre uygun çözümlene yöntemleri ile analiz edilecektir.

Annelerin farkında olarak veya olmayarak babayı sistemin dışında bırakması hem ebeveynler hem de baba ile çocuk arasındaki ilişkiyi zedeleyebilmektedir. Bu bağlamda, yapılacak tarama çalışmalarının önemli olduğu düşünülmektedir. Araştırma bulguları bu doğrultuda tartışılacak ve öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Babalık, baba katılımı, anne bekçiliği, okul öncesi dönem

Babaların İyi Oluş Düzeyi ile Algıladıkları Sosyal Desteğin Baba Katılımına Etkisi

Azize Ummanel

Temel Eğitim Bölümü Lefke Avrupa Üniversitesi

aummanel@eul.edu.tr

Özet

Çocuğun gelişimi üzerinde annenin olduğu kadar babanın da rolü büyüktür. Birçok çalışma anne ile çocuk ilişkisi üzerine yoğunlaşırken, son yıllarda yürütülen araştırmalar, baba ile çocuk arasında kurulacak sağlıklı ilişkinin çocuğun gelişimini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Öyle ki, babaların çocuklarının bakımı ile ilgilenmeleri ve sosyal anlamda etkileşimde bulunmaları çocukların başta bilişsel ve sosyal olmak üzere tüm gelişim alanlarını etkilemektedir. Bununla beraber, baba ile çocuk arasında kurulan sağlıklı ilişkinin, çocuğun içsel motivasyonu üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca, baba çocuk iletişimi çocuğun sosyal gelişimine etki etmekte; babanın destekleyici yaklaşımı, çocuğun benlik algısı, akran ilişkileri ve prososyal becerilerinde fark yaratmaktadır. Tıpkı annelik gibi babalık da çevresel faktörlerden etkilenebilmektedir. Öyle ki, babanın iyi oluşu, kendini psikolojik anlamda nasıl hissettiği ve çevresinden gördüğü veya göremediği sosyal destek onun babalık uygulamalarını da değişkenliğe uğratabilmektedir.

Bu çalışmanın amacı 0-6 yaş çocuğu olan babaların iyi oluş düzeyi ile algıladıkları sosyal desteğin baba katılımına etkisini incelemektir. Çalışma, ilişkisel tarama modeli türünde betimsel bir çalışmadır. Çalışma kapsamında, Kuzey Kıbrıs'ta 0-6 yaş aralığında çocuğu olan babalara kişisel bilgi formu, Telef'in Türkçe'ye uyarladığı Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Eker, Arkar ve Yıldız'ın geliştirdiği Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği dağıtılmıştır. Çalışma "Kuzey Kıbrıs'ta Babalığı Anlamak" isimli devam etmekte olan bir projenin parçası olup, toplamda 100 babaya ulaşıldığında veri toplama süreci sonlandırılacak, elde edilen veri SPSS paket programı aracılığı ile analiz edilecektir.

Araştırma bulguları küçük çocuklu ailelerde baba katılımı ve baba katılımını etkileyen bir takım etmenlerin bilinmesi üzerine önemli sonuçlar sunacaktır. Çocuk bakımının anne ve baba tarafından müşretek şekilde verilme gayreti içerisinde olan günümüzde, babanın bazı nedenlerden dolayı bu sürecin dışında kalması en başta çocuğun gelişimini etkileyecektir. Bu kapsamda yürütülen çalışmalar aracılığıyla elde edilen bulgular önemli olup, babalık süreçleriyle ilgili politikalar geliştirilmesi bağlamında da değerlidir.

Anahtar Kelimeler: Babalık, baba katılımı, iyi oluş, sosyal destek, okul öncesi dönem

İstihdam Politikalarının Erken Çocukluk Eğitimi Öğretmen Adaylarının Mesleki Kimlik Gerilimlerine Yansımaları

Ramle Gül Hazar ^{1,*} & Merve Gangal ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Trabzon Üniversitesi

ramlegul@ibu.edu.tr

Özet

Öğretmen mesleki kimliği, bireyin kişisel özellikleriyle mesleki rollerinin kesişiminde oluşan, zamanla değişen ve bağlamsal olarak şekillenen bir yapıdır. Bu yapı, öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik anlamlandırmaları, duygusal yönelimleri ve sistemin beklentileriyle yaşadıkları gerilimler doğrultusunda gelişmektedir. Özellikle okul öncesi öğretmen adayları, toplumsal cinsiyet rolleri, düşük mesleki statü algısı, duygusal emek ve uygulama eksiklikleri gibi özgül faktörlerle kimlik çatışmalarını daha yoğun deneyimlemektedir. Türkiye’de merkezi sınav sistemi, sözleşmeli öğretmenlik uygulaması ve sık değişen istihdam politikaları, adayların belirsizlik, kaygı ve güvensizlik yaşamasına neden olmakta; bu durum mesleki kimlik gelişimlerini olumsuz etkilemektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2024 yılında duyurulan reform paketi kapsamında, öğretmen adaylarının mesleğe başlamadan önce eğitim alacakları Millî Eğitim Akademisi kurulmuştur. Akademiye geçiş süreci, adaylar açısından yeni beklenti ve sınav sistemleriyle birlikte ek baskılar yaratmaktadır. Bu çalışmada, güncel istihdam politikalarının okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki kimlik gelişimine etkisini, adayların yaşadığı kimlik gerilimleri üzerinden analiz etmek amaçlanmıştır.

Araştırma, nitel özel durum çalışması deseniyle yürütülmektedir. Veriler, mezuniyet aşamasında olan 15 okul öncesi öğretmen adayıyla yürütülen yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Analiz süreci tematik yaklaşımla sürdürülmektedir. Bu çalışmanın, okul öncesi öğretmen adaylarının kimlik gelişim süreçlerine ışık tutarak öğretmen eğitimi programları ve istihdam politikaları ile ilgili araştırma ve uygulamalara katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk eğitimi, öğretmen adayı, istihdam politikaları, mesleki kimlik gerilimi

Global Shifts in Corporal Punishment Policy: A Comparative Analysis of Legal Reforms and Cultural Change in Early Childhood Contexts

Mustafa Yaşar

Department of Teacher Training at Pre-School Level Çukurova University
mustafaxyasar@gmail.com

Abstract

The global community is increasingly recognizing corporal punishment of children as a violation of fundamental human rights. Once widely accepted as a legitimate form of discipline, corporal punishment—particularly in early childhood—is now undergoing widespread legal, ethical, and pedagogical reassessment. Over the past three decades, significant strides have been made in advancing child protection through national legislation and international advocacy. However, progress has been uneven. While some countries have adopted comprehensive, rights-based approaches that prohibit corporal punishment in all contexts, others continue to uphold or tolerate such practices due to longstanding cultural, religious, and institutional norms.

This study offers a comparative policy analysis of corporal punishment legislation in early childhood across a diverse sample of countries, examining the complex relationship between legal frameworks, cultural attitudes, and pedagogical practices. The analysis is grounded in three interrelated theoretical perspectives: developmental neuropsychology, which emphasizes the adverse cognitive and emotional impacts of physical punishment on the developing brain; Family Systems Theory, which situates child discipline within relational and intergenerational dynamics; and the children's rights approach, which frames corporal punishment as a violation of children's inherent dignity and right to protection.

As of 2025, sixty-six countries—including Sweden, Germany, South Korea, Tunisia, Uruguay, and New Zealand—have enacted full prohibitions of corporal punishment across all settings: home, school, care institutions, and judicial systems. These nations have not only criminalized physical punishment but also implemented systemic reforms such as public education campaigns, parenting support programs, and professional training for educators and caregivers. Their success demonstrates that legal change, when combined with sustained public engagement, can shift cultural norms and practices.

By contrast, many countries—including France, South Africa, and Türkiye—have instituted partial bans, typically focused on school environments, while leaving family-based corporal punishment legally unregulated. In these contexts, legal reforms often outpace societal change. Despite formal policy declarations, corporal punishment remains common in households, particularly in more conservative and rural communities. In Türkiye, for example, while corporal punishment is banned in schools and care settings, there is no explicit legal prohibition within the family. Although Turkish law references the protection of children from violence in general terms, the lack of clear enforcement mechanisms and prevailing cultural acceptance continue to legitimize physical discipline as part of traditional parenting.

Furthermore, in some countries such as Nigeria, Pakistan, Somalia, Yemen, and Haiti, corporal punishment remains legally permitted and socially normalized. These contexts are often characterized by patriarchal family structures, conservative religious ideologies, and under-resourced child protection systems. Legal reform in such settings faces significant resistance and requires long-term investment in community-based education and systemic capacity-building.

This study identifies key patterns in the global effort to end corporal punishment. First, while legal prohibition is essential, it is not sufficient on its own to bring about meaningful change. Second, sustainable change requires combining legislation with strategies that address cultural beliefs, parenting practices, and institutional norms. Third, countries that have achieved significant reductions in corporal punishment—such as Sweden and Germa-

ny—have invested in cross-sectoral approaches, integrating child protection with education, health, social services, and community engagement.

The paper argues that the abolition of corporal punishment must be understood not merely as a legal task but as a pedagogical, cultural, and ethical undertaking. It calls for a new vision of childhood—one rooted in dignity, empathy, and nonviolence. For lasting impact, national efforts must align legal frameworks with public awareness campaigns, parental support, and teacher training.

In conclusion, ending corporal punishment is not simply about banning a practice, but about transforming the values that sustain it. Comparative policy analysis shows that genuine progress depends on replacing punitive traditions with a child-centered ethic of care, protection, and agency.

Keywords: Corporal punishment, early childhood, child rights, comparative policy analysis, cultural transformation

Çocukların Yürütücü İşlev Becerileri ile Yaratıcılık Potansiyelleri Arasındaki İlişki: Sistemik Bir İnceleme

Ikra Kılınçarslan ^{1,*} & Fatih Dereli ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Trakya Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü Trakya Üniversitesi

kilincarslanikra@gmail.com

Özet

Bu çalışmada, çocukların yürütücü işlev becerileri ile yaratıcılık potansiyelleri arasındaki ilişki ilgili literatür kapsamında değerlendirilecektir. Çalışmanın amacı, erken çocukluk döneminde yürütücü işlevler ile yaratıcılık potansiyeli arasındaki ilişkiyi literatür taraması yoluyla incelemektir. Çalışmada dikkat kontrolü, ketleyici kontrol, bilişsel esneklik ve çalışma belleği gibi yürütücü işlev bileşenleri kuramsal olarak ele alınacak ve bu becerilerin yaratıcı düşünme süreçleriyle nasıl ilişkilendirildiği ilgili literatür çerçevesinde açıklanacaktır.

Çalışma kapsamında, 2015–2025 yılları arasında Türkiye örnekleminde yürütülmüş, okul öncesi dönem çocukların yürütücü işlevler ve yaratıcılık konusu üzerine odaklanılacaktır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden sistemik derleme modeli kullanılacaktır. Veri toplama sürecinde YÖK Tez, TR Dizin, Scopus ve Web of Science veri tabanları taranmıştır. Arama sürecinde «okul öncesi», «erken çocukluk» «yaratıcılık», «yürütücü işlev», «çalışma belleği», «bilişsel esneklik» anahtar kelimeleri kullanılarak taramalar yapılmıştır. Bu tarama sonucunda toplam 71 çalışmaya ulaşılmıştır. Bunlar arasında konu ile doğrudan ilgisi belirlenen 8 yüksek lisans 1 doktora tezi ve 31 makale olmak üzere toplam 40 çalışma inceleme kapsamına alınmıştır. Seçilen çalışmalar; örneklem özellikleri, kullanılan ölçme araçları, araştırma deseni ve elde edilen bulgular açısından tematik analizle değerlendirilecektir.

Bulgular kapsamında özellikle bilişsel esnekliğin yaratıcı çözüm üretimiyle; dikkat kontrolünün ise akıcılık ve özgünlükle ilişkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca yürütücü işlevlerin desteklenmesinin yaratıcılığı olumlu yönde etkileyebileceği yönünde bulgulara ulaşılabileceği ön okumalarda görülmektedir. Sonuç olarak, yürütücü işlev becerilerini destekleyici yaklaşımların erken çocukluk eğitiminde yaratıcı düşünceyi geliştirmede önemli katkılar sunabileceği vurgulanacaktır. Bu çalışma, söz konusu ilişkileri bütüncül biçimde ele alarak alanyazına katkı sunmayı ve gelecekteki araştırmalar için kuramsal bir temel oluşturmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Yürütücü işlev, yaratıcılık, okul öncesi, erken çocukluk, bilişsel esneklik, çalışma belleği

Okul Öncesi Eğitim Programlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi (MEB 2013-MEB 2024- TYMM 2024)

Sümevra Çakal^{1,*} & Hilal Ilknur Tunçeli²

¹ Okul Öncesi Eğitimi Sakarya Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Sakarya Üniversitesi

sumeyra.cakal1@ogr.sakarya.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okul öncesi eğitim kademesi için hazırlanan 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ve 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı'nın üçünü de uygulamış olan okul öncesi öğretmenlerinin söz konusu programlara ilişkin program çerçevesi, planlama, uygulama ve değerlendirme boyutlarındaki karşılaştırmalı görüşlerini incelemektir. Araştırma, kısa süre içinde üç farklı programı uygulamak zorunda kalan öğretmenlerin yaşadığı deneyimleri ve bu programlara yönelik değerlendirmelerini ortaya koyarak alana katkı sağlamayı hedeflemektedir. Araştırmacıların bağlı olduğu üniversitenin etik kurulundan izin alınmıştır. Araştırmanın yöntemini nitel araştırma desenlerinden durum çalışması oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen ve alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda içerik geçerliği sağlayan görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenen üç programı da uygulamış olan ve çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 20 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma, MEB tarafından yayınlanan son üç okul öncesi eğitim programını birlikte incelemekte ve bu programları uygulayan öğretmenlerin perspektiflerini akademik bir çerçevede sunmayı hedeflemektedir. Araştırmadan elde edilen veriler, nitel veri analiz yöntemlerinden içerik analizi tekniği kullanılarak çözümlenmektedir ve verilerin analiz süreci devam etmektedir. Analiz sonucunda elde edilecek bulguların, bu üç programın güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesi, öğretmenlerin gözünden ihtiyaçların tespit edilmesi ve gelecekteki programların oluşturulma süreçlerine veri sağlaması yönünden alana katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Ayrıca alanyazın incelendiğinde, MEB tarafından yayınlanan son üç okul öncesi eğitim programının öğretmen görüşleriyle irdelendiği bir araştırmaya ulaşılmamış olmasının da bu araştırmanın sonuçlarını önemli kılacağına inanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim programları, öğretmen, öğretmen görüşleri, okul öncesi eğitim, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli

Okul Öncesi Eğitimde Yürütücü İşlev Becerilerinin Eğitim Programları ve Uygulamalara Yansımalarının İncelenmesi

Ayşegül Ögütçen^{1,*}, Fatih Kaynar² & Berrin Akman³

¹ Okul Öncesi Eğitimi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

³ Okul Öncesi Öğretmenliği Hacettepe Üniversitesi

aysegulogutcen@gmail.com

Özet

Erken çocukluk dönemi, yürütücü işlev becerilerinin gelişimi için oldukça kritik bir dönemdir (Bell & Meza, 2020). Erken yaşta desteklenen yürütücü işlev becerileri, çocukların hem okul başarısını hem de zorluklarla başa çıkabilme becerilerini desteklemektedir. Bu nedenle eğitimsel müdahalelerle yürütücü işlev becerilerinin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır (Zelazo & Carlson, 2020). Bu doğrultuda araştırmanın amacı, yürütücü işlev becerilerinin Türkiye’de uygulanan okul öncesi eğitim programlarına ve sınıf içi uygulamalara yansımalarını incelemektir. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninde yürütülen çalışmada iki farklı veri kaynağından yararlanılmıştır. İlk olarak Okul Öncesi Eğitim Programı ve Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı inceleme materyali olarak kullanılmış, doküman analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Görüşme boyutunda ise çalışma grubunu MEB’e bağlı bağımsız anaokulları ve ilköğretim, ortaokul, meslek lisesi bünyesindeki anasınıflarında görev yapmakta olan ve amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenen 14 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından oluşturulmuş ve sonrasında uzmandan görüşü alınarak son hali verilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ve doküman inceleme formu kullanılmıştır. Çevrimiçi ortamlarda (Teams vb.) ve yüz yüze gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen veriler ve programlar içerik analizi tekniği ile incelenmiştir.

Bulgular, her iki programda da yürütücü işlev becerileri ve alt bileşenlerine yönelik kazanımlar ve becerilerin yer aldığını göstermektedir. Ancak öğretmenlerin çoğunun bu kazanım ve becerileri “yürütücü işlev becerileri” olarak doğrudan adlandırmadıkları, bununla birlikte sınıf içi etkinliklerde bu becerileri dolaylı olarak destekledikleri görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin yürütücü işlev becerileri ve bu becerilere yönelik etkinlik uygulamalarına ilişkin eğitim desteğine ihtiyaç duydukları elde edilen bulgular arasında yer almaktadır.

Araştırmanın sonucunda programlarda yer alan ilgili kazanım ve becerilerin yürütücü işlevlerle olan ilişkisinin öğretmenlere açıklanması ve bu konuda farkındalıklarının artırılması gerektiğine ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk eğitimi, yürütücü işlev becerileri, okul öncesi eğitim programı

Çizgi Filmlerin ‘‘Erdem – Değer – Eylem Modeli’’ Kapsamında Değerler Açısından İncelenmesi

Esra Gamze Uğur Ekşi ^{1,*} & Zehra Üzölmez ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Yıldız Teknik Üniversitesi
egugur@yildiz.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de yayınlanan çizgi filmlerin Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı kapsamında yer alan ‘‘Erdem–Değer–Eylem Modeli’’ çerçevesinde değerler eğitimi açısından incelenmesidir. Değerler eğitimi ediniminde çocukların televizyon programlarında izlediği içerikler gelecekleri açısından büyük bir önem arz etmektedir. Bu çalışma çizgi filmlerin değer kazanımı sürecine katkısını ele alarak literatürdeki önemli bir boşluğu doldurmayı hedeflemektedir Nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniğiyle yürütölen çalışmada, TRT Çocuk, Cartoon Network ve Minika Çocuk kanallarında en çok izlenen toplam 12 çizgi film ve bunlara ait 24 bölüm değerlendirilmiştir. İncelemeler sonucunda çizgi film içeriklerinde yer alan karakterlerin davranışları, olay örgüleri ve kullanılan dil ile görsel unsurlar programda yer alan 20 temel değer ekseninde analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre; en sık karşılaşılan değer ‘‘yardımseverlik’’ olurken, bunu ‘‘dostluk’’, ‘‘duyarlılık’’ ve ‘‘estetik’’ değerleri takip etmektedir. Ancak ‘‘vatanseverlik’’, ‘‘temizlik’’, ‘‘saygı’’ ve ‘‘tasarruf’’ gibi bazı önemli değerlerin hiçbir içerikte açık biçimde yer almadığı tespit edilmiştir. Bu durum, çizgi filmlerin değer aktarımı konusunda bazı temalara odaklanmakla birlikte önemli bazı değerleri ihmal edebildiğini göstermektedir. Çalışma, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nin temel yapı taşlarından biri olan Erdem–Değer–Eylem Modeli ekseninde erken çocukluk döneminde medya içeriklerinin değer eğitimiyle olan uyumu inceleyip, bu içeriklerin eğitim politikasıyla uyumunu değerlendirmeye katkı sunmaktadır. Ulaşılan sonuçlar doğrultusunda bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk, değerler eğitimi, çizgi film, maarif modeli, erdem – değer – eylem modeli

Okul Öncesi Eğitimde Türkçe Alan Becerileri ile Bilişsel Söylem İşlevleri Arasındaki İlişki: Maarif Modeli Üzerine Bir Analiz

Emine Şen¹ & Rahime Filiz Ağmaz^{1,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Necmettin Erbakan Üniversitesi
filizkiremit@gmail.com

Özet

Son yıllarda erken çocukluk eğitiminde dil becerilerinin bilişsel gelişim üzerindeki rolü giderek daha fazla önemli hale gelmektedir. Bu çalışma, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan Türkçe alan becerileri ile bilişsel söylem işlevleri (Cognitive Discourse Functions - CDF) arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmış olup programda yer alan öğrenme çıktıları yedi temel bilişsel söylem işlevi olan tanımlama, sınıflandırma, betimleme, açıklama, değerlendirme, keşfetme ve raporlama açısından değerlendirilmiştir.

Çalışmadan elde edilen bulgular, dinleme/izleme, okuma, konuşma ve erken okuryazarlık becerileri ile bilişsel söylem işlevleri arasında anlamlı biçimde ilişkili olduğunu göstermektedir. Dinleme/izleme becerileri değerlendirme, tanımlama ve sınıflandırma işlevlerinde yoğunlaşırken; okuma becerileri tanımlama, değerlendirme ve raporlama işlevleriyle öne çıkmaktadır. Konuşma becerilerinde raporlama işlevi ağırlıklı olup, çocukların kendilerini, duygu ve düşüncelerini ifade etme süreçlerini desteklemektedir. Erken okuryazarlık becerilerinde tanımlama ve keşfetme işlevlerinin belirgin olması, çocukların yazıyı keşfetme ve anlamlandırma becerilerini ortaya koymakla birlikte sınıflandırma işlevi ile erken okuryazarlık becerileri arasında bağlamsal benzerliğe rastlanmamıştır. Bununla birlikte bazı bilişsel işlevlerin belirli becerilerde sınırlı temsil edildiği gözlenmiş, programın bu yönlerinin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Araştırma, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin çağdaş dil öğretim yaklaşımlarıyla uyumlu olduğunu ve belirtilen işlevler aracılığıyla bilişsel gelişimi desteklediğini göstermektedir. Çalışmanın bulguları, okul öncesi eğitimde dilin bilişsel süreçlerin yapılandırılmasındaki önemini vurgulamakta ve programın bilişsel işlevlerin daha dengeli dağılımıyla zenginleştirilebileceğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bilişsel söylem işlevleri, Okul öncesi eğitim, Türkçe alan becerileri, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli

Küçük Sayılar, Büyük Farklar: Anlık Sayı Algısının Farklı Ülkelerin Okul Öncesi Eğitim Programlarındaki Yeri

Rahime Çiçek^{1,*}, Nalan Kuru² & Yusuf Koc³

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Kocaeli Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Bursa Uludağ Üniversitesi

³ İlköğretim Matematik Öğretmenliği Kocaeli Üniversitesi

rahime.inan@kocaeli.edu.tr

Özet

Anlık sayı algısı (subitizing), bireyin küçük sayıdaki nesnelere saymadan bir bakışta tanınmasıdır (Clements, 1999). Erken matematiksel düşünmenin temel taşlarından biri olarak kabul edilen bu becerinin (Baroody, 2004) erken yaşlarda desteklenmesi önem taşımaktadır. Ulusal okul öncesi programlarının bu beceriyi ele alış biçimi, öğretim stratejileri ve müfredat geliştirme açısından kritik olup, bu çalışmada farklı ülkelerin okul öncesi programları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Çalışma, doküman inceleme yöntemiyle yürütülmüştür. Türkiye [Güncellenen Okul Öncesi Programı (MEB, 2024a), Maarif Modeli (MEB, 2024b)], ABD'nin dört eyaleti [Alabama (2021), Iowa (2023), New Jersey (2014), Maine (2024)], Hindistan (Samagra Shiksha Chandigarh, 2022) ve Kanada'nın iki eyaleti [Ontario (2016), Quebec (2016)] olmak üzere toplam dokuz program içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Analiz iki eksende yürütülmüştür: (a) Becerinin programlarda yer alma biçimi (kavramın kullanımı, yaş aralığı, hedeflenen miktar düzeyi), (b) öğretmene sunulan rehberlik.

Analizler, kavramın ABD ve Ontario programlarında açık, Türkiye, Hindistan ve Quebec programlarında dolaylı biçimde yer aldığını göstermektedir. Becerinin desteklendiği yaş aralıkları genellikle 36–72 ay arasındadır. Türkiye-Güncellenen Program, Alabama, Iowa ve Hindistan üç yaşta desteğe başlarken, Maarif Modeli 60 ayda ele almaktadır. Desteklenen miktar 2–3 nesneden başlayıp 5–6 nesneye genişlemekte; Hindistan ayrıca kavramsal anlık sayı algısını hedeflemektedir.

Öğretmene sunulan rehberlik düzeyi programlar arasında farklılaşmaktadır. Maarif, Alabama ve Ontario programları materyal, uygulama ve değerlendirme önerileri sunarak güçlü bir yapı oluştururken; New Jersey ve Quebec programlarında rehberlik bulunmamaktadır. Maine ve Hindistan programları yalnızca kavram açıklamasıyla sınırlıdır. Türkiye-Güncellenen, Alabama ve Iowa programlarında çocukların gelişimsel özelliklerine göre yaş ve beklenen davranışlar belirtilmiştir.

Alabama, Maarif ve Ontario programları öğretmenlere doğrudan uygulama önerileri sunmaktadır. Ontario, öğretmenin çocuklara düşünme süreçlerini açığa çıkaran sorular yöneltmesini, zorlayıcı görevler vermesini, öğrenmeyi genişletecek düzenlemeler yapmasını, pedagojik dokümantasyon ve farklı temsil biçimleriyle daha bütüncül bir yaklaşım sunmasını önermektedir.

Bulgular, programlarda kavramın her zaman açıkça kullanılmadığını göstermektedir. Kavramın açık sunulması, öğretmenlerin araştırmalar yoluyla bilgi ve uygulama yeterliklerini geliştirmeleri açısından önemlidir.

Türkiye-Güncellenen, Alabama, Iowa ve Hindistan programlarının erken yaştaki eğitim hedefi uzun vadeli gelişim fırsatları sunarken, Hindistan'ın kavramsal boyutu hedeflemesi sayı ilişkilerinin derinlemesine kavranmasına katkıda bulunabilir.

Ontario etkileşim, öğrenimi genişletme gibi ileri rehberlik unsurlarıyla bütüncül bir yaklaşım sergilerken; Maarif materyal ve uygulama önerileriyle güçlü bir temel sunmaktadır. Uluslararası programların güçlü yönlerinin uyarlanması, Türkiye'de anlık sayı algısı eğitiminin kapsamını ve uluslararası düzeyde etkisini artırabilir.

Sonuç olarak, programlardaki içerik çeşitliliği öğretmen uygulamalarını ve çocukların beceri gelişimini doğrudan etkilemektedir. Etkin bir eğitim için kavramın açık tanımlanması, aşamalı hedefler, materyal çeşitliliği, öğret-

men-çocuk etkileşimini destekleyen stratejiler ve pedagojik dokümantasyonun entegrasyonu önerilmektedir. Bu yaklaşımın sayı algısını derinleştirerek erken matematiksel düşünmeye katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anlık sayı algısı, okul öncesi eğitim, eğitim programları, matematik eğitimi

Türkiye’de Erken Çocukluk Eğitimi Politikalarında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Gediz Bayazıt ^{1,*} & Hatice Selcen Aslan ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Başkent Üniversitesi
gedizgulbahar@baskent.edu.tr

Özet

Erken çocukluk dönemi, doğumdan ilkököl başlangıcına kadar olan (0–8 yaş) kritik gelişim evresi olarak tanımlanır. Bu süreçte çocukların bilişsel, duygusal, sosyal, dilsel ve fiziksel en hızlı şekilde gerçekleştiği ve yaşam boyu öğrenme kapasitesinin temelleri atılmaktadır. Aynı zamanda bu dönem toplumsal cinsiyet kimliklerinin ve rollerinin şekillendiği kritik bir evredir. Çocuklar, 2–3 yaş itibarıyla kendi cinsiyetlerini fark ederken; 4–5 yaşlarında toplumun cinsiyet rollerine ilişkin beklentilerini öğrenmeye başlarlar. Bu nedenle, erken çocukluk toplumsal cinsiyet eşitliğinin inşa edilmesi açısından belirleyici bir dönemdir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de son beş yılda geliştirilen erken çocukluk eğitimi politika belgelerinde toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik düzenlemeleri incelemektir. Toplumsal cinsiyet eşitliği günümüzde bir kalite standardı göstergesidir. Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma için Küresel Amaçlar kapsamında nitelikli eğitim (Amaç 4) ve toplumsal cinsiyet eşitliği (Amaç 5) bu bağlamda küresel bir çerçeve sunmaktadır. Eğitimde toplumsal cinsiyet temelli eşitsizlik ve adaletsizlik ile mücadele edilmesi için nitelikli eğitim politikalarının geliştirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda ülkemizde son 5 yılda geliştirilen “Millî Eğitim Bakanlığı’nın yayımladığı Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli- 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ve 0–36 Aylık Çocuklar İçin Eğitim Programı, 12. Kalkınma Planı (2024–2028), Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2024–2028), Millî Eğitim Bakanlığı Stratejik Planı (2024–2028), 20. Millî Eğitim Şurası (2021), Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2023–2028)” belgeleri incelenmiştir. Politika belgeleri doküman incelemesi yöntemiyle incelenmiş ve belgelerde cinsiyet temelli eşitsizliklerin giderilmesine yönelik hedeflerin olup olmadığı incelenmiştir. Türkiye’de erken çocukluk eğitimi politikaları, toplumsal cinsiyet eşitliğini doğrudan vurgulamak yerine “fırsat eşitliği”, “kapsayıcılık” ve “dezavantajlı gruplara erişim” kavramları üzerinden dolaylı biçimde ele aldığı saptanmıştır. Bununla birlikte, 12. Kalkınma Planı, Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi toplumsal cinsiyet eşitliğini daha görünür hale getirmektedir. Aynı zamanda erken çocukluk hizmetlerinin yalnızca pedagojik değil, sosyal ve ekonomik boyutlarına da dikkat çekmektedir. Bulgular, politika belgelerinde daha açık ve sistematik bir toplumsal cinsiyet duyarlılığına ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, erken çocuklukta toplumsal cinsiyet eşitliğinin güçlendirilmesi hem çocukların bütüncül gelişimine katkı sağlayacak hem de kadınların güçlenmesine, toplumsal uyuma ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmaya da hizmet edecektir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk eğitimi, toplumsal cinsiyet eşitliği, eğitim politikaları, kapsayıcı eğitim, çocuk hakları

Güncellenen Okul Öncesi Programıyla İlgili Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

Güzin Özyılmaz^{1,*}, A. Murat Ellez², Meliha Türkün³, İlayda Duran³ & İrem Arı³

¹ Temel Eğitim Bölümü Dokuz Eylül Üniversitesi

² Eğitim Bilimleri Dokuz Eylül Üniversitesi

³ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dokuz Eylül Üniversitesi

guzin.ozyilmaz@deu.edu.tr

Özet

Bu çalışmada güncellenen okul öncesi programıyla ilgili öğretmen görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Okul öncesi dönemin gelişimin kritik dönemi olduğu göz önüne alındığında bu dönemdeki programların hazırlanması, uygulanması değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Öğretmenlerin görevi de çocukların kişisel ve sosyal farklılıklarını kapsayarak onlara uygun uygulamaları hazırlamaktır.

Okul öncesi öğretmenlerinin güncellenen programla ilgili görüşlerini belirlemek için yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemini İzmir ilinin Buca ilçesinde görev yapan toplam 54 öğretmen oluşturmaktadır. Verilerin toplanması görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin güncellenen okul öncesi programıyla ilgili görüşlerini almak için araştırmacılar tarafından oluşturulan bu form Stufflebeam'in bağlam, girdi, süreç ve ürün boyutlarını kapsayan sorulardan oluşmaktadır. Hazırlanan taslak beş uzman görüşüne sunulmuş ve gelen dönütler doğrultusunda düzeltmeler yapılmıştır. Düzeltmeler yapıldıktan sonra form pilot uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Pilot uygulama sürecinde iki okul öncesi öğretmeniyle görüşme yapılmıştır. Görüşmeler sonunda sorular kapsayıcılık, açıklık ve anlaşılabilirlik açısından analiz edilmiştir. İki öğretmenin dönütleri alındıktan sonra form uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Hazırlanan görüşme formunda güncellenen okul öncesi eğitim programıyla ilgili öğretmen görüşleri alınırken bu sürecin CIPP modeline göre değerlendirilebilmesi için bağlam boyutunda 4 soru, girdi boyutunda 4 soru, süreç boyutunda 4 soru ve ürün boyutunda 3 soru bulunmaktadır. Ayrıca katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirleyebilmek için araştırmacılar tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Verilerin analizi için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde, görüşmelerden elde edilen veriler ayrı ayrı kodlanmış ve benzer içerikteki temalar altında birleştirilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin ifadelerinden doğrudan alıntılarla da bulgular desteklenmiştir.

Sonuç olarak, modelin çocukların odaklanma sürelerini arttırdığı ve ilgilerini çektiğine dair görüşler sıklıkla bildirilmiştir. Programda okuryazarlık becerileri ve fen becerilerinin olumlu karşılandığı, programda değer eğitiminin ideolojik olarak algılandığı gözlenmiştir. Programdaki bazı kazanımların öğrenci düzeyine göre zorlayıcı olduğu belirtilmiştir. Öğretmenlerin bir kısmı farklı illerde uygulamasının zor olacağı ile ilgili endişelerini ifade etmiş, zaman yönetimi, materyal eksiklikleri ve kalabalık sınıfların uygulamada zorluklara sebep olduğu; eğitim sürecini olumsuz etkileyebilmekte olduğu, yeterli kaynak desteği ile programın beceri edinimi yüksek bireyler yetiştirme potansiyelinin yüksek olması gibi görüşler ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Yüzyılı maarif modeli, okul öncesi eğitim programı, öğretmen görüşleri

Özbekistan Okul Öncesi Eğitim Politikaları: Erken Sovyet Döneminde Okul Öncesi Eğitim Sisteminin Kuruluşu

Iroda Oripova ^{1,*} & Müge Şen ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Ankara Üniversitesi

² Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı Ankara Üniversitesi
oripova.iro@gmail.com

Özet

Orta Asya coğrafyasının merkezinde yer alan Özbekistan’da, ilk resmi okul öncesi eğitim sisteminin kuruluşu, 20.yüzyılın başlarında bölgeye Sovyetler Birliği etkisinin yayılmasının ardından gerçekleşmiştir. Okul öncesi eğitim ağının gelişimi, Sovyet eğitim anlayışı doğrultusunda şekillenmiş olup, sadece yeni eğitim biçiminin düzenlenmesiyle sınırlı kalmamış; aynı zamanda bölgede Sovyet hükümetinin siyasi girişimlerine hizmet edecek yeni toplumsal düzeni kurmayı da hedeflemiştir. Bu araştırma, Özbekistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti’nin kuruluşunu izleyen ilk on sene (1924-1934) boyunca, ülkede Sovyetler hükümeti tarafından kurulan ilk resmi okul öncesi kurumları ağının gelişim sürecini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması olarak desenlenen bu çalışma, tarihsel bir bağlam çerçevesinde yürütülmüştür. Verilere Özbekistan Milli Arşivi kaynaklarından belge taraması yöntemiyle ulaşılmıştır. Doküman analizi yöntemiyle incelenen belgeler arasında, “Özbekistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Halk Eğitim Komiserliği” adı altında bilinen kurum tarafından ülke genelinde okul öncesi eğitim durumuna ilişkin yayınlanan raporlar, kararlar, planlar, talimatlar ve toplantı protokolleri yer almaktadır. Araştırma, Sovyet toplumsal düzen anlayışının Özbekistan’daki okul öncesi eğitimi üzerindeki etkilerini ortaya koymakta ve kurumların Özbek halkının yeni yaşam tarzına uyum sağlama sürecinde hangi yöntemlerle geliştiğini incelemektedir. Araştırmanın bulguları, 1924-1934 yılları arasında Özbekistan’da okul öncesi eğitim sisteminin Sovyet yönetiminin ürettiği ideolojik altyapı temelinde şekillendiğini göstermiştir. Sovyet okul öncesi eğitim kurumlarının on sene boyunca kurumsallaşma düzeyini tartışan bu araştırma, yeni iktidarın bu kurumlardan, sınıfsal çatışmayı temel alan Sovyet ideolojisinin getirdiği yeni toplumsal değerleri yaymak için güçlü bir şekilde yararlandığı sonucuna varmıştır. Arşiv belgelerine dayalı olarak yürütülen bu araştırma, Sovyet okul öncesi eğitim kurumlarının yerel düzeydeki gelişimini aydınlatmakta ve bu süreci, yeni toplumsal düzenin inşası açısından tarihsel bağlam içerisinde sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sovyet eğitimi, okul öncesi, eğitim kurumları, doküman inceleme

Taşkent'ten Ankara'ya : Taşkent Deklarasyonu Dönüştürücü Erken Çocukluk Bakımı ve Eğitimi Stratejileri Kapsamında Türkiye'nin Üç Yıllık Yolculuğu (2022-2025)

Nihan Feyman Gök ^{1,*}, Ebru Yaman ², Esra Bilgin ³, Perihan Tuğba Şeker ⁴ & Serkan Yaman ⁵

¹ Çocuk Gelişimi Çankırı Karatekin Üniversitesi

² Erken Çocukluk Birimi İstanbul Aydın Üniversitesi

³ Okul Öncesi Öğretmenliği Pamukkale Akköy Anaokulu

⁴ Okul Öncesi Öğretmenliği Uşak Üniversitesi

⁵ Siber Güvenlik Programı İstanbul Aydın Üniversitesi

nihanfeyman@gmail.com

Özet

14-16 Kasım 2022 tarihlerinde Özbekistan'ın Taşkent kentinde Dünya Erken Çocukluk Bakımı ve Eğitimi Konferansı (WCECCE) düzenlenmiştir. Konferansın amacı her çocuğun doğumdan sekiz yaşına kadar nitelikli erken çocukluk bakımı ve eğitimine erişim hakkına yönelik siyasi kararlılığı yenilemek ve güçlendirmektir. Türkiye, Taşkent Konferansına üst düzeyde katılım sağlamıştır. Bu çalışmanın amacı, toplantı sonucunda belirlenen Dönüştürücü Erken Çocukluk Eğitimi ve Bakımı (EÇEB) için dört temel ilke ve on dokuz stratejiyi, Türkiye'nin 2022-2025 yılları arasında uygulamaya koyduğu politika ve faaliyetler bağlamında bütüncül olarak incelemektir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemiyle yürütülmüştür. Dönüştürücü EÇEB ilke ve stratejiler incelenmiş, gerçekleştirilen ve gerçekleştirilemeyen faaliyetler, kanita dayalı verilerle desteklenerek ortaya konmuştur. Elde edilen sonuçlara göre Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programında çocuk merkezilik, oyun temelli öğrenme, kapsayıcılık, çevreyle etkileşim ve demokratik ortam gibi ilkelerin yer aldığı ancak bunların uygulamadaki yansımalarına ilişkin kanıt temelli verilerin bulunmadığı görülmüştür. Programda sürdürülebilirlik ve barış kültürünün entegre edildiğine dair bir düzenleme veya uygulama bulunmamaktadır. Üst politika belgelerinde, en az bir yıl süreyle kaliteli, ücretsiz ve zorunlu erken çocukluk eğitimi hedefine yer verilmemesi, kırılgan gruplardan çocukların eğitim hakkına eşit erişimlerinin sınırlanması riskine işaret etmektedir. Okul öncesi eğitim okullaşma oranları artsa da 0-3 yaşta eşitsizlikler sürmektedir. Erişim politikaları yaygınlaştırılmıştır ancak dezavantajlı ve kırsal bölgelerde erişim ve sürdürülebilirlik sorunları sürmektedir. Acil durum ve krizlere yönelik afet farkındalığı, dijital erişim ve dijital haklar konusunda bazı politikalar geliştirilmiştir. EÇEB personeline yönelik mesleki cazibeyi artırmaya yönelik iyileştirmeler yapılmasına rağmen maaş ve özlük haklarındaki yetersizlikler nedeniyle mesleğin çekiciliği sınırlı kalmakta; bu durum sürdürülebilir mesleki gelişim ihtiyacını güçlendirmekte, özel sektör personeline dair veri eksikliği sürmekte ve kalite göstergelerinin izlenmesinde sınırlılıklar bulunmaktadır. EÇEB sisteminde MEB'in yönetim rolü sürmekle birlikte, çok sektörlü ve entegre bir yapının güçlendirilmesi, merkezi veri tabanının şeffaflık ve hesap verebilirlik temelinde iyileştirilmesi ve yeterli devlet finansmanının sağlanarak erişimde eşitlik ile kalite odaklı programların sürdürülebilirliğinin güvence altına alınması gerekmektedir. EÇEB politikalarının uluslararası standartlara uyumlu şekilde kalite ve sürdürülebilirlik hedeflerini içermesi önerilmektedir. Bu çalışmanın, alana Türkiye'nin EÇEB faaliyetlerini uluslararası bir perspektiften değerlendirmesi bakımından önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Taşkent deklarasyonu, erken çocukluk eğitimi ve bakımı, ilke ve stratejiler, erken çocukluk politikaları

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programının Genel Yapısı, Uygulama Süreci ve Beceri Temelli Eğitim Açısından Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Hatice Kefeli

Okul Öncesi Eğitimi Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

hatice.kefeli@gop.edu.tr

Özet

Son yıllarda eğitim alanındaki yenilikçi arayışların sonucu olarak ortaya çıkan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen yeni eğitim reformlarından biri olup, eğitimin her kademesinde köklü değişimler gerçekleştirmiştir. Ancak modelin başarılı olabilmesinde programın uygulanabilirliği ve eğitim sürecine ne derece yansıtıldığı önem kazanmaktadır. Özellikle okul öncesi eğitim dönemi, eğitim sistemlerinin temelini oluşturan ve bireyin yaşam boyu öğrenme alışkanlıklarının şekillenmeye başladığı kritik bir aşamadır. Bu nedenle Maarif Modeli'nin genel yapısının, beceri temelli eğitim uygulamalarının ve yeni okuryazarlık alanlarının okul öncesi düzeyindeki yansımalarını değerlendirmek, hem eğitim politikalarının hem de sınıf içi uygulamaların geliştirilmesi açısından önem arz etmektedir. Bu kapsamda bu araştırma ile Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında geliştirilen okul öncesi eğitim programını öğretmen görüşlerine dayalı olarak incelemek ve programın genel yapısı, uygulama süreçleri, beceri temelli eğitim anlayışı ile yeni okuryazarlık alanlarına ilişkin yansımalarını ortaya koymak amaçlanmaktadır. Çalışmada özellikle öğretmenlerin programın uygulanabilirliğine, sınıf içi deneyimlerine ve mesleki gelişim ihtiyaçlarına ilişkin değerlendirmeleri temel alınmaktadır. Okul öncesi dönemin bireyin yaşam boyu öğrenme alışkanlıklarının şekillendiği kritik bir basamak olması, programın bu düzeydeki etkilerinin araştırılmasını daha da önemli kılmaktadır.

Araştırmada nitel yöntem benimsenmiş olup, olgubilim (fenomenoloji) deseni tercih edilmiştir. Çalışma grubunu Tokat il merkezinde görev yapan ve Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli uygulayan 15 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabılır durum örnekleme ile belirlenmiştir. Veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış, araştırmada betimsel analiz yöntemi kullanılmış, öğretmen ifadeleri kodlanarak temalar oluşturulmuştur.

Araştırma bulgularında öğretmenlerin programın genel yapısı, uygulama süreci, beceri temelli kazanımların uygulama süreci ve yeni okuryazarlık türlerine ilişkin görüşleri ortaya çıkarılacaktır.

Araştırma bulgularının Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin okul öncesi düzeydeki etkililiğine ışık tutacağı ve öğretmenlerin mesleki gelişim programlarının geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışma, eğitim politikalarının sahadaki yansımalarını görünür kılarak, daha nitelikli ve sürdürülebilir bir eğitim sistemi için yol gösterici olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, okul öncesi eğitim programı, değerlendirme, öğretmen görüşleri, beceri temelli eğitim

COVID-19 Pandemisi Sürecinde Erken Çocukluk Eğitimi ve Bakımı: Politika ve Uygulama

Gizem Silistire

Okul Öncesi Öğretmenliği Ege Üniversitesi
gizem.silistire@ege.edu.tr

Özet

COVID-19 pandemisi, sağlık, ekonomi ve eğitim alanlarında küresel ölçekte çok yönlü zorluklara yol açarak erken çocukluk eğitimi ve bakım (EÇEB) hizmeti sunan kurumların işleyişini derinden etkilemiştir. Uygulanan karantina önlemleri çocukların öğrenme süreçlerini, refahını, güvenliğini ve temel hizmetlere erişimini olumsuz yönde etkilemiştir. COVID-19 pandemisinin çocuklar üzerindeki etkileri literatürde kapsamlı biçimde incelenmiş olmakla birlikte, EÇEB kurumlarını hedef alan politika temelli düzenlemelerin bu kurumların işleyişleri üzerindeki yansımalarını ele alan araştırmalar sınırlı kalmıştır. Bu çalışma, İskoçya’da pandemi sürecinde uygulanan politika önlemlerinin öğretmenler tarafından nasıl yorumlandığını ve müzakere edildiğini ve bu süreçlerin EÇEB kurumlarının işleyişleri üzerindeki etkilerini nitel bir çerçevede incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırma, İskoçya’daki devlete bağlı EÇEB kurumlarında nitel bir araştırma yaklaşımı benimsenerek yürütülmüştür. Çalışma kapsamında, okul öncesi öğretmenleri, okul yöneticileri ve politika yapıcılar gibi farklı paydaşlarla çevrimiçi ortamda yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, COVID-19 pandemisi sürecinde yayımlanan ve EÇEB’e odaklanan politika belgeleri de analize dahil edilerek, politika ile uygulama arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amaçlanmıştır.

Çalışmanın bulguları, öğretmenlerin pandemi süresince değişen ihtiyaçlara aktif olarak yanıt verdiğini ve yayımlanan önlem ve kılavuzların, devam eden müzakere ve uyarılma süreçleri aracılığıyla EÇEB kurumlarındaki uygulamaları düzenleyip yapılandırdığını ortaya koymuştur. COVID-19 pandemisi boyunca EÇEB’e ilişkin olarak birbiriyle ilişkili, ancak zaman zaman çelişen iki temel işlev öne çıkmıştır: (1) ‘okullaştırılmış’ bir öğrenme biçimini desteklemek ve (2) çocukların ve ailelerin refahını güçlendirmek. Bu işlevler EÇEB alanında uzun süredir varlığını sürdürmekle birlikte, COVID-19 pandemisi bu işlevlerin kapsamını ve karmaşıklığını önemli ölçüde artırmıştır.

Bu araştırma, kriz dönemlerinde EÇEB’in çocuklar, aileler ve toplumlar için kritik bir rol üstlendiğini vurgulamaktadır. Bulgular, mevcut yerleşik uygulamaların eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirilmesi ve politika geliştirme süreçlerinde öğretmenlerle etkin iş birliği yapılmasının gerekliliğine işaret etmektedir. Ayrıca çalışma, COVID-19 pandemisi sırasında edinilen yeni deneyim ve öğrenmelerin, gelecekteki olası pandemi ve kriz durumlarına hazırlanma sürecinde dikkate alınması gerektiğini savunarak, EÇEB alanındaki mevcut zorlukların ele alınmasına yönelik değerli perspektifler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19 pandemisi, erken çocukluk eğitimi ve bakımı (EÇEB), kriz durumları, öğretmen deneyimleri

Çocukların Refahını Desteklemede Pedagojik Danışmanlığın Rolü: İstanbul'da Bir Nitel Araştırma

Sibel Han

Pedagogisch Coach Inholland Academy
sibelhandogan@gmail.com

Özet

Bu çalışmada, öğretmenlere çocuk gelişimi ve sınıf içi uygulamalarda rehberlik eden destek sistemi "pedagojik danışmanlık" olarak tanımlanmıştır. Bu yaklaşım, öğretmenlerin mesleki gelişimini ve çocukların refahını artırmayı amaçlamaktadır.

Bu araştırma, okul öncesi eğitim kurumlarında pedagojik danışmanlık uygulamalarının çocukların korunması ve refahının desteklenmesindeki potansiyel rolünü öğretmen görüşleri üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Türkiye'de bu alandaki sistematik uygulamaların sınırlı olduğu dikkate alınarak, çalışmada öğretmen deneyimlerinden yola çıkılmıştır. Kuramsal bağlamda, pedagojik danışmanlık sisteminin güçlü biçimde uygulandığı ve çocuk refahı endekslerinde üst sıralarda yer alan Hollanda örneğinden ilham alınmıştır. Araştırmanın amacı, pedagojik danışmanlığın Türkiye'deki okul öncesi eğitim sistemine nasıl entegre edilebileceğine dair fikir geliştirmektir. Araştırmanın katılımcıları, İstanbul'da bulunan iki farklı okul öncesi kurumda görev yapan altı öğretmenden oluşmaktadır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmış, ses kaydı alınarak döküm yapılmış ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Elde edilen veriler, pedagojik danışmanlık uygulamalarının öğretmenlerin mesleki gelişimlerini destekleyebileceğini, sınıf içi karar alma süreçlerini güçlendirebileceğini ve çocukların bireysel gelişim ihtiyaçlarına daha duyarlı yaklaşımlar geliştirilmesine katkı sağlayabileceğini göstermektedir. Danışmanlık uygulamalarının, öğretmenlerin kendilerini mesleki açıdan daha desteklenmiş hissetmelerini sağlayarak duygusal dayanıklılıklarını ve mesleki motivasyonlarını artırabileceği vurgulanmıştır. Bu bağlamda araştırma, Türkiye'deki okul öncesi eğitim kurumlarında pedagojik danışmanlık sisteminin yapılandırılması ve yaygınlaştırılmasının çocukların refahını artırmak açısından önemli bir adım olabileceğine işaret etmektedir. Bu çalışma, okul öncesi kurumlarda çocuk refahını önceleyen danışmanlık hizmetlerinin önemine dikkat çekerek hem uygulayıcılara hem de politika geliştiricilere yönelik öneriler sunmaktadır. Sınırlı sayıda katılımcı ile gerçekleştirilmiş olması nedeniyle bulgular genellenemez; ancak araştırma, daha geniş ölçekli çalışmalara zemin hazırlayabilecek nitelikte öncü bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, erken çocukluk

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Esenliği ve Sosyal Duygusal Öğrenmesini Destekleyen Bir Öğrenme Topluluğu Tasarımı

Fetiye Erbil

Yabancı Diller Yüksek Okulu Boğaziçi Üniversitesi

fetiye.erbil@boun.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin esenliğini ve sosyal duygusal öğrenme (SDÖ) becerilerini desteklemeye yönelik öğretmen merkezli ve katılımcı bir öğrenme topluluğu (ÖÖT) modeli geliştirmektir. Türkiye bağlamında özellikle yerel yönetimlere bağlı okul öncesi kurumlarda görev yapan öğretmenlerin maruz kaldığı yapısal eşitsizlikler, mesleki yalnızlık, uzun çalışma saatleri, düşük ücret, karar alma süreçlerinden dışlanma ve kurumsal destek eksikliği gibi etkenler (Doğan & Erdiller, 2019; Tüzün & Koçer, 2022), öğretmen esenliğini tehdit etmekte ve öğretmenlerin sınıf içi sosyal-duygusal etkileşimlerini olumsuz yönde etkilemektedir (Jennings & Greenberg, 2009). Bu çalışma, öğretmenlerin yalnızca bireysel değil kolektif olarak da güçlendiği, duygusal ihtiyaçlarının görünür kılındığı ve öğretmen aktörlüğünün desteklendiği bir mesleki gelişim yapısı oluşturmayı hedeflemektedir. Çalışma, Katılımcı Eylem Araştırması (KEA) yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. İstanbul'da büyük bir yerel yönetime bağlı altı okul öncesi öğretmeni ile yürütülen çalışmada toplam 14 oturumluk bir Öğretmen Öğrenme Topluluğu oluşturulmuştur. Kuramsal çerçevede OECD'nin Öğretmen Esenliği modeli (Viac & Fraser, 2020), topluluklar içinde öğrenme (Lave & Wenger, 1991) ve Transformative SEL yaklaşımı (Jagers et al., 2019) temel alınmıştır. Süreç dört döngü etrafında yapılandırılmıştır:

- **Döngü 1 – Farkındalık ve Güven Alanı:** Topluluk normlarının birlikte oluşturulması, duygu haritaları, metafor çalışmaları ve kişisel hikâye anlatımı yoluyla öğretmenlerin duygusal deneyimlerini paylaşmaları sağlanmıştır.
- **Döngü 2 – Sınıf Uygulamaları ve Paylaşım:** Duygu kartları, çocuklarla duygu tanıma oyunları ve duygu saati gibi SDÖ pratiklerinin sınıflarda denemesi ve toplulukta bu deneyimlerin paylaşılması.
- **Döngü 3 – Kriz ve Dayanışma:** Özellikle afet sonrası (deprem) süreçte duygusal destek bulma, şefkat eli uygulaması gibi araçlarla kolektif dayanıklılığın desteklenmesi.
- **Döngü 4 – Yaygınlaştırma ve Öğretmen Aktörlüğü:** Katılımcı öğretmenlerin kendi kurumlarında mini atölyeler düzenlemesi, SDÖ rehberi ve duygu temelli drama içerikleri üretme girişimleri.

Veri toplama sürecinde yarı yapılandırılmış görüşmeler, yansıtıcı günlükler, oturum gözlemleri ve öğretmen ürünleri kullanılmış, elde edilen veriler tematik analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Öğretmenler süreç boyunca öz farkındalıklarını artırmış, duygularını ifade etme ve düzenleme becerileri konusunda gelişim göstermiştir. Sınıf içi uygulamalarda sosyal duygusal içeriklerin kullanımının arttığı ve öğretmenlerin çocuklarla duygusal bağ kurma pratiklerinde çeşitlenme olduğu gözlenmiştir. Süreç aynı zamanda öğretmenlerin yalnızlık duygularını azaltmış, duygusal dayanışma ve paylaşım kapasitesini güçlendirmiştir. Katılımcılar süreci, “duygularımızla konuşabildiğimiz yer”, “yeniden nefes aldığımız alan” ve “birbirimizi duyduğumuz bir topluluk” olarak tanımlamıştır. Bazı öğretmenler, süreç sonunda kendi kurumlarında benzer topluluklar başlatmaya yönelik girişimlerde bulunmuştur. Ayrıca öğretmenler, ilk defa bu süreçte duygularını bir eğitimsel ortamda ifade etme ve deneyimlerini kolektif olarak yeniden anlamlandırma fırsatı bulduklarını belirtmişlerdir.

Bu çalışma, Türkiye’de okul öncesi öğretmenlerinin sosyal duygusal öğrenme becerilerini geliştiren, duygusal ihtiyaçlarını görünür kılan ve mesleki esenliklerini destekleyen bir öğrenme topluluğu modeli önermektedir. Öğretmen aktörlüğünü önceleyen bu yapı, katılımcı araştırma yöntemleriyle güçlendirilmiş ve öğretmenlerin öznel deneyimlerinden yola çıkılarak inşa edilmiştir. Elde edilen bulgular, sosyal duygusal öğrenmenin yalnızca çocuklara değil, öğretmenlerin mesleki varoluşuna da entegre edilmesi gerektiğini ortaya koymakta; tabandan gelen çoğaltılabilir bir dönüşüm modeli olarak politika yapıcılar ve mesleki gelişim programları için önemli bir örnek sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen esenliği, sosyal duygusal öğrenme, öğretmen aktörlüğü, öğrenme topluluğu, erken çocukluk

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Fen Eğitimi Öz-Yeterlik İnançlarına Göre Sınıflarında Bulunan Fen Merkezlerinin İncelenmesi

Esra Doğanay Koç
Çocuk Gelişimi Uşak Üniversitesi
dgnyesra1991@gmail.com

Özet

Bu araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin fen eğitimi öz-yeterlik inançlarına göre sınıflarında bulunan fen merkezlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışma için 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığına bağlı devlet ve özel okullarda çalışmakta olan okul öncesi öğretmenlerine “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Fen Eğitimi Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği” uygulanmış ve okul öncesi sınıflarında bulunan fen merkezlerinin incelenmesi için “Fen Merkezi Donanımını İnceleme Formu” kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 58 okul öncesi öğretmeni ve okul öncesi eğitim sınıfı oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda ise, fen öz-yeterlik inancı ile fen merkezi donanımı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunlukla yüksek fen öz-yeterlik inancına sahip olduğu ve okul öncesi eğitim sınıflarında bulunan fen merkezlerinin çoğunlukla yapay materyaller olan plastiklerle oluşturulduğu görülmektedir. Ayrıca fen eğitimi sürecine yönelik inancın lisansüstü mezunu ve özel kurumlarda çalışan öğretmenlerde, fen eğitimi sonuç beklentisinin lisansüstü mezunu, özel kurumlarda çalışan ve 0-5 yıl çalışma süresi olan öğretmenlerde, fen eğitiminde kişisel öz-yeterlik inancının özel kurumlarda çalışan, 19-24 yaş aralığında ve 0-5 yıl çalışma süresi olan öğretmenlerde ve fen öz-yeterlik inancının lisansüstü mezunu, özel kurumlarda çalışan ve 0-5 yıl çalışma süresi olan öğretmenlerde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sonuçlar ışığında tartışmalar ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, fen merkezi, fen eğitimi, öz-yeterlik inancı

Mentörlük Sürecinin Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Uygulamaları Üzerindeki Rolünün İncelenmesi

Delal Helin Çiftcioğlu^{1,*} & Selda Aras¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Hacettepe Üniversitesi
helinciftcioglu06@gmail.com

Özet

Okul öncesi öğretmen adaylarının, aday öğretmen sürecinden öğretmenlik sürecine geçiş aşamasının güçlendirilmesi, öğretmen niteliği ve çocukların gelişim ve öğrenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Alan yazında öğretmenlik uygulaması ile ilgili yapılan çalışmalar, okul öncesi öğretmen adaylarının uygulamaya yönelik farklı boyutlar açısından problemler yaşadıklarını ve süreç boyunca alanında deneyimli profesyonellerden rehberlik desteği beklediğini göstermiştir. Araştırmada, mevcut sorunlar ve beklentilerden hareketle, öğretmenlik uygulamaları mentörlük desteği ile yapılandırılmıştır. Mentörlük uygulamaları, alanında daha az deneyimli bir öğretmen adayının, deneyimli meslektaşları ile deneyim kazandığı iş birliğine dayalı etkili bir mesleki gelişim yaklaşımıdır. Bu çalışma kapsamında okul öncesi öğretmen adayları ile bir akademik dönemi içeren mentörlük süreci uygulanmıştır. Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması deneyimlerinin incelenmesi amacıyla yapılan çalışmanın araştırma sorusu şu şekildedir: Mentörlük uygulaması öğretmen adaylarının uygulamalarına ne tür katkı sağlamıştır?

Araştırma, nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik desen kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Ankara'da bir devlet üniversitesinde bir dönem boyunca altı okul öncesi öğretmen adayı ile mentörlük süreci yürütülmüştür. Çalışmada yarı-yapılandırılmış görüşme aracılığıyla veri toplanmıştır. Araştırmada veri analizi için, tematik analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırma için üniversite etik kurul komisyonundan gerekli izinler alınmıştır.

Mentörlük süreci, öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamaları sırasında karşılaştıkları güçlüklerle yönelik farkındalık kazanmalarını ve çözüm stratejileri geliştirmelerini sağlamıştır. Adayların deneyimleri incelendiğinde sınıf yönetimi, öğrenme ortamının düzenlenmesi, çocuklarla etkili iletişim kurma, etkinliklerin planlanması ve değerlendirme süreçlerinin yapılandırılması gibi birçok yönü kapsayan çok katmanlı bir destek sağladığı görülmektedir. Bu doğrultuda adayların paylaşımları analiz edilerek şu temalara ulaşılmıştır: Sınıf yönetimi, Öğrenme ortamı, Çocuk ile iletişim, Planlama ve Değerlendirme. Çalışma bulguları, adayların mesleki gelişim sürecinde mentörlükten nasıl etkilendiklerini somut örneklerle ortaya koymaktadır.

Bulgular sonucunda mentörlük uygulamaları kapsamında öğretmen adaylarının mesleki gelişim süreçleri tartışılmıştır. Öğretmenlik uygulamalarının iş birlikçi öğrenmelerin olduğu etkili mesleki gelişim yaklaşımları ile desteklenmesinin öğretmenliğe geçiş sürecini yapılandıracağı ve öğretmenlik mesleğine daha hazırlıklı başlayan öğretmenler sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mesleki gelişim, mentörlük, okul öncesi öğretmen adayı, öğretmen eğitimi

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sosyal ve Duygusal Yeterlilikleri ile Sınıf Yönetimi Becerileri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Aylin Perk ^{1,*}, Beyza Çelik ¹, Efruze Yazıcı ¹ & Nalan Kuru ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bursa Uludağ Üniversitesi
cansuaylinperk@gmail.com

Özet

Bu araştırma, Türkiye genelinde görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin sosyal-duygusal yeterlilik düzeyleri ile sınıf yönetimi becerileri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama deseni ile gerçekleştirilen çalışmada, veriler seçkisiz örnekleme yöntemiyle toplanmış ve analizler Jamovi programı aracılığıyla yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin sosyal-duygusal yeterlilik düzeyleri ile sınıf yönetimi becerileri arasında güçlü ve pozitif bir ilişki bulunmaktadır ($r = .751$, $p < .001$). Demografik değişkenler (yaş, kıdem, bölge) açısından ise anlamlı farklılıklar saptanmamıştır. Bulgular, sosyal-duygusal yeterliliklerin sınıf yönetiminde önemli bir belirleyici olduğunu ve öğretmenlerin kişisel gelişimi, mesleki motivasyonu ve bireysel kaynaklarının bu becerilerle yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, öğretmen eğitimi programlarında sosyal-duygusal öğrenme içeriğine daha fazla yer verilmesi, hizmet içi eğitimlerde bu becerilere yönelik uygulamalı destek sağlanması önerilmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıklarını artırmak amacıyla eğitim politikalarına bütüncül yaklaşımlar entegre edilmelidir. Bu çalışma, erken çocukluk döneminde öğretmen yeterliliklerinin çocukların gelişiminde oynadığı kritik role dikkat çekmekte ve alanyazına katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal-duygusal yeterlilik, sınıf yönetimi becerileri, okul öncesi öğretmenleri, okul öncesi

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Müzik Eğitime Yönelik Öz-Yeterlik Algılarının Belirlenmesi

Emine Yılmaz Bolat ¹, Büşra Coşkun ^{1,*}, Fatma Avcı ¹ & Bahadır Bahçeci ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Mersin Üniversitesi
coskunbusra86@gmail.com

Özet

Bu çalışma, okul öncesi öğretmen adaylarının müzik eğitime yönelik öz-yeterlik algılarını çeşitli demografik değişkenler çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, ilişkisel tarama modeli temelinde yürütülmüş ve örneklem grubunu Mersin Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği lisans programında öğrenim gören toplam 140 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde, demografik bilgi formunun yanı sıra geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış olan “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Müzik Eğitimi Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma bulguları, erken çocuklukta müzik eğitimi dersi alan öğretmen adaylarının, bu dersi almayanlara kıyasla daha yüksek düzeyde öz-yeterlik algısına sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte, yaş değişkeninin öz-yeterlik algısı üzerinde anlamlı bir etkisi bulunurken; cinsiyet, mezun olunan lise türü, bireysel müzik yeteneği, enstrüman çalma durumu ve müzik dersi dışında alınan müzik eğitimi gibi değişkenler açısından anlamlı farklılık saptanmamıştır. Sonuç olarak, öğretmen adaylarının müzik eğitime yönelik öz-yeterlik düzeylerinin geliştirilmesinde, lisans programlarında sunulan müzik derslerinin niteliği belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, öğretmen yetiştirme programlarında uygulama temelli müzik eğitiminin güçlendirilmesi ve tüm öğretmen adaylarının bu alanda yeterlik kazanmalarının desteklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Müzik eğitimi, öz-yeterlik algısı, okul öncesi öğretmenliği, öğretmen eğitimi, erken çocukluk dönemi

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Erken Okuryazarlık Algıları: Metaforik Bir İnceleme

Ismail Erkin Köse ^{1,*} & Hilal Ilknur Tunçeli ²

¹ Özel Eğitim Bölümü Dokuz Eylül Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Sakarya Üniversitesi
ismaierkinkose@gmail.com

Özet

Literatürde özel eğitim öğretmenleri ve okul öncesi öğretmen adaylarıyla erken okuryazarlık metaforu çalışmalarının bulunduğu görülmektedir ancak okul öncesi öğretmenleriyle yapılmış bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu bağlamda bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin erken okuryazarlık kavramına yönelik metaforlarını incelemek amaç edinilmiştir. Belirlenen amaç doğrultusunda çalışma nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseni ile desenlenmiştir. Çalışma grubunun oluşturulmasında kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi gözetilmiştir; Sakarya ilinde görev yapmakta olan 64 okul öncesi öğretmenine ulaşılmıştır. Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından geliştirilen, “Erken okuryazarlık.....gibidir/benzer. Çünkü.....” ifadesinin yer aldığı metafor formu kullanılmıştır. Form aracılığı ile katılımcılardan elde edilen verilerin analizi tümevarımsal bir yaklaşımla içerik analizi yöntemine göre gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizi sonucu okul öncesi öğretmenlerinin erken okuryazarlık kavramına yönelik ürettikleri 62 farklı metafor üç ana tema etrafında gruplandırılmıştır: (1) erken okuryazarlığın değeri ve önemi, (2) erken okuryazarlığın temel oluşturucu yönü ve (3) kavrama yönelik hatalı algılar. Öğretmenler, erken okuryazarlığın çocuklarda bilgiyi anlamlandırma ve ifade etme, hatırlama, hayal gücünü geliştirme, iletişim becerilerini güçlendirme, yeni fikirleri yorumlama ve duygu durumunu düzenleme gibi yetileri desteklediğini; ayrıca hayata, ilkokula, okuma-yazmaya ve Türkçe’ye hazırlanmaya önemli katkılar sağladığını ifade etmişlerdir. Bazı okul öncesi öğretmenleri, erken okuryazarlık eğitiminin okul öncesi dönemde sunulmasının, etkili bir eğitim süreci sağlanamayacağı anlamına geldiğini belirtmişlerdir. Araştırmanın bulguları, okul öncesi öğretmenlerinin erken okuryazarlığı çocukların; zihinsel, dilsel, sosyal ve duygusal gelişiminde kritik bir unsur olarak değerlendirdiklerini; aynı zamanda söz konusu erken okuryazarlık becerilerinin hayata ve ilkokul sürecine hazırlık açısından taşıdığı öneme atıfta bulduklarını ortaya koymuştur. Bazı okul öncesi öğretmenlerinin erken okuryazarlığı doğrudan okuma yazma öğretimiyle karıştırarak yanlılgılı düşüncelerini ifade etmeleri; onların erken okuryazarlık konusundaki bilgi ve pedagojik farkındalıklarının geliştirilmesine yönelik eğitsel desteklerin gerekliliğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken okuryazarlık, okul öncesi öğretmeni, metafor

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Açısından İletişim Becerilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

Nazife Hülya Bilgin

Okul Öncesi Öğretmenliği Marmara Üniversitesi

hulya.bilgin@marmara.edu.tr

Özet

Okul öncesi öğretmenin çocuğun ilk öğretmeni olmasının yanında çocuğun gelecek yaşamını etkileyen insanlar arasında ilk sıralarda yer alması, çocuğun eğitimindeki önemini daha da arttırmaktadır. Okul öncesi eğitim sınıflarında öğretmenin öğrencilerine hitap etme şekli sınıf yönetimi açısından önem arz etmektedir. Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin eğitim süreçlerinde öğrencilere hangi hitapları kullandıklarını belirlemeye çalışmaktır. Çalışma grubu İstanbul’da okul öncesi eğitim kurumlarında (özel/devlet) görev yapan 120 öğretmenden oluşmuştur. Araştırmanın verileri “Öğretmen Anket Formu” ve “Okul Öncesi Öğretmenlerine Yönelik Sınıf Yönetimi Ölçeği” (Uyanık, Bilgin ve Sezer (2010) tarafından geliştirilen) aracılığı ile toplanmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen öğretmen anket formu, 20 sorudan oluşmaktadır. Tarama modelinde yapılan araştırmada anket ve ölçek yoluyla toplanan veriler üzerinde; Mann-Whitney U, Kruskal Wallis, K Kare, Testleri yapılmıştır. Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır; Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerinin okul türü değişkenine göre incelendiğinde fiziksel çevrenin düzenlenmesi alt boyutunda özel okul lehine manidar bir fark bulunmuştur. Öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerinin sınıf mevcudu değişkenine göre incelendiğinde, 10’dan az öğrencisi olan öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri 16-20 arası öğrencisi olan öğretmenlere göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi ölçeğinden aldığı puanlarının sınıf mevcudu değişkenine, öğrencilerle konuşurken ses tonunu yükseltme sıklığı değişkenine, öğrencilerin dikkatini çekmek için kullandığı yöntem değişkenine, sınıf araç gereçlerinin toplanmasında kullandığı ifade değişkenine, öğrenci hata yaptığında kullandığı ifade değişkenine, öğrencilerin kendi aralarında tartışma yaşadığında kullandığı ifade değişkenine, öğrencilerin öğretmene yönergelerine uymadıklarındaki ifade değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis sonucunda grupların sıralar ortalaması arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi öğretmeni, sınıf yönetimi, iletişim, öğretmen hitapları

Waldorf ve Montessori Temelli Duyu Eğitimi Uygulamalarına Yönelik Öğretmen Adaylarının Deneyimleri ve Görüşleri

Fatma Bolattaş Gürbüz

Temel Eğitim Bölümü/Okul Öncesi Eğitimi Yozgat Bozok Üniversitesi

fatma.bolattas@yobu.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının Waldorf ve Montessori yaklaşımlarına dayalı olarak yapılandırılan duyu temelli öğrenme süreçlerine ilişkin deneyimlerini ve görüşlerini incelemektir. Adayların duyu temelli uygulamalara yönelik deneyimleri, bu yaklaşımlara ilişkin pedagojik değerlendirmeleri ve mesleki gelişimlerine yönelik yansımalar çalışmada ele alınmıştır.

Araştırma, temel nitel araştırma modeliyle yürütülmüştür. Çalışma grubunu, 2024-2025 bahar döneminde bir devlet üniversitesinin okul öncesi eğitimi lisans programında öğrenim gören 34 öğretmen adayı oluşturmuştur. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen ve uzman görüşüyle geçerliği sağlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış; içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir.

Bulgular, öğretmen adaylarının duyu temelli uygulamaları yenilikçi, anlamlı ve öğrenmeyi kalıcı kılan deneyimler olarak değerlendirdiğini göstermektedir. Montessori yaklaşımı, bireysel öğrenme ve yapılandırılmış materyal kullanımı açısından etkili bulunurken; Waldorf yaklaşımının, hayal gücünü desteklediği, doğa ve sanat temelli aktiviteler aracılığıyla etkili olduğu görülmüştür. Katılımcıların büyük çoğunluğu, her iki yaklaşımın uygulamalı yönlerini kendi öğretmenlik yaklaşımlarına entegre etmeyi planladıklarını belirtmiştir. Ayrıca, doğayla bütünleşik ve deneyim temelli yürütülen ders sürecinin mesleki motivasyonlarını artırdığı ifade edilmiştir.

Araştırma sonuçları, Waldorf ve Montessori temelli duyu eğitimi uygulamalarının öğretmen adaylarının duysal farkındalıklarını artırdığını ve öğrenme süreçlerine yönelik olumlu bakış açısı geliştirdiklerini göstermektedir. Bu doğrultuda, öğretmen eğitimi programlarında Waldorf ve Montessori yaklaşımlarına dayalı uygulamalara daha fazla yer verilmesi, ders içeriklerinin doğa, materyal geliştirme ve uygulamalı öğrenme ile desteklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Duyu eğitimi, Waldorf, Montessori, öğretmen eğitimi, okul öncesi eğitimi

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Bakış Açısıyla Öğretmenlik Uygulaması

Gerçekleri ve Dilekleri

Rengin Zembat ¹, Hilal Yılmaz ², Hilal Ilknur Tunçeli ³ & Ezgi Akşin Yavuz ^{4,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Maltepe Üniversitesi

² Okul Öncesi Eğitimi Artvin Çoruh Üniversitesi

³ Okul Öncesi Öğretmenliği Sakarya Üniversitesi

⁴ Okul Öncesi Öğretmenliği Trakya Üniversitesi

ezgiaksin@trakya.edu.tr

Özet

Araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması sürecindeki görüşlerinin derinlemesine incelenmesi; deneyimledikleri zorluklar ve kolaylıklara ilişkin fikirlerinin alınmasıdır. Bu kapsamda öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması derslerinde edindikleri deneyimler, karşılaştıkları sorunlar ve geliştirdikleri çözümlerle sürece dair geliştirilmesi gerektiğini düşündükleri yönler ele alınmıştır. Öğretmen adaylarının görüşlerini derinlemesine incelemeyi hedefleyen araştırmanın amacına uygun olarak temel nitel araştırma modelinden faydalanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu belirlenirken kolay erişilebilirlik ilkesi gözetilerek araştırmacıların görev aldıkları üniversitelerde 2024-2025 eğitim öğretim yılında son sınıfa devam eden ve öğretmenlik uygulaması derslerini alan öğretmen adaylarına ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarına araştırma hakkında detaylı bilgi verilerek gönüllülük esasına dayalı olarak katılımları sağlanmıştır. Sürece gönüllü katılım gösteren öğretmen adaylarının iletişim bilgileri alınarak görüşme formları dijital platformlarda yer alan ve kullanıcı kimliği kaydetmeyen bir uygulama üzerinden iletilmiştir. Araştırmacılar tarafından araştırma amacına uygun olarak alan yazın taraması yapılan ve uzman görüşü alınarak geliştirilen 34 soruluk form katılımcılara iletilmiştir. Katılımcıların araştırmacıları tanıyor olmaları dolayısıyla yüz yüze görüşmelerde herhangi bir olası çekincelerini ortadan kaldırmak ve daha uzun zamanda düşünerek detaylı yanıtlar verebilmesine imkan sağlayabileceği düşünülerek dijital platformlar üzerinden iletilmesi tercih edilmiştir. Araştırmanın etik kurul izinleri üniversite etik kurulunca onaylanmış olup, süreç etik unsurlara dikkat edilerek yürütülmüştür. Araştırmaya toplam 106 öğretmen adayı katılmıştır. Katılımcıların görüşleri genel anlamda değerlendirildiğinde öğretmen adayları, uygulama sürecinde fiziksel olanaklar ve rehberlik desteğini kolaylaştırıcı bulurken; sınıf yönetimi, kalabalık sınıflar ve veli iletişimi gibi alanlarda zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Özellikle sınıf yönetimi, materyal geliştirme ve özel eğitim konularında daha fazla desteğe ihtiyaç duyduklarını vurgulamışlardır. Öğretmenlik uygulaması ders süresinin uygulamasının artırılmasını talep etmişlerdir. Araştırmada elde edilen sonuçların öğretmen yetiştirme sürecine katkı sağlayacağı, güncel durumu bizzat öğretmen adayları bakış açısıyla gerçekçi olarak ortaya koyması dolayısıyla yeniden bakış sağlayacağı düşünülmektedir. Böylece hem öğretmen adaylarının mesleki gelişimlerinin desteklenmesi hem de okul öncesi eğitimde uygulama temelli öğretmen yetiştirme süreçlerinin niteliğinin artırılması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik uygulaması, okul öncesi eğitim, öğretmen adayı deneyimleri

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi

Ahmet Sakin ^{1,*} & Halime Sunar ²

¹ Temel Eğitim, Okul Öncesi Eğitim Sakarya Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitim Sakarya Üniversitesi

asakin@sakarya.edu.tr

Özet

Sağlıklı toplumları oluşturan en önemli unsurlardan biri de eğitim sistemi ve bu sistemin etkili bir şekilde işletilmesidir. Bir eğitim sisteminin en önemli parçalarından biri de hiç şüphesiz ki öğretmenlerdir. Ve bu öğretmenlerin mesleklerini en iyi şekilde icra etmelerine etki edecek önemli unsurlardan biri de: öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarıdır.

Mesleklerine ilişkin olumlu tutum sahibi olan öğretmenlerin: Mesleki motivasyonları, başarıları, verdikleri eğitimin kalitesi ve öğrenciyle iletişimleri daha iyi düzeyde olur. Bu araştırmanın temel amacı, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesidir. Araştırma, betimsel tarama modeli çerçevesinde yürütülmüştür. Veriler, 2024 yılında Safiye Selin Fidan tarafından geliştirilen "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği" ve araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu aracılığıyla toplanmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu, Sakarya Üniversitesi'nde öğrenim gören okul öncesi öğretmenliği ve sınıf öğretmenliği programlarının 1, 2, 3 ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Kişisel bilgi formunda; öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüm ve sınıf düzeyinin yanı sıra, öğretmenlik mesleğini isteyerek seçip seçmedikleri, ailede öğretmen olup olmadığı, anne-baba eğitim durumu ve mesleği gibi sosyo-demografik değişkenlere de yer verilmiştir. . Bu çalışma, öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarını çok boyutlu bir şekilde ele alarak, öğretmen yetiştirme sürecine, öğretmen adaylarının eğitime yönelik bakış açılarını daha yakından tanımayı, eğitim fakültelerinde sunulan programların etkililiği hakkında çıkarımlarda bulunmayı, gerekli durumlarda geliştirici önlemler sunmayı ve eğitim politikalarına katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Toplanan veriler SPSS programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Analiz süreci tamamlanmış olup, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyet, sınıf düzeyi, bölüm, mesleği isteyerek seçip seçmemesi, ailede öğretmen bulunup bulunmaması ve ebeveynlerin eğitim ve meslek durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı il-erleyen aşamada değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi öğretmeni, sınıf öğretmeni, öğretmenlik mesleği, öğretmenli mesleğine yönelik tutum

Okul Öncesi Öğretmenlik Programı Öğrencilerinin Grup Proje Deneyimlerinin İncelenmesi

Kevser Koç

Temel Eğitim İstanbul Medeniyet Üniversitesi

koc.kevser@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmenliği lisans programlarına devam eden öğrencilerin farklı derslerde gerçekleştirdiği grup projelerinin, bu kişilerin mesleki ve pedagojik gelişimlerine katkısını incelemektir. Grup projeleri, öğretmen adaylarının iş birliği, liderlik, problem çözme ve yaratıcı düşünme gibi becerilerini geliştirmeye olanak tanır. Bu araştırma, öğretmen adaylarının grup projeleri süresince edindikleri deneyimleri derinlemesine anlamayı ve bu deneyimlerin onların öğretmenlik mesleğine hazırlık süreçlerine olan etkilerini ortaya çıkarmayı hedeflemektedir.

Araştırma, bir eğitim fakültesinin okul öncesi öğretmenliği programında öğrenim gören 103 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılardan, farklı derslerde gerçekleştirdikleri grup projelerine dair deneyimlerini yansıtan yazılar hazırlamaları istenmiştir. Bu yazılar, öğrencilerin projelere dair bireysel düşüncelerini, öğrenme süreçlerini ve karşılaştıkları zorlukları ortaya koymaktadır. Elde edilen veriler fenomenolojik analiz yöntemiyle incelenmektedir. İlk aşamada, yansıtma yazıları dikkatlice okunarak her bir katılımcının deneyimlerine dair temel temalar belirlenmiştir. İkinci aşamada, veriler analiz edilerek öğretmen adaylarının grup projeleri deneyimlerine ilişkin genel bir fenomenolojik betimleme oluşturulmaktadır. Veri analiz süreci devam etmektedir.

Şu ana kadar gerçekleştirilen veri analizleri, katılımcıların grup projelerine katılımın pedagojik bilgi ve becerilerinin geliştirdiğini ifade ettiklerini ortaya koymuştur. Özellikle de grup projelerinin öğretmen adaylarının teori ile uygulama arasında ilişki kurmaya katkı sağladığı katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Grup projelerinin katılımcıların dersler kapsamında yaptıkları okumaları ve ders kapsamında yapılan sınıf içi tartışmalarda öğrendiklerini hayata geçirme fırsatı buldukları da dile getirilmiştir.

Bu araştırmadan elde edilecek bulguların, öğretmen adaylarının mesleki gelişimleri üzerinde grup projelerinin etkisine yönelik yeni bilgiler sunması beklenmektedir. Farklı derslerde gerçekleştirilen projelerin pedagojik kazanımları ve mesleki hazırlığa olan katkısı, detaylı bir şekilde değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, öğretmen eğitimi, grup çalışması, grup projesi

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kişiler Arası Problem Çözme Becerilerine Yönelik Görüşleri

Fatime Sabahat Işıktekiner
Çocuk Gelişimi İstanbul Medipol Üniversitesi
sabahatisiktekiner@gmail.com

Özet

Araştırmanın amacı, öncelikle kişiler arası problemlerin okul öncesi öğretmenleri tarafından nasıl tanımlandığını, sınıf ortamında ne tür problemlerin yaşandığını, bu problemlerin hangi mekanlarda gerçekleştiğini ve olası etkileycilerini ortaya koymaktır. Ayrıca, araştırmada öğretmenlerin bu problemlere yönelik çözüm süreçlerinde karşılaştıkları zorluklar, ailelerin bu süreçteki rolü ve öğretmenlerin problem çözme becerilerine yönelik aldıkları eğitimlerin etkilerini derinlemesine incelemek hedeflenmektedir.

Çalışmada yöntem olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan fenomenolojik yaklaşım, araştırmanın yöntemine temel sağlayacak yaklaşım olarak belirlenmiştir. Çalışma grubunu, Bursa'da resmi kurumda görev yapan 15 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcıların hepsi kadın olup; yaşları 30 ile 40 yaş arasındadır. Öğretmenlerin ikisi yüksek lisans mezunu; diğerleri lisans mezunudur. Mesleki kıdemleri 11 ile 20 yıl arasında değişmektedir. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir.

Verilerin analizi sonucunda, öğretmenlerin kişiler arası problemleri tanımlarken; akran zorbalığı, iletişim engelleri, aile kaynaklı etkiler ve davranışsal uyumsuzluklar gibi çok boyutlu değerlendirmeler yaptığı görülmektedir. Çocuklar arasındaki etkileşim problemlerine bakıldığında; oyuncak paylaşımı, oyuna dahil edilmeme, arkadaşı ile alay etme ve rekabet gibi durumlardan kaynaklandığı ve bunların sıkça dile getirildiği tespit edilmiştir. Ayrıca çatışmaların genellikle serbest oyun zamanında, açık alanlarda ve masa başı etkinliklerinde görüldüğü; yapılandırılmamış ortamların ise risk faktörü taşıdığı ifade edilmiştir. Bununla birlikte, bazı kişiler arası problemlerin ailenin tutum ve davranışlarından kaynaklandığı belirtilmiştir. Öğretmenlerin birçoğunun kişiler arası problem çözme becerilerine yönelik eğitim aldıkları, özellikle kişiler arası problem çözme sürecinde kişisel deneyimlerinin önemine vurgu yaptıkları görülmektedir.

Çocukların davranışsal düzenleme becerileri, akran etkileşimleri ve iletişim yetkinliklerinin desteklenmesinde, sadece sınıf içi uygulamaların değil; aile iş birliği ve gelişimsel farkındalık çalışmalarının da önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Bu bağlamda, erken çocukluk dönemine yönelik olarak geliştirilecek sosyal beceri temelli müdahale programlarının, sınıf içi ilişkilerde karşılaşılan problemlerin çözümünde etkili bir araç olabileceği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal beceri, kişiler arası problem, okul öncesi, öğretmen

Hareketin İzini Sürmek: Türkiye’de Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programlarında Fiziksel Gelişimin Temsili Üzerine Bir Araştırma

Şennur Eçmen^{1,*} & Özlem Melek Erbil Kaya²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Anadolu Üniversitesi

² Temel Eğitim-Okul Öncesi Eğitimi Anadolu Üniversitesi
sennurecmen@anadolu.edu.tr

Özet

Fiziksel gelişim, henüz anne karnında istemsiz hareketler ve reflekslerle başlayan, karmaşık ve istendik hareketlerle ilerleyen bir gelişim alanı olarak ilk ve erken yıllar boyunca temel hareket becerilerini, motor becerileri ve fiziksel aktiviteleri kapsamaktadır. Bu nedenle okul öncesi öğretmenleri çocukların fiziksel becerilerinin desteklenmesi konusunda gerekli donanıma sahip olması beklenen birincil kişilerdendir. Öğretmen eğitimi programları, geleceğin eğitimcilerine çocukların gelişimsel gereksinimlerine yönelik belirli yetkinlikleri kazandırmak için tasarlanmaktadır. Ancak son yıllarda yürütülen araştırmalarda, okul öncesi öğretmen eğitimi konusunda hem teorik hem de pratik olarak fiziksel alanın ihmalî birçok faktörle ilişkilendirilmektedir. Fiziksel gelişim ile ilgili eğitimcilerin düşük özyeterlik algısına sahip oldukları, fiziksel aktivite öğrenme deneyimlerini nasıl planlayacakları ya da uygulayacakları konusundaki bilgi eksiklikleri, hangi etkinliğin nasıl bir etkiye sahip olacağı konusundaki yetersizlikleri ve çocukları bu tür deneyimlere nasıl dahil edeceklerini bilmedikleri için fiziksel aktivite içeren etkinlikleri denemekte tereddüt ettikleri belirtilmektedir. Ayrıca, fiziksel aktivitenin ve hareketin okul öncesi öğretmenliği alanından çok beden eğitimi ve spor alanı ile ilgili olduğu inancı çocukların fiziksel gelişiminin diğer gelişim alanlarına göre daha az desteklenmesine neden olabilmektedir. Ancak okul öncesi eğitimi alanı kapsayıcı ve çeşitlilik içeren bir alan olduğu için her çocuğun bütünsel gelişimini destekleyecek eğitim programlarına ve öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitimcilerin gelişimsel alanlarda kendilerine güvenmeleri ve yetkinlik duygusu geliştirmeleri için lisans öğrenimlerinde gerekli bilgi, beceri ve anlayışı içeren ders içeriklerine ulaşmaları önemlidir. Bu araştırmada, Türkiye’deki üniversitelerin okul öncesi öğretmenliği lisans programlarının sistematik olarak incelenerek fiziksel gelişim alanının keşfedilmesi amaçlanmaktadır. Keşfedici araştırma deseniyle yürütülecek olan çalışmada Türkiye’deki üniversitelerin okul öncesi öğretmenliği lisans programı katalogları ve ders içerikleri tümevarımsal içerik analizi yöntemiyle incelenecektir. Araştırmada, 2025 Yükseköğretim Program Atlasındaki üniversite listesi kullanılacaktır. Okul öncesi öğretmenliği lisans programı bulunan üniversitelerin 2025 yılı ders kataloglarına ilgili üniversitelerin internet siteleri üzerinden ulaşılarak araştırmacılar tarafından alanyazın kapsamında belirlenen anahtar kelimelerle hazırlanan tarama formu kullanılacaktır. Çalışma için belirlenen araştırma amaçları fiziksel gelişimi kapsayan derslerin, içeriklerinin ve kazanımlarının belirlenmesi ve derslerin statüsünün incelenmesidir. Araştırmanın analiz süreci devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocuklukta fiziksel gelişim, okul öncesi öğretmenliği programı, öğretmen eğitimi, içerik analizi

Zihinlerdeki Sanat: Erken Çocuklukta Sanat Eğitime Dair Metaforik İmgeler

Ilayda Gürsoy Kızılaslan

Okul Öncesi Öğretmenliği Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ilaydagursoy@comu.edu.tr

Özet

Sanat eğitimi, erken çocukluk döneminde çocuğun bilişsel, sosyal-duygusal ve motor gelişimini çok yönlü destekleyen temel alanlardan biridir. Ancak öğretmen adaylarının sanat eğitime yönelik algıları ve bu alandaki hazırbulunuşluk düzeyleri, eğitim sürecinin kalitesini doğrudan etkilemektedir. Bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmenliği lisans programına devam eden okul öncesi öğretmenlerinin sanat eğitime ilişkin metaforik algılarını incelemektir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) desenine göre tasarlanmıştır. Katılımcılar, bir devlet üniversitesinin okul öncesi öğretmenliği lisans programında öğrenim gören 50, 3. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen "Metaforik Boşluk Doldurma Formu" aracılığıyla toplanmıştır. Veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiş ve benzer metaforlar tematik olarak gruplandırılmıştır. Elde edilen bulgular, öğretmen adaylarının sanat eğitime dair algılarının çoğunlukla olumlu ancak bilgi ve uygulama deneyimi açısından sınırlı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk, sanat eğitimi, metafor

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Mesleki Yeterliliklerinde Bilişsel Esneklik ve Öğretme Motivasyonunun Rolü: İletişim Becerileri Bağlamında Bir İnceleme

Nihan Uzak

Okul Öncesi Öğretmenliği Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

nihanuzak@hotmail.com

Özet

Bu çalışmanın ana amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki gelişiminde kilit rol oynayan iletişim becerileri, bilişsel esneklik ve öğretme motivasyonu arasındaki etkileşimi incelemektir. Çalışmanın verileri, 2024-2025 akademik yılında bir üniversitenin okul öncesi öğretmenliği bölümünde okuyan 3. ve 4. sınıf düzeyindeki toplam 61 öğrenciden toplanmıştır. Çalışmanın verileri, üç farklı ölçme aracı kullanılarak toplanmıştır: Ayık ve arkadaşları (2015) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Öğretme Motivasyon Ölçeği (Kauffman ve ark., 2011), Çelikkaleli (2015) tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan Bilişsel Esneklik Ölçeği (Martin ve Rubin, 1995) ve Ersanlı ve Balcı (1998) tarafından geliştirilen İletişim Becerileri Ölçeği. Veri analizi öncesinde gerçekleştirilen normallik testleri sonucunda, İletişim Becerileri Ölçeği'nin Davranışsal alt boyutu hariç diğer tüm değişkenlerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Verilerin analizinde, Pearson korelasyon analizi, Spearman korelasyon analizi, basit regresyon analizi ve bağımsız gruplar için t-testi gibi çeşitli istatistiksel yöntemler kullanılmıştır. Bulgular, İletişim Becerileri Ölçeği ile Bilişsel Esneklik Ölçeği arasında pozitif yönlü bir korelasyon olduğunu ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, İletişim Becerileri Ölçeği ile Öğretme Motivasyon Ölçeği arasında da pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Ancak, Öğretme Motivasyon Ölçeği ile Bilişsel Esneklik Ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Bu araştırmada elde edilen bulgular, okul öncesi öğretmeni olma sürecine ilişkin önemli çıkarımlar sunmaktadır. Öncelikle, iletişim becerileri ile bilişsel esneklik arasındaki pozitif ilişki, öğretmen adaylarının meslek yaşamında karşılaşacakları farklı durum ve öğrenci profillerine uyum sağlama kapasitelerini artırabilecek bir potansiyele işaret etmektedir. Bilişsel esneklik, okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içinde beklenmedik durumlarla başa çıkabilme, alternatif öğretim yöntemleri geliştirme ve problem çözmede yaratıcı stratejiler üretme becerilerini destekler. Dolayısıyla, öğretmen adaylarının eğitim sürecinde iletişim becerilerinin geliştirilmesi, aynı zamanda bilişsel esnekliklerini güçlendirerek mesleki yeterliklerini artıracığı sonucuna ulaşılabilir.

Ayrıca, Davranışsal iletişim becerilerinin normal dağılım göstermemesi, bu alandaki bireysel farklılıkların daha belirgin olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgu, öğretmen adaylarının mesleki iletişimlerinde beden dili, jest ve mimik kullanımı, aktif dinleme ve sınıf içi etkileşim gibi davranışsal unsurların geliştirilmesine yönelik daha yoğun ve uygulamalı eğitimlerin önemini vurgulamaktadır.

Sonuç olarak, bu araştırmanın bulguları, öğretmen adaylarının mesleki yaşamlarında daha esnek, iletişim becerileri güçlü ve motivasyonu yüksek bireyler olarak yetişmeleri için, öğretmen eğitim programlarında iletişim odaklı, uygulamalı ve çok yönlü öğrenme deneyimlerine ağırlık verilmesi gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen yetiştirme, erken çocukluk eğitimi, iletişim becerileri, bilişsel esneklik, öğretme motivasyonu

Mezuniyet Sürecindeki Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Okudukları Alan ve Eğitim Hayatlarına İlişkin Görüşleri

Seval Ördek İnceoğlu

Okul Öncesi Öğretmenliği Harran Üniversitesi

svlordek@gmail.com

Özet

Üniversite eğitimi bir insanın mesleki yaşamı ve geleceğe ilişkin beklentileri bakımından kritik bir öneme sahiptir. Ancak çoğu birey üniversitedeki süreçleri göz ardı eder. Bu nedenle bu çalışmada, 4. Sınıfın son dersine giren öğrencilere “okul öncesi öğretmenliği alanında eğitim görmek seni nasıl değiştirdi?”, “Eğitim hayatına ilişkin yaptığın doğru ve yanlışlar nelerdir?”; “4 yıl önceye dönecek olsan, yine bu alanı seçer miydin?” soruları yönlendirilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçların alanımızın ve öğretmen adaylarının ülkemizdeki durumuna bir ışık tutması bakımından oldukça değerli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya 41’i kadın ve 12’si erkek olmak üzere 53 öğretmen adayı katılmıştır. Öğrencilere üniversite hayatlarının son dersinde yukarıdaki soruların yazılı olduğu kağıtlar verilmiş ve isimlerini belirtmeden bu soruları içtenlikle cevaplamaları istenmiştir. Öğretmen adaylarının bu soruları cevaplamaları yaklaşık olarak 15- 20 dakika sürmüştür. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir.

Öğretme adaylarının verdikleri cevaplar incelendiğinde; neredeyse tüm öğretmen adaylarının okul öncesi öğretmenliği alanında eğitim görmelerinin onların çocuklara yönelik bakış açılarını oldukça değiştirdiği, daha önce çocuğa dair farkında olmadıkları pek çok şeyi öğrendiklerini bildirmişlerdir. Öğretmen adaylarının bir kısmı eğitim hayatlarında yaptıkları doğru şeylerin insanları ve çocukları tanıma ve insana dair deneyimler kazanma iken; yaptıkları yanlışların ise kendi mesleki ve kişisel gelişimleri ile ilgili yeterince çaba harcamama, yeterince kitap okumama ve bu sürecin hiç bitmeyecek gibi boşa harcanması olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının bir kısmı 4 yıl önceye dönebilecek olsalar yine aynı bölümü tercih edeceklerini dile getirmiş olsalar da, önemli bir kısmının bölümü seviyor olmalarına rağmen atama sayılarındaki önemli düşüşün ve öğretmenlere yönelik bakış açısının son yıllarda zarar görmüş olmasından dolayı daha farklı bölümleri tercih etmek isteyeceklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmen adayları öğretmen atama sisteminde yapılan değişikliklerin onların umutsuzluklarını arttırdığını sıkça dile getirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen adayı, okul öncesi, yaşantı, üniversite eğitimi

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeyleri

Hatice Selcen Aslan ^{1,*} & Berrin Akman ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Başkent Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı Hacettepe Üniversitesi

selcenb4@gmail.com

Özet

Bu çalışma; okul öncesi öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Türkiye genelinde farklı üniversitelerin eğitim fakültelerinde öğrenim görmekte olan 311 okul öncesi öğretmen adayından Toplumsal Cinsiyet Algı Ölçeği ile veriler toplanmıştır. Elde edilen puanların betimsel istatistik sonuçları incelenmiştir. Katılımcıların ölçekten aldıkları puanlar çeyrek değerler esas alınarak üç kategoriye ayrılmıştır. Buna göre 25. yüzdilik dilimin (Q1=106) altında kalan puanlar düşük, 25. ve 75. yüzdilik dilimler (Q1 ve Q3) arasında kalan puanlar orta; ve 75. yüzdilik dilimin (Q3=120) üstünde kalan puanlar yüksek olarak belirlenmiştir. Çeyrek değer yöntemine göre elde edilen sonuçlara göre katılımcıların %25.1'inin (n=78) düşük, %54.3'ünün (n=169) orta ve %20.6'sının (n=64) yüksek puan kategorisinde yer aldığı sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sınıflandırma, toplumsal cinsiyet algı düzeylerine ilişkin puanlarının büyük bir kısmının orta düzeyde yoğunlaştığını, ancak düşük ve yüksek kategorilerinde de bir dağılımın olduğunu göstermektedir. Okul öncesi öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin yaş, sınıf düzeyi, aile büyüklüğü, algılanan aile türüne göre analizinde verilerin normallik varsayımını karşılamaması; değişkenlerin üç ve üzeri gruptan oluşması nedeniyle parametrik olmayan testlerden Kruskal-Wallis; cinsiyet değişkeninde ise Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Bulgulara göre yaş, sınıf düzeyi, aile büyüklüğü ve algılanan aile türü değişkenlerinin katılımcıların toplumsal cinsiyet algı düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Cinsiyet değişkeni ile toplumsal cinsiyet algı düzeyleri arasında ise anlamlı bir farklılık olduğu; kadın katılımcıların toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin anlamlı bir şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Sonuçlara göre okul öncesi öğretmen adaylarının büyük bir bölümünün orta düzeyde toplumsal cinsiyet algı düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. Toplumsal cinsiyet algısının yaygın bir şekilde ideal düzeyde olmadığı söylenebilir. Toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin yaş, sınıf düzeyi, aile büyüklüğü ve algılanan aile türü değişkenlerine göre farklılaşmadığı ancak cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet, öğretmen adayı

STEM ve Bilim Öğrenimine Yönelik Motivasyonun Artırılmasında Müdahale Programlarının Etkisi: Öğretmen Adayları Örneği

Kevser Cenneter^{1,*} & Oğuzcan Çığ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Kevsercenneter9@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, erken çocukluk eğitimi öğretmen adaylarının STEM (Bilim, Teknoloji, Mühendislik, Matematik) eğitimi ve bilim öğrenimine yönelik farkındalık, motivasyon ve yeterlilik algılarını artırmak amacıyla tasarlanan kısa süreli bir müdahale programının etkilerini incelemektir.

Araştırma, karma yöntem deseninde yürütülecek olup, 2025 yılı Ekim–Kasım ayları arasında, haftada bir oturum şeklinde gerçekleştirilecek 6 haftalık STEM temelli etkinliklerle tamamlanacaktır. Katılımcılar, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği programından 10 öğretmen adayından oluşmaktadır. Etkinlikler John Keller’ın ARCS Motivasyon Modeli ve David Kolb’un Deneyimsel Öğrenme Döngüsü temel alınarak tasarlanmıştır. Nicel aşamada FeTeMM Farkındalık Ölçeği (Buyruk & Korkmaz, 2016) ön test–son test olarak kullanılacak, nitel aşamada ise odak grup görüşmeleri, gözlemler ve katılımcı günlükleri kullanılarak veriler toplanacaktır. Müdahale programı, problem çözme, eleştirel düşünme, yaratıcılık ve iş birliği becerilerini destekleyen uygulamalı etkinliklerden oluşmaktadır.

Araştırmadan elde edilmesi beklenen bulgular, kısa süreli müdahale programlarının öğretmen adaylarının STEM odaklı öğretim stratejilerini benimseme eğilimlerini artırabileceğini ve disiplinler arası yaklaşımları sınıf içi uygulamalara daha fazla entegre etmelerini sağlayabileceğini göstermesi yönündedir. Bununla birlikte, erken çocukluk eğitiminde yenilikçi öğrenme ortamları tasarlama becerilerinin gelişebileceği, ders planlarının STEM prensiplerine uygun şekilde hazırlanmasının ve sınıf içi etkinliklerde teknoloji kullanımına daha yoğun yer verilebileceği öngörülmektedir. Kısa süreli müdahale programlarının üniversitelerin STEM eğitim programlarına entegre edilmesi ile kalıcı ve sistematik bir yapının oluşmasının mümkün olabileceği beklenmektedir. Ayrıca, STEM eğitimi almış erken çocukluk öğretmen adaylarının, soyut STEM kavramlarını somut ve ilgi çekici öğrenme deneyimlerine dönüştürme konusunda daha yetkin hâle gelmelerinin olası olduğu düşünülmektedir. Araştırmanın, öğretmen adaylarının STEM ve bilim öğrenimine yönelik motivasyonlarını artırmada etkili olabileceği ve üniversite programlarına sistematik STEM uygulamalarının entegrasyonu için yol gösterici olabileceği beklenmektedir. Böylece, geleceğin bilimsel okuryazarlığı yüksek, 21. yüzyıl becerileri gelişmiş ve yaratıcı bireylerinin yetişmesine katkı sağlanabileceği öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: STEM, bilim öğrenimi, erken çocukluk eğitimi, öğretmen adayları, motivasyon

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarında Akademik Erteleme Eğilimi ve Psikolojik İyi Oluş İlişkisinde Akademik Özyeterliğin ve Akademik Başarının Rolü: Bir Yapısal Eşitlik Modellemesi

Abdullah Atan

Okul Öncesi Öğretmenliği Pamukkale Üniversitesi

ataan@pau.edu.tr

Özet

Akademik erteleme, yaşamın erken dönemlerinden yetişkinliğe kadar uzanan süreçte karşılaşılan ve öğrencilerin akademik performansı ile genel iyilik halleri üzerinde olumsuz etkiler yaratabilen yaygın bir sorundur. Bu doğrultuda elde edilen araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarında akademik erteleme eğilimi ve psikolojik iyi oluş ilişkisinde akademik özyeterliğin ve akademik başarının rolü incelenmiştir.

Çalışmada, değişkenler arası ilişkileri incelemek amacıyla nicel yöntemlerden ilişkisel tarama deseni kullanılmıştır. Öne sürülen modeli test etmek için Yapısal Eşitlik Modellemesi (YEM) uygulanmıştır. Çalışmada Akademik Erteleme Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Akademik Özyeterlik Ölçeği kullanılmıştır. Akademik başarı genel akademik ortalamalar üzerinden analiz edilmiştir. Çalışma grubu, Türkiye’de üç farklı devlet üniversitesinden birinde öğrenim gören 304 (K=263, E=41; Yaş Ort.=21.28, SD=3.08) 2., 3. ve 4. sınıf okul öncesi öğretmenliği lisans programı öğrencilerinden oluşmaktadır.

Elde edilen bulgulara göre, akademik başarı akademik özyeterliğin pozitif yönde yordarken, akademik özyeterlik psikolojik iyi oluşu pozitif yönde anlamlı düzeyde yordamaktadır. Diğer taraftan akademik özyeterlik akademik erteleme eğilimini negatif yönde anlamlı düzeyde yordamıştır. Dolaylı etkiler incelendiğinde, akademik başarının psikolojik iyi oluş ve akademik erteleme eğilimi üzerinde akademik özyeterlik aracılığıyla dolaylı etkisi olduğu bulunmuştur ($X^2(30, N = 304) = 72.843, p$

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk eğitimi, akademik özyeterlik, psikolojik iyi oluş, akademik erteleme eğilimi, yapısal eşitlik modellemesi

Erken Yaşta Sözcük Öğretimi: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Tercih Ettikleri Uygulamalar

Semra Elçi ^{1,*} & Gökçe Karaman Benli ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Ankara Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü Ankara Üniversitesi

semra2156@hotmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin çocuklara sözcük öğretimiyle ilgili uygulamalarını ve bu uygulamaların farklı sosyoekonomik düzeylerdeki sınıflarda nasıl çeşitlendiğini belirlemektir. Ayrıca öğretmenlerin sözcük seçiminde dikkate aldıkları ölçütleri, kullandıkları strateji, yöntem ve teknikleri, karşılaştıkları güçlükleri ve bu konudaki görüşlerini ortaya koymak araştırmanın alt amaçları arasındadır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden çoklu durum çalışması desenine göre yürütülmüştür. Çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme tekniğiyle belirlenmiş olup; alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının devam ettiği sınıflarda görev yapan her düzeyden 10'ar öğretmen olmak üzere toplam 30 öğretmenden oluşmaktadır. Veriler, öncelikle 30 öğretmenle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerle toplanmıştır. Ardından, bu öğretmenlerden her düzeyden eşit sayıda olmak üzere gönüllü 12 öğretmen bir gün boyunca yapılandırılmamış şekilde sözcük öğretimi anları açısından gözlemlenmiş ve gözlem yapılan güne ait günlük planları incelenmiştir. Veriler, MAXQDA yazılımı kullanılarak tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Bulgular, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun sözcük öğretimine yönelik herhangi bir eğitime katılmadığını; sınırlı sayıda öğretmenin ise etkileşimli kitap okuma yöntemi kapsamında eğitim aldığını göstermektedir. Bu öğretmenler farkındalıklarının ve uygulamalarının niteliğinin arttığını belirtmişlerdir. Sözcük öğretimi en sık Türkçe etkinliklerinde, ağırlıklı olarak kitaplar, görseller ve sınıf içi materyaller kullanılarak gerçekleştirilmiştir; bu durum gözlemlerle de doğrulanmıştır. Planlı sözcük öğretiminin yalnızca projeler kapsamında yapıldığı ifade edilmiştir, günlük planlarda özel bir planlamaya rastlanmamıştır. Sözcük seçimi genellikle plan içeriği ve okunacak kitaplara göre belirlenmiştir. Görüşmelerde en çok etkileşimli kitap okuma yöntemi ifade edilse de gözlemlerde sözcük öğretiminin soru-cevap tekniği ile daha yaygın olarak yapıldığı görülmüştür. Alt sosyoekonomik düzeydeki sınıflarda, Türkçe'yi ikinci dil olarak öğrenen ve sözcük bilgisi sınırlı olan çocukların öğrenme süreçlerinde güçlükler yaşandığı ifade edilmiştir. Sözcük öğretim anları genellikle kısa sürmüş, iki öğretmende ise hiç gözlenmemiştir. Sonuç olarak sözcük öğretimi uygulamalarının büyük ölçüde planlı etkinliklerden ziyade doğal süreçlerle gerçekleştiği saptanmıştır. Bu doğrultuda özellikle öğretmenlerin sözcük öğretimine yönelik farklı strateji, yöntem ve uygulamaları içeren mesleki gelişim faaliyetlerine katılımının desteklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sözcük öğretimi, okul öncesi eğitim, çoklu durum çalışması

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Önyargısız Eğitim Programı Gereksinimlerine İlişkin Bir İhtiyaç Analizi

Yasemin Ermiş^{1,*} & Mine Canan Durmuşoğlu²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Başkent Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Hacettepe Üniversitesi
yaseminermis0692@gmail.com

Özet

Bu çalışma; okul öncesi öğretmenlerinin ön yargısız eğitim programına ilişkin ihtiyaçlarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Çalışma grubu, çok kültürlü okullarda görev yapan, en az üç yıllık mesleki deneyime sahip, farklı ırk, dil, kültür, etnik köken, özel gereksinim grupları ve dinlere mensup 4-6 yaş arası çocuklara eğitim veren 5 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Veri toplama aracı, araştırmacılar tarafından uzman görüşleri alınarak öğretmenlerin ön yargısız eğitim programına yönelik ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Görüşme formu öğretmenlerin önyargı karşıtı program hakkında ne bildikleri, ne bilmek istedikleri ve nerelerde eksiklik yaşadıklarını belirlemeye yönelik 15 soruyu içermektedir. Veri analizi yöntemi olarak betimsel analiz kullanılmıştır. Verilerin analizinin ardından bulgulara dayalı olarak önerilerde bulunulmuştur. Katılımcıların yanıtları doğrultusunda elde edilen tema, kategori ve alt kategoriler doğrultusunda bulgular sistematik olarak verilmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin verdikleri yanıtlar doğrultusunda; ön yargısız olmak, ön yargısız eğitim, ön yargısız eğitim özellikleri gibi temalar oluşturulmuştur. Ön yargısız olmak temasının altında fikir yürütmek kategorisi ve yorum yapmadan dinlemek alt kategorisi bulunmaktadır. Ön yargısız eğitim temasında ise, deneyimlemelere izin vermek kategorisi ve yargısız eğitim süreci alt kategorisi bulunmaktadır. Aynı şekilde, ön yargısız eğitim özellikleri temasında ise kapsayıcı eğitim kategorisi ve çok kültürlü eğitim ortamı alt kategorisi bulunmaktadır. Çalışma sonucunda, öğretmenlerin önyargısız olma, önyargısız eğitim ve önyargısız eğitimin özellikleri konularında farkındalıklarının bulunduğu ancak bu konulara ilişkin kavramsal bilgi, uygulama örnekleri ve yönetsel donanım açısından eksiklikler yaşadıkları görülmüştür. Özellikle, kapsayıcı eğitim ortamlarının oluşturulması, çok kültürlü sınıf yönetimi stratejilerinin geliştirilmesi ve farklı kültür, dil ve inanç gruplarından gelen çocukların ihtiyaçlarına uygun öğretim yöntemlerinin uygulanması konularında daha fazla desteğe ihtiyaç duyulmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgular, okul öncesi öğretmenlerinin mesleki gelişim süreçlerinde önyargısız eğitim yaklaşımına yönelik hizmet içi eğitim programlarının artırılması ve lisans düzeyindeki öğretmen yetiştirme programlarına bu konuya özel uygulamalı ders ve içeriklerin eklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Önyargısız eğitim, okul öncesi, öğretmen, ihtiyaç analizi

Öğretmen Adaylarının Portfolyo Performansı: Karşılaştırmalı Bir İnceleme

Özge Kalaba Yıldırım^{1,*}, Semanur Sancılı², Sude Naz Gürkan³ & Gülçin Güven⁴

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bahçeşehir Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Marmara Üniversitesi

³ Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Okan Üniversitesi

⁴ Temel Eğitim Bölümü Marmara Üniversitesi

ozge_klb@outlook.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, devlet ve özel üniversitede eğitim gören Öğretmenlik Uygulaması dersini alan Okul Öncesi Öğretmenliği bölümü son sınıf öğrencilerinin devlet ve özel anaokullarındaki uygulama süreçlerinde hazırladıkları portfolyoların karşılaştırmalı olarak incelenmesi ve bu konuda öğretmen adaylarının görüşlerinin toplanmasıdır. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasıyla desenlenmiş bu çalışmada, araştırmanın katılımcılarını İstanbul ilinde 15 devlet ve 15 özel üniversitesinden olmak üzere toplam 30 öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırma amacı doğrultusunda tüm portfolyolar doküman incelemesine tabii tutulmuş ve öğretmen adayları arasından devlet ve özel üniversiteden eşit sayıda öğrenci olmak üzere toplam 10 kişiyle iki farklı oturum halinde odak grup görüşmesi yapılmıştır. Veriler, içerik analizi yoluyla analiz edilerek tümdengelim ve tümevarım yaklaşımlarından yararlanılmıştır. Geçerlik ve güvenirlik, alan uzmanı iki kodlayıcı tarafından birbirinden bağımsız şekilde yapılmış ve Miles-Huberman formülüyle güvenirlik yüzdesi %91 olarak bulunmuştur. Araştırma bulguları, 'planlama ve hazırlık', 'uygulama süreci' ve 'değerlendirme ve geri bildirim' alt temalarından oluşan etkinlik süreci ana teması ile 'yapısal düzen' ve 'içerik uygunluğu' alt temalarından oluşan dosya düzeni ve sunum ana teması olmak üzere iki temada ele alınmıştır. Bulgular, öğretmen adaylarının etkinlik süreçlerinde zengin materyal kullanımı, yöntem ve etkinlik çeşitliliği, değerlendirme ve uyarılma zorluğu, alan yetersizliği gibi konularda benzerlik gösterirken gelişim alanlarına dengeli yer verme, aile ve toplum katılımı, yenilikçi teknoloji kullanımı gibi konularda ise farklılıklara sahip olduklarını ortaya koymuştur. Öğretmen adaylarının dosya düzeni ve sunumu dil bilgisi hataları, görsel kullanımı, detaylı yazım gibi konularda benzerlik gösterirken biçim bütünlüğü ve akademik uygunluk konularında farklılaşmaktadır. Odak grup görüşmeleriyle yönetim, uygulama öğretmeni ve üniversite desteğinin önemi, sınıf koşulları, materyal imkanları ve rehberlik kalitesinin mesleki gelişim ve motivasyon üzerinde doğrudan etkileri olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca öğretmen adaylarıyla yapılan odak grup görüşmelerinden elde edilen bulguların üniversite türüne göre gerçekleştirilen portfolyo incelemeleriyle tutarlılık gösterdiği belirlenmiştir. Araştırma sonuçları doğrultusunda, üniversite-okul iş birliğinin güçlendirilmesi, yönetici ve uygulama öğretmenlerinin rolünün netleştirilmesi ve geribildirim süreçlerinin düzenli hale getirilmesi önerilebilir. Ayrıca öğretmen adaylarının sınıf yönetimi ve ölçme-değerlendirme konularında uygulamalı eğitimlerle desteklenmesi uygulama deneyimlerinin niteliğini artırabilir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi öğretmenliği, öğretmen adayları, öğretmenlik uygulaması, portfolyo

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sosyal Öz-Yeterlik Düzeyleri: Demografik Değişkenler Açısından Bir İnceleme

Ümit Ünsal Kaya^{1,*} & Özgün Uyanık Aktulun²

¹ Yabancı Diller Yüksekokulu Afyon Kocatepe Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Afyon Kocatepe Üniversitesi
umitunsalkaya@gmail.com

Özet

Bu çalışma, Afyonkarahisar ilinde görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin sosyal öz-yeterlik düzeylerini saptamak ve bu düzeylerin yaş, cinsiyet, eğitim durumu ile mesleki kıdem değişkenleri bağlamında nasıl farklılaştığını incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Sosyal öz-yeterlilik, öğretmenlerin öğrencilerle etkili sosyal ilişkiler kurabilme, sınıf içi etkileşimi yönetebilme ve kapsayıcı bir öğrenme ortamı oluşturabilme konusundaki algılarını ifade etmektedir. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli ile yürütülmüştür. Çalışma grubunu, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ve özel okul öncesi kurumlarında görev yapan ve kartopu örnekleme yöntemi ile ulaşılan 307 öğretmen oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak, Vatou ve arkadaşları (2022) tarafından geliştirilen ve Çiftçi (2025) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Öğretmen Sosyal Öz-Yeterlik Ölçeği (ÖSÖYÖ) kullanılmıştır. Ölçeğin toplam puanı ve beş alt boyutu yüksek iç tutarlılık katsayıları ($\alpha/\omega \geq .90$) sergilemiştir. Tanımlayıcı istatistikler, öğretmenlerin sosyal öz-yeterlik algılarının yüksek düzeyde olduğunu (ortalama $\approx 7.3-7.8$) ve puan dağılımlarının negatif çarpık ve leptokurtik özellikler gösterdiğini ortaya koymuştur. Cinsiyet bakımından anlamlı fark bulunmazken, eğitim durumuna ilişkin küçük-orta düzeydeki farklar çoklu karşılaştırma düzeltmeleri sonrasında anlamlılık eşiğini aşmamıştır. Yaş değişkeninde yalnızca 'Öğretmen Duyarlılığı' alt boyutunda, istatistiksel düzeltme öncesinde anlamlı olan bir farklılık gözlenmiş; ancak FDR düzeltmesi sonrasında bu farklılık anlamlılığını yitirmiştir. Kıdem değişkeninde toplam ölçek ve bazı alt boyutlarda küçük fakat tutarlı farklılıklar FDR düzeltmesi sonrası da istatistiksel olarak anlamlı kalmıştır ($\omega^2 \approx .02-.03$), ancak pratik önemi sınırlıdır. Bulgular, okul öncesi öğretmenlerinde sosyal öz-yeterlik algısının genel olarak yüksek olduğunu, demografik değişkenlere bağlı farklılıkların ise sınırlı düzeyde bulunduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal öz-yeterlik, okul öncesi öğretmenleri, öğretmen yeterlikleri, demografik değişkenler, öğretmen-öğrenci etkileşimi

Okul Öncesi Öğretmen Adayları İçin İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi: Bir Dersin Anatomisi

Işık Sabırlı

Öğrenme ve Öğretme Ofisi Özyeğin Üniversitesi

isiksabirli@gmail.com

Özet

Bu çalışma, İstanbul’da bir üniversitede okul öncesi öğretmenliği 3. sınıf öğrencilerinin genel kültür seçmeli dersi olarak aldıkları “İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi” dersinin yapılandırma sürecini, içeriğini, işleme yöntemlerini ve ders değerlendirme süreçlerini kapsamlı bir şekilde aktarmayı amaçlamaktadır. Çalışma, öğrencilerin dersin temel kavramlarına (insan hakları, özgürlük, demokrasi, barış, vatandaş, devlet) yönelik ön bilgileri ve algıları ile ders sonunda edindikleri bilgilerin ve bu kavramlara dair gelişen algılarının, öğrencilerden toplanan formlar aracılığıyla kolektif olarak içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmesini de içermektedir. Bu aşamanın analiz süreci devam etmektedir.

75 öğrencinin kayıtlı olduğu dersin yapılandırılma sürecinde, öğrencilerle birlikte bir öğrenme ortamı tasarlanmış, katılımcı ve demokratik bir yaklaşım benimsenmiştir. Ders boyunca ele alınan konular, insan hakları ve demokrasi bağlamında öğrencilerin öz-deneyimleri, güncel olaylar, yerel ve küresel sosyal ve siyasal dinamiklerle ilişkilendirilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin ders içindeki aktif katılımını teşvik eden yöntemler kullanılarak, bireysel ve kolektif öğrenme süreçleri desteklenmiştir. Dersin değerlendirme süreçlerinde, öğrencilerin kendi seçtikleri makaleler, filmler ve kitapları incelemeleri ve dersin kavramları bağlamında yorumlamaları istenmiş, aynı zamanda dönem sonunda çoktan seçmeli bir sınavla da dönem sonu bilgileri yoklanmıştır.

Bu çalışmanın özellikle Türkiye bağlamında ve çoklu krizler çağında öğretmen yetiştirme açısından önemi, demokratik değerlerin ve insan haklarının eğitimde nasıl aktarılması gerektiği sorusuna yanıt aramasıyla öne çıkmaktadır. Okul öncesi öğretmen adaylarının bu tür dersler aracılığıyla, insan hakları ve demokrasiye uygun nitelikli bir yurttaş olunması gerekliliğini benimsemeleri; eğitim sürecinde barış, özgürlük, eşitlik gibi değerleri merkeze alarak öğrencilerine de bu bilinci kazandırmaya yönelik mesleki bilgi ve becerilere sahip olmaları amaçlanmaktadır. Dolayısıyla bu kapsamdaki derslerin arttırılması ve en az bir benzer dersin zorunlu ders kategorisinde öğretmen yetiştirme programlarında bulunması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İnsan hakları ve demokrasi eğitimi, öğretmen yetiştirme, okul öncesi eğitim

Küçük Çocukların Erken Matematik Başarısı: Çocukların Duyuşsal Tutumları, Öğretmenin ve Ailenin Rolü

Türker Sezer ^{1,*}, Muhammed Fatih Küçükçakara ¹ & Muhammed Ünal ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

² Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Bitlis Eren Üniversitesi

sezer_t@ibu.edu.tr

Özet

Erken matematik eğitimi, giderek yalnızca pedagojik bir tercih olmaktan çıkıp, bilişsel gelişim ve sosyal adalet açısından stratejik bir gereklilik olarak görülmektedir. Bu bağlamda, bu çalışma öğretmen özelliklerinin (pedagojik alan bilgisi [PAB] ve tutum) ve aile faktörlerinin (matematiğe yönelik inançlar ve sosyoekonomik düzey [SED]) çocukların erken matematik başarısı ve duyuşsal tutumları üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkilerini incelemiştir. Ayrıca, çocukların duyuşsal tutumlarının bu bütüncül modelde aracılık rolü de test edilmiştir. Araştırmaya, Türkiye'nin Bolu ilinde görev yapan 50 okul öncesi öğretmeni, 250 çocuk ve onların ebeveynleri katılmıştır. Veriler, Model-Veri uyumunun yüksek olduğunu gösteren Yapısal Eşitlik Modellemesi (YEM) ile analiz edilmiştir. Bulgular, öğretmenlerin PAB'sinin çocukların matematik başarısının en güçlü yordayıcısı olduğunu ($\beta = .40$), öğretmen tutumunun ise çocukların matematiğe yönelik duyuşsal tutumlarının en güçlü yordayıcısı olduğunu ($\beta = .46$) ortaya koymuştur. Ayrıca, çocukların duyuşsal tutumları, öğretmen özellikleri ile akademik başarı arasındaki ilişkide kısmi aracılık rolü üstlenmiştir. Öte yandan, ebeveynlerin matematiğe yönelik inançları çocuk çıktılarının anlamlı bir yordayıcısı olmamış; öğretmen özellikleri de ebeveyn inançlarını anlamlı biçimde yordamamıştır. SED'in, çocukların duyuşsal tutumlarını yordadığı, ancak doğrudan başarılarını yordamadığı bulunmuştur. Bu bulgular, erken matematikte öğretmenin merkezi rolünü vurgulamakta ve kaliteli öğretimin sosyoekonomik dezavantajları telafi etme potansiyeline işaret etmektedir. Sonuçlar ayrıca, öğretmen-aile bağının kendiliğinden oluşmadığını ve etkileşim kanallarının bilinçli olarak geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Son olarak, bu çalışma PAAMS ölçeğinin Türkçe bağlamda geçerliliğini ortaya koyarak alana yöntemsel bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Erken matematik, pedagojik alan bilgisi, matematik tutumu, matematiğe yönelik duyuşsal tutum, okul öncesi

Devlet Üniversitesine Devam Eden Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Problemlerinin İncelenmesi

Gökçe Akın Kaya ^{1,*} & Ebru Ersay ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Yozgat Bozok Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Gazi Üniversitesi

gokce.akin@yobu.edu.tr

Özet

Okul öncesi öğretmenliği programına devam eden üniversite öğrencilerinin karşılaştıkları akademik, sosyal, ekonomik ve duygusal sorunlar, yalnızca eğitim süreçlerini değil, kişisel gelişimlerini ve mesleki yaşamlarını da derinden etkilemektedir. Bu nedenle bu sorunların belirlenmesi ve çözüm yollarının geliştirilmesi, yükseköğretimde kaliteyi artırmanın temel koşullarındandır.

Bu bağlamda, okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının problemlerinin incelenmesi ve çözüm odaklı stratejilerin geliştirilmesi hem bireysel hem toplumsal açıdan stratejik önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı, devlet üniversitesinde öğrenim gören okul öncesi öğretmen adaylarının problemlerini incelemektir. İç Anadolu Bölgesi'nde biri küçük, diğeri büyük şehirde bulunan iki üniversiteden 210 kadın, 25 erkek olmak üzere toplam 235 adayla yürütülmüştür.

Karma araştırma deseni kullanılan bu çalışmada veri toplamak için kişisel bilgi formu, Ersay ve Yazçayır (2014) tarafından geliştirilen Problem Tarama Envanteri kullanılmıştır. Veri toplama sürecinde ayrıca okul öncesi öğretmen adaylarının envantere mevcut olmayan belirtmek istedikleri sorularını incelemek için açık uçlu soru formu da kullanılmıştır. Bu bildiri kapsamında ise yalnızca nicel veriler sunulacaktır.

Okul öncesi öğretmen adaylarının problemleri sekiz alt başlıkta incelenmiştir; Fiziksel Eğitim Ortamı, Üniversite/Fakülte Hizmetleri, Öğretme-Öğrenme Süreci, Gelecek İş Yaşamı, Aile İlişkileri, İnsan/Arkadaşlık İlişkileri ve Kişisel Algı-Duygu Durumu ve Sağlık sorunları. Bulgulara göre öğretmen adaylarının en çok fiziksel koşullar, üniversite hizmetleri ve duygusal durumda; en az aile ve arkadaş ilişkilerinde sorun bildirdiği bulunmuştur. Sağlık açısından baş ağrısı, halsizlik, uykusuzluk, mide rahatsızlıkları, depresyon ve anksiyete öne çıkarken; kanser ve kalp gibi ciddi hastalıklar daha az görülmüştür. Beklenildiği gibi, öğretmen adaylarının gelir düzeyindeki artış, bazı problem alanlarında sorunların azalması eğilimini ortaya koymuştur. Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının güncel problemlerini ortaya koyan bu çalışma onları daha iyi anlamamızı ve eğitim kalitesini geliştirmek için onlara sunulabilecek çözüm önerilerini tartışma fırsatı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Üniversite öğrencileri, öğrenci problemleri, okul öncesi öğretmen adayları, problem tarama envanteri

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Çocuk Kütüphanesindeki Uygulamalarına İlişkin Deneyim ve Görüşleri

Emine Inci ¹, Nisa Başara Baydilek ², Selcen Aydoğan ³ & Özde Nur Kulakcı Dağdelen ^{4,*}

¹ Temel Eğitim Bölümü Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü/okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

³ Okul Öncesi Öğretmenliği Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

⁴ Okul Öncesi Eğitimi Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

ozde.kulakci@adu.edu.tr

Özet

Eğitim fakültelerinin lisans programlarında zorunlu olarak yer alan Topluma Hizmet Uygulamaları dersi tüm öğretmen adaylarında olduğu gibi okul öncesi öğretmen adaylarının da hem mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmelerine hem de toplumsal sorumluluk bilinci kazanmalarına fırsat tanıyan önemli bir öğrenme sürecidir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, Türkiye'nin batısındaki bir üniversitenin Eğitim Fakültesinde öğrenim gören Okul Öncesi Öğretmenliği öğretmen adaylarının, Topluma Hizmet Uygulamaları dersi kapsamında çocuk kütüphanesinde okul öncesi çocukları için seçilen hikâye kitabı temelinde hazırladıkları etkinliklere ilişkin görüş ve deneyimlerini incelemektir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması ile yürütülmüştür. Amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen 66 öğretmen adayından veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan Uygulama Sonrası Değerlendirme Formu aracılığı ile toplanmıştır. Daha sonra her grubu temsil eden ve gönüllü dört öğretmen adayı ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen verilerin ön analizine göre öğretmen adaylarının görüşlerinden yola çıkılarak 1) hazırlık, 2) uygulama ve 3) değerlendirme şeklinde üç tema belirlenmiştir. Bu temalar kapsamında elde edilen bulgular şu şekildedir: Hazırlık temasında, öğretmen adayları, derslerin öğretim elemanları ile düzenli işlenmesi, yapılacak etkinliğe ilişkin izinlerin öğretim elemanları tarafından dönem başlamadan alınması, hazırlık çalışmalarının grupça yapılmasının etkinliğe yönelik motivasyonlarını artırdığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Uygulama temasında ise okul öncesi öğretmen adayları ilk defa grup ortamında çocukları gözlemlene ve onlarla etkileşim kurma fırsatı bulduklarını, teorik bilgilerinin uygulamaya dökebileceklerini, sınıf yönetimi konusunda tecrübe kazandıklarını, öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu duygular yaşadıklarını vurgulamışlardır. Değerlendirme temasında ise katılımcılar, kendileri açısından uygulamanın mesleki ve kişisel becerilerini artırdığını, çocuklar açısından ise farklı bir ortamda etkinlik yapmanın ilgi çekici olduğunu, öğretim elemanlarının da süreç içinde destekleyici bir rol oynadıklarını belirtmişlerdir. Buna karşın öğretmen adayları özel gereksinimli çocukların dikkatini yapılan etkinliğe odaklamada ve çocuk grubunun yönetimini sağlamada zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Bulgular alan yazın çerçevesinde tartışılarak çalışma sonuçlarına dayanan önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk kütüphanesi, hikaye temelli etkinlik, okul öncesi öğretmen adayları, okul öncesi çocukları, topluma hizmet uygulamaları

Erken Çocuklukta Etnomatematiğe İlişkin Öğretmen Görüş ve Uygulamaları

Abdülbaki Ergel

Okul Öncesi Öğretmenliği Mardin Artuklu Üniversitesi

bakiergel@artuklu.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerin etnomatematik uygulamalarına dair görüşlerini, stratejilerini ve karşılaştıkları zorlukları ortaya koymak; ayrıca bilgi düzeylerinin erken çocukluk matematik öğretimine katkılarını incelemektir.

Araştırma, nitel yöntemle ve açıklayıcı durum çalışması deseniyle yürütülmüştür. Çalışma grubunu, Mardin ili Artuklu ilçesindeki bir anaokulunda görev yapan 12 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler demografik bilgi formu, öğretmenlerin sınıf uygulama planları ve odak grup görüşmeleriyle toplanmıştır. Veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir.

Öğretmenlerin etnomatematik kavramına olumlu yaklaştıkları, kavram olarak yabancı oldukları fakat kültürel öğeleri sınıf içi etkinliklere entegre etmeye istekli oldukları, müfredat ve materyal yetersizliklerinden dolayı uygulamada çeşitli zorluklar yaşadıkları belirlenmiştir. Ayrıca, kültürel temelli matematik uygulamalarının çocukların ilgisini artırdığı ve matematiksel kavramların kalıcılığını desteklediği ifade edilmiştir.

Etnomatematik, okul öncesi dönemde çocukların kültürel geçmişlerini öğrenme süreçlerine entegre ederek daha kapsayıcı ve anlamlı matematik öğrenme deneyimleri sunmaktadır. Öğretmenlerin bu yaklaşıma dair farkındalıklarının artırılması, hizmet içi eğitimlerin verilmesi ve müfredatın etnomatematik temelli uygulamalara açık hale getirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Etnomatematik, erken çocukluk, öğretmen görüşü, matematik eğitimi

Erken Çocuklukta Bilim Motivasyonunu İncelemek

Irem Sude Çayan ^{1,*}, Zeynep Toraman ¹, Ebru Ersay ¹ & Merve Bulut Öngen ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Gazi Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

iremsudecayan2001@gmail.com

Özet

Bilim motivasyonu, bireyleri öğrenme sürecinde etkin tutan, merak ve araştırma davranışlarını besleyen temel bir güdü olarak tanımlanmaktadır. Erken çocukluk döneminde çocuklar, çevrelerini keşfetme ve olaylar arasındaki ilişkileri anlama konusunda yüksek bir merak duygusuna sahiptir. Bu dönemde edinilen bilimle ilgili deneyimler, çocukların ilerleyen yıllarda bilim öğrenmeye yönelik tutumlarını ve motivasyonlarını şekillendirmektedir. Araştırmalar, bilim motivasyonu yüksek çocukların öğrenme süreçlerine daha istekli katıldıklarını, karşılaştıkları zorluklara rağmen çabalarını sürdürdüklerini ve bilimsel problem çözmeye becerilerini daha etkin kullandıklarını göstermektedir. Erken yaşta bilim motivasyonunun desteklenmesi, yalnızca bireysel akademik başarıyı değil, aynı zamanda yaşam boyu öğrenme becerilerini de güçlendirmektedir.

Bu çalışmanın amacı, 60-79 aylık çocukların bilim motivasyon düzeylerini belirlemek ve farklı değişkenler açısından incelemektir. Araştırma, Ankara ilinin farklı sosyo-ekonomik düzeylerini temsil eden üç ilçede yürütülmüştür. Çalışma grubunu, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında öğrenim gören toplam 289 çocuk oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak “Çocukların Bilime Yönelik Motivasyonları: Öğretmen Değerlendirme Ölçeği-ÇOBİM” kullanılmıştır. Patrick ve Mantzicopoulos (2008) tarafından geliştirilen ve Bulut Öngen ile Ersay (2022) tarafından Türkçe’ye uyarlanan bu ölçek, öğretmenlerin her çocuk için bireysel gözlemlerine dayanmaktadır. Ölçek, “Bilim Öğrenmeye İlgili” ve “Bilim Öğrenmek İçin Destek İhtiyacına Karşı Bağımsızlık” olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Cronbach Alpha katsayıları sırasıyla 0,95 ve 0,89 bulunmuştur. Analizlere göre çocukların “Bilim Öğrenmeye İlgili” puanlarının, “Destek-Bağımsızlık” puanlarından daha yüksektir. Beklendiği gibi çocukların bilim ilgisi arttıkça, bilim öğrenmede bağımsızlık düzeylerinin arttığı görülmektedir. Cinsiyete göre yapılan t-testi sonucunda her iki alt boyutta da anlamlı farklılık bulunmamıştır. Çocukların yaşı arttıkça “Bilim Öğrenmeye İlgili” puanının anlamlı biçimde yükseldiği görülmüştür. Yaşanılan ilçeye göre bilim motivasyonu puanları incelendiğinde, hem “Bilim Öğrenmeye İlgili” hem de “Destek-Bağımsızlık” alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Araştırma sonuçları erken çocukluk döneminde bilim motivasyonunun çocukların yaşına bağlı olarak değişebileceğini ancak cinsiyet veya yaşanılan ilçe gibi demografik değişkenlerden etkilenemeyeceğini ortaya koymuştur. Elde edilen sonuçların, okul öncesi eğitim programlarının geliştirilmesinde ve öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimlerde yol gösterici olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk, bilim motivasyonu, fen eğitimi

Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Öğrenmenin Desteklenmesine Yönelik Bir Delphi Çalışması

Gülden Altın Yöntem^{1,*} & Elvan Şahin Zeteroğlu¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bursa Uludağ Üniversitesi
guldenaltin@uludag.edu.tr

Özet

Okul dışı öğrenme, müfredat temelli öğrenmeyi gerçek yaşam bağlamlarıyla bütünleştirerek öğrenme sürecini deneyimsel bir niteliğe kavuşturan çağdaş bir pedagojik yaklaşımdır. Dünya genelinde giderek artan bir ilgi gören bu kavram, birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de eğitim programlarında giderek daha belirgin bir biçimde yer almaya başlamıştır. Bu bağlamda, mevcut araştırmanın amacı, okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımına yönelik olarak öğretmenlerin bilgi ve becerilerini destekleyecek sürdürülebilir bir öğrenme ve öğretme çerçevesinin geliştirilmesidir.

Araştırmada, okul dışı öğrenme alanında uzman görüşlerini sistematik biçimde toplamak ve ortak bir anlayış geliştirmek amacıyla Delphi tekniği kullanılmıştır. Uzmanlar, amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda; okul dışı öğrenme konusunda araştırmalar yapan ve/veya bu konuda öğretim deneyimine sahip olan akademisyenlere, okul dışı öğrenme ortamlarını aktif olarak kullanan öğretmenlere, daha önce okul öncesi dönemdeki çocuklar ile çalışmış ve farklı okul dışı öğrenme ortamlarında görev yapan eğitimcilere ulaşılmıştır. Bu araştırmada Delphi tekniği iki tur şeklinde gerçekleştirilmiştir. Delphi tekniğinin ilk turunda, 19 uzman ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Uzmanların okul dışı öğrenme konusundaki görüşlerini ortaya çıkarmak için yedi açık uçlu sorudan oluşan ‘Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu’ kullanılmıştır. Görüşmeler kayıt altına alınarak transkriptleri oluşturulmuş ve içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda ortaya çıkan ifadeler, ikinci turda kullanılmak üzere, Likert tipi bir anket haline dönüştürülmüştür. İkinci turda ise oluşturulan bu anket uzmanlara gönderilmiş ve hem kendi görüşlerini hem de diğer uzmanların görüşlerini değerlendirmeleri istenmiştir. Veriler, SPSS programında analiz edilerek her bir madde için ortalama, ortanca ve çeyrekler arası açıklık değerleri hesaplanmıştır.

Araştırma sonucunda akademisyenlerin ve öğretmenlerin okul dışı öğrenme hakkındaki ortak görüşleri “okul dışı öğrenme ortamları”, “okul dışı öğrenme etkinlikleri”, “çocuklara kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktıları (bilgi, beceri, tutum vs.)”, “öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlikler”, “öğretim yöntem ve teknikleri” ile “ölçme ve değerlendirme yöntem ve teknikleri” olmak üzere altı başlık altında değerlendirilecektir. Bu bağlamda, yapılan araştırma ile okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımına yönelik olarak öğretmenlerin bilgi ve becerilerini destekleyecek sürdürülebilir bir öğrenme ve öğretme çerçevesi ortaya konarak alana katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul dışı öğrenme, okul öncesi, öğretmen, öğretmen eğitimi, Delphi

Uygulama Toplulukları Kuramı Çerçevesinde Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Ders Araştırması Sürecindeki Deneyimleri

Selda Aras ^{1,*}, Ayça Ülker ¹, Betül Dilşad Ertekin ² & Gamze Nur İnönü ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Hacettepe Üniversitesi

² Temel Eğitim Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi
seldaaras@hacettepe.edu.tr

Özet

Ders araştırması (Lesson Study), öğretmen ve öğretmen adaylarının mesleki gelişimini destekleyen, iş birliğine dayalı ve araştırma temelli bir öğrenme modelidir. Bu süreçte öğretmenler ve öğretmen adayları, belirli bir uygulamanın planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi aşamalarında birlikte çalışarak hem pedagojik bilgilerini geliştirir hem de çocukların öğrenme süreçlerini daha derinlemesine analiz ederler. Bu çalışmanın amacı, ders araştırması sürecinin okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki öğrenmelerini nasıl desteklediğini, Wenger'in (1998) Öğrenme Toplulukları çerçevesinde analiz etmektir. Çalışmanın araştırma sorusu şu şekildedir: Ders araştırması sürecinin, okul öncesi öğretmen adaylarının aidiyet, anlam, uygulama ve kimlik boyutlarındaki öğrenmeleri üzerindeki katkıları nelerdir?

Bu amaç doğrultusunda, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcıları, Ankara'da bir devlet üniversitesinin Öğretmenlik Uygulaması dersini alan ve ders kapsamında Ders Araştırması sürecini deneyimleyen 23 okul öncesi öğretmen adayıdır. Ders araştırması modeli kapsamında bu çalışmada; birlikte planlama, simülasyon ve dönüt alma, uygulama, akran gözlemi ve yeniden planlama aşamaları kullanılmış ve katılımcıların öğrenme deneyimleri incelenmiştir. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme ve öz-değerlendirme raporları aracılığıyla toplanmıştır. Veriler Wenger'in Uygulama Toplulukları kuramında yer alan dört öğrenme boyutu (aidiyet olarak öğrenme, deneyim olarak öğrenme, eylem olarak öğrenme ve kimlik dönüşümü olarak öğrenme) doğrultusunda analiz edilmiştir. Çalışma için gerekli etik kurul izinleri alınmıştır.

Çalışmanın ön bulguları, ders araştırması sürecinin öğretmen adaylarının aidiyet, anlam, uygulama ve kimlik alanlarındaki gelişimleri üzerindeki potansiyel katkısına işaret etmektedir. Bu katkıların yanı sıra, öğretmen adaylarının deneyimleri uygulama kalitesinin arttığına işaret etmektedir. Öğretmen adayları, ders araştırması sürecinden verim aldıklarını, onların mesleki gelişimlerine olumlu yönde katkısı olduğunu altını çizmiştir.

Bu çalışma, ders araştırması sürecinin okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki gelişiminde dönüşüm sağlayabilecek bir öğrenme ortamı sunduğunu göstermektedir. Sürece aktif ve yansıtıcı katılım, öğretmen adaylarının uygulama kalitesini artırmakta ve öğrenme topluluğu içinde gelişen etkileşimler yoluyla mesleki kimliklerini yapılandırmalarına katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ders araştırması, ders imecesi, öğretmen yetiştirme, mesleki gelişim, okul öncesi öğretmen adayı

Okul Öncesi Eğitimde Veri Analizi ve Grafik Konularına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Merve Delibaş^{1,*} & Aycan Buldur²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

² Okul Öncesi Eğitimi Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

mdelibas4539@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin matematik eğitimi kapsamında yer alan veri analizi ve grafik konularına ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır.

Araştırma, nitel araştırma yaklaşımıyla özel durum desenine göre yürütülmüştür. Nitel yöntem, öğretmenlerin görüşlerini derinlemesine incelemeye olanak sağladığı için tercih edilmiştir. Özel durum deseni, araştırmanın belirli bir konuya (veri analizi ve grafik öğretimi) odaklanmasına imkân tanımıştır. Çalışma grubunu, kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle seçilen ve Sivas il merkezindeki bağımsız anaokullarında görev yapan 20 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış ve betimsel analiz tekniğiyle çözümlenmiştir. Bulgular, temalar altında sınıflandırılarak sunulmuştur.

Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin büyük bir kısmı, veri analizi ve grafik konularının çocukların matematiksel düşünme, problem çözme, yorumlama ve tahmin becerilerini geliştirdiğini ifade etmiştir. Grafik çalışmalarının özellikle bilgiyi görselleştirme, karşılaştırma yapma ve çıkarımda bulunma açısından önemli katkılar sağladığı belirtilmiştir. Katılımcılar, olasılık öğretiminde kullanılan somut materyal ve oyunların öğrenmeyi eğlenceli hâle getirdiğini ve çocukların derse daha aktif katılımını desteklediğini dile getirmiştir. Bununla birlikte, bazı öğretmenler bu konuların okul öncesi dönem için kavramsal açıdan ağır olabileceğini, çocukların gelişim düzeyine her zaman uygun olmadığını vurgulamıştır. Ayrıca pek çok öğretmen, yoğun müfredat ve sınırlı ders süreleri nedeniyle planlarında bu konulara yeterince yer veremediklerini belirtmiştir.

Araştırma sonuçları, okul öncesi öğretmenlerinin veri analizi ve grafik konularına ilişkin görüşlerinde hem ortak noktaların hem de farklılıkların bulunduğunu ortaya koymuştur. Genel eğilim, bu konuların çocukların matematiksel becerilerinin gelişiminde önemli olduğu yönündedir. Ancak uygulamada yeterince yer verilmediği anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin bir bölümü, konuların erken yaşta temel düzeyde ele alınmasını gerekli görürken; diğer bir bölümü çocukların gelişimsel özellikleri açısından sınırlılıklar bulunduğunu ifade etmiştir. Bu durum, öğretmenlerin konuya ilişkin bilgi ve uygulama yeterliklerinin güçlendirilmesi, programlarda veri analizi ve grafik konularının daha sistematik biçimde yer alması ve uygulamaya dönük etkinlik örnekleriyle desteklenmesi gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, matematik eğitimi, veri analizi, grafik, olasılık

Okul Öncesi Öğretmenleri ve Okul Öncesi Döneme Eğitim Veren İngilizce Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Stilleri, Mesleki Yeterlilik Algıları ve İş Motivasyonları ile Çevresel Yoksunluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Elif Yaman^{1,*} & Çiğdem Aytekin¹

Çocuk Gelişimi Hacettepe Üniversitesi

yamanelif722@gmail.com

Özet

Bu araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan okul öncesi öğretmenleri ve İngilizce öğretmenlerinin sınıf yönetimi stilleri, mesleki yeterlilik algıları ve iş motivasyonları ile çevresel yoksunluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, bağımsız değişkenlerin yordayıcılık durumu ve aracı modelin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeline göre planlanmış olup, amaçlı ve kolayda örnekleme yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmaya 122 okul öncesi öğretmeni ve 51 okul öncesi döneme eğitim veren İngilizce öğretmeni olmak üzere toplam 173 öğretmen katılmıştır. Veri toplama aracı olarak “Sınıf Yönetimi Stilleri Ölçeği”, “Öğretmen Adayları İçin Mesleki Yeterlilik Ölçeği”, “Öğretmen Mesleki Motivasyon Ölçeği”, “Öğretmenler İçin Çevresel Yoksunluk Ölçeği” ve “Demografik Bilgi Formu” kullanılmıştır. Ölçeklerden elde edilen veriler ve altboyut değerlendirmeleri okul öncesi öğretmenleri ve İngilizce öğretmenleri için ayrı ayrı analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda, gruplar arasında mesleki yeterlilik alanında anlamlı bir fark bulunurken sınıf yönetimi, mesleki motivasyon ve çevresel yoksunluk ölçeklerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır. Ölçeklerin alt boyut analizleri incelendiğinde ise grup değişkeninin her bir ölçeğin alt boyutlarında etkili olduğu ve gruplar arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkardığı görülmüştür. Yapılan yol analizi sonucunda ise mesleki yeterlilik, mesleki motivasyon ve çevresel yoksunluk ölçekleri arasında doğrudan ve dolaylı olarak anlamlı etkilerin ortaya çıktığı ve aracı değişkenin çevresel yoksunluk olduğu görülmüştür. Araştırmadan elde edilen sonuçlar literatür kapsamında bulgulanıp tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi öğretmeni, İngilizce öğretmeni, sınıf yönetimi, mesleki yeterlilik, mesleki motivasyon

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Dijital STEM Pedagojik Alan Bilgisi Düzeylerinin ve Uygulamalarının İncelenmesi

Burcu Çabuk ^{1,*} & Fatma Alisinanoğlu ²

¹ Ankara Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Gazi Üniversitesi
cabuk@education.ankara.edu.tr

Özet

Bu araştırma, okul öncesi öğretmenlerinin dijital araçlarla desteklenmiş STEM Pedagojik Alan Bilgisi'ne ilişkin düzeyleri ve bu bilgilerinin sınıf içi uygulamalara entegrasyonunu incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, Türkiye bağlamında dijital pedagojinin STEM etkinlikleriyle bütünleştirilmesine ilişkin nitel veriye dayalı yeni bir bakış açısı kazandırmayı hedeflemektedir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni ile yürütülecektir. Türkiye'nin çeşitli illerinde görev yapan 20 okul öncesi öğretmeni, amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenecektir. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanacak; ses kayıtları yazıya dökülecek ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenecektir. Kodlama sürecinde araştırmacılar bağımsız çalışacak ve karşılaştırmalı analiz yapacaktır.

Araştırmada elde edilen veriler içerik analizi yoluyla çözümlenecek ve öğretmenlerin dijital araçları STEM pedagojisine nasıl entegre ettiklerine dair temalar belirlenecektir. Katılımcı görüşlerinden hareketle öğretmenlerin bilgi düzeyleri, uygulama biçimleri ve karşılaştıkları güçlükler sistematik olarak sınıflandırılacaktır. Ayrıca öğretmenlerin dijital STEM pedagojisine ilişkin deneyimlerini yansıtan örnek alıntılarla bulgular desteklenecektir.

Elde edilecek bulgular doğrultusunda, okul öncesi öğretmen yetiştirme programlarına dijital STEM Pedagojik Alan Bilgisi ile ilgili derslerin eklenmesi ve hizmet içi eğitimlerde uygulamalı dijital STEM atölyelerine ağırlık verilmesi önerilecektir. Bu çalışmanın, politika geliştiriciler ve öğretmen eğitimi alanındaki araştırmacılar için dijital STEM pedagojisinin desteklenmesine yönelik yol gösterici bilgiler sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital STEM pedagojik alan bilgisi, okul öncesi öğretmeni, nitel araştırma

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Yaşam Becerileri Dersine İlişkin Yansıtıcı Görüşlerinin İncelenmesi

Merve Avşar^{1,*} & Kazım Biber²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Balıkesir Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü Balıkesir Üniversitesi

merve.dal@balikesir.edu.tr

Özet

Bu araştırma, okul öncesi öğretmen adaylarının “Yaşam Becerileri” dersine yönelik yansıtıcı görüşlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Nitel araştırma yaklaşımına dayalı olarak olgubilim deseniyle yürütülen çalışmada, veriler yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla toplanmıştır. Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören 1. sınıf düzeyindeki 45 okul öncesi öğretmen adayı araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Katılımcılar, ders kapsamında yedi haftalık öğrenim sürecini tamamladıktan sonra görüşme formlarını yanıtlamış, böylece elde edilen veriler doğrudan ders deneyimlerine dayalı olarak şekillenmiştir. Katılımcılar, problem çözme, karar verme, iletişim ve girişkenlik, stresle başa çıkma, zaman yönetimi, empati, öz farkındalık, eleştirel düşünme ve iş birliği gibi yaşam becerilerine ilişkin deneyim ve değerlendirmelerini paylaşmıştır. Bulgular, öğretmen adaylarının özellikle problem çözme, stres yönetimi ve zaman planlaması konularında yoğun örnekler sunduğunu; buna karşın empati, etkili iletişim, öz farkındalık ve eleştirel düşünme gibi üst düzey bilişsel becerilere yönelik yansımaların daha sınırlı kaldığını göstermektedir. Katılımcılar, dersin bireysel farkındalık kazandırdığını, mesleki yaşantılarında daha bilinçli ve planlı hareket etmelerine katkı sağladığını ve öğretmen adaylarının mesleki gelişiminde temel bir öğrenme alanı sunduğunu belirtmiştir. Sonuç olarak, yaşam becerileri dersinin, öğretmen adaylarının kişisel ve mesleki gelişiminde bütüncül bir rol oynadığı ve 21. yüzyıl öğretmen yeterlikleri açısından işlevsel bir katkı sunduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi öğretmen adayları, yaşam becerileri, yansıtıcı görüş, kişisel gelişim, mesleki yeterlik

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Dinleme Becerilerini Geliştirmek için Sınıf İçinde Yaptıkları Etkinlikler ve Karşılaştıkları Zorluklar

Hatice Berna Türe Köse

Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Abd Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

hbture@gmail.com

Özet

Giriş: Bireyler anne karnında itibaren fark etmek, keşfetmek ve öğrenmek için iletişim becerilerinden faydalanırlar. İletişim becerilerinden biri olan dinleme, dört iletişim becerisinin temelinde yer almakta ve diğer becerilerin gelişiminde oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Okul öncesi dönemde ise dinleme becerilerinin desteklenmesi, erken okuryazarlık becerilerine ve ilerleyen yıllardaki akademik başarıya katkı sağlamaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin dinleme becerilerini desteklemesi ve geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmasının önemli olduğu düşünülmektedir. **Amaç:** Araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin çocukların dinleme becerilerini geliştirmek için yaptıkları uygulamaların ve bu uygulamalar sırasında yaşadıkları zorlukların tespit edilmesi olarak belirlenmiştir. **Yöntem:** Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Veri toplama sürecinde okul öncesi öğretmenleriyle odak grup görüşmesi yapılmıştır. Veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir. **Bulgular ve Sonuç:** Verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara bakıldığında, okul öncesi öğretmenleri dinleme ve işitme kavramları arasındaki ayrımı yapmakta zorluk yaşadıkları görülmüştür. Katılımcıların bir kısmı okul öncesi dönemde dinlemenin fiziksel göstergeleri olacağını söylerken, bir kısmı çocukların alışılmışın dışında davranarak da dinleme yapabileceğini ifade etmiştir. Sınıf içi uygulamalar kapsamında ise neredeyse her etkinlikte dinleme becerisini kullandıklarını ancak çocukların en etkin dinlemeyi fen-deney etkinlikleri ve hikâye okuma etkinliklerinde yaptıklarını belirtmişlerdir. Çocukların dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikler yaparken en çok kalabalık sınıfların ve materyal eksikliklerinin uygulamayı zorlaştırdığını söylemişlerdir. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, öğretmenlerin dinleme becerisiyle ilgili kavram karmaşası yaşadığı, konuya ilişkin daha detaylı ve uygulamaya dönük bilgiye ihtiyaç olduğu görülmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin dinleme türlerine hâkim olmadığı ve dinleme becerilerinin geliştirmeye yönelik etkinliklerden bahsederken aslında dinleme becerisinin kullanıldığı etkinliklerden örnekler verdikleri görülmüştür. Diğer taraftan, öğretmenlerin dinleme becerisinin önemini farkında olduğu ve sınıf içi uygulamalarda bu beceriden sıklıkla faydalandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dinleme becerileri, okul öncesi dönem, olgu bilim

Okul Öncesi Öğretmenleri İçin Matematik Konuşmaları Ölçeğinin Geliştirilmesi

Elifnur Sarıkoca Işgın^{1,*} & İlkay Ulutaş¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Gazi Üniversitesi
elifnursarikoca@gmail.com

Özet

Konuşmalar, matematikle ilgili fikirleri geliştiren karşılıklı etkileşimlerdir. Matematik konuşmaları, matematiksel anlam yaratma ve bu anlamı iletme fırsatını sağladıkları için matematik dilini geliştirmede iskele işlevi görürler. Bununla birlikte literatür, karşılıklı konuşmalar sırasında öğretmen konuşma hamlelerinin konuşmayı kolaylaştırdığı ve konuşmanın niteliğini artırdığı noktasında fikir birliği yapmaktadır. Dolayısıyla sınıf içi konuşmalarla inşa edilen matematiksel düşünceleri geliştirmek için öğretmenin bu konuşmaları nasıl yöneteceğini öğrenmesi önemli kabul edilir.

“Okul Öncesi Öğretmenleri İçin Matematik Konuşmaları Ölçeğinin” geçerlik ve güvenilirliğini test etmek amacıyla yapılan bu araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu resmi ve özel kurumlarda çalışan 416 okul öncesi öğretmeninden oluşturmuştur.

Araştırmanın verileri “kişisel bilgi formu”, “Okul Öncesi Öğretmenleri İçin Matematik Konuşmaları Ölçeği”, “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Matematik Eğitimine Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeği” kullanılarak elde edilmiştir. Veriler yüz yüze görüşme ve dijital form aracılığıyla toplanmıştır. Ölçek geliştirmede DeVellis (2016), tarafından önerilen ölçek geliştirme aşamaları dikkate alınmıştır. Bu kapsamda 52 Maddelik madde havuzu oluşturulmuştur ve uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan gelen dönütler neticesinde gerekli düzeltmeler yapılarak 44 maddelik nihai form elde edilmiştir. Ölçeğin geçerliğini değerlendirmek amacıyla 146 kişiyle açılımlayıcı faktör analizi (AFA), 268 kişi ile doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Faktör analizleri sonucunda “Okul Öncesi Öğretmenleri İçin Matematik Konuşmaları Ölçeği”nin 34 maddeden oluşan üç boyutlu bir yapısı olduğu ve toplam varyansın %68’ini açıkladığı tespit edilmiştir. Ölçeğin “konuşmayı teşvik etme” alt boyutunda 23, “konuşma fırsatı yaratma” alt boyutunda 7 ve “konuşma kaydı alma” alt boyutunda 4 madde yer almaktadır. Ölçeğin güvenilirlik hesaplarında Cronbach’s alfa katsayısı ($Cr=0,971$), test-tekrar-test ($r=0,785$, p

Anahtar Kelimeler: Matematik konuşmaları, Matematik Eğitimi, Erken Çocukluk Eğitimi, Okul Öncesi Öğretmeni

The Effect of Preservice Preschool Teachers' Motivation to Teach on Their Psychological Well-Being

Merve Tezel

Okul Öncesi Öğretmenliği Osmangazi İlkokulu
mervetezel@gmail.com

Teaching is a profession that requires not only pedagogical knowledge and skills but also psychological resources that sustain teachers' well-being. The present study aimed to examine the effect of preservice preschool teachers' motivation to teach—both intrinsic and extrinsic—on their psychological well-being. Grounded in the literature on teacher motivation and well-being, the study sought to determine whether motivational orientations toward teaching significantly predict teacher candidates' well-being, given that motivation is a critical factor influencing teacher performance, resilience in the profession, and the quality of educational outcomes.

The study adopted a correlational research design. The study group consisted of 223 preservice preschool teachers studying at universities in Istanbul, Türkiye. Of these, 196 (87.9%) were female and 27 (12.1%) were male. Data were collected using the Motivation to Teach Scale (including intrinsic and extrinsic subscales) and the Psychological Well-Being Scale. Data were analyzed using descriptive statistics, Pearson correlation analysis, and multiple regression analysis in SPSS. Correlation analyses indicated that intrinsic motivation was positively associated with psychological well-being ($r = .33, p < .001$) and extrinsic motivation was also positively associated with psychological well-being ($r = .32, p < .001$). However, multiple regression results showed that only intrinsic motivation significantly predicted psychological well-being ($\beta = .21, p = .047$), while extrinsic motivation did not ($\beta = .15, p = .169$). The overall regression model was significant, $F(2, 220) = 14.53, p < .001$, explaining approximately 12% of the variance in psychological well-being ($R^2 = .12$).

The findings suggest that intrinsic motivation plays a critical role in enhancing preservice preschool teachers' psychological well-being. Specifically, when teacher candidates perceive teaching as personally meaningful, derive joy and satisfaction from the act of teaching, and feel motivated by their contribution to children and society, their psychological well-being is strengthened. This highlights the importance of fostering intrinsic motivational factors in teacher education programs. These results highlight the importance of integrating practices in teacher education programs that nurture intrinsic motivational factors alongside well-being. By fostering these dimensions of motivation, teacher education programs can promote teacher candidates' resilience, professional readiness, and long-term commitment to the profession.

Anahtar Kelimeler: preservice preschool teachers, motivation to teach, psychological well-being, intrinsic motivation

Öğretmen Gözüyle Okul Dışı Öğrenme Ortamları: Okul Öncesi & Fen Bilimleri Öğretmenlerin Karşılaştırılması

Hakan Türkmen¹ & Çigdem Dede Yemişci^{2,*}

¹ Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Ege Üniversitesi

² Fen Bilgisi Öğretmenliği Ege Üniversitesi

cigdemdedeyemisci@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın temel amacı, okul dışı öğrenme ortamlarının çocukların bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimlerine katkılarını öğretmen görüşleri doğrultusunda incelemektir. Literatürde, erken çocukluk dönemiyle başlayan öğrenme yalnızca sınıf içi etkinliklerle sınırlı olmadığı, deneyim temelli öğrenme ortamlarının çocukların gelişimi üzerinde belirleyici bir rol oynadığı vurgulanmaktadır (Hofstein & Rosenfeld, 1996; Falk & Dierking, 2000). Özellikle müze, doğal yaşam parkı, botanik bahçesi ve kültürel geziler gibi okul dışı öğrenme ortamlarının çocukların merak duygusunu harekete geçirdiği, keşfetme becerisini geliştirdiği ve öğrenmeye fırsat sunduğu belirtilmektedir (Türkmen, 2010). Bu bağlamda araştırmanın amacı, fen bilgisi ve okul öncesi öğretmenlerin okul öncesi ortamların kullanımına yönelik görüşlerini karşılaştırmak, ders planlama ve uygulama süreçlerinde karşılaştıkları fırsat ve sınırlılıkları da karşılaştırmaktır.

Araştırma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması yaklaşımıyla tasarlanmıştır. Çalışma grubunu kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle belirlenen 10 okul öncesi öğretmeni ve 10 fen bilgisi öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama süreci halen devam etmekte olup yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla sürdürülmektedir. Araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formları 3 alan uzmanı tarafından kontrol edilmiş ve gerekli düzenlemeler yapılarak kapsam geçerliği sağlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu 10 adet açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilecektir.

Ön bulgular, okul dışı öğrenme ortamlarının çocukların bilişsel merakını güçlendirdiğini, oyun temelli etkinlikleri desteklediğini ve iletişim, iş birliği, empati ile özgüven gibi sosyal-duyuşsal becerilerin gelişimine katkı sağladığını göstermektedir. Okul öncesi öğretmenler planlama sürecinde yaş özellikleri, güvenlik koşulları ve ulaşım kolaylığını öncelikli görürken fen bilgisi öğretmenleri daha çok yasal mevzuat ve izin süreçlerine dikkat çekmektedir. Sürecin ilerleyen aşamalarında daha kapsamlı bulguların ortaya konulması beklenmektedir.

Okul dışı öğrenme ortamları, çocukların çok yönlü gelişimini destekleyen, öğrenme motivasyonunu artıran ve çevreyle erken yaştan itibaren anlamlı etkileşimler kurmalarını sağlayan pedagojik araçlardır. Elde edilen bulgular, alan farklılığından kaynaklanan önceliklerin olduğu ve öğretmen ve idareci iş birliğinin güçlendirilmesi gerektiği, öğretmenlerin mevzuat bilgisi konusunda desteklenmesi ve etkinliklerin daha sistematik biçimde planlanmasının önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul dışı öğrenme, okul öncesi öğretmenleri, fen bilgisi öğretmenleri, nitel araştırma

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Becerileri ile Problem Çözme Becerileri ve Genel İyi Oluşları

Tunahan Karaarslan ^{1,*} & Gülçin Güven ²

¹ Çocuk Gelişimi İstanbul Esenyurt Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü Marmara Üniversitesi

tunahankaraarslan@esenyurt.edu.tr

Özet

Okul öncesi öğretmen adaylarının eleştirel düşünme becerileri ile problem çözme becerileri ve genel iyi oluş düzeyleri arasındaki olası ilişkileri incelemektir. Veri toplama süreci devam etmekte olduğundan, araştırmanın nihai sonuçlarının bu ilişkileri daha net bir biçimde ortaya koyması ve öğretmen adaylarının kişisel ve mesleki gelişim süreçlerine katkı sağlaması beklenmektedir. Ayrıca, ele alınan beceri ve iyi oluş düzeylerinin demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği de araştırmanın kapsamındadır.

Nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modelinde yürütülmektedir. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yoluyla seçilen ve araştırmaya gönüllü olarak katılan okul öncesi öğretmen adaylarından oluşmaktadır. “Demografik Bilgi Formu” “Öğretmen Adaylarına Yönelik Eleştirel Düşünme Standartları Ölçeği” “Yetişkinler İçin Problem Çözme Becerileri Ölçeği” ve “Genel İyi Oluş Ölçeği” kullanılmaktadır. Veri toplama süreci halen devam etmekte olup, tamamlandıktan sonra elde edilen veriler istatistiksel analizler yoluyla değerlendirilecektir.

Veri toplama süreci tamamlanmadığından kesin bulgular elde edilememiştir. Ancak araştırmadan elde edilmesi beklenen verilerin, öğretmen adaylarının eleştirel düşünme becerileri, problem çözme becerileri ve genel iyi oluş düzeylerinin genel olarak normal veya yüksek düzeyde olacağı ve bu üç alan arasında pozitif yönlü ilişkilerin gözlemlenebileceği öngörülmektedir.

Okul öncesi öğretmen adaylarının eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri ile genel iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkilerin daha net bir biçimde ortaya konması beklenmektedir. Elde edilen bulguların ise, okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki yeterliliklerini ve kişisel gelişim süreçlerini destekleyecek önerilerin geliştirilmesinde kullanılabileceği öngörülmektedir. İlgili çalışmanın tüm adımları tamamlanmış olarak Kongre’de sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, öğretmen adayı, eleştirel düşünme, problem çözme, iyi oluş.

Okul Öncesi Fen Eğitiminde Hikâye Temelli 5E Öğretmen e-Atölyelerinin Mesleki İşbirliği ve Öğretmen-Çocuk İlişkilerine Etkisi

Şeyma Değirmenci ^{1,*}, Gülden Uyanık ², Gülşah Günşen ³,

Büşra Çelik ⁴ & Tuğba Konaş Azaklı ⁵

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Marmara Üniversitesi

³ Temel Eğitim Bölümü Trakya Üniversitesi

⁴ Çocuk Gelişimi Sağlık Bilimleri Üniversitesi

⁵ Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitim Anabilim Dalı Ordu Üniversitesi

seymadegirmenci@mu.edu.tr

Özet

Okul öncesi dönem, çocukların merak ve keşfetme duygularının en yoğun olduğu, bilimsel düşünme ve sorgulayıcı-araştırma pedagojisine uygun öğrenme fırsatlarının sunulması gereken kritik bir evredir (Gopnik, 2012; Jirout & Klahr, 2012). Bu dönemde çocuklar tıpkı küçük birer bilim insanı gibi çevrelerinde olup bitenleri sorgulamakta, neden-sonuç ilişkileri kurmakta ve bilgiyi keşfetmeye yönelmektedir (Zimmerman, 2007). 21. yüzyılın bireylerden beklentileri arasında eleştirel ve yaratıcı düşünme, işbirliği, iletişim ve dijital okuryazarlık gibi beceriler yer almakta, bu bağlamda öğretmenlik mesleğinin de çağın ihtiyaçlarına uyum sağlaması gerekmektedir (Dede, 2010; Garay & Badilla-Quintana, 2019). Günümüzde fen eğitiminde öne çıkan sorgulayıcı-araştırma (inquiry) yaklaşımı, çocukların öğrenme sürecine aktif katılımlarını destekleyerek bilimsel bilgiye yönelik derinlemesine anlayış geliştirmelerini amaçlamaktadır (Chinn & Malhotra, 2002). Bu yaklaşımı destekleyen modellerden biri de beş aşamalı 5E öğrenme modelidir: dikkat çekme, keşfetme, açıklama, derinleştirme ve değerlendirme (Bybee, 2009).

Alan yazın incelendiğinde, Türkiye’de okul öncesi fen eğitimi araştırmalarının çoğunlukla durum tespiti niteliğinde olduğu, öğretmenlerin materyal kullanımı, etkinlik planlama ve fen eğitimine yönelik tutumlarının incelendiği görülmektedir (Kıldan & Pektaş, 2009; Kuru & Akman, 2017). Ancak öğretmenlerin bilimsel süreç becerilerini destekleyecek programların sınırlı olduğu ve deneysel çalışmaların oldukça az sayıda gerçekleştirildiği dikkat çekmektedir (Bartan, 2014; Günşen, 2020). Bu bağlamda öğretmenlerin fen eğitimine yönelik pedagojik bilgi, öz-yeterlik ve uygulama becerilerinin güçlendirilmesi önem taşımaktadır.

Bu araştırma Okul Öncesi Fen Eğitiminde “Hikâye Temelli 5E Öğretmen e-Atölyelerinin” Tasarlanması ve Etkililiğinin Değerlendirilmesi isimli TÜBİTAK 1001 projesi kapsamında yapılmış olup, amacı, “Hikâye Temelli 5E Öğretmen e-Atölyelerinin” okul öncesi öğretmenlerinin mesleki işbirliği düzeyleri ile öğretmen-çocuk iletişimine etkisini incelemektir. Araştırmada Tasarım ve Geliştirme Araştırması Modeli (TGAM) benimsenmiş ve ürün-araç geliştirme odaklı bir süreç izlenmiştir (Richey & Klein, 2014). Atölyeler, fen temalı resimli çocuk kitapları üzerinden 5E modeline uygun etkinliklerin planlanması ve uygulanmasına yönelik olarak tasarlanmıştır. Çalışma grubu, İstanbul’un farklı ilçelerindeki anaokullarında görev yapan 118 okul öncesi öğretmeninden oluşmuştur. Katılımcılar basit seçkisiz atama yöntemiyle üç gruba ayrılmıştır: Hikâye Temelli 5E e-atölyelerine katılan deney grubu (D1), yalnızca fen temalı resimli kitap seti verilen ikinci deney grubu (D2) ve herhangi bir müdahale yapılmayan kontrol grubu (K). Yarı deneysel desen çerçevesinde öntest-sontest uygulamaları gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada veri toplamak amacıyla Öğretmen-Çocuk İletişimi Ölçeği (Erbay, Ömeroğlu & Çağdaş, 2012) ve Öğretmenler Arasında Mesleki İşbirliğine Yönelik Tutum Ölçeği (Yılmaz & Çelik, 2020) kullanılmıştır. Bulgular, 5E e-atölyelerine katılan öğretmenlerin çocuklarla iletişimlerinde anlamlı gelişmeler kaydettiklerini göstermektedir. Öğretmenler, daha fazla göz teması kurma, açık uçlu sorular sorma ve çocukların fikirlerine değer verme davranışlarında artış olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca hikâye bağlamı fen kavramlarını somutlaştırarak öğretmen-çocuk etkileşimini güçlendirmiştir. Mesleki işbirliği açısından ise atölye süreci, öğretmenlerin ortak planlama, deneyim paylaşımı ve karşılıklı geri bildirim verme davranışlarını artırmış, kalıcı bir öğrenme topluluğu oluşmasına zemin hazırlamıştır.

Sonuç olarak, Hikâye Temelli 5E Öğretmen e-Atölyeleri, okul öncesi fen eğitiminde hem öğretmenlerin sınıf içi iletişim becerilerini hem de mesleki işbirliği düzeylerini geliştirmede etkili bulunmuştur. Bu bulgular, okul öncesi öğretmen eğitiminde sorgulayıcı-araştırma yaklaşımını destekleyen hikâye temelli 5E uygulamalarının yaygınlaştırılmasının önemli katkılar sağlayacağını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Fen eğitimi, Öğretmen, 5E, Mesleki İşbirlik, Öğretmen-çocuk iletişimi

Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlar: Okul Öncesi Öğretmen Adayları Üzerine Bir İnceleme

Aysun Gürol¹ & Şeyma Türen^{1,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Okan Üniversitesi
seymaturen@hotmail.com

Özet

Eğitim sisteminin temel unsurlarından biri olan öğretmenlik belirli roller, sorumluluklar ve ilişkiler bütünü içeren; sabır ve kararlılık gerektiren bir meslektir. Mesleğe yönelik tutum, bireyin yaşantılarından etkilenerek şekillenen ve motivasyon ile performansı doğrudan etkileyen bir eğilimdir. Özellikle okul öncesi eğitimde öğretmenlerin tutumları, eğitimin niteliğinde belirleyici rol oynamaktadır. Son yıllarda öğretmen atamalarındaki azalma ve mevzuat değişiklikleri öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin motivasyon ve tutumlarını etkileyebilecek önemli bir unsur olarak görülmektedir. Bu bağlamda yürütülen bu araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının derinlemesine incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma, karma yöntemlerden açılımlayıcı sıralı desen ile yürütülürken, çalışma grubuna Marmara Bölgesi'nde biri vakıf diğeri devlet olmak üzere iki üniversitenin okul öncesi öğretmenliği programına devam eden öğrencileri dahil edilmiştir. Araştırmanın ilk aşamasında nicel veriler, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği (ÖMYTÖ) kullanılarak 200 öğrenciden toplanmıştır. İkinci aşamasında ise nicel bulguları derinlemesine anlamak amacıyla 16 öğrenciyle görüşme gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın nicel verileri, okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının üniversite türü ve bölüm tercihinden memnuniyet değişkenlerine göre farklılaştığını göstermektedir. Vakıf üniversitesi öğrencileri devlet üniversitesi öğrencilerine kıyasla daha yüksek tutuma sahip olurken, bölüm tercihinden memnun olan adayların tutumları da memnun olmayan ve kararsız kalanlardan anlamlı biçimde daha yüksektir. Buna karşın okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarında, ailede öğretmen bulunması ve daha önce okul öncesi öğretmenliği deneyimine sahip olma değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Araştırmanın nitel bulgularına göre öğretmen adaylarının bölümü tercih etme nedenlerinin başında çocuk sevgisi ve onlarla iletişim kurma isteğinin geldiği belirlenmiştir. Öğretmenliğin, adaylarda olumlu duygular yarattığı, eğitimle ilgili kitap ve film gibi kaynakların ise farkındalıklarını artırdığı saptanmıştır. Ayrıca okul öncesi öğretmenliğinin toplumda çoğunlukla kadın mesleği veya çocuk bakıcılığı olarak algılandığı, bunun bazı adayları olumsuz etkilerken bazılarını direnç göstermeye yönelttiği saptanmıştır. Adaylar, meslekte en çok çocukların gelişimini ve mutluluğunu görmekten tatmin olacaklarını belirtmiş ancak bilgi ve deneyim eksikliği nedeniyle kendilerini tam anlamıyla hazır hissetmediklerini ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Öğretmenliği, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum, Mesleki Motivasyon, Öğretmen Adayları

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Başarı Düzeylerini Etkileyen Faktörler

Mustafa Köse¹ & Hatice Berna Türe Köse^{2,*}

¹ İlköğretim Matematik Öğretmenliği Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Abd Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

hbture@gmail.com

Özet

Her okul düzeyinde öğrencilere verilen eğitimin temel amaçlarından biri onlara akademik başarı sağlayabilmektir. Ancak bu başarı her zaman sadece iyi bir eğitim programı tasarlamak ya da iyi eğitimciler yetiştirmekle sağlanamamaktadır. Bunların yanı sıra öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen bireysel ve çevresel pek çok faktör bulunmaktadır. Yapılan çalışmalar eğitimde eşitsizliği azaltmak ve akademik başarıyı arttırmak için bu faktörlerin tespit edilmesinin önemini ortaya koymaktadır. Bu araştırmanın amacı, bir üniversitenin okul öncesi öğretmenliği bölümünde kayıtlı olan öğrencilerin, gerekli izinler alınıp üniversite bünyesindeki bilgilerine erişerek akademik başarıları üzerinde etkili olabilecek aile, bireysel ve çevresel faktörleri belirlemektir. Böylece öğrencilerin başarısızlığına neden olan faktörler belirlenip iyileştirilmesi sağlanabileceğinden, öğrencilerin ve dolaylı olarak ilgili bölümün akademik başarısının arttırılabileceği düşünülmektedir.

Araştırma karma yöntemlerden açıklayıcı sıralı desen kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın nicel boyutunda, öğrencilerin çeşitli demografik bilgileri (anne baba medeni durumu, sağlık durumu, çalışma ve öğrenim durumu, kardeş sayısı, burs ve yurt durumu, üniversite giriş puanı, ilk yıl not ortalaması vb.) analiz edilmiştir. Nitel boyutunda ise en yüksek ve en düşük ağırlıklı not ortalamasına sahip 3'er öğrenci belirlenerek, bu öğrencilerle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır.

Araştırmanın bulgularına bakıldığında, düşük akademik başarı gösteren öğrencilerin ortak özelliklerinden bazılarının anne ve/veya baba sağ durumu, sosyoekonomik düzey, yurt durumu ve üniversiteye giriş puanı olduğu görülmüştür. Yapılan nitel analizlerin bulguları da nicel bulguları destekler niteliktedir.

Yapılan nicel analizlere bakıldığında, anne baba sağ durumunun, ailenin sosyoekonomik durumunun, ilk yıl not ortalamasının öğrencilerin ağırlıklı not ortalaması üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunun göstermektedir. Buna karşın anne baba medeni durumunun ve kardeş sayısının akademik başarıyı etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Nitel analizlerde nicel analizi destekleyen benzer sonuçlar elde edilmiştir. Bu bağlamda akademik başarıyı arttırmak için atılacak ilk adımlardan birisinin aile desteğini güçlendirmek olması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: akademik başarı, karma yöntem, okul öncesi eğitimi

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Algoritmik Düşünme Becerilerine İlişkin Görüşleri: Bir İhtiyaç Analizi

Gizem Türitoğlu^{1,*} & Gülden Uyanık²

¹ Çocuk Gelişimi İstanbul Okan Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Marmara Üniversitesi

gizemturitoglu@gmail.com

Özet

Bu çalışma, okul öncesi öğretmenlerinin algoritmik düşünme becerilerine ilişkin görüş ve uygulama durumlarını belirlemek amacıyla yürütülmüştür. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu, İstanbul ili okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 13 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada çalışma grubunu belirlemek için örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış ve içerik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Elde edilen bulgular, öğretmenlerin “algoritmik düşünme becerileri” kavramına ilişkin sınırlı bilgiye sahip olduklarını göstermiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu, kavramı tanımlamakta güçlük çekmiş; daha çok sıralama, ilişki kurma ve problem çözme gibi alt beceriler üzerinden açıklama yapmıştır. Kodlama etkinlikleriyle algoritmik düşünmenin desteklenebileceğini belirten öğretmenler bulunmakla birlikte, bu beceriyi doğrudan “algoritmik düşünme” kavramıyla ilişkilendirmedikleri tespit edilmiştir. Günlük eğitim rutinleri incelendiğinde, sıralama ve problem fark etme becerilerini destekleyen etkinliklere (hikaye kartlarının sıralanması, günün akışının belirlenmesi, nesnelerin özelliklerine göre düzenlenmesi vb.) yer verildiği görülmüştür. Buna karşılık, algoritmik düşünmenin önemli bileşenlerinden hata bulma ve algoritma tasarlama becerilerine yönelik etkinliklerin oldukça sınırlı olduğu belirlenmiştir. Öğretmenler, bu tür etkinliklerin uygulanmasında hem kavramsal bilgi eksikliği hem de uygun materyal ve örnek etkinlik yetersizliği yaşadıklarını ifade etmiştir. Sonuç olarak, okul öncesi öğretmenlerinin algoritmik düşünme becerilerine ilişkin kuramsal bilgilerinin güçlendirilmesine, kavramın eğitim süreçlerinde bilinçli olarak kullanılmasına ve çözüm bulma ile algoritma tasarlama süreçlerini içeren etkinliklerin artırılmasına yönelik eğitim ve materyal geliştirme çalışmalarına ihtiyaç olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi, algoritma, algoritmik düşünme, okul öncesi öğretmenleri

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Yaşam Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Selçuk Türkmen¹ & Ahmet Ruçhan Sağıroğlu^{2,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Yeditepe Üniversitesi

² Özel Eğitim Öğretmenliği İstanbul Aydın Üniversitesi
sagirogluahmetruchan11@gmail.com

Özet

Eğitim sistemimizin ilk kademesi olan okul öncesi eğitimi, erken çocukluk dönemindeki çocukların ve toplumumuzun geleceği için çok önemli bir öneme sahiptir. Nitelikli bir eğitim ile refah seviyesi yüksek toplumlara ulaşılabilir. Bunun için ilk odak noktası erken çocukluk dönemindeki eğitim ve onlara eğitim veren öğretmenlerdir. Öğretmenlerin yetişme süresi ise onların öğretmenlik yıllarındaki rolü için belirleyicidir. Okul öncesi öğretmenliği öğretmen adaylarının dünya sağlık örgütü tarafından ilan edilen yaşam becerilerine sahip olarak mezun olmaları nitelikli bir eğitim için gereklidir. Yapılan literatür taramasında okul öncesi öğretmenliği öğretmen adaylarının yaşam becerileri ile ilgili yeterli çalışma yapılmadığına ulaşılmıştır. Bu araştırmanın bu yönüyle özgün değerinin yüksek olacağını göstermektedir. Bu amaçla, araştırmanın amacı okul öncesi öğretmenliği öğretmen adaylarının yaşam becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir.

Bu çalışmada betimsel araştırma türlerinden tarama modeli kullanılacaktır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ilindeki üniversitelerin okul öncesi öğretmenliği bölümlerindeki 4.sınıf öğrencileri oluşturacaktır. Araştırmada “Yaşam Becerileri Ölçeği” ve katılımcıların yaş, cinsiyet, ekonomik düzey gibi bilgilerini içeren “Kişisel Bilgi Formu” kullanılacaktır. Tüm katılımcılara onam formu ve bilgilendirme formu verilecektir. Verilerin analizinde SPSS programı kullanılacak olup, veriler betimsel istatistikler ve bağımsız gruplar t testi kullanılarak analiz edilecektir.

Araştırmanın bulgularında okul öncesi öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının yaşam becerilerine ne düzeyde sahip oldukları ile ilgili toplam puanlar ve yaşam becerilerinin öğretmen adaylarının yaş, cinsiyet, ekonomik düzey gibi çeşitli değişkenlerine göre değişip değişmediği incelenecektir. Elde edilen sonuçlar literatürdeki araştırmalar ile beraber tartışılacaktır. Son olarak araştırma sonuçları ve bulgularla uyumlu şekilde öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yaşam becerileri, erken çocukluk dönemi, okul öncesi eğitim, okul öncesi eğitimi öğretmen adayları

Öğretmen Adaylarının Temel Öğretmenlik Yeterliliklerinin İncelenmesi

Hasan Dilek

Okul Öncesi Öğretmenliği Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

hdilek@ahievran.edu.tr

Özet

Temel öğretmenlik yeterlilikleri, öğretmenlerin çocuklar için etkili öğrenme deneyimleri tasarlamalarını, uygulamalarını ve değerlendirmelerini sağlayan bütünlük bilgisi, beceri ve mesleki eğilimleri kapsar. Bu yeterlilikler arasında alan bilgisi, pedagojik içerik bilgisi, sınıf yönetimi, etkinliklerin planlaması, biçimlendirici ve toplu değerlendirme okuryazarlığı, farklı gelişim özelliklerine sahip çocuklar için uyarlama yapma, kapsayıcı uygulamalar ve aile katılımı yer alır. Yeterli öğretmenler, çocukların kültürel, dilsel ve sosyo-duygusal ihtiyaçlarını karşılamak ve gelişimsel olarak uygun öğrenme etkinlikleri oluşturmak için içerik ve pedagojiyi sentezler. Özellikle öğretmen adayları için bu yeterliliklerin öğretmen eğitimi aşamasında geliştirilmesi kritik öneme sahiptir. Çünkü eğitim verilen yaş grubunun gelişimsel özellikleri bu eğitim kademesindeki uygulamaların daha duyarlı ve kaliteli olmasını gerektirmektedir. Yapılan araştırmalardaki “erken çocukluk uygulamalarının kalitesini belirleyen temel öncüllerden birisinin de öğretmenler” olduğu yönündeki bulgular ve teorik açıklamalar bu eğitim kademesinin temel paydaşı olan öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının yeterliliklerinin niçin önemli olduğunu kanıtlamaktadır. Dolayısıyla öğretmen adaylarının gelişimini desteklemek, okul öncesi uygulamalarının kalitesini arttırmak ve öğretmen adaylarının etkili bir mesleki başlangıç yapmalarını sağlamak için temel yeterliliklerinin belirlenmesi oldukça önemlidir. Bu doğrultuda mevcut araştırmada, öğretmen adaylarının algıladıkları “temel yeterlilik” düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın katılımcıları, bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesine kayıtlı 55 okul öncesi eğitim öğretmen adayından oluşmaktadır. Katılımcılar, temel öğretmenlik yeterliliklerini dokuz alt boyut altında inceleyen bir analitik rubriği doldürmüşlerdir. Veri toplama, öğretmen adaylarının uygulama yaptıkları eğitim-öğretim yılının sonunda planlanan bir ders oturumu sırasında gerçekleşmiş ve tamamlanan rubrikler, hem madde hem de alt boyut düzeyinde yeterlilik algılarını incelemek için nicel betimsel analize tabi tutulmuştur. Analizler katılımcıların kendilerini gelişmiş olarak algıladıkları bazı yeterliliklerin yanı sıra, kendilerini yetersiz buldukları bazı temel yeterliliklerinin olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bulgular, dokuz alt boyutta hem algılanan hazır olma halinin hem de algılanan eksikliklerin varlığını vurgulamaktadır. Elde edilen verilerin hem hizmet öncesi hem de hizmet içi öğretmen yetiştirme politikaları ve eğitsel müdahaleleri için önemli olduğu varsayılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, öğretmen adayları, temel yeterlilikler

Okul Öncesinde Fen Kavramlarının Öğretiminde Öğretmen Uygulamalarının İncelenmesi

Burcu Ceyhanlı ^{1,*} & Raziye Günay Bilaloğlu ²

¹ Okul Öncesi Eğitimi Doktora Öğrencisi Doğan kent Celil Çavuşoğlu İlkokulu

² Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı Çukurova Üniversitesi
burcu.ceyhanli@gmail.com

Özet

Kavram öğretimi yapılırken kavramın sadece analizinin yapılmasının yeterli olmadığı, içerik öğelerinin açıklanmasının da kavramın doğru öğrenilmesinde etkili olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda yapılan çalışma ile okul öncesi öğretmenlerinin fen kavramlarının öğretimi etkinliklerinde içerik öğelerine nasıl yer verdiklerini incelemek ve kavram öğretimi planlama ve uygulamaları hakkında derinlemesine bilgi edinmek amaçlanmaktadır. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışması desenini benimsemiştir. Çalışma grubu, Şanlıurfa'nın Bozova ilçesindeki Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı farklı okullarda görev yapan, 6 yaş grubu çocuklara eğitim veren 8 gönüllü kadın öğretmenden oluşmaktadır. Veriler gözlem, görüşme ve doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Elde edilen veriler ilgili kavramlar için yapılan kavram analizleri çerçevesinde analiz edilmiştir. Öğretmenlerin çalışma için belirlenen fen kavramlarını öğretirken en çok kavramın adı, tanımı, ayırt edici özellikleri ve örnekleri gibi içerik öğelerine yer verdiğini gösteren bulgulara ulaşılmıştır. Öğretmenlerin genellikle, tanımı dolaylı yoldan, örnekler aracılığıyla vermeye çalıştıkları, kavramın örnek olmayanlarına ve ayırt edici olmayan özelliklerine ise çok az yer verdikleri belirlenmiştir. Elde edilen bu bulgulara göre okul öncesi öğretmenleri kavram öğretimi için hazırladıkları planlarda ve öğretim uygulamalarında kavramın içerik öğelerinin sunumunda farklı yollar izlemişlerdir. Öğretmenlerin kavram öğretimi uygulamaları okul türlerine, mesleki deneyimlerine göre değişmektedir. Öğretmenlerin konu alan bilgilerinde eksiklikler olduğu ve bazı kavram yanlışlarına sahip oldukları da ortaya çıkmıştır. Örneğin, çözünme kavramını açıklarken bazı öğretmenlerin erime ile çözünmeyi karıştırdığı ya da genellemeler yaptığı tespit edilmiştir. Genel olarak öğretmenlerin kavram öğretiminde yetersiz kalması, kavram yanlışlarını çocuklara aktarması sonuçları ile bu konuda öğretmenlerin mesleki yeterliklerine dair farkındalık yaratması ve gelecekteki kavram öğretimi çalışmalarına rehberlik etmesi açısından kavram öğretimi model ve stratejileri ile fen konu alanı bilgisine yönelik öğretmenlere hizmet içi eğitimler düzenlenmesi ve üniversite programlarında bu konulara daha fazla yer verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kavram öğretimi, fen kavramları, kavram analizi, 6 yaş grubu çocuklar, içerik öğeleri

Exploring Preschool Teacher Identity: Candidate Perceptions in The Context of Teacher Education

Sema Sönmez ^{1,*}, Şule Erden Özcan ² & Özlem Okyay ³

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Çukurova Üniversitesi

³ Okul Öncesi Eğitimi Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

semasonmez@ibu.edu.tr

Özet

The development of professional teacher identity among preschool teacher candidates is closely linked to the quality of teacher education programs and the learning environments they will contribute to in the future. This process involves a multidimensional construction of identity, in which candidates continuously redefine their perceptions, values, and roles regarding themselves and the profession. Teacher identity is not merely a professional role; it is also an ethical, emotional, and social bond that the individual establishes with their personal self. In this context, understanding how teacher candidates relate to the profession is critical for restructuring teacher education processes.

This study aims to reveal the perceptions of teacher identity among preschool teacher candidates at different grade levels; to explore their career decision-making processes, personal characteristics, and the ways in which teacher education experiences shape their evolving perceptions of teacher identity. The research seeks to answer the following questions:

- How do teacher candidates define teacher identity?
- Which personal and environmental factors influence their career choices?
- How do teacher education experiences shape candidates' evolving perceptions of teacher identity?

The study was designed using a phenomenological approach, one of the qualitative research methods. Participants were purposefully selected based on the positioning of early childhood education programs within their university preference rankings, aiming to explore how initial or residual choices shape their lived experiences and professional identity formation. The sample consists of candidates studying in the preschool teacher education program at the 1st, 2nd, 3rd, and 4th grade levels. A total of four focus groups were formed, one for each grade level, and interviews were conducted in two sessions. Each group included 6–8 participants, and all interviews were audio-recorded. The data were analyzed using thematic analysis.

The findings indicate that past experiences, role model figures, and intrinsic motivations play a decisive role in the career choices of preschool teacher candidates. Participants define the qualities of a qualified teacher across personal, professional, and ethical dimensions, and critically reflect on the duration of practicum in teacher education. Teacher identity is shaped through a dynamic interaction between personal self and professional role. According to grade-level differences, lower-year students tend to define teaching through emotional orientations, whereas upper-year students focus more on ethical responsibility, social contribution, and professional belonging.

In conclusion, preschool teacher candidates' perceptions of teacher identity evolve through a continuous negotiation between personal values and professional expectations. This dynamic process is enriched by past experiences, intrinsic motivations, and meaningful connections with role models.

Anahtar Kelimeler: Teacher identity, preschool teacher candidates, teacher education, teaching career choice, teacher identity development

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Lisans Programında Okul Deneyimi Dersinin Eksikliğine İlişkin Görüşleri

Fikrinaz Damla Akbaba

Okul Öncesi Öğretmenliği Bayburt Üniversitesi
akbaba.damla@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının lisans programında yer almayan okul deneyimi dersine ilişkin görüşlerini incelemektir. Erken çocukluk eğitimi alanında uygulamaya dönük deneyimler, öğretmen adaylarının mesleki yeterliklerini geliştirmede kritik bir rol oynamaktadır. Ancak programlarda yer alan uygulama derslerinin içerik ve zamanlamasına ilişkin eksiklikler, öğretmen adaylarının mesleğe hazırlık sürecinde önemli bir boşluk yaratmaktadır. Bu çalışmanın ana katkısı, söz konusu eksikliklerin öğretmen adaylarının gözünden nasıl algılandığını ortaya koyarak, öğretmen yetiştirme programlarının geliştirilmesine yönelik somut veriler sunmaktır. Çalışma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması yaklaşımıyla yürütülmüştür. Amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenen katılımcılar, okul öncesi öğretmenliği lisans programının 2., 3. ve 4. sınıfında öğrenim gören toplam 30 öğretmen adaydır (her sınıf düzeyinden 10 kişi). Farklı sınıf düzeylerinden katılımcı seçilmesinin nedeni, öğretmen adaylarının mesleki gelişim sürecinde farklı aşamalarda sahip oldukları deneyim, beklenti ve ihtiyaçların karşılaştırılabilir olarak incelenmesine olanak tanımaktır. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış ve içerik analizi tekniğiyle çözümlenmiştir. Analiz süreci halen devam etmektedir. Ancak bu çalışmadan beklenen sonuç, öğretmen adaylarının okul deneyimi dersine yönelik eksiklikleri hangi açılardan problem olarak gördüklerini, bu dersin varlığının onların mesleki kimlik ve uygulama becerilerine ne tür katkılar sağlayacağını ve programın daha işlevsel hale gelmesi için hangi düzenlemelere ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktır. Böylelikle araştırma, hem öğretmen yetiştirme programlarının geliştirilmesine hem de uygulama odaklı derslerin önemine ilişkin literatüre katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul deneyimi, öğretmen adayı, okul öncesi eğitim, öğretmen yetiştirme, nitel araştırma

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Uzamsal Becerileri Anlatırken Kullandıkları Dilin İncelenmesi

Fatma Merve Şimşek

Çocuk Gelişimi İstanbul Kent Üniversitesi
fmervesmsk@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin çocuklara uzamsal becerileri kazandırma sürecinde kullandıkları dili incelemektir. Çalışmada, öğretmenlerin uzamsal kavramları nasıl ifade ettikleri, bu ifadelerin öğretim sürecine etkisi ve öğretim planlarına nasıl yansıdığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yönteminde tasarlanmıştır. Bu yöntemle öğretmenlerin sınıf içi uygulamaları, görüşleri ve planları detaylı şekilde analiz edilmiştir. Toplanan nitel veriler, içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş ve öğretmenlerin kullandığı kavramsal ifadeler, yönlendirme biçimleri ve çocuklarla iletişim tarzları kategorilere ayrılarak değerlendirilmiştir. Bu çalışmanın, okul öncesi öğretmenlerinin uzamsal beceri öğretiminde dilin rolüne dikkat çekmesi ve öğretim süreçlerinin niteliğini artırmaya yönelik öneriler sunması beklenmektedir. Ayrıca öğretmen eğitimi programlarına katkı sağlayacak veriler üretmesi hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uzamsal Beceriler, Okul Öncesi eğitim, Öğretmen

HOBA'nın Kinetik Korosu: Gemlik'te Erken Çocukluk Döneminde İş Birliğine Dayalı Somutlaşmış Hareket, Ritim ve İyi Oluş Pedagojisi

Elif Demirci

Okul Öncesi Öğretmenliği Gemlik Şehit Mehmet Koray Pınar Ortaokulu
philia_elif16@hotmail.com

Özet

Erken çocukluk dönemi, bireyin varoluşsal potansiyelinin filizlendiği, bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal boyutlarının iç içe geçtiği bütünlük bir gelişimsel evredir. Bu dönemde somut deneyimler, özellikle de hareket ve ritim aracılığıyla kazanılan yaşantılar, çocukların sadece bireysel kapasitelerini değil, aynı zamanda toplumsal aidiyetlerini ve kültürel katılımlarını da derinden etkilemektedir. “Erken Çocuklukta Kayıp Parçaları Birleştirmek” ana teması ve “Aile-Okul-Toplum İş Birliği” alt başlığı çerçevesinde, bu bildiri, erken çocuklukta somutlaşmış hareket ve ritim pedagojisinin önemini vurgulamakta ve Gemlik'te uygulamaya konulan **Hareketli Yaşam Oyun ve Beceri Aktiviteleri (HOBA)** projesinin bu alandaki yenilikçi ve dönüştürücü yaklaşımını kritik bir bakış açısıyla incelemektedir. Çalışmamız, HOBA projesinin özgün bir bileşeni olan, okul öncesi çocukları ve ailelerini bir araya getiren Zumba etkinlikleri örneği üzerinden, somutlaşmış öğrenme (embodied learning) prensiplerinin erken çocuklukta iyi oluşun çok boyutlu inşasına nasıl katkı sağladığını, aile-okul-toplum iş birliğinin bu süreci nasıl güçlendirdiğini ve yerel bir iyi oluş ekosisteminin nasıl yaratılabileceğini derinlemesine analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Bildirimizde, erken çocukluk döneminde hareket ve ritmin, salt fiziksel aktivite olmanın ötesinde, bilişsel süreçlerin, duygusal regülasyonun, sosyal etkileşimin ve kültürel kimlik inşasının temelini oluşturan somutlaşmış bir dil olduğu tezi savunulmaktadır. Vygotsky'nin sosyokültürel öğrenme teorisi ve bedenlenmiş biliş (embodied cognition) yaklaşımlarından esinlenerek, HOBA projesi kapsamında Gemlik'teki tüm anasınıflarında uygulanan Zumba etkinlikleri, çocukların bedenlerini bir öğrenme aracı olarak kullanmalarına, ritim ve müzik aracılığıyla duygularını ifade etmelerine, akranlarıyla iş birliği yapmalarına ve yerel kültürle etkileşim kurmalarına olanak tanımaktadır. Projenin en dikkat çekici özelliği, Zumba etkinliklerini sadece çocuklara yönelik bir program olarak sınırlamayıp, veli Zumba etkinlikleriyle kuşaklar arası bir öğrenme ve iyi oluş platformu yaratmasıdır. Ebeveynlerin de çocuklarıyla birlikte aynı ritme kapılması, hem aile içi iletişimi ve bağlanmayı güçlendirmekte, hem de okul ve aile arasındaki sınırları belirsizleştirerek toplumsal katılımı artırmaktadır. Bronfenbrenner'in ekolojik sistemler teorisi perspektifinden bakıldığında, HOBA projesi, erken çocukluk döneminde iyi oluşun mikro (aile, okul), mezo (aile-okul iş birliği), ekzo (yerel yönetimler, STK'lar) ve makro (kültürel değerler, toplumsal normlar) sistemler arasındaki etkileşim ve sinerji ile mümkün olabileceğini göstermektedir. Bildirimiz, HOBA projesinin Zumba etkinliklerinden elde edilen etnografik gözlemler, derinlemesine mülakatlar ve uygulama örnekleri ışığında, somutlaşmış hareket ve ritim pedagojisinin erken çocuklukta bütünsel iyi oluşa olan derin ve kalıcı etkilerini, iş birliğine dayalı yerel modellerin önemini ve bu modellerin erken çocukluk eğitimi ve yerel kalkınma politikalarına yönelik çıkarımlarını analitik bir yaklaşımla ortaya koyacaktır.

Bildirimiz, erken çocukluk döneminde somutlaşmış hareket ve ritim odaklı iyi oluş çalışmalarına yerel, öznel, derinlikli ve eleştirel bir perspektif sunarak, HOBA projesi gibi yerel inisiyatiflerin aile, okul ve toplum arasındaki bağları kinetik bir koro misali uyumlu hale getiren, çocukların çok yönlü gelişimini destekleyen ve yerel kültürel hareketliliğe özgün bir ritim katan öncü bir model olduğunu savunmaktadır. Gemlik HOBA projesinin “Kinetik

Koro” yaklaşımı ve benzeri yerel inisiyatiflerin sürdürülebilirliği, ölçeklenebilirliği, maliyet-etkililiği, toplumsal cinsiyet eşitliği boyutu ve kültürel etkisi çok disiplinli bir şekilde tartışılacak ve erken çocukluk döneminde somutlaşmış hareket, ritim ve iyi oluş pedagojisinin diğer bölgelere yaygınlaştırılması için ilham verici, etik ve uygulamaya dönük stratejik öneriler geliştirilecektir. Bu bildiri, erken çocukluk dönemi iyi oluş alanına bedensel farkındalık, ritmik duyarlılık, toplumsal hareketlilik, kültürel zenginlik ve somutlaşmış öğrenme kavramlarını bütünleşik bir şekilde entegre eden yenilikçi ve dönüştürücü bir yaklaşım sunarak, hem akademik yazına hem de erken çocukluk politikalarına yönelik çığır açıcı bir katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken Çocukluk, Somutlaşmış Öğrenme, Zumba, Ritim, İş Birliği, Bütünsel İyi Oluş

Erken Çocukluk Döneminde Anne ve Babaların Çocukların Matematik Becerilerini Destekleme Düzeylerinin Çocukların Matematik Becerilerine Etkisinin İncelenmesi

Şenay Bulut Pedük¹ & Öznur Ateş^{1,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Trakya Üniversitesi
oznurates@trakya.edu.tr

Özet

Erken çocukluk döneminde elde edilen deneyimler yaşamın diğer yılları için de kilit öneme sahiptir. Çocukların öğrenme deneyimlerini ilk yaşadıkları yer aile ortamıdır. Matematik becerilerin gelişimi erken yıllarda aile ortamında gelişmeye başlamaktadır. Bu açıdan matematik becerilerin yaşamın erken yıllarından itibaren desteklenmesi önemlidir. Matematik becerisi çocukların yaşam boyu ihtiyaç duyacakları problem çözme, akıl yürütme, ilişki kurma ve mantık geliştirme gibi birçok becerinin temelini oluşturmaktadır. Matematiksel deneyimler açısından güçlü deneyimler yaşayan çocuklar, akranlarından daha önde bir gelişim seyretmektedirler (Akman ve Ünal, 2018; Clement ve Sarama, 2023). Aileler tarafından sunulan destek, ailenin çocuğa sunduğu öğrenme ortamı ve öğrenme deneyimleri çocukların bütüncül gelişimleri yanı sıra matematik becerilerini de etkilemektedir. (Skwarchuk ve diğ., 2014). İlk yıllarda sahip olunan temel matematik beceriler ise sonraki akademik başarıyı da etkilemektedir. (Jordan ve diğ., 2009). Bu denli önemli olan erken dönemde matematik becerilerinin ebeveynler tarafından desteklenme düzeyleri farklılık gösterebilmektedir. Bu araştırmanın amacı, erken çocukluk döneminde ebeveynlerin çocuklarının matematik becerilerini destekleme düzeylerinin, çocukların matematik becerileri üzerindeki etkisini incelemektir. Çalışmanın diğer bir amacı ise ebeveynlerin çocukların matematik becerilerini destekleme düzeylerinin çeşitli değişkenler (cinsiyet, eğitim durumu, gelir düzeyi, çocuk sayısı gibi) açısından farklılaşma farklılaşmadığının belirlenmesidir. Çalışma, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 157 çocuk ve onların ebeveynleri ile yürütülmüştür. Nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılan bu çalışmada, veri toplamak amacıyla “Erken Matematik Ölçeği “ ebeveynlerin çocukların matematik becerilerini destekleme düzeylerini belirlemek için uygulanmış, çocukların matematiksel becerileri ise “Erken Matematik Testi (EMAT) “ aracılığıyla değerlendirilmiştir. Elde edilen verilerle araştırma sonuçlarının ışığında, erken çocukluk döneminde aile katılımının ve evde sunulan öğrenme fırsatlarının çocukların matematiksel gelişimi açısından kritik bir rol oynadığı vurgulanacaktır. Bu bağlamda, hem alanyazına katkı sağlanması hem de uygulayıcılara ve ailelere yol gösterici bilgiler sunulması hedeflenmektedir. Okul öncesi dönemde çocuğu olan ebeveynlere yönelik erken matematik farkındalığı ve eğitim çalışmalarının artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: erken çocukluk, matematik becerileri, ebeveyn katılımı

Farklı Sosyoekonomik Bölgelerde Görev Yapan Okul Öncesi Öğretmenlerinin Aile Katılım Çalışmalarına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

Merve Ceylan ^{1,*} & Büşra Ronahi Ilke ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Diyarbakır İl Milli Eğitim Müdürlüğü
merveceylan6@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı farklı sosyoekonomik bölgelerde görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarına yönelik görüşlerini ve uygulamada nasıl davrandıklarını ortaya koymaktır. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

- Farklı sosyoekonomik bölgelerde görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarına bakış açısı nasıldır?
- Farklı sosyoekonomik bölgelerde görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarında karşılaştıkları zorluklar nelerdir? Bu zorluklara ne gibi çözümler üretmektedirler?
- Aile katılım çalışmalarının öğretmene, çocuğa ve okul iklimine etkisi nelerdir?
- Okul öncesi öğretmenlerinin ailelerden beklentileri nelerdir?
- Okul öncesi öğretmenleri aile katılım çalışmalarına dahil olmak istemeyen ebeveynleri eğitime dahil etmek için ne gibi stratejiler geliştirmektedir?

gibi sorulara cevaplar aranmaktadır.

Bu araştırma, nitel desenedir. Amaçlı örneklem yoluyla Diyarbakır ilinde görev yapan 20 okul öncesi öğretmeni seçilmiştir. Öğretmenler belirlenirken 10 öğretmenin merkezde sosyoekonomik açıdan iyi olan bir ilçede -görev yapmasına, 10 öğretmenin de dış ilçelerde düşük sosyoekonomik bölgelerde görev yapmasına dikkat edilmiştir. Aynı zamanda bu öğretmenlerin daha önce planlı aile katılım çalışmaları gerçekleştirmiş olmaları şartı aranmıştır. Görüşme formu yoluyla toplanan veriler iki kodlayıcı tarafından temalara ve kodlara ayrılarak analiz edilmiştir. Kodlayıcılar arasındaki tutarlılığı sağlamak için Miles ve Huberman (1994)'ın güvenilirlik formülü kullanılmıştır.

Farklı sosyoekonomik bölgelerde görev alan öğretmenlerin farklı aile katılım stratejileri belirledikleri görülmüştür. Kırsalda görev yapan bazı öğretmenler aile katılım çalışmalarını nadiren tercih ederken bunun sebebi olarak da genellikle erkek velilerin geldiklerini, onların da sıklıkla şehir dışında çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Buna karşın merkezdeki öğretmenlerin aile katılım çalışmalarını daha sık tercih ettikleri görülmüştür. Aile katılım çalışmalarını düzenli ve sorunsuz gerçekleştiren öğretmenlerin bunun sınıf içi iklimi ve çocuğun okula-sınıfa-öğretmene bakışını olumlu etkilediklerini ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Aile katılım, okul öncesi, sosyoekonomi

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Gözünden Baba Katılımı

Esra Bay ¹, Elif Öyküm Öner ¹ & Özlem Dönmez ^{2,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Trakya Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Abd Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi
ozlemdonmez@trakya.edu.tr

Özet

Erken yıllardan itibaren hem annenin hem babanın çocuğun gelişimi ve eğitiminde büyük önemi vardır. Yapılan çalışmalarda babaların katılımının genellikle annelerden daha düşük olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönem çocuklarının gözünden baba katılımının incelenmesidir. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseniyle tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Marmara Bölgesi'nde bir ilde okul öncesi eğitime devam eden 67 çocuk oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanmış ve uzman görüşleri alınarak son hali verilmiş 20 açık uçlu soru ve dijital materyalden oluşan "Çocukların Gözünden Baba Katılımı Yarı Yapılandırılmış Çocuk Görüşme Formu" aracılığıyla toplanmıştır. Çalışma kapsamında gerekli izinler alındıktan sonra araştırmacılar tarafından okullara gidilerek veriler çocuklardan birebir toplanmış ve verdikleri yanıtlar not edilmiştir. Verilerin analizinde betimsel ve içerik analizi yapılmış, iki puanlayıcı tarafından kodlanmıştır. Çocukların büyük çoğunluğunu babalarının açık alana çıkarma, oyun oynama, kitap okuma, ekran kullanımı, hasta olduğunda, doğum gününde, arkadaşlarıyla sorun yaşadığında, ödül kazandığında, beslenme, saç tarama, giydirme, banyo yaptırma, uyku, okula götürme, aile katılım etkinlikleri ve veli toplantısı konularında ilgili babalık sergilediğini belirtmişlerdir. Ancak çocukların çoğu babaları işten eve döndüğünde, eve dönme, disiplin ve iletişim sorununu çözme konularında ilgisiz olduğunu ifade etmişlerdir. Elde edilen veriler ilgili literatür çerçevesinde tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, baba katılımı, ilgili babalık, ilgisiz babalık

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Aile Kavramına Dair Algıları: Nitel Bir İnceleme

Özlem Bal

Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Hitit Üniversitesi Sungurlu Meslek Yüksekokulu
ozlembal@hitit.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın temel amacı, okul öncesi dönem çocuklarının aile kavramına ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Nitel araştırma desenine sahip çalışmada, 2024–2025 eğitim-öğretim yılı içerisinde resmi okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocuklarla yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırma kapsamında 8'i erkek, 10'u kız olmak üzere toplam 18 çocuk ile görüşülmüş; katılımcıların yaşları 60–68 ay arasında değişmektedir.

Çalışma bulgularına göre, çocukların büyük çoğunluğu aileyi anne, baba ve kardeşten oluşan bir yapı olarak tanımlarken, bazı çocuklar aile kavramına büyükanne ve büyükbabayı da dahil etmiştir. Ayrıca, aileyi yalnızca biyolojik bağlarla sınırlamayan bazı çocukların arkadaşlarını ve komşularını da aile kavramı içerisinde değerlendirdiği görülmüştür. Aile dendiğinde ilk akla gelen kişiler genellikle anne ya da baba olurken, bazı çocukların sevgi gibi soyut kavramları da dile getirdiği gözlemlenmiştir. Ailelerine duydukları sevgiyi, isteklerinin yerine getirilmesi ve korunma hissiyle ilişkilendirdikleri belirlenmiştir. Çocuklar, aileleriyle birlikte oyun oynamaktan ve çeşitli yerlere gitmekten hoşlandıklarını ifade etmiş; huzursuzluk yaşanan durumlar ile ailelerinin kendilerine iş yaptırmasından hoşlanmadıklarını belirtmişlerdir. Aileleriyle birlikte olduklarında kendilerini “iyi”, “güzel” ve “mutlu” hissettiklerini dile getirmişlerdir. “Aile bir hikâye olsaydı” sorusuna ise çocukların “Canım Ailem” gibi ifadelerle yanıt verdikleri ve bazı çizgi film adlarını kullandıkları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, aile kavramı, çocuk algısı, nitel araştırma

Olumsuz Okul Anılarının Bireylerin Duygu Durumu Üzerindeki Etkisi

Özlem Kiriş^{1,*}, Belma Tuğrul², Tuba Nöbetçigil³, Sümeyye Bayat Uçar⁴, Nilgün Yıldırım⁵ & Sevilay Yazarlı Çelik⁵

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Aydın Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Aydın Üniversitesi

³ Okul Öncesi Öğretmenliği Meb

⁴ İlköğretim Matematik Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

⁵ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

ozlem.kiris.5886@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı farklı yaş ve demografik özelliklere sahip bireylerin olumsuz okul anılarının bugünkü duygularını üzerindeki etkisini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda olumsuz okul anılarına yönelik duygusal tepkileri, tepkilerin şiddetini ve okul kavramına dair algılarda bıraktığı izleri ortaya koymaktır. Bu araştırma, olgubilim (fenomenoloji) desenine göre yapılmış ve maksimum çeşitlilik örneklemeyle farklı yaş ve yaşam deneyimlerine sahip 100 katılımcının görüşleri alınmıştır. Katılımcılar, Türkiye'nin farklı illerinden olup, yaş, cinsiyet, sosyoekonomik düzey ve coğrafi bölge açısından çeşitlilik göstermektedir. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşmelerle toplanmış ve betimsel içerik analiziyle analiz edilmiştir.

Tematik analiz sonucunda, katılımcıların okul deneyimlerinin çoğunlukla olumsuz duygularla ilişkilendirildiği belirlenmiştir. “Değer görmeme ve etiketlenme” teması, küçümseyici tutumların benlik algısını derinden etkilediğini göstermiştir. “Yetersizlik hissi ve kaygı” teması, başarısızlık anılarının duygusal zorluklara yol açtığını ortaya koymuştur. “Fiziksel ve duygusal ihmal” deneyimlerinin etkileri yetişkinlikte de devam etmekte ve “Duygusal tepkiler”i yoğunlaştırmaktadır. “Okul algısı” teması ise, okulun genellikle baskı, sınırlanma ve güven eksikliği olarak algılandığını göstermiştir. Bu bağlamda, okul ve aile arasındaki iletişim ve iş birliği eksikliklerinin, öğrencilerin duygusal ve sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyebileceği görülmektedir. Okul-aile iş birliğinin sağlanması, öğrencilerin olumsuz okul deneyimlerinden daha az etkilenmelerine ve duygusal gelişimlerinin desteklenmesine yardımcı olabilir.

Bu çalışmanın bulguları, bireylerin okul yıllarında yaşadıkları olumsuz deneyimlerin yalnızca anlık duygusal tepkilerle sınırlı kalmadığını, aynı zamanda benlik algısı, özgüven, sosyal ilişkiler ve mesleki yönelimler üzerinde kalıcı etkiler bıraktığını ortaya koymuştur. Katılımcıların okul ortamını çoğunlukla baskı, başarısızlık ve dışlanma ile ilişkilendirmeleri, okulun bireylerin duygusal ve sosyal gelişiminde kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Ayrıca, okul-aile iş birliğinin güçlü olduğu durumlarda, öğrencilerin akademik ve duygusal gelişimlerinde olumlu değişimler gözlemlenmektedir. Bu bulgular, okul ve aile arasındaki iş birliğinin, öğrencilerin duygusal ve akademik başarılarını artıran önemli bir etken olduğunu ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, eğitim ortamlarının yalnızca akademik değil, aynı zamanda duygusal açıdan da destekleyici, kapsayıcı ve güven verici yapılar olarak tasarlanması gerektiği vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Duygu durumu, duygusal tepkiler, olumsuz anılar, okul algısı, okul deneyimleri.

Cumhuriyet'ten Günüme Okul Öncesi Eğitim Programlarında Aile ve Toplum İşbirliğinin Dönüşümü

Merve Özdemir ^{1,*} & Hilal Ilknur Tunçeli ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Sakarya Üniversitesi
merve.ozdemir23@ogr.sakarya.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı, Cumhuriyet'in ilanından günümüze Türkiye'de uygulanmış olan okul öncesi eğitim programlarında aile ve toplum iş birliği ile ilgili unsurların nasıl yer aldığı ve zaman içinde nasıl bir dönüşüm geçirdiğini incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanmış olan okul öncesi eğitim programları ve ilgili resmi belgeler oluşturmaktadır. Bu kapsamda; 1952, 1989, 1994, 2002, 2006 (pilot), 2013 yıllarına ait programlar ve 2024 Maarif Modeli okul öncesi eğitim programları incelenmiştir. Güncel olarak hazırlanan 2024 Maarif Modeli Öğrenme Çıktıları da değerlendirmeye alınmıştır. Programlarda yer alan aile katılımı, toplumla etkileşim, ebeveyn eğitimi ve gönüllülük esaslı uygulamalar betimsel içerik analizi yöntemiyle ele alınmıştır. İçerik analizi ile dokümanlar incelenerek araştırmacılar tarafından kategoriler belirlenmiştir. Araştırmacıların kodlamaları arasında tutarlılığın sağlanabilmesi için görüş birliği oranı hesaplanmıştır. Araştırmanın sonucunda Cumhuriyet'ten günümüze okul öncesi eğitim programlarında ailenin ve toplumsal katkının ele alınış biçimi ve değişimine ilişkin bulgular ortaya konacak ve alan yazın ışığında tartışılacaktır.

Anahtar kelimeler: Okul öncesi eğitim, aile katılımı, toplum iş birliği, program analizi, Maarif Modeli

Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirirken Karşılaştıkları Zorluklar ve Başa Çıkma Stratejilerinin Ekolojik Bir Perspektiften İncelenmesi

Cansu Furuncu ¹, Fatma Akbulut Atakol ^{2,*} & Ezgi Akşin Yavuz ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Trakya Üniversitesi

² Çocuk Gelişimi İstanbul Arel Üniversitesi

fatmaakbulut@arel.edu.tr

Özet

Ebeveynlik aynı anda hem mutluluk hem de zorluk deneyimlediği, dinamik ve çok boyutlu bir yaşam sürecidir. Bu süreçte çeşitli güçlüklerle karşılaşmakta ve bunlarla baş edebilmek amacıyla hem kendi özelliklerine hem de çocuklarının özelliklerine uygun çözüm yolları geliştirilmektedir. Söz konusu süreç tek bir ebeveynle sınırlı kalmamakta; eş, aile üyeleri, arkadaşlar, uzmanlar ve daha geniş toplumsal çevre gibi birçok aktörün etkisiyle şekillenmektedir. Bu çalışmada erken çocukluk döneminde çocuk yetiştiren ebeveynlerin yaşadığı zorluklar ve kullandıkları başa çıkma stratejileri, Bronfenbrenner'in Ekolojik Sistemler Kuramı çerçevesinde ele alınmaktadır. Kuram, bireyin gelişimini çok katmanlı çevresel sistemlerle ilişkilendirerek çocuk yetiştirme pratiklerini anlamada kapsamlı bir kuramsal altyapı sunmaktadır. Bu da ebeveynlerin çocuk yetiştirme süreçlerini incelemede bireyden çevresine ulaşan tabakalı ve etkileşimli yapıyı ortaya çıkarmaya yardımcı olmaktadır.

Araştırmanın amacı, erken çocukluk dönemindeki çocukların ebeveynlerinin çocuk yetiştirirken karşılaştığı zorlukları ortaya koymak, bu zorluklarla başa çıkmak için geliştirdikleri stratejileri belirlemek ve ebeveynlerin kendi yeterliklerine ilişkin algılarını incelemektir. Çalışmayı Edirne ilinde yaşayan ve 36-72 aylık çocuğu bulunan ebeveynler oluşturmaktadır. Araştırma grubu, kartopu örnekleme yöntemiyle oluşturulmuş, ilk olarak ulaşılan bir katılımcının yönlendirmesiyle gönüllü olan diğer ebeveynlerle görüşmeler gerçekleştirilmektedir. Araştırmanın etik kurul izni alınmış olup; etik anlayış dâhilinde her bir ebeveyn sürece dair bilgilendirilmekte ve görüşmeler katılımcı rızası alınarak ses kaydı biçiminde kaydedilmektedir. Görüşmeler sırasında kullanılan form, alan yazın taraması yapılarak araştırmanın teorik alt yapısıyla uyumlu soruların hazırlanmasıyla oluşturulmuş, alan uzmanlarının görüşleri alınarak forma son hali verilmiştir. Araştırma verileri 20 dakika süren yarı yapılandırılmış bireysel görüşmeler aracılığıyla toplanmaktadır. Veriler, nitel veri analizine uygun tematik analiz yöntemiyle çözümlenecek; ebeveyn anlatılarında öne çıkan tema ve örüntüler belirlenerek yorumlanacaktır. Bulgular, ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde karşılaştıkları güçlüklerle ilişkin başa çıkma stratejilerini çok katmanlı olarak inceleyerek; baş edebilme kapasitelerini artırmaya yönelik aile merkezli, çevre destekli uygulamaların önemini tartışmak üzere kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk yetiştirme, ebeveynlik, erken çocukluk dönemi, ekolojik kuram

Akran Zorbalığında Öğretmen Müdahale ve Görüşlerine Yönelik Çalışmaların Meta-Sentezi

Yasemin Kaya ^{1,*} & Ümit Kahraman ¹

¹ Çocuk Gelişimi Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi
yaseminkyyq@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, akran zorbalığında öğretmen müdahalesi ve görüşlerine odaklanan nitel araştırmaları incelemektir. Araştırmada meta-sentez yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt olarak **Google Akademik** ve **Google Scholar** taramasıyla elde edilmiş Türkiye ve Yurt Dışında yapılmış olan toplam 11 makale dahil edilmiştir. Çalışmada meta-sentez nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Öğretmen müdahale ve görüşlerine ait veriler ise içeriklerine uygun şekilde kategorik temalara dayalı olarak kodlanmıştır. Öğretmenler akran zorbalığını daha çok fiziksel ve sözel biçimde tanımlamakta, sosyal zorbalığı ise daha az fark etmektedir. Zorbalığın başlıca nedeni olarak ailevi faktörler öne çıkmaktadır. Zorbalığa maruz kalan öğrencilerde özgüven kaybı, içe kapanma ve akademik başarısızlık gibi olumsuz sonuçlar gözlemlenmektedir. Öğretmenlerin müdahale yöntemleri arasında uyarı, rehberlik desteği sağlama ve aileyle iletişime geçme öne çıkmaktadır. Ancak öğretmenler bu konuda yeterli destek almadıklarını belirtmekte ve daha sistematik müdahale yaklaşımlarına ihtiyaç duyduklarını ifade etmektedirler. Öğretmenlerin zorbalığın nedenleri arasında aile tutumları, medya etkisi, okul ortamı ve bireysel özellikleri ön plana çıkardıkları görülmüştür. Zorbalığın çocuklar üzerindeki etkileri konusunda öğretmenler, mağdur çocuklarda özgüven kaybı, akademik başarısızlık, içe kapanma ve sosyal izolasyon gibi olumsuz sonuçlara dikkat çekmektedir. Müdahale stratejileri arasında ise rehberlik desteği alma, aile ile iş birliği kurma, zorba çocukla birebir görüşme yapma gibi yöntemler öne çıkmaktadır. Bununla birlikte, öğretmenlerin zorbalıkla mücadelede yeterli destek almadıkları, zaman zaman çaresizlik yaşadıkları ve sistematik müdahale yaklaşımlarına ihtiyaç duydukları da belirlenmiştir. Öğretmenlerin akran zorbalığını fark etme ve müdahale etme kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik yapılandırılmış destek programlarının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Akran zorbalığı, öğretmen müdahalesi, meta-sentez, nitel araştırma,

Dijital Araçların Aile-Öğretmen İş Birliğinde Kullanımı: Fırsatlar ve Zorluklar

Bilal Macun ^{1,*} & Alparslan Ünsal ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

² Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Kastamonu Üniversitesi

bilalmacun@gmail.com

Özet

Yirmi birinci yüzyılda dijital teknolojilerin eğitime entegrasyonu, yalnızca öğretim süreçlerini değil, aynı zamanda okul ve aile arasındaki iletişim biçimlerini de köklü biçimde dönüştürmektedir. Okul öncesi dönem, çocuğun bilişsel, duygusal ve sosyal gelişiminde kritik bir evre olup, bu süreçte öğretmen ile aile arasındaki etkili iletişim ve iş birliği, çocuğun bütüncül gelişiminin desteklenmesinde belirleyici rol oynamaktadır. Eğitimde dijitalleşmenin hız kazanmasıyla birlikte, öğretmenlerin ailelerle kurduğu iletişim biçimleri de dönüşüme uğramıştır. Özellikle okul öncesi dönemde, çocukların gelişim sürecini aileyle iş birliği içinde desteklemek büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda dijital iletişim araçlarının öğretmenler tarafından nasıl kullanıldığı, iletişimin niteliğine etkisi ve bu sürecin paydaşlara yansımaları araştırmanın temel odak noktalarını oluşturmaktadır. Yüz yüze iletişim yollarının yanı sıra, dijital araçlar, öğretmenlerin ailelerle daha düzenli, hızlı ve çok yönlü etkileşim kurmasına imkân tanımaktadır. Bununla birlikte, dijital iletişimin pedagojik etkileri, öğretmenlerin iş yüküne olan yansımaları, mahremiyet ve erişim gibi etik ve teknik sorunlar, bu araçların eğitim ortamlarında kullanımına dair eleştirel bir değerlendirmeyi gerekli kılmaktadır. Literatürde dijital araçların eğitimsel etkililiği üzerine yapılan araştırmalar artmakla birlikte, bu araçların aile-öğretmen iş birliği özelindeki işlevselliği, özellikle erken çocukluk eğitimi bağlamında yeterince derinlemesine ele alınmamıştır. Bu araştırma, dijital araçların okul öncesi eğitimde aile-öğretmen iş birliğini destekleme potansiyelini ve bu süreçte karşılaşılan zorlukları incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırmada temel nitel araştırma tercih edilmiştir. Nitel verilerin toplanmasında öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır. Çalışma grubu, Kastamonu il merkezinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ana sınıflarında görev yapan okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır.

Verilerin analizinde betimsel analiz kullanılacaktır. Çalışmanın analizi devam etmektedir.

Çalışmanın bulgularının raporlanması ve tartışma süreci devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Öğretmen, Aile, Dijital Araçlar

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Karakter Gelişimleri ile Anne-Baba-Çocuk İletişimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Bilal Macun ^{1,*} & Esra Ömeroğlu ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Gazi Üniversitesi

bilalmacun@gmail.com

Özet

Okul öncesi dönem ise karakter ve değer kazanımı açısından kritik dönem olarak kabul edilmektedir. Çünkü 0-72 ay karakteri oluşturan yapıların büyük ölçüde şekillendiği bir dönemdir. Bu dönemde kazanılan erdem, beceri ve yaşantılar hayatın bütünü üzerinde etkili olabilmektedir. Bireylerin erken yaşlardan itibaren toplum tarafından kabul edilen değer ve normları benimsemesiyle karakteri şekillenir. Benimsemiş olduğu iyi ve doğru davranışlar karakterinin göstergesi niteliğindedir. Erken çocukluk döneminde sosyal ve duygusal gelişim alanındaki ilerlemeler çocuğun bir birey olarak toplumsallaşmasındaki en temel becerileri oluşturur. Çocuk bu süreç içerisinde kendisinin bir birey olduğunu ve başkalarından farklı olduğunu anlamaya başlar.

Çocuğun tüm gelişim alanları üzerinde önemli bir etkiye sahip olan iletişimin, çocuk üzerinde kısa veya uzun süreli etkileri olabilir. Erken çocukluk dönemindeki çocuklar nasıl iletişim kuracaklarını öncelikle anne-babalarını izleyerek öğrenirler ve sonuçları gözleyerek yeni davranışlar oluştururlar. Anne-babaların çocuklarına doğru ve etkili mesaj verebilmesi için iletişim kurma yöntemlerini bilmeleri ve bazı kurallara dikkat etmeleri gereklidir. Aile ortamında iyi iletişim becerilerine sahip olan çocukların, okula uyumları ve toplumla bütünleşmeleri de daha kolay olmaktadır. Ancak iletişim kurma yöntem ve stratejileri bireyden bireye, aileden aileye ve kültürden kültüre farklılık göstermektedir. Aile ortamında olumlu iletişim becerilerinin kazanılmasında, anne-babalar çocuklarına olumlu ya da olumsuz modeller olarak etkide bulunabilirler. Çocukların nitelikli iletişim becerilerini kazanabilmeleri için, anne-babaların doğru rol modeli olması çok önemlidir. Anne-babalar, iletişim sürecini oluşturan çeşitli temel unsurları bilerek, bu unsurları etkili bir şekilde kullanarak ve sağlıklı bir iletişim için yeteri kadar zaman ayırarak çocuklarına doğru rol modeli olabilirler. Böylece, aile ortamında olumlu iletişim deneyimleri kazanan çocuklar, dili etkili bir şekilde kullanarak, duygu ve düşüncelerini açık ve anlaşılır bir şekilde ifade etme ve sosyal ilişkilerini düzenleme konusunda başarılı olabilirler.

Konu ile ilgili alanyazın incelendiğinde, çocukların karakter gelişimleri ile anne-baba-çocuk iletişimini değerlendiren çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle, çalışmanın amacı “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Karakter Gelişimleri ile Anne-Baba-Çocuk İletişimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” olarak belirlenmiştir.

İlişkisel tarama modelinin kullanılacağı bu araştırmada, okul öncesi dönem çocukların karakter gelişimleri ile anne-baba-çocuk iletişimi arasındaki ilişkinin incelenecektir. İlişkisel tarama yönteminde birden fazla özelliğe dair veri toplaması yapılarak, toplanan veriler arasındaki ilişkinin müdahalede bulunulmadan karşılaştırılması yapılmaktadır.

Verilerin analizinde istatistik paket programından yararlanılacaktır. Çalışmanın analizi devam etmektedir. Çalışmanın bulgularının raporlanması ve tartışma süreci devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Karakter, Karakter gelişimi, anne-baba-çocuk iletişimi, okul öncesi

Child Temperament and Household Chaos as Predictors of Preschool Children's Learning Behavior

Beyza Hamamcı¹, Sibel Karabekmez^{2,*} & Ibrahim H. Acar³

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa

² Çocuk Gelişimi Ağrı Ibrahim Çeçen Üniversitesi

³ Psikoloji Özyeğin Üniversitesi

skarabekmez@gmail.com

Özet

Children's temperament and the level of chaos in the home environment play an important role in shaping the learning behavior of preschool children. Children with higher persistence and lower reactivity tend to exhibit more positive learning behaviors, while children with higher reactivity/difficult temperaments are at risk of behavioral problems and lower learning involvement (Acar et al., 2022; Blair et al., 2004; Tschann et al., 1996). Additionally, high levels of home chaos results in poor academic achievement and cognitive abilities (Martin et al., 2012; Finger, 2015). The aim of the current study is to examine the association of child temperament and home chaos in the preschoolers' learning behavior.

The sample consists of 202 preschool aged children ($M=67.38$, $SD=2.72$). Teachers reported the children's learning behavior by Preschool Learning Behavior Scale (McDermott et al., 2002; Veziroğlu-Çelik & Acar, 2018). Parents reported the children's temperament and household chaos via Short Temperament Scale for Children (Prior et al., 1989; Yağmurlu & Sanson, 2009) and Confusion, Hubbub, and Order Scale (Matheny et al., 1995; Sümer et al., 2013).

A hierarchical multiple regression analysis was conducted to examine the contributions of demographic variables, child's temperament, and home chaos in predicting preschoolers' learning behavior. In the first step, child age, gender, education of parents were entered as control variables. This model was statistically significant, $R^2=.083$, $F(4, 198)=4.496$, $p=.002$, and only child gender was marginally significant, $\beta=-.17$, $t=-2.618$, $p=.010$, while others were not significant predictors ($ps>.082$). Next, children's temperamental characteristics were added, resulting in a significant improvement in model fit. Children's persistence was a significant positive predictor of children's learning behavior, while children's reactivity was not a significant predictor. Among the control variables children's gender was significant, while the others remained nonsignificant. Finally, home chaos was included as an additional predictor, further improving the model. Home chaos was a significant negative predictor of children's learning behavior. Children's gender remained a significant positive predictor while children's temperamental and demographic characteristics were not a significant predictor in the final model. These results indicate that higher child persistence and lower levels of home chaos are associated with better learning behavior in children, over and above demographic characteristics.

Anahtar Kelimeler: Child temperament, home chaos, preschool learning behavior

Ebeveyn Tükenmişliği, Dijital Ebeveynlik ve Çocuk Anne-Baba İlişkisi

Aleyna Yıldız^{1,*}, Beyza Çelik¹ & Pınar Bağçeli Kahraman²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bursa Uludağ Üniversitesi

² Temel Eğitim Bursa Uludağ Üniversitesi

aaleynataskin@gmail.com

Özet

Ebeveyn tükenmişliği; çocuktan sosyal duygusal olarak uzaklaşma, iyi bir ebeveyn olma konusunda kendinden şüphe duyma ve yoğun bitkinlik hissini barındıran spesifik bir sendromdur. Çocuğun ilk tanıştığı sosyal çevre olan aile, sürekli etkileşim halinde ilerleyerek diğer sistemler gibi doğal dengesini korumaya ve bu yönde gelişmeye çalışmaktadır. Ancak bu süreçte karşılaştığı bazen kendi sisteminden kaynaklı bazen de çevresinden kaynaklı oluşabilen değişiklikler doğal dengenin bozulmasına sebep olmaktadır. Dijital ebeveynlik, ebeveynlerin çocuklarının dijital medya ve teknolojilerle olan etkileşimlerini yönlendirme, denetleme, rehberlik etme ve dijital ortamda güvenliğini sağlama süreçlerini kapsayan modern bir ebeveynlik biçimidir. Bu kavram, geleneksel ebeveynlik rollerinin dijital çağın gereklerine dönüşmesiyle ortaya çıkmıştır. Günümüz dijitalleşen toplum yapısında, ebeveynlik rollerinin dönüşümüyle birlikte hem ebeveyn tükenmişliği hem de aile içi ilişkiler farklı dinamikler kazanmıştır. Bu durumdan hareketle araştırmanın amacı, ebeveyn tükenmişliği, dijital ebeveynlik ve çocuk-anne baba ilişkisi arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma nicel yöntemle ilişkisel tarama modeli çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu, basit rastgele örnekleme yöntemiyle seçilen ve erken çocukluk döneminde çocuğu bulunan 205 ebeveyn oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde, Kişisel Bilgi Formu; Ebeveyn Tükenmişliği Değerlendirmesi, Çocuk Ana Baba İlişki Ölçeği (ÇAIÖ) ve Dijital Ebeveynlik Farkındalık Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler, istatistiksel olarak değerlendirilecek ve tartışılacaktır. Elde edilecek bulguların, alandaki literatüre katkı sağlamaya yönelik çıktılar sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn tükenmişliği, dijital ebeveynlik, çocuk-ebeveyn ilişkisi, erken çocukluk dönemi.

Ailelerin Gözünden Kitap Okuma ve Oyun Programının Çocukların Erken Okuryazarlık Becerilerine Katkısı

Gökçe Karaman Benli ^{1,*}, Figen Şahin ², Arif Yılmaz ³, Elif Naz Altaş ⁴ & Aylin Aygün ⁵

¹ Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitim Anabilim Dalı Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi

² Gazi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi

³ Okul Öncesi Öğretmenliği Unıcef, Türkiye

⁴ Okul Öncesi Öğretmenliği Ted Üniversitesi

⁵ Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
gkaraman@ankara.edu.tr

Özet

Okul öncesi çocuklarının erken okuryazarlık becerilerinin desteklenebilmesi için bir TÜBİTAK 1001 projesi kapsamında çocuklar, aileler, öğretmenler ve kütüphanecilerin uygulama süreçlerinde yer alabilecekleri “Kitap Okuma ve Oyun Programı” geliştirilmiştir. Bu çalışmada programa katılan ailelerin gözünden Kitap Okuma ve Oyun Programının çocuklarının erken okuryazarlık becerilerine katkısının incelenmesi amaçlanmıştır.

Kitap Okuma ve Oyun Programı 60 gün (12 haftalık) farklı uygulama grupları oluşturularak geliştirilmiştir. Bu gruplar a)Aile, b)Aile-Öğretmen, c) Aile-Öğretmen-Kütüphaneci gruplarıdır. Programda 48-72 aylar arasındaki çocukların erken okuryazarlık becerileri nitelikli çocuk kitaplarını okuma ve bu kitaplar bağlamında oluşturulan rehberli oyunlar eşliğinde desteklenmiştir. Çocukla ailenin birlikte kitap okuma süreci ardından sözcük bilgisi, ses-bilgisel farkındalık, yazı farkındalığı, isim yazma becerileri ve dinlediğini anlama becerilerine ilişkin rehberli oyunlar hazırlanarak ailelere sunulmuştur. Programı, farklı uygulama gruplarındaki aileler kendilerine sunulan resimli çocuk kitaplarını okuma rehberleri ve rehberli oyun planlarına bağlı kalarak uygulamışlardır. Araştırmanın verileri ailelerle yapılan görüşmeler ve ailelerin doldurdıkları katılımcı günlükleri aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmada farklı uygulama gruplarından 28 çocuğun aileleriyle görüşmeler yapılmış ve 25 yansıtıcı günlük incelenmiştir.

Araştırmanın verileri tematik analiz ile analiz edilmiştir. İki araştırmacı tarafından kodlama süreci gerçekleştirilmiş, üçüncü araştırmacı ile birlikte kodlar, kategoriler ve temaların oluşturulma süreci tamamlanmıştır. Bulgular; çocukların erken okuryazarlık ilgisinde artış, erken okuryazarlık becerilerinde artış ve gelişim alanlarına destek olmak üzere üç ana tema altında toplanmıştır. Aileler Kitap Okuma ve Oyun Programı'nın çocuklarının kitaplara merak ve ilgisinde artışı desteklediğini ve çocuklarının kitap okumaktan daha keyif almaya başladıklarını gözlemlediklerini, çocuklarda sözcük dağarcığı, yazı farkındalığı becerileri, kitabın bileşenlerini fark etme vb. becerilerde gelişmeler olduğunu belirtmişlerdir. Program sürecinde uyguladıkları etkinliklerin çocuklarının dikkat ve soru sorma becerilerini desteklediğini vurgulamışlardır.

Araştırma sonuçlarının tartışılması, birlikte kitap okuma ve rehberli oyun süreçlerinin okul öncesi çocuklarının erken okuryazarlık becerilerini geliştirmedeki rolü ve ailelerin bir program dahilinde ev ortamında bu becerileri nasıl destekleyebilecekleri açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kitap Okuma, Rehberli Oyun, Erken Okuryazarlık, Erken Çocukluk

Erken Çocukluk Eğitimine Aile Bağlılığı: Türkiye Örneğinde Çok Değişkenli Bir Değerlendirme

Ümit Ünsal Kaya ^{1,*} & Ümmühan Akpınar ²

¹ Yabancı Diller Yüksekokulu Afyon Kocatepe Üniversitesi

² Temel Eğitim Bartın Üniversitesi

umitunsalkaya@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de erken çocukluk eğitimine yönelik ebeveyn bağlılığının düzeyini ve bu bağlılığın çeşitli demografik değişkenlerle olan ilişkisini incelemektir. Ebeveynlerin bilgi ve beklentileri, güven ve iletişim eğilimleri ile ev merkezli etkileşimlerini kapsayan çok boyutlu bağlılık yapısı değerlendirilmiştir. Araştırma kesitsel tarama deseninde yürütülmüş; Türkiye genelinde 36–72 ay aralığında çocuğu olan toplam 496 ebeveyn, Nisan 2025’te çevrim içi anket yoluyla çalışmaya katılmıştır. Katılımcılara sosyal medya ve çevrim içi iletişim kanalları aracılığıyla ulaşılmış, kolayda örnekleme yöntemi kullanılmış ve süreç kartopu örnekleme özellikleri göstermiştir. Veri toplama aracı olarak, Erken Çocukluk Eğitimine Aile Bağlılığı Ölçeği (EÇEABÖ) kullanılmıştır. Ölçek, dört dereceli Likert tipi yapıdadır ve toplam puan ile bilgi/beklentiler, güven/iletişim ve ev merkezli bağlılık olmak üzere üç alt boyut içermektedir. Normallik varsayımı test edilmiş; dağılımın normal olmaması nedeniyle ikili gruplarda Mann–Whitney U, çok kategorili değişkenlerde Kruskal–Wallis H testi tercih edilmiştir. Çoklu karşılaştırmalarda yanlış keşif oranı düzeltilmesi uygulanmış, bulgular etki büyüklükleriyle desteklenmiştir. Ayrıca çoklu doğrusal regresyon analizleri gerçekleştirilmiştir. Bulgular, ebeveyn bağlılığının genel olarak yüksek düzeyde olduğunu göstermiştir. Bilgi ve beklenti ile güven ve iletişim boyutlarında puanlar yüksektir; ev merkezli bağlılık puanları ise görece düşüktür. Ev merkezli bağlılık, tek çocuklu ve şehirde yaşayan ailelerde daha yüksek; çok çocuklu ve kırsal kesimde yaşayanlarda daha düşüktür. Sonuçlar, ev temelli etkileşimlerin bazı demografik gruplarda zayıf kaldığını ve bu gruplara yönelik hedefli destek programlarının önemini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk eğitimi, aile bağlılığı, demografik değişkenler, ebeveyn katılımı, okul-aile ilişkisi

Okul Öncesi Eğitimde Toplum Katılımının Güçlendirilmesi İçin İlk Adım: Eğitimcilerin Bakış Açıları ve Uygulamaları

Hazal Koç^{1,*} & Ümran Alan¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Anadolu Üniversitesi
hazalkoc.05@gmail.com

Özet

Erken çocukluk eğitimi; okul, aile ve toplum olmak üzere üç temel sacayağı üzerinde yükselmektedir. Etkili erken çocukluk eğitimi politikaları ve uygulamaları, bu üç paydaşın karşılıklı iş birliği ile güç kazanır. 2024 yılında güncellenen Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı da bu yaklaşımı yansıtmaktadır. Önceki programlarda aile katılımı her zaman önemli bir yer tutarken, yeni programda bu vurgu korunmuş ve buna ek olarak ilk kez toplum katılımına belirgin biçimde yer verilmiştir. Erken çocukluk eğitiminde toplum katılımının nitelikli bir şekilde sağlanması, çocuğun bütüncül gelişimini desteklemenin yanı sıra çocukların toplumla ve yaşamla kurduğu bağları da güçlendirmektedir. Toplum katılımı uygulamalarının önemini anlaşılmasında ve bu uygulamalardan en yüksek düzeyde yararlanılmasında ise eğitimciler kritik rol oynamaktadır. Eğitimcilerin, özellikle aile dışındaki toplumsal aktörlerle iş birliğine yönelik bakış açılarının ve bu iş birliğini uygulamada nasıl yaşattıklarının belirlenmesi, erken çocukluk döneminde güçlü toplum temelli ortaklıkların oluşturulması açısından ilk adımı oluşturmaktadır. Bu bağlamda, araştırmanın amacı okul öncesi eğitimcilerinin toplum katılımına yönelik görüşlerini ve uygulamalarını derinlemesine incelemektir. Çalışma, nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik desene göre tasarlanacaktır. Çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme ile belirlenecek; veriler yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanacaktır. Elde edilecek verilerin tümevarımsal bir yaklaşımla analiz edilmesi doğrultusunda eğitimcilerin toplum katılımına ilişkin yaklaşımları, uygulamaya yönelik deneyimleri ve bu konudaki farkındalıkları incelenecektir. Toplumun eğitime katılımı; yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, ileri yaş bireyler ve kültürel kurumlar gibi çok sayıda paydaşın katkısıyla erken çocukluk eğitiminde daha nitelikli, sürdürülebilir ve kapsayıcı bir yapı inşa edilebilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu araştırmanın, eğitimcilerin toplum katılımına yönelik yaklaşımlarının ve uygulamalarının görünür kılınmasına ve bu sürecin daha etkili ve kapsayıcı biçimde yürütülmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Toplum Katılımı, Okul Öncesi Eğitimcileri

Türkiye’de Anne Bekçiliğine İlişkin Araştırmalar: Bir Kapsam Belirleme Çalışması

Sema Karanfilci ^{1,*} & Ümran Alan ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Anadolu Üniversitesi
semakaranfilci@gmail.com

Özet

Erken çocukluk döneminde baba çocuk etkileşimi çocuğun gelişim alanları üzerinde önemli rol oynamaktadır. Baba çocuk arasındaki etkileşim, bireysel ve kişiler arası unsurlar tarafından belirlenmektedir. Bu unsurlardan biri de anne bekçiliğidir. Anne bekçiliği, babaların çocuklarıyla etkileşim kurmalarında annelerin kolaylaştırıcı ya da zorlaştırıcı tutumları ve davranışları olarak ele alınan, engelleyici, kolaylaştırıcı, kontrol edici boyutları olan bir kavramdır. Bu nedenle anne bekçiliği, baba çocuk etkileşimini ve aile içi dinamiklerini anlamada önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmanın amacı Türkiye’de anne bekçiliği (maternal gatekeeping) temasıyla hazırlanmış çalışmalarını kapsam belirleme yaklaşımı çerçevesinde inceleyerek, literatürdeki eğilimleri ortaya koymak ve henüz yeterince ele alınmamış yönleri belirlemektir. Araştırmada “anne bekçiliği, maternal gatekeeping” anahtar kelimeleri ile 2025 yılına kadar yayımlanmış Türkiye merkezli çalışmalar taranmıştır. Literatür taraması Web of Science, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi, Dergipark veri tabanları üzerinde yapılmıştır. Dahil edilme kriterleri olarak çalışma konusunun anne bekçiliği kavramına odaklanması ve çalışmanın çevrimiçi tam metin erişiminin bulunması belirlenmiştir. Dışlama kriterleri olarak çalışmaların tekrar etmiş olması ve erken çocukluk döneminin dışındaki yaş grubuyla çalışılmış olması belirlenmiştir. Analize 36 çalışma dahil edilmiştir. Çalışmaların çoğunlukla nicel yöntemle yürütüldüğü, az sayıda çalışmanın nitel ve karma yöntemle gerçekleştirildiği görülmüştür. Çalışmalarda sıklıkla anne bekçiliği davranışlarının baba katılımını doğrudan etkilediği ve anne bekçiliği davranışlarının birçok bireysel ve çevresel faktöre göre farklılık gösterdiği ortaya konmuştur. Bulgular Türkiye’de anne bekçiliği konusunun son yıllarda giderek daha fazla dikkat çektiğini ve özellikle aile içi rol dağılımı ile baba katılımı arasındaki ilişkiyi anlamlandırmada önemli bir kavramsal çerçeve sunduğunu göstermektedir. Yapılan çalışmaların genellikle psikoloji alanında olduğu, eğitim alanındaki çalışmaların sayıca az olması bu konudaki boşluğa işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anne bekçiliği, erken çocukluk, kapsam belirleme

Sayfalar Arasında Büyüme: Bilecik’te Bir Kütüphane Örneğinde Erken Çocuklukta Anne ve Baba Rollerinin Kitaplara Yansımaları

Nida Nur Sevilmiş^{1,*} & Tuba Mumcu¹

¹ Çocuk Gelişimi Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi
Nidas719@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, 4-6 yaş arası çocuklara yönelik yazılmış resimli eğitici hikaye kitaplarında anne ve baba rollerinin toplumsal cinsiyet bağlamında nasıl temsil edildiğini incelemektir. Araştırmada ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt olarak Bilecik İl Halk Kütüphanesi’nde bulunan Türk ve yabancı yazarlara ait 4-6 yaş arası 150 adet resimli eğitici hikâye kitabı araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırma nitel araştırma deseniyle yürütülmüştür. Araştırmacılar tarafından geliştirilen kitap değerlendirme formu kullanılmıştır. Nitel araştırma desenlerinden içerik analizi yöntemiyle veriler çözümlenmiştir. Anne ve baba rollerine ait veriler ise içeriklerine uygun şekilde kategorik temalara dayalı olarak kodlanmıştır. Türk yazarlara ait çocuk kitaplarında geleneksel rollerin annenin ev işleri ve çocuk bakımı veren, babanın ise evin geçimini sağlayan kişi ve evin otorite figürü olarak betimlendiği gözlemlenmiştir. Öte yandan yabancı yazarlara ait çocuk kitaplarında da buna benzer bulgulara rastlansa dahi bu kitaplarda geleneksel rollerin tersine, anne ve babanın rollerinin daha eşitlikçi bir biçimde dağıtıldığı gözlemlenmiştir. Bu kitapların ev içindeki görevlerde anne ve baba rollerine dair daha eşit bir paylaşım gösterdiği tespit edilmiştir. Bu araştırmada 4-6 yaş arası çocuklara yönelik Türk yazarlara ait resimli eğitici hikâye kitaplarında geleneksel anne ve baba rollerinin daha baskın olduğu gözlemlenmiştir. Fakat daha eşitlikçi ve modern aile yapısına dair temsillere ait kitapların sınırlı sayıda olduğu tespit edilmiştir. Yabancı yazarlara ait kitaplarda ise, anne ve baba rollerinin daha eşit bir biçimde paylaşıldığı ve bu kitapların modern aile yapısını temsil ettiği görülmektedir. Bu bağlamda, çocuk edebiyatında ebeveyn temsillerin, yabancı kaynaklı resimli eğitici hikâye kitaplarında olduğu gibi, Türk yazarlara ait kitaplarda da anne ve baba rollerine ait rol modellere dengeli bir şekilde yer verilmesinin, çocukların toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı algılarına olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı, Anne baba rolleri, Toplumsal cinsiyet rolleri

Resimli Çocuk Kitaplarında Boşanma Temasının İçerik Analizi

Aytuğ Meryem Yiğit¹ & Osman Basit^{1,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Necmettin Erbakan Üniversitesi
osmanbasit@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın temel amacı, okul öncesi dönemdeki çocukların duygusal ve sosyal gelişimlerini desteklemeyi hedefleyen resimli çocuk kitaplarında ele alınan boşanma ve parçalanmış aile temalarını incelemektir. Okul öncesi çağ, çocukların aile içi değişimleri anlamlandırmakta zorlandığı; duygusal tepkilerini henüz tam ifade edemediği kritik bir dönemdir. Bu bağlamda çocuk edebiyatı, boşanma gibi karmaşık konuların çocuklara yaş gelişimlerine uygun bir dille aktarılması açısından önemli bir araç niteliği taşımaktadır. Çocukların boşanma süreciyle ilgili doğru ve empatik bilgiye ulaşabilmesi, duygularını tanımlayabilmesi ve başa çıkma becerileri geliştirebilmesi açısından kitapların sunduğu içerikler büyük önem arz etmektedir.

Nitel desende yürütülen araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinden boşanma temasına sahip kitap isimleri talep edilmiş; bu doğrultuda seçilen 10 kitap içerik analizine tabi tutulmuştur. İnceleme sürecinde kitaplar şu başlıklar üzerinden değerlendirilmiştir: Ana karakterin türü, boşanma öncesi aile içi durum, aile dinamikleri ve bilgi aktarım biçimi, karakterin duygusal süreci, destek sistemi, evlerin ayrılması süreci, boşanma sonrası aile içi yapı, dil kullanımı ve hikâyenin genel mesajı.

Kitapların çoğunda ana karakterin hayvan figürü olduğu, evden ayrılan ebeveynin istisnasız şekilde baba olduğu görülmüştür. Bilgilendirme biçimi çoğunlukla doğrudan yapılmakta, ancak benzetme ve metafor gibi dolaylı iletişim yolları da kullanılmıştır. Karakterler; suçluluk, korku, özlem ve umut gibi çok yönlü duygular yaşamaktadır. Bazı kitaplarda sosyal destek sistemleri (arkadaş, öğretmen) işlenmiş; dil açık, sade ve empatik bir biçimde kurgulanmıştır.

Boşanma teması resimli çocuk kitaplarında çocukların yaş ve gelişim düzeyine uygun biçimde ele alınmıştır. Kitaplar, çocuklara boşanma sürecini anlamlandırma, duygusal farkındalık geliştirme ve başa çıkma becerileri kazandırma açısından önemli bir araç sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: boşanma, parçalanmış aile, resimli çocuk kitabı, çocuk edebiyatı, okul öncesi

Erken Çocukluk Dönemi Matematik Yeterliliğine İlişkin Ebeveyn Algıları

Kerem Avcı ^{1,*} & Mesut Saçkes ²

¹ Early Childhood Education Balıkesir University

² Okul Öncesi Öğretmenliği Balıkesir Üniversitesi

keremavcihn@gmail.com

Ö z e t

Ebeveyn-çocuk matematik etkinlikleri ve ebeveynlerin matematiksel beklentilerinin erken matematik becerileriyle ilişkili olduğu belirtilmektedir. Bu nedenle bu araştırma, 36-72 aylık çocuğu bulunan ebeveynlerin, çocuklarının matematik yeterliliğine ilişkin algılarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli ile yürütülmüş ve veriler ebeveynlerden birebir toplanmıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak “Demografik Bilgi Formu” ve Avcı (2023) tarafından geliştirilen “Ebeveynlerin Çocuklarının Matematiksel Yeterliliğine İlişkin Algıları - EÇMYİA” formları kullanılmıştır. Demografik bilgi formunda çocukların yaşı cinsiyeti, ebeveynlerin gelir ve eğitim durumları, evde yaşayan kişi sayısı, evdeki çocuk sayısı gibi değişkenler yer almaktadır. “Ebeveynlerin Çocuklarının Matematiksel Yeterliliğine İlişkin Algıları - EÇMYİA” ölçeği ise “Sayı Öncesi Beceriler” ve “Sayma Becerileri” olmak üzere iki alt ölçekten oluşmaktadır. Uygun/kazara örnekleme yönteminin kullanıldığı bu çalışmada çocuğu anaokulu/anasınıfına giden 405 ebeveyn den veri toplanmıştır. Verilerin analizinde SPSS 25 paket programından yararlanılarak, elde edilen veriler alt ölçekler bazında Regresyon analizi ile değerlendirilmiş ve ebeveynlerin çocuklarının matematiksel yeterliliğine ilişkin algılarını etkileyen değişkenler incelenmiştir. Araştırma sonuçları, ebeveynlerin çocuklarının matematiksel yeterliliğine ilişkin algılarının hem sayı öncesi hem de sayma becerilerinde; cinsiyet, yaş ve anne eğitim düzeyinin varyansın anlamlı bir açıklayıcısı olduğunu göstermiştir ($p < .05$). Gelir, baba eğitim düzeyi, evdeki kişi sayısı ve evdeki çocuk sayısının ise varyansın anlamlı bir açıklayıcısı olmadığını görülmüştür ($p > .05$). Ebeveynlerin tutumlarının, beklentilerinin, inançlarının, davranışlarının ve demografik özelliklerinin yanı sıra çevrenin de çocukların gelişimlerini etkilediğini vurgulanmaktadır. Araştırma sonuçları incelendiğinde de kız çocuğu sahibi olan ebeveynlerin, erkek çocuk sahibi olan ebeveynlere oranla daha yüksek puan alma eğiliminde olduğu ve bu eğilimin varyansın anlamlı bir açıklayıcısı olduğu görülmektedir. Benzer şekilde yaş arttıkça ebeveynlerin çocuklarının matematiksel yeterliliğine ilişkin yeterlilik algılarının da arttığı görülmektedir. Özellikle anne eğitim durumunun da çocukların matematiksel yeterliliklerine yönelik algıları üzerinde önemli bir etkisinin olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: matematik yeterlilikleri, erken matematik eğitimi, ebeveyn algıları, anne eğitim, baba eğitim

Bebek ve Çocuk Kütüphanelerinin Kullanımına Yönelik Ebeveyn ve Kütüphaneci Görüşleri: Nitel Bir Araştırma

Mehtap Efe

Okul Öncesi Öğretmenliği Dicle Üniversitesi
mehtap.ef@dicle.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı bebek ve çocuk kütüphanelerinin işlevselliği, kullanım biçimleri ve çocukların gelişimsel süreçlerine katkılarını ebeveynlerin ve kütüphanecilerin bakış açıları doğrultusunda incelemek, okuma kültüründe önemli bir yere sahip olan kütüphanelerin, bebek ve çocuk kütüphaneleri boyutuyla ilgili farkındalık oluşturmaktır. Bu çalışma, katılımcıların deneyimlerine odaklanması açısından nitel araştırma çerçevesinde desenlenmiştir.

Araştırmanın katılımcılarını, amaçlı örnekleme stratejisiyle seçilen 17 ebeveyn ve 3 kütüphaneci oluşturmaktadır. Bu araştırmaya katılacak ebeveynlerin seçiminde, 0-6 yaş aralığında çocuğa sahip olmaları ve son 6 ay içinde birden fazla kez bebek ve çocuk kütüphanesinden hizmet almış olmaları temel ölçüt olarak belirlenmiştir. Kütüphaneciler için ise bebek ve çocuk kütüphanesinde kütüphaneci olarak çalışıyor olmak ölçüt olarak belirlenmiştir.

Veri toplama araçları olarak, (1) araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ve (2) literatür taranarak, uzman görüşü alınarak, araştırmanın amacına uygun hazırlanmış görüşme formu kullanılmıştır.

Etik kurul izni ve katılımcı gönüllü onam formu vb. izinler alındıktan sonra çalışma kapsamında elde edilen veriler alan yazından yararlanılarak, deşifre edilerek ve diğer tüm ham verilerin organizasyonu ile gerçekleştirilmiştir. Analize hazır hale getirilen veriler okuma yeniden okuma süreçlerinden sonra kodlama süreçlerine tabi tutulmuştur. Kategori ve temalar oluşturulmuştur. Araştırmanın kalitesini arttırmak için alan yazında önerilen akran denetlemesi stratejisinden yararlanılmıştır.

Araştırma verilerinin analizi sonucunda, ebeveyn görüşlerine dayalı olarak bebek ve çocuk kütüphanelerine ilişkin elde edilen bulgular; aile-çocuk ortak deneyim imkânı sunması, çocuğun sosyalleşmesine katkı sağlaması, çocuğun kitaba ilgisinin ve kitap farkındalığının artması vb. Kütüphaneci görüşlerine göre ise; çocuklar için sosyal etkileşimin sağlanması, okuma kültürüne katkı, ebeveynler açısından amaç dışı kullanım, ebeveynlerin aşırı talepkâr olması gibi bulgular elde edilmiştir.

Alan yazın incelendiğinde çocukların gelişimlerine ve okuma kültürlerine katkı sağlayacak en önemli faktörlerden birinin kütüphanelerin kullanımının olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu çalışmayı bebek ve çocuk kütüphanelerinin kullanımı, ailelerin kütüphane sürecine katılımının çocukların gelişim sürecine katkısı, sosyal bütünleşme gibi konularda farkındalık oluşturulması ve kütüphaneciler açısından personel desteği, çocuk gelişimi ile ilgili hizmet içi eğitimlerin verilmesinin önemi vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bebek ve çocuk kütüphaneleri, okul öncesi eğitim, çocuk gelişimi, kütüphane deneyimi, aile katılımı

Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitimden Beklentileri: 2012–2025 Literatür ve Güncel Bulguların Karşılaştırmalı İncelemesi

Saadet Bartan

Okul Öncesi Eğitim /Çocuk Gelişimi Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi
saadet.bartan@ksbu.edu.tr

Özet

Okul öncesi eğitim, çocukların yalnızca bilişsel gelişimini değil, sosyal-duygusal uyumunu, değerler sistemini ve ilkokula hazırbulunuşluğunu da etkileyen kritik bir dönemdir. Bu süreçte ebeveynlerin eğitim sürecine aktif katılımı, çocukların gelişimini desteklemede önemli bir rol oynarken, ailelerin okul öncesi eğitimden beklentileri ise eğitimin kalitesinin artırılmasında belirleyici bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Ebeveynlerin beklentilerinin belirlenmesi hem program geliştirme çalışmalarına hem de öğretmen eğitimine önemli katkılar sağlamaktadır. Bu araştırmanın amacı, velilerin okul öncesi eğitimden beklentilerini ortaya koymak ve elde edilen bulguları 2012–2025 yılları arasında Türkiye’de yürütülmüş benzer çalışmalarla karşılaştırmalı olarak incelemektir.

Araştırma açıklayıcı sıralı karma desenle tasarlanmıştır. Çalışma grubunu, Türkiye’nin farklı illerinde okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ebeveynlerinden oluşan 109 veli oluşturmaktadır. Araştırmanın nicel verileri, demografik bilgiler ve 11 maddelik anket aracılığıyla toplanmış, betimsel istatistiklerle analiz edilmiştir. Nitel veriler ise doküman incelemesi yoluyla ulusal literatürde “veli- ebeveyn beklenti” kapsamında ulaşılan 15 çalışmanın bulgularından sağlanmıştır. Nitel verilerin analizinde içerik analizi yapılmış ve yedi tema altında sınıflandırılmıştır.

Araştırma sonuçları, sosyal-duygusal gelişim, okul-aile işbirliği, öğretmen nitelikleri ve ilkokula hazırlığın tüm çalışmalarda süreklilik gösteren temalar olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca güncel bağlamda bilinçli teknoloji kullanımı ile ahlak ve değerler eğitimi daha güçlü şekilde öne çıkmakta, fiziksel koşullar ise literatürde daha belirgin bir yer tutmaktadır. Bu durum, veli beklentilerinin yalnızca akademik başarıya değil, çocukların sosyal uyumuna, değerler sistemine ve güvenli öğrenme ortamlarına odaklandığını ortaya koymaktadır. Bu çalışmada elde edilen bulgular ve son yıllardaki ulusal çalışmalar birlikte değerlendirildiğinde, Türkiye’de velilerin okul öncesi eğitimden beklentilerinin genel olarak tutarlı olduğu görülmüştür. Ancak bağlamsal farklılıklar, beklentilerin öncelik sırasını değiştirebilmektedir. Araştırma sonuçları, okul öncesi eğitim programlarının yapılandırılmasında sosyal-duygusal öğrenme ve değerler eğitiminin daha sistematik bir şekilde ele alınması, aile katılımı stratejilerinin çeşitlendirilmesi ve öğretmen eğitiminde iletişim ile disiplin becerilerine ağırlık verilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu şekilde hem velilerin beklentileri karşılanabilecek hem de okul öncesi eğitimin çocukların bütüncül gelişimini destekleme kapasitesi güçlendirilebilecektir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, veli beklentileri, karşılaştırmalı analiz

Okul Öncesi Dönemde Aile ve Öğretmen İletişimi ile Çocuğun İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Hüsniye Mümünöglü ^{1,*} & Meral Taner Derman ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bursa Uludağ Üniversitesi

² Temel Eğitim Bursa Uludağ Üniversitesi

husniyemumunoglu@gmail.com

Özet

Yapılan araştırmalar, karşılıklı bilgi paylaşımı, güvene dayalı ilişki ve ortak karar alma süreçleriyle şekillenen güçlü aile-öğretmen iş birliğinin, çocukların dil kullanımı, akran etkileşimi ve sınıf içi katılım düzeylerinin artmasıyla ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Sheridan ve ark., 2010; Hindman & Morrison, 2012). Ebeveynlerin ve öğretmenlerin çocukların ihtiyaçları ve gelişimsel süreçleri hakkında sürekli iletişim kurdukları durumlarda, çocukların alıcı ve ifade edici dil becerilerinin daha ileri düzeyde olduğu ve eğitim ortamlarında kendilerini duygusal olarak daha güvende hissettikleri gözlemlenmektedir (Fantuzzo vd., 2004) Bu bulgular, çocukların erken dönem iletişim gelişimini desteklemek için aile-öğretmen arasındaki iş birliğine dayalı iletişim uygulamalarının güçlendirilmesinin önemini vurgulamaktadır. . Bu nedenle bu araştırmanın amacı okul öncesi dönem velilerinin gözünden veli öğretmen iletişimi ile çocukların iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Yapılan bu çalışma ilişkisel tarama modeli kullanılarak yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu 2023/2024 eğitim öğretim yılında Bursa Nilüfer, Osmangazi ve Yıldırım ilçelerinde ikamet eden ve okul öncesi eğitim alan 60-72 aylık 297 çocuğun ebeveyni oluşturmaktadır.

Elde edilen bulgular doğrultusunda okul öncesi dönemde aile ve öğretmen iletişimi ile çocukların iletişim becerilerinin yönetici, öğretmen ve aile iletişim ve iş birliği ölçeğinin “Beklentiler” alt boyutunda çocukların cinsiyetine göre farklılaşma gösterdiği, erkek çocukların beklentilerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Çocukların iletişim becerilerine bakıldığında ise cinsiyet değişkenine göre herhangi bir farklılaşma olmadığı görülmüştür. Benzer şekilde çocukların anaokuluna devam süresine göre de herhangi bir farklılaşma saptanmamıştır. Araştırma sonucunda tüm yaş grubundaki çocukların okul öncesi iletişim becerilerinin annelerin eğitim düzeyine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Eğitim düzeyi artan annelerin çocuklarının iletişim becerilerinin de arttığı görülmektedir. Ancak çocukların iletişim becerilerinin babalarının öğrenim durumuna göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Öğretmen ve aile iletişimi arttıkça çocukların tüm yaş gruplarında iletişim becerilerinin de arttığı, aile iletişimi ve iş birliğinin tüm yaş gruplarındaki çocukların iletişim becerileri üzerindeki etkisinin anlamlı olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: İletişim, iletişim becerileri, öğretmen çocuk iletişimi, okul öncesi eğitim

Bir Lokma Mutluluk, Bir Sofra Bereketi: Okul Öncesinde Özgün Bir Sosyal Sorumluluk Projesi ile Okul-Aile-Toplum İş Birliği

Nurçin Temel

Okul Öncesi Öğretmenliği Meb
tiyatroyuncu@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi eğitimde sosyal sorumluluk projeleri aracılığıyla çocukların empati, yardımlaşma ve toplumsal farkındalık becerilerini geliştirmeyi incelemektir. Çalışmada, özgün bir sosyal sorumluluk projesi olan “Bir Lokma Mutluluk, Bir Sofra Bereketi” uygulanmıştır. Proje kapsamında öğrenciler, aileleriyle birlikte bileklik üretmiş, satışını gerçekleştirmiş ve elde edilen gelirle ihtiyaç sahibi çocuklara yemek ikramında bulunmuştur. Süreç nitel gözlem, aile geri bildirimleri ve öğretmen değerlendirmeleri ile sistematik olarak incelenmiştir. Bulgular, projenin çocukların empati, iletişim, iş birliği ve sorumluluk becerilerini güçlendirdiğini; okul-aile-toplum iş birliğini pekiştirdiğini göstermektedir. Ayrıca çalışma, erken çocuklukta sosyal sorumluluk projelerinin bireysel gelişimin ötesinde toplumsal bütünlüğe katkı sağladığını ve çocukların toplumun bir parçası olduklarını içselleştirmelerine yardımcı olduğunu ortaya koymaktadır. Çalışma etik kurallara uygun olarak yürütülmüş ve katılımcı velilerden bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi eğitim; sosyal sorumluluk, okul-aile-toplum iş birliği; empati; toplumsal farkındalık

Yeni Bir Kavram Önerisi: Kutsal Çocuk

Özkan Sapsağlam

Okul Öncesi Öğretmenliği Yıldız Teknik Üniversitesi

ozkan@yildiz.edu.tr

Özet

Postmodern toplumun kendinden önceki toplumlardan en belirgin farkı bireysel ve toplumsal değişimin hızıdır. İnternet, medya ve mobilite alanındaki hızlı değişim; yaşamı, ilişkileri, kavramları ve anlamları da hızla değiştirmektedir. Değişen tüm diğer şeyler gibi, aile, ebeveynlik, çocuğa yüklenen anlam da değişmiştir. Özellikle yaşam refahının yüksek olduğu ülkeler başta olmak üzere, evlenme yaşı yükselmekte, doğum oranları azalmakta, boşanma oranları artmakta ve insanlar geçmiş on yıllara göre daha az çocuk sahibi olmaktadır. Özellikle aile, ebeveynlik ve çocuk yetiştirme anlayışındaki değişimler çocukların belki de zamanın daha önceki hiçbir diliminde olmadığı kadar imtiyazlı olmasını sağlamıştır. Bu çalışmada, tüm bu değişimlerin bir sonucu olarak ortaya çıktığı düşünülen “kutsal çocuk” kavramının bilimsel olarak temellendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nitel araştırma yöntemi ve kuram oluşturma deseni temelinde yapılandırılmıştır. Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemi ve ölçüt örnekleme tekniği ile oluşturulmuştur. Bu bağlamda çalışma grubu İstanbul’da bulunan okul öncesi eğitim kurumlarında ve ilkokullarda görev yapan 20 öğretmen (10 okul öncesi ve 10 ilkokul) olmak üzere oluşturulmuştur. Araştırma verileri, araştırmacı tarafından ilgili literatür ve uzman görüşü doğrultusunda hazırlanan, yarı yapılandırılmış görüşme formu ve genel bilgi formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma verilerinin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonuçları; öğretmenlerin genel olarak “kutsal çocuk” kavramını araştırmacıyla benzer şekilde tanımladıklarını, çocuğunu kutsal çocuk olarak gören ebeveynlerin çocuklarına dair ayrıcalık ve özel ilgi taleplerinin olduğunu, ebeveynlerin eğitim sürecine müdahale etmeye çalıştıklarını göstermiştir. Ayrıca öğretmenlerin yaşadıkları ilginç ve farklı deneyimlerinin olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, ebeveyn, aile, öğretmen, kutsal çocuk

Tek Ebeveynli Bir Ailede Aile İşlevselliğinin İncelenmesi: Durum Çalışması

Mustafa Yaşar ¹ & Büşra Vural Şenel ^{2,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Çukurova Üniversitesi

² Çocuk Gelişimi Harran Üniversitesi

busravural91@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, tek ebeveynli bir ailede aile işlevselliğinin Yapısal Aile Sistemleri Kuramı çerçevesinde aile içindeki rollerin, sorumlulukların ve karar alma süreçlerinin düzenlenmesini ifade eden hiyerarşi boyutu ile aile üyelerinin özerkliklerine ve bağlılıklarına hizmet eden, etkileşimlerini düzenleyen görünmez kurallar ve çizgiler olarak tanımlanan sınırlar boyutlarında incelenmesidir.

Araştırma bağlama özgü ve derinlemesine incelenmesi gereken olgular içerdiğinden nitel araştırma modellerinden biri olan tekli durum çalışması olarak yapılandırılmıştır. Araştırmaya yönelik etik uygunluk Çukurova Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 26.05.2021 tarihli ve 13 sayılı kararı ile onaylandıktan sonra araştırmanın katılımcıları beş yaşındaki erkek bir çocuk, öğretmen annesi ve boşanmadan sonra yanlarına taşındıkları anneannesi olarak belirlenmiştir. Ailenin içinde bulunduğu koşullar tek ebeveynli tipik bir aileyi yansıttığından, çalışma tipik durum örnekleme olarak tasarlanmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi benimsenmiş olup, katılımcıların tamamı gönüllülük esasıyla araştırmaya katılmıştır. Araştırmanın verilerine ailenin bir hafta boyunca akşam yemeği esnasında video kaydı (204 dk.) alınması ile ulaşılmıştır. Akşam yemeğinin seçilme gerekçesi, aile üyelerinin bir araya geldiği, etkileşimlerin yoğun olarak gözlemlenebildiği ve aile işlevselliğinin görünür biçimde ortaya çıktığı zaman dilimi olmasıdır. Video kayıtlardaki sözlü ve sözlü olmayan mesajlar transkript edilerek elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle kodlanmış ve elde edilen kodlardan kategoriler ve temalara ulaşılmıştır.

Bu araştırmanın bulguları, Minuchin'in (1974) Yapısal Aile Sistemleri Kuramının hiyerarşi ve sınırlar boyutlarına göre yapılan analizde, tek ebeveynli ailede hiyerarşi ve sınırlar boyutlarının işlevsel olmayan örüntüler sergilediğine işaret etmektedir. Çocuğun medya aracı kullanımının, yetişkinlerin sürekli müdahalede bulunma ihtiyacı duymasına yol açtığı ve bu durumun anne ile anneannenin güç ve sorumluluklarını paylaşma biçimlerini etkileyerek hiyerarşik düzeni zayıflattığı bu durumlarda rol karmaşası ve çatışmaların arttığı belirlenmiştir. Anne ve anneannenin benzer müdahale stratejileri (kuralları hatırlatma, alternatif sunma, pazarlık etme vb.) kullandıkları görülmüş, ancak bu stratejilerin aile içi sınırların geçirgenliğini artırdığı ve çocuğun özerkliğini tehdit ettiği saptanmıştır.

Sonuç olarak, yapısal aile sistemleri perspektifinden değerlendirildiğinde, tek ebeveynli ailede aile işlevselliğinin çocuğun medya kullanımı gibi stres faktörlerinden etkilendiği, aile üyelerinin etkileşimlerinde işlevsel olmayan sınırlar ve güç dengesizliklerinin öne çıktığı; bu durumun ise yapısal aile sistemleri kuramının öngördüğü biçimde aile işlevselliğini olumsuz yönde etkilediği anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapısal Aile Sistemleri Kuramı, aile işlevselliği, erken çocukluk

Ebeveynlik Rolündeki Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk Kitapları Seçim Ölçütlerinin İncelenmesi

Cansu Köken ^{1,*} & Özge Ruken Ergün ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

² Çocuk Gelişimi Şirnak Üniversitesi

cansukoken@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı ebeveynlik rolündeki okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kitapları seçim ölçütlerinin incelenmesidir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni ile tasarlanmıştır. Araştırmanın örneklemini İstanbul ilinde çalışmakta olan 10 kadın ve 10 erkek okul öncesi öğretmenin oluşturması planlanmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu, en az üç yıllık mesleki deneyime sahip olmaları ve en az bir çocuğa sahip olmaları temel ölçüt olarak belirlenerek amaçlı örneklem yöntemiyle, gönüllülük esasında araştırmaya katılan öğretmenlerden oluşacaktır. Veri toplama araçları olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu” ve “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılacaktır.

Araştırma veri toplama aşamasındadır. Kongre tarihine yetiştirilerek sunuma hazır hale getirilecektir. Katılımcılarla görüşmeler yüz yüze veya çevrim içi ortamda gerçekleştirilecek ve katılımcılardan alınan izinlerle görüşmelerin ses kaydı alınacaktır. Her görüşme yaklaşık 15-20 dakika sürmesi planlanmaktadır. Elde edilen veriler, araştırmacılar tarafından yazıya dökülecek ve MAXQDA yazılımı aracılığıyla betimsel analiz yöntemiyle çözümlenecektir.

Araştırma sonuçları, deneyimli okul öncesi öğretmenlerinin ebeveynlik rolünde kendi çocukları için seçmiş oldukları çocuk kitaplarında aradıkları ölçütlere ulaşılmasını sağlayacaktır. Bu bilgiler ışığında ölçütler; pedagojik uygunluk, içerik ve tema, dil ve anlatım, görsel tasarım, kültürel ve ahlaki değerler ile toplumsal cinsiyet duyarlılığı gibi birçok bakış açısıyla ele alınacaktır. Ayrıca çocuk kitaplarının hazırlanması sürecinde yayıncılara, yazarlara ve eğitimcilere rehberlik etmesi beklenmektedir. Özellikle toplumsal cinsiyet eşitliğini gözeten, kültürel değerlere duyarlı, gelişimsel açıdan uygun ve görsel olarak ilgi çekici kitapların üretilmesi çocukların gelişimsel bütünlüğünü desteklemesi açısından önerilmektedir. Bunun yanı sıra bu araştırmayla, ebeveynlerin kitap seçim sürecine çocuklarının aktif katılımını teşvik etmeleri ve çocukların kitapla kurduğu bağı güçlendirebilmesi adına farkındalık kazandıracağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk dönemi, okul öncesi öğretmenleri, çocuk kitapları, kitap seçimi, kitap seçim kriterleri

Erken Çocuklukta Sinir Sistemi Temelli Ebeveyn Desteği: Aile ve Okul Ekosistemi-ni Bütünleştiren Bir Model Önerisi

Aslı Alnıaçık

Nörobilim Yüksek Lisans Üsküdar Üniversitesi
asli@alniacik.com

Özet

Erken çocukluk dönemi, beynin en hızlı geliştiği ve çevresel faktörlere en duyarlı olduğu yıllardır. Bu süreçte çocukların öğrenme, duyu düzenleme ve sosyal uyum becerileri yalnızca bireysel kapasiteleriyle değil; aile, okul ve toplum ekosistemiyle kurdukları ilişkilerle şekillenir. Nörobilim ve gelişim psikolojisi araştırmaları, öğrenmeye açıklığın sadece bilişsel süreçlere değil, güvenli ilişkiler ve düzenlenmiş bir sinir sistemi üzerine kurulu olduğunu göstermektedir. Özellikle ebeveynin sinir sistemi regülasyonu, çocuğın dikkat, yürütücü işlev, motivasyon ve sosyal-duygusal denge üzerinde kritik bir rol oynar.

Bu bildiri, “Ebeveyn Sinir Sistemi Regülasyonu Temelli Destek Modeli” adını taşıyan ve aile-okul ekosistemini bütünleştiren özgün bir yaklaşım önermektedir. Varsayım; ebeveynin nörofizyolojik güven ve duygusal eşduyum kapasitesi güçlendirildiğinde, çocuğın erken öğrenme deneyimleri, sosyal-duygusal gelişimi ve okul uyumu desteklenebilir. Böylece öğrenme yalnızca çocuğın bireysel performansına değil, ebeveyn-çocuk uyumu ve okul ortamındaki ilişkisel desteğe de dayandırılır.

Son yıllarda yapılan çalışmalar, çocukların öğrenmeye açıklığının güven hissi ve duygusal düzenleme ile doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Kuramsal temeller şu şekilde özetlenebilir:

- **Polivagal Teori (Porges, 2011):** Çocuğın öğrenmeye başlayabilmesi için öncelikle kendini güvende hissetmesi gerekir. Bu güven, ebeveynin sakinliği ve düzenlenme kapasitesiyle sağlanır.
- **Ortak Regülasyon (Tronick, 1989):** Çocuk duygularını kendi başına düzenlemeyi, önce ebeveynle birlikte yaşadığı sakinleşme deneyimleri üzerinden öğrenir.
- **Mentalizasyon (Fonagy & Target, 2002; Slade, 2005):** Ebeveynin çocuğın duyu ve düşüncelerini anlaması, çocuğın motivasyonu ve dayanıklılığıyla doğrudan ilişkilidir.
- **Duygusal Rehberlik (Gottman, 1996):** Ebeveynin çocuğın duygularını tanıyıp yönlendirmesi, bireysel ve ilişkisel düzeyde duyu düzenlemeyi destekler. Model, bu yaklaşımı sinir sistemi ve ortak regülasyonla bütünleştirerek okul temelli çalışmalara nörobilimsel katkı sunar.
- **Nörogelişimsel Perspektif (Perry, 2021):** Güvenli ilişkiler beynin öğrenmeyle ilgili bölgelerini güçlendirirken, stres bu alanları zayıflatır.
- **Zihin-Beyin Bütünleşmesi (Siegel, 2012):** Ebeveyn kendi duygularını düzenlediğinde, çocuğın beyni daha uyumlu çalışır ve öğrenmeye daha açık hale gelir.

Bu kuramsal temeller, erken çocukluk eğitiminde aile ve okulun nörofizyolojik güveni birlikte desteklemesi gerektiğini göstermektedir.

Model, **ön test-son test tasarımıyla**, 6 hafta boyunca haftada 1 kez, 2 saatlik oturumlarla planlanmıştır. Katılımcılar 30 ebeveyn-çocuk çifti olarak öngörülmektedir.

Eğitim Programı Modülleri:

- Sinir Sistemi Farkındalığı ve Polivagal Temeller

- Ortak Regülasyon ve Duygusal Rehberlik
- Mentalizasyon Becerilerinin Güçlendirilmesi
- Stres Anında Beden–Zihin Dengesi
- Günlük Rutinlerde Nörofizyolojik Güven
- Aile–Öğretmen İş Birliği ve Ortak Dil

Nicel boyut:

- Ebeveynlerde duygusal farkındalık, bedensel düzenleme ve sinir sistemi regülasyonu anketler, gözlem ve yapılandırılmış formlarla değerlendirilecektir.
- Çocuklarda dikkat, yürütücü işlev, sosyal uyum ve öğrenme motivasyonu standart testler ve yapılandırılmış gözlemlerle ölçülecektir.

Nitel boyut: Program öncesi ve sonrası yarı yapılandırılmış görüşmeler ve doğal gözlemler yapılacaktır. Özellikle stresli anlarda ebeveyn–çocuk etkileşimleri ve öğrenme sırasında kurulan ortak regülasyon örüntüleri incelenecektir.

Henüz uygulanmamış olmakla birlikte, modelin beklenen sonuçları şunlardır:

- Ebeveynlerde sinir sistemi regülasyonu ve duygu farkındalığının artması.
- Çocuklarda dikkat süresinin uzaması, öğrenmeye açıklığın artması, sosyal-duygusal dengenin güçlenmesi.
- Okul ortamında öğretmen–veli iletişiminin güven temelli stratejilerle güçlenmesi.

Bu modelin özgün katkısı, okul temelli sosyal-duygusal iyi oluş yaklaşımlarını ebeveynin sinir sistemi regülasyonu ile bütünleştirmesidir. Mevcut programlar genellikle çocuğa veya öğretmene odaklanırken, bu model ebeveyni aktif bir regülasyon kaynağı olarak merkeze alır. Böylece hem aile hem okul düzeyinde fizyolojik güveni esas alan bir ekosistem kurulabilir. Uzun vadede bu yaklaşım, ebeveyn eğitim programlarının nörobilim temelli yeniden yapılandırılmasına katkı sağlayabilir.

- **Sınırlılıklar:** Model henüz uygulanmamıştır; sonuçlar varsayımsaldır.
- **Sonuç:** Erken çocuklukta öğrenme ve gelişimin desteklenmesi, yalnızca çocuğun bireysel becerilerine değil, aile ve okulun oluşturduğu bütünsel ekosisteme bağlıdır.
- **Öneriler:**
 - o Pilot uygulamalar yapılmalı.
 - o Okul öncesi öğretmen eğitimine ebeveyn regülasyonu boyutu eklenmeli.
 - o Eğitim politikalarında aile–okul iş birliği nörobilimsel temelde yeniden tasarlanmalıdır.

Not: Bu özet öneri niteliğindedir, henüz uygulanmamıştır. Modelin tüm hakları yazara aittir.

Anahtar Kelimeler: erken çocukluk, aile–okul iş birliği, ebeveyn desteği, sinir sistemi regülasyonu, Polivagal Teori

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Aileye İlişkin Metaforik Algılarının İncelenmesi / An Examination of Preschool Children's Metaphorical Perceptions of Family

Şevval Uyanık Çıracı^{1,*} & Kübra Kanat¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
2415111003@ogrenci.ibu.edu.tr

Özet

Bu araştırma okul öncesi dönem çocuklarının anne, baba ve kardeş kavramına ilişkin algılarını incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu kapsamda araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2024-2025 Eğitim-Öğretim yılı Bahar döneminde Bolu ilinde okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden ve normal gelişim gösteren 60-72 aylık toplam 47 çocuk oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak çocukların aileye yönelik metaforik algılarını ortaya çıkarmak amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” ve çocukların aileye yönelik algılarını yansıtan resimleri kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yapılmıştır. Analizler sonucunda, anne kavramına yönelik; meslek, nesne, kişi/karakter, doğa, hayvan ve diğer kategorileri, baba kavramına yönelik; meslek, kişi/karakter, hayvan, nesne kategorileri ve kardeş kavramına yönelik; kişi/karakter, nesne, meslek, hayvan, doğa kategorileri oluşturulmuştur. Hem anne hem de baba kavramına ilişkin üretilen metaforların en çok “meslek” kategorisinde, kardeş kavramına ilişkin metaforların ise en çok “kişi/karakter” kategorisinde toplandığı belirlenmiştir. Bulgular, çocukların aile üyelerine ilişkin metaforlarını oluştururken hem somut nesnelere hem de toplumsal roller ile kişisel deneyimlerden yararlandıklarını göstermektedir; bu durum, ailenin çocukların gözünde yalnızca biyolojik değil aynı zamanda güçlü bir duygusal ve toplumsal anlam taşıdığını ortaya koymaktadır. Araştırma sonuçlarına göre eğitimcilere ve ailelere çocukların bakış açılarını daha iyi anlama fırsatı sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aile, metafor, okul öncesi, erken çocukluk dönemi / Family, metaphor, preschool, early childhood

Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Anne Babaların Ebeveynlik Stresi ve Ebeveyn Suçluluğu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Beytullah Öztürk^{1,*} & Kübra Kanat¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
beytozturks@gmail.com

Özet

Bu çalışmada okul öncesi dönem çocuğu olan anne babaların ebeveynlik stresi ve ebeveyn suçluluğu arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma, nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama modeli ile yürütülmüştür. Bu kapsamda okul öncesi eğitime devam eden 396 çocuğun ebeveyni araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Katılımcıların yaşları 22 ile 49 arasında değişmektedir. Veri toplama aracı olarak ebeveynlerin cinsiyeti, yaşı, öğrenim durumu, çalışma durumu, mesleği, hakkında form doldurduğu çocuğun; cinsiyeti, ay aralığı, doğum sırası ve kardeş sayısını öğrenmek amacıyla “Demografik Bilgi Formu”, ebeveynlerin stres düzeylerini belirlemek amacıyla “Ebeveynlik Stres Ölçeği” ve ebeveynlerin suçluluk düzeyini belirlemek amacıyla “Ebeveyn Suçluluk Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analizinde bir paket programı kullanılmıştır. Normal dağılım varsayımı sağlanmadığından ikili karşılaştırmalarda Mann–Whitney U, çoklu gruplarda Kruskal–Wallis testi, değişkenler arası ilişkilerde ise Spearman rho katsayısı hesaplanmıştır. Demografik değişkenlere göre stres ve suçluluk puanları anlamlı farklılık göstermemiştir. Ancak ebeveynlik stresi ile ebeveyn suçluluğu arasında pozitif ve orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Elde edilen bulgular, ebeveynlik stresinin artmasının suçluluk duygusunu da artırdığını göstermektedir. Demografik değişkenlerde anlamlı farklılıkların bulunmaması, bu değişkenlerin ebeveynlik deneyiminin kendisiyle daha yakından ilişkili olabileceğini düşündürmektedir. Bu sonuçlar, ebeveynlere yönelik psikososyal destek programlarının önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ebeveynlik stresi, ebeveyn suçluluğu, okul öncesi dönem

Sosyo-Ekonomik Olarak Dezavantajlı Ailelerde Annelerin Eş Düzenlemelerinin Değerlendirilmesi

Esma Eroğlu ^{1,*} & Berrin Akman ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Hacettepe Üniversitesi
esmaeroglu@hacettepe.edu.tr

Özet

Eş düzenleme, çocukların öz düzenleme geliştirmeleri için, öğrenmelerinde daha yetkin olan kişinin düzenleme sürecini çocukla paylaşması ve öz düzenleme rolünü yavaş yavaş çocuğa aktarması anlamına gelmektedir. Daha çok birincil bakım veren kişiler tarafından gerçekleştirilirken; ebeveynlerin eş düzenlemeleri, çeşitli oyun görevlerini içeren yapılandırılmış ebeveyn-çocuk gözlemlerine dayalı olarak değerlendirilmektedir. Bu araştırmada, sosyo-ekonomik olarak dezavantajlı ailelerde annelerin eş düzenlemeye ilişkin davranışlarının ortaya çıkma sıklığına ilişkin bir ön çalışma yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 15 anne-çocuk çifti oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan anneler çalışmamaktadır ve eğitim durumları ilkokul, ortaokul veya lise düzeyindedir. Annelerin yaşları 27-48 yaş; çocukların yaşları ise 40-63 ay aralığındadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Ebeveyn Çocuk Zorlu Görev kullanılmıştır. Bu görev, bağımsız bir ortamda araştırmacı tarafından anne-çocuk çiftine blok seti ve bu setle yapılan kolay, orta ve zor tasarımların olduğu bir kitapçık yardımıyla çeşitli yönergeler verilerek uygulanmaktadır. Yaklaşık 5-8 dakika sürmektedir ve kamerayla kaydedilmektedir. Annelerin eş düzenleme davranışlarının kodlanmasında İkili Etkileşim Kılavuzu kullanılmıştır. Buna göre, anne-çocuk davranışları 16 kodla MANGOLD Interact programı ile sürekli olarak kodlanmış ve analiz edilmiştir. Görevin doğasına uygun olarak ortaya çıkabilecek öğretim, yönerge ve müdahale davranışları eş düzenleme olarak ele alınmıştır. Zamana dayalı bir görev olduğu için, annelerin her bir davranışta geçirdikleri sürenin, toplam süreye bölünmesiyle o davranışlara ilişkin sıklıklar hesaplanmıştır.

Annelerde eş düzenlemeye ilişkin davranışların ortaya çıkma sıklığı sırasıyla yönerge, öğretim ve müdahale şeklindedir. Buna göre anneler dakikanın %27'sinde yönerge vermektedir. Öğretim davranışlarının sıklığı ise dakikanın %11'i kadardır. Anneler görev süresinin %4'ünde çocuklara müdahale etmektedir. Görev süresince yalnızca sözel olarak destek sağlayabilecekleri söylenmesine rağmen sadece iki anne müdahale etmemiştir. Araştırmaya katılan çocuklar ise çoğunlukla uyum davranışları göstermişlerdir. Araştırmaya katılan annelerde eş düzenlemeye ilişkin davranışların ortaya çıkma sıklığı sırasıyla yönerge, öğretim ve müdahale davranışları olarak belirlenmiştir. Buna göre, annelerin yönerge sunma sıklığı öğretim sunma sıklığından daha fazladır. Bu davranışlara karşılık ise çocuklar çoğunlukla uyum davranışları göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Eş düzenleme, anne-çocuk ilişkisi, ebeveynlik

Materyalist Ebeveynliğin Erken Çocuklukta Etkileri: Alan Yazın Taraması

Özge Cengiz

Okul Öncesi Öğretmenliği Giresun Üniversitesi

ozge.cengiz@giresun.edu.tr

Özet

Günümüzde, geleneksel ebeveynlik tutumlarından olan otoriter, demokratik, izin verici, ilgisiz ebeveynlik gibi anne baba tutum ve davranışlarının yanı sıra farklı ebeveynlik stilleri benimsenmektedir. Bunlardan biri de “materyalist” veya diğer bir adıyla “maddi ebeveynlik” tutumudur. Söz konusu tutumda anne babalar çocuklarına yönelik sevgilerini ve ilgilerini maddi yollarla göstermeye çalışmaktadırlar. Bununla birlikte çocuklarında davranış değişiklikleri oluşturabilmek için de yine maddi unsurları kullanmaya eğilimli olmaktadır. Alan yazında görece yeni bir kavram olan materyalist ebeveynliğin ve bu ebeveynlik stilinin çocuklar üzerine etkilerinin incelendiği çalışmalar oldukça sınırlı olup yürütülen çalışmaların daha çok yurt dışında gerçekleştirildiği görülmektedir. Konuya ilişkin yürütülmüş araştırma sonuçlarına göre materyalist ebeveynlik davranışları çocuklarda da benzer tutum ve davranışların benimsenmesine neden olmaktadır. Çocukların materyalist bakış açıları benimsemelerinde yalnızca anne baba tutumlarının değil; düşük düzeyde yaşam doyumu ve reklamların etkileri üzerinde de durulmaktadır. Araştırmalar televizyon izlemenin çocuklarda materyalist bir dünya görüşü oluşturduğunu göstermektedir. Bu noktada ebeveyn etkisi iki açıdan ele alınabilmektedir: Anne babaların kendi materyalist düşünce yapılarını çeşitli davranışlarla çocuklarına doğrudan aktarmaları veya izledikleri televizyon programları ya da reklamlar aracılığıyla dolaylı yoldan aktarmaları. Bazı araştırmalar materyalist eğilimlerin okul öncesi dönem gibi erken yaşlarda ortaya çıkabildiğini ortaya koymaktadır. Çocukların bu eğilimleri ebeveynlerinin davranışlarıyla paralellik göstermektedir. Materyalist ebeveynlik davranışlarına etki eden faktörler, bu davranışların erken çocukluk dönemindeki çocuklara etkileri, çocuklarda materyalist eğilime neden olabilecek diğer etmenler, bu eğilimin çocuk ve aile üzerindeki olası etkileri gibi konuların çalışılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda söz konusu bu çalışmada erken çocuklukta materyalist ebeveynlik ve çocuk üzerindeki etkilerinin incelendiği sınırlı çalışmaların alan yazın, yöntem ve ulaşılan sonuçlar kapsamında incelenmesi amaçlanmaktadır. İlgili araştırma konusunun görünürlüğünün artırılması ve araştırmacılar tarafından daha fazla çalışılması açısından alan yazına ışık tutacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk dönemi, materyalist ebeveynlik, maddi ebeveynlik, anne baba tutumları.

Okul Öncesinde Veli Öğretmen Görüşme Deneyimlerinin İncelenmesi

Asuman Önder ^{1,*} & Sanem Bülbül Hüner ²

¹ Çocuk Gelişimi İstanbul Okan Üniversitesi

² Temel Eğitim İstanbul Okan Üniversitesi

asumanonder@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın temel amacı okul öncesi veli ve öğretmenlerin veli-öğretmen görüşmelerine ilişkin deneyimlerini incelemektir. Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni ile desenlenmiştir. Araştırmanın katılımcıları İstanbul'un Kadıköy ilçesindeki MEB'e 8 devlet anasınıfı, 3 devlet bağımsız anaokulu, 6 özel anaokulu ve 3 özel anasınıfı olmak üzere toplam 20 farklı okul öncesi eğitim kurumunda görevli 20 okul öncesi öğretmeninden ve 5 bağımsız devlet anaokulu, 7 devlet anasınıfı, 1 özel bağımsız anaokulu ve 3 özel anasınıfı olmak üzere 16 farklı okul öncesi eğitim kurumu velisi olan toplam 20 veliden oluşmaktadır. Araştırma katılımcıları ölçüt örnekleme yöntemine göre maksimum çeşitlilik gözetilerek belirlenmiştir. Araştırma verilerinin toplanmasında araştırmacı tarafından öğretmen ve veliler için ayrı ayrı olmak üzere geliştirilen 7 açık uçlu soru ve bu sorularla ilişkili alt sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde, betimsel ve içerik analiz yöntemleri kullanılmıştır. Analizler sonucunda sıklık, zaman planlaması, hazırlık, görüşme şekli, yüz yüze görüşülmek istenen konu, ortalama görüşme süresi, ortalama görüşme süresinin bağlı olduğu durum, velinin gündemi, öğretmenin gündemi, verimlilik, iş birliği, yazılı doküman, görüşme talep etmesi, görüşme talep etmemesi, gergin görüşme, rahat görüşme ve zor görüşme gibi 17 kategori ve her bir kategorinin altında yer almak üzere 100 farklı kod ve alt kodlar çıkartılarak yorumlanmıştır. Araştırma bulgularına göre veli öğretmen görüşmeleri öncesinde öğretmenlerin toplantılara hazırlıklı geldiği diğer yandan velilerin herhangi bir hazırlık yapmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Veli öğretmen görüşmelerinin şekli konusunda hem veliler hem de öğretmenler planlı görüşmelerin çoğunlukla yüz yüze yapıldığını belirtirken özel okullarda çevrimiçi planlı görüşmelerin devlet okullarına göre daha fazla yapıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Diğer yandan veliler tarafından akran zorbalığı diğer gündemlere göre daha sıklıkla gündem edilirken öğretmenler velilerden farklı olarak çocuğun gelişimini daha sıklıkla gündem maddesi yapmaktadır. Veli-öğretmen görüşmelerinde görüşmenin planlı olup olmadığından ya da nasıl yapıldığından ziyade içeriğinin görüşmelerdeki duygu ve düşünceleri belirlediği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada okul öncesi veli ve öğretmenlerin iş birliğine açık olduğu, diğer yandan, dokümana dayalı, sistematik, planlı, ön hazırlıklı veli öğretmen görüşmelerinin daha az sıklıkla yapıldığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aile katılımı, Okul aile işbirliği, Veli öğretmen görüşmeleri, Veli toplantısı

Ebeveynlerin Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Kitap Okuma Sürecinde Kullandığı Stratejilerin İncelenmesi

Figen Şahin ^{1,*}, Mehtap Efe ² & Elifnur Sarıkoca Işgın ³

¹ Gazi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitim Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Dicle Üniversitesi

³ Okul Öncesi Öğretmenliği Gazi Üniversitesi

figensahin@gazi.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı ebeveynlerin okul öncesi dönem çocukları ile kitap okuma süreçlerinin doğasının ve kullandıkları stratejilerin incelenmesidir. Bu çalışma, katılımcıların deneyimlerine odaklanması açısından nitel araştırma olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını, amaçlı örnekleme stratejisiyle seçilen 24 çocuk ve onların ebeveynleri oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde, ailelerin çocukları ile birlikte kitap okuma süreçlerine ilişkin önceki deneyimlerinin olması bir ölçüt olarak alınmıştır. Ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte okuyacakları kitabı belirlemek amacıyla uzman görüşü doğrultusunda bir kitap listesi oluşturulmuştur. Bu listeden katılımcı grubun daha önce çocuklarıyla okumadıkları bir kitap, çalışma materyali olarak seçilmiştir. Veri toplama araçları, çalışma grubunun bağlamını daha iyi anlamak amacıyla anne babanın öğrenim durumu, evdeki kardeş sayısı, evde çocukla birlikte kitap okuma sayısı, evdeki kitap sayısı, çocuk kitabı sayısı vb. değişkenlere ilişkin soruların yer aldığı demografik bilgi formu ve ebeveynlerin çocukları ile kitap okuma süreçlerinin görüntü kayıtlarıdır. Etik kurul izni ve katılımcı gönüllü onam formu alındıktan sonra çalışma kapsamında toplanan görüntü kayıtları deşifre edilerek, analiz süreçleri gerçekleştirilmiştir. Veri analizi, verilerin organizasyonu, kodlama sürecinin gerçekleştirilmesi, temaların belirlenmesi aşamalarından oluşmaktadır. Araştırma verilerinin ilk analizleri sonucunda ebeveynlerin geleneksel okuma yaptıkları, bazı ebeveynlerin kitap okuma öncesi-sonrası sorular sordukları, soru türlerinin genelde kapalı uçlu olduğu ve etkileşime yönelik stratejileri daha az kullandıkları belirlenmiştir. Araştırmanın sonuçları, ailelerin kitap okuma süreçlerinin incelenmesi, etkileşimli bir şekilde kitap okuma konusunda farkındalık oluşturulması ve ebeveyn eğitim programlarının verilmesinin önemine dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kitap okuma, erken okuryazarlık, okul öncesi eğitim, ev merkezli okuma

Okul Öncesi Çocukların Öz-Düzenleme Becerileri Üzerinde Öz-Düzenleme Programlarının Etkililiği: Bir Meta-Analiz Çalışması

Fulya Ezmeci ¹ & Nurbanu Parpucu ^{2,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Anadolu Üniversitesi

nurbanuparpucu@gmail.com

Özet

Bu meta-analiz, okul öncesi dönemde uygulanan öz-düzenleme programlarının çocukların öz-düzenleme becerilerine etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. PRISMA yönergeleri izlenerek 17 veri tabanında yapılan taramada 1.147 makale bulunmuş, tekrarlar çıkarılmış ve tarama süreci sonunda 12 çalışma dahil edilmiştir. Analizler, öz-düzenleme programlarının genel olarak güçlü bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Öz-düzenlemeyi doğrudan hedefleyen müdahaleler daha yüksek etki düzeyine ulaşmıştır. Araştırmacılar tarafından yürütülen programlar öğretmenlerinkinden daha etkili bulunmuş, grup temelli müdahaleler bireysel olanlardan daha başarılı olmuştur. Süre (hafta) anlamlı bir farklılık yaratırken, toplam oturum süresi ve oturum sayısının anlamlı etkisi bulunmamıştır. En güçlü ve tutarlı etkiler dikkat ve dikkat/dürtü kontrolü alanında görülürken, davranışsal öz-düzenlemede orta düzeyde etkiler elde edilmiştir. Çalışma belleği ve düzenleme becerilerinde yüksek heterojenlik nedeniyle anlamlı etki bulunmamıştır. Bulgular, program içeriği, formatı, sürekliliği ve uygulayıcı uzmanlığının önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Deneysel araştırma, okul öncesi eğitim, öz-düzenleme, öz-düzenleme becerileri, meta-analiz

Erken Çocuklukta Prososyallik Davranışları ve Akran İlişkilerinin Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Rumeysa Yıldız^{1,*}, Berfin Genç¹, & Büşra Gündeş Orman¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Aydın Üniversitesi
rumeysayildiz5@stu.aydin.edu.tr

Özet

Sosyal duygusal gelişim, erken çocukluk döneminden itibaren bireylerin öğrenme sürecinde önemli bir rol oynamaktadır (Malti & Noam, 2016). Bu gelişimin önemli bir boyutunu oluşturan prososyal davranışlar; empati, yardım etme, iş birliği, teselli etme, bağışlama ve paylaşma gibi eylemleri içermekte (Honig, 1982) ve çocukların başkalarının duygularını anlamalarını, sağlıklı ilişkiler kurmalarını desteklemektedir. Araştırmalar, prososyal davranışların olumlu sosyal gelişimin temelinde yer aldığını, bu becerileri gösteren çocukların ileriki yaşamlarında daha kolay bağlılık kurabildiğini ve saldırgan davranışlardan uzak durduğunu ortaya koymaktadır (Fabes ve diğ., 2012). Ayrıca cinsiyet, mizaç, aile yaklaşımı ve okullaşma gibi faktörlerin prososyal davranışların gelişiminde etkili olduğu görülmektedir. Bu araştırma, 60 -72 ay çocukların erken çocukluk dönemi prososyal davranışların olumlu akran ilişkileri ile arasındaki ilişki incelenecektir ve değişkenler arasındaki ilişkileri de inceleyerek erken çocukluk eğitiminde olumlu arkadaşlık ilişkisi ile ilişkilendiren prososyal becerilerin ortaya konulduğunda zorba çocuk ve mağdur çocuk olma durumuna yönelik önleyici bir yaklaşıma katkı sunmayı amaçlar. Çalışma, nicel araştırma yöntemiyle ilişkisel tarama modeli kullanılarak yürütülmüştür. Veri toplama araçları olarak Öğretmen Kişisel Bilgi Formu, Çocuk Prososyallik Ölçeği (Bağcı & Samur, 2016) ve Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği (Kanmaz & Şahin, 2022) kullanılmıştır. Çalışma grubunu, İstanbul'daki okul öncesi kurumlara devam eden 60–72 ay aralığında yer alan ve elverişli örnekleme yöntemiyle seçilmiş 100 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada prososyal davranışların olumlu akran ilişkileriyle pozitif yönde ilişkili olacağı, zorbalık ve mağduriyetle ise negatif yönde ilişki göstereceği öngörülmektedir. Elde edilecek bulguların, okul öncesinde çocukların sosyal becerilerinin desteklenmesi, olumlu arkadaşlık ilişkilerinin geliştirilmesi ve zorbalık davranışlarının önlenmesine yönelik önemli katkılar sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akran ilişkileri, okul öncesi dönem, prososyal davranış, sosyal gelişim, zorbalık

Akran Zorbalığının Çerçevenmesi: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görüşleri

Sadiye Keleş¹, Sevil Kalıpçı Söyler^{2,*}, & Fulya Özdemir³

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Millî Eğitim Bakanlığı

³ Okul Öncesi Öğretmenliği Millî Eğitim Bakanlığı

sevilkalipci@gmail.com

Özet

Akran zorbalığı, erken çocukluk döneminden itibaren bireylerin sosyal ve duygusal gelişimini etkileyen önemli bir olgudur. Çocukların öz güveni, sosyal becerileri ve akademik başarıları üzerinde uzun vadeli etkiler yaratabilen bu durum, gelişimsel süreçler açısından dikkatle ele alınması gereken konulardan biridir. Erken yaşlarda kurulan akran ilişkileri, çocukların sosyal normları öğrenmelerine, empati geliştirmelerine ve çatışma çözme becerileri kazanmalarına katkı sağlarken, zorbalık deneyimleri psiko-sosyal iyi oluş üzerinde olumsuz etkiler doğurabilmektedir. Bu nedenle, okul öncesi dönemde zorbalığın nasıl algılandığı ve eğitimcilerin bu konudaki tutumları, erken müdahale ve önleme stratejileri açısından kritik bir öneme sahiptir.

Bu araştırmanın temel amacı, okul öncesi öğretmenlerinin zorbalık kavramını nasıl çerçevlediklerini incelemektir. Çalışma, yapay zeka tarafından oluşturulan zorbalık temalı metne ilişkin oluşturulan 6 farklı sanat stiline ait görselin seçilmesine ve seçimin nedenlerine yönelik açık uçlu soruları içeren nitel bir sürece dayanmaktadır. Elde edilen bulgular doğrultusunda, öğretmenlerin zorbalık algılarının ve bu algının şekillenmesinde etkili olan faktörlerin ortaya konması amaçlanmıştır.

Araştırma nitel araştırma desenlerinden biri olan fenomenolojik (olgu bilim) desende kurgulanmıştır. Öğretmenlerin akran zorbalığı olgusuna ilişkin algılarını, duygularını ve bu olguyu nasıl anlamlandırdıklarını ortaya koymak araştırmanın odak noktasıdır. Bu doğrultuda okul öncesi öğretmenlerinin akran zorbalığına yönelik algılarını, daha derin bir şekilde anlaşılmasını araştırmak için yarı yapılandırılmış görüşmelerden yararlanan nitel bir metodoloji kullanılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubu, olasılıksız örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılarak belirlenmiştir. Çalışma grubunu, araştırmanın zaman, erişim ve uygulama açısından kolaylıkla yürütülebilmesi amacıyla, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmi okullarda görev yapan ve katılım konusunda gönüllülük gösteren 20 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır.

Araştırmanın verileri, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ve doküman analizi yöntemleri kullanılarak toplanmıştır.

Görüşmeler bireysel olarak yürütülmüş ve her biri 10-15 dakika sürmüştür. Görüşmeler, ses kaydı alınarak ve araştırmacı tarafından notlar tutularak gerçekleştirilmiştir. Ek olarak, hikâyeye yapılan yazılı yorumlar da doküman analizi kapsamında incelenmiş ve öğretmenlerin görsel seçimi sürecinde hangi kavramları vurguladıkları analiz edilmiştir.

Toplanan veriler, betimsel analiz ve içerik analizi teknikleri kullanılarak incelenmiştir. İlk olarak, öğretmenlerin görüşleri belirli temalar çerçevesinde gruplandırılmış, ardından seçtikleri görselin zorbalık bağlamında nasıl anlamlandırıldığı belirlenmiştir. Veri analiz sürecinde ses kayıtlarının yazıya dökülmüş ve ham veriler kodlanmıştır. Kodlardan temalara ulaşarak kategoriler oluşturulmuştur. Katılımcıların seçtikleri görsel ile zorbalık algıları arasındaki ilişkilerin incelenmiş ve doğrudan alıntılarla desteklenerek yorumlanmıştır.

Görüşme yoluyla toplanan veriler betimsel analiz ve içerik analizi ile incelenmiş ve raporlanmıştır. Öğretmenlerin büyük bir kısmı, seçimlerini zorbalık davranışı gösteren figüre odaklanarak yaptıkları, mağdur/kurban figürüne odaklanmadıkları saptanmıştır. Seçim kriterlerinin gerçekçilik, renk kullanımı, duygusal ifade, çocukların algı düzeyi, masalsı ve yumuşak anlatım olduğu görülmüştür. Yalnızca bir öğretmen (K6) hem zorba hem de mağdur

figüre odaklanarak seçimini yapmıştır.

Güncel araştırmalar öğretmenlerin zorbalık konusundaki algılarını, tepkilerini analiz eden öğretmen eğitimi ve öğretmen müdahaleleri konusunda etkili programlar geliştirilmesinde eşsiz katkılar sunmaktadır.

Bu çalışmada kullanılan görsel yöntemler, öğretmenlerin okul ortamında zorbalığı algılama biçimlerini ve bu algıların pedagojik müdahalelere nasıl yansıdığını analiz etmeye imkân tanımıştır. Araştırma, öğretmenlerin bazı zorbalık türlerini görmezden gelme eğiliminde olabileceğini ortaya koyarken, sanat temelli tekniklerin öğretmenlerin farkındalıklarını derinleştirmede güçlü bir araç olabileceğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Akran zorbalığı, erken çocukluk dönemi, öğretmen

Okul Öncesi Öğretmenlerine Göre Okul Yöneticilerinin Duygu Yönetimine İlişkin Görüşleri

Mahmut Burak Öztürk^{1,*} & İlkay Ulutaş¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Gazi Üniversitesi
themahmutlorian@gmail.com

Özet

Eğitim yöneticilerinin kendi duygularının farkında olması, çalışma arkadaşlarının duygularını anlayabilmesi ve onları motive edebilme becerisi pozitif bir çalışma ortamı sağlaması bakımından önem taşımaktadır. Duygularını düzenleyemeyen yöneticiler eğitim ortamında motivasyon, iş birliği, hatta kurumsal aidiyet gibi birçok faktör üzerinde olumsuz etkiye neden olabilmektedir. Okul öncesi eğitim kurumları hizmet verdiği yaş grubu açısından duygusal desteğe en çok ihtiyaç duyulan süreci içermektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin ve yöneticilerin iş birliği ve uzlaşma içinde olmaları beklenmektedir. Bu nedenle bu çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin okul yöneticilerinin duygu yönetim becerilerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Katılımcıların deneyim ve yaşantılarından hareketle yürütülen bu nitel çalışmada, katılımcıların kendi deneyimlerinden yola çıkarak bir olgunun yaşantılarında nasıl algılandığını incelemek için fenomenoloji (olgubilim) deseni kullanılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu bağımsız anaokullarında görev yapan okul öncesi öğretmenleri oluşturmuştur. Araştırmanın çalışma grubuna ulaşabilmek için amaçlı örnekleme yöntemlerinden kartopu örnekleme kullanılmıştır. Araştırmacının yakın çevresinden ulaştığı okul öncesi öğretmenlerinden başlanılarak, onların referansı ile diğer öğretmenlere ulaşılmış, toplam 26 okul öncesi öğretmeni çalışma grubunu oluşturmuştur.

Veriler Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Yöneticilerinin Duygu Yönetim Becerileri Hakkındaki Görüşleri anket formu aracılığıyla toplanmıştır. İki alan uzmanının görüşüne sunularak kapsam geçerliliği açısından değerlendirilmiştir. Esas uygulamadan önce üç öğretmene uygulanarak pilot çalışması gerçekleştirilmiştir. Form dijital ortama aktararak öğretmenlere iletilmiş ve veriler toplanmıştır.

Öğretmenlerden toplanan veriler, içerik analizi aşamasındadır. Veriler anlamlı parçalara ayrılacak ve bu parçalara uygun oluşturulan kodlar doğrultusunda temalar geliştirilecektir.

Elde edilen bulgulara doğrultusunda yöneticiler ve öğretmenler çerçevesinden okul öncesi eğitim ortamlarında duygusal atmosferin nasıl destekleneceğine ilişkin öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Duygular, duygu yönetimi, liderlik, okul öncesi öğretmenleri, okul yöneticileri

60-72 Aylık Çocukların Sosyal-Duygusal Okul Olgunluğu ile İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Gülcan Tok

Okul Öncesi Öğretmenliği Millî Eğitim Bakanlığı
gulcanmaliyok@gmail.com

Özet

Bu çalışmada, 60-72 aylık çocukların sosyal-duygusal okul olgunluğu ile iletişim becerileri arasında ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu yaş grubunda sosyal duygusal gelişim, okula hazırlık sürecini ihtiva etmesi ve yeni karşılaşacağı sosyal duygusal zorluklar açısından önemli olup 60-72 aylık çocuklardan duygu düzeleme becerilerini geliştirmesi, duygularını uygun şekilde anlayabilmesi ve dile getirmesi, akranları ve yetişkinler ile anlamlı sosyal ilişkiler kurabilmesi beklenmektedir. Çocuğun duygular ve kişilerarası ilişkilere ilişkin bilgisi anaokulundaki akademik başarıyı yordamaktadır. Sosyal duygusal okul olgunluğu bir çocuğun gelişiminin çeşitli alanlarına katkıda bulunabilir. Fiziksel iyi oluş ve motor gelişim, duygusal açıdan sağlıklı olma, yeni deneyimler kazanmaya karşı olumlu tutum sergileme, dil beceriler ve bilişsel gelişim bu alanlardan bazılarıdır ve her biri kısa ya da uzun vadede okul başarısı için son derece önemlidir. Dil ve iletişim becerileri; psikomotor, bilişsel ve sosyal-duygusal gelişim ile paralel olarak ele alındığında sağlıklı bireylerin yetiştirilmesine olanak sağlayacaktır. Etkili kişilerarası ilişkiler için iletişim becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir, çünkü iletişim becerilerini geliştirmek; aile, iş ve okul hayatında başarılı olmak için gereklidir. Buna paralel olarak iletişim becerileri gelişmiş olan çocukların yaşlıları tarafından daha kolay kabul edildiği sosyal mesafeyi daha kolay ayarlayabildikleri tespit edilmiştir. Erken yaşlarda duygu ve düşüncelerini açıkça söyleyebilen, bir arkadaş grubuna rahatça girebilen çocuklar yetiştirmek, onları ilerleyen yaşlarda rahat iletişim kuran bireyler olmalarının temelini oluşturabilir.

Araştırmanın çalışma grubu İstanbul ili Küçükçekmece İlçesinde bulunan Millî Eğitim Bakanlığına bağlı 3 bağımsız anaokulunda 6 öğretmen ve 60-72 ay arasında olan 102 çocuktan oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak sosyal-duygusal okul olgunluğu testi ve iletişim becerileri değerlendirme ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın modeli ilişkisel tarama modelidir. Verileri analiz etmek için ise pearson korelasyon katsayısından yararlanılmıştır. Çalışmanın sonucunda, bulgular incelendiğinde iletişim becerileri ile sosyal duygusal okul olgunluğu arasında pozitif yönlü güçlü düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($r=.94$, p

Anahtar Kelimeler: İletişim becerileri, okul öncesi eğitim, sosyal-duygusal uyum

4-6 Yaş Çocukların Öz Düzenleme Becerilerinin Yordayıcısı Olarak Annelerin Kişilerarası Duygu Düzenleme Becerileri

Betül Çebi

Çocuk Gelişimi Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
betulcebi2367@gmail.com

Özet

Öz düzenleme becerileri, çocukların dikkatlerini sürdürebilmeleri, çalışma belleğini etkili kullanabilmeleri ve duygusal-davranışsal kontrol sağlayabilmeleri açısından kritik bir öneme sahiptir (Blair ve Diamond, 2008; McClelland ve Cameron, 2012). Bu becerilerin gelişimi yalnızca bireysel süreçlerle sınırlı olmayıp, çocuğun içinde bulunduğu sosyal çevreden de etkilenmektedir. Çocuğun ilk sosyal modeli olan annelerin duygu düzenleme biçimleri, çocukların öz düzenleme süreçlerine doğrudan yansiyabilmektedir (Cole, Martin ve Dennis, 2004). Literatürde ebeveyn tutumlarının ve ebeveyn sıcaklığının çocukların öz düzenleme becerileri ile ilişkisini inceleyen çalışmalar yer almakla birlikte (Bayındır, 2016; Altınok, 2019), annelerin kişilerarası duygu düzenleme becerileri ile çocukların öz düzenleme becerileri arasındaki ilişkiye odaklanan çalışmalar sınırlıdır. Bu nedenle, mevcut araştırmada annelerin kişilerarası duygu düzenleme alt boyutlarının (sosyal model alma, yatıştırılma, olumlu duygu artırma, bakış açısı edinme) çocukların öz düzenleme becerilerini hangi düzeyde yordadığı incelenecektir. Araştırma ilişkisel tarama modeliyle desenlenecektir. Çalışma grubunu, 2025-2026 eğitim-öğretim yılında Kahramanmaraş ili Dulkadiroğlu ve Onikişubat ilçelerinde okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 4-6 yaş aralığında 150 çocuk (75 kız, 75 erkek) ve anneleri oluşturacaktır. Araştırmada veri toplama aracı olarak annelerin duygu düzenleme becerilerini ölçmek için Kişilerarası Duygu Düzenleme Ölçeği; çocukların öz düzenleme becerilerini belirlemek için ise 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (Anne Formu) kullanılacaktır. Ölçekler annelere çevrim içi ortamda doldurulacaktır. Veriler toplanma aşamasındadır.

Anahtar Kelimeler: Kişilerarası duygu düzenleme, okul öncesi eğitim, öz düzenleme

Okul Öncesinde STEAM Etkinliklerinin Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlık Düzeylerine Etkisi

Betül Arabacıoğlu ^{1,*} & Pınar Bağçeli Kahraman ²

¹ Okul Öncesi Öğretmeni Milli Eğitim Bakanlığı

² Temel Eğitim Bursa Uludağ Üniversitesi

betularabacioglu@gmail.com

Özet

Dijital medya kullanımı gibi faktörler, çocukların sosyal-duygusal gelişimini ve psikolojik sağlığını olumsuz etkileyebilmektedir. Bu nedenle erken çocuklukta bu becerileri destekleyecek yaklaşımlara ihtiyaç artmıştır. Pozitif psikoloji çerçevesinde ele alınan psikolojik sağlık, doğuştan gelmeyip desteklenebilen dinamik bir süreçtir. STEAM yaklaşımı, çocukların bilişsel olduğu kadar sosyal-duygusal gelişimlerini de destekleyerek iş birliği, problem çözme ve yaratıcılık becerilerinin yanı sıra dayanıklılıklarını da geliştirebilir. Bu araştırmanın amacı, STEAM etkinliklerinin okul öncesi dönem çocuklarının sosyal-duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlık düzeylerine etkisini incelemektir.

Araştırma, açıklayıcı sıralı karma desenle yürütülmüştür. Nicel boyutta ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen; nitel boyutta durum çalışması kullanılmıştır. Örneklem, Balıkesir Gönen'deki bir anaokulunda 50'si deney, 50'si kontrol olmak üzere 100 çocuktan oluşmaktadır. Deney grubuna 8 hafta boyunca 32 STEAM etkinliği uygulanmıştır. Ölçme aracı olarak "Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlık Ölçeği" kullanılmış, veriler Wilcoxon ve Mann-Whitney U testleri ile analiz edilmiştir. Nitel veriler ise 10 ebeveyn ve 2 öğretmenle yapılan görüşmelerden elde edilerek içerik analiziyle çözümlenmiştir. Ön testte gruplar arasında anlamlı fark görülmezken, son testte deney grubu; iletişim, atılganlık, duygusal istikrar, görev yönelimi ve keşfetmekten hoşlanma becerilerinde anlamlı derecede yüksek puanlar almıştır. Öz kontrolde fark bulunmamıştır. Nitel bulgular da çocukların daha sosyal, çözüm odaklı ve bağımsız olduklarını göstermiştir.

Nicel ve nitel bulgular, programın çocukların iletişim kurma, atılganlık, duygusal istikrar, görev yönelimi ve keşfetmekten hoşlanma becerilerinde anlamlı ve güçlü bir gelişim sağladığını göstermektedir. Özellikle duygusal istikrar ve keşfetmekten hoşlanma becerilerindeki büyük etki büyüklüğü, programın bu alanlarda güçlü bir potansiyel taşıdığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: İyi oluş, okul öncesi, psikolojik sağlık, sosyal duygusal iyi oluş, STEAM

Sosyal Duygusal Gelişim Alanında Okul Öncesi Döneme Yönelik Lisansüstü Tezlerin Derlemesi (2019–2025)

Emine Ferda Bedel¹ & Beyzanur Turgut^{2,*}

¹ Temel Eğitim Okul Öncesi Çanakkale 18 Mart Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
beyzanurturgut@cumhuriyet.edu.tr

Özet

Bu derleme çalışması, 2019–2025 yılları arasında Türkiye’de yürütülen ve okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal-duygusal gelişimini ele alan lisansüstü tezleri incelemeyi amaçlamaktadır. Sosyal-duygusal gelişim çerçevesinde öz-düzenleme, duygu düzenleme, sosyal beceriler, empati, akran ilişkileri ve problem çözme gibi değişkenleri içeren çalışmalar; katılımcı grupları, yöntemleri ve bulguları açısından değerlendirilecektir. Çalışma, belirlenen anahtar sözcükler (sosyal-duygusal gelişim, öz-düzenleme, duygu düzenleme, sosyal beceri, empati, akran ilişkileri, problem çözme) kullanılarak YÖKTEZ veri tabanında açık erişimde bulunan tezler üzerinden yürütülecek kapsamlı bir tarama, iki aşamalı ayıklama süreci (başlık-özet ve tam metin incelemesi) ve şeffaf dahil etme/dışlama ölçütlerini içermektedir. Geliştirilen kodlama şeması;(i) katılımcı özellikleri (yaş aralığı, cinsiyet vb.), (ii) araştırma yöntemi (nicel, nitel, karma), (iii) veri toplama araçları (ölçekler, gözlem formları vb.), (iv) ilişkisi araştırılan diğer değişkenler ve (v) bulgulara yer vermektedir. Çalışmanın, okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişim konusunu ele alan lisansüstü tezlerin çeşitli özelliklerini sistematik biçimde sınıflandırarak mevcut duruma ilişkin bir sentez sunmak ve alandaki araştırmalara yönelik öneriler geliştirmektir yönünde katkıları olması planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, sosyal duygusal gelişim, YÖKTEZ

Okul Öncesinde Beceri Temelli Eğitim Modeli: Mersin Yenişehir Örneği

Özgül Polat ¹, Ozana Ural ¹ & Elif Küçüköğlü ^{2,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Marmara Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi

elifkkucukoglu@gmail.com

Özet

Bu örnek olay araştırmasının amacı, Marmara Üniversitesi ve Mersin Yenişehir Belediyesi arasında imzalanan protokol ile üniversite-sanayi işbirliği kapsamında araştırma ve geliştirme, tasarım ve yenilik projeleri ile faaliyetleri olarak hayata geçirilen Beceri Temelli Eğitim Merkezi'nin (BETEM) erken çocukluk eğitimine katkılarını çok boyutlu olarak incelemektir. BETEM'de, 37–72 aylık çocuklara yönelik olarak tasarlanan beceri temelli eğitim programı aracılığıyla, 21. yüzyıl becerileri ve çağdaş gelişim-öğrenme teorilerini merkeze alan yenilikçi bir öğrenme ortamı sunmak hedeflenmiştir. Merkezde 3–6 yaş gruplarına yönelik sınıfların yanı sıra; hareket, tasarım, müzik ve drama atölyeleriyle desteklenen bireyselleştirilmiş eğitim programları uygulanmıştır.

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden örnek olay desenine dayanmaktadır. Veriler, öğretmen, veli ve yönetici görüşmeleri; sınıf gözlemleri; çocuk ürünleri ve öğretim süreçlerine ilişkin dokümanlar aracılığıyla toplanmıştır. Veriler, betimsel analiz teknikleriyle çözümlenmiştir. Elde edilen bulgular, gelişimsel değerlendirmelerden elde edilen nicel verilerle de desteklenmiştir.

Bulgular, BETEM'in çocuğu merkeze alan uygulamalarıyla çocukların tüm gelişim alanlarında anlamlı kazanımlar sağladığını ortaya koymuştur. Ayrıca öğretmenler için yürütülen mesleki gelişim programlarının pedagojik farkındalığı artırdığı, ebeveyn destek programlarının ise ailelerin çocuklarının öğrenme süreçlerine aktif katılımını güçlendirdiği görülmüştür.

Sonuç olarak, Haziran 2021 tarihli protokol ile çalışmaların başladığı BETEM modeli, erken çocukluk eğitiminde üniversite-kamu iş birliğine dayalı bütüncül bir yaklaşım sunarak, beceri temelli öğretim anlayışının sürdürülebilir bir örneğini ortaya koymaktadır. Bu modelin, yaygınlaştırılabilir bir iyi uygulama örneği olarak değerlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aile katılımı, beceri temelli eğitim, erken çocukluk, öğretmen eğitimi, 21. yüzyıl becerileri

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleğe Yabancılaşmaya Yönelik Görüşleri

Yelda Acarbay

Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Medipol Üniversitesi
yelda.acarbay@medipol.edu.tr

Özet

Öğrencilerin iyi oluş halleri, öğretmenlerinin psikolojik ve mesleki iyi oluş durumlarıyla yakından ilişkilidir. Bu araştırma, okul öncesi öğretmenlerinin mesleki yabancılaşma deneyimlerini öğretmen görüşlerine dayalı olarak ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmanın etik kurul onayı 07.04.2025 tarihinde alınmıştır. Çalışma kapsamında, okul öncesi öğretmenlerinin deneyim ve anlatıları aracılığıyla mesleki yabancılaşmaya dair kesitler sunulacaktır. Bu alanda yapılan araştırmalar oldukça sınırlı olup, mevcut çalışmalar genellikle nicel verilerle sınırlı kalmış; öğretmenlerin yaşadığı bireysel ve duygusal süreçler derinlemesine incelenmemiştir. Oysa erken çocukluk döneminde görev yapan öğretmenlerin yaşadığı yabancılaşma, bu dönemdeki çocukların duygusal ihtiyaçları göz önünde bulundurulduğunda, son derece kritik bir öneme sahiptir. Bu araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin mesleki yabancılaşma ile nasıl baş ettiklerine dair deneyimleri ele alınacaktır. Bu temel amaca aşağıdaki araştırma soruları doğrultusunda ulaşılmaya çalışılmıştır:

1. Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki yabancılaşmaya ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Mesleki yabancılaşmayı etkileyen faktörlere ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
3. Öğretmenlerin mesleki yabancılaşmayı önlemeye yönelik önerileri nelerdir?

Araştırmaya katılacak öğretmenlere ulaşmak amacıyla kartopu örnekleme yöntemi kullanılacak ve katılım gönüllülük esasına dayalı olacaktır. Veri toplama sürecinde, Otrar ve Kıvrı (2016) tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleğe Yabancılaşma Ölçeği” (OİYÖ) temel alınarak, araştırmacı tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleğe Yabancılaşmaları ile İlgili Öğretmen Görüşleri” başlıklı yarı yapılandırılmış görüşme formu ve bir demografik bilgi formu kullanılacaktır. Görüşme formunun hazırlanmasından önce, araştırmacı tarafından ölçek maddeleri incelenmiş, alan yazın taraması yapılmış ve formda yer alacak sorular belirlenmiştir. Hazırlanan form, eğitim bilimleri alanında uzman iki araştırmacı ve bir ölçme-değerlendirme uzmanının görüşlerine sunulmuş; alınan dönütler doğrultusunda soruların anlaşılabilirliği bir dilbilimci tarafından kontrol edilmiştir. Pilot çalışma kapsamında biri özel, diğeri devlet okulunda görev yapan iki deneyimli okul öncesi öğretmeninden elde edilen veriler doğrultusunda diğeri katılımcılara ulaşılmıştır. Veriler, yüz yüze veya çevrimiçi görüşmeler ile Google Forms aracılığıyla toplanacaktır. Elde edilen veriler, betimsel ve içerik analizi teknikleriyle analiz edilecektir. Katılımcı ifadeleri doğrudan alıntılarla desteklenerek iç güvenilirlik sağlanacaktır. Benzer ve farklı ifadeler gruplanarak temalar ve alt temalar oluşturulacaktır. Araştırma sonuçlarının, mesleki yabancılaşma konusunda hem okul yöneticileri hem de öğretmenler açısından bir farkındalık oluşturması hedeflenmektedir. Yabancılaşmaya dair farkındalık, yaşanan duygusal zorlukların aşılmasında ilk adım olarak görülmekte ve bu nedenle büyük önem taşımaktadır. Okullarda yabancılaşmayı azaltmaya yönelik atılacak her adım, öğrencilerin iyi oluşlarına da olumlu katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk, okul öncesi, öğretmenlerin yabancılaşması, yabancılaşma

Çocukların Dünyasında Kitaplar: 5-6 Yaş Çocuklarının Kitap Seçim Eğilimlerini Anlamaya Yönelik Nitel Bir Araştırma

Saliha Eren

Okul Öncesi Öğretmenliği Bursa Uludağ Üniversitesi
saliharcn@gmail.com

Özet

Erken çocukluk dönemi, çocukların kitaplarla ilk anlamlı bağlarını kurdukları, hayal gücüyle desteklenen bir öğrenme sürecine adım attıkları ve okuma kültürünün temellerinin atıldığı önemli bir dönemdir. Bu dönemde çocukların kitaplara yönelik ilgilerinin, tercih eğilimlerinin ve beklentilerinin anlaşılması; yalnızca bireysel okuma alışkanlıklarının gelişimi açısından değil, aynı zamanda çocuk edebiyatı yayınlarının niteliğinin artırılması bakımından da önemlidir. Çocukların hangi tür kitaplara yöneldiklerini, ne tür karakterler ve içeriklerden hoşlandıklarını anlamak, erken çocuklukta okuma tutumlarını desteklemek adına rehberlik edici bir rol oynamaktadır.

Bu araştırma, 5-6 yaş grubu çocukların kitaplara yönelik ilgi, tercih ve beklentilerini anlamaya yönelik çocuk merkezli nitel bir çalışmadır. Araştırmanın temel amacı, çocukların kitap seçimlerini etkileyen unsurları, içerik ve görsellere dair beğeni kriterlerini ve kitap kapağının bu seçimdeki rolünü ortaya koymaktır. Nitel araştırma deseninde yapılandırılan bu çalışmada, veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşmelerden yararlanılmıştır. Ayrıca çocukların ifade güçlerini desteklemek ve anlamayı derinleştirmek amacıyla çizim yapma, hikâye tamamlama ve kitap kapağı seçimi gibi çocuk odaklı tekniklere yer verilmiştir. Ebeveynlere uygulanan kişisel bilgi formu ile çalışma grubunun demografik özellikleri belirlenmiştir. Araştırma, Bursa ili Mudanya ilçesindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı anaokullarına devam eden 5-6 yaşındaki 20 çocuk ile yürütülmüştür. Yapılan görüşmeler yazıya aktarıldıktan sonra araştırmacı ve bir uzman tarafından içerik analizi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular, çocukların kitaplarda en çok hangi karakter türlerine, temalara ve görsellere ilgi duyduklarını; kitap seçiminde ise kapak tasarımının etkili olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmanın, erken çocukluk döneminde kitapla kurulan ilişkiyi anlamaya katkı sağlayarak çocuk edebiyatı yarıncıları, öğretmenler ve ebeveynler için yol gösterici nitelikte olması beklenmektedir. Aynı zamanda çocukların kitaplar aracılığıyla geliştirdikleri hayal gücü, estetik duyarlılık ve duygusal etkileşim gibi soyut kazanımların daha iyi anlaşılmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı, çocuk kitapları, erken çocukluk dönemi, okuma alışkanlığı

Okula Uyumda Farklılıklar: 5-6 Yaş Çocuklarında Demografik Etkenler

A. Güler Küçükturan ^{1,*} & Büşra Kıt ²

¹ Temel Eğitim Okul Öncesi Eğitimi Başkent Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

agulerk@gmail.com

Özet

Anaokuluna başlama, bu yaş dönemi çocukların yeni beceriler edindikleri ve uyguladıkları, dili sosyal ilişkilere aracılık etmek için kullandıkları bir dönem olduğu için önemli bir gelişim dönemi olup çocuklar ve aileleri için önemlidir. Bu nedenle çocuğun yaşı, gelişimsel özellikleri, doğum sırası kardeş sayısı, anne baba tutumları gibi birçok etken uyum sağlamada etkilidir. Bu araştırma anaokuluna başlayan 5 – 6 yaş grubu çocukların okula uyum düzeylerinin çocuğun cinsiyeti, yaşı, sahip olduğu kardeş sayısı, doğum sırası, anne ile babanın eğitim düzeyi, okula devam eden kardeşe sahip olması değişkenleri açısından incelenmesi amacı ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada nicel yöntem desenlerinden betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Sakarya ilinin farklı ilçelerinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 12 farklı anaokulunda ilk kez okul öncesi eğitimi almaya başlamış 5-6 yaşındaki çocuklar oluşturmaktadır. Örneklem grubu seçiminde seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan 234 çocuğun %46'sı kız, %54'ü erkek olup; %24'ü 56-62 aylık, %28'i 63-65 aylık, %35'i 66-69 aylık ve %13'ü 70-72 aylık yaş grubunda yer almaktadır.

Araştırma kapsamında öğrencilere ait belirlenen değişkenleri içeren ve araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu", çocukların okula uyum düzeyinin belirlenmesi için ise Önder ve Gülay (2010) tarafından Türkçe 'ye uyarlanan "5-6 Yaş Çocukları İçin Okul Uyumunu Öğretmen Değerlendirme Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek toplamda 25 madde ve 4 alt boyuttan oluşmaktadır. "Okulu sevme boyutu" 5 maddeden, "İşbirlikli katılım boyutu" 8 maddeden, "Okuldan kaçınma boyutu" 5 maddeden ve "Kendi kendini yönetme boyutu" 7 maddeden oluşmaktadır. Ölçek üçlü likert tipi olup her madde "Uygun Değil", "Uygun" ve "Tamamen Uygun" olarak öğretmen tarafından değerlendirilmektedir. Ölçeğin puanlanmasında toplam puan yöntemi esas alınmıştır. Elde edilen toplam puan çocukların uyum durumunu göstermektedir. Çocuğun puanı arttıkça okula uyum düzeyi de artmaktadır. Okul Uyumunu Öğretmen Değerlendirme Ölçeği, öğretmenler tarafından öğretim yılı başında Eylül ve Ekim aylarında gönüllülük esaslı alınarak doldurulmuştur. Araştırma kapsamında elde edilen verilere göre ise; okulu sevme alt boyutunun Cronbach Alpha katsayısı 0.82, işbirlikli katılım alt boyutunun 0.91, okuldan kaçınma alt boyutunun 0.85 ve kendi kendini yönetme alt boyutunun 0.64 olarak bulunmuştur. Tüm ölçek geneline ilişkin Cronbach Alpha değeri ise 0.68'dir. Araştırmada, değişkenlerin dağılım özellikleri incelenmiş ve normallik varsayımı test edilmiştir. Bu amaçla çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerine bakılmış, çarpıklık değeri -0,479 ve basıklık değeri 0,130 olarak bulunmuştur. Bu değerlerin -1.5 ile +1.5 aralığında olması durumunda dağılımın normal kabul edilebileceği belirtilmektedir. Ayrıca, ortalama 30,38 ve medyan değerinin 31,00 olması, dağılımın simetrik olduğunu ve normal dağılıma yakınlık gösterdiğini desteklemektedir. Bu bulgular doğrultusunda, normallik varsayımının sağlandığı kabul edilmiş, çocukların okula uyum puanlarının cinsiyetleri ile okula giden kardeşe sahip olup olmama durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Bağımsız Örneklem t Testi kullanılmıştır. Ayrıca, çocukların yaşları, doğum sıraları, kardeş sayıları ve ebeveynlerinin eğitim durumları gibi değişkenlerin okula uyum puanları üzerindeki etkilerini incelemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, anasınıfına yeni başlayan 5-6 yaş grubu çocukların cinsiyetinin ve babalarının eğitim durumunun okula uyum üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu belirlenmiştir. Buna karşılık, çocukların yaşlarının (aylık), doğum sıralarının, evdeki çocuk sayısının, annelerinin eğitim durumunun ve daha önce okula başlamış bir kardeşe sahip olma durumlarının okula uyum üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı görülmüştür.

Elde edilen sonuçlar, özellikle cinsiyet ve baba eğitim durumunun çocukların okula uyum süreçlerinde önemli belirleyiciler olabileceğini ortaya koymaktadır. Gelecek araştırmalarda, ebeveyn tutumları, sosyo-ekonomik durum, çocuğun daha önce psikolojik destek alıp almama durumu, anne-babanın birlikte yaşayıp yaşamaması, öğretmenin mesleki deneyimi ve okulun fiziksel koşulları gibi ek değişkenler de incelenerek daha kapsamlı sonuçlara ulaşılması önerilmektedir. Ayrıca, okula uyum sürecinin farklı eğitim kademelerinde izlenmesine yönelik boylamsal çalışmalar, konunun derinlemesine anlaşılmasına katkı sağlayabilir. Genel olarak, çocukların okula uyumlarını desteklemek için öğretmenler, aileler ve okul rehberlik servisleri arasında iş birliği sağlanmalı ve her çocuğun bireysel özellikleri dikkate alınarak gerekli destekler sunulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Demografik özellikler, okul öncesi eğitim, okula uyum, okula uyum ölçeği

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Duygusal İşçilikleri ile Kullandıkları Çocuklar İçin Mutluluk Artırıcı Stratejileri Arasındaki İlişki

Ceren Çiçek Taş^{1,*} & Asude Balaban Dağal²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Temel Eğitim Marmara Üniversitesi

cereniek@yahoo.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin duygusal işçilik düzeyleri ile çocuklar için kullandıkları mutluluk artırıcı stratejiler arasındaki ilişkiyi incelemektir. Erken çocukluk döneminde öğretmenin duygularını yönetme biçimi, hem kendi mesleki doyumunu hem de çocukların duygusal refahını doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle öğretmenin duygusal emeği ile sınıf içinde çocuklara yönelik kullandığı stratejiler arasındaki ilişkiyi anlamak, hem öğretmen yetiştirme süreçleri hem de okul öncesi eğitim politikaları açısından önem arz etmektedir. Araştırmada ilişki tarama modeli ve özel olarak karşılaştırmalı ilişki tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Türkiye genelinde resmi ve özel okullarda görev yapan 111 okul öncesi öğretmenleri oluşturmuştur. Örneklem ise Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinde görev yapan öğretmenler arasından gelişmiş güzel örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir.

Veriler, üç ayrı araçla toplanmıştır: (1) Araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu, öğretmenlerin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler içermektedir. (2) Öğretmenlerde Duygusal İşçilik Ölçeği (Çukur, 2009), dört alt boyuttan oluşmaktadır: yüzeysel rol yapma, derinden rol yapma, otomatik duygu düzenleme ve duygusal sapma. (3) Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Kullandıkları Mutluluk Artırıcı Stratejiler Ölçeği (Bakkaloğlu, Eryılmaz & Sapsağlam, 2019), üç boyut (çocuklarla pozitif ilişki kurmak, çocukların isteklerini doyumak, çocuklarla oyun oynamak) ve toplam 12 maddeden oluşmaktadır. Tüm ölçekler beşli likert tipi olarak uygulanmış ve veri toplama süreci öncesinde etik kurul onayı alınmıştır. Veriler Google Forms aracılığıyla toplanmış, eksik ve hatalı girişler analiz dışı bırakılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin duygusal işçilikleri ile çocuklar için kullandıkları mutluluk stratejileri arasında ilişki saptanmıştır. Ayrıca öğretmenlerin duygusal işçilik düzeyleri bazı demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermiştir. 35 yaş ve üzerindeki öğretmenler ile evli öğretmenlerin duygusal işçilik toplam puanları ve alt boyut puanları anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Mesleki kıdem açısından, 10-14 yıl deneyime sahip öğretmenlerin “duygusal sapma” düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Kamu kurumlarında çalışan öğretmenlerin “otomatik duygu düzenleme” boyutunda özel kurumlarda çalışanlara kıyasla daha yüksek puan aldığı belirlenmiştir. Ayrıca, Ege ve Akdeniz bölgelerinde görev yapan öğretmenlerin “derinden rol yapma” puanları diğer bölgelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek çıkmıştır. Buna karşın, öğretmenlerin çocuklar için kullandıkları mutluluk artırıcı stratejiler, hiçbir demografik değişkene göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Bu durum, öğretmenlerin çocuklara yönelik uygulamalarında daha bütüncül ve sabit bir yaklaşım benimsediklerine işaret edebilir.

Sonuç olarak, öğretmenlerin duygusal işçilik düzeyleri bireysel ve mesleki özelliklere göre farklılaşmakta; ancak bu farklılıklar çocuklara yönelik mutluluk stratejilerine yansımamaktadır. Bulgular, öğretmen eğitiminde duygusal işçiliğin farkındalıkla ele alınmasının önemini ortaya koymakta; ayrıca öğretmenlerin duygusal emeği yönetme biçimlerinin sınıf içi uygulamalara olan etkisinin daha derinlemesine incelenmesini önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Duygusal işçilik, erken çocukluk eğitimi, mutluluk artırıcı stratejiler, okul öncesi

Çocukların Yürütücü İşlevlerini Yordamada Aile Çevresi Kaos ve Ailenin Psikolojik Dayanıklılığının Rolü*

Dilan Bayındır ^{1,*} & İbrahim H. Acar ²

¹ Temel Eğitim Balıkesir Üniversitesi

² Psikoloji Özyeğin Üniversitesi

dilanbayindir@gmail.com

Özet

Aileye ilişkin faktörler, küçük çocukların bilişsel ve sosyal yetkinliklerinin gelişimini anlamada merkezi bir rol oynamaktadır. Bu faktörler arasında, ailenin psikolojik dayanıklılığı, çocukların gelişimini destekleyen önemli bir koruyucu kaynak olarak geniş çapta kabul görmektedir. Buna karşılık, çevresel düzensizlik, gürültü ve öngörülemezlikle tanımlanan aile çevresi kaosu, gelişimsel sonuçları olumsuz yönde etkileyebilecek potansiyel bir risk faktörü olarak belirlenmiştir. Bu çalışma, okul öncesi dönemdeki çocukların yürütücü işlev becerilerindeki farklılıkları açıklamada aile psikolojik dayanıklılığı ve aile çevresi kaosu yordayıcı rollerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın örneklemini, yaşları 41 ila 78 ay arasında değişen, 159'u erkek ve 150'si kız olmak üzere toplam 311 çocuktan ve ailelerinden oluşmaktadır. Katılımcılar, ulaşılabilirlik ilkesine göre belirlenen okul öncesi eğitim kurumlarından küme örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Ebeveynler, demografik bilgi formu ile Kısa Yürütücü İşlev Ölçeği, Aile Dayanıklılığı Ölçeği – Kısa Formu ve Aile Çevresi Kaos Ölçeği'nin Türkçe versiyonlarını doldurmuştur.

Aile psikolojik dayanıklılığı ve aile çevresi kaosu, çocukların yürütücü işlev becerilerini yordamadaki özgün ve ortak katkılarını incelemek amacıyla hiyerarşik çoklu regresyon analizleri gerçekleştirilmiştir. Hiyerarşik çoklu regresyon analizinin birinci aşamasında, çocukların yaşı, cinsiyeti ve ailenin sosyoekonomik düzeyi kontrol değişkenleri olarak modele eklenmiştir. İkinci aşamada, modele aile psikolojik dayanıklılığı değişkeni dahil edilmiş ve model uyumunda anlamlı bir iyileşme gözlenmiştir. Üçüncü ve son aşamada ise modele aile çevresi kaosu düzeyi değişkeni eklenmiştir. Nihai model, çocukların yürütücü işlev puanlarındaki varyansın %14.5'ini açıklamıştır. Bu modelde, aile çevresi kaosu çocukların yürütücü işlev becerilerinin anlamlı bir negatif yordayıcısı olarak ortaya çıkmıştır ($\beta = -.313$, $t = -5.42$, $p < .001$). Aile psikolojik dayanıklılığı yürütücü işlevleri anlamlı düzeyde pozitif yönde yordamıştır ($\beta = .144$, $t = 2.53$, $p = .012$). Kontrol değişkenlerinin hiçbirinin nihai modelde anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmüştür. Bu bulgular, demografik özellikler kontrol altında tutulduğunda dahi, aile çevresi kaosu düzeyinin azalmasının ve aile psikolojik dayanıklılığının artmasının, okul öncesi dönemdeki çocukların yürütücü işlev becerilerinin daha yüksek olmasıyla ilişkili olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Aile çevresi kaosu, aile psikolojik sağlamlık, yürütücü işlev

Erken Çocukluk Döneminde Sevgi Kavramının İnşası

Sılanur Ateş^{1,*}, Ezgi Akçay¹, & A. Güler Küçükturan²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Başkent Üniversitesi

² Temel Eğitim Okul Öncesi Eğitimi Başkent Üniversitesi

Sılanuratess@hotmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, Ankara ili Çankaya, Etimesgut ve Pursaklar ilçelerinde yer alan, Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı özel okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenim gören 61–72 ay aralığındaki 62 çocuğun “sevgi” kavramına ilişkin algılarını incelemektir. Araştırma kapsamında çocukların sevgiyi nasıl ifade ettikleri ve bu algının yaşadıkları çevreye göre farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımlarından olgubilim (fenomenoloji) deseniyle yürütülmüştür. Çalışma grubunu belirlemek için amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Veriler, üç ilçede yer alan okul öncesi kurumlardaki çocuklarla yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Görüşme formunda “Sevgi nedir?”, “Sevgini nasıl gösterirsin?” ve “Sevgi denince aklına ne gelir?” soruları yer almıştır. Veriler içerik analiziyle çözümlenmiş; kodlama işlemi iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak yapılmış ve kodlar karşılaştırılarak uzlaşa sağlanmıştır. Bu çalışmada, Cohen Kappa Katsayısı %89 olarak bulunmuştur. Güvenirliliği artırmak için katılımcı onayına başvurulmuş ve doğrudan alıntılarla bulgular desteklenmiştir.

Araştırma bulguları; sevgi algısı, sevgimin dili, sevginin çağrıştırdığı temaları altında temas, mutluluk, paylaşmak, iş birliği ve eylem kategorileri altında toplanmıştır. Bu kategorilere başlıca verilen yanıtlar “Sarılmak”, “öpülmek”, “gülümsemek”, “hediye vermek”, “oyun oynamak” ve “çiçek vermek” gibi davranışlar olarak çocuklardan tarafından ifade edilmiştir.

Araştırma bulguları, 5-6 yaş aralığındaki çocukların sevgi kavramını soyut bir duygu yerine, somut ve yaşantısal deneyimlerle tanımladıklarını göstermektedir. “Sarılmak”, “öpülmek”, “hediye vermek” ve “oyun oynamak” gibi fiziksel ve sosyal davranışlar, çocukların sevgi algısında öne çıkmaktadır. Katılımcı ifadeleri (örneğin K1’in “sarılmak”, E21’in “anneme bir şey almak” ve K20’nin “kalp demek” şeklindeki tanımlamaları), çocukların sevgiyi doğrudan yaşadıkları eylemlerle ilişkilendirdiklerini ortaya koymaktadır. Ayrıca, çocukların sevgiyi en çok aile bireyleri (anne, baba, kardeş) ile bağdaştırmaları ve arkadaşlık, paylaşım, birlikte oyun gibi sosyal ilişkileri bu kavrama dâhil etmeleri, sevginin erken çocukluk döneminde daha çok yakın çevrede gözlemlenen ilişkiler yoluyla anlam kazandığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk ifadeleri, iyi oluş, sevgi algısı, sevginin ifadesi

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Aziz Küçükkeleşçe^{1,*} & Haktan Demirciođlu²

¹ Çocuk Gelişimi İstanbul Medipol Üniversitesi

² Çocuk Gelişimi Hacettepe Üniversitesi

akucukkeleşçe@medipol.edu.tr

Özet

Bu araştırmada, okul öncesi dönem çocuklarının ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini SEGE (Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralamaları Araştırmaları) verilerine göre 2. kademe yer alan Çekmeköy, Gaziosmanpaşa, Sancaktepe ilçelerinde yaşayan 4-6 yaş aralığındaki 415 çocuğun ebeveyni oluşturmuştur. Nicel araştırma yöntemlerinden tarama modelinde tasarlanmış araştırmanın veri toplama aşamasında; genel bilgi formu ve Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) kullanılmıştır. Veriler normal dağılım gösterdiği için “bağımsız örneklem için t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA)” ile yapılmıştır. Araştırma sonucunda; demokratik alt boyutta anne çalışma durumu, anne eğitim düzeyi, baba yaşı, baba eğitim düzeyi, ekran süresi, ekran kullanım süresine yaklaşım ve içeriklerin denetimlerine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı; otoriter alt boyutta çocuğun cinsiyeti, ekran süresi, ekran kullanım süresine yaklaşım ve içeriklerin denetimleri açısından anlamlı düzeyde değiştiği; aşırı koruyucu alt boyutta anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyine göre anlamlı şekilde farklılık gösterdiği; izin Verici alt boyutta ise ebeveynin cinsiyeti, anne çalışma durumu, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, ekran süresi, ekran kullanım süresine yaklaşım ve içeriklerin denetimlerine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Aşırı koruyucu tutum, ebeveyn tutumları, demokratik tutum, okul öncesi dönem, otoriter tutum

Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Babaların Çocuk İstismarı Konusundaki Farkındalık Düzeylerinin İncelenmesi

Sena Tepebağı^{1,*} & Gülden Uyanık¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Marmara Üniversitesi
sena_tepebagli@hotmail.com

Özet

Bu araştırmanın temel amacı okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların çocuk istismarı konusundaki farkındalık düzeylerini incelemektir. Bu doğrultuda farkındalık düzeyleri ile yaşları, medeni halleri, öğrenim durumları, meslekleri, sahip oldukları çocuk sayısı, çocuklarının cinsiyetleri, çocuklarının yaşı ve algıladıkları sosyo ekonomik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır.

Bu çalışma nicel bir araştırma olup genel tarama modellerinden betimsel tarama modelindedir. Çalışmanın katılımcılarını 4-6 yaş aralığında çocuğu olan 114 baba oluşturmaktadır. Araştırma sınırlı bir zaman diliminde gerçekleştirildiği ve hedef kitleye tam erişim mümkün olmadığı için örnekleme yöntemi olarak kartopu örnekleme tekniği kullanılmıştır.

Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu ve İstismar Farkındalık Ölçeği-Ebeveyn Formu kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu'nda katılımcıların; yaşı, medeni hali, öğrenim durumu, mesleği, sahip olduğu çocuk sayısı, çocukların cinsiyeti, çocukların yaşı ve algıladıkları sosyo ekonomik düzey olmak üzere toplam 8 soru yer almaktadır. İstismar Farkındalık Ölçeği-Ebeveyn Formu ise Pekdoğan (2017) tarafından 4-6 yaş çocuğa sahip ebeveynlerin istismar farkındalıklarını tespit etmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, tek boyutlu ve 18 maddeden oluşmakta ve 5'li Likert tipi bir cevap formatıyla sunulmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı bu araştırma için .96 olarak hesaplanmıştır.

Araştırma bulgularına göre, babaların eğitim düzeyine göre istismar farkındalık puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, $F(2, 111) = 69.68, p < .001$. Lisans ve lisansüstü mezunu babaların ortalama farkındalık puanı; lise ($MD = 26.71, p < .001$) ve ilkokul ve ortaokul ($MD = 38.41, p < .001$) mezunu babalara göre anlamlı şekilde yüksektir. Kamu sektöründe çalışan babalar ($M = 62,21$), özel sektörde çalışanlara ($M = 50,64$) göre anlamlı olarak daha yüksek farkındalığa sahiptir ($p = .015$). Algılanan sosyoekonomik durum için de anlamlı bir fark bulunmuştur, $F(4, 109) = 17,13, p < 0,001$. Yüksek SED'e sahip olduğunu belirten babalar en yüksek farkındalık puanlarını ($M = 82,00$) bildirirken, onları üst-orta ($M = 63,22$), orta ($M = 46,80$), alt-orta ($M = 36,30$) ve düşük SED ($M = 20,00$) izlemektedir. Babaların yaşına göre istismar farkındalık puanlarına bakıldığında yalnızca 25 yaş ve altı baba grubu ile 36-45 yaş grubu arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ($MD = 15.61, p = .050$). Bu sonuca göre, 36-45 yaş aralığındaki babalar ($M = 60.11$), 25 yaş ve altındaki babalara göre ($M = 44.50$) daha yüksek farkındalık puanına sahiptir. Bunlara ek olarak, babaların farkındalık düzeyleri; medeni durum ($p = 0,596$), çocuk sayısı ($p = 0,095$), çocuğun cinsiyeti ($p = 0,169$) ve çocuğun yaşı açısından ($p = 0,154$) anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Sonuç olarak bu bulgular, resmi eğitim, meslek ve algılanan ekonomik durum gibi eğitimsel ve yapısal faktörlerin, babaların istismar konusundaki farkındalığını belirlemede ailevi veya çocukla ilgili değişkenlerden daha fazla etkili olduğunu göstermektedir. Bu bilgiler, özellikle sosyoekonomik açıdan dezavantajlı ve eğitim düzeyi düşük gruplara odaklanarak çocuk koruma çabalarını güçlendirmek için hedefli farkındalık kampanyaları ve ebeveyn eğitim programlarının geliştirilmesine katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Baba, çocuk istismarı, farkındalık düzeyi

Erken Çocuklukta Zorlayıcı Davranışların Yordanmasında Öz Düzenleme ve Anne- Çocuk İlişkisinin Rolü

Yağmur Kunduracı^{1,*} & Beyza Ayaz Kılıç²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Marmara Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Boğaziçi Üniversitesi

yagmur.kunduraci@gmail.com-

Özet

Araştırmada anne-çocuk ilişkisinin ve küçük çocukların öz düzenleme becerilerinin çocukların zorlayıcı davranışlarını yordamadaki rolü incelenmiştir. Örneklem kolay ulaşılabilir ve amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Örneklem, 177'si kız (%46,33), 205'i erkek (%53,66); %26,43'ü 4 yaşında, %36,12'si 5 yaşında ve %37,43'ü 6 yaşında olmak üzere toplam 382 çocuğu içermektedir. Veriler, ebeveynlerden çevrimiçi anket yoluyla toplanmıştır. Katılımcılara araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, Çocuk-Anababa İlişki Ölçeği (Akgün & Yeşilyaprak), 4-6 Yaş Çocuklara Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği (Erol & İvrendi, 2018) ve Güçler ve Güçlükler Anketi (Güvenir vd., 2008) uygulanmıştır. Verilerin analizinde ilişki tarama modeli kullanılmıştır (Karasar, 1998). Çocukların zorlayıcı davranışlarını yordamada, öz düzenleme becerilerinin (dikkat, çalışma belleği ve engelleyici kontrolün duygu ve davranış alt boyutları) ve anne-çocuk ilişkisinin katkısını incelemek amacıyla iki aşamalı hiyerarşik çoklu regresyon analizi uygulanmıştır. Analizde bağımlı değişken olarak güçlükler toplam puanı kullanılmıştır. Birinci aşamada, öz düzenleme bileşenleri modele dahil edilmiş ve model anlamlı bulunmuştur: $F(4, 377) = 57.960, p < .001, R^2 = .381$. Bu aşamada dikkat ($\beta = -.282, p < .001$), çalışma belleği ($\beta = -.106, p = .028$) ve engelleyici kontrol-davranış ($\beta = -.347, p < .001$) anlamlı yordayıcılar olarak belirlenmiştir. Engelleyici kontrol-duygu ise modelde anlamlı bulunmamıştır ($p = .168$). İkinci aşamada, modele ebeveyn-çocuk çatışması ve olumlu ilişki değişkenleri eklenmiştir. Modelin açıklayıcılığı anlamlı düzeyde artmıştır: $R^2 = .181, F \text{ change}(2, 375) = 80.174, p < .001, \text{ toplam } R^2 = .562$. Bu aşamada annenin çocuk ile çatışması güçlü bir pozitif yordayıcı olarak öne çıkmıştır ($\beta = .522, p < .001$). Buna karşın olumlu ilişki değişkeni anlamlı yordayıcı olmamıştır ($p = .440$). Bulgular, çocukların davranışsal zorluklarını hem öz düzenleme düzeylerinin hem de aile içi ilişki niteliğinin yordadığını göstermektedir. Bulgular doğrultusunda çocuklara uygulanacak müdahale programlarında bilişsel öz düzenleme becerilerinin yanında anne çocuk ilişkisini güçlendirmeye yönelik bütüncül bir yaklaşım benimsenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn tutumu, okul öncesi, problem davranış

Aile Yılmazlık Algıları ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Yılmazlıkları Arasındaki İlişki

Meltem Emen Parlatan¹ & Pınar Gürler Ağaçkiran^{2,*}

¹ Okul Öncesi Eğitimi Çukurova Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Çukurova Üniversitesi

pnargurler@hotmail.com

Özet

Çocuğun ilk çevresi olan ailenin, çevresel koruyucu faktörlerin başında geldiği söylenebilir. Nitekim, bazı aileler stresli yaşam şartlarından ya da olumsuz durumlardan dolayı yıpranıp dağılırken bazı aileler bu durumdan daha da güçlenerek çıkmaktadır. Bu farklılıkta belirleyici olan faktörlerden biri yılmazlıktır. Yılmazlık, kriz anlarında ailenin işlevselliğini koruyabilmesi ve değişen koşullara uyum sağlayabilmesi olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda, aile yılmazlığı dinamiklerinin çocuğun yılmazlığının gelişiminde önemli rol oynayabileceği düşünülmektedir.

Buradan hareketle araştırmanın temel amacı annenin ve babanın aile yılmazlık algısı ile çocuklarının yılmazlık düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu bağlamda, araştırma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel desende yürütülmüştür. Araştırmanın örneklem grubunu dezavantajlı bölgelerde yer alan ve bağımsız anaokullarına devam eden 151 çocuk ve ebeveynleri oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Aile Kişisel Bilgi Formu, Aile Yılmazlığı Ölçeği (Kaner & Bayraklı, 2010) ve Erken Çocuklukta Psikolojik Sağlamlık ve İyi Oluş Ölçeği (Özbey, 2019) kullanılmıştır. Ölçme araçlarından elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle Spearman korelasyon analizi tercih edilmiştir.

Analiz sonucunda, annenin aile yılmazlığı algısı ile babanın aile yılmazlığı algısı arasında çeşitli alt boyutlarda düşük ve orta düzeyde bir ilişki gözlemlenmiştir. Ayrıca, annenin aile yılmazlığının “yaşama bağlılık” alt boyutu ile çocuğun yılmazlığının “duygusal istikrar” alt boyutu arasında düşük düzeyde, negatif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bulgular, anne yılmazlık algısı ile baba yılmazlık algısının benzer olduğunu göstermektedir. Ancak bu durumun çocuklarının yılmazlıkları ile olan ilişkiye yansımadağı gözlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aile yılmazlığı, iyi oluş, okul öncesi dönem, yılmazlık

A Qualitative Exploration of Kindergarteners' Perceptions of Their Physical Learning Environment

Beyhan Ataş

Okul Öncesi Öğretmenliği Boğaziçi Üniversitesi
beyhan.atas@gmail.com

Abstract

One of the quality standards in early childhood education is the physical environment (National Association for the Education of Young Children, 2019). The classroom environment can be considered as a supplementary curriculum and the latent curriculum, constantly present and offering stimulation, holds significance (Fielding, 2009). In the early years, children develop within the possibilities offered by their social and physical contexts (Weinstein, 1979). Despite its importance, children's perspectives on their learning environments are often overlooked in both policy and practice (Clark, 2007; Guardino & Fullerton, 2010). Grounded in Bronfenbrenner's Bio-ecological Model (2006) and Havu-Nuutinen and Niikko's (2014) framework of learning environments, this qualitative study investigates how 5–6-year-old children in a public school perceive their classroom's physical environment. By prioritizing children's voices, the study addresses gaps in participatory design and informs child-centered educational spaces.

The study employed semi-structured interviews with kindergarten children to explore their perceptions. Thematic analysis was applied to transcripts, focusing on five key areas: (1) how children define their classroom, (2) their preferred activity centers, (3) suggested changes to the environment, (4) perceptions of safety, and (5) evaluations of comfort. The findings revealed that children define their classroom through rules ("We wash our hands with soap"), physical layout ("We have a long cabinet for teacher's materials"), and social interactions ("I show friends where to put water bottles"). The art center emerged as the most preferred space, valued for creative freedom ("I draw penguins anytime") and material accessibility, followed by dramatic play and book areas. Children proposed specific improvements, including softer furniture, rounded edges for safety, expanded art spaces, and more storybooks. While generally feeling safe, they identified physical hazards like sharp chair corners and social concerns during play. Comfort was linked to quiet spaces ("I rest on the blue cushion"), personal storage, and sensory elements (cold tables for naptime). Children demonstrated sophisticated awareness of design impacts, showing how spatial features influence play preferences and displaying aesthetic sensitivity to colors and layouts. These results challenge adult assumptions by revealing children's nuanced environmental perceptions and providing concrete design insights from soft corners to accessible art storage solutions, that align with established principles of flexibility and accessibility while introducing children's perceptions.

Future research should explore the longitudinal impacts of child-led design modifications on learning outcomes. Key recommendations may include design adjustments such as prioritizing child-scaled, flexible furniture and reorganizing centers to balance collaborative and solitary play; teacher training-integrating environmental design into professional development to enhance learning and behavior outcomes; policy and research-incorporating child feedback into classroom assessments and expanding studies across diverse settings.

Keywords: Classroom design, children's perspectives, child participation, learning environments, physical environment

4-6 Yaş Arası Çocukların ve Ailelerinin Fiziksel Okuryazarlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Hasibe Çoruh ¹, Cansu Bozkır ¹, Fatma Demir Zengin ¹, & Nimet Haşıl Korkmaz ^{1,*}

¹ Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bursa Uludağ Üniversitesi
nhasil@uludag.edu.tr

Özet

Fiziksel Okuryazarlık, “Yaşam boyu fiziksel aktivitelere katılmaya değer verme ve sorumluluk almak için motivasyon, güven, fiziksel yeterlilik, bilgi ve anlayış geliştirmesidir”. Erken çocuklukta temel hareket becerileri ve fiziksel yeteneklerin gelişimi açısından fiziksel okuryazarlık büyük önem taşımaktadır. Bu yüzden çalışmanın amacı, 4-6 yaş arasındaki çocukların ve ailelerinin fiziksel okuryazarlık düzeylerini belirlemektir. Araştırmaya özel bir anaokulundan gönüllü olarak seçilen 40 çocuk (14 kız, 26 erkek) ve ebeveynleri katılmıştır. Çocukların fiziksel okuryazarlık düzeyleri, 4 alt boyutlu (fiziksel, psikolojik, sosyal, bilişsel) ve 24 maddeden (resimli ölçek) oluşan Çocuklar için Fiziksel Okuryazarlık Ölçeği (ÇFOÖ) ile; ebeveynlerin fiziksel okuryazarlığı ise 5 alt boyutlu (motivasyon, sosyal, özgüven, fiziksel yeterlilik, bilgi) ve 22 maddelik Yetişkinler için Fiziksel Okuryazarlık Ölçeği (YEFO) ile ölçülmüştür. Her iki ölçek de Likert tipi puanlama sistemine sahiptir ve yüksek puanlar daha yüksek fiziksel okuryazarlık düzeyini göstermektedir. Veriler, Python 3.11 yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir. Bulgulara göre, çocuklarda fiziksel okuryazarlık alt boyutlarında madde ortalamaları incelendiğinde en yüksek ortalama Fiziksel Alan (2.86±0.43), en düşük ortalama ise Bilişsel Alan (2.74±0.68) olarak bulunmuştur. Erkek çocukların toplam fiziksel okuryazarlık puanı (69.15±8.94) kızlardan (65.93±7.40) daha yüksek bulunmuştur ancak cinsiyete göre farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir. Ebeveynlerde ise normalize edilmiş değerlere göre en yüksek ortalama Bilgi (0.696±0.18) ve Sosyal (0.786±0.19) alt boyutlarında, en düşük ortalama ise **Özgüven** (0.494±0.26) alt boyutunda tespit edilmiştir. Ayrıca, çocuk ve ebeveyn puanları bireysel düzeyde birlikte yükselip yükselmediği açısından anlamlı bir ilişki göstermemektedir (Spearman $\rho = 0.072$, $p = 0.6671$). Sonuç olarak çalışma, hem çocukların (ÇFOÖ: 68.03±8.48) hem de ebeveynlerin (YEFO: 23.17±5.33) fiziksel okuryazarlık düzeylerinin genel olarak yüksek olduğunu göstermektedir. Erken çocukluk döneminde fiziksel becerilerin gelişiminin önemli olduğu ve fiziksel okuryazarlığının çok boyutlu bir yapı olduğu vurgulanmaktadır. Bununla birlikte, örneklem büyüklüğünün sınırlı olması, sonuçların genellenebilirliğini kısıtlamaktadır. Elde edilen bulgular, erken çocukluk eğitiminde fiziksel okuryazarlığını geliştirmeye yönelik müdahale programları için temel oluşturabilir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk, fiziksel aktivite, fiziksel okuryazarlık, temel hareket becerileri

Sağlıkla Beslen, Sevgiyle Büyü: Deprem Bölgesinde Bir Beslenme Desteği Modeli

Hasan Deniz¹ & Ömer Anlatan^{1,*}

¹ Kurumsal İşbirlikleri ve Savunu Anne Çocuk Eğitim Vakfı
omer.anlatan@acev.org

Özet

Gelişimin en kritik olduğu erken çocukluk döneminde temel mineral ve besin öğelerinin yeterli düzeyde alınmasının gelişim üzerindeki etkileri uzun yıllardır çalışmalarla ortaya konmuştur. Araştırmalar, dünya çapında 5 yaşından küçük her 4 çocuktan birinin, uzun vadeli hasara yol açabilecek derecede yetersiz beslendiğini göstermektedir. 2024 yılında yayımlanan bir raporda ülkemizde de 0-17 yaş grubunda 7 milyon çocuğun yoksulluk, 2 milyon çocuğun ise derin yoksulluk içinde yaşadığı vurgulanmıştır. Bu doğrultuda, erken çocukluk çağındaki öğrencilerin beslenme ihtiyaçlarının desteklenmesi için Anne Çocuk Eğitim Vakfı tarafından 2024-2025 eğitim öğretim döneminde “Sağlıkla Beslen, Sevgiyle Büyü” isimli bir beslenme desteği projesi yürütülmüştür. Hatay İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Hatay Valiliği ve TOKTUT Derneği’yle işbirliğinde yürütülen bu proje kapsamında, Antakya’da konteyner kentlerde bulunan 25 anaokulunda, 1.340 öğrenciye eğitim yılı boyunca her gün bir öğün, 200 bin beslenme paketi ulaştırılmıştır. Paketlerin içeriği, çocukların günlük besin değerlerinin en az yüzde 40’ını karşılayacak şekilde, beslenme uzmanları tarafından özel olarak belirlenmiştir. Projenin temel amacı, yoksulluk ve doğal afetlere bağlı olarak gelişecek beslenme eksikliklerinin erken çocukluk dönemindeki çocukların iyi olma halleri ve gelişimleri üzerinde yaratacağı olumsuz etkilerin azaltılması ve ilgili aktörleri harekete geçirecek bir model geliştirilmesidir. Proje devam ederken yürütülen izleme değerlendirme çalışmasında projenin uygulandığı okullardan idari personeller, öğrencilerin aileleri, proje paydaşları ve bir uzmanla toplamda 38 derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiş; sınıflarında beslenme desteği sunulan 50 öğretmenle anket çalışması yürütülmüştür. Sonuçlar, beslenme desteğinin öğrencilerin okula gelme isteği ve düzenli devamlarında, dengeli ve sağlıklı beslenme alışkanlıklarında, boy ve kilo gelişimlerinde, paylaşma, sıra bekleme ve teşekkür etme gibi sosyal ve davranışsal becerilerinde, öz değer duygularında olumlu etkiler gösterdiğini ortaya koymuştur. Yapılan görüşmelerde aileler beslenme desteğinin kendilerine ekonomik fayda sağladığını belirtmiş; annelerse hem sabahları kendilerine daha fazla boş vakit kaldığını hem de çocuklarının okulda aç kalmasına dair kaygılarının azaldığını vurgulamıştır. Bu bulgular, afet sonrası dezavantajlı bölgelerde erken çocukluk dönemine yönelik beslenme desteğinin koruyucu bir model olarak uygulanabilirliğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Beslenme desteği modeli, erken çocuklukta beslenme, deprem bölgesi

Okul Öncesi Dönemde Okula Uyum ve Empati Arasındaki İlişki: Çocukların Algıları Üzerine Bir İnceleme

Gülden Uyanık¹ & Tuba Özkabak Yıldız^{1,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Marmara Üniversitesi
tubaozkabak@hotmail.com

Özet

Bu araştırma, 5-6 yaş grubu okul öncesi dönem çocuklarının empati becerileri ile okula uyum düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Okul öncesi eğitim süreciyle birlikte ortaya çıkan kavramlardan biri okula uyumdur. Yaşamın ilk yıllarındaki okula uyum, çocukların okul öncesi eğitim kurumlarına alışması, bu süreci sevmesi, benimsemesi, kurallara uyması, etkinliklere katılması, öğretmeni ve akranlarıyla olumlu ilişkiler geliştirmesi gibi birçok durum barındıran çok boyutlu bir süreçtir. Bu süreç, her çocuk için farklı özellikler göstermektedir. (Gülay Ogelman ve Kaya, 2023). Okula uyumun çocukların bilişsel ve duygusal gelişimleri ile psikolojik iyi oluşunu etkileyebildiği ifade edilmektedir (Ishimoto vd., 2022). Bilişsel ve duygusal olarak olgunlaşma ile bireyler empati kurabilmektedir. Bu nedenle empati, olgunlaşma ile gelişen bir iletişim süreci olarak kabul edilmektedir (Price & Archbold, 1997; Stueber, 2013). Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmış olup, çalışma grubu İstanbul'daki farklı okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenim gören 60-72 aylık çocuklardan basit rastgele örneklem yöntemi ile seçilecektir. Veri toplama aracı olarak "Sullivan Çocuklar İçin Kısa Empati Ölçeği" ile "Okulu Sevmeye ve Okuldan Kaçınma Ölçeği" kullanılmış, ayrıca demografik bilgi formu uygulanmıştır. Çocuklarla birebir görüşme yöntemi kullanılarak veri toplama süreci gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak betimsel istatistikler, Pearson korelasyon analizi ve regresyon analizi ile incelenecektir. Araştırma, empati becerilerinin okula uyum sürecinde oynadığı rolü çocukların algıları doğrultusunda inceleyerek literatüre katkı sağlamayı hedeflemektedir. Sonuçlar, erken yaşta desteklenmesi gereken becerilerin belirlenmesine ve okul öncesi eğitim politikalarına yönelik öneriler sunulmasına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Empati, iyi oluş, okul öncesi dönem, okula uyum

0-6 Yaş Çocuğa Sahip Tıp Doktoru Babaların Babalık Rolü Algı Düzeylerinin İnce- lenmesi

Seher Merve Yokuş^{1,*} & Arzu Yükselen²

¹ Çocuk Gelişimi Biruni Üniversitesi

² Çocuk Gelişimi İstanbul Medipol Üniversitesi

sehermerve18@icloud.com

Özet

Bu araştırma, 0-6 yaş aralığında çocuğu olan tıp doktoru babaların babalık rolü algı düzeylerinin incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, Diyarbakır İl Sağlık Müdürlüğüne bağlı devlet hastanesi, özel hastane, araştırma hastanelerinde ve Halk Sağlığı Hizmetleri Başkanlığına bağlı aile sağlığı merkezlerinde çalışan, 0-6 yaş aralığında çocuğu olan ve araştırmaya gönüllü katılım gösteren 280 tıp doktoru babadan oluşmaktadır. Araştırmada “Babalık Rolü Algı Ölçeği” ve araştırmacı tarafından hazırlanan “Demografik Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli tercih edilmiştir. Verilerin analizi, “Bağımsız Örneklem t Testi” ve “Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)” tekniğiyle incelenmiştir.

Analizler, babalık rolü algısının özellikle yaş, mesleki deneyim ve çocuğun yaşı değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. 48-54 yaş grubundaki babaların algı düzeylerinin, 27-33 ve 34-40 yaş gruplarına göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mesleki deneyim değişkeni incelendiğinde, 6-10 yıl ile 16-20 yıl arasında olan babalar, 11-15 yıl ve 21 yıl ve üzeri deneyime sahip olanlara göre daha yüksek puan aldığı görülmüştür. Çocuğu 0-2 yaş aralığında olan babaların algıları ise, çocuğu 5-6 yaş aralığında olanlara kıyasla daha yüksektir. Buna karşılık, çocuğun cinsiyeti ve eşin çalışma durumunun anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Araştırma, babalık rolü algısının özellikle baba yaşı, mesleki deneyim ve çocuğun erken gelişim dönemine bağlı olarak değiştiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, babalık rolünün sosyo-demografik özelliklerden çok yaşam döngüsü ve ebeveynlik deneyimiyle şekillendiğini göstermektedir. Bulgular, babalık algısını güçlendirmeye yönelik çalışmaların özellikle ileri yaş ve mesleki olarak deneyimi daha fazla olan babalara, ayrıca erken çocukluk döneminde çocuk sahibi olan ailelere odaklanmasının önemine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aile, babalık rolü, babalık rolü algısı, ebeveyn, gelişim

Okul Öncesi Eğitimin Çocukların İyi Oluşuna Etkisi Üzerine Ebeveyn Görüşlerinin İncelenmesi

Ece Dönbak ¹, Gülçin Güven ², & Tunahan Karaarslan ^{3,*}

¹ Çocuk Gelişimi İstanbul Kent Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü Marmara Üniversitesi

³ Çocuk Gelişimi İstanbul Esenyurt Üniversitesi

tunahankaraarslan@esenyurt.edu.tr

Özet

Okul öncesi eğitimin çocukların iyi oluşuna etkilerini ebeveyn görüşleri doğrultusunda incelemektir. Çocukların fiziksel, duygusal, sosyal, bilişsel, kültürel ve çevresel iyi oluş boyutlarının ebeveynlerin algı ve değerlendirmeleri çerçevesinde çok yönlü olarak ele alınması hedeflenmektedir. Böylece ebeveynlerin deneyim ve gözlemlerine dayalı olarak okul öncesi eğitim kurumlarının çocukların gelişiminde üstlendiği rolün daha kapsamlı biçimde anlaşılması amaçlanmaktadır.

Nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseniyle yürütülmektedir. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Veriler, demografik bilgi formu ve yedi açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmaktadır. Görüşmeler, çevrimiçi ortamda etik ilkelere uygunluk gözetilerek gerçekleştirilmektedir. Veri toplama süreci devam etmektedir ve tamamlandığında elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenecektir.

Veri toplama süreci henüz tamamlanmadığından kesin bulgular elde edilmemiştir. Bununla birlikte, toplanacak verilerin ebeveynlerin çocuklarının beslenme, uyku ve hareket alışkanlıkları gibi fiziksel özelliklerine; mutluluk, güven ve bağlılık gibi duygusal süreçlerine; arkadaşlık ilişkileri ve iletişim becerileri gibi sosyal yönlerine; öğrenmeye karşı merak ve isteklilik gibi bilişsel alanlarına; kültürel değerlerle uyum ve çevresel güvenlik algılarına dair önemli ipuçları sunacağı öngörülmektedir.

Araştırma tamamlandığında, okul öncesi eğitimin çocukların çok boyutlu iyi oluş düzeylerine katkılarını ebeveyn perspektifinden ortaya koyması beklenmektedir. Elde edilecek bulguların, okul öncesi eğitim ortamlarının geliştirilmesine, çocukların sosyal-duygusal destek sistemlerinin güçlendirilmesine ve ebeveyn-öğretmen iş birliğinin artırılmasına yönelik önemli öneriler sunacağı düşünülmektedir. İlgili çalışmanın tüm adımları tamamlanmış olarak Kongre'de sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn görüşleri, iyi oluş, okul öncesi eğitim

Deprem Bölgesindeki Konteyner Kentlerde Görev Yapan Öğretmenlerin ve Okul Öncesi Dönem Çocukların İyi Oluşunun İncelenmesi

Tuba Kapucuoğlu ^{1,*} & Özlem Yurt Tarakçı ²

¹ Çocuk Gelişimi Biruni Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Medeniyet Üniversitesi

tkapucuoğlu@biruni.edu.tr

Özet

Araştırmanın amacı, 6 Şubat depremlerinin yaşandığı illerde deprem sonrası geçici yaşam alanı olarak kurulan konteyner kentlerdeki MEB okul öncesi birimlerinde görev yapan öğretmenlerin bakış açısından depremden sonraki dönemde okul öncesi dönem çocukların ve öğretmenlerin iyi oluş hallerinin incelenmesidir. Araştırma nitel desende yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Form, öğretmenlerin kişisel bilgileri, günlük deneyimleri, iyi oluşlarını etkileyen faktörler ve çocukları gözlemlerine ilişkin soruları içermektedir. Malatya ve Hatay'daki konteyner kentlerde görev yapan altı okul öncesi öğretmeni ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların mesleki deneyimleri 2 ile 16 yıl arasında değişmekte olup, çoğunlukla 5-6 yaş grubu çocuklarla çalışmaktadır. Veriler içerik analizi ile çözümlenmiş, kodlar, kategoriler ve temalar oluşturulmuştur. Analiz sonucunda yedi ana tema ortaya çıkmıştır. Bu temalar şunlardır: (1) Eğitimde Mekânsal ve Fiziksel Yetersizlikler, (2) Mesleki Bağlılık ve Tatmin, (3) Fırsat Eşitsizlikleri ve Gelişimsel Zorluklar ve (4) Toplumsal ve Kurumsal Boşluklar, (5) Anlamlı Sosyal İlişkiler, (6) Çocukların İyi Oluşunda Ailenin Rolü, (7) Öğretmenlerin Bireysel Özellikleri ve Psikolojik Dayanıklılıkları. Öğretmenler, dar sınıf alanları, tuvalet ve hijyen sorunları, elektrik-su kesintileri ve güvenlik risklerinin eğitim süreçlerini zorlaştırdığını belirtmiştir. Buna ek olarak çocuklarda öğrenme kayıpları, dikkat eksiklikleri, davranış problemleri ve akran şiddetinde artış olduğunu gözlemlediklerini paylaşmışlardır. Ayrıca, konteyner kentteki okullarda görev yapmanın geçicilik algısı ve belirsizlik duygusu oluşturduğu ve bunun da öğretmenlerin psikososyal yükünü artırdığı ortaya çıkmıştır. Buna karşın, çocukların sevgisi ve öğretmenliğin verdiği anlam duygusu, öğretmenlerin mesleki bağlılıklarını ve psikososyal dayanıklılıklarını güçlendirmiştir. Bulgular, konteyner kentlerde hem fiziksel hem de sosyal açıdan ciddi güçlükler olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin mesleki bağlılık ve tatmin üzerinden dayanıklılık geliştirdikleri görülmüştür. Çocukların iyi oluşunu desteklemek için kalıcı eğitim yapıları, sürdürülebilir kurumsal destek mekanizmaları ve öğretmenlere yönelik etkili psikososyal destek hizmetlerinin geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocukların iyi oluşu, deprem, konteyner kent, okul öncesi, öğretmen

Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Mizaç Özellikleri ile Duygu Düzenleme Becerilerinde Ebeveynlerle İlişkilerin Aracılık Etkisi

Nergiz Teke ^{1,*} & Müge Şen ²

¹ Temel Eğitim Bartın Üniversitesi

² Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı Ankara Üniversitesi
nteke@bartin.edu.tr

Özet

Mizaç, ilişkilerin kurulmasında ve sürdürülmesinde iletişim ve davranışın yönünü belirleyen kişilik özelliklerindedir. Duygu düzenleme becerilerini kazanmak da sosyal ilişkiler kurmak ve sürdürmek ve topluma uyum sağlama süreci için gereklidir. Mizacın ilişkilerde etkili olan duygu düzenleme becerileri üzerindeki etkisinde ilişki kurdukları ilk kişiler olan anneleriyle ve babalarıyla ilişkilerinin ne derece etkili olduğuna yönelik araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu araştırmanın amacı, anaokullarında ve ilkokullara bağlı anasınıfında okul öncesi eğitime devam eden 48-72 aylık çocukların mizaç özellikleri ile duygu düzenleme becerilerinde anneleriyle ilişkileri ve babalarıyla ilişkilerinin aracı rolünün incelenmesidir. Bu araştırma, yordayıcı korelasyonel araştırma deseninde yürütülmüştür. Örneklemi, maksimum çeşitlilik örnekleme yoluyla belirlenen anaokullarında ve anasınıflarında okul öncesi eğitime devam eden 48-72 aylık çocuklar, çocukların anneleri ve babaları (135 çocuk, 135 anne ve 135 baba) oluşturmaktadır. Veriler, Bilgi Formu, Çocuklar için Kısa Mizaç Ölçeği, Çocukların Duygularını Değerlendirme Ölçeği, Çocuk Anababa İlişki Ölçeği ve Ebeveyn Çocuk İlişki Ölçeği ile toplanmıştır. Veriler, Hayes'in (2022) makrolarıyla (model 4) aracılık etki analizleri yapılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda anneye olumlu ilişki, çocukların mizaç özellikleri ile duygu düzenleme becerilerinde babayla olumlu ilişkiye kıyasla daha güçlü bir aracılık işlevi göstermiştir. Anneye olumlu ilişkinin, çocukların mizaç özellikleri ile duygu düzenleme becerilerinde aracılık etkisi %32.3-62.6 arasında ve tümü anlamlıdır. Anneye olumlu ilişkinin, çocukların mizaç özellikleri ile duygu düzenleme becerilerinde aracılık etkisi %22.8-35.1 arasındadır ve bir model (model 6: sıcakkanlılık ve duygu düzenleme becerileri) dışında anlamlı bulunmuştur. Bu sonuçlar annelerin daha yüksek oranda bir rol oynadığını, ancak babaların da önemli katkılarda bulunduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Anne-baba, ritmiklik, sebatkarlık, sıcakkanlılık, tepkisellik

Afet Sonrası Dönemde Anne ve Çocukların İyi Oluşuna İlişkin Nitel Bir İnceleme

Cansu Kaygısız Vardar^{1,*} & Ozana Ural²

¹ Acil Durum Pedagojisi Eğitim Sanatı Dostları Derneği

² Okul Öncesi Öğretmenliği Marmara Üniversitesi

cansukaygisiz@gmail.com

Özet

Doğal afetler toplumlar ve toplum içindeki her bir birey üzerinde yıkıcı etkilere sahiptir. Gelişimsel özelliklerine bakıldığında erken çocukluk dönemindeki çocuklar doğal afetlerin etkileriyle karşılaşan en savunmasız gruplar arasında yer almaktadır. Bir afet meydana geldiğinde, çocuklar ortaya çıkan fiziksel tehditlerin yanı sıra uzun vadeli psikolojik, sosyo-duygusal ve akademik tehditlerle de karşı karşıya kalırlar. Bu tehditlere yönelik önlemlerin alınmaması durumunda bireylerin ve ülkelerin geleceğinin risk altına gireceği ortadadır. Doğal afetlerin çocuklar üzerindeki etkisini anlamanın, ilgili destek programlarının geliştirilmesinde ve dolayısıyla uzun vadeli olumsuz etkilerin hafifletmesinde oldukça önemli görülmektedir. Bu doğrultuda Türkiye’de 6 Şubat 2023’te yaşanan depremler sonrasında erken çocukluk dönemindeki çocukların ve annelerinin iyi oluşlarını anlamanın, onlara yönelik destek programların geliştirilmesinde oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmacılar tarafından yürütülen doktora tezinin bir parçası olan bu araştırmanın amacı, afet sonrası dönemde erken çocukluk dönemindeki çocukların ve annelerinin iyi oluşuna ilişkin anne görüşlerinin alınmasıdır. İlgili amaç doğrultusunda, araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda derinlemesine bilgi edinmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan ve geçerliliği uzman kişilerce kontrol edilen yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır.

Mevcut araştırmada, 6 Şubat depremi sonrası afet bölgesi ilan edilmiş ve en çok hasar gören illerden biri olan Hatay ili Antakya, Defne ve Samandağ ilçelerinden amaçlı örnekleme yöntemlerinden kartopu örnekleme yöntemiyle ulaşılan, erken çocukluk döneminde çocuğu bulanan ve araştırmaya katılmaya gönüllü 15 anneye hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla, sessiz ve sakin bir ortamda yüzyüze ve bireysel görüşmeler yapılmıştır. Gerçekleştirilen bireysel görüşmeler sırasında, eksiksiz ve derinlemesine bilgi toplanabilmesi ve katılımcıların tanınma tedirginliğini azaltma amacıyla ses kaydı tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla elde edilen ses kayıtları araştırmacılar tarafından transkript edilmiştir. Mevcut araştırmada elde edilen verilerin analizinde, nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi kullanılmakta olup veri analizi süreci devam etmektedir. İlgili araştırmaya dair bulgular bildiri sunumu sırasında dinleyicilere sunulacaktır.

** Araştırmacılar tarafından yürütülen doktora tezinden üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Afet sonrası eğitim, erken çocukluk, iyi oluş

Okul Öncesi Dönemde Uygulanan Etkinliklerin Çocukların Yaratıcılık ve Çevreye Yönelik Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi

Melek Arslan ^{1,*} & Elvan Şahin Zeteroğlu ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bursa Uludağ Üniversitesi
melekarslan2717@gmail.com

Özet

Araştırmada, açık hava etkinlikleriyle bütünleştirilmiş sınıf içi etkinliklerin okul öncesi dönem çocukların yaratıcılık ve çevreye yönelik tutumlarına etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma ön test ve son test, son test ve kontrol gruplu deneysel desen olarak planlanmış ve yürütülmüştür. Araştırmada bulunan deney ve kontrol grupları, amaçlı örneklem yöntemi ile belirlenmiştir. Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim öğretim yılında Bursa ili Yıldırım ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi özel anaokulu bünyesinde eğitimine devam eden 17 çocuk deney grubu, 13 çocuk kontrol grubu oluşturmaktadır. Araştırmada deney grubuna uygulanmak üzere araştırmacı tarafından MEB Maarif Okul Öncesi Eğitim Programı esas alınarak açık havayla bütünleştirilmiş çevresel tutum ve yaratıcılık ile ilgili 8 etkinlik planlanmıştır. Hazırlanan etkinliklere uzman görüşlerinin alınmasının ardından son hali verilmiştir. Deneysel desen kullanılan bu araştırmada deney ve kontrol grubu oluşturularak her iki gruba da ön test ve son test olarak Kılıç (2022) tarafından geliştirilen "Çocuklar İçin Çevre Bilinci Testi" ve Yılmaz (2024) tarafından geliştirilen "Çocuklar İçin Yaratıcı Kişilik Özellikleri Ölçeği" uygulanmıştır. Deney grubundaki çocuklara 8 hafta boyunca haftada 1 gün 30 dakika süreyle hazırlanan açık havayla bütünleştirilmiş sınıf içi etkinlikler uygulanmıştır. Bu süreçte kontrol grubundaki çocuklar normal eğitim-öğretim sürecine devam etmişlerdir. Verilerin analizinde SPSS PASW Statistics 18.0 programı kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizi için, Bağımsız Örneklem t-testi, Bağımlı Örneklem t-testi, Mann-Whitney U testi, Wilcoxon İşaretli Sıralar t-testi kullanılmıştır. Deney ve kontrol grupları ön test puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak fark olduğu ama açık havayla bütünleştirilmiş sınıf içi etkinliklerden sonra son test puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur.

Bu sonuçlar doğrultusunda, açık havayla bütünleştirilmiş sınıf içi etkinliklerin uygulanmasının, çocukların yaratıcılık ve çevre bilinci düzeyi üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çevre bilinci, çocuk, okul öncesi, yaratıcılık

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Günlük Yaşamında Sürdürülebilirlik Uygulamaları: Etnografik Bir Yaklaşım

Rana Rudvan

Çocuk Gelişimi Çağ Üniversitesi
ranarudvan@cag.edu.tr

Özet

Bu çalışma, okul öncesi dönemdeki çocukların günlük yaşamlarında sürdürülebilirlik ile ilgili uygulamalarını ve çevresel farkındalıklarını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, çocukların çevreye duyarlılık, kaynak kullanımı ve ekolojik farkındalık gibi konularda günlük pratiklerini anlamayı hedeflemektedir.

Araştırma, nitel bir yaklaşım olan etnografi yöntemi ile planlanmıştır. Çalışma 4-6 yaş arası çocukların yer aldığı bir anaokulunda 3 sınıftaki toplamda 30 çocuk kapsamında yapılacaktır. 6-8 hafta, haftada üç gün en az ikişer saat olacak şekilde gözlem yapılması planlanmaktadır. Gözlemler gün içinde farklı rutinlerinde çocukların oyun, etkinlik, yemek, temizlik saatlerinde sergiledikleri davranışları kapsayacaktır. Ayrıca hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları ile çocuklar ve öğretmenleri ile yapılacak görüşmelerle, gözlemler desteklenecek ve çocukların farkındalıkları incelenecektir. Elde edilen verilerin önce betimsel, sonrasında tematik analizi yapılacaktır.

Çocukların günlük yaşamlarında sürdürülebilirlik uygulamalarını farklı boyutlarda gösterebileceği; bazı durumlarda yetişkin rehberliğine ihtiyaç duyacakları ve sürdürülebilir davranışların, farkındalık desteklendiğinde daha kalıcı hâle geleceği öngörülmektedir.

Çocukların günlük yaşamlarında sürdürülebilirlik uygulamalarını farklı boyutlarda sergileyebilecekleri beklenmektedir. Davranışların özellikle yetişkin rehberliği ve modelleme ile desteklendiğinde daha kalıcı olacağı öngörülmektedir. Çalışmanın erken çocuklukta sürdürülebilirlik temelli eğitim uygulamalarına yönelik öneriler sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi, sürdürülebilirlik, çevresel farkındalık, etnografi

Okul Öncesi Öğretmenleri ve Öğretmen Adaylarının Yapay Zekâya ve Okul Öncesi Eğitimde Yapay Zekâ Kullanımına Yönelik Metaforik Algıları

Müzeyyen Büşra Akman^{1,*} & Aysun Ata Aktürk²

¹ Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Bölümü Kastamonu Üniversitesi

² Temel Eğitim/Okul Öncesi Eğitimi Kastamonu Üniversitesi

muzeyyenbusraakman@gmail.com

Özet

Hızla gelişen dünyada toplumlar üzerinde bilimden, sağlığa ve günlük yaşama kadar pek çok alanda köklü dönüşümler yaratma potansiyeline sahip olan yapay zekâ (YZ), eğitim alanında da giderek gelişmekte ve yaygınlaşmaktadır. YZ'nin eğitimde kullanımı eğitim sürecine ve öğrenmeye çeşitli katkılar sağlayabilir. Bununla birlikte, YZ'nin toplumlara katkı sağlama oranı o toplumda yaşayan insanların bu teknolojiye ilişkin algıları ile ilişkilidir. Dijital teknolojiler ve YZ uygulamaları ile etkileşim hâlinde büyüyen okul öncesi dönem çocukları gelecekte dünyaya yön verecek toplumları oluşturacaklarından, mevcut ve gelecek okul öncesi öğretmenlerinin bu teknolojiye yönelik algılarının belirlenmesi önemlidir. Okul öncesi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının bu konuda sahip olduğu algılar YZ'nin okul öncesi eğitim ortamlarına entegrasyonu üzerinde etkili olabilir. Bu çalışma okul öncesi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının YZ kavramına ve okul öncesi eğitimde YZ kullanımına ilişkin metaforik algılarını karşılaştırmalı olarak incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseninde tasarlanmıştır. Katılımcılar 2023-2024 eğitim-öğretim yılında, okul öncesi öğretmenlerinden (n=74) ve Türkiye genelindeki üniversitelerde kayıtlı okul öncesi öğretmen adaylarından (n=85) oluşmaktadır. Veriler "Kişisel Bilgi Formu" ve "Yapay Zekâ Metaforik Algı Formu" aracılığıyla çevrimiçi olarak toplanmıştır. Katılımcılardan, "Yapay zekâ... gibidir, çünkü..." ve "Okul öncesi eğitimde yapay zekâ... gibidir, çünkü..." cümlelerini tamamlamaları istenmiştir. Veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Öğretmen adaylarının yapay zekâ tanımları yoğunlukla insan beyni ile ilişkili, bilgi deposu ve kaynak, gelecek ve belirsizlik temalarında; okul öncesi eğitimde yapay zekâ kullanımına ilişkin algıları ise yardımcı ve destekleyici araç ve gereklilik ve modernleşme temalarında toplanmıştır. Öğretmenlerin ise yapay zekâ tanımları robot ve makine benzetimleri ile insan benzetimleri temalarında; okul öncesi eğitimde yapay zekâ kullanımına ilişkin algıları da gereksizlik ve olumsuzluklar ile yardımcı destekleyici araç temalarında yoğunlaşmıştır. Okul öncesi öğretmen ve öğretmen adaylarının yapay zekâya ve yapay zekânın okul öncesi dönemde kullanımına ilişkin daha kapsamlı ve olumlu bir bakış açısı geliştirebilmeleri için gelişimsel olarak uygun entegrasyon örneklerini görmeye ihtiyaçları vardır.

Anahtar Kelimeler: yapay zekâ, okul öncesi eğitim, metafor, öğretmen, öğretmen adayı

Erken Çocukluk Eğitiminde Yapay Zekâ Teknolojileri: Okul Öncesi Öğretmenleri Ne Düşünüyor?

Serap Aktemur Gürler

Okul Öncesi Öğretmenliği Kafkas Üniversitesi
s.aktemur40@gmail.com

Özet

Yeni eğitim yaklaşımları, etkili öğrenmenin nasıl sağlanacağı ve etkili öğrenme için hazırlanacak eğitim içeriklerinin hangi niteliklere sahip olması gerektiği hususlarının incelenmesini önemli kılmıştır (Akdeniz & Özding, 2021). Bu doğrultuda yapay zekanın eğitime entegrasyonu, özellikle çocukların gelişiminin en kritik evrelerinden biri olan okul öncesi eğitimde, pedagojik, etik ve pratik boyutlarıyla dikkatli bir değerlendirmeyi gerektirmektedir. Okul öncesi eğitim, çocukların bilişsel, duygusal, sosyal ve fiziksel gelişimlerinin temellerinin atıldığı bir dönemdir. Çocukların oyun temelli öğrenme, sosyal etkileşim ve keşfetme yoluyla kazandıkları deneyimler, gelecekteki akademik başarıları ve genel refahları için hayati önem taşır (UNICEF, 2018). Çocuklar, erken dönemden itibaren dijital araçlarla tanışmaktadır. Bu yapay zekâ araçları, küçük çocukların gelişim ve öğrenmelerini desteklemek için erken çocukluk eğitimi alanında da giderek yaygınlaşmakta ve çocukların tüm gelişim alanlarını destekleyecek araçlar ve uygulamalarla çeşitli fırsatlar sunmaktadır (Yılmaz- Tam & İnci, 2023). Yapay zeka sorunları çözme, haberleşme, kavrama ve genelleme yeteneği taşıyan bir yapı olarak insanın niteliklerine en yakın teknolojidir (Yılmaz, 2021). Yapay zekâ destekli araçların okul öncesinde öğrenme ortamlarına dahil edilmesi, hassas gelişim sürecinde olan çocuğu nasıl etkileyeceği konusunda önemli soruları beraberinde getirmektedir. Öğretmenler, teknoloji entegrasyonunda kilit aktörler olarak, bu dönüşümün başarısında merkezi bir role sahiptirler. Onların teknolojiye yönelik tutumları, bilgi düzeyleri, olası endişeleri ve beklentileri, yapay zekanın eğitimde ne şekilde ve ne kadar etkili bir biçimde kullanılabilirliğini doğrudan etkileyecektir. Yapay zekâ (YZ) teknolojilerindeki hızlı gelişmeler ve bunların etkileri, özellikle de günümüz okul çocuklarını YZ okuryazarlığı ile donatma konusunda giderek artan bir ilgiyi tetiklemiştir (Kreinsen & Schulz, 2023). Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim sürecinde yapay zekâyı (YZ) kullanma konusundaki konumları ve isteklilikleri giderek daha yaygın olarak incelenen bir alan haline gelmektedir (Lamanauskas, 2025). Ancak, erken çocukluk eğitimi öğretmenlerinin yapay zekâ konusunda eğitim ve pratikte deneyim eksikliği yaşadığı ve yapay zekanın erken çocukluk müfredatına entegre edilmesi sürecinin öğretmenler tarafından nadiren bilindiği görülmektedir (Yang vd., 2024). Bu araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin erken çocukluk eğitiminde yapay zekâ teknolojileri kullanımına yönelik görüşlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenolojik desen kullanılmıştır. Fenomenolojik desen, katılımcıların belirli bir fenomenle ilgili yaşamış deneyimlerini ve bu deneyimlere yükledikleri anlamları derinlemesine anlamaya odaklanır (Creswell & Poth, 2018). Araştırmanın çalışma grubunu Millî Eğitim Bakanlığına bağlı 2024-2025 eğitim öğretim yılında Kars ilinde görev yapmakta olan dokuz okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme kriterleri olarak; en az 3 yıl okul öncesi öğretmenliği yapmış olmak, araştırmaya aktif katılmaya istekli olmak ve 5-6 yaş grubu öğretmenlerinden oluşmasıdır. Araştırma sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin eğitimde yapay zekâ teknolojileri kullanımına yönelik olumlu görüşe sahip olmasına rağmen yapay zekâ araçlarının kullanımında yeterli bilgiye sahip olmadıkları bu nedenle yapay zekâ araçları hakkında bilgi ve uygulama bakımından desteğe ihtiyaç duydukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Erken Çocukluk Eğitimi, Okul Öncesi Öğretmeni, Yapay Zeka, Teknoloji

Erken Okuryazarlık Becerilerinin Gelişiminde Dijital ve Basılı Hikâye Kitaplarının Karşılaştırmalı Etkisi

Seda Nur Ayhan ^{1,*} & Yaşare Aktaş Arnas ²

¹ Okul Öncesi Eğitimi Hasan Kalyoncu Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Hasan Kalyoncu Üniversitesi
sdattc168@gmail.com

Özet

Okul öncesi dönemde erken okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi, çocukların birçok gelişim alanını desteklemesinin yanında ileriki eğitim yaşamlarındaki akademik başarılarının da temelini oluşturmaktadır. Eğitim politikaları ve uygulamaları açısından kritik bir öneme sahip olan erken okuryazarlık becerileri, çocuklara zenginleştirilmiş ve etkileşimli yaklaşımlar ile dil ve yazı deneyimleri sunarak desteklenmektedir. Okul öncesi eğitimde bu becerinin geliştirilmesine yönelik en sık tercih edilen öğretim materyali geleneksel basılı kitaplardır. Bunun yanında son yıllarda, dijital hikâye anlatımı gibi teknoloji destekli yaklaşımlar, geleneksel basılı kitap okuma etkinliklerine alternatif olarak öne çıkmaktadır. Okul öncesi dönem çocuklarının erken okuryazarlık gelişimi bağlamında dijital hikâye kitaplarının etkisine ilişkin bulgular, yapılan araştırmalar arasında önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Söz konusu farklılıkların açıklanmasına yönelik tartışmalar devam etmektedir. Bu çalışmanın amacı dijital ve basılı hikâye kitaplarının, sosyoekonomik düzeyi düşük okul öncesi dönemdeki çocukların erken okuryazarlık becerileri üzerindeki etkilerini incelemektir. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden yarı deneysel araştırma deseni kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini 5-6 yaş grubunda 54 çocuk oluşturmaktadır. Haftada üç gün olmak üzere toplam beş hafta süren uygulamalarda deney grubuna dijital hikâye kitabı okumaları yapılırken kontrol grubunda aynı etkinlikler basılı kitaplar ile gerçekleştirilmiştir. Çocukların erken okuryazarlık becerilerini tespit etmek amacıyla ön test ve son test verileri toplanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 31.0 programı ile analiz edilmiştir. Analizler neticesinde, çocukların yazı farkındalığı ve öyküyü anlama becerilerinin deney grubunun lehine anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulunmuştur. Bu bağlamda, dijital hikâye kitabı uygulamalarının çocukların erken okuryazarlık becerilerini desteklemede etkili bir yöntem olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi, dijital hikâye kitabı, basılı kitap, erken okuryazarlık

Çocukların Eğitim Hakkı Üzerine Genel Bir Bakış

Mine Ayanoglu

Çocuk Gelişimi Mardin Artuklu Üniversitesi
mineayanoglu@artuklu.edu.tr

Özet

Bu çalışma, çocukluk döneminde eğitim hakkının yalnızca bireysel gelişim aracı değil, aynı zamanda toplumsal adaletin ve eşitliğin temel yapı taşı olarak nasıl konumlandığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Türkiye özelinde çocukların eğitim hakkı, tarihsel ve kavramsal bir çerçevede ele alınarak mevcut uygulama sorunlarına dikkat çekilmektedir.

Araştırma, nitel bir yaklaşımla doküman analizi yöntemi kullanılarak yapılandırılmıştır. Türkiye'deki ulusal düzenlemeler (Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanunu vb.) ve uluslararası sözleşmeler (BM Çocuk Hakları Sözleşmesi, UNESCO bildirgeleri) incelenmiştir. Ayrıca TÜİK, MEB ve UNICEF gibi kurumların güncel verileri betimsel yöntemle değerlendirilmiş; dijital erişim, bölgesel farklılıklar ve sosyoekonomik eşitsizlikler bağlamında çocukların eğitim hakkına erişim durumu analiz edilmiştir.

Çalışma sonucunda, çocukların eğitim hakkını güvence altına alan çok sayıda düzenleme bulunmasına rağmen, bu hakkın fiili kullanımında ciddi eşitsizliklerin sürdüğü görülmüştür. Özellikle kırılgan gruplarda dijital donanım eksikliği, destek mekanizmalarının yetersizliği ve bölgesel dezavantajlar, eğitim hakkının uygulanmasını engelleyen yapısal sorunlar olarak öne çıkmaktadır.

Eğitim hakkına erişimde yaşanan engeller, çocukluk döneminde toplumsal kırılganlığın güncel bir yansıması olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, çocukların eğitim hakkının yalnızca hukuki bir zeminde değil, aynı zamanda sosyolojik koşullar çerçevesinde ele alınması gerekmektedir. Eşitsizliklerin uzun vadeli etkilerini azaltmak için dijital kapsayıcılık, bölgesel destek politikaları ve kırılgan gruplara yönelik özel stratejiler geliştirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk hakları, Eğitim hakkı, Okul öncesi, Eşitsizlik, Dijital erişim

Türkiye’de Ses Bilgisel Farkındalık Becerisinin Öğretiminde Oyunun ve Oyuncanın Kullanımı: Derleme

Fadime Akgül Çobanoğlu^{1,*} & Esra Demir Öztürk²

¹ Sınıf Öğretmenliği Muş Alparslan Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Muş Alparslan Üniversitesi

f.akgul@alparslan.edu.tr

Özet

Bu derleme çalışması, Türkiye’de 2010–2025 yılları arasında erken çocukluk döneminde ses bilgisel farkındalık becerisinin oyun ve oyuncaklar aracılığıyla öğretimine odaklanan 27 Türkçe tez ve makaleyi incelemiştir. Araştırmaların tümü okul öncesi yaş grubunda yürütülmüş, ancak oyun ve oyuncakların doğrudan kullanıldığı çalışmaların sayısı sınırlı kalmıştır. Oyun, bazı çalışmalarda doğrudan öğretim aracı olarak, bazılarında ise yalnızca teorik öneri düzeyinde ele alınmıştır. Kullanılan oyun türleri arasında parmak oyunları, tekerlemeler, bilmeceler, ritim çalışmaları, geleneksel çocuk oyunları ve dijital oyunlar yer almıştır. Oyuncak kullanımı ise eğitsel materyaller (alfabe blokları, kuklalar, masa/kutu oyunları), müzik aletleri, duyuşsal malzemeler (oyun hamuru, kum, parmak boyası) ve dijital araçlar şeklinde çeşitlenmiştir.

Deneyel çalışmalar (SESFAR, Seslerin Renkli Dünyası, Ses Farkındalık Müzik Programı, Dijital Oyun Tabanlı Ses Bilgisel Farkındalık Programı gibi) oyun ve/veya oyuncak temelli etkinliklerin ses bilgisel farkındalık becerilerinin gelişiminde anlamlı etki yarattığını göstermiştir. Tarama ve derleme çalışmaları ise oyunun ve oyuncanın önemine dikkat çekmiş ancak öğretmenlerin bu araçları uygulamada her zaman yeterince ve bilinçli kullanmadığını vurgulamıştır. Ayrıca, aile katılımı ve ev ortamında yapılan oyun/oyuncak destekli etkinliklerin beceri gelişimiyle pozitif ilişkili olduğu belirtilmiştir.

Sonuç olarak, oyun ve oyuncakların bilinçli ve planlı biçimde kullanıldığı durumlarda ses bilgisel farkındalık becerilerinin gelişimi üzerinde olumlu etkiler sağlandığı görülmüştür. Bu doğrultuda, öğretmenlerin oyun dağarcığını geliştirmesi, ailelerin oyuncakları yalnızca eğlence değil, öğretim materyali olarak da değerlendirebilmesi için farkındalık ve eğitim çalışmalarının artırılması önerilmektedir. Ayrıca, bu alanda daha fazla deneysel araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: ses bilgisel farkındalık, oyun, oyuncak, erken okuryazarlık, okul öncesi

Anji Play Yaklaşımına Dair Öğretmen Görüşleri: Oyun, Materyal ve Risk

Zeynep Atçı¹ & Münire Aydilek Çiftçi^{1,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Necmettin Erbakan Üniversitesi
munire.aydilekciftci@erbakan.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin Anji Play yaklaşımına yönelik görüşlerini; serbest oyun, açık uçlu materyaller ve risk olarak öğrenme boyutlarında incelemektir. Nitel desende yürütülen çalışmada, Konya, Gaziantep, Şanlıurfa ve İstanbul illerinde görev yapan 21 öğretmenle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların 17'si kadın, 4'ü erkek; 16'sı resmî, 5'i özel kurumda çalışmaktadır. Mesleki deneyimleri 1 ila 25 yıl arasında değişmektedir. Veriler, öğretmenlerin Anji Play'e dair bilgi düzeyleri, serbest oyunun eğitsel değeri, açık uçlu materyal kullanımı ve risk olarak öğrenme konularındaki farkındalıklarına yönelik yapılandırılmış sorular aracılığıyla toplanmış, içerik analiziyle çözümlenmiştir. Bulgulara göre öğretmenlerin çoğu Anji Play'i ilk kez duymakta; ancak serbest oyun uygulamalarını önemsemektedir. Serbest oyunun sosyal-duygusal gelişim, dil, yaratıcılık ve problem çözme becerilerine katkısı vurgulanmıştır. Öğretmenler, çocukların kendi oyunlarını kurmalarına sıkça fırsat tanıdıklarını, açık uçlu materyallerin yaratıcılığı desteklediğini belirtmişlerdir. Risk olarak öğrenmeye ilişkin olarak öğretmenler, gelişimi destekleyen kontrollü risklere alan tanınması gerektiğini savunmakta; fakat güvenlik kaygıları ve veli tepkilerinin süreci sınırlayabildiğini ifade etmektedir. Ayrıca Anji Play'de yer alan "oyun anlatımı" sürecinin, çocukların ifade becerilerini ve öz değerlendirme farkındalığını artırdığı düşünülmektedir. Sonuç olarak, öğretmenler serbest oyunun eğitsel önemini kavramış olsa da Anji Play yaklaşımına dair uygulamalı bilgi eksikliği yaşamaktadır. Çalışma, Anji Play'in Türkiye bağlamında tanıtılması ve uygulama örneklerinin yaygınlaştırılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Anji Play, serbest oyun, açık uçlu materyaller, riskli oyun, okul öncesi eğitim

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Oyun Tercihleri: Türkiye’de Yapılmış Lisansüstü Tez ve Araştırma Makalelerine Dayalı Sistematiik Derleme

Oğuz Aslan ^{1,*} & Musa Bardak ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
oguz.aslan@izu.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de okul öncesi dönem çocuklarının oyun tercihlerini ele alan lisansüstü tezler ve araştırma makalelerini bir araya getirerek mevcut bulguları bütüncül bir biçimde değerlendirmektir. Oyun, erken çocuklukta bilişsel, sosyal-duygusal, dil ve motor gelişim alanlarını destekleyen temel bir etkinlik olarak kabul edilmektedir. Çocukların oyun tercihlerinin incelenmesi, onların gelişimsel eğilimlerini anlamak, farklı çevresel koşulların etkilerini değerlendirmek ve eğitim programlarında oyun temelli yaklaşımlara yön vermek açısından önemlidir. Bu çalışmada özellikle sembolik oyun, serbest oyun, yapı-inşa, kurallı oyunlar, açık hava etkinlikleri ve dijital oyunlar gibi farklı türlerin tercih edilme durumları analiz edilecektir. Çalışmada, ulusal veri tabanlarında yer alan lisansüstü tezler ile akademik dergilerde yayımlanan makalelere ulaşılabilecek, Türkiye örneklemini temel alan ve 3–6 yaş çocuklarının oyun tercihlerini raporlayan çalışmalar incelenecektir. Ulaşılan araştırmalar içerik çözümlemesi yoluyla sınıflandırılacak, ortak temalar ve farklılıklar ortaya çıkarılacaktır. Bu süreçte, oyun tercihlerinde etkili olan bireysel faktörler (yaş, cinsiyet, gelişimsel özellikler) ve çevresel faktörler (sosyoekonomik düzey, okul ortamı, aile tutumları, öğretmen desteği, fiziksel mekânın niteliği) dikkate alınacaktır. Böylelikle Türkiye bağlamında çocukların oyun tercihlerine ilişkin genel eğilimler belirlenerek alanyazındaki boşluklar ve ihtiyaçlar vurgulanacaktır. Elde edilecek bulguların, okul öncesi öğretmenlerinin oyun ortamlarını düzenlemelerine, ailelerin çocukların oyun deneyimlerini desteklemelerine ve eğitim programlarının oyun temelli öğrenme anlayışıyla geliştirilmesine katkı sunacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi, oyun tercihi, sistematiik analiz, oyun temelli öğrenme, erken çocukluk

Okul Öncesi Dönemde Oyun Temelli Programların Etkisi: Türkiye’de Yapılmış Lisansüstü Tez ve Araştırma Makalelerine Dayalı Sistemik Derleme

Musa Bardak¹ & Oğuz Aslan^{1,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
oguz.aslan@izu.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de okul öncesi dönemde oyun temelli programların etkilerini inceleyen lisansüstü tezler ve araştırma makalelerini sistemik biçimde değerlendirerek mevcut literatürü bütüncül bir bakış açısıyla ortaya koymaktır. Oyun temelli programlar, çocukların bilişsel, sosyal-duygusal, dil ve motor gelişim alanlarını destekleyen, öğrenmeyi eğlenceli ve kalıcı hale getiren yaklaşımlar olarak öne çıkmaktadır. Son yıllarda Türkiye’de bu tür programların etkililiğini sınamaya yönelik çok sayıda araştırma yürütülmüş, ancak bulguların dağınık biçimde sunulması genel bir çerçeve oluşturmayı zorlaştırmıştır. Bu derleme çalışmasında, ulusal tez veri tabanları ve akademik dergilerde yayımlanan araştırmalar taranacak, okul öncesi dönemdeki 3–6 yaş çocuklarıyla yürütülmüş çalışmalar incelenecektir. Dahil edilen araştırmalar, oyun temelli programların çocukların gelişimsel alanlarına, okul uyumlarına, yaratıcılık ve problem çözme becerilerine, sosyal ilişkilerine ve akademik hazırbulunuşluklarına etkileri bakımından analiz edilecektir. Elde edilen veriler içerik çözümlemesi yöntemiyle sınıflandırılacak, ortak bulgular ve farklılaşan sonuçlar ortaya çıkarılacaktır. Ayrıca araştırmaların yöntemsel özellikleri, örneklem yapıları ve kullanılan ölçme araçları dikkate alınarak güçlü ve sınırlı yönler tartışılacaktır. Çalışmanın sonunda Türkiye’de oyun temelli programların etkililiğine dair genel eğilimler belirlenerek hem eğitim politikalarına hem de uygulayıcılara yönelik somut öneriler sunulması hedeflenmektedir. Bu yönüyle çalışma, okul öncesi eğitimde oyun temelli yaklaşımın önemini vurgulayan ve alanyazındaki boşlukları işaret eden bütüncül bir katkı niteliği taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi, oyun temelli program, erken çocukluk eğitimi, sistemik analiz

Erken Çocuklukta Land Art Uygulamaları: Estetik Farkındalık, Ekolojik Bilinç ve Sürdürülebilirlik

Elif Özcan

Temel Eğitim/Okul Öncesi Öğretmenliği Programı Başkent Üniversitesi
eaykanatozcan@gmail.com

Özet

Bu çalışma, erken çocukluk döneminde çocukların doğa ile etkileşim, estetik farkındalık ve çevresel sorumluluk bilincinin, Land art temelli sanat uygulamalarıyla bütüncül biçimde geliştirilmesini amaçlamaktadır. Çocukların doğal çevreyi yalnızca gözlemlemekle kalmayıp yaratıcı biçimde etkileşime girmeleri; sürdürülebilir yaşam becerilerinin oluşması, estetik duyarlılığın güçlenmesi, malzeme israfını azaltma bilinci, problem çözme, iş birliği ve ortak üretim yetkinliklerinin gelişmesi açısından önem taşır. Land art, 1960'larda ortaya çıkan, doğal malzemelerin kendi mekânında, geçici ve yerleştirme odaklı kompozisyonlar halinde düzenlenmesine dayalı bir sanat yaklaşımıdır. Geleneksel sanat nesnelere farklı olarak çevreyle bütünleşir, doğanın döngüsüne müdahale etmeden var olur ve dönüşür. Bu yönüyle, erken çocukluk eğitiminde yaratıcılığı ve ekolojik farkındalığı güçlendiren, estetik deneyimi öğrenme sürecinin merkezine taşıyan güçlü bir pedagojik araçtır. Sanat temelli araştırma yaklaşımı çerçevesinde planlanan çalışma, estetik ve ekolojik deneyimi merkeze alan, yaratıcı süreci bilgi üretiminin aracı olarak kullanan bir anlayışla tasarlanmıştır. Nitel araştırma paradigması içinde konumlanan çalışma, yalnızca betimleyici değil, aynı zamanda yorumlayıcı ve dönüştürücü bir bakış açısıyla yürütülecektir. Etkinlikler, hem öğretim stratejisi hem de veri üretim aracı olarak kullanılacak; elde edilen veriler, çocukların duyuşsal, bilişsel ve sosyal deneyimlerini görünür kılacak biçimde tematik içerik analizi ile çözümlenecektir. Çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenen, aynı okul öncesi eğitim kurumuna devam eden ve 60–72 ay aralığında bulunan 16 çocuktan oluşacaktır. Araştırma öncesinde velilerden onam formu alınacaktır. Altı atölye olarak planlanan süreç; doğada gözlem ve malzeme toplama etigi, doğal malzeme keşfi, bireysel küçük ölçekli tasarımlar, grup halinde büyük ölçekli kompozisyonlar, tema temelli yaratımlar ve eserlerin doğal döngüye iadesi aşamalarını kapsayacaktır. Atölye sürecinin, çocukların sürdürülebilirlik temasını somut biçimde deneyimlemelerini ve doğa ile bütünleşen yaratıcı öğrenme süreçleri geliştirmelerini sağlaması beklenmektedir. Bu çalışma, Land art'ı erken çocukluk bağlamında sistematik biçimde uygulayarak estetik ifade ve ekolojik bilinç gelişimini bütüncül bir yaklaşımla ele alması yönüyle alanyazına katkı sağlamayı amaçlamakta; elde edilecek bulguların, sürdürülebilirlik temalı sanat programlarının tasarım ve uygulamasına yönelik öneriler sunması öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk eğitimi, Land art, estetik farkındalık, ekolojik bilinç, sürdürülebilirlik

Erken Çocuklukta Akıl ve Zeka Oyunlarının Olumlu Etkileri Nelerdir?

Meral Tıraş ^{1,*} & Ramazan Merk ²

¹ Uzman Okul Öncesi Öğretmeni Gaziantep Üniversitesi

² Eğitim Bilimleri Gaziantep Üniversitesi

tirasmeral06@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın ve uygulamanın amacı: Erken çocukluk döneminde akıl ve zeka oyunlarının kullanılması, çocuğun bilişsel, sosyal, duygusal ve dil gelişimini birçok yönden desteklemesidir. Bilişsel gelişim olarak: problem çözme becerilerini geliştirdiği, eleştirel düşünme ve analitik düşünme yeteneklerini arttırdığı, dikkat süresini arttırdığı, odaklanma becerisini geliştirdiği, hafıza gelişimini desteklediği, sebep sonuç ilişkisi kurma yeteneğini güçlendirdiği gözlemlenmiştir. Sosyal gelişim olarak: sıra bekleme, paylaşma, iş birliği yapma, liderlik ve takım ruhu geliştirme, empati kurma ve duygu yönetimini güçlendirdiği gözlemlenmiştir. Dil gelişimine olumlu etkileri gözlemlenmiştir. Matematiksel düşünmeyi olumlu yönde geliştirdiği gözlemlenmiştir. Toplamda 24 öğrenci baz alınmıştır. Belirlenen akıl ve zeka oyunları öğretilip oynatılmıştır. Hafıza testleri uygulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Farklı görme, bütüne odaklanma, zeka

TÜBİTAK Meraklı Minik Dergisinin 2023 Sayılarının STEM Eğitimi Açısından İncelenmesi

Merve Delibaş^{1,*} & Aycan Buldur²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

² Okul Öncesi Eğitimi Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

mdelibas4539@gmail.com

Özet

Erken çocukluk dönemi, bireyin merak, keşfetme ve öğrenme isteğinin en yoğun yaşandığı yıllardır. Bu süreçte sunulan eğitim materyalleri, çocukların düşünme biçimlerini, problem çözme yaklaşımlarını ve yaratıcılıklarını doğrudan etkiler. Çocuk dergileri, eğlenceli içeriklerinin yanı sıra, bilimsel farkındalık, sanatsal ifade ve sayısal düşünme becerilerini destekleyen önemli kaynaklardır. TÜBİTAK tarafından yayımlanan “Meraklı Minik” dergisi, okul öncesi yaş grubuna yönelik içerikleriyle bu açıdan dikkat çekmektedir. Bu çalışma, derginin 2023 yılı sayılarında yer alan içeriklerin STEM (fen, teknoloji, mühendislik, matematik, sanat) çerçevesinde dağılımını incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırma, nitel araştırma desenlerinden doküman analizi yöntemiyle yürütülmüştür. İnceleme kapsamını, 2023 yılı boyunca yayımlanan 12 sayı oluşturmaktadır. Her sayı, STEM’in beş alanı temel alınarak tematik ve niceliksel açıdan değerlendirilmiştir.

Analizler, içeriklerde en fazla yer verilen temaların doğa olayları, canlılar ve bilimsel keşifler üzerine yoğunlaştığını ortaya koymuştur. Görsel sanatlar ve yaratıcılık temelli çalışmalar ikinci sırada gelirken, sayısal düşünme ve problem çözmeye yönelik içerikler daha sınırlı yer bulmuştur. Tasarım, yapı inşa ve teknik çözüm odaklı etkinlikler yalnızca belirli sayılarda işlenmiş, teknolojik araç ve süreçlere yönelik içerikler en düşük oranda temsil edilmiştir. Bazı sayılarda belirli alanların hiç yer almadığı ve içerik dağılımında dengeden ziyade tematik yoğunlaşmaların görüldüğü belirlenmiştir.

Elde edilen bulgular, derginin çocuklarda bilimsel farkındalık ve yaratıcılık becerilerini destekleme konusunda güçlü bir potansiyele sahip olduğunu göstermektedir. Ancak teknolojik bilgi ve mühendislik temelli problem çözme becerilerini destekleyen içeriklerin artırılması, STEM’in bütüncül yapısının güçlendirilmesi açısından önemlidir. İçeriklerin tüm alanları dengeli biçimde kapsayacak şekilde düzenlenmesi, çocukların erken yaşta çok yönlü 21. yüzyıl becerileri kazanmalarına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, STEM, Çocuk Dergileri, Erken Çocukluk

Türkiye’de ve Dünyada Erken Çocukluk Alanında Matematik Eğitimi Üzerine Yapılmış Çalışmaların Sistemik İncelenmesi

Ayşe Kızılkaya^{1,*} & Büşra Çelik¹

¹ Çocuk Gelişimi Sağlık Bilimleri Üniversitesi
aysekizilkaya00@gmail.com

Özet

Erken çocukluk dönemi matematik eğitimi, çocuklara bilgi, kavram öğretimi ve deneyimler sunarak zengin öğrenme ortamları sağlayan eğitim alanıdır. Matematik eğitiminin niteliğini geliştirmek için gelişmiş öğretim teknolojileriyle birlikte güçlü teorik altyapı gereklidir. Erken matematik öğrenmelerinin akademik başarı üzerinde olumlu etkiye sahip olması sebebiyle erken yaşta matematiksel gelişimin nasıl destekleneceğine dair bilimsel bilgi ihtiyacı doğmuş ve bu alanda araştırmaların artmasına sebep olmuştur. Özellikle bilimsel araştırmalar bu becerileri geliştirmede rehber niteliğinde olduğundan matematik eğitiminin tüm alanları açısından kritik öneme sahiptir.

Yapılan bu çalışmanın amacı, Türkiye ve dünyada, erken çocukluk matematik eğitimi alanında yapılmış tez ve akademik çalışmaların incelenmesidir. Çalışmada nitel araştırma yönteminin desenlerinden biri olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın veri setini akademik yayın arama motorlarında Erken Çocukluk Matematik Eğitimi ile ilişkili anahtar kavramların aratılması sonucunda ortaya çıkan tez ve makaleler oluşturmaktadır. Yapılan çalışma doğrultusunda erken çocuklukta matematik eğitimi üzerine yapılmış bilimsel çalışmalarının sınırlı olduğu görülmüştür. Çalışmada elde edilen bulgulara göre erken yaşta verilen matematik eğitiminin akademik başarı üzerinde önemli bir etkisi olduğu görülmüştür. Aynı zamanda ebeveynlerin bilinçli tutumlarıyla geliştirilen matematik becerilerinin matematik gelişimine katkı sağlandığı da yer almıştır. Çalışma literatüre katkı sağlamasının yanı sıra araştırmacılara ve eğitimcilere çeşitli önerilerde de bulunmaktadır. Araştırmacılar, çocukların matematik beceri gelişimini desteklemek üzere birçok öğretim yöntem ve tekniklerini kullanarak deneysel ve boylamsal çalışmalar yürütmelilerdir. Öğretmenler, sınıf içi etkinliklerde çocukların bu alana dair becerilerini geliştirmek amacıyla etkinlikler çocuk merkezli yöntemlerle planlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk dönemi, Matematiksel düşünme, Sistemik analiz

Okul Öncesi Dönemde Türkiye’de Yapılmış Deneysel Lisansüstü Tezlerin Sistematik İncelenmesi

Nihat Topaç^{1,*} & Büşra Polat²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa

² Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

nihat.topac@iuc.edu.tr

Özet

Okul öncesi dönem, çocukların bilişsel, dil, sosyal-duygusal ve motor becerilerinin en hızlı geliştiği ve öğrenmeye en açık oldukları kritik bir dönemdir. Bu dönemde yapılan bilimsel çalışmalar, çocukların yaşam boyu öğrenme becerileri, akademik başarıları ve kişisel gelişimleri üzerinde kalıcı etkiler bırakabilir. Türkiye’de okul öncesi çocuklarla yapılmış deneysel lisansüstü tezler, farklı eğitim uygulamalarının etkililiğine ilişkin önemli kanıtlar sunmaktadır. Ancak bu çalışmalar genellikle dağınık şekilde yayımlandığından, mevcut bilgilerin bütüncül olarak değerlendirilmesi güçleşmektedir. Bu araştırma, 2000–2025 yılları arasında Türkiye’de yürütülmüş, deneysel yöntem kullanılan yüksek lisans ve doktora tezlerini sistematik olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında, farklı veri tabanlarındaki tezler taranacak, belirlenen ölçütlere uyan çalışmalar seçilecek ve ayrıntılı olarak analiz edilecektir. İncelemede, uygulamaların hangi gelişim alanlarını hedeflediği, hangi yöntemlerin kullanıldığı ve elde edilen bulguların çocukların gelişimine nasıl katkı sağladığı değerlendirilecektir. Araştırmanın sonucunda, mevcut durumun kapsamlı bir haritası çıkarılacak ve gelecek çalışmalar için yol gösterici öneriler sunulacaktır. Bu çalışma ile okul öncesi eğitim alanında çalışan araştırmacıların, öğretmenlerin ve politika yapıcıların faydalanabileceği bir başvuru kaynağı oluşturulması hedeflenmektedir. Elde edilecek bulguların, etkili eğitim uygulamalarının yaygınlaştırılmasına, bilimsel boşlukların belirlenmesine ve çocukların gelişimlerini destekleyen yeni yaklaşımların geliştirilmesine katkı sağlaması beklenmektedir. Araştırma şu anda veri toplama aşamasında olup, tamamlandığında Türkiye’de okul öncesi alanda yapılmış deneysel tezlerin genel bir değerlendirmesini sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, erken çocukluk dönemi deneysel araştırma, lisansüstü tez, sistematik analiz

Okul Öncesi Dönemde Ebeveyn Tutumlarının Çocuk Gelişimine Etkisi Üzerine Türkiye’de Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Sistemantik İncelenmesi

Nihat Topaç^{1,*} & Büşra Polat²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa

² Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

nihat.topac@iuc.edu.tr

Özet

Okul öncesi dönem, çocukların sosyal, duygusal, bilişsel ve motor gelişimlerinin hızlı ilerlediği kritik bir evredir ve ebeveyn tutumları bu süreçte belirleyici rol oynamaktadır. Yapılan araştırmalar, ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları iletişim, disiplin anlayışı, destekleyici veya aşırı koruyucu yaklaşımlarının çocukların özgüveni, sosyal becerileri ve akademik hazırlığı üzerinde doğrudan etkiler yarattığını göstermektedir. Türkiye’de bu konuyu ele alan lisansüstü çalışmalar oldukça fazladır, ancak bulguların sistemantik olarak değerlendirilmesi sınırlıdır. Bu araştırma, okul öncesi dönemde ebeveyn tutumlarının çocuk gelişimine etkisini inceleyen çalışmaların sistemantik bir analizini sunmayı amaçlamaktadır. Çalışmada, 2000–2025 yılları arasında yürütülmüş ve tam metin erişimi sağlanabilen araştırmalar taranacak, kriterlere uygun olanlar seçilerek içerikleri analiz edilecektir. Analiz kapsamında, ebeveyn tutumlarının çocukların sosyal-duygusal, bilişsel ve davranışsal gelişim alanlarındaki etkileri değerlendirilecektir. Bu çalışma ile hem Türkiye bağlamında mevcut durumun net bir haritası çıkarılacak hem de gelecek araştırmalar için yol gösterici öneriler sunulacaktır. Elde edilen bulguların, eğitimciler, psikolojik danışmanlar ve politika yapıcılar için rehber niteliğinde olması ve çocuk gelişimini destekleyen ebeveyn yaklaşımlarının belirlenmesine katkı sağlaması hedeflenmektedir. Araştırma hâlen veri toplama aşamasında olup, tamamlandığında okul öncesi dönemde ebeveyn tutumlarının etkisine ilişkin Türkiye’de yapılmış çalışmaların genel bir değerlendirmesini sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, erken çocukluk dönemi, ebeveyn tutumları, çocuk gelişimi, sistemantik analiz.

Üniversite Öğrencilerinin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulama Dersine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

Halime Nur Sezer

Çocuk Gelişimi Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
halimenur26@gmail.com

Özet

Eğitim alanında çalışacak profesyonellerin yetiştirilmesinde kurumlarda yapılan uygulamalar büyük bir önem taşımaktadır. Özellikle çocuk gelişimi ve erken çocukluk gibi alanlarda çalışacak profesyonellerin eğitiminde mentor desteği almaları, yerinde uygulamalar yapmaları, zengin çevre olanakları ve en az kısıtlayıcı ortam olanakları ile çocukların gelişimine katkıda bulunmaları önemlidir. Bu amaçla yüksek öğretimde üniversitelerin erken çocukluk alanı ile ilgili programlarında öğrencilerin uygulama yapmaları beklenmektedir. Bu araştırma üniversite öğrencilerinin okul öncesi eğitim kurumlarında uygulama dersine yönelik görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunun 2025-2026 eğitim öğretim döneminde erken çocukluk alanında üniversite eğitimine devam eden ve okul öncesi eğitim kurumlarında uygulama 1 ve 2 derslerini alan 16 öğrenci oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında dijital ortamda araştırmacı tarafından hazırlanan "Üniversite Öğrencilerinin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulama Dersine Yönelik Görüşlerini İnceleme Formu" kullanılmıştır. Dijital anket formunun içeriğinde derse ve dersin işlenişine yönelik görüş, deneyim ve öneriler bulunmaktadır. Dijital ortamda öğrencilere sunulan anket formu gönüllülük esasına göre doldurularak verilere ulaşılmıştır. Verilerin analizi içerik analizi ile sağlanmıştır. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin okul öncesi kurumlarda uygulama dersi kapsamında gittikleri kurumlarda belli güçlüklerle karşılaştıkları bunları aşmada danışman desteğine ihtiyaç duydukları, program hazırlamanın inceliklerini süreç içerisinde hatırlamaya ihtiyaç duydukları, grubun çoğunluğunun kendilerini uygulama dersi kapsamında çocuklarla bir arada olmaya hazır hissettikleri ve uygulama dersi kapsamında tecrübe paylaşımı ile ilgili olarak haftalık rutinlerin oluşturulmasının kendilerini geliştirebileceğine yönelik görüşlerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmanın alanda yapılan okul öncesi eğitim kurumlarında uygulama süreçlerini gözden geçirmede ve öğrencilerin ihtiyaçlarını gözeterek yapılan uygulamaların kalitesinin artırılmasında fayda sağlayacağı umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Üniversite öğrencisi; Okul öncesi; Uygulama; İçerik analizi.

Akıl ve Zeka Oyunlarının Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Bilişsel Gelişimine Etkisi

Meral Tıraş^{1,*} & Ramazan Merk²

¹ Uzman Okul Öncesi Öğretmeni Gaziantep Üniversitesi

² Eğitim Bilimleri Gaziantep Üniversitesi

tirasmeral06@gmail.com

Özet

Okul öncesi dönem, bireyin bilişsel, sosyal ve duygusal gelişiminde temel bir evredir. Bu dönem çocuklarının dikkat, hafıza, problem çözme ve mantıksal düşünme becerilerinin desteklenmesi gerekmektedir. Ancak geleneksel eğitim yaklaşımlarında bu beceriler çoğu zaman göz ardı edilmektedir. Akıl ve oyunları, çocukların hem eğlenerek öğrenmesini hem de bilişsel gelişimlerinin desteklenmesini sağlayan önemli araçlardır. Bu bağlamda, akıl ve zeka oyunlarının okul öncesi çocuklar üzerindeki etkisi incelenmeye değer bir araştırma konusudur. Akıl ve zeka oyunlarının 5-6 yaş grubu çocukların bilişsel becerileri üzerindeki etkisini incelemektir. Özellikle dikkat, hafıza ve problem çözme becerilerindeki gelişimi ölçmek hedeflenmektedir.

1. Akıl ve zeka oyunları, okul öncesi çocukların dikkat becerilerini artırır mı?
2. Bu oyunlar çocukların kısa süreli hafıza gelişimini destekler mi?
3. Problem çözme becerilerinde anlamlı bir gelişme görülür mü?
4. Çocukların oyunlara karşı motivasyonu ve ilgisi nasıldır?

Araştırma Gaziantep Üniversitesi Kreş ve Anaokuluna devam eden 5-6 yaş aralığında bulunan toplam 24 çocuk üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu çocuklar rastgele iki gruba ayrılmıştır; deney grubu (12 çocuk) ve kontrol grubu (12 çocuk)

Veri toplamak amacıyla ;

- “Bilişsel performans değerlendirme formu” (Öğretmen gözlem ölçeği.
- Görsel dikkat ve kısa süreli bellek testleri
- Yarı yapılandırılmış öğrenci gözlem formu
- Öğrenci çizimleri ve yapılandırılmış zeka oyunları etkinlik sonuçları kullanılmıştır. Deney grubuna 4 ay boyunca haftada 2 gün, toplamda 32 oturum “akıl ve zeka oyunları” (Tangram, Dikkat kartları, Sudoku, Labirent, Eşleştirme oyunları, Küp dizme, vb.) uygulanmıştır. Kontrol grubuna ise sadece rutin okul programı uygulanmıştır.

VERİLERİN ANALİZİ: Elde edilen veriler, bilimsel analiz ve karşılaştırmalı analiz teknikleri ile değerlendirilmiştir. Gözlem formları nitel içerik analiziyle incelenmiş , ön-test ve son test puanları karşılaştırılarak SPSS programı aracılığıyla değerlendirilmiştir.

BULGULAR:

- Deney grubundaki çocukların dikkat süresinde ortalama % 40 oranında artış gözlenmiştir.
- Hafıza testlerinde puanlar anlamlı düzeyde yükselmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilişsel gelişim, Alternatif eğitim, Öğretimde farklı teknik kullanımı

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Coğrafi Sorgulama ile Coğrafi Gözlem ve Saha Çalışması Uygulamalarına İlişkin Görüşleri

Betül Atasever ^{1,*} & Murat Bartan ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
ataseverbetull@gmail.com

Özet

Toplumsal ilişkiler ve insanın doğayla olan etkileşimlerini inceleyen sosyal alan becerileri, çocukların yaşadığı topluma etkin bir şekilde uyum sağlamasına ve katılım göstermesine destek olan becerilerdir. Bu araştırmanın amacı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan sosyal alan becerileri kapsamında değerlendirilen coğrafi sorgulama ile coğrafi gözlem ve saha çalışması uygulamalarına ilişkin okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini ortaya koymaktır. Çalışma, öğretmenlerin uygulama deneyimleri ve karşılaştıkları güçlükleri ortaya koyarak programın etkililiğine dair öneriler sunmayı hedeflemektedir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni kullanılarak yürütülmüştür. Çalışma grubunu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme ile belirlenmiş farklı deneyim düzeylerine sahip 10 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. Katılımcılar, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla programda yer alan coğrafi sorgulama ile coğrafi gözlem ve saha çalışması etkinliklerine dair deneyimlerini paylaşmışlardır. Görüşmeler, gerekli izinler alındıktan sonra ses kaydı ve notlar alınarak yürütülmüş, elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Analiz sürecinde temalar kodlanmış, araştırmacılar arası uyum sağlanmış ve güvenilirlik için çapraz kontroller yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; öğretmenler coğrafi sorgulamayı farklı yöntemlerle uygulamaktadırlar. En sık kullanılan yöntemler; teknolojik araçlarla tanıtım (fotoğraf, video), gezi ve gözlem etkinlikleri (doğa yürüyüşleri, saha incelemesi), araştırma-inceleme çalışmaları ve resim-grafik etkinlikleri şeklinde belirlenmiştir. Katılımcılar, bu etkinliklerin çocuklarda merak uyandırdığını, çevre bilincini geliştirdiğini ve bilişsel, sosyal-duygusal, dil ve motor gelişime katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte, materyal eksikliği, zaman sınırlılığı ve programdaki sınırlı yer gibi güçlükler dile getirilmiştir. Araştırma, okul öncesi öğretmenlerinin coğrafi sorgulamayı erken çocukluk eğitiminde gerekli ve faydalı bulduğunu göstermektedir. Bu yaklaşım, çocukların çok yönlü gelişimini desteklemekte, çevreyi tanıma ve araştırma becerilerini güçlendirmektedir. Öğretmenlerin uygulamayı daha etkili kullanabilmeleri için hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi ve materyal erişimlerinin artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, coğrafi sorgulama, Türkiye yüzyılı maarif modeli

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Finans Becerisine İlişkin Görüşleri

Ismet Can Ertunç^{1,*} & Murat Bartan¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
ismet.sbl4343@gmail.com

Özet

Toplumsal yaşamın sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi için bireylerin haklarını kullanabilmeleri ve sorumluluklarını yerine getirebilmeleri önemlidir. Bu bağlamda, çağın gerekliliklerinden biri olan finans becerisi, temel finansal kavramları anlama ve bilinçli finansal kararlar alabilme yetisini kapsar. Okul öncesi dönemde bu beceri, çocukların gelire erişim yollarını fark etmesi, gelir kaynaklarını sıralaması, gelir ve harcama arasında bağlantı kurması ve gelir ile satın alma gücünü ilişkilendirebilmesi şeklinde gözlemlenebilir. Bu araştırmanın amacı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan sosyal alan becerileri kapsamında değerlendirilen finans becerisi uygulamalarına ilişkin okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini ortaya koymaktır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Çalışma grubu amaçlı örneklem yöntemi ile belirlenmiş, farklı deneyim düzeylerine sahip 10 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Gerekli izinler alındıktan sonra katılımcılar ile görüşmeler yapılmış ve toplanan veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Analiz sürecinde katılımcı görüşleri temalar hâlinde kodlanmış, araştırmacılar arası uyum sağlanmış ve güvenilirlik için çapraz kontroller yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenler finansal becerileri; para ile ilişki kurma, alışverişte öncelik belirleme, istek-ihiyaç ayırımı yapma, tasarruf, paylaşma ve sorumluluk alma gibi becerilerle ilişkilendirmektedir. Bu becerilerin kazandırılmasında drama, oyun, meslek tanıtımı ve hikâye gibi etkinliklerin etkili olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca öğretmenler, finans becerisinin çocukların sabretme, paylaşma, sırayla hareket etme ve günlük yaşamla ilişki kurma gibi sosyal-duygusal becerilerine katkı sağladığını ifade etmiştir. Bununla birlikte, ailelerin yeterince destekleyici olmaması, materyal yetersizliği, öğretim programında konunun açık biçimde yer almaması ve bazı kavramların soyut olması gibi güçlükler yaşandığı dile getirilmiştir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında finans becerisinin yer alması olumlu bir adım olarak değerlendirilse de öğretmenler mevcut içeriklerin yeterince somut olmadığını ve fırsat eşitsizlikleri nedeniyle uygulamada sorunlar yaşandığını belirtmiştir. Sonuç olarak, okul öncesi dönemde finans becerisi, çocukların yalnızca ekonomik değil, bilişsel, sosyal-duygusal ve günlük yaşam becerilerinin gelişimini destekleyen önemli bir süreçtir. Bu nedenle öğretmenlerin bu alanda mesleki olarak güçlendirilmesi, materyal, içerik ve etkinlik temelli desteklerin artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Finans becerisi, Okul öncesi eğitim, Türkiye yüzyılı maarif modeli

Rudolf Steiner'dan Günümüze Waldorf Eğitimi: “Learn to Change the World” Filminin Analizi

Esra Ergin ^{1,*} & Büşra Ergin ²

¹ Eğitim Fakültesi/Eğitim Bilimleri Bölümü Selçuk Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Selçuk Üniversitesi

esraergin.42@gmail.com

Özet

Waldorf pedagojisi, Rudolf Steiner tarafından geliştirilen ve antroposofi felsefesi temeline dayanan bütüncül bir pedagojik yaklaşım olarak tanımlanmaktadır. Waldorf pedagojisi, akademik yeterliklerin ötesinde, çocukların sosyal, duygusal ve yaratıcı kapasitelerinin bütüncül olarak gelişimini teşvik ederek, potansiyellerini keşfetmelerine ve özgün yetkinliklerini geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Bu önemden yola çıkarak çalışmada yüzyılı aşkın süredir dünya genelinde uygulanmaya devam eden etkili bir pedagojik yaklaşım olan Waldorf yaklaşımının yüzüncü yılı adına YouTube’da yayınlanan “Learn to Change the World” filmine kullanıcıların yaptıkları yorumların duygu ve tematik içerik analizlerinin yapılması amaçlanmaktadır. Bu çalışmada, YouTube’da yayınlanan “Learn to Change the World” adlı film, 2019 yılının Waldorf pedagojisinin yüzüncü yılı olması sebebiyle YouTube’da Waldorf 100 sayfasındaki videolar içerisinde en fazla izlenme ve yorum yapılma oranına sahip video olması gerekçesiyle araştırma materyali olarak seçilmiştir. Film, bu pedagojik görevlerin uygulanmasına yönelik somut örnekler sunan öncü bir yapımlar olarak değerlendirilmektedir. Araştırma kapsamında “Learn to Change the World” filmine kullanıcıların yaptıkları yorumların duygu ve tematik içerik analizleri gerçekleştirilecektir. Tematik içerik analizi ile filmdeki pedagojik yaklaşımlar, uygulama örnekleri ve eğitsel değerler belirli temalar altında sınıflandırılacaktır. Film üzerine yapılan yorumların duygu ve tematik içerik analizleri, izleyicilerin Waldorf pedagojisine ilişkin algılarını ve deneyimlerini ortaya koyacaktır. Farklı ülkelerden veya kültürel bağlamlardan gelen yorumlarla beraber Waldorf pedagojisinin temel değerleri ile ilgili farkındalık kazandırarak, günümüzde uygulamalarının yaygınlaştırılması ile ilgili eleştirel bir bakış açısı sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Duygu Analizi, Rudolf Steiner, Tematik İçerik Analizi, Waldorf Pedagojisi

Erken Çocuklukta Alternatif Bir Yaklaşım: Neurocampus Modeli ile Bütüncül Ge- lişim

Ipek Elgın

Beyin Enstitüsü Bekids Beyin Enstitüsü
ipekelgin@gmail.com

Özet

Erken çocukluk dönemi, bireyin bilişsel, duygusal ve sosyal gelişiminin temellerinin atıldığı kritik bir dönemdir. Bu süreçte uygulanan alternatif programlar, çocukların zihinsel kapasitelerini güçlendirmek ve bütüncül gelişimlerini desteklemek açısından önemlidir. Bu çalışmada, nörobilim temelli bir eğitim modeli olan NeuroCampus yaklaşımı tanıtılmaktadır. Model; oyun temelli beyin egzersizleri, dikkat ve hafıza atölyeleri, duygusal farkındalık etkinlikleri, çocuklarla felsefe atölyeleri ve yaratıcılığı destekleyici uygulamalarla öğrencilerin gelişimini hedeflemektedir. Ayrıca Veli Akademisi ile ebeveynlerin bilinçli teknoloji kullanımı ve stres yönetimi becerileri geliştirilmekte; Öğretmen Akademisi ile öğretmenler “beyin antrenörü” rolüne hazırlanarak sınıf yönetiminde nörobilim temelli stratejiler kazanmaktadır. Literatürdeki araştırmalar, bu tür uygulamaların çocukların dikkat, öz düzenleme ve sosyal uyum becerilerinde önemli gelişmeler sağladığını göstermektedir. NeuroCampus modeli, erken çocukluk eğitiminde alternatif bir iyi uygulama örneği olarak, uzun vadeli akademik başarı, zihinsel sağlık ve sosyal uyum açısından yenilikçi bir yaklaşım sunmaktadır. Model, çocukların zihinsel potansiyellerini ortaya çıkarmayı, öğretmenleri bilimsel araçlarla donatmayı ve velileri bilinçli gelişim destekçileri haline getirmeyi hedeflemektedir. Çalışma, NeuroCampus modelinin uygulama deneyimlerine ve literatür taramasına dayanmaktadır. Program; oyun temelli beyin egzersizleri, dikkat ve hafıza atölyeleri, duygusal farkındalık çalışmaları, çocuklarla felsefe uygulamaları ve yaratıcılığı destekleyici etkinlikler içermektedir. Araştırmalar, erken çocuklukta beynin plastisitesinin yüksek olduğunu ve bu dönemde yapılan desteklerin kalıcı etkiler yarattığını göstermektedir. Oyun temelli etkinlikler ve beyin egzersizleri yürütücü işlevleri (dikkat, öz düzenleme, hafıza) güçlendirmekte; mindfulness temelli uygulamalar çocukların stres düzeylerini azaltmakta ve dikkat sürelerini artırmaktadır. Çocuklarla felsefe atölyeleri ise eleştirel düşünme, iletişim ve empati becerilerini güçlendirmektedir. Aile-okul iş birliği ve öğretmenlerin nörobilim temelli araçlarla desteklenmesi ise çocukların sosyal uyum ve öğrenme motivasyonunu güçlendirmektedir. NeuroCampus modeli, erken çocukluk eğitiminde alternatif bir program ve iyi uygulama örneği olarak bütüncül gelişimi destekleyen yenilikçi bir yaklaşım sunmaktadır. Eğitim politikaları ve okul temelli programlara entegrasyonu, çocukların uzun vadeli akademik başarı, zihinsel sağlık ve sosyal uyum becerilerine katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: erken çocukluk eğitimi, nörobilim temelli eğitim, beyin temelli öğrenme, çocuklarla felsefe, alternatif eğitim modeli

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının 21. Yüzyıl Becerileri ile Öz Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişki

Hızır Dinler

Okul Öncesi Öğretmenliği Kilis 7 Aralık Üniversitesi
hizirdinler@kilis.edu.tr

Özet

Bu çalışma 4-6 yaş grubundaki okul öncesi eğitim gören 161 çocukta, 21. yüzyıl becerileri ile öz-düzenleme arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır. Okul öncesi dönemde, öz-düzenleme becerilerinin 21. yüzyıl becerilerinin gelişiminde %45'e varan açıklayıcı güce sahip olduğuna dair literatürdeki bulgular ve bilişsel esnekliğin yaratıcılıkla güçlü bağlantısı ışığında, günümüz çocuklarının beceri durumlarını anlamak amacıyla tasarlanmıştır. Veri toplama aracı olarak; demografik bilgi formu, 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği (3-4 yaş için: Simsar vd., 2022 [$\alpha=.94$]; 5-6 yaş için: Yalçın vd., 2020 [$\alpha=.97$]) ve McClelland vd. (2019) tarafından geliştirilen, Sezgin ve Demiriz (2015) tarafından Türkçe'ye uyarlanan BADO (Baş-Ayak-Dizler-Omuzlar - orijinal: HTKS-R) Ölçme aracı kullanılmıştır. 21.Yüzyıl becerileri ölçek formu, her bir çocuk için okul öncesi öğretmeni tarafından Bahar dönemi ortasında doldurulmuştur. 3-4 Yaş 21.yy Becerileri Ölçeği "Öğrenme ve Yenilik Becerileri" ile "Yaşam ve Kariyer Becerileri" alt boyutlarını kapsarken; 5-6 Yaş 21.yy Becerileri Ölçeği ise üç boyutlu (Öğrenme-Yenilik, Yaşam-Kariyer, Bilgi-Medya-Teknoloji) yapı sergilemektedir. BADO, Oregon Üniversitesi'nden (Gonzales & McClelland, 2021) gerekli izinler alınarak; sürece dair gönüllülük ve dilediği zaman bırakabileceğine dair katılımcıların ebeveyn bilgilendirme süreci ve onay süreci sonrasında, çocuklara öğretmeni tarafından nerede oyun oynamak istediği sorularak, alınan cevaba göre farklı konumlarda ve kamera kaydı eşliğinde uygulanmıştır. Veriler araştırmacı tarafından bir görsel analiz ve bir istatistik programı ile analiz edilmiştir. Bulgular ve çalışmanın detaylı analizleri 9. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi'nde sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: 21. yüzyıl becerileri, öz-düzenleme, yürütücü işlevler, okul öncesi dönem, erken çocukluk eğitimi

Çocuk Gelişimi Öğrencilerinin Dijital Dünyada Çocuk Haklarına Yönelik Görüşleri: Genel Yorum No.25 Temelinde Bir Değerlendirme

Elif Asıl ^{1,*}, Tuğçenur Çağlıyan ¹, Simge Sude Şahin ¹, Elif Sude Holoğlu ¹, Ceyda Özdemir ¹ & Sevde Abdullahoğlu ¹

¹ Çocuk Gelişimi Avrasya Üniversitesi
elif9525@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı çocuk gelişimi öğrencilerinin dijital dünyada çocuk haklarına yönelik görüşlerini Genel Yorum No.25 temelinde değerlendirmektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Çalışma grubu amaçlı örnekleme çeşitlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Bu grubu Karadeniz Bölgesi’de bulunan bir üniversitede 2024-2025 eğitim öğretim yılında öğrenim gören çocuk gelişimi öğrencileri oluşturmaktadır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin analizinde nitel veri analizi yöntemlerinden betimsel analiz kullanılmıştır. Bu araştırmanın sonucuna göre; çocuk gelişimi öğrencilerinin, çocuk haklarını çok boyutlu, dijital çağın gerekleriyle uyumlu ve temel ilkeler doğrultusunda değerlendirebildiği görülmüştür. Öğrenciler, çocukları aktif ve hak sahibi bireyler olarak tanımlarken; dijital ortamları hem fırsat hem de tehdit olarak ele almışlardır. Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Genel Yorum No.25’e dair farkındalıklarının yüksek olduğu ve dijital ortamlarda da çocukların korunma, saygı ve eşitlik haklarına sahip olması gerektiği görüşünde birleşmişlerdir. Ayrıca, dijital ortamdaki hak ihlallerini somut ve çok yönlü olarak algılayabilen öğrenciler, çözüm olarak eğitim, yasal düzenlemeler, platformların sorumlulukları ve aile temelli denetim gibi çok yönlü öneriler sunmuşlardır. Çocuk haklarının korunmasında bireysel duyarlılığın yanında devlet, aile, öğretmen ve dijital platformlar gibi tüm paydaşların da aktif rol alması gerektiği vurgulanmıştır. Araştırma bulguları doğrultusunda, çocuk gelişimi lisans programlarında çocuk hakları ve dijital dünyada çocuk hakları konularına daha fazla yer verilmesi önerilmektedir. Hak temelli yaklaşımları destekleyen teorik ve uygulamalı içeriklerin programlara entegre edilmesi, öğrencilerin mesleki yeterliliklerini arttıracakları önerilmektedir. Aileler ve öğretmenlere yönelik dijital ortamda çocuk haklarının korunmasına dair farkındalık çalışmalarının yürütülmesi; ebeveynler, çocukların dijital deneyimlerine rehberlik etmeleri konusunda bilgilendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Genel Yorum No 25., Çocuk hakları, Dijital dünya, Çocuk gelişimi

Resimli Kitapların, Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Prososyal Gelişimine Katkıları: Öğretmen Adaylarının Uygulamalarına Yönelik Görüşleri

Gızem Ozer Ozbal

Okul Öncesi Öğretmenliği Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
gizemozer84@gmail.com

Özet

Bu araştırmada, son sınıfta öğrenim gören okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerine göre, okul öncesi dönem çocuklarının prososyal gelişiminde resimli kitapların katkılarının neler olabileceğini incelemek amaçlanmıştır.

Araştırmada nitel araştırma deseni, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Bu amaçla adaylara öğretmenlik uygulamasında kullandıkları resimli kitapların çocukların prososyal gelişimine nasıl katkısı olmuş olabileceğine yönelik gözlemleri sorulmuştur. Veriler açık uçlu bir form ile toplanmıştır. Çalışma grubunu bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde son sınıfta öğrenim gören 11 okul öncesi öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmektedir. Araştırmacı tarafından verilerin analizi, kodlama işlemleri yapılmaktadır. İlk elde edilen kodlar “empati gelişimi”, “yardım etme” şeklindedir. Verilerin analizi devam etmektedir, elde edilen bulgulara göre sonuçlar yapılandırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Resimli kitaplar, prososyal gelişim, okul öncesi öğretmen adayları

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Yardımcı Personelin Çocuk İstismarına İlişkin Bilgi ve Farkındalıklarının İncelenmesi

Tülay İlhan İyi ^{1,*} & Hatice Özasan ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Ondokuz Mayıs Üniversitesi
tulay.ilhann@gmail.com

Özet

Bu araştırma; okul öncesi eğitim kurumlarında görevli yardımcı personelin çocuk istismarı ile ilgili bilgi düzeylerini, farkındalıklarını, çocuk istismarı ile karşılaşma durumunda izlediği veya izleyeceği yolları incelemektir. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden temel nitel araştırma deseni ile tasarlanmıştır. Çalışma grubunu kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenen okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan 23 yardımcı personel oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formunda yardımcı personelin, çocuk istismarının; tanımı, belirtileri, nedenleri, çocuk istismarı ile karşılaşma durumunda izleyecekleri yollar ve önlenmesine ilişkin görüşleri gibi bilgi düzeyleri ve farkındalıklarını anlamaya yönelik sorular yer almaktadır. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmış ve katılımcıların yanıtları belirli kategoriler altında birleştirilmiştir. Araştırmanın bulguları katılımcıların çocuk istismarına yönelik doğru ancak eksik tanımlamalar yaptıklarını göstermiştir. Katılımcılar çoğunlukla ‘çocuğunun özel bölgelerine dokunmak’ ve ‘çocuğu azarlamak’ gibi yalnızca cinsel istismar veya yalnızca duygusal istismar kapsamına giren tanımlamalar kullanmışlardır. Yardımcı personele çocuk istismarının belirtilerine ilişkin görüşleri sorulduğunda; katılımcıların çoğunluğunun içe yönelim (içe kapanıklık ve korku gibi) davranış bozuklukları; bazı katılımcıların ise dışa yönelim (hırçınlık gibi) davranış bozuklukları ve fiziksel belirtiler (morarma gibi) altında yer alan ifadeler kullandıkları belirlenmiştir. Katılımcıların çocuk istismarının nedenlerine ilişkin görüşleri incelendiğinde ise ifadelerinin; sırasıyla istismarcıdan kaynaklanan nedenler (psikolojik rahatsızlıklar ve sapkın davranışlar gibi), aileden kaynaklanan nedenler (ailenin eğitim düzeyi ve olumsuz anne baba tutumu gibi) ve toplumsal nedenler (bireylerin yetersiz bilgi düzeyi ve medya gibi) kategorileri altında toplandığı görülmüştür. Katılımcıların çoğunluğu çocuk istismarı durumu ile karşılaşmasa da karşılaşmaları durumunda; okul yönetimine, adli mercilere, sınıf öğretmene ve rehber öğretmene durumu bildireceklerini ifade etmişlerdir. Buna ek olarak, katılımcıların çocuk istismarının önlenmesine ilişkin; aileye istismara ve çocuğun korunmasına yönelik eğitim verilmesi, çocuğa eğitim verilmesi, yaptırımların ağırlaştırılması ve toplumdaki tüm bireylere eğitim verilmesi gibi önerilerde buldukları görülmüştür. Çalışmanın bulguları doğrultusunda okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan yardımcı personelin çocuk istismarı konusunda desteklenmesi ile ilgili öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, çocuk istismarı, yardımcı personel, farkındalık

Okul Öncesi Çağındaki Göçmen Çocuklar ve “Resilience”

Meryem Cemile Ok¹ & Buket Şen Montazerirad^{1,*}

¹ Çocuk Gelişimi Munzur Üniversitesi

buketsen@munzur.edu.tr

Özet

Resilience kavramı, alanyazında farklı Türkçe karşılıkları ile kullanılmaktadır. Bu kullanımlar genellikle dayanıklılık, esneklik, yılmazlık, zor şart ve durumlar sonrasında önceki haline dönüş şeklindedir. Çocuklarda, özellikle nörobiyolojik gelişimin hassas olduğu erken yaşlarda karşılaşılan olumsuz yaşam deneyimleri, sağlık, refah ve gelişim açısından kısa ve uzun vadeli riskler oluşturmaktadır. Bu riskler özellikle göçmen çocuklarda, bulunduğu topluma ve kültüre yabancılaşma, sosyal ve akademik zorluklar ile imkanlara erişimde sınırlılık gibi durumlarla belirginleşir. Mevcut duruma adaptasyon sürecini hızlandırmak, karşılaşılan zorluklar ve risklerin etkilerini en aza indirmek göçmen aileler ve özellikle çocuklar için yaşamsal bir değere sahiptir. Bu durumda, göçmen çocuklarda resilience kavramı dikkat çekmektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, okul öncesi çağındaki göçmen çocuklar ve resilience konusunda uluslararası alanyazında yapılmış çalışmalarını incelemektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Verilerin elde edilmesinde sistematik literatür taraması kullanılmıştır. Literatür taraması için kullanılan veri tabanı Web of Science ile sınırlandırılmış, taramada “resilience in preschool children” ifadesi kullanılmıştır. Araştırmaya 1996 ve 2025 yılları arasındaki makaleler dahil edilmiştir. Tarama sonucunda ulaşılan otuz dört makalede, resilience kavramının okul öncesi göçmen çocuklarla ilişkilendirilmesinde farklı konuların ele alındığı görülmüştür. Bulgulara göre çalışmaların sosyal bilimler alanında yoğunlaşmakta olduğu, multidisipliner ve interdisipliner çalışmalara da rastlandığı belirlenmiştir. Özellikle 2010 yılı itibariyle bu alanda yapılmış çalışmalarda artış gözlemlenmiştir. Ayrıca göçmen kavramının kullanımı da çalışmalarda farklılık göstermiş, ebeveynleri göç etmiş ve kendileri geride bırakılmış çocuklar, ebeveynlerinden biri göçmen olan çocuklar, ailesiyle birlikte göçmen statüsünde olan çocuklar gibi değişikliklere rastlanmıştır. Çalışmalarda nitel, nicel ve karma araştırma yöntemleri kullanılmış; derleme niteliğinde çalışmalara da rastlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Resilience, Psikolojik Sağlık, Dayanıklılık, Okul Öncesi Göçmen Çocuklar, Risk

Erken Çocuklukta İyi Oluş İçin Koçluk Yaklaşımı: Bütüncül Gelişimde Kayıp Parçaları Tamamlamak

Ipek Elgın

Beyin Enstitüsü Bekids Beyin Enstitüsü
ipekelgin@gmail.com

Ö z e t

Erken çocukluk dönemi, bireyin zihinsel, duygusal ve sosyal yaşam becerilerinin temelini atıldığı kritik bir dönemdir. Bu çalışmada, erken çocuklukta iyi oluş kavramı koçluk disiplini perspektifinden ele alınmakta ve bütüncül gelişimde kayıp parçaların tamamlanmasına yönelik bir yaklaşım önerilmektedir. Koçluk, bireyin potansiyelini ortaya çıkarmayı, öz farkındalık ve öz düzenleme becerilerini geliştirmeyi hedefleyen bir süreçtir. Bu bağlamda, öğretmenler ve ebeveynler için koçluk yaklaşımının erken çocuklukta çocukların iyi oluşunu destekleyici bir araç olarak kullanılabilmesi tartışılmaktadır. Literatür taramaları, koçvari iletişim, yansıtıcı dinleme ve açık uçlu soruların çocuklarda öz güven, empati ve problem çözme becerilerini güçlendirdiğini; öğretmen ve ebeveynlerin koçluk yaklaşımıyla daha bilinçli, destekleyici ve pozitif bir rol üstlendiklerini göstermektedir. Bu bağlamda, koçluk disiplini erken çocuklukta iyi oluşun desteklenmesi için yenilikçi bir strateji olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışmanın amacı, erken çocuklukta iyi oluşu destekleyen koçluk temelli bir bakış açısı geliştirmek ve öğretmen, ebeveyn, çocuk üçgeninde uygulanabilecek yaklaşımları tartışmaktır.

Çalışma, koçluk literatürü ve erken çocuklukta iyi oluşa dair ulusal ve uluslararası araştırmaların taranmasına dayanmaktadır. Ayrıca eğitimde koçluk uygulamalarının erken çocukluk düzeyine uyarlanabilirliği incelenmiştir. Literatür, koçluk temelli yaklaşımların öğretmenlerin iletişim becerilerini güçlendirdiğini, ebeveynlerin daha empatik ve destekleyici tutumlar geliştirmesini sağladığını ve çocukların öz farkındalık, öz düzenleme ve motivasyonlarını artırdığını ortaya koymaktadır.

Koçluk disiplini, erken çocuklukta iyi oluşun kayıp parçalarını tamamlayıcı bir araç olarak kullanılabilir. Eğitim politikalarına ve sınıf içi uygulamalara koçluk temelli stratejilerin entegrasyonu, çocukların uzun vadeli akademik başarı ve sosyal uyum becerilerine katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: erken çocukluk, iyi oluş, koçluk, bütüncül gelişim, ebeveyn-öğretmen rolü

Erken Çocuklukta Matematiksel Becerilerin Gelişimine Yönelik YouTube İçeriklerinin İncelenmesi: Pepee Örneği

Yeliz Erdoğan

Okul Öncesi Öğretmenliği Çukurova Üniversitesi
yyondemer27@gmail.com

Özet

Erken çocukluk dönemi (3-6 yaş), matematiksel düşüncenin temellerinin atıldığı kritik bir gelişim aşamasıdır. Bu dönemde çocuklar, oyunlar, şarkılar ve günlük yaşam deneyimleri aracılığıyla sayılar, şekiller, desenler ve ölçü gibi temel kavramları öğrenirler. Son yıllarda dijital medya, çocukların öğrenme ortamlarının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. YouTube gibi çevrimiçi platformlarda bulunan içerikler, özellikle okul öncesi matematik eğitiminde önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Ancak, bu içeriklerin pedagojik kalitesi ve gelişimsel uygunluğu konusunda sınırlı sayıda çalışma yer almaktadır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye'nin en popüler çocuk kanallarından biri olan Düşyeri Pepee çizgi filminin matematik temalı videolarının içeriğini analiz ederek, okul öncesi çocukların matematik becerilerinin gelişimine katkısını değerlendirmektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup, araştırma grubu, 3-6 yaş grubunu hedefleyen ve 50.000'den fazla izlenme sayısına sahip 18 Pepee videosundan oluşmaktadır. Araştırmacı tarafından geliştirilen "YouTube Video İçerik İnceleme Formu" veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Form, literatür ve önceki çalışmalardaki kriterlere dayalı olarak hazırlanmış olup altı boyuttan oluşmaktadır: Bu boyutlar matematik içeriğinin türü, pedagojik uygunluk, materyal kullanımı, etkileşimli unsurlar, teknik/dil özellikleri ve genel değerlendirme şeklinde sıralanmaktadır. Veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Analizler halen devam birlikte, ön analizlerle elde edilen bulgulara göre videoların büyük çoğunluğunun sayı tanıma, sayma ve şekil öğretimine odaklandığını göstermektedir. Somut materyallerin (oyun hamuru, LEGO, nesnelere) kullanıldığı videoların pedagojik açıdan daha güçlü olduğu, toplama ve çıkarma gibi soyut işlemlerin yer aldığı videoların ise okul öncesi yaş grubu için kısmen uygun olduğu tespit edilmiştir. Öte yandan, Pepee videolarının erken matematik becerilerinin gelişimine katkıda bulunma potansiyeli olduğu, ancak içeriğin çoğunun kavramsal derinliğinin sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Şekil ve sayı öğretimi güçlü yönler olarak öne çıkarken, toplama ve çıkarma gibi soyut içerikler erken yaş grubu için daha somut materyallerle desteklenmelidir. Bu bulgular, dijital çocuk içeriklerinin pedagojik olarak yeniden yapılandırılmasının önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: erken çocukluk, matematik eğitimi, dijital öğrenme,

Çocukist Bir Bakış Açısıyla Çocukların Gözünden Çocukluk/ Childhood Through the Eyes of Children from a Childist Perspective

Sibel Yoleri ¹, Nur Hilal Telli Demir ^{2,*} & Irem Köleoğlu ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Uşak Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği İzmir Demokrasi Üniversitesi

hilal-nur-telli@hotmail.com

Özet

Çocukluk kavramı farklı çağlar ve farklı kültürlerde çok çeşitli şekilde ele alınmıştır. Ancak bu kavramın şekillenmesinde ve incelenmesinde odak noktayı hep yetişkinler oluşturmuştur. Uluslararası ve ulusal literatür incelendiğinde çocuklukla ilgili görüş, algı ve öneri vb. için araştırma yapan çalışmaların genelinin örneklemine yetişkinlerin oluşturduğu görülmektedir. Örnekleminin yetişkinlerin değil çocukların oluşturduğu çalışmalarda ise ulusal literatürde okul öncesi dönem çocuklarının dahil edilmediği bulgulanmaktadır. Bu durum esasen çocuk haklarının yeterince işlemediği ve çocuk katılımının yeterince sağlanmadığını göstermektedir. Bu doğrultuda mevcut çalışmada okul öncesi dönem çocuklarının, çocukluk algısını ölçmek amaçlanmaktadır. Ayrıca bu amaç doğrultusunda elde edilen bulgular çocukizm (childism) kavramı üzerinden tartışılacaktır. Çocukların çocukluk dönemi ile ilgili görüşlerini inceleyen çalışmaların henüz yetersiz olması ve okul öncesi dönem çocuklarının dahil edilmemiş olması, buna ek olarak çocukizm (childism) çalışmalarının ulusal literatürde bulunmaması mevcut çalışmanın önemini göstermektedir.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılacak olup, belirlenen amaçlar doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme yapılacaktır. Çalışmada 4-5-6 yaş aralığındaki 15 çocuğa çocukluk hakkındaki sorulardan oluşan bir formla yarı yapılandırılmış görüşme yapılacaktır. Form, Türkiye’de erken çocukluk alanında çalışan 2 akademisyenden uzman görüşü alınarak nihai hale getirilmiştir. Formda okul öncesi dönem çocuklarının düzeyine uygun 8 soru bulunmaktadır. Çalışma için gerekli etik izin alınmıştır. Çocuğunun çalışmaya katılmasını onaylayan ebeveynlerin çocuklarından da sözel onay alınarak çalışmaya dahil edilecektir. Görüşmeler ses kaydına alınacak ve araştırmacılar tarafından analize hazır hale getirilmek amacıyla transkript edilecektir (ses kaydı alınacağı onam formunda açıkça belirtilmiştir). Transkript edilen veriler, MAXQDA programı ile analiz edilecektir.

Verileri toplama ve analiz süreci devam etmektedir.

Verileri toplama ve analiz süreci devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocukizm, Çocuk hakları, Çocuk katılımı

Üniversite Öğrencilerinin Akademik Çalışmalara Yönelik Görüşlerinin Metaforlar Yardımıyla İncelenmesi

Halime Nur Sezer

Çocuk Gelişimi Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
halimenur26@gmail.com

Özet

Üniversite eğitimi sürecinde akademik çalışmalar öğrencilerin gelişimine önemli katkı sağlamaktadır. Ülkemizde genel olarak akademik çalışmalara lisansüstü düzeyde rastlanmaktadır. Üniversitelerin akademik yaşamının deneyimlendiği ve yaşatıldığı mekanlar olduğu düşünüldüğünde, öğrencilerin akademik çalışma hakkında bilgi ve beceri sahibi olması ile uygun tutum geliştirerek kendilerini bu alanda geliştirmesi gerekmektedir. Bu araştırma üniversite öğrencilerinin akademik çalışmalara yönelik görüşlerinin metaforlar yardımıyla incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunun 2025-2026 eğitim öğretim döneminde erken çocukluk alanında üniversite eğitimine devam eden ve üniversitede verilen derslere ek olarak düzenlenen 3 akademik yazım atölyesi ile desteklenen 13 gönüllü öğrenci oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında dijital ortamda araştırmacı tarafından hazırlanan “Üniversite Öğrencilerinin Akademik Çalışmalara Yönelik Görüşlerini Metaforlar Yardımıyla İnceleme Formu” kullanılmıştır. Dijital anket formunun içeriğinde akademik çalışmalara yönelik görüş, deneyim ve öneriler ile akademik çalışmalara yönelik metaforları belirlemek için “Bence akademik çalışmalar gibidir. Çünkü.....» sorusu bulunmaktadır. Dijital ortamda öğrencilere sunulan anket formu gönüllülük esasına göre doldurularak verilere ulaşılmıştır. Verilerin analizi içerik analizi ile sağlanmıştır. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin düzenlenen 3 atölyeden olumlu etkilendikleri; mesleki akademik ve kişisel alanda gelişmeler gösterdiklerini ifade ettikleri; kendilerini akademik çalışmaları yapmaya ve izlemeye daha hazır hissettikleri; bu tür çalışmalara daha uzun süreler verilerek kendilerini bu alanda daha iyi geliştirebileceklerine yönelik görüşlerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında akademik çalışmalara yönelik pek çok metafor oluşturulmuştur. Ayrıca, öğrencilerin akademik çalışmaları önemli gördükleri; akademik çalışmaların eleştirel bakış açısı geliştirmede, mesleki gelişim ve kişisel gelişim alanlarında öğrenme fırsatının artması ile daha kapsamlı öğrenmenin gerçekleşmesini sağladığına yönelik görüşleri bulunmaktadır. Yükseköğretimde akademik çalışmalara erken süreçlerde başlanması ile öğrencilerin mesleki, akademik ve kişisel gelişimlerinin olumlu etkilendiği sonucu göz önünde tutulduğunda erken süreçte başlayan akademik çalışmaların öğrencilerin üniversitede aldıkları eğitimin kalitesinin artırılmasında etkili olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Üniversite öğrencisi; Akademik çalışma; Metafor; İçerik analizi.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği İçin Eksik Parçaları Tamamlamak: Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programları Örneği

Selda Ata Doğan^{1,*} & Cansu Yıldız Taşdemir²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

² Çocuk Gelişimi Sağlık Bilimleri Üniversitesi

slda.ata@gmail.com

Özet

Toplumsal cinsiyet, kültürel ve toplumsal bağlamda inşa edilen rolleri, beklentileri ve sorumlulukları tanımlayan temel bir kavramdır. Eğitim, toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden üretilmesinde ve dönüştürülmesinde kritik öneme ve etkiye sahiptir. Bu nedenle toplumsal cinsiyet eşitliği sadece bireysel hakların korunmasında değil sosyal adalet, değerler ve sürdürülebilir kalkınma açısından da stratejik önem taşımaktadır. Birleşmiş Milletler tarafından 2015 yılında kabul edilen 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin beşinci maddesinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği yer almaktadır. Bu hedefle toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve kadınların ve kız çocuklarının toplumsal konumlarını güçlendirmek öncelenmektedir. Erken yaşlarda kazanılan değerlerin bireylerin yaşam boyu davranış ve tutumlarını şekillendirdiği düşünüldüğünde, okul öncesi dönemdeki çocuklar ile çalışacak öğretmenlerin toplumsal cinsiyet bilincine sahip olmaları kritik bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple okul öncesi öğretmenliği lisans programlarının içerikleri, yalnızca mesleki bilgi ve beceri kazandırmakla kalmayıp, toplumsal eşitlik, kapsayıcılık ve duyarlılık geliştirme açısından da önemli bir belirleyicidir. Bu çalışmada Türkiye'deki okul öncesi öğretmenliği lisans programlarında toplumsal cinsiyetle ilgili derslerin varlığını ve kapsamını incelemek, mevcut durumu ortaya koyarak programlara yönelik geliştirici öneriler sunmak amaçlanmaktadır. Araştırma, nitel durum çalışması deseninde tasarlanmıştır. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) veri tabanında yer alan okul öncesi öğretmenliği programlarının ders planları ve içerikleri doküman analizi tekniğiyle değerlendirilerek bulgular elde edilmiştir. Bulgular, toplumsal cinsiyet konusunun programlarda genellikle seçmeli dersler aracılığıyla sınırlı düzeyde yer aldığını, zorunlu ders olarak yer almadığını göstermektedir. Bu durum, öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda sistematik ve bütüncül bir farkındalık geliştirmelerini zorlaştırmaktadır. Araştırma bulguları, toplumsal cinsiyetin öğretmen yetiştirme programlarında görünür ve zorunlu bir bileşen haline getirilmesinin, kapsayıcı, nitelikli ve eşitlikçi bir eğitim anlayışının kurumsallaşmasına katkı sağlayacağını göstermektedir. Ayrıca bu durum, Birleşmiş Milletler'in 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri bağlamında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadınların güçlendirilmesi açısından da kritik bir gerekliliktir.

Anahtar Kelimeler: toplumsal cinsiyet, öğretmen eğitimi, okul öncesi öğretmenliği, lisans programı, sürdürülebilir kalkınma hedefleri

Minik Yeşil Adımlar Erasmus+ Okul Eğitimi Projesi

Hatice Erten Sarıkaya ^{1,*}, Ayşegül Gökçakır ² & Özlem Çınar Terbillioğlu ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Meb

² Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

hatice_0417@hotmail.com

Özet

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığı tarafından yürütülmekte olan Erasmus+ Programı Okul Eğitimi Kısa Dönemli Öğrenci ve Personel Hareketliliği (KA122-SCH) faaliyeti kapsamında “024-1-TR01-KA122 “Minik Yeşil Adımlar” proje teklifimiz 2024 yılı teklif çağrısı döneminde kabul edilmiştir. Çevreye dönük farkındalığın toplumlarda yerleşmesi için çevre eğitiminin Maarif Modeli müfredatımız rehberliğinde eğitim akışımıza entegre edilmesi gerekmektedir. Bunu sağlarken öğretmenler olarak zorlandığımız konu; öğrencilere aktarılacak bilgilerin teorilerden çok gerçek hayata yakın bilgiler içermesi gerekliliğidir. Bu bağlamda projemizin hedefi, Denizli ilinde Zübeyde Hanım Anaokulu öğretmenlerimizin çevre ve sürdürülebilirlik eğitiminin yöntem ve tekniklerini, AB standartlarında etkin şekilde uygulayan meslektaşları rehberliğinde incelemesi, aktif kullanabilmesi, etkinlik geliştirebilmesi ve uygulayabilmesi için akademik ve pedagojik alanlarını geliştirici eğitimler almasıdır. Hedefimize ulaşmak için 5 öğretmenimiz; okulöncesi eğitimde uyguladığı yenilikçi yöntemler, çevre ve sürdürülebilirlik eğitiminde sahip olduğu deneyimleri ile bilinen Estonya’da bulunan kurs merkezinde “Environmental Changes for Sustainable Schools” konusunda 5 günlük kurs almışlardır. Kursun içeriği; Çevre okuryazarlığı, Sürdürülebilirlik, Ekolojik ayak izi, Gıda egemenliği, İklim değişikliğinin sebep ve sonuçları, Permakültür tanımı, Çevre eğitiminde öğretmenin rolleri ve Permakültür projesi tasarlama ile sonlandırılmıştır. Ayrıca “Sürdürülebilir Okullar”ın pratikte neleri içerdiği konusunda okulumuzdan farklı 5 öğretmen, OECD verilerine göre çevre eğitimi ve sürdürülebilirlik eğitim metodolojisinde deneyimli olan Almanya’da bir okulöncesi eğitim kurumunda 5 günlük işbaşı gözlem ziyareti gerçekleştirilmiştir. Gözlemlerde, okullarda hayata geçirilmiş sürdürülebilir uygulamalar, öğretmenlerin uygulamalardaki rolleri, ailelerin bu uygulamalardaki rolleri dahil olmak üzere pek çok deneyim paylaşılmıştır. Estonya’da alınan kurs sırasında ve Almanya’daki işbaşı gözlem hareketliliği sırasında öğretmenler tarafından yansıtıcı günlük tutulmuştur. Bu veriler analiz edilerek bilimsel yayına dönüştürülecektir. Pamukkale Üniversitesi Okul Öncesi Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından düzenlenen “Okul Öncesi Eğitimde Yerel İyi Örnekler Semineri” ne katılarak projemizin yaygınlaştırma çalışmalarını gerçekleştirmekteyiz. Sonuç olarak kurumsal olarak idare, yerel paydaş iş birlikleriyle daha yetkin ve motivasyonlu bir kurum kültürü oluştuğu, proje kapsamında devam eden çalışmalar ile okulumuzda, Denizli ilinde ve ülkemizde yenilikçiliğin ve niteliğin artışına katkı sağlandığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme Hareketliliği Eğitimi, Sürdürülebilirlik Eğitimi, Çevre Eğitimi

Öğretmen Adaylarının Temel Öğretmenlik Yeterliliklerinin İncelenmesi

Hasan Dilek

Okul Öncesi Öğretmenliği Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

hdilek@ahievran.edu.tr

Özet

Temel öğretmenlik yeterlilikleri, öğretmenlerin çocuklar için etkili öğrenme deneyimleri tasarlamalarını, uygulamalarını ve değerlendirmelerini sağlayan bütünlük bilgisi, beceri ve mesleki eğilimleri kapsar. Bu yeterlilikler arasında alan bilgisi, pedagojik içerik bilgisi, sınıf yönetimi, etkinliklerin planlaması, biçimlendirici ve toplu değerlendirme okuryazarlığı, farklı gelişim özelliklerine sahip çocuklar için uyarlama yapma, kapsayıcı uygulamalar ve aile katılımı yer alır. Yeterli öğretmenler, çocukların kültürel, dilsel ve sosyo-duygusal ihtiyaçlarını karşılamak ve gelişimsel olarak uygun öğrenme etkinlikleri oluşturmak için içerik ve pedagojiyi sentezler. Özellikle öğretmen adayları için bu yeterliliklerin öğretmen eğitimi aşamasında geliştirilmesi kritik öneme sahiptir. Çünkü eğitim verilen yaş grubunun gelişimsel özellikleri bu eğitim kademesindeki uygulamaların daha duyarlı ve kaliteli olmasını gerektirmektedir. Yapılan araştırmalardaki “erken çocukluk uygulamalarının kalitesini belirleyen temel öncüllerden birisinin de öğretmenler” olduğu yönündeki bulgular ve teorik açıklamalar bu eğitim kademesinin temel paydaşı olan öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının yeterliliklerinin niçin önemli olduğunu kanıtlamaktadır. Dolayısıyla öğretmen adaylarının gelişimini desteklemek, okul öncesi uygulamalarının kalitesini arttırmak ve öğretmen adaylarının etkili bir mesleki başlangıç yapmalarını sağlamak için temel yeterliliklerinin belirlenmesi oldukça önemlidir. Bu doğrultuda mevcut araştırmada, öğretmen adaylarının algıladıkları “temel yeterlilik” düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın katılımcıları, bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesine kayıtlı 55 okul öncesi eğitim öğretmen adayından oluşmaktadır. Katılımcılar, temel öğretmenlik yeterliliklerini dokuz alt boyut altında inceleyen bir analitik rubriği doldürmüşlerdir. Veri toplama, öğretmen adaylarının uygulama yaptıkları eğitim-öğretim yılının sonunda planlanan bir ders oturumu sırasında gerçekleşmiş ve tamamlanan rubrikler, hem madde hem de alt boyut düzeyinde yeterlilik algılarını incelemek için nicel betimsel analize tabi tutulmuştur. Analizler katılımcıların kendilerini gelişmiş olarak algıladıkları bazı yeterliliklerin yanı sıra, kendilerini yetersiz buldukları bazı temel yeterliliklerinin olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bulgular, dokuz alt boyutta hem algılanan hazır olma halinin hem de algılanan eksikliklerin varlığını vurgulamaktadır. Elde edilen verilerin hem hizmet öncesi hem de hizmet içi öğretmen yetiştirme politikaları ve eğitsel müdahaleleri için önemli olduğu varsayılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, öğretmen adayları, temel yeterlilikler

Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi Üzerine Yapılmış Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi

Irem Erdem ^{1,*} & Hüseyin Koç ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

² Özel Eğitim Öğretmenliği Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
iremerdem287@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı okul öncesi dönemde değerler eğitimi ilişkin yürütülen lisansüstü tezlerin sistematik olarak incelenmesidir. Nitel bir araştırma yöntemi olan sistematik derleme yöntemiyle yürütülen bu çalışmada doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırma kapsamında YÖKTEZ sitesi üzerinde değerler eğitimi ve değerler anahtar sözcükleriyle taramalar gerçekleştirilmiş, 2019-2025 yılları içerisinde yazılmış 47 tez dahil etme ve dışlama kriterlerine uygun bulunarak araştırmaya dahil edilmiştir. Veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilerek üç uzman tarafından kodlar ve temalarda uzlaşılarak araştırmanın sağlamlığı gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinden ilk etapta sayısal verilere ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında incelenen 47 adet lisansüstü tezin kırk beşinin yüksek lisans, ikisinin ise doktora tezi olduğu tespit edilmiştir. İncelenen tezlerin yıllara göre dağılımına bakıldığında en çok çalışmanın 2024 (11) yılında yapıldığı görülmüştür. Bunu 2023 (10) yılı takip etmektedir. 2025 yılının ilk yarısında ise 3 teze rastlanmıştır. Araştırma kapsamındaki tezler ana bilim dalları bakımından incelendiğinde en çok çalışmanın Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalında (18) yapıldığı görülmektedir. Bunu Temel Eğitim Anabilim Dalı (11) takip etmektedir. Araştırma kapsamındaki tezlerin enstitülere göre dağılımı incelendiğinde çalışmaların çoğunlukla Sosyal Bilimler Enstitüsünde (20) gerçekleştirildiği görülmektedir. Bunu Eğitim Bilimleri Enstitüsü (15) takip etmektedir. Araştırmalarda en fazla kullanılan yöntem nitel yöntem (35) olmuştur. Nitel yöntemi nicel yöntem (10) takip ederken en az kullanılan yöntem karma yöntem (2) olmuştur. Araştırmaların örneklem gruplarını ise en çok öğretmenler (21) oluşturmaktadır. Diğer (13) olarak adlandırılan grup ikinci en büyük örneklem grubunu oluştururken öğrenciler (10) ve veliler (9) daha küçük bir grubu temsil etmektedir.

Bulgulardan elde edilen sonuçlara bakıldığında, incelenen 47 lisansüstü tezin büyük çoğunluğunun yüksek lisans tezi olduğu ve son yıllarda, bu alandaki çalışmaların önemli bir artış gösterdiği belirlenmiştir. Araştırmalar Felsefe ve Din Bilimleri ile Temel Eğitim alanlarında yoğunlaşmaktadır. Araştırmalarda en sık kullanılan yöntem nitel araştırma olarak belirlenmiştir. Ayrıca, araştırmalar çoğunlukla Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yürütülmüş ve en büyük örneklem grubunu öğretmenler olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, değerler eğitimi, DİB anaokulları

Environmental Pollution in The Views of Preschool Children

Nur Alaçam

Okul Öncesi Eğitimi Ondokuz Mayıs Üniversitesi
nur.alacam@omu.edu.tr

Özet

The respect for the environment is developed from early childhood years and provides pro-environmental behavior in young children's future life. Therefore, it is essential to develop sensitivity of children regarding the environmental issues to be able to raise them as environmentally conscious citizens. However, young children's abilities to talk about environmental problems are often underestimated and, as a probable result, there is limited research which focuses on children's voices about them. This study focused on preschool children's (5-year-old children) views concerning environmental pollution.

A mixed method design was employed. Prior to the study, required permission was taken from relevant university ethics committee, preschools, families, and participant children respectively. Data were collected from 55 children from three different preschools in an urban city in the north site of Türkiye. Data collection was conducted as a part of the classroom routine through children's drawings and short interviews. It was analyzed with content analysis and descriptive statistics.

As a result, it was found that the majority of the children gave place to elements regarding air and water pollution in their drawings and also identified its influence on human. Moreover, children's feelings regarding the focused theme were also reached as sadness, hopefulness, and responsibility.

It was concluded that children's representations reflect their own experiences and actions with the environment. In other words, children reported the basic issues which they could sense or which were visualized in their environment. Environmental education is necessary to create children's awareness of different forms of the environmental pollution and its impact on different elements of the environment. Their innocent feelings for protecting the environment also need to be supported through these educations to contribute to their well-being and maintain those in their future lives.

Anahtar Kelimeler: Early childhood education, environment, environmental pollution

Analysis of Studies on Joint Media Engagement in Early Childhood

Fatma Demirci ^{1,*}, Volkan Şahin ¹ & Dilek Altun ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Orta Doğu Teknik Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Boğaziçi Üniversitesi

fato9930@gmail.com

Özet

Joint media engagement is defined as the use of media interactively between preschool children and their parents. Activities such as playing games or watching digital content together are examples of joint media engagement. Several studies have shown that early or excessive use of digital media in young children is associated with adverse effects on their social, cognitive, and language development. Therefore, joint media engagement in early childhood is important in terms of reducing the negative effects of digital media on young children.

This study aims to examine research conducted between 2010 and 2025 on joint media engagement with children in early childhood in Türkiye using a descriptive content analysis method.

Descriptive content analysis was used to examine studies related to joint media engagement in early childhood. In accordance with the PRISMA guidelines, databases such as TRDizin, Dergipark, Yöktez, Google Scholar, Web of Science, and ProQuest were utilized. To obtain the research data, the databases were searched in both Turkish and English using various combinations of keywords such as “joint media engagement, co-viewing, co-play, shared media use, parent-child media use, parent-child media, parental mediation, early childhood, and preschool.” The inclusion criteria for the study were as follows: the study must be written in English or Turkish, it must be related to the joint media participation of preschool-aged children and their parents, it must have been conducted between 2010 and 2025, and it must have been conducted with a Turkish sample. As a result of these criteria, a total of 35 studies were identified, including 21 articles, 13 master’s theses, and 1 doctoral thesis. Scale development studies were excluded, and only empirical research was included in this study.

The findings and conclusions of the study will be presented later in light of the data obtained.

Anahtar Kelimeler: Joint media engagement, Early childhood, Digital media, Descriptive content analysis.

First Steps Toward Disaster Education: Views of Pre-Service Early Childhood Education Teachers

Elif Güvelioğlu ^{1,*} & Feyza Tantekin Erden ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

² Elementary and Early Childhood Education Middle East Technical University

elifguvelioglu@gmail.com

Özet

Nature-induced disasters significantly impact societies, causing extensive economic, social, and psychological disruptions (AFAD, 2022; Guha-Sapir et al., 2011). Countries frequently affected by such events, like Türkiye, must prioritize educational and awareness initiatives starting in early childhood to effectively mitigate these negative consequences (Özmen & İnce, 2017). Due to their developmental vulnerabilities, young children are especially at risk during disasters, emphasizing the necessity of integrating disaster education early in their educational experiences (Cooper, 2019; Drolet et al., 2021; UNICEF, 2022). Early disaster education can significantly enhance children's psychological resilience, aiding in their recovery and adaptation following traumatic events (UNICEF, 2022).

Teachers play a pivotal role in delivering effective disaster education, as they directly shape children's understanding and preparedness for emergencies (Cooper, 2019; OECD, 2020; Sharpe & Izadkhah, 2014). To effectively implement disaster education, teachers must possess extensive theoretical knowledge, specialized pedagogical skills, and communication strategies suited for young learners (Uhm & Oh, 2017). Within Türkiye's educational context, teachers bear significant responsibilities that include managing classroom safety, providing emotional support, and addressing children's emotional reactions during crises which are exemplified during recent disasters such as the Kahramanmaraş earthquake (Şensin & Gökmenoğlu, 2024). Empirical studies confirm that skilled disaster management by teachers substantially reduces children's anxiety, enhancing their emotional resilience (Bateman, 2019; Ebbeck et al., 2019).

Despite their critical responsibilities, literature consistently reveals notable gaps in teachers' disaster-related knowledge and significant challenges in accessing reliable educational resources (Heshmati et al., 2020; Koç et al., 2020; UNICEF, 2012). These deficiencies hinder teachers' effectiveness, increasing risks for educational institutions and young children. Therefore, investigating early childhood teacher candidates' perspectives, existing knowledge, and perceived responsibilities is essential. Such investigation can provide valuable insights for improving teacher education programs, thereby enhancing disaster preparedness within early childhood education in Türkiye (Karabulut & Bekler, 2019; Konaklı & Kaplan, 2018; OECD, 2020).

This qualitative study explored the views of 15 third- and fourth-year pre-service early childhood education teachers at a public university in Türkiye. Data were collected through semi-structured interviews and analyzed using thematic analysis.

Findings indicated that participants generally supported the inclusion of disaster education in early childhood curricula. However, some expressed hesitation, noting concerns about unintentionally traumatizing children or not knowing how to address such sensitive topics without causing fear. Across the group, participants emphasized that they had never received courses, training, or materials on how to teach about disasters in developmentally appropriate ways. They also highlighted difficulty accessing trustworthy, age-appropriate resources and uncertainty about their professional responsibilities during disaster situations. Together, these findings reveal a strong need for structured preparation, practical guidance, and clear role definitions within pre-service teacher education programs.

Anahtar Kelimeler: disaster education, early childhood education, pre-service teachers

Erken Çocuklukta Yapay Zeka Çalışmalarının Meta-Tematik Sentezi

Mehmet Ayhan ^{1,*}, Şermin Metin ¹, Zeliha Damla Kalyenci ¹ & Ali Erdem Loğoğlu ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Hasan Kalyoncu Üniversitesi

mehmetayhan@sirnak.edu.tr

Özet

Teknolojinin geldiği en ileri aşamalardan biri olarak kabul edilen yapay zekâ, günümüzde eğitimin pek çok alanında araştırmalara konu olmaktadır. Önceki yıllarda yalnızca üniversite düzeyinde ve çoğunlukla programlama becerileri çerçevesinde ele alınan yapay zeka, son dönemde geliştirilen teknolojik araçlar, kullanıcı dostu arayüzler ve yenilikçi öğretim yöntemleri sayesinde küçük yaştaki çocukların da erişebileceği ve deneyimleyebileceği bir teknoloji haline gelmiştir. Bununla birlikte, erken çocukluk döneminde yapay zekâ eğitimi alan çocukların yapay zekâyı ne ölçüde anlayabilecekleri, algılarının hangi boyutlarda şekilleneceği ve bu teknolojiyi nasıl anlamlandırdıkları hâlen güncelliğini koruyan bir tartışma konusudur. Bu bağlamda, alan yazında yer alan çalışmaların bulgularını bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirmek, mevcut durumu ortaya koymak ve gelecekteki eğitim uygulamalarına yön verecek çıkarımlar elde etmek önem taşımaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, erken çocukluk döneminde yapılmış yapay zekâ araştırmalarını meta-tematik analiz yöntemiyle sentezlemektir. Meta-tematik analiz; doğrudan katılımcı görüşlerine dayalı çalışmalarını bir araya getirerek tekrar eden temaların ve kodların belirlenmesi, bu temaların karşılaştırılması ve anlamlandırılması sürecini içeren nitel bir yöntemdir. Araştırmaya dâhil edilecek çalışmalar, belirli ölçütler çerçevesinde seçilmiştir. Bu ölçütler; çalışmanın bir müdahale süreci içermesi, veri toplama yöntemi olarak görüşme tekniklerini kullanması ve örneklem grubunun 0–8 yaş aralığındaki çocuklardan oluşması şeklinde belirlenmiştir. Bu kapsamda ilgili veri tabanlarında sistematik bir tarama yapılmış ve kriterleri karşılayan toplam 9 çalışma incelemeye alınmıştır. Verilerin analizi sonucunda yedi ana tema belirlenmiştir: (1) Yapay Zekâ Algısı, (2) Etik ve Sağlık, (3) Yapay Zekâ Sınırlılıkları ve Hata, (4) Duygusal Tepkiler ve Tutumlar, (5) Yaratıcı Düşünme ve Problem Çözme, (6) Yapay Zekâ İşlevi ve (7) Makine Öğrenmesi Farkındalığı. Bulgular, küçük yaş gruplarının (3–4–5 yaş) yapay zekâyı daha çok somut işlevler ve günlük yaşamla ilişkilendirdiklerini; ileri yaş gruplarının (6–7–8 yaş) ise öğrenme süreçleri, hata olasılığı, teknik işleyiş ve etik boyutlara daha fazla vurgu yaptıklarını göstermektedir. “Duygusal Tepkiler ve Tutumlar” temasında küçük yaşlarda olumlu duyguların baskın olduğu; ileri yaşlarda ise olumlu tutumların eleştirel yaklaşımlarla dengelendiği görülmüştür. “Yaratıcı Düşünme ve Problem Çözme” temasında ise küçük yaşlarda günlük yaşam ihtiyaçlarına odaklanan somut fikirler öne çıkarken, büyük yaşlarda teknik ve işlevsel özellikleri içeren yaratıcı tasarımlar geliştirilmiştir. Sonuç olarak, elde edilen bulgular çocukların yapay zeka algılarının bilişsel gelişim düzeyleriyle paralel olarak biçimlendiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, erken yaşta yapay zekâ eğitimi planlanırken yaşa uygun içeriklerin geliştirilmesinin ve eleştirel düşünme becerilerinin desteklenmesinin önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: EÇE, Yapay zeka, Meta-tematik, Teknoloji

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Gözünden Çocukların Dijital Oyun Bağımlılık Eğilimi: Nitel Bir Araştırma

Zeliha Özer^{1,*}, Melek Atabay² & Funda Erdoğan³

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Trabzon Üniversitesi

² Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Trabzon Üniversitesi

³ Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

zelihaozer@trabzon.edu.tr

Özet

Günümüzde açık hava oyunlarının azalması ve dijital oyunlara erişimin kolaylaşması, çocukların oyun alışkanlıklarında köklü değişimlere yol açmakta ve bu durum, özellikle erken çocukluk döneminde dijital oyun kullanımıyla ilgili kaygıları artırmaktadır. Erken çocukluk döneminde dijital oyunlar ile ilgili yapılan araştırmaların sayısında da son yıllarda artış görülmektedir. Bu araştırmalar, çocukların dijital oyunları oynama sıklığı, oyun tercihleri, oyun bağımlılığı, ebeveynlerin görüşleri, dijital araçların ve oyunların çocukların gelişimine olan etkileri gibi konulara odaklanmaktadır. Bununla birlikte, erken çocukluk döneminde dijital oyun kullanımının eğitim ortamlarına nasıl yansıdığı, çocuğu çok yönlü değerlendirme ve gözlemlene olanağına sahip öğretmenlerin birincil gözlemlerinden hareketle ele alınması önem taşımaktadır. Bu doğrultuda, bu çalışma, okul öncesi öğretmenlerinin gözlem ve deneyimlerine dayanarak çocukların dijital oyun kullanımındaki bağımlılık eğilimlerine ilişkin öğretmen bakış açılarını incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma nitel araştırma desenlerinden olgubilim yaklaşımıyla yürütülmüştür. Türkiye'nin farklı illerinde görev yapan 25 okul öncesi öğretmeni uygun örnekleme yöntemiyle çalışmaya dahil edilmiştir. Açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla çevrim içi ortamda toplanan nitel veriler araştırmacılar tarafından içerik analizi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda iki ana tema ortaya çıkmıştır: Gelişimsel Etki, Aile ve Çevre Dinamiklerinin Rolü. İlk olarak gelişimsel etki teması; dijital oyunların bilişsel ve dil gelişimine olumsuz etkisi, motor gelişime olumsuz etkisi, sosyal duygusal gelişime olumsuz etkisi, gelişimde bireysel farklılıklar kategorilerinden oluşmaktadır. İkinci olarak aile ve çevre dinamiklerinin rolü temasında ise; ebeveynin medya aracılığı ve ev içi dijital iklim, popüler kültür, sosyal bağlam içerik analizi sonucunda ortaya çıkan kategorilerdendir. Dolayısıyla, dijital oyunların aşırı kullanımının 36-72 ay yaş grubundaki çocukların gelişimsel alanlarını olumsuz yönde etkilediği ayrıca bu süreçte aile ve çevre dinamiklerinin çocukların dijital oyun bağımlılık eğilimlerinde önemli bir rol oynadığı görülmüştür. Bu çerçevede, çocukların dijital oyun sürelerinin düzenli olarak takip edilmesi, ebeveynlerin olumlu rol model olmaları, bilinçli medya aracılığı stratejilerini benimsemeleri, ebeveyn kontrolünü etkin bir şekilde uygulamaları ve oyun türlerine göre eğitsel içeriklerin tercih edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi, dijital oyun, bağımlılık eğilimi, olgubilim, gelişimsel etki

Yapay Zekâ Destekli Veri Okuryazarlığı Etkinliklerinin Anasınıfına Devam Eden Çocukların Bilgi İşlemsel Düşünme Becerisine Etkisi

Merve Acar Inel ^{1,*} & Mehmet Nur Tuğluk ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Yıldız Teknik Üniversitesi
merve.acar2@std.yildiz.edu.tr

Özet

Bu araştırma anasınıfına devam eden çocukların yapay zeka destekli veri okuryazarlığı etkinliklerinin bilgi işlemsel düşünme becerilerine etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Günümüzde veriyle çalışmak, veriye dayalı işlem yapabilme becerisine sahip olmak oldukça önem kazanmıştır. 2024 yılı itibariyle uygulamaya konan Maarif Modeli'ne göre hazırlanmış okul öncesi eğitim programında da veri okuryazarlığı, erken okuryazarlık becerileri başlığı altında yer almaktadır. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden olan deneysel araştırma desenlerinden **yarı deneysel desen** çerçevesinde gerçekleştirilen bu çalışmada yapay zekâ destekli veri okuryazarlığı etkinliklerinin anaokuluna devam eden çocukların bilgi işlemsel düşünme becerilerine etkisini incelemek amacıyla **ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen** kullanılmıştır. Araştırmada veriler, **TechCheck-K Ölçeği, Çaba Gerektiren Kontrol Ölçeği, Veri Okuryazarlığı Kontrol Listesi** ve **Demografik Bilgi Formu** aracılığıyla toplanmıştır. Deney ve kontrol gruplarına ön test ve son test uygulamaları yapılmış, ayrıca uygulama sürecinde kontrol listesi kullanılarak gözlem yoluyla ek veriler elde edilmiştir. Elde edilen verilerin istatistiksel çözümlemesi, veri okuryazarlığı etkinliklerinin **yapay zekâ** ile zenginleştirilmesinin çocukların **dijital ortamda veriye dayalı çalışmalar yapabilme, bilgisayar gibi düşünebilme** ve **dikkat kontrol becerileri** üzerindeki etkisini incelemek amacıyla sürdürülmektedir.

Anahtar Kelimeler: yapay zeka, veri okuryazarlığı, bilgi işlemsel düşünme, erken çocukluk eğitimi

Okul Öncesi Öğretmenleri Yapay Zekâ Araçlarını Öğrenme-Öğretme Süreçlerine Nasıl Entegre Ediyor?

Zeliha Damla Kalyenci ^{1,*}, Şermin Metin ¹, Mehmet Ayhan ¹ & Ali Erdem Loğoğlu ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Hasan Kalyoncu Üniversitesi
zdamla.kalyenci@hku.edu.tr

Özet

Eğitimde yaygınlaşan yapay zekâ teknolojileri, okul öncesi öğretmenlerinin bu araçlarla etkileşimini çok boyutlu olarak incelemeyi gerekli kılmaktadır. Bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin yapay zekâ temelli araçları öğrenme-öğretme süreçlerine nasıl entegre ettiklerini ve bu süreçte karşılaştıkları fırsat ve zorlukları derinlemesine incelemektir. Çalışma, nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik (olgu bilim) desende gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Katılımcıları, 2024-2025 eğitim öğretim yılında Gaziantep ilinde farklı okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 20 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, okul öncesi öğretmenleri yapay zekâ araçlarını öğrenme-öğretme süreçlerine entegre etme konusunda genel olarak istekli olmakla birlikte, bu entegrasyonun kapsamı bilgi düzeyleri, mesleki deneyim, teknolojik yeterlik ve kurumsal destek olanaklarına bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Öğretmenler yapay zekâ araçlarını ağırlıklı olarak etkinlik planlama, materyal üretimi ve bireyselleştirilmiş öğretim içeriği hazırlamada destekleyici bir araç olarak kullanmakta; ancak bu süreçte pedagojik uyum, içerik güvenliği ve etik ilkelere ilişkin bazı sınırlılıklar ve belirsizliklerle karşılaşmaktadır. Ayrıca, bazı öğretmenlerin çocuklarla doğrudan yapay zekâ tabanlı araçları (örneğin görsel üretim veya sesli yanıt sistemleri) kullandığı; ancak bu uygulamaların daha çok bireysel inisiyatifle sınırlı kaldığı görülmektedir. Bulgular, okul öncesi dönemde yapay zekâ entegrasyonunun etkili ve güvenli biçimde gerçekleşebilmesi için öğretmenlere yönelik yapılandırılmış eğitimlerin, rehber materyallerin ve politika temelli yönlendirmelerin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, yapay zekâ, dijital pedagojik dönüşüm, teknoloji

Erken Çocukluk Eğitiminde Sanat Temelli Öğretmen Eğitimi: Deneyim Odaklı Bir Süreç Önerisi

Elif Özcan

Temel Eğitim/Okul Öncesi Öğretmenliği Programı Başkent Üniversitesi
eaykanatozcan@gmail.com

Özet

Bu çalışma, erken çocukluk döneminde öğretmen adaylarının estetik duyarlılık, ifade becerileri ve yaratıcı pedagojik yaklaşımlar geliştirmesinde müzik ve hareket temelli uygulamaların rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. Erken çocukluk eğitimi, yalnızca bilişsel kazanımlar değil; çocukların sosyal-duygusal gelişimi, yaratıcılığı ve kendini ifade etme yetkinliklerini de kapsayan bütüncül bir süreci gerektirir. Bu bağlamda, müzik ve hareketin öğrenme ortamına entegrasyonu; ritim, beden farkındalığı, doğaçlama ve duygusal ifade gibi unsurlar aracılığıyla hem çocukların hem de öğretmen adaylarının estetik deneyimlerini zenginleştirir.

Araştırma, sanat temelli araştırma yaklaşımı doğrultusunda, estetik deneyimi merkeze alan ve yaratıcı süreci bilgi üretiminin aracı olarak kullanan bir anlayışla tasarlanmıştır. Bu yaklaşım, nitel araştırma paradigması içinde, araştırma olgusunu yalnızca betimlemekle kalmayıp yorumlayıcı ve dönüştürücü bir bakış açısıyla ele alma olanağı sunmaktadır. Çalışmada, müzik ve hareket temelli etkinlikler hem öğretim stratejisi hem de veri üretim aracı olarak kullanılacak; elde edilen veriler, katılımcıların bedensel ve duyuşsal deneyimlerini görünür kılacak biçimde içerik analizi ile çözümlenecektir.

Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenecektir. Çalışma grubunu, okul öncesi öğretmenliği lisans programlarının üçüncü ve dördüncü sınıfında öğrenim gören ve sanat ile hareket temelli etkinliklere katılım konusunda gönüllü 20 birey oluşturacaktır. Hem alan bilgisi hem de öğretmenlik becerileri açısından mesleki hazırlık süreçlerini büyük ölçüde tamamlamış olmaları ve mesleki kimliklerinin şekillendiği dönemde bulunmaları katılımlarını önemli kılmaktadır. Araştırma öncesinde tüm katılımcılardan yazılı gönüllü onam formu alınacaktır.

Yedi oturum olarak planlanan atölye süreci; ritim farkındalığı, mekân kullanımı, müzik eşliğinde bedensel ifade, grup uyumu, hareket ve ses koordinasyonu, estetik bütünlük oluşturma ve uygulama aşamalarını kapsayacaktır. Oturumlar, katılımcıların estetik unsurları bilinçli biçimde kullanmalarını, ifade çeşitliliğini artırmalarını ve yaratıcı, kapsayıcı öğrenme deneyimleri tasarlamalarını destekleyecektir.

Çalışma, erken çocukluk öğretmen eğitiminde sanatın dönüştürücü potansiyelini vurgulayarak; müzik ve hareket temelli uygulamaların, geleceğin öğretmenlerini estetik duyarlılığa sahip, çok yönlü düşünebilen ve 21. yüzyıl becerileriyle donanmış profesyoneller olarak yetiştirmedeki önemine dikkat çekmektedir. Araştırmadan edinilecek bulguların, öğretmen yetiştirme programlarının geliştirilmesine yönelik somut açılımlar sunması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Erken çocuklukta öğretmen eğitimi, estetik farkındalık, sanat temelli öğrenme, estetik duyarlılık, yaratıcı pedagojiler

Okul Öncesi Eğitimde Aile-Okul-Toplum İş Birliği: Kapsamlı Bir Literatür İncelemesi

Buket Şen Montazerirad

Çocuk Gelişimi Munzur Üniversitesi
buketsen@munzur.edu.tr

Özet

Bu çalışma, erken çocukluk dönemi ve okul öncesi eğitimde Aile-Okul-Toplum İş Birliği kavramını derinlemesine incelemeyi ve güncel bilimsel literatürü sentezlemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda Aile-Okul-Toplum İş Birliğinin teorik temelleri, okul öncesi eğitimi ve akademik başarı üzerindeki etkileri, başarılı modeller ve karşılaşılan zorluklar ele alınmıştır. Çalışma, okul öncesi eğitim ve Aile-Okul-Toplum İş Birliği alanındaki literatürün sistematik bir incelemesi ve sentezi niteliğindedir. Veriler, bilimsel çalışmalar, ülkelerin bu alandaki politika belgeleri ve okul öncesi eğitim alanında uygulama rehberlerinden toplanmış olup tematik sentez yöntemiyle değerlendirilmiştir. Çalışmadan elde bulgular, Aile-Okul-Toplum İş Birliğinin çocukların akademik başarısı, devamlılığı ve sosyal-duygusal gelişimi üzerinde önemli olumlu etkileri olduğunu göstermektedir. Epstein'in altı katılım türü ve Bronfenbrenner'in ekolojik sistemler teorisi gibi çerçeveler, iş birliğinin çok boyutlu yapısını açıklamaktadır. Ancak, dilsel ve kültürel farklılıklar, eğitimci yetersizlikleri ve sistemik eşitsizlikler gibi zorlukların iş birliğini engellediği yönünde bulgulara rastlanmıştır. Sonuç olarak, Aile-Okul-Toplum İş Birliğinin çocukların bütünsel gelişimi için kritik olduğu ve güç dengesizliklerinin giderilmesi gerektiği, eğitimci eğitimi ve sistematik destekle Aile-Okul-Toplum İş Birliğinin okul öncesi eğitimde etkinliğinin artırılacağı vurgulanmaktadır. İlerleyen süreçte yapılacak araştırmalar için okul öncesi eğitimde farklı, alışlagelmiş olmayan programlara odaklanmak ve Aile-Okul-Toplum İş Birliği sürecinde de teknoloji kullanımını incelemek önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aile-okul-toplum iş birliği, erken çocukluk eğitimi, okul öncesi eğitim, aile katılımı, toplum katılımı.

Okul Öncesi Çocuklarına Yönelik Hazırlanan Özel Eğitim Ders Kitaplarındaki Fonolojik Farkındalık Temelli Etkinliklerin İncelenmesi

Fadime Akgül Çobanoğlu 1,* & Esra Demir Öztürk 2

1 Sınıf Öğretmenliği Muş Alparslan Üniversitesi

2 Okul Öncesi Öğretmenliği Muş Alparslan Üniversitesi

f.akgul@alparslan.edu.tr

Özet

Bu çalışmada, 37–78 ay aralığında özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler için hazırlanmış okul öncesi özel eğitim ders kitaplarındaki (Diken vd., 2023) fonolojik farkındalık etkinlikleri incelenmiştir. Çalışmada tek başına araştırma yöntemi görevi gören doküman analizi kullanılmıştır (Sak vd., 2021). Fonolojik farkındalık becerisi konuşma seslerini çözümlmeyi ve bunları değiştirebilmeyi gerektiren bilişsel bir beceridir (Kazanoğlu vd., 2017). Hemenpenstall’a (2003) göre fonolojik farkındalık, cümlelerin sözcüklerden oluştuğunu bilme, sözcüklerin uyaklı olabileceğini fark etme, aynı sesle başlayıp bitebileceğini veya ortasında aynı sesin bulunabileceğini görme, sözcükleri hece, ilk-son ses ya da tek tek seslere ayırabilme, sesleri çıkarma veya harmanlama yoluyla yeni sözcükler oluşturabilme ve seslere ayrılabilme gibi on bir alt beceriden meydana gelmektedir. Analiz sonucunda, alıcı dil kitabında iki etkinlik bulunduğu belirlenmiştir. Bunlardan ilki 49–60 ay arası çocuklara yönelik olup kafiyeli sözcükleri tanımaya odaklanmıştır. İkincisi ise 61–78 ay grubu için hazırlanmış ve aynı sesle başlayan sözcükleri tanımaya yöneliktir. İfade edici dil kitabında ise yalnızca bir etkinlik yer almakta, bu etkinlik aynı yaş grubuna hitap etmekte ve aynı sesle başlayan sözcükleri söylemeye dayanmaktadır. Çocukların aktif katılımını destekleyen etkinliklerin ortak özellikleri incelendiğinde; ön koşul becerilerin dikkate alındığı, kısa ve somut kelimelerle çalışıldığı, uygulayıcının model ve ipucu sağlamasının önerildiği görülmektedir. Öğrencilere üç deneme hakkı ve bekleme süresi tanınmış, yapamadıkları durumda rehber kişinin görevi tamamlaması istenmiştir. Oturma düzeni olarak U veya çember düzeni önerilmiş; etkinliklerin bireysel ya da grup şeklinde yapılabileceğine vurgu yapılmıştır. Ayrıca fonolojik hafızayı güçlendirme uygulamalarına yer verilmiş, tüm etkinliklerde değerlendirme sürecine ilişkin örnekler sunulmuştur. Görme, işitme, fiziksel yetersizlikler ve otizm için uyarlamalar bulunmasına karşın; özgül öğrenme güçlüğü, zihinsel yetersizlik ve üstün yetenekli öğrenciler için düzenleme örneklerine rastlanmamıştır. Sonuçta, kitaplarda fonolojik farkındalığa dair sınırlı etkinlik bulunduğu, etkinliklerin temel alt becerilerle sınırlı kaldığı ve özellikle ifade edici dil alanında çeşitliliğin az olduğu görülmektedir. Bu durum, okul öncesi dönemde fonolojik farkındalık becerilerinin desteklenmesine yönelik daha zengin içeriklerin hazırlanması gerektiğini göstermektedir. Ayrıca farklı yetersizlik gruplarına yönelik uyarlamaların çeşitlendirilmesi, etkinliklerin etkililiğini artıracak ve kapsayıcı eğitim yaklaşımını güçlendirecektir.

Anahtar Kelimeler: Fonolojik farkındalık, alıcı dil becerisi, ifade edici dil becerisi, okul öncesi.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıflarındaki Göçmen Çocuklara İlişkin Yaptıkları Öğretimsel Uyarlamaların Belirlenmesi

Banu Karaahmetoğlu^{1,*}, Betül Yılmaz Atman² & Demet Aydın³

¹ Özel Eğitim Öğretmenliği Gazi Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Ankara Üniversitesi

³ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

banuunver90@gmail.com

Özet

Günümüzün kültürel açıdan çeşitlilik gösteren toplum yapısı, okul öncesi sınıfların göçmen çocuklar başta olmak üzere farklı kültürel geçmişlere ve gereksinimlere sahip çocuklardan oluşmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda öğretmenlerin, farklı kültürel değerlere sahip çocukların öğrenme süreçlerine ilişkin duyarlılık geliştirmeleri ve bu çocukların eğitim gereksinimlerini karşılamaya yönelik uygun öğretimsel uyarlamalar gerçekleştirmeleri önem arz etmektedir. Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında yer alan göçmen çocuklara yönelik yaptıkları öğretimsel uyarlamaları belirlemektir. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışması deseni ile yapılandırılmıştır. Katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubunu, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bağımsız anaokulları ile ilkokul/ortaokul bünyesindeki anasınıflarında görev yapan 12 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen iki form aracılığıyla toplanmıştır. Demografik bilgi formu katılımcıların cinsiyeti, yaşı, eğitim düzeyi, mezun oldukları program, mesleki deneyim yılı ve sınıflarında bulunan göçmen çocuk sayısına ilişkin bilgileri içermekte iken, yarı yapılandırılmış görüşme formu ise öğretmenlerin göçmen çocukların bulunduğu sınıflarda yürüttükleri öğretim süreçlerine ilişkin deneyimlerini ve gerçekleştirdikleri öğretimsel uyarlamaları derinlemesine ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Veri toplama süreci Mart-Haziran 2025 tarihleri arasında Türkiye'nin farklı bölgelerindeki farklı resmi okul türlerinde görev yapan öğretmenlerle yürütülmüştür. Elde edilen veriler, tematik analiz yöntemiyle çözümlenmektedir. Araştırma verilerinin analiz süreci devam etmekle birlikte, ilk bulgulara göre kodlar dört tema çevresinde toparlanmıştır. Bu temalar şöyledir: 1. Çevresel düzenlemelere yönelik yapılan uyarlamalar, 2. Öğrenme süreçlerine yönelik yapılan uyarlamalar, 3. Çocukların sınıfa aidiyetlerini desteklemeye yönelik yapılan uyarlamalar ve 4. Ailelerle iletişimi desteklemeye yönelik yapılan uyarlamalar. Ortaya çıkan bu temalar çerçevesinde öğretmenlerin göçmen çocuklara yönelik yaptıkları uyarlamalar çeşitlenmekte olup, göçmen çocukları desteklemeye yönelik gereksinim duydukları oranda uyarlamalara yer verdikleri görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, kapsayıcı eğitim, göçmen çocuklar, uyarlama, farklılaştırma

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Çizimlerinde Barış Kavramının Göstergebilimsel Analizi

Can Uyanık ¹ & Nurullah Düzen ^{2,*}

¹ Sınıf Öğretmenliği Siirt Üniversitesi

² Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği Siirt University
nurullah.duzen@siirt.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönem çocuklarının çizimlerinde barış kavramını nasıl anlamlandırdıklarını ve bu anlamları hangi görsel göstergeler aracılığıyla ifade ettiklerini göstergebilimsel bir bakış açısıyla incelemektir. Barış gibi soyut bir kavramın erken çocukluk dönemindeki çocuklar tarafından nasıl temsil edildiğini anlamak hem gelişimsel süreçlere ışık tutmakta hem de barış eğitimi bağlamında önemli ipuçları sunmaktadır. Nitel araştırma desenine dayalı olarak yapılandırılan bu çalışmada, 30 okul öncesi çocuğun “barış” temalı çizimleri incelenmiş, çizimlerde yer alan nesnelere, karakterlere, renklerle ve yazılı/sözel ifadelerle anlam (gösterilen) ve gösterge (gösteren) düzleminde analiz edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde göstergebilimsel analiz tekniklerinden yararlanılmış; göstergeler ikonik, indeksik ve sembolik kategorilere ayrılarak tematik kodlama yapılmıştır. Elde edilen bulgular, çocukların barışı sıklıkla “arkadaşlık”, “mutluluk”, “el ele tutuşma”, “kalpler”, “özür dilemek”, “hediyeleşmek” ve “birlikte oyun oynama” gibi olumlu sosyal ve duygusal bağlarla ilişkilendirdiklerini ortaya koymuştur. Ayrıca çizimlerde güneş, gökkuşağı, doğa öğeleri, sevgi simgeleri ve beden dili gibi görsel unsurların yoğun biçimde kullanıldığı görülmüştür. Bu durum, çocukların barış kavramını hem duygusal hem de somut deneyimlere dayalı olarak yapılandırdıklarını göstermektedir. Araştırma bulguları, okul öncesi eğitimde barış temelli değerler eğitiminin geliştirilmesine katkı sağlayabilecek nitelikte olup, erken yaşlarda barış kültürünün inşasına yönelik pedagojik uygulamalar için öneriler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: barış eğitimi, okul öncesi çocuklar, çizim analizi, göstergebilim, çocuk resimleri

Çocuk Hakları Çerçevesinde Aile Yaşamı: Ebeveyn Görüşleri

Aleyna Gaylan^{1,*} & Deniz Ekinci Vural¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Dokuz Eylül Üniversitesi

aleynagaylann@gmail.com

Özet

Çocuk hakları, insan hakları kavramının içinde ele alınan, tüm çocukların sahip olduğu haklar ve bu hakların korunması olarak tanımlanabilir. Erken çocukluk dönemi, çocukların haklarını öğrenmesi ve içselleştirmesi için kritik bir dönemdir. Çocukların, yaşamda ilk çevreleri ailedir. Bu nedenle, aile ortamı gerek çocuğun kendi haklarının farkında olması gerekse hakların yaşama geçirilerek uygulanması süreçlerinde belirleyici rol oynayabilmektedir. Sonuç olarak ebeveynlerin çocuk haklarına yönelik farkındalıkları ile aile yaşamındaki uygulamaları, çocukların hak farkındalığı düzeyini doğrudan etkileyen değişkenler arasında yer alabilir. Bu görüşlerden hareketle çalışmanın amacı, erken çocukluk döneminde, ailelerin çocuk haklarına yönelik görüşlerinin ve aile yaşamındaki uygulamalarının incelenmesi olarak belirlenmiştir. Ailelerin çocuk hakları kavramına ilişkin neler bildikleri ve bu hakları yaşama yansıtma biçimleri araştırmanın temel odak noktası olacaktır.

Çalışmada çocuğu 5-6 yaş grubunda olan ebeveynlerin çocuk hakları konusundaki görüş ve uygulamalarının nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme kullanılarak ortaya koyulması hedeflenmektedir. Nitel bir çalışma olma özelliğini taşıyan bu çalışmada, araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılacaktır. Çalışmanın katılımcıları İzmir ili Buca ilçesinde okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş çocukları olan ve gönüllü olarak çalışmaya katılmayı kabul eden ebeveynlerinden oluşacaktır. Katılımcılara ilişkin kişisel bilgileri toplamak için araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu kullanılacaktır. Çalışmada öncelikle gönüllü katılımcılara araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla görüşme gerçekleştirilecek daha sonra elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilecektir.

Çalışmanın veri toplama süreci devam etmektedir. Bu nedenle araştırma bulgularına kongrede yer verilecektir.

Toplanan verilerin değerlendirilmesi sonucu elde edilecek bulguların, kongrede sunulması tartışılması planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi, çocuk hakları, erken çocukluk, aile.

Türkiye’de Erken Çocuklukta “Sürdürülebilirlik” Kavramı ile İlgili Yapılan Lisansüstü Tezler

Asuman Karahan ^{1,*} & Mehmet Kanak ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
asu58.karahan@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, erken çocuklukta sürdürülebilirlik konusunda yapılan lisansüstü tezlerin nasıl ele alındığı, tezlerde nelere odaklanıldığını ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda erken çocuklukta sürdürülebilirlik kavramı ile ilgili yayımlanan lisansüstü tezler içerik analizi ile incelenmiştir. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında “erken çocukluk”, “okul öncesi”, “okul öncesi dönem”, “sürdürülebilir”, “sürdürülebilirlik”, “sürdürülebilirliği” kelimeleri ile tüm alanlarda tarama yapılmıştır. Toplanan verilerin kaydedilmesi amacıyla araştırmacılar tarafından tez inceleme formu oluşturulmuştur. Bu formda araştırma yılı, araştırma konusu, araştırma türü, araştırma grubu ve araştırma yöntemi olmak üzere beş kategoriye yer verilmiştir. Araştırma sonucunda, erken çocuklukta sürdürülebilirlik konusunda ilk lisansüstü tezin 2010 yılında tamamlandığı, en fazla yüksek lisans tezi olarak yayınlandığı ve yapılan çalışmalarda daha çok nitel araştırma yöntemi kullanıldığı görülmektedir. Erken çocuklukta sürdürülebilirlik ile ilgili lisansüstü tezlerin çoğunluğunun sürdürülebilirlik kavramı ve eğitimi, sürdürülebilir çevre eğitimi, sürdürülebilir kalkınma eğitimi ve çocuk kitaplarında sürdürülebilirlik kapsamında oluşturulduğu görülmektedir. Yapılan bu incelemeler erken çocukluk döneminde sürdürülebilirlik kavramı üzerine yapılan çalışmaların sınırlı olduğunu bize göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken Çocukluk, Okul Öncesi Dönem, Sürdürülebilir Çevre, Sürdürülebilirlik

Okul Öncesi Eğitimde Veri Analizi ve Grafik Konularına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Merve Delibaş^{1,*} & Aycan Buldur²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

² Okul Öncesi Eğitimi Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

mdelibas4539@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin matematik eğitimi kapsamında yer alan veri analizi ve grafik konularına ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımıyla özel durum desenine göre yürütülmüştür. Nitel yöntem, öğretmenlerin görüşlerini derinlemesine incelemeye olanak sağladığı için tercih edilmiştir. Özel durum deseni, araştırmanın belirli bir konuya (veri analizi ve grafik öğretimi) odaklanmasına imkân tanımıştır. Çalışma grubunu, kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle seçilen ve Sivas il merkezindeki bağımsız anaokullarında görev yapan 20 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış ve betimsel analiz tekniğiyle çözümlenmiştir. Bulgular, temalar altında sınıflandırılarak sunulmuştur. Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin büyük bir kısmı, veri analizi ve grafik konularının çocukların matematiksel düşünme, problem çözme, yorumlama ve tahmin becerilerini geliştirdiğini ifade etmiştir. Grafik çalışmalarının özellikle bilgiyi görselleştirme, karşılaştırma yapma ve çıkarımda bulunma açısından önemli katkılar sağladığı belirtilmiştir. Katılımcılar, olasılık öğretiminde kullanılan somut materyal ve oyunların öğrenmeyi eğlenceli hâle getirdiğini ve çocukların derse daha aktif katılımını desteklediğini dile getirmiştir. Bununla birlikte, bazı öğretmenler bu konuların okul öncesi dönem için kavramsal açıdan ağır olabileceğini, çocukların gelişim düzeyine her zaman uygun olmadığını vurgulamıştır. Ayrıca pek çok öğretmen, yoğun müfredat ve sınırlı ders süreleri nedeniyle planlarında bu konulara yeterince yer veremediklerini belirtmiştir. Araştırma sonuçları, okul öncesi öğretmenlerinin veri analizi ve grafik konularına ilişkin görüşlerinde hem ortak noktaların hem de farklılıkların bulunduğunu ortaya koymuştur. Genel eğilim, bu konuların çocukların matematiksel becerilerinin gelişiminde önemli olduğu yönündedir. Ancak uygulamada yeterince yer verilmediği anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin bir bölümü, konuların erken yaşta temel düzeyde ele alınmasını gerekli görürken; diğer bir bölümü çocukların gelişimsel özellikleri açısından sınırlılıklar bulunduğunu ifade etmiştir. Bu durum, öğretmenlerin konuya ilişkin bilgi ve uygulama yeterliklerinin güçlendirilmesi, programlarda veri analizi ve grafik konularının daha sistematik biçimde yer alması ve uygulamaya dönük etkinlik örnekleriyle desteklenmesi gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, matematik eğitimi, veri analizi, grafik, olasılık. Öğretmen

Okul Öncesi Dönemde Oyun, Özdüzenleme ve Matematik Gelişimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Hande Hasibe Arslan

Çocuk Gelişimi Şırnak Üniversitesi
hande-h-arslan@hotmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönemde çocukların öz düzenleme becerileri ile oyun davranışlarının (oyun sıklığı ve mış gibi oyun oynama durumu) öğretmenlerin çocukların matematik gelişimine ilişkin algılarını ne ölçüde yordadığını incelemektir. Araştırmanın örneklemini, 2020 yılında Şırnak ilinde bulunan üç bağımsız anaokulundaki toplam dokuz şubede öğrenim gören 225 çocuk (60–72 ay) oluşturmaktadır. Veriler öğretmenler aracılığıyla toplanmış; ÖzdüzenlemeBecerileri Ölçeği (Öğretmen Formu), oyun davranışlarını belirlemeye yönelik sorular ve öğretmenlerin matematik algısını ölçen tek maddelik değerlendirme kullanılmıştır. Bulgulara göre, mış gibi oyun oynayan çocukların öz düzenleme puanları, oynamayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur (Cohen's $d \approx 1.0$). Çoklu regresyon analizleri, öz düzenleme ve oyun sıklığının, öğretmenlerin matematik algısını anlamlı biçimde yordadığını göstermiştir ($R^2 = .52$). Öz düzenleme, matematik algısının en güçlü yordayıcısı olarak öne çıkarken ($\beta = .62$), oyun sıklığı da daha düşük düzeyde fakat anlamlı katkı sağlamıştır ($\beta = .20$). Çok düzeyli analiz sonuçları, sınıflar arası farklılıkların öğretmen değerlendirmelerinde etkili olduğunu ($ICC \approx .18-.26$), ancak bireysel düzeyde öz düzenleme ve oyun sıklığının matematik algısıyla ilişkisinin devam ettiğini göstermiştir. Sonuçlar, erken çocukluk döneminde öz düzenleme becerilerinin ve oyun davranışlarının desteklenmesinin, çocukların akademik gelişimleri açısından kritik olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öz düzenleme, hayali oyun , matematik algısı, okul öncesi eğitim

Erken Çocuklukta Sürdürülen Paylaşımlı Düşünmenin Desteklenmesinde Aile ve Öğretmen Görüşleri

Şerife Nur Karaçelik-Varol ^{1,*} & Esra Ömeroğlu ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Gazi Üniversitesi
serifenurkaracelik@gazi.edu.tr

Özet

Nitelikli erken çocukluk eğitimi süreç, yapısal ve sistem niteliği olmak üzere üç alanda incelenmektedir (Dowsett vd., 2008; Mashburn vd., 2008). Yapısal nitelik ve sistem niteliği genellikle ulusal düzeyde geliştirilen uygulama standartları, akreditasyon ve resmi belgeler aracılığıyla değerlendirilirken; süreç niteliği ise öğretmen-çocuk etkileşimleri ve çocukların program içerisindeki deneyimlerine odaklanan gözlemlerle belirlenmektedir (Pianta vd., 2008). Sürdürülen paylaşımlı düşünme süreç niteliğini desteklemek için kullanılabilecek stratejilerden biridir. Sürdürülen paylaşımlı düşünme, iki veya daha fazla bireyin bir problemi çözmek, bir kavramı netleştirmek, bir etkinliği değerlendirmek ya da bir hikâyeyi derinleştirmek gibi amaçlarla birlikte entelektüel olarak aktif şekilde etkileşimde bulunduğu bir süreçtir (Siraj-Blatchford vd., 2002). Sürdürülen paylaşımlı düşünme, çocukların öğrenmeye aktif katılımını destekleyen etkileşim temelli bir yaklaşımdır ve bu etkileşimlerin niteliği öğretmenlerin uygulamaları ile ailelerin desteğiyle ilişkilidir. Bu araştırmanın amacı erken çocuklukta sürdürülen paylaşımlı düşünmenin desteklenmesinde ailenin ve öğretmenlerin rolünü incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

- Aileler, çocuklarla nitelikli etkileşim kurmak için sürdürülen paylaşımlı düşünmeyi nasıl desteklemektedir?
- Öğretmenler, çocuklarla nitelikli etkileşim kurmak için sürdürülen paylaşımlı düşünmeyi nasıl desteklemektedir?

Bu çalışmada katılımcıların bireysel deneyimlerini ve görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan kapsamlı ve detaylı veriler toplamak için nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Çalışma grubunu okul öncesi eğitim kurumlarında 60-72 aylık sınıflarda görev yapan beş öğretmen ve sınıflarında bulunan on çocuğun annesi oluşturmuştur. Öğretmenlerle ve annelerle yapılan görüşmelerde kullanılmak üzere iki ayrı form hazırlanmıştır. Sürdürülen paylaşımlı düşünme bileşenleri duyarlı iletişim/ilişki kurma, üstbilişsel düşünmeyi teşvik etme ve sürdürme, öğrenmeyi genişletme/derinleştirme olarak belirlenmiş (Brodie, 2014; Siraj-Blatchford, 2005) ve bu bileşenlere yönelik yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanmıştır.

Araştırma bulgularına göre açık uçlu sorular sormak, çocukları aktif olarak dinlemek ve düşünmeye teşvik etmek sürdürülen paylaşımlı düşünmeyi destekleyen stratejiler olarak öne çıkmıştır. Hem öğretmenler hem de anneler kurulan nitelikli etkileşimlerin çocukların dil, bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklediğini belirtmiştir. Ayrıca, aile ve öğretmen iş birliğinin bu süreçte belirleyici olduğu vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk eğitimi, nitelikli etkileşim, sürdürülen paylaşımlı düşünme.

Eğitime Erken Eğitimle Başla Projesi Kapsamında Hazırlanan Hikâye Kitaplarının Değerler Bağlamında İncelenmesi

Selda Ata Doğan

Okul Öncesi Öğretmenliği Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
slda.ata@gmail.com

Özet

Değerler, bireylerin kişisel gelişiminde yol gösterici, toplumsal yaşam için gerekli olan ve davranışları şekillendiren temel ilkelere dönüşmektedir. Saygı, sevgi, sorumluluk, dürüstlük, adalet gibi değerler hem bireysel hem de toplumsal düzeyde insan yaşamına yön veren evrensel nitelikler taşımaktadır. Değerler eğitimi ise toplum tarafından kabul gören ahlaki, kültürel, sosyal ve evrensel değerlerin öğrenilmesi, içselleştirilmesi ve günlük yaşama yansıtılmasını amaçlayan eğitim sürecidir. Eğitim sistemleri açısından değerlendirildiğinde, değerler eğitimi yalnızca bireylerin akademik bilgi ve beceriler kazanmalarına katkı sunmakla kalmamakta; aynı zamanda onların iyi bir insan, sorumlu vatandaş ve topluma uyumlu bireyler olarak yetişmelerine de hizmet etmektedir. Bu yönüyle değerler eğitimi, demokratik toplum düzeninin sürdürülebilirliği ve kültürel değerlerin kuşaktan kuşağa aktarımı açısından kritik bir rol üstlenmektedir. Kişilik gelişiminin en hızlı olduğu ve temel değerlerin öğrenilmeye başlandığı erken çocukluk dönemi, değerler eğitiminin etkili bir biçimde verilmesi gereken kritik yaşam evresi olarak öne çıkmaktadır. Bu dönemde kazanılan değerler, çocukların sosyal beceriler geliştirmesinde, empati kurabilmesinde ve problem çözme davranışları sergileyebilmesinde temel belirleyicilerden biridir. Bu bağlamda, okul öncesi eğitimde sıklıkla başvurulan öğretim araçlarından biri olan hikâye kitapları, çocukların değerleri öğrenmesinde ve içselleştirmesinde önemli bir işlev görmektedir. Çocuklar, hikâyelerde yer alan kahramanlar aracılığıyla soyut değerleri somut olaylar ve davranışlar üzerinden gözlemleme fırsatı bulurlar, karakterlerle özdeşim kurarak doğru ve yanlış davranışları ayırt edebilirler, model alma yoluyla değerleri doğal bir biçimde öğrenebilirler. Değer öğretiminde hikâyeler, çocukların bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimlerini bütüncül biçimde destekleyen güçlü bir öğretim aracı olarak öne çıkmaktadır. Araştırmada, Eğitime Erken Eğitimle Başla Projesi kapsamında hazırlanan ve ücretsiz erişime sunulan hikâye kitaplarının değerler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nitel durum çalışması deseniyle yürütülmüştür. Çalışma grubunu, söz konusu proje kapsamında yayınlanan 36 hikâye kitabı oluşturmaktadır. Veriler Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programında (2024) yer alan 12 temel değer esas alınarak elde edilerek betimsel analiz yöntemi ile çözümlenecektir. Araştırmaya ilişkin analizler devam etmekte olup, elde edilen bulgular kongrede ayrıntılı olarak paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: değerler, değerler eğitimi, hikâye kitapları, okul öncesi eğitim, Eğitime Erken Eğitimle Başla Projesi

Erken Çocukluk Döneminde Çocuğu Olan Ebeveynlerin Duygu Sosyalleştirme Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Zeynep Apaydın Demirci ^{1,*} & Emel Arslan ²

¹ Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

² Temel Eğitim Necmettin Erbakan Üniversitesi

zeynep.demirci@bilecik.edu.tr

Özet

Ebeveynlerin davranışları, özellikle de duygu sosyalleştirme davranışları, çocukların sosyal duygusal gelişimini sağlıklı bir şekilde destekleme bağlamında önemli bir faktördür. Duygu sosyalleştirme, çocukların duygularını anlamlandırma, ifade etme, deneyimleme ve bu duygularla baş edebilme hakkında beceriler edinme sürecidir. Ebeveynler, çocukların duygularını nasıl anlamlandırdıkları, duygusal olarak nasıl tepki verdikleri ve erken çocukluk döneminde bunları nasıl düzenledikleri konusunda kritik bir öneme sahiptir. Bu araştırmada erken çocukluk döneminde çocuğu olan ebeveynlerin duygu sosyalleştirme davranışlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nitel yöntem kullanılarak betimsel fenomenoloji desenine göre gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini, kartopu yöntemi kullanılarak belirlenmiş ve erken çocukluk döneminde çocuğu bulunan 8 anne ve 6 baba olmak üzere toplam 14 ebeveyn den oluşmaktadır. Araştırma verileri, katılımcıların bireysel özelliklerini içeren bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmaktadır. Araştırma verilerinin toplanması süreci devam etmektedir. Bulgular içerik analizi ile belirlenecek olup sonuç ve öneriler ile araştırma sonlandırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn, erken çocukluk, duygu sosyalleştirme

Sözcüksüz Kitaplarda Sosyal Becerilerin Temsili: Bir İçerik Analizi

Hilal Tuğba Keskin ^{1,*} & Özlem Okyay ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

² Okul Öncesi Eğitimi Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

hilal.yurdagul96@gmail.com

Özet

Sözcüksüz kitaplar, görseller aracılığıyla anlam üretme sürecini destekleyen ve çocukların yaratıcılığını, hayal gücünü ve dil gelişimini teşvik eden önemli bir edebi tür olarak görülmektedir. Sözcüksüz kitaplar, hikâye anlatıcılarının kendi anlatılarını oluşturabilecekleri bir temel sağlar. Alan yazında sözcüksüz kitapların çocukların dil gelişimi, empati, sosyal etkileşim ve problem çözme becerilerini desteklediğini ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır. Bu araştırmanın amacı, sözcüksüz kitaplarda illüstrasyonlarla aktarılan öyküleri içerdikleri sosyal beceriler açısından incelenmesidir. Çalışmada, farklı yayınevlerinden seçilen 10 sözcüksüz çocuk kitabı nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi ile incelenmiştir. Ayrıca üç okul öncesi öğretmeni adayının araştırma kapsamına alınan sözcüksüz kitap anlatımları ses kaydına alınmıştır. Ses kayıtları ile elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Sözcüksüz kitaplarda ele alınan sosyal beceriler; Başlangıç becerileri, akademik destek becerileri, arkadaşlık becerileri ve duyguları yönetme becerileri kategorileri çerçevesinde incelenmiştir. Bulgular, sözcüksüz kitaplarda en fazla başlangıç becerileri ile arkadaşlık becerilerine ilişkin sosyal becerilere yer verildiği, en sık karşılaşılan sosyal becerilerin paylaşma, yardımlaşma, empati kurma, yardım isteme ve duygularını ifade edebilme becerileri olduğunu göstermiştir. Ayrıca, karakterlerin çatışma çözme süreçleri, duygularını ifade etme biçimleri ve toplumsal kurallara uyum sağlamaları da önemli sosyal beceri göstergeleri olarak öne çıkmıştır. Görsel anlatımın esnek yapısı, anlatıcının öyküyü kendi deneyimleriyle ilişkilendirmelerine olanak tanımakta; bu sayede farklı yorumlarla sosyal etkileşim becerilerinin pekiştirilmesine zemin hazırlamaktadır. Sonuç olarak, sözcüksüz kitapların sosyal becerilerin desteklenmesinde güçlü bir araç olduğu ve erken çocukluk eğitiminde etkili bir şekilde kullanılabileceği belirlenmiştir. Eğitimciler ve ebeveynlerin bu kitapları, çocukların sosyal-duygusal öğrenme süreçlerini desteklemek amacıyla daha bilinçli ve planlı biçimde kullanmaları önerilmektedir. Bu araştırma, sözcüksüz kitapların yalnızca dil gelişimi değil, aynı zamanda sosyal beceri gelişimi açısından da değerli bir kaynak olduğunu ortaya koyarak literatüre katkı sunmayı amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk dönemi, sözcüksüz kitaplar, sosyal beceriler

4+4+4 Sistemiyle Birinci Sınıfa Kaydedilen Öğrencilerin Okuma-Yazma Sürecinde Yaşadıkları Sorunlar: Sistemik Derleme

Esra Demir Öztürk¹ & Fadime Akgül Çobanoğlu^{2,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Muş Alparslan Üniversitesi

² Sınıf Öğretmenliği Muş Alparslan Üniversitesi

f.akgul@alparslan.edu.tr

Özet

Türkiye’de 2012 yılında yürürlüğe giren 4+4+4 eğitim sistemi, öğrencilerin ilkokula başlama yaşını 60 aya kadar düşürmüştü ve bu durum özellikle ilk okuma ve yazma sürecinde yoğun tartışmalara yol açmıştır. Erken yaşta okula başlayan çocukların gelişimsel hazırbulunuşluk düzeyleri, öğretim programlarının uygulanabilirliği ve sınıf içi uyumları bu bağlamda kritik sorun alanları olarak öne çıkmıştır. Bu araştırmada, 4+4+4 sisteminin ilk okuma ve yazma sürecinde meydana getirdiği sorunları ortaya koymak amacıyla sistemik derleme yöntemi kullanılmıştır. Google Akademik ve Ulusal Tez Merkezi üzerinden yapılan taramalarda 2012–2025 yılları arasında yayımlanmış toplam 88 çalışmaya ulaşılmış, bu çalışmalar içerisinde doğrudan ilk okuma ve yazma sürecine odaklanan 28 çalışma incelemeye dâhil edilmiştir. Bulgulara göre, 60–66 aylık öğrencilerin ilkokula başlaması pedagojik açıdan ciddi güçlükler doğurmuştur. Anasınıfına gitmesi gereken 5 yaş grubundaki çocukların ilkokula alınması, hazırbulunuşluk eksikliklerini beraberinde getirmiştir. Öğrencilerin öz bakım becerilerinde yetersizlik, kısa dikkat süreleri, ince motor beceri gelişiminde gerilik, sıra ve masa boylarının çocukların fiziksel özelliklerine uygun olmaması gibi sorunlar sıkça rapor edilmiştir. Çoğu öğrencinin okul öncesi eğitim almamış olması nedeniyle okuma-yazma gelişimsel açıdan hazır olmadığı; ses farkındalığı, harflerin yazım yönünü kavrama, kalem tutma ve yazı yönünü öğrenmede güçlükler yaşadığı görülmüştür. Ayrıca aynı sınıfta farklı yaş gruplarının bulunması hem akademik ilerleme hem de sınıf yönetimi açısından önemli sorunlara yol açmıştır. Kalabalık sınıflar, materyal yetersizliği ve öğretmenlerin küçük yaş grubuna yönelik pedagojik hazırlıklarının eksikliği bu süreci daha da zorlaştırmıştır. Sonuç olarak erişilen bulgular, 4+4+4 sistemi kapsamında erken yaşta okula başlayan öğrencilerin ilk okuma ve yazma sürecinde ciddi zorluklar yaşadığını göstermektedir. Çözüm önerileri arasında okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesi, okula başlama yaşının yeniden düzenlenmesi, sınıfların yaş gruplarına göre ayrılması, programın içerik ve süresinin gözden geçirilmesi, öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi ve fiziki koşulların iyileştirilmesi öne çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: 4+4+4 Eğitim Sistemi, İlk Okuma ve Yazma, Hazırbulunuşluk, Okul Öncesi

Okul Öncesi Döneme Yönelik Hikâye Kitaplarının Maarif Modeli Erdem- Değer -Eylem Çerçevesinde İncelenmesi

Merve Şahin

Çocuk Gelişimi Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
mervesahin@comu.edu.tr

Özet

Bu araştırma, okul öncesi eğitim sürecinde karakter ve değer eğitimi açısından önemli bir araç olan hikâye kitaplarını, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen Okul Öncesi Maarif Modeli'nin "Erdem-Değer-Eylem" yaklaşımı temelinde incelemeyi amaçlamaktadır. Değerler eğitimi, bireylerin kişilik gelişiminde ve toplumsal uyum becerilerinde belirleyici bir rol oynamakta; okul öncesi dönem ise bu eğitimin temellerinin atıldığı kritik bir gelişim evresi olarak öne çıkmaktadır. Çocukların sosyal, duygusal ve ahlaki becerilerinin gelişiminde hikâye kitapları etkili birer araç olarak kullanılmakta; ancak bu kitapların içeriğinde yer alan değerlerin niceliği, niteliği ve sunuluş biçimi çoğu zaman sistematik biçimde analiz edilmemektedir. Bu araştırma, bu boşluğu doldurmayı ve okul öncesi döneme uygun içeriklerin, eğitim politikalarıyla ne derece örtüştüğünü değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda, 3-4, 4-5 ve 5-6 yaş gruplarında en sık tercih edilen hikâye kitapları öğretmenlerle yapılan görüşmeler yoluyla belirlenecek, toplamda yaklaşık 30 kitap içerik analizi yöntemiyle değerlendirilecektir. Analiz sürecinde, kitaplarda yer alan karakterlerin sergilediği davranışlar ve olay örüntüleri modelde tanımlanan adalet, aile bütünlüğü, çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, estetik, mahremiyet, merhamet, mütevazılık, özgürlük, sabır, sağlıklı yaşam, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik gibi temel değerler ışığında kodlanacak ve bu değerlerin kitap içeriklerine nasıl, ne düzeyde ve hangi yaklaşımla yansıtıldığı sistematik biçimde ortaya konacaktır. Araştırma, nitel araştırma desenine sahip olup, doküman incelemesi yöntemi temel alınarak yürütülecektir. Veriler, betimsel analiz ile çözümlenecek ve her yaş grubuna ait kitaplar arasında değer sunumu bakımından benzerlikler ve farklılıklar değerlendirilecektir. Bu sayede, değerlerin çocukların gelişim düzeylerine uygun olarak nasıl işlendiği ve hangi değerlerin hangi yaş grubunda daha ağırlıklı olarak sunulduğu analiz edilecektir. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin sınıf içi uygulamalarında, yayıncıların ise nitelikli kitap üretiminde referans alabilecekleri somut veriler sunacaktır. Elde edilen sonuçlar kongrede sunulacak şekilde okul öncesi eğitim politikaları, materyal geliştirme süreçleri ve değer temelli eğitimin uygulanabilirliği açısından katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, Maarif Modeli, Hikâye kitapları

5-6 Yaş Grubu Çocukların Doğal Afetten Etkilenme Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Cansel Geyik^{1,*} & Esra Akgül¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Hasan Kalyoncu Üniversitesi
canselgeyik3@gmail.com

Özet

Bu araştırmada, “Çocuklar İçin Depremden Etkilenme Ölçeği” kullanılarak 5-6 yaş grubu çocukların doğal afetten etkilenme düzeylerinin çeşitli değişkenlerle incelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda, Gaziantep iline bağlı devlet okullarında eğitim gören 6 Şubat depremlerini yaşamış çocukların ebeveynlerinden veri toplanmıştır. 250 ebeveynine “Çocuklar İçin Depremden Etkilenme Ölçeği” uygulanmıştır. Yine depremden etkilenen düşük, orta, yüksek sosyoekonomik düzeye sahip 14 ebeveyn ile “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ölçekten elde edilen bulguların; cinsiyet, toplam çocuk sayısı, bina tipi, deprem kaybı, sosyal destek, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve sosyoekonomik düzey değişkenleri açısından incelendiği ve yarı yapılandırılmış görüşmelerle detaylandırıldığı araştırmada nitel ve nicel yöntem ve yaklaşımları içeren karma yöntem araştırma deseni kullanılmıştır. Nicel veriler “SPSS ve JAPS” programı ile analiz edilirken, nitel veriler “Betimsel İçerik Analizi” yöntemiyle analiz edilmiştir. “Çocuklar İçin Depremden Etkilenme Ölçeği” kullanılarak elde edilen bulgular doğrultusunda çocukların depremden etkilenme düzeyleri ile çalışma kapsamında ele alınan değişkenler; cinsiyet, toplam çocuk sayısı, bina tipi, deprem kaybı, sosyal destek, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve sosyoekonomik düzey arasında anlamlı bir farkın olmadığı bulunmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşmelerle elde edilen nitel bulgular ise, çocuğa yönelik ve depreme yönelik olmak üzere iki başlık altında temalara ayrılmıştır. Bu temalar çocuğa yönelik; davranışsal özellikleri kişilik özellikleri ve duygusal özellikleri olmak üzere üç başlık altında, depreme yönelik ise; fiziksel yansımalar, davranışsal yansımalar ve duygusal yansımalar olmak üzere üç başlık altında kodlara ayrılmıştır. Nitel verilerden elde edilen bulguların analizi sonucunda, depremden etkilenen çocukların deprem kaynaklı yaralanmalar yaşamadıkları fakat evlerinde hasarların meydana geldiği belirtilmiştir. Depremin çocuklar üzerindeki davranışsal yansımalarına yönelik ebeveyn görüşleri incelendiğinde ise, ses ve gürültülere karşı aşırı duyarlı hale geldikleri, sürekli avizeye bakarak sallanıp sallanmadığını kontrol ettikleri belirtilmiştir. Aynı zamanda çocukların depremi oyunlarına yansıttıkları ifade edilmiştir. Son olarak depremin çocuklar üzerindeki duygusal yansımalarına bakıldığında, çocukların afet karşısında korku içersinde oldukları ebeveyn görüşlerinde yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: Doğal afet, deprem, okul öncesi, çocuk, etkilenme düzeyi, travma sonrası stres bozukluğu

Ebeveyn Tutumları ve İletişim Stillerinin Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Yaşam Becerilerine Etkisi

Bürde Demirelli ^{1,*} & Yakup Yıldırım ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Akdeniz Üniversitesi

² Temel Eğitim Akdeniz Üniversitesi

burdemirelli@hotmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, ebeveynlerin benimsedikleri tutumlar ile çocuklarıyla kurdukları iletişim stillerinin, okul öncesi dönem çocuklarının yaşam becerileri üzerindeki etkisini incelemektir. Özellikle okul öncesinde kazandırılan yaşam becerilerinin yalnızca eğitim kurumlarında değil, ev ortamında ebeveyn tutumları ve ebeveyn çocuk iletişimi aracılığıyla nasıl desteklenebildiği çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır. Çalışma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli ile desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubu çocuklar ve ebeveynleri oluşturmaktadır. Veriler, "Ebeveyn Tutum Ölçeği", "Ebeveynin Çocuğuyla İletişimi Ölçeği" ve "Okul Öncesi Dönem Yaşam Becerileri Ölçeği" aracılığıyla toplanmaktadır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler, korelasyon analizleri ve regresyon tekniklerinden yararlanılması planlanmaktadır. Çalışmanın tamamlanmasıyla birlikte, ebeveyn tutumları ve iletişim niteliklerinin çocukların yaşam becerileriyle nasıl ilişkilendiğine dair önemli bulgulara ulaşılması beklenmektedir. Araştırmadan elde edilecek sonuçların, ailelerin, çocuklarının gelişimini desteklemeye yönelik farkındalıklarının artırılmasına, ebeveyn eğitim programlarının geliştirilmesine ve okul öncesi dönemde yaşam becerilerini destekleyen bütüncül yaklaşımların ortaya konmasına katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn tutumları, iletişim stilleri, yaşam becerileri, okul öncesi dönem

Çocuklu Ailelerin Yolculuk Sırasında Yaşadıkları Sorunlar ve Geliştirdikleri Stratejilerin İncelenmesi

Aylin Sop ¹, Ennur Aydoğan ^{2,*}, Özgenur Çolak ¹ & Ayşe Tuğba Dutlu ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

² Okul Öncesi Eğitimi Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

ennuraydoan@gmail.com

Özet

Bu araştırma, 3-6 yaş grubu çocuğu olan ailelerin birlikte yaptıkları yolculuklarda karşılaştıkları sorunları ve bu süreçte geliştirdikleri başa çıkma stratejilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çocukların gelişimsel özellikleri, fizyolojik ihtiyaçları ve bireysel farklılıkları, yolculukların hem ebeveynler hem de çocuklar açısından yönetimini güçleştirebilmektedir. Temel nitel araştırma deseninin kullanıldığı çalışma, Türkiye'nin farklı illerinde yaşayan 24 ebeveyn ile yürütülmüştür. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmış, içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Bulgular, ailelerin yolculuk sırasında sıklıkla çocuğun sıkılması ve bağımsız hareket etmek istemesi gibi zorluklarla karşılaştığını; mide bulantısı, karnın acıkması ve tuvalet ihtiyacı gibi fizyolojik gereksinimlerinin de olduğunu ortaya koymaktadır. Çocukların yolculuk sırasında yaygın olarak verdikleri tepkiler ağlama, huzursuzluk ve sıkılma olurken; mutluluk ve heyecan gibi olumlu duyguların da zaman zaman yaşandığı ifade edilmiştir. Ebeveynlerin bu zorluklarla baş etme stratejileri arasında başlıca atıştırmalık verme, oyuncak bulundurma, oyun oynama ve sohbet etme yer almaktadır. Bazı aileler teknolojik cihazlardan yararlanırken, diğerleri gece yolculuğu yapma veya sık mola verme gibi yöntemler tercih etmiştir. Ebeveynler tarafından geliştirilen stratejiler çoğunlukla deneme-yanılma yoluyla ya da çocuğun ilgi ve ihtiyaçları gözlemlenerek oluşturulmuştur. Katılımcılar, diğer ailelere çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate alma, önceden bilgilendirme ve konfor sağlama önerilerinde bulunmuştur. Ulaşım firmalarına ise çocuklar için özel alanlar oluşturulması, aktivite kiti hazırlanması ve çocuklara yönelik hizmetlerin artırılması tavsiye edilmiştir. Elde edilen sonuçlar ile birlikte, çocuk dostu ulaşım düzenlemeleri ve ebeveyn bilgilendirme çalışmalarının, küçük çocuklarla yapılan yolculukların daha keyifli ve sorunsuz geçmesine katkı sağlayacağı beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: yolculuk, yolculuk sorunları, okul öncesi dönem, ebeveyn stratejileri, yolculuk planlaması

“Okul Öncesi Koçvari Eğitiminde Anne-Baba Katılımının ‘Aile Yılı’ Farkındalık Çalışmalarındaki Etkisi”

Emel Gençer

Okul Öncesi Öğretmenliği 19 Mayıs İlkokulu
genceremel71@hotmail.com

Özet

Okul öncesi dönem, çocuğun sosyal, duygusal ve bilişsel gelişiminin en hızlı ve kritik olduğu evredir. Bu dönemde anne-babanın eğitim sürecine bilinçli ve aktif katılımı, çocuğun uyum, özgüven ve öğrenme motivasyonu açısından büyük önem taşır. Koçvari Eğitim yaklaşımı, çocukların bireysel gelişimini desteklerken aileleri de sürecin aktif bir parçası haline getirmeyi amaçlar. “Aile Yılı” farkındalık çalışmaları, anne-baba katılımını artırmayı, ebeveyn-çocuk etkileşimini güçlendirmeyi ve okul-aile iş birliğini pekiştirmeyi hedefler. Bu çalışma, 19 Mayıs İlkokulu – Çorum okul öncesi sınıfında gerçekleştirilecek olan Aile Yılı farkındalık etkinliklerinin tasarımı, uygulanması ve gözlemlerini kapsamaktadır. Bu çalışmanın amacı, okul öncesi Koçvari Eğitiminde anne-baba katılımının Aile Yılı farkındalık etkinlikleri aracılığıyla çocukların sosyal-duygusal gelişimi üzerindeki etkilerini incelemektir. Çalışma, ailelerin katılımının çocukların davranışsal, duygusal ve bilişsel kazanımlarına etkisini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, 4-6 yaş grubu çocukların bulunduğu 19 Mayıs İlkokulu – Çorum okul öncesi sınıfında yürütülmüştür. Aile Yılı kapsamında planlanan etkinlikler şunlardır:

Ortak Etkinlik Günleri: Çocukların anne-babalarıyla birlikte gerçekleştirdiği sanat, drama ve oyun temelli aktiviteler. Bu etkinliklerde çocuklar ve aileler birlikte problem çözme, iş birliği ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmiştir.

Bilgilendirme Atölyeleri: Ebeveynlere çocuk gelişimi, iletişim ve öğrenme süreçleri hakkında kısa, interaktif seminerler düzenlenmiştir. Bu atölyeler, anne-babaların farkındalık ve bilinç düzeylerini artırmayı amaçlamıştır.

Ev-Okul Projeleri: Çocukların aileleriyle birlikte tamamladığı yaratıcı ve eğitsel projelerle ev-öğrenme süreci desteklenmiştir.

Etkinliklerin etkilerini değerlendirmek amacıyla katılımcı gözlemleri, öğretmen ve ebeveyn görüşmeleri ile kısa anketler kullanılmıştır. Bu yöntemler, hem çocukların hem de ailelerin süreçten sağladığı kazanımları kapsamlı biçimde ortaya koymayı sağlamıştır. Anne-baba katılımı, çocukların sosyal etkileşim ve iş birliği becerilerinde belirgin bir artış sağlamıştır. Çocuklar, aileleriyle birlikte yürütülen etkinlikler sayesinde özgüven kazanmış, duygusal bağları güçlenmiş ve okul ile ev arasındaki bütünlük öğrenme sürecine daha etkin katılım göstermiştir. Ebeveynler, çocuklarının gelişim süreçleri konusunda farkındalık kazanmış ve okul ile iletişimlerini güçlendirmiştir. Ortak etkinlikler, aileler arasında dayanışma ve bilgi paylaşımını artırmış, anne-baba katılımının eğitim sürecinin kalitesini yükselttiği gözlemlenmiştir.

Okul öncesi Koçvari Eğitiminde anne-baba katılımı, çocukların sosyal-duygusal gelişimi ve öğrenme motivasyonu açısından kritik bir role sahiptir. Bilinçli ve aktif katılım, okul-aile iş birliğini güçlendirir ve eğitim sürecini zenginleştirir. Gelecekteki uygulamalar için öneriler şunlardır:

Aile Yılı farkındalık çalışmalarının yıl boyunca düzenli olarak planlanması,

Anne-babaların sürece daha etkin katılımını sağlamak için rehber materyaller hazırlanması,

Çocuk ve aile etkinliklerinin çeşitlendirilmesi (sanat, drama, spor ve oyun tabanlı öğrenme),

Katılım sürecinde geri bildirim mekanizmalarının kurulması ve sonuçların düzenli değerlendirilmesi.

Anahtar Kelimeler: Koçvari Eğitim Okul Öncesi Eğitim Anne-Baba Katılımı Farkındalık Çalışmaları Sosyal-Duygusal Gelişim

Okul Öncesi Dönemde Baba Katılımına Yönelik Çalışmaların İncelenmesi

Ayşe Gökçen^{1,*} & Fatma Çalışandemir¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

ayseegokcenn@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, 2000–2025 yılları arasında Türkiye’de yayımlanan okul öncesi dönemde baba katılımı konulu çalışmalarını incelemektir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın verileri, YÖK Tez Merkezi, Google Scholar ve ULAKBİM veri tabanları aracılığıyla toplanmıştır. Taramalar sonucunda 38 lisansüstü tez ve 22 araştırma makalesi olmak üzere toplam 60 çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmalar, “yayın yılı, türü, araştırma deseni, örneklem özellikleri, veri toplama araçları ve sonuçlar” açısından betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırma sonuçları, baba katılımına ilişkin çalışmaların daha çok yüksek lisans tezlerinde ele alındığını; 2024 yılındaki çalışma sayısının diğer yıllara kıyasla oldukça yüksek olduğunu; çalışmaların büyük çoğunluğunda nicel yöntemin tercih edildiğini ve araştırma deseninde tarama modelinin öne çıktığını göstermektedir. Ayrıca çalışmaların çoğunda örneklem büyüklüklerinin sınırlı sayıda katılımcıdan oluştuğu ve veri toplama aracı olarak çoğunlukla ölçeklerin kullanıldığı belirlenmiştir. Çalışmalarda ulaşılan bulgular, okul öncesi dönemde baba katılımının çocukların gelişimini destekleyen önemli bir değişken olduğunu ortaya koymaktadır. Baba katılımının, öğrenim durumu, çalışma durumu, gelir, evlilik uyumu, çocuk sayısı ve çocuğun cinsiyeti gibi çeşitli demografik faktörlere göre farklılık gösterdiği; ayrıca babalara yönelik eğitim programlarının hem katılımı hem de babalık rolü algısını güçlendirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Baba katılımı, okul öncesi, içerik analizi

Buralı Ama Yabancı: Türkiye’de Doğan Suriyeli Çocuklarda Miras Dili Paradoksu

Hızır Dinler

Okul Öncesi Öğretmenliği Kilis 7 Aralık Üniversitesi

hizirdinler@kilis.edu.tr

Özet

Bu çalışma, Türkiye’nin Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde geçici koruma statüsü göçmen yoğunluğu yüksek şehirlerde doğmuş Suriyeli çocukların Türkçe yeterliliklerini ve bu yeterlilik üzerinde ev içi dilsel çevrenin etkisini incelemektedir. “Buralı ama Yabancı” paradoksuna odaklanan araştırma, çocukların resmi olarak Türk eğitim sistemine doğrudan dahil olmalarına rağmen, dil yeterliliklerinin anadili düzeyine ulaşamamasının altında yatan aile içi dinamikleri ve çevresel etkenleri analiz etmeyi amaçlamaktadır. 4-6 yaş aralığında yer alan çocuklar ve aileleriyle yürütülen çalışmada, hem çocukların dilsel performansını değerlendiren yapılandırılmış bir ölçme aracı, hem de ailelerin dil kullanımı, medya alışkanlıkları ve sosyoekonomik durumlarını ortaya koyan yarı yapılandırılmış ayrıntılı bir anket formu kullanılmıştır. Çocuklara ait doğum tarihi, yaş, cinsiyet, doğum ve ikamet yeri, anaokuluna devam durumu, kardeş sayısı gibi demografik değişkenler ile birlikte renk, boyut, şekil, miktar, zıtlık, sayı, zaman, mekân, duygu ve duyu alanlarını kapsayan toplam 10 boyutta dil becerileri örnekler gösterilerek araştırmacı tarafından değerlendirilmiştir. Ailelere yönelik formda ise anne-baba uyrukları, yaşları, meslekleri, Türkçe bilgisi ve kaynağı, Türkçe kursuna katılım, evde konuşulan baskın dil, Türkçe medya ve YouTube kullanım alışkanlıkları, ailede dil sorunlarının varlığı, ebeveyn okuryazarlığı, evde Türkçe kitap bulunup bulunmadığı, çocuğa kitap okunma sıklığı, internet ve dijital cihaz erişimi ile çocuğun günlük ekran süresi ve Türkçe çizgi film izleme oranı gibi değişkenler toplanmıştır. Araştırmada karma yöntem tasarımı benimsenmiş, nicel bulgular bir analiz programı ile çoklu regresyon ve korelasyon analizleri kullanılarak değerlendirilmiş; nitel bulgular ise ailelerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla tematik analiz çerçevesinde incelenmiştir. Araştırma, göçmen çocukların Türkçe yeterliğinin yalnızca okul temelli müdahalelerle değil, ev ortamında sunulan dilsel girdilerle birlikte ele alınması gerektiğine işaret etmekte; dil politikaları, medya yönelimleri ve aile destek programları açısından bütüncül yaklaşımların gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bulgular ve sonuçlar, kongrede sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: zorunlu göç, dil yeterliliği, göçmen çocuklar, miras dili, dil edinimi, İki dilli çocuklar, kültürel kimlik, erken çocukluk eğitimi

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Yardımcı Personelin Çocuk İstismarına İlişkin Bilgi ve Farkındalıklarının İncelenmesi

Tülay İlhan İyi ^{1,*} & Hatice Özasan ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Ondokuz Mayıs Üniversitesi
tulay.ilhann@gmail.com

Özet

Bu araştırma; okul öncesi eğitim kurumlarında görevli yardımcı personelin çocuk istismarı ile ilgili bilgi düzeylerini, farkındalıklarını, çocuk istismarı ile karşılaşma durumunda izlediği veya izleyeceği yolları incelemektir. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden temel nitel araştırma deseni ile tasarlanmıştır. Çalışma grubunu kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenen okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan 23 yardımcı personel oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formunda yardımcı personelin, çocuk istismarının; tanımı, belirtileri, nedenleri, çocuk istismarı ile karşılaşma durumunda izleyecekleri yollar ve önlenmesine ilişkin görüşleri gibi bilgi düzeyleri ve farkındalıklarını anlamaya yönelik sorular yer almaktadır. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmış ve katılımcıların yanıtları belirli kategoriler altında birleştirilmiştir. Araştırmanın bulguları katılımcıların çocuk istismarına yönelik doğru ancak eksik tanımlamalar yaptıklarını göstermiştir. Katılımcılar çoğunlukla ‘çocuğunun özel bölgelerine dokunmak’ ve ‘çocuğu azarlamak’ gibi yalnızca cinsel istismar veya yalnızca duygusal istismar kapsamına giren tanımlamalar kullanmışlardır. Yardımcı personele çocuk istismarının belirtilerine ilişkin görüşleri sorulduğunda; katılımcıların çoğunluğunun içe yönelim (içe kapanıklık ve korku gibi) davranış bozuklukları; bazı katılımcıların ise dışa yönelim (hırçınlık gibi) davranış bozuklukları ve fiziksel belirtiler (morarma gibi) altında yer alan ifadeler kullandıkları belirlenmiştir. Katılımcıların çocuk istismarının nedenlerine ilişkin görüşleri incelendiğinde ise ifadelerinin; sırasıyla istismarcıdan kaynaklanan nedenler (psikolojik rahatsızlıklar ve sapkın davranışlar gibi), aileden kaynaklanan nedenler (ailenin eğitim düzeyi ve olumsuz anne baba tutumu gibi) ve toplumsal nedenler (bireylerin yetersiz bilgi düzeyi ve medya gibi) kategorileri altında toplandığı görülmüştür. Katılımcıların çoğunluğu çocuk istismarı durumu ile karşılaşmasa da karşılaşmaları durumunda; okul yönetimine, adli mercilere, sınıf öğretmene ve rehber öğretmene durumu bildireceklerini ifade etmişlerdir. Buna ek olarak, katılımcıların çocuk istismarının önlenmesine ilişkin; aileye istismara ve çocuğun korunmasına yönelik eğitim verilmesi, çocuğa eğitim verilmesi, yaptırımların ağırlaştırılması ve toplumdaki tüm bireylere eğitim verilmesi gibi önerilerde buldukları görülmüştür. Çalışmanın bulguları doğrultusunda okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan yardımcı personelin çocuk istismarı konusunda desteklenmesi ile ilgili öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, çocuk istismarı, yardımcı personel, farkındalık

Küçük Çocukların Arkadaşlık Algıları

Hatice Erten Sarıkaya ^{1,*}, Hande Güngör ² & Hülya Gülay Ogelman ³

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Meb

² Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Çocuk Gelişimi Pamukkale Üniversitesi

³ Temel Eğitim Okul Öncesi Eğitimi Sinop Üniversitesi

hatice_0417@hotmail.com

Özet

Çocuklar akranlarıyla oldukça erken dönemde etkileşime girmektedirler. Bir yaş civarında çocuklar arasında etkileşimli hareketler arkadaş ilişkilerine dahil olur. İki yaşta birbirini izleme, göz teması kurma, az da olsa sözel iletişim ve taklit gözlenirken, üç-dört yaş civarında cinsiyete bağlı arkadaş seçimi, birlikte oynamaya çalışma, işbirliği gibi davranışlar vardır. Beş-altı yaşta ise kararlı arkadaşlık seçimleri, ortak ilgi alanları keşfetme, karmaşık oyunlar kurma, popülerlik yönünde şekillenir (Gülay, 2010). Tüm bu süreçler düşünüldüğünde arkadaşlık ilişkilerinin çocuğun yaşamının çok önemli bir yerini temsil ettiği görülmektedir bu bağlamda da okul öncesi dönemin önemi bir kez daha karşımıza çıkmaktadır. Bu araştırma, okul öncesi çocuklarının “arkadaşlık” algılarını metafor üretimi ve çizim analiziyle incelemiştir. Denizli’de bir anaokuluna devam eden 58 çocuk (28 kız, 30 erkek; 5-6 yaş) ile bireysel oturumlar yapılmıştır. Katılımcılar önce “Arkadaşlık...gibidir/benzer, çünkü...” kalıbını tamamlayarak metafor üretmiş, ardından “Arkadaşlığı anlatan bir resim çiz ve boya” yönergesiyle çizim yapmış ve resimlerini yarı yapılandırılmış sorular eşliğinde anlatmıştır. Sözel ve görsel veriler içerik analiziyle çözümlenmiş, kodlamaların tutarlılığı alan uzmanları tarafından onaylanmıştır. Analizler 58 metaforun 15 kategori altında toplandığını ortaya koymuştur. En yaygın kategori “sevilen şey” (%41,4) olup oyuncak, okul, kek ve kedi gibi olumlu çağrışımlı nesnelere içermiş; bunu “doğadan unsurlar” ile “güzel bir şey” kategorileri (her biri %8,6) izlemiştir. “Hızlı bir şey”, “hayali karakter” ve “hayvan” temaları çocukların dinamizm, hayal gücü ve canlılara yakınlığını yansıtmıştır. Çizimlerde tüm çocuklar kendilerine yer vermiş, çoğu (n=42) birden çok akranını betimlemiş; kimi resimlerde öğretmen ve aile üyeleri bulunmuştur. Mekân tasvirleri park, deniz ve sınıf gibi çeşitlilik gösterirken, etkinlikler futbol, saklambaç, evcilik, piknik ve sinema gibi paylaşılan oyun ve deneyimlere odaklanmıştır. Çocuklar anlatımlarında “mutluluk”, “sevgi” ve “eğlence” sözcüklerini sıkça kullanmış, olumsuz çağrışım yalnızca tek bir resimde gözlenmiştir. Bulgular, küçük çocukların arkadaşlığı olumlu duygular, paylaşım ve oyun merkezli ilişkiler olarak tanımladığını; metafor ve çizimlerin birlikte kullanımının erken çocukluk sosyal dünyasını çok boyutlu biçimde görünür kıldığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Arkadaşlık algısı, Okul öncesi çocuklar, Metafor, Resim

Erken Çocukluktan Ergenliğe Anksiyete: Literatür Taramasıyla Gelişimsel Bir Değerlendirme

Suat Şan^{1,*}, Semih Uçar² & Serdal Seven³

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Eğitim Fakültesi Muş Alparslan Üniversitesi

³ Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi/Temel Eğitim Bölümü İstanbul Üniversitesi-Cerahpaşa,
suat.san@stu.fsm.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı, erken çocukluktan ergenlik dönemine kadar anksiyete (kaygı) ile ilişkili psikososyal faktörleri incelemek ve bu faktörlerin gelişimsel süreçteki etkilerini ortaya koymaktır. Çocukluk döneminde sık görülen anksiyete bozukluklarının, bireyin sosyal, duygusal ve akademik yaşamını olumsuz etkilediği bilinmektedir. Bu bağlamda çalışma; duygu düzenleme, bağlanma biçimleri, mizaç, ebeveynlik stilleri, akran ilişkileri, problem çözme becerisi, depresyon ve dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu (DEHB) gibi değişkenlerle anksiyete arasındaki ilişkileri ele almıştır. Bu araştırmada doküman incelemesi yöntemiyle 30 makale analiz edilmiştir. Araştırma sürecinde öncelikle Google Scholar, ERIC, Scopus, SpringerLink, Web of Science veri tabanına ilişkili anahtar kelimeler aracılığıyla taramalar gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya dahil edilen makalelerin tam metin erişimi sağlanabilen ve erken ya da orta çocukluk dönemini kapsayan çalışmaların seçilmesi ve seçilen makalelerin içerik analizi yoluyla yöntem, örneklem özellikleri, incelenen değişkenler ve temel bulgular açısından betimsel olarak özetlenmesi adımlarını içermektedir. İncelenen örneklerde ağırlıklı olarak 3–8 yaş arası erken çocukluk ve 9–13 yaş arası orta çocukluk dönemlerinden oluşmuştur. Bulgular, gelişimsel dönemler ve ele alınan psikososyal faktörler açısından içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. İncelenen çalışmalarda veri toplama yöntemleri olarak gözlem, görüşme, anket, projektif testler ve laboratuvar temelli uygulamalar kullanılmıştır. Analizler sonucunda, güvensiz bağlanma, utangaç veya kaygılı mizaç, tutarsız veya aşırı koruyucu ebeveynlik stilleri, zayıf duygu düzenleme ve sınırlı problem çözme becerilerinin anksiyete riskini artırdığı görülmüştür. Ayrıca sosyal kaygı ve akran ilişkilerindeki zorluklar, özellikle orta çocukluk döneminde anksiyetenin sürdürücüsü olarak öne çıkmıştır. DEHB ve depresyonun ise anksiyete ile görüldüğünde içselleştirilmiş davranış problemlerini güçlendirdiği bulunmuştur. Elde edilen bulgular, erken dönemde anksiyete ile ilişkili faktörlerin tanınmasının ve önleyici müdahalelerin önemini vurgulamaktadır. Gelişimsel açıdan risk taşıyan çocuklarda ebeveynlik eğitimi, duygu düzenleme becerilerinin desteklenmesi ve sosyal ilişkilerin güçlendirilmesi, anksiyete bozukluklarının önlenmesinde kritik rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete, Erken Çocukluk, Orta Çocukluk, İçselleştirilmiş Davranışlar

Annelerin Yılmazlıkları ve Anne-Çocuk İlişkisi ile Okul Öncesi Dönem Çocukların Yılmazlıkları Arasındaki İlişki

Nur Hilal Telli Demir ^{1,*} & İrem Gürgeh Oğul ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği İzmir Demokrasi Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği İzmir Demokrasi Üniversitesi

hilal-nur-telli@hotmail.com

Özet

Çocuklarda yılmazlık, çocuklukta duygularını fark edip yönetebilme; yetişkinlikte ise çocukluktan gelen olumsuz duygu ve düşüncelerle baş edebilme açısından önemlidir. Yılmazlığı etkileyen temel faktörlerden biri ebeveynlerle yaşanan deneyimler ve ilişkinin niteliğidir. Alanyazında, okul öncesi çocukların ve annelerin yılmazlıkları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar sınırlıdır. Ayrıca, anne-çocuk ilişkisinin yılmazlık gelişimindeki rolü ise yeterince keşfedilmediği görülmektedir. Bu bağlamda, bu araştırmanın amacı annelerin yılmazlıkları ile anne-çocuk ilişkisinin okul öncesi dönem çocukların yılmazlıklarındaki rolünü incelemektir.

Bu araştırma korelasyonel çalışma olarak yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini, Bingöl ilindeki anaokulu ve anasınıflarında öğrenim gören 4-6 yaş grubundan 366 çocuk, onların anneleri ve 81 öğretmen oluşturmuştur. Katılımcılar rastgele örneklem yöntemiyle seçilmiştir. Veri toplama araçları anneler tarafından doldurulan Demografik Bilgi Formu, Yetişkin Psikolojik Sağlık Ölçeği ve Çocuk Ana-Baba İlişki Ölçeği ile öğretmenler tarafından doldurulan Okul Öncesi Dönem Çocukları için Sosyal Duygusal Kazanımlar ve Yılmazlık Ölçeği'nden oluşmaktadır. Veriler betimsel, çıkarımsal istatistikler ve korelasyon hesapları IBM SPSS 25 programı ile analiz edilmiştir.

Analizler sonucunda çocukların ve annelerin yılmazlık puanlarının yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Anne-çocuk ilişkisi puanlarının ise orta-yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Çocukların yılmazlıklarının kız çocuklarının lehine anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. Çocukların yılmazlıkları çocuğun yaşı, annenin ve babanın öğrenim durumu, kardeş sayısı, doğum sırası, anaokuluna devam süresine göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır. Annelerin yılmazlığının ise çocuğun cinsiyetine, çocuğun yaşına, çocuk sayısına, çalışma durumuna, kendisi ve eşinin öğrenim durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır. Korelasyon analizi sonucunda çocukların yılmazlıkları ile annelerin yılmazlıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken; çocukların yılmazlığıyla anne-çocuk ilişkisi arasında düşük düzeyde pozitif, annelerin yılmazlıklarıyla anne-çocuk ilişkisi arasında orta düzeyde pozitif anlamlı ilişki bulunmuştur.

Sonuç olarak, okul öncesi dönemde çocukların yılmazlığının geliştirilmesinde anne-çocuk ilişkisinin koruyucu bir rol oynadığı; anne yılmazlığının ise doğrudan çocuk yılmazlığıyla ilişkili olmayıp anne-çocuk ilişkisini güçlendirdiği bulunmuştur. Bulgular, erken çocuklukta yılmazlığı artırabilmek için ebeveyn-çocuk ilişkisini destekleyen programların önemini vurgulamaktadır.

* Bu araştırma 2. yazarın danışmanlığında 1. yazar tarafından hazırlanan, İzmir Demokrasi Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) ile desteklenen yüksek lisans tezinin bir kısmından üretilmiştir. 1. Yazar TÜBİTAK Bilim İnsanı Destek Programları Başkanlığı (BİDEB) 2210-Yurt İçi Lisansüstü Burs Programı kapsamında destek almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yılmazlık, Çocuk Psikolojik Sağlık, Anne Psikolojik Sağlık

Noonan Sendromlu Bir Çocuğun Gelişimsel Profili: Dil, Sosyal ve Oyun Becerilerine İlişkin Bulgular

Şükriye Kayhan Aktürk¹ & Ömer Kargin^{1,*}

¹ Dil ve Konuşma Terapisi Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
dktomerkargin@gmail.com

Özet

Noonan Sendromu, bireyin gelişimini dil, sosyal ve motor alanlar dahil olmak üzere birçok gelişimsel boyutta etkileyebilen, nadir görülen bir genetik bozukluktur. Bu çalışma, SOS1 gen mutasyonu taşıyan ve Noonan Sendromu tanısı almış 2 yaşında bir çocuğun gelişimsel özelliklerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, SOS1 gen mutasyonu taşıyan çocukların gelişimsel risklerinin erken dönemde belirlenerek dil ve konuşma terapistleri, okul öncesi öğretmenleri, özel eğitim öğretmenleri, psikolojik danışmanlar gibi ilgili uzmanlarca yapılandırılmış bir erken müdahale planı oluşturulmasına yönelik farkındalık sağlamak hedeflenmektedir. Çalışma nadir görülen bir vakayı klinik açıdan ayrıntılı şekilde tanıtmak amacı ile kullanılan betimsel olgu sunumu şeklinde planlanmıştır. Çocuğun dil, sosyal ve oyun gelişimi alanında geçerliliği ve güvenilirliği saptanmış çeşitli ölçme araçlarıyla değerlendirilmiştir. İlgili değerlendirme araçları, uygulama yeterliliğine sahip uzman dil ve konuşma terapisti ve uzman psikolojik danışman tarafından uygulanmıştır. Dil gelişimi için Türkçe Erken Dil Gelişimi Testi, iletişim becerileri için Türkçe İletişim Gelişimi Envanteri-2 ve Ortalama Sözce Uzunluğu; oyun becerileri için Oyun Becerileri Değerlendirme Formu; sosyal beceriler için ise Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Yapılan değerlendirme sonucunda çocuğun Türkçe Erken Dil Gelişimi Testi alıcı ve ifade edici dil puanları “zayıf” düzeyde bulunmuştur. Türkçe İletişim Gelişimi Envanteri-II’den elde edilen 154 puan ve 1,55 olarak hesaplanan Ortalama Sözce Uzunluğu değeri çocuğun dil becerilerinin beklenen gelişim düzeyinin altında seyrettiğini göstermektedir. Oyun Becerilerini Değerlendirme Formu ve Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği’nden elde edilen sonuçlar incelediğinde ise vakanın bazı alt becerilerde gelişimsel olarak yaş düzeyinin gerisinde olduğu bulunmuştur. Elde edilen bulgular; sendromun dil gelişimi, sosyal ve oyun gelişimi üzerindeki etkilerini detaylı biçimde ortaya koymaktadır. SOS1 gen mutasyonunun gelişimsel alanlara olan etkisine dair literatürde az rastlanan bir örnek oluşturmakta olan bu çalışma; Noonan Sendromu’nun oyun, dil ve sosyal gelişim alanlarına etkisinin daha iyi anlaşılması açısından önemli görülmektedir. Çalışmanın okul öncesi dönemde oldukça önemli olan erken tanı, multidisipliner izlem ve müdahale süreçlerinin gerçekleştirilebilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Noonan sendromu, dil becerileri, oyun becerileri, sosyal beceriler.

Çocukların Nirengi Noktalarına Yönelik Matematiksel Konuşmalarının İncelenmesi

Melike Aşık^{1,*} & Ensar Yıldız²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

² Temel Eğitim Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

asikmelike58@gmail.com

Özet

Nirengi noktaları, bir mekânda yön belirlemek veya konum tayin etmek için kullanılan belirgin çevresel referans noktalarıdır. Erken çocukluk döneminde çocuklar, çevrelerindeki nesne ve işaretlere bakarak kendi konumlarını ve yönlerini anlamlandırmaya çalışırlar. Bu beceri, uzamsal düşünme ve mekânsal algı ile yakından ilgilidir. Mekânsal algı ve yönelim becerileri, çocukların günlük hayatta yol bulma, nesnelerin yerini tarif edebilme ve basit harita becerileri gibi erken matematiksel kavramlarla iç içe geçmektedir. Bu araştırmada, çocukların zihinlerindeki nirengi noktalarının matematiksel konuşma bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Çalışma grubunun seçiminde amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Bu doğrultuda çalışma grubu bağımsız anaokulunda öğrenim gören 4-6 yaş arasındaki toplam 33 çocuktan (14 kız ve 19 erkek) oluşmaktadır. Araştırmada veri toplamak için araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın verileri görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Toplanan verilerin analizinde nitel veri analizi yöntemlerinden betimsel analiz ve içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; evin ve okulun çevresini çocukların tamamı nirengi noktalarını kullanarak tarif etmiştir. Araştırmada, 4 yaşındaki çocukların, 5 ve 6 yaşındaki çocuklara kıyasla nirengi noktalarını sözel olarak ifade etmede nirengi noktalarına ilişkin daha sınırlı ifadelerde bulunduğu ve bu konudaki soruları büyük çoğunluğunun yanıtlayamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Nirengi Noktaları, Yön/ Mekân, Erken Çocuklukta Matematik, Okul Öncesi Dönem, Çocuklar

Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 60-72 Ay Grubu Çocukların Bilişsel Esneklik Düzeylerinin İncelenmesi (Altınözü İlçe Örneği)

Şevval Şengül^{1,*} & Merve Ünal²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği İnönü Üniversitesi

²

sevval.sengul49@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi eğitime devam eden 60-72 ay grubu çocukların bilişsel esneklik düzeylerini incelemektir. Nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeliyle yürütülen çalışma, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Hatay ili Altınözü ilçesindeki resmi bağımsız anaokullarına devam eden 132 çocukla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada çocukların bilişsel esneklik düzeyleri "Nesne Seçiminde Esneklik Görevi" ile ölçülmüştür. Elde edilen veriler, istatistiksel paket programı kullanılarak Bağımsız Örneklem T Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi ile değerlendirilmiştir.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında, okul öncesi eğitime devam eden 60-72 ay grubu çocukların soyutlama becerileri yüksek, bilişsel esneklik düzeyleri ise orta düzeydedir. Cinsiyet ve doğum sırasına göre anlamlı bir fark bulunmazken, kardeş sayısı arttıkça soyutlama becerisi azalmış; en yüksek düzey tek çocuklarda görülmüştür. Ebeveynlerin eğitim düzeyi ile çocukların bilişsel becerileri arasında anlamlı farklar bulunurken, sosyoekonomik durum, yaş, çocuk sayısı ve gelir gibi değişkenlerle anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Bilişsel esneklik, çocuk, soyutlama

Erken Çocuklukta Eğitim Politikaları Bağlamında Okul Öncesi Eğitimde Uyum Süreci ve Öğretmen İhtiyaçları: Anket Çalışması

Emel Gençer

Okul Öncesi Öğretmenliği 19 Mayıs İlkokulu
genceremel71@hotmail.com

Özet

Erken çocukluk dönemi, bireyin bilişsel, sosyal, duygusal ve dil gelişiminin temellerinin atıldığı kritik bir evre olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde okul öncesi eğitime başlayan çocukların yaşadığı ilk deneyim, onların eğitim hayatına yönelik algılarını şekillendirmekte ve sonraki öğrenme süreçlerini doğrudan etkilemektedir. Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından uygulanan Okul Öncesi Uyum Programı, çocukların eğitim ortamına ve öğretmenlerine uyum sağlamalarını kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Ancak uygulamada, gerek çocukların bireysel farklılıkları gerekse öğretmenlerin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklar, sürecin etkili yürütülmesini güçleştirmektedir. Bu çalışma, uyum sürecinde görev alan öğretmenlerin deneyimlerini ve ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeliyle yürütülmüştür. Türkiye’nin farklı bölgelerinde görev yapan 1100 okul öncesi öğretmeni araştırmaya katılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen “Uyum Süreci ve Öğretmen İhtiyaçları Anketi” kullanılmıştır. Anket; demografik bilgiler, uyum sürecinde karşılaşılan zorluklar, öğretmen ihtiyaçları ve politika düzeyinde beklentiler olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Veriler, frekans ve yüzde dağılımları ile betimsel olarak analiz edilmiş, açık uçlu sorular ise içerik analizi ile değerlendirilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular, uyum sürecinde en sık karşılaşılan sorunların çocukların ayrılma kaygısı (%68), ailelerin sürece yeterince hazırlanmış olmaması (%54), sınıf mevcutlarının fazlalığı (%47) ve fiziksel ortam ile materyal yetersizliği (%42) olduğunu göstermiştir. Öğretmenlerin ihtiyaçları incelendiğinde; ailelere yönelik bilgilendirici materyaller (%72), uyum sürecine özel etkinlik ve materyaller (%65), psikososyal destek programları (%51) ve uyum odaklı hizmet içi eğitimler (%48) öne çıkmıştır. Ayrıca öğretmenlerin büyük çoğunluğu (%76), uyum sürecinin yalnızca bir haftayla sınırlı kalmaması gerektiğini, kademeli ve esnek uyum programlarının daha etkili olacağını belirtmiştir. Katılımcıların %64’ü öğretmen başına düşen çocuk sayısının azaltılmasını, %58’i ise uyum programlarının ulusal düzeyde standartlaştırılmasını talep etmiştir.

Bulgular, okul öncesi öğretmenlerinin uyum sürecinde çok boyutlu güçlüklerle karşılaştığını ortaya koymaktadır. Özellikle aile katılımının yetersizliği, öğretmenlerin en sık dile getirdiği sorunlardan biridir. Literatürde de ebeveynlerin sürece etkin katılımının çocukların okula uyumunu kolaylaştırdığı vurgulanmaktadır. Diğer taraftan sınıf mevcutlarının fazlalığı, öğretmenlerin çocuklarla bireysel ilgilenmesini zorlaştırmakta ve etkinliklerin niteliğini olumsuz etkilemektedir. Bu durum, politika düzeyinde öğretmen-çocuk oranının yeniden düzenlenmesi gerektiğine işaret etmektedir. Ayrıca öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerde uyum sürecine ilişkin yeterli donanımı edinmeleri, uygulamada yaşanan güçlükleri azaltabilecek önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak, okul öncesi öğretmenlerinin uyum sürecinde daha fazla desteklenmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Araştırma bulguları doğrultusunda şu öneriler geliştirilmiştir: Uyum sürecine yönelik ulusal düzeyde standart bir rehber program hazırlanmalıdır. Uyum süreci yalnızca bir hafta ile sınırlandırılmamalı, çocukların bireysel farklılıklarına göre kademeli uygulamalar yapılmalıdır. Ailelere yönelik bilgilendirici seminerler ve rehber materyaller geliştirilmelidir. Öğretmenlere, uyum sürecine özgü hizmet içi eğitimler sunulmalıdır. Sınıf mevcutları azaltılarak

öğretmen-çocuk etkileşimi güçlendirilmelidir.

Bu çalışma, erken çocuklukta eğitim politikalarının sahadaki uygulamalarla uyumlaştırılması gerektiğini göstermekte ve öğretmenlerin deneyimlerinden yola çıkarak politika yapıcılara önemli veriler sunmaktadır. Çocukların sağlıklı bir uyum süreci geçirmesi, yalnızca pedagojik uygulamalarla değil; aynı zamanda aile katılımı, öğretmen desteği ve eğitim politikalarıyla bütüncül biçimde ele alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Erken Çocukluk, Okul Öncesi Eğitim, Uyum Süreci, Öğretmen İhtiyaçları, Eğitim Politikaları

Çocukların Refahını Desteklemede Pedagojik Danışmanlığın Rolü: İstanbul'da Bir Nitel Araştırma

Sibel Han

Pedagogisch Coach Inholland Academy
sibelhandogan@gmail.com

Özet

Bu çalışmada, öğretmenlere çocuk gelişimi ve sınıf içi uygulamalarda rehberlik eden destek sistemi "pedagojik danışmanlık" olarak tanımlanmıştır. Bu yaklaşım, öğretmenlerin mesleki gelişimini ve çocukların refahını artırmayı amaçlamaktadır.)

Bu araştırma, okul öncesi eğitim kurumlarında pedagojik danışmanlık uygulamalarının çocukların korunması ve refahının desteklenmesindeki potansiyel rolünü öğretmen görüşleri üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Türkiye'de bu alandaki sistematik uygulamaların sınırlı olduğu dikkate alınarak, çalışmada öğretmen deneyimlerinden yola çıkılmıştır. Kuramsal bağlamda, pedagojik danışmanlık sisteminin güçlü biçimde uygulandığı ve çocuk refahı endekslerinde üst sıralarda yer alan Hollanda örneğinden ilham alınmıştır. Araştırmanın amacı, pedagojik danışmanlığın Türkiye'deki okul öncesi eğitim sistemine nasıl entegre edilebileceğine dair fikir geliştirmektir. Araştırmanın katılımcıları, İstanbul'da bulunan iki farklı okul öncesi kurumda görev yapan altı öğretmenden oluşmaktadır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmış, ses kaydı alınarak döküm yapılmış ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Elde edilen veriler, pedagojik danışmanlık uygulamalarının öğretmenlerin mesleki gelişimlerini destekleyebileceğini, sınıf içi karar alma süreçlerini güçlendirebileceğini ve çocukların bireysel gelişim ihtiyaçlarına daha duyarlı yaklaşımlar geliştirilmesine katkı sağlayabileceğini göstermektedir. Danışmanlık uygulamalarının, öğretmenlerin kendilerini mesleki açıdan daha desteklenmiş hissetmelerini sağlayarak duygusal dayanıklılıklarını ve mesleki motivasyonlarını artırabileceği vurgulanmıştır. Bu bağlamda araştırma, Türkiye'deki okul öncesi eğitim kurumlarında pedagojik danışmanlık sisteminin yapılandırılması ve yaygınlaştırılmasının çocukların refahını artırmak açısından önemli bir adım olabileceğine işaret etmektedir. Bu çalışma, okul öncesi kurumlarda çocuk refahını önceleyen danışmanlık hizmetlerinin önemine dikkat çekerek hem uygulayıcılara hem de politika geliştiricilere yönelik öneriler sunmaktadır. Sınırlı sayıda katılımcı ile gerçekleştirilmiş olması nedeniyle bulgular genellenemez; ancak araştırma, daha geniş ölçekli çalışmalara zemin hazırlayabilecek nitelikte öncü bir katkı sunmaktadır

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, erken çocukluk,

2013 ve 2024 Okul Öncesi Eğitim Programlarının Matematik İçeriklerinin Karşılaştırılması

İdris Kara

Çocuk Gelişimi Siirt Üniversitesi
idkara1982@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de uygulanan 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı (TOEP) ile 2024 Türkiye Yüzyıl Eğitim Modeli (TYMM) Okul Öncesi Eğitim Programı’nın matematik içeriklerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesidir. Çalışma nitel araştırma desenlerinden doküman analizi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Veriler, her iki program için de dört temel öğrenme alanı olan “sayı ve sayma becerileri, örüntü-sınıflama, geometrik şekiller-uzamsal kavramlar ve ölçme becerileri” çerçevesinde içerik analizi tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Bulgular, TYMM’nin matematiksel içeriğinin TOEP’e kıyasla daha sistematik, kavramsal olarak daha derin ve öğrenme çıktılarıyla yapılandırılmış olduğunu göstermektedir. TYMM’de sayı hissi, sayı korunumu, soyutlama, örüntü ilişkileri ve geometrik çeşitlilik gibi konular daha açık ve kuramsal temellere dayalı bir şekilde sunulmaktadır. TOEP’in ise gelişimsel olarak uygun kazanımlar içerdiği ancak bazı soyut matematiksel kavramları doğrudan ve yapılandırılmış bir şekilde sunmadığı görülmüştür. Sonuç olarak TYMM pedagojik bütünlük ve üst düzey düşünme becerilerine katkı açısından daha kapsamlı bir yapı sergilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, matematik içeriği, program karşılaştırması, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli.

Okul Öncesi Eğitime Geçiş Sürecine İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri

Betül Yanık Özger

Okul Öncesi Öğretmenliği Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
yanikbetul@hotmail.com

Özet

Okul öncesi eğitime geçiş süreci, çocukların yeni bir ortama uyum sağlamasında belirleyici rol oynamaktadır. Yapılan araştırmalar, okul öncesi eğitime geçişte çocukların yaşadığı zorlukları, uygun destek ve hazırlıklarla aşılabileceğini göstermektedir. Ancak, öğretmen adaylarının bu sürece ilişkin algıları ve yaklaşımları, sürecin etkin yönetimi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda bu araştırma, öğretmen adaylarının okul öncesi eğitime geçiş sürecine ilişkin görüşlerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Bu araştırma, betimsel yöntem kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Betimsel yöntem, belirli bir konudaki genel eğilimlerin belirlenmesini ve incelenmesini sağlamaktadır. Araştırmanın katılımcıları bir üniversitenin okul öncesi öğretmenliği programında öğrenim gören 48 öğretmen adayından oluşmaktadır. Öğretmen adaylarının okul öncesi eğitime geçiş sürecine ilişkin görüşleri 18 maddelik likert tipi bir anket ile toplanmıştır. Anket maddeleri, geçiş sürecine ilişkin görüşlerin beşli derecelendirme ölçeği (Kesinlikle Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Kesinlikle Katılmıyorum) üzerinden değerlendirilmesini sağlamaktadır. Elde edilen veriler, frekans ve yüzde dağılımları ile analiz edilmiştir. Katılımcıların yalnızca bir üniversiteden olması bu araştırmanın sınırlılıkları arasında yer almaktadır.

Bu araştırmada öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun geçiş sürecinin çocuk gelişimi için kritik olduğunu ve aile katılımının önemini benimsediğini göstermektedir. Uyum haftası uygulamasının geçişi kolaylaştırdığı konusunda genel bir fikir birliği bulunurken, uygulamanın tek başına yeterliliği konusunda görüş ayrılıkları mevcuttur. Ayrıca, öğretmen adayları çocukların duygusal ihtiyaçlarına duyarlılık göstermekte ve oyun temelli etkinliklerin geçiş sürecinde etkili olduğunu düşünmektedir. Ancak bazı maddelerde, özellikle geçiş sürecinde kullanılan stratejilerin etkinliği ve üniversite eğitiminde geçiş sürecine yönelik alınan bilgi yeterliliği konusunda kararsızlıklar ve olumsuz görüşler görülmüştür. Bu durum, öğretmen adaylarının geçiş sürecine ilişkin bilgi ve deneyim eksikliklerini ortaya koymaktadır.

Bu araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının geçiş sürecinin önemini farkında olduğunu fakat bu süreci yönetme konusunda kendilerini yeterli görmediklerini ortaya koymuştur. Bu anlamda üniversite müfredatlarında geçiş sürecine yönelik teorik ve uygulamalı derslere daha fazla yer verilmesi ve bu konunun daha kapsamlı ele alınması gereklidir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim; Geçiş; Öğretmen Adayları

Okul Öncesi Dönemde Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Öğretmen ve Ebeveyn Görüşleri: Nitel Bir Araştırma

Pınar Polat ^{1,*} & Yavuz Aslan ²

¹ Çocuk Gelişimi Mardin Artuklu Üniversitesi

² Sosyal Hizmetler Mardin Artuklu Üniversitesi

pinar_polat33@hotmail.com

Özet

Okul öncesi dönemde kaynaştırma eğitimi, erken yaşlarda müdahale olanağı sunması bakımından kritik bir öneme sahiptir. Bu sürecin etkililiğini artırabilmek için, eğitim sürecinde temel paydaşlar olan öğretmen ve ebeveynlerin görüşlerinin değerlendirilmesi önemlidir. Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönemde kaynaştırma eğitimi alan çocukların eğitim sürecine ilişkin ebeveyn ve öğretmen görüşlerini incelemek ve karşılaştırmalı olarak değerlendirmektir. Çalışma, nitel araştırma deseniyle yürütülmüş olup, çalışma grubunu amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenen 18 öğretmen ve 18 ebeveyn olmak üzere toplam 36 katılımcı oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme sorularıyla toplanmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma bulgularına göre, ebeveynler çocuklarını okul öncesi eğitime daha çok sosyal gelişim, eğitimsel destek ve özel gereksinimlerin karşılanması amacıyla göndermekte; beklentilerinin büyük ölçüde karşılandığını ve çocuklarının okula uyum sürecinde genellikle zorluk yaşamadıklarını ifade etmektedir. Öğretmenler ise ailelerle iş birliğini genel olarak olumlu değerlendirirken; evde çalışma alışkanlığı ve davranış takibinin sürekliliği konusunda eksiklikler yaşandığını belirtmektedirler. Beklentilerin karşılanmadığı durumlarda, öğretmenler en çok ebeveyn bilgilendirmesi, bireysel telafi çalışmaları ve farkındalık artırıcı seminerler gibi yöntemleri tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bulgular doğrultusunda, öğretmen-ebeveyn iş birliğini güçlendirmek amacıyla iletişim kanallarının oluşturulması ve ailelerin kaynaştırma eğitimine yönelik farkındalığını artıracak uygulamaların hayata geçirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Kaynaştırma Eğitimi, Ebeveyn Görüşü, Öğretmen Görüşü

Mevsimlik Tarımda Çocuk İşçiliği Üzerine Bibliyometrik Bir Bakış

Didem Semerci Arıkan

Okul Öncesi Öğretmenliği Ordu Üniversitesi

didemsemerci@gmail.com

Özet

Mevsimlik tarımda çocuk işçiliği, aileleriyle birlikte tarım işçisi olarak çalışmak zorunda kalan çocukların karşılaştığı ciddi bir toplumsal sorundur. Bu alanda yapılan araştırmalar; çocukların eğitim haklarından mahrum kalması, sağlık ve güvenlik risklerine maruz kalması, çocuk hakları ihlallerinin tespiti ve önlenmesi, sosyal-ekonomik kalkınma üzerindeki uzun vadeli etkileri ve nesiller arası yoksulluk döngüsü gibi konuların anlaşılması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu araştırmaların yapılması sorunun boyutlarını ortaya koyarak etkili politika ve müdahale programları geliştirilmesine olanak sağlamaktadır. Bu bağlamda araştırmanın amacı, Web of Science (WoS) tarafından taranan bilimsel dergilerde mevsimlik tarımda çocuk işçiliği alanında yayınlanmış çalışmaların bibliyometrik analiz ile incelenmesidir.

Araştırmada 2015-2025 yılları arasında Web of Science (WOS) veri tabanında kayıtlı olan ‘mevsimlik tarım’ ve ‘çocuk işçiliği’ anahtar kelimelerine sahip yayınlar bibliyometrik analiz yöntemi ile incelenmiştir. Bu kapsamda taranan yayınların Web of Science (WoS) kategorileri, yayın türleri, anahtar kelimeleri, yıllara göre dağılımı, atıf sayıları, araştırmacıları, yayın yapılan dergileri, yayın yapılan ülkeleri araştırmaya dahil edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular tablolar halinde gösterilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre WoS akademik veri tabanında kayıtlı olan çocuk işçiliği anahtar kelimesine sahip 316 farklı kaynaktan 2645 farklı yazara ait 500 çalışma varken mevsimlik tarım ve çocuk işçiliği anahtar kelimelerine birlikte sahip olan 19 farklı kaynaktan 95 farklı yazara ait sadece 23 çalışma bulunmaktadır. Çalışmada her iki kavrama dair üzerinde en çok tartışılan ve incelenen konular, makalelere destek veren ülke ve kurumlar, makalelere en çok katkı sağlayan yazarlar, en çok yayın yapılan diller, yazarların en sık kullandığı anahtar kelimeler ve yayınların etki değerleri incelenmiştir.

Bulgular, çocuk işçiliği genelinde zengin bir literatür olmasına karşın, mevsimlik tarımda çocuk işçiliğine odaklanan araştırmaların oldukça sınırlı kaldığını göstermektedir. Mevcut yayınların coğrafi temsilde dengesizlik göstermesi, alanın küresel ölçekte yeterince incelenmediğini ortaya koymaktadır. Bu durum, özellikle gelişmekte olan ülkelerde mevsimlik tarımda çocuk işçiliği konusunda daha kapsamlı araştırmalara duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Mevsimlik Tarım, Çocuk İşçiliği, Bibliyometri, Web of Science

Okul Öncesi Dönemde Dijital Oyun Oynamaya Yönelik Ebeveyn Görüş ve Uygulamaları

Pınar Polat ^{1,*} & Ebru Deretarla Gül ²

¹ Çocuk Gelişimi Mardin Artuklu Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Çukurova Üniversitesi

pinar_polat33@hotmail.com

Özet

Günümüzde dijitalleşmenin hız kazanmasıyla birlikte, dijital oyunlar çocukların günlük yaşamında önemli bir yer tutmaya başlamıştır. Dijital oyunlar; bilgisayar, tablet, akıllı telefon veya oyun konsolları gibi dijital cihazlar aracılığıyla oynanan, görsel-işitsel öğeler içeren oyunlardır. Özellikle erken çocukluk döneminde, bu oyunlar çocukların bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyebileceği gibi aşırı kullanımı sonrasında olumsuz etkileyebilir.

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönemdeki çocukların dijital oyun kullanımına ilişkin ebeveyn görüşlerini belirlemek ve ebeveynlerin bu sürece yönelik tutum ve yönlendirmelerini incelemektir. Çalışma, nitel araştırma deseniyle yürütülmüş olup, çalışma grubunu amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenen, 4-6 yaş aralığında çocuğu olan 15 anne oluşturmaktadır. Elde edilen veriler, betimsel analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular; duygusal tepkiler ve ebeveyn müdahalesi, oyun tercihleri ve motivasyonlar, ebeveyn kontrolü ve rehberlik, aile ve çevresel etkiler ile dijital oyunların etkileri ve ebeveyn gözlemleri olmak üzere beş tema altında incelenmiştir.

Bulgulara göre ebeveynler, dijital oyunların çocuklar için hem rahatlatıcı hem de olumsuz duygusal tepkiler oluşturabileceğini belirtmişlerdir. Çocukların erişimin kolay olması ve eğlence amacıyla dijital oyunları tercih ettiği, ebeveynlerin süre ve içerik kontrolü uyguladığı, ayrıca kardeşlerin oyun alışkanlıklarının ve ebeveynlerin cihaz kullanımının çocukların dijital oyun ilgisinde etkili olduğu ifade edilmiştir.

Bu bulgular doğrultusunda, ebeveynlerin dijital oyun kullanımına ilişkin süre ve içerik sınırlarını net bir şekilde belirlemesi ve kendi dijital cihaz kullanımında model olabilecek davranışlarda bulunmaları önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Dönem, Dijital Oyun, Ebeveyn Görüşleri, Ebeveyn Uygulamaları

Erken Çocukluk Eğitimine Yapay Zekâ Teknolojilerinin Entegrasyonu: Potansiyel Faydalar, Riskler ve Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar

Şuhra Yağbasan^{1,*} & Ümran Alan²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Yünlüce İlkokulu

² Okul Öncesi Öğretmenliği Anadolu Üniversitesi

suhraygbsn88@gmail.com

Özet

Yapay zekâ teknolojileri, 21. yüzyılın temel unsurlarından biri hâline gelmiş; hızla gelişerek birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da etkin bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Eğitimde yapay zekâ kullanımı, yenilikçi uygulamaların ve yaklaşımların önünü açarak öğrenenlere bütüncül gelişim ve öğrenme açısından çeşitli fırsatlar sunma potansiyeli taşımaktadır. Bununla birlikte, tüm eğitim basamaklarında özellikle de gelişim ve öğrenmenin temelini oluşturan kritik bir evre olması bakımından erken çocukluk döneminde yapay zekâ destekli uygulamaların dikkatli, bilinçli ve pedagojik açıdan etkili biçimde kullanılması büyük önem arz etmektedir. Bu önem göz önünde bulundurularak, söz konusu teknolojilerin erken çocukluk döneminde gelişim ve öğrenmeyi nasıl destekleyebileceğinin anlaşılması, potansiyel katkılarının belirlenmesi ve olası risklerin önlenerek çocukların üstün yararı doğrultusunda en uygun kullanım yollarının ortaya konulması gerekmektedir. Bu bağlamda, henüz gelişiminin erken aşamalarında bulunan ancak hızla genişleyen “erken çocukluk eğitiminde yapay zekâ entegrasyonu” konusuna ilişkin güncel bilimsel literatürün bulgularına başvurmak büyük önem taşımaktadır. Bu bildirinin amacı, mevcut literatürü inceleyerek yapay zekâ teknolojilerinin erken çocukluk eğitimindeki kullanım alanları, gelişim alanlarına yönelik olası katkıları ve potansiyel riskleri ile kullanımında dikkat edilmesi gereken noktaları ortaya koyan bir rehber sunmaktır. Söz konusu rehberin, okul öncesi eğitimde yapay zekâ entegrasyonu konusunda araştırmacılara, öğretmenlere, ailelere ve politika yapıcılara yol gösterici olması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, okul öncesi eğitim, erken çocukluk, gelişim alanları, etik kullanım

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Dijital STEM Pedagojik Alan Bilgisi Düzeylerinin ve Uygulamalarının İncelenmesi

Burcu Çabuk ^{1,*} & Fatma Alisinanoğlu ²

¹ Ankara Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Gazi Üniversitesi
cabuk@education.ankara.edu.tr

Özet

Bu araştırma, okul öncesi öğretmenlerinin dijital araçlarla desteklenmiş STEM Pedagojik Alan Bilgisi'ne ilişkin düzeyleri ve bu bilgilerin sınıf içi uygulamalara entegrasyonunu incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, Türkiye bağlamında dijital pedagojinin STEM etkinlikleriyle bütünleştirilmesine ilişkin nitel veriye dayalı yeni bir bakış açısı kazandırmayı hedeflemektedir.

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni ile yürütülecektir. Türkiye'nin çeşitli illerinde görev yapan 20 okul öncesi öğretmeni, amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenecektir. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanacak; ses kayıtları yazıya dökülecek ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenecektir. Kodlama sürecinde araştırmacılar bağımsız çalışacak ve karşılaştırmalı analiz yapacaktır.

Araştırmada elde edilen veriler içerik analizi yoluyla çözümlenecek ve öğretmenlerin dijital araçları STEM pedagojisine nasıl entegre ettiklerine dair temalar belirlenecektir. Katılımcı görüşlerinden hareketle öğretmenlerin bilgi düzeyleri, uygulama biçimleri ve karşılaştıkları güçlükler sistematik olarak sınıflandırılacaktır. Ayrıca öğretmenlerin dijital STEM pedagojisine ilişkin deneyimlerini yansıtan örnek alıntılarla bulgular desteklenecektir.

Elde edilecek bulgular doğrultusunda, okul öncesi öğretmen yetiştirme programlarına dijital STEM Pedagojik Alan Bilgisi ile ilgili derslerin eklenmesi ve hizmet içi eğitimlerde uygulamalı dijital STEM atölyelerine ağırlık verilmesi önerilecektir. Bu çalışmanın, politika geliştiriciler ve öğretmen eğitimi alanındaki araştırmacılar için dijital STEM pedagojisinin desteklenmesine yönelik yol gösterici bilgiler sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: dijital STEM pedagojik alan bilgisi, okul öncesi öğretmeni, nitel araştırma

Okul Öncesi Eğitimde Toplum Katılımının Güçlendirilmesi İçin İlk Adım: Eğitimcilerin Bakış Açıları ve Uygulamaları

Hazal Koç^{1,*} & Ümran Alan¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Anadolu Üniversitesi
hazalkoc.05@gmail.com

Özet

Erken çocukluk eğitimi; okul, aile ve toplum olmak üzere üç temel sacayağı üzerinde yükselmektedir. Etkili erken çocukluk eğitimi politikaları ve uygulamaları, bu üç paydaşın karşılıklı iş birliği ile güç kazanır. 2024 yılında güncellenen Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı da bu yaklaşımı yansıtmaktadır. Önceki programlarda aile katılımı her zaman önemli bir yer tutarken, yeni programda bu vurgu korunmuş ve buna ek olarak ilk kez toplum katılımına belirgin biçimde yer verilmiştir. Erken çocukluk eğitiminde toplum katılımının nitelikli bir şekilde sağlanması, çocuğun bütüncül gelişimini desteklemenin yanı sıra çocukların toplumla ve yaşamla kurduğu bağları da güçlendirmektedir. Toplum katılımı uygulamalarının önemini anlaşılmasında ve bu uygulamalardan en yüksek düzeyde yararlanılmasında ise eğitimciler kritik rol oynamaktadır. Eğitimcilerin, özellikle aile dışındaki toplumsal aktörlerle iş birliğine yönelik bakış açılarının ve bu iş birliğini uygulamada nasıl yaşattıklarının belirlenmesi, erken çocukluk döneminde güçlü toplum temelli ortaklıkların oluşturulması açısından ilk adımı oluşturmaktadır. Bu bağlamda, araştırmanın amacı okul öncesi eğitimcilerinin toplum katılımına yönelik görüşlerini ve uygulamalarını derinlemesine incelemektir. Çalışma, nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik desene göre tasarlanacaktır. Çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme ile belirlenecek; veriler yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanacaktır. Elde edilecek verilerin tümevarımsal bir yaklaşımla analiz edilmesi doğrultusunda eğitimcilerin toplum katılımına ilişkin yaklaşımları, uygulamaya yönelik deneyimleri ve bu konudaki farkındalıkları incelenecektir. Toplumun eğitime katılımı; yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, ileri yaş bireyler ve kültürel kurumlar gibi çok sayıda paydaşın katkısıyla erken çocukluk eğitiminde daha nitelikli, sürdürülebilir ve kapsayıcı bir yapı inşa edilebilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu araştırmanın, eğitimcilerin toplum katılımına yönelik yaklaşımlarının ve uygulamalarının görünür kılınmasına ve bu sürecin daha etkili ve kapsayıcı biçimde yürütülmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Toplum Katılımı, Okul Öncesi Eğitimcileri

Bir Erken Çocukluk Eğitimi Girişimi: Göç Yolunda Kapsayıcı ve Yaratıcı Oyun Rehberi

Sude Yıldırım^{1,*} & Derya Pancar¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Ordu Üniversitesi
sude.yildirim191@gmail.com

Özet

Dünya’da ve Türkiye’de her yıl binlerce çocuk, mevsimlik tarım göçü nedeniyle eğitim ve oyun hakkına erişememekte; bu durum, erken çocukluk döneminde geri dönüşü olmayan gelişimsel kayıplara yol açmaktadır. Göç süreci, çocukların sosyal dışlanma riskini artırmakta, aidiyet duygusu ve öğrenme motivasyonunu zayıflatmaktadır. Bu çalışma, söz konusu yapısal eşitsizliğe sahaya duyarlı ve kapsayıcı bir çözüm sunmayı amaçlamaktadır.

Çalışmanın amacı, mevsimlik tarım işçisi ailelerin 5–7 yaş arası çocuklarına yönelik oyun temelli, kültürel bağlama uyarlanabilir bir erken çocukluk müdahale modeli geliştirmektir. Model, çocuk haklarını gözeten, pedagojik temellere dayanan ve göç koşullarında uygulanabilir bir yapı üzerine inşa edilmiştir. Geliştirilecek modelin çocukların bilişsel, sosyal, duygusal ve dil gelişimlerini desteklemesi, aynı zamanda düşük maliyetli ve sürdürülebilir olması hedeflenmektedir.

Araştırma nitel yaklaşım çerçevesinde dört aşamada yürütülecektir. İlk aşamada literatür taraması, saha gözlemleri ve uzman görüşmeleri ile sorun alanı belirlenecek; ikinci aşamada oyun temelli etkinlikler, mobil öğrenme kitleri, eğitici modüller ve izleme araçlarından oluşan bir model tasarlanacaktır. Üçüncü aşamada model bileşenleri uzman geribildirimleri doğrultusunda düzenlenecek; son aşamada prototipler hazırlanarak pilot uygulama planlanacaktır.

Henüz geliştirme aşamasında olan bu modelin, göç sürecindeki çocukların oyuna ve eğitime erişimini artırması, dil ve sosyal-duygusal becerilerini oyun yoluyla desteklemesi ve ailelerin farkındalığını yükseltmesi beklenmektedir. Ayrıca, modelin sosyal sorumluluk projelerine entegre edilmesi ve kapsayıcı erken çocukluk politikalarına katkı sağlaması öngörülmektedir. “Göç Yolunda Kapsayıcı ve Yaratıcı Oyun Rehberi”, pedagojik bir araç olmanın ötesinde, sosyal politikalara yön verebilecek sürdürülebilir bir müdahale örneği sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mevsimlik tarım işçiliği, erken çocukluk, kapsayıcı eğitim, oyun temelli öğrenme, çocuk hakları.

2019-2025 Yılları Arasında Türkiye’de Erken Çocukluk Döneminde Kapsayıcı Eğitim Alanında Yapılan Araştırmaların Betimsel Analizi

Ebru Nuvasil ^{1,*} & Deniz Merve Altunkum ²

¹ Çocuk Gelişimi İstanbul Okan Üniversitesi

² Çocuk Gelişimi Üsküdar Üniversitesi

ebrunuvasil@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, 2019–2025 yılları arasında Türkiye’de erken çocukluk döneminde kapsayıcı eğitim alanında yürütülen araştırmaları inceleyerek mevcut durumu değerlendirmek ve alan yazındaki eğilimleri ortaya koymaktır. Derleme niteliğindeki bu çalışmada, Türkiye’de yürütülmüş ve okul öncesi dönemi kapsayan 26 tane makale, tez ve rapor, nitel araştırma yaklaşımıyla içerik analizi yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Veri kaynakları, ulusal tez veri tabanı, akademik dergi arşivlerinden elde edilmiştir. Bulgular, araştırmaların büyük oranda mülteci ve göçmen çocukların sosyal-duygusal uyum süreçleri, öğretmenlerin kapsayıcı eğitime yönelik tutum ve öz yeterlik algıları, öğretmen adaylarının bakış açıları, mesleki gelişim programlarının etkililiği, rehberlik programlarının kapsayıcı ilkeler doğrultusunda tasarımı ve uygulamadaki sorunlar üzerine yoğunlaştığını göstermektedir. Araştırmalar, öğretmenler ve paydaşların kapsayıcı eğitimin gerekliliğini benimsediğini; ancak uygulamada dil engelleri, materyal ve altyapı eksiklikleri, sınıf yönetimi güçlükleri, bilgi yetersizlikleri, aile katılımının sınırlılığı ve kurumlar arası iş birliğinin yetersizliği gibi sorunların öne çıktığını ortaya koymaktadır. Buna karşın, mesleki gelişim programlarının öğretmenlerin farkındalık ve yeterliklerini artırmada etkili olduğu; kapsayıcı eğitimin çocukların sosyal becerilerini, değerler eğitimi kazanımlarını ve okula uyumlarını olumlu yönde desteklediği belirlenmiştir. Sonuç olarak, Türkiye’de erken çocukluk döneminde kapsayıcı eğitim alanındaki araştırmaların son yıllarda artış gösterdiği, kapsayıcı eğitimin etkili uygulanabilmesi için öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi, ailelerin sürece aktif katılımının sağlanması, materyal ve altyapı desteğinin artırılması ve politika düzeyinde kapsayıcı düzenlemelerin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Erken Çocukluk, Kapsayıcı Eğitim, Öğretmen Tutumları, Sosyal-Duygusal Uyum, Eğitim politikaları

İlmek: Okul Öncesi Dönemde Günlük Yaşam Becerileri ve Kültürel Farkındalık Kazandırmaya Yönelik Bir Uygulama Modeli

Ayşe Çelebi

Okul Öncesi Öğretmenliği Yalova İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Aydede Anaokulu
rabialp03@gmail.com

Özet

Bu proje, okul öncesi dönem çocuklarının (48–60 ay) öz yeterlilik, günlük yaşam becerileri ve kültürel farkındalık alanlarında gözlenen gerilemeleri önlemek amacıyla geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Çalışmanın adı, adeta ilmek atar gibi çocukların gelişim alanlarını birbirine bağlama, öğrenme sürecine katılımı teşvik etme ve kültürel değerlerle bağ kurmayı ifade etmektedir.

Proje, 2024-2025 Eğitim ve Öğretim Yılı içerisinde, Eylül ve Nisan ayları arasında Yalova ili Aydede Anaokulu'nda uygulanmıştır. Yapılan çalışmada el becerileri, geleneksel oyunlar, müze gezileri, ip-dikiş uygulamaları ve artık materyallerle üretim teknikleri yer almıştır. Örneğin veliler çocuklar ile birlikte sanat çalışmaları yaparak çocukların el becerilerinin gelişimine katkıda bulunmuştur. Yine veliler sınıfta masal anlatarak çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemiştir. Kısaca aile katılımı, kültürel miras farkındalığı ve işbirliği esas alınmıştır.

Elde edilen kazanımlar arasında; el-göz koordinasyonu, ince motor becerilerin gelişimi, problem çözme, planlama ve dikkat gelişimi gibi bilişsel süreçlerin desteklenmesi ile birlikte kültürel mirasın tanınması, öz yeterlik ve özgüven gelişimi yer almıştır. Ayrıca proje ailelerin çocuklarıyla, üretken ve etkileşimli etkinlikler yaparak, iletişimlerini güçlendirmeyi de sağlamıştır.

Proje sonunda, çocukların günlük yaşam becerilerinde ve öz bakım alışkanlıklarında belirgin ilerlemeler kaydedilmiş, ailelerin ise kültürel değerlerin aktarımı konusunda daha aktif rol aldığı görülmüştür. İlmek Projesi, okul öncesinde kültürel eğitim ile yaşam becerilerinin bütünleştirilmesine yönelik özgün bir uygulama modeli olarak önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: ilmek, öz yeterlik, aile, kültür

Erken Çocuklukta Pozitif Disiplin: 2000–2025 Literatür Eğilimleri

Emine Nur Girit

Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Medeniyet Üniversitesi

sonakin.emi@gmail.com

Özet

Bu çalışma, erken çocukluk döneminde pozitif disiplin uygulamalarına ilişkin literatürü inceleyerek mevcut tematik eğilimleri ortaya koymayı ve araştırmalardaki boşlukları belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, 2000–2025 yılları arasında yayımlanmış, erken çocukluk dönemi odaklı ve pozitif disiplin konusunu ele alan toplam 16 çalışmayı kapsamaktadır.

Veriler, Google Scholar, EbscoHost, ProQuest, Web of Science ve Elsevier Science Direct veri tabanlarından doküman analizi yoluyla toplanmış; içerik analizi ile incelenmiştir. Bulgular, pozitif disiplin çalışmalarının ağırlıklı olarak ebeveyn eğitimi, sınıf yönetimi ve davranışsal gelişim temaları etrafında yoğunlaştığını göstermektedir. Nitel araştırmaların sayısının nicel çalışmalardan fazla olduğu; ebeveyn ve öğretmenlerin en sık hedef grup olarak ele alındığı; çocuk odaklı çalışmaların ise sınırlı olduğu belirlenmiştir.

Literatürde pozitif disiplinin, çocukların sosyal-duygusal gelişimlerini desteklediği, problem davranışları azalttığı ve kapsayıcı sınıf ortamları oluşturduğu sıklıkla vurgulanmaktadır. Ancak, uzun vadeli etkileri inceleyen boylamalı araştırmaların yetersizliği ve farklı kültürel bağlamlarda sınırlı sayıda çalışma yapılmış olması dikkat çekmektedir.

Bu sonuçlar, erken çocukluk döneminde pozitif disiplinin hem ebeveynler hem de öğretmenler için etkili bir yaklaşım olduğunu göstermektedir. Alana katkı sağlamak amacıyla, daha kapsamlı ve çocuk merkezli araştırmaların yapılması, farklı kültürel bağlamlarda uygulamaların değerlendirilmesi ve pozitif disiplin odaklı ebeveyn ile öğretmen eğitim programlarının yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Pozitif Disiplin, Erken Çocukluk, Sınıf Yönetimi, Ebeveyn Eğitimi

İyi Oluş Doğamızda

Emine Feyziogulları

Okul Öncesi Öğretmenliği Meb Öğretmen
emineakgul83@windowslive.com

Özet

Erken çocukluk dönemi fiziksel,duygusal,sosyal ve bilişsel gelişimin hızlı olduğu yıllardır.çocukların iyi oluş düzeyi (well-being) sağlıklı gelişmelerinin ve öğrenme süreçlerinin temelini oluşturur.son yıllarda yapılan araştırmalar, doğada geçirilen zamanın çocukların stres düzeylerini azalttığını dikkat becerilerini arttırdığını ve duygusal dayanıklılığı desteklediğini göstermektedir. Bildiri amacımız erken çocuklukta doğa temelli deneyimlerin çocukların iyi oluşları üzerindeki etkilerini literatür ve uygulama örnekleri çerçevesinde tartışmaktır.

Ulusal ve uluslararası çalışmalar incelenmiştir.3-6 yaş arası çocukların davranışları 6 haftalık orman okulu programlarıyla incelenmiştir. Dil ve konuşma bozukluğu olan çocuklarında kendilerini daha net ifade ettikleri anekdot notlarına eklenmiş fotoğraf ve videolarla belgelenmiştir

Sınıf içi ve doğa etkinlikleri karşılaştırılmış ve doğadaki deneyimlerin sosyal duygusal iyi oluş halleri sınıftakine göre daha etkili olduğu gözlemlenmiştir. Yapılan araştırmalar doğada iyi oluş rahatlama kendini olumsuzluklar karşısında regüle etme, kaygının azalması gibi bilimsel kanıtları ortaya sunmuştur. Problem çözme becerileri, risk alma ve sınırlarını fark etme gibi gelişim özelliklerini destekler.

Sonuç olarak doğa temelli öğrenme deneyimleri çocukların iyi oluşlarını bütüncül olarak desteklemektedir. Eğitim ortamlarının tasarımlarında doğa ile bütünleşik alanlar arttırılmalıdır. Öğretmenler doğa pedogojisi eğitimleri ile tanışmalı ailelerde doğa bilinci ile ilgili farkındalık çalışmaları yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: doğa pedogojisi, bütünsel yaklaşım erken çocukluk

Okul Öncesi Eğitimde Yapay Zekâ Destekli İlgi Merkezi: Bir Model Önerisine Yönelik Nitel Bir İnceleme

Behsat Berkay Sıyrık

Okul Öncesi Öğretmenliği Anadolu Üniversitesi
arkun956@gmail.com

Özet

Bu çalışma, okul öncesi çocuklarının yoğun merak dönemi içinde sorduğu sorulara öğretmen ve ebeveynlerin her zaman doğru, hızlı ve gelişim düzeyine uygun cevaplar verememesi sorununa çözüm arayışıyla geliştirilen bir model önerisini temel almaktadır. Çalışmada önerilen “İlgi Merkezi”, çocukların merak ettikleri soruları sesli veya yazılı şekilde yöneltebildiği, yapay zekâ tarafından yaşlarına uygun, bilimsel ve kültürel olarak hassas yanıtlar alabildikleri etkileşimli bir dijital öğrenme ortamı olarak tasarlanmıştır. Sistem, öğretmen kontrolünde işleyecek ve gerektiğinde öğretmen müdahalesine açık olacaktır. Amaç, bu öneri modelin gerekliliğini ortaya koymak ve farklı paydaşların bu modele yönelik tutumlarını analiz etmektir.

Araştırmada nitel yöntem kullanılmış; okul öncesi eğitim alanında farklı roller üstlenen toplam 30 katılımcıyla (akademisyenler, öğretmenler, ebeveynler, okul yöneticileri ve öğretmen adayları) yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Görüşmeler sonucunda yedi temel tema ortaya çıkmıştır. Bunlardan ilki olan “bilgi yetersizliği ve konu bazlı zorlanma”, katılımcıların çoğunluğunun (n=27) çocukların özellikle fen, din, ölüm ve cinsellik gibi konularda sorduğu sorular karşısında kendilerini yetersiz hissettiklerini göstermiştir. “Merakın öğrenmeyle ilişkisi” teması altında ise neredeyse tüm katılımcılar (n=29), çocukların soru sorma davranışlarını doğal ve geliştirici bir süreç olarak değerlendirmiş ve bu sürecin desteklenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu bulgu, merakın öğrenmede tetikleyici bir güç olarak algılandığını ortaya koymaktadır.

Diğer yandan, “yapay zekânın destekleyici rolü” temasında 24 katılımcı, sistemin öğretmenlere yardımcı olabileceğini, bilgiye hızlı erişim sağlayarak çocukların öğrenme motivasyonunu artırabileceğini ifade etmiştir. Bu görüşler ağırlıklı olarak öğretmen adayları ve akademisyenlerden gelmiştir. Ancak bunun yanında dikkat çekici bazı endişeler de kayda geçmiştir. “Pedagojik rol kaygısı” teması kapsamında 10 katılımcı, yapay zekâ sistemlerinin öğretmen-çocuk ilişkisini zayıflatabileceği ve öğretmenin rehber rolünü tehdit edebileceği yönünde görüş bildirmiştir. “Teknolojik güven ve işleyiş kaygısı” başlığı altında 13 katılımcı sistemin teknik altyapısına, erişilebilirliğine veya çocukların kullanma becerilerine dair tereddütlerini ifade etmiştir.

Ayrıca 11 katılımcı, “duygusal etki kaygısı” teması çerçevesinde, yapay zekânın çocukla empati kuramayacağı, duygusal yanıtların mekanik olacağı ve çocukların hassas duygusal süreçlerine zarar verebileceği yönünde düşüncelerini aktarmıştır. Kültürel bağlama ilişkin olarak ise 17 katılımcı, “kültürel ve etik uyumsuzluk” temasında, sistemin mahremiyet, değer aktarımı ve toplumsal normlarla çelişme ihtimalinden duydukları endişeleri dile getirmiştir.

Bu bulgular, geliştirilen modelin eğitimde yenilikçi ve destekleyici bir araç olarak potansiyel taşıdığını ancak uygulanabilirliğinin çok boyutlu değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Teknolojiye daha yakın olan öğretmen adayları ve akademisyenler modele olumlu yaklaşırken, deneyimli öğretmenler ve ebeveynler pedagojik sorumluluk, kültürel uyum ve duygusal hassasiyet gibi faktörlere dair çekinceler ifade etmiştir. Bu da teknolojik eğitim modellerine yönelik tutumların mesleki pozisyona, deneyime ve teknoloji okuryazarlığına göre değiştiğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, bu yapay zekâ tabanlı İlgî Merkezi henüz uygulanmamış bir model önerisidir ve bu çalışmada yalnızca sistemin farklı paydaşlarca nasıl algılandığı analiz edilmiştir. Bulgular, böyle bir sistemin tasarım sürecinde yalnızca teknik ve pedagojik boyutların değil; kültürel uygunluk, empatik iletişim ve etik ilkelerin de dikkate alınması gerektiğini göstermektedir. Modelin ilerleyen süreçte pilot uygulamalarla somutlaştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi eğitim, yapay zekâ, merak, öğretmen tutumu, model önerisi, nitel araştırma, kültürel uyum

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının İncelenmesi: İçerik Analiz Örneği

Berfin Genç ^{1,*}, Rumeysa Yıldız ¹ & Mehmet Cihad Ayar ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Aydın Üniversitesi

² Sınıf Öğretmenliği İstanbul Aydın Üniversitesi

berfing@stu.aydin.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmenliği lisans programı ile hali hazırda ülkemiz genelindeki kurumsal okul öncesi okulların temel özelliklerini karşılaştırarak öğretmen adaylarının mezuniyet sonrası özel okullara ne kadar hazır olabildiklerini anlamaya çalışmaktır. Araştırmanın yönteminde metinsel verilere yer verilerek nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Amaca ulaşmak için örneklem ise ülkemiz genelinde 12 tane kurumsal özel okul öncesi okulları amaçlı örneklem stratejisi ile seçilmiştir. Bu okulların web sitelerinde yer alan bilgiler (vizyon, misyon, eğitim felsefesi, eğitim programlarının yapısı, rehberlik hizmetleri ve veli iletişim çalışmaları vb.) veri olarak toplanmıştır. Bu kapsamda içerik analizi yapılmıştır. Çalışmanın ilk bulguları, özel okulların çocuk merkezli gelişime; akademik gelişime; değer ve karakter eğitimine odaklandığı gözlenmiştir. Bu anlamda özel okulların uluslararası eğitim programları kullanmayı tercih edip milli eğitim bakanlığının programlarına entegre ettiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte özel okulların çift dilli eğitim yaklaşımları erken yaşta başlattığı ve 21. yüzyıl becerilerine odaklanarak STEM eğitimi çerçevesindeki uygulamalara maruz bıraktıkları görülmüştür. Ölçme-değerlendirme açısından bireyselleştirmenin ön plana çıkmıştır. Rehberlik servisleri açısından bireysel destek programlarının hazırlanmıştır. Aile-veli iş birliği kapsamında veli iletişimine önem verildiği ve veliye yönelik rehberlik servislerinin aktif kullanıldığı görülmüştür. Okul öncesi öğretmenliği lisans programında yer alan dersler ve uygulamalar ile bu bulgular karşılaştırıldığında çoğunlukla özel okulların vizyon, misyon, eğitim felsefeleri, eğitim programları, ölçme-değerlendirme ve rehberlik servisleri açısından çoğunlukla beklentileri karşıladığı düşünülmektedir. Ancak özel okulların benimsedikleri özellikle IB PYP uluslararası programlarına yönelik okul öncesi öğretmenliği programının ders yapısının güçlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Sonuç olarak, fakültede verilen dersler; dil gelişimi, ölçme-değerlendirme, bireysel farklılıklar, ilkokula-yazma, fen ve matematik gibi alanlarda öğretmen adaylarına gerekli temel bilgi ve donanımı kazandırmaktadır. Ancak özel okullarda uygulanan ikinci dil programları, STEM uygulamaları ve IB PYP yaklaşımı gibi pratik odaklı çalışmalar fakültede sınırlı kalmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, öğretmen eğitimi, ikinci dil yaklaşımı, STEM eğitimi, IB PYP yaklaşımı

Erken Çocuklukta Okul Dışı Öğrenme Ortamlarında Matematik Eğitiminin Çocuğa Katkısı

İlgin Potuk ^{1,*}, Bilge Betül Evkaya ¹ & Mehmet Mart ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Necmettin Erbakan Üniversitesi

² Department of Teacher Training At Pre-School Level Necmettin Erbakan University

ilginpotuk4@gmail.com

Özet

Erken çocukluk, çocukların temel yaşam becerilerini edindikleri, gelişim dönemlerindeki kritik evrelerinin yaşandığı bir dönemdir. Bu süreçte verilen matematik eğitimi sayılarla, temel düzeydeki işlemlerle sınırlı kalmayıp sıralama, sınıflama, akıl yürütme, günlük yaşamdaki problemlere çözüm üretme, eşleştirme gibi kavramları da kapsamaktadır. Yaprakları renklerine göre sınıflandırmak, taşları büyüklüklerine göre sıralamak ya da alışveriş sırasında ürün fiyatlarını karşılaştırmak gibi aktiviteler çocukların matematiğe olan ilgi ve tutumlarını geliştirmektedir. Çocukların yaprak yaşayarak öğrenmelerine imkân sağlayan okul dışı öğrenme ortamları gerçek yaşam ile bağlantı kurarak merak duygularını canlandırıp gelişimlerini destekler. Bu alanların nitelikli bir şekilde kullanılması verilmek istenen kazanımların soyut halden somut hale getirilebilmesini ve çocukların aktif katılım sağlayan öğrenci merkezli bir eğitim süreci olmasını sağlamaktadır. Bu nedenle, erken çocuklukta okul dışı öğrenme ortamlarında matematik eğitiminin çocuğa katkısının araştırılması amaçlanmaktadır. Okul dışı öğrenme ortamlarının matematik eğitimine katkısı olmuş mudur?

Bu amaçla, araştırmada fenomenolojik araştırma türlerinden nitel araştırma yöntemleri tercih edilmiş olup veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış gözlem ve görüşme formları kullanılmıştır. Çalışma grubu belirlemek için amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmış olup 3 farklı türde anaokulu seçilmiştir. Amaçlı örnekleme, olasılık temelli olmayan bir örnekleme yaklaşımı olup, MEB'e bağlı özel anaokulu, ilkokul bünyesindeki anasınıfı ile resmi bağımsız anaokulundan araştırmaya gönüllü katılan okullar seçilmiştir. Veri analizinde veriler tematik olarak analiz edilmiştir. Tematik analiz nitel veri üzerinden örüntüler oluşturma, bu örüntüleri anlamlandırma ve raporlama süreçlerinden oluşan nitel veri analiz yöntemlerine verilen genel isimdir. Veriyi toplamaya başlamadan önce Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan izin alınmış olup; okullar ve öğretmenler ile görüşülerek gönüllü katılımlarından sonra araştırmaya dahil edilerek 2024-2025 eğitim öğretim bahar döneminde veri toplama süreci tamamlanmıştır.

Yapılan tematik analiz sonucunda dört ana tema belirlenmiştir: Çocuk Katılımı ve Gelişimi, Süreci Destekleyen Unsurlar, Etkinlikler ve Çevresel Faktörler.

Elde edilen bulgulara göre erken çocuklukta okul dışı öğrenme ortamlarında matematik eğitiminin çocuğa katkısının olduğu görülmektedir. Ancak etkinlikler veli desteğinin yetersizliği, maddi engeller, ulaşım ve materyal sınırlılığı, uygulama alanı yetersizliği gibi konulardan kaynaklanan zorluklar sebebiyle beklenen düzeyde uygulanamadığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: erken çocukluk, matematik, okul dışı, gözlem, eğitim

Bahçecilik Etkinlikleri Yoluyla Okul Öncesi Çocukların Bitkilere İlişkin Anlayışlarının İncelenmesi

Nur Evşan Kocaçolak 1, Melike Sarısakal 2,*, Sezen Çiçek Apaydın 3 & Ebru Aktan Acar 1

1 Okul Öncesi Öğretmenliği Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

2 Fen Bilgisi Öğretmenliği Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

3 Fizik Öğretmenliği Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

sarisakalmelike1@gmail.com

Özet

Erken çocukluk döneminde öğrenme, bireyin yaşam boyu edineceği bilgi, beceri ve tutumların temellerinin atıldığı kritik bir dönemdir. Bu süreçte çocukların ilk öğrenme kaynağı olan doğayla etkileşimlerinin artırılması, öğrenme deneyimlerini zenginleştirmektedir. Doğa temelli öğrenmenin çocukların merakını, gözlem becerilerini ve çevreye karşı duyarlılıklarını geliştirdiği araştırmalarda vurgulanmıştır (Chawla, 2020; Ernst & Burcak, 2019). Okul öncesi dönemde çocukların doğayla etkileşimleri, onların bilimsel kavram gelişiminde de önemli bir rol oynamaktadır (Wilson, 2008). Bu etkileşimi güçlendirecek uygulamalar arasında bahçecilik çalışmaları öne çıkmaktadır. Bahçecilik etkinlikleri, çocukların doğayla doğrudan temas kurmasını sağlayarak öğrenmeyi somut ve deneyimsel biçimde destekler. Ancak literatürdeki çalışmaların çoğu ilkökul düzeyinde yürütülmüş olup, okul öncesi dönemde özellikle bahçecilik etkinlikleri yoluyla çocukların bitkilere dair anlayışlarını inceleyen araştırmalar sınırlıdır (Ohly et al., 2016; Vandermaas-Peeler & McClain, 2015). Özellikle “bitki anlayışı” üzerine yapılan çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Çocukların bitkilerin canlılık özelliklerini kavrama süreçleri, büyüme ve ihtiyaçlarına ilişkin açıklamaları çoğunlukla yüzeysel kalmakta ve hayvanlara yönelik kavram anlayışlarına kıyasla daha az araştırılmaktadır (Patrick & Tunnicliffe, 2011). Ayrıca Türkiye bağlamında okul öncesi dönemde bahçecilik uygulamalarını merkeze alan nitel araştırmalar yok denecek kadar azdır. Bu çalışma, çocukların kendi ifadeleri üzerinden bitkilere ilişkin anlayışlarını inceleyerek hem ulusal hem de uluslararası literatürdeki bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır.

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönemdeki çocukların bitkilere ilişkin anlayışlarını yakından tanımak ve bahçecilik etkinliklerinin bu anlayışlar üzerindeki etkisini ortaya koymaktır. Araştırmanın deseni, nitel araştırma yöntemlerinden örnek olay desendir. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla toplanmıştır. Görüşme formunda “Bitkiler canlı mıdır?”, “Hiç bitkiye dokundun mu?”, “Sence toprakta neler olabilir?” gibi sorular yer almakta ve bu sorular hem çocukların duyuşsal deneyimlerini hem de kavramsal düşüncelerini ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Araştırmanın çalışma grubunu ÇABAÇAM’da eğitim gören 5–6 yaş grubundan 20 çocuk oluşturmaktadır.

Araştırma sürecinde ilk olarak uygulanacak bahçecilik etkinlikleri planlanmış, ardından görüşme soruları hazırlanmıştır. Görüşme formu ve etkinlikler uzman görüşüne sunulmuş, gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra uygulama öncesinde çocuklarla bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Daha sonra sekiz hafta süren bahçecilik etkinlikleri yürütülmüştür. Bu etkinlikler şöyledir: çeşitli tohumların incelenmesi, kompost ve bahçecilik üzerine kitapların okunması, ekim ve kompost alanlarının oluşturulması, fındık turp ekimi yapılması, kompost alanının karıştırılması ve bitkinin büyümesi için düzenli olarak sulanıp yabancı otların temizlenmesi, sera alan gezisi, fındık turp hasadı. Bahçecilik uygulamalarının ardından çocuklarla yeniden görüşmeler yapılmıştır.

Elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Öntest sonuçlarında, çocukların bitkilere yönelik anlayışlarının daha çok yüzeysel özelliklerle sınırlı olduğu görülmüştür. Örneğin, “bitkiler hareket etmediği için cansızdır” şeklinde tanımlamalar yapmışlar; toprağı ise çoğunlukla oyun aracı olarak nitelendirmişlerdir. Ancak sontestlerde, bitkilerin büyüebilmesi için toprak, su ve güneşin gerekli olduğunu ifade ettikleri ve bitkilerin büyümesini “tıpkı bizim gibi yemek yeme” benzetmesiyle açıkladıkları görülmüştür. Ayrıca toprakla ilgili gözlemlerini daha ayrıntılı biçimde aktarmışlardır.

Bu bulgular, bahçecilik etkinliklerinin çocukların bitkilere dair kavramsal anlayışlarını geliştirmede etkili bir yöntem olduğunu desteklemektedir. Çocukların doğaya dokunarak, gözlemleyerek, koklayarak ve hissederek öğrenmeleri, kavramları yalnızca sözcüklerden ibaret olmaktan çıkarıp deneyime dönüştürmektedir. Onlar için bahçe, hem bir öğrenme ortamı hem de doğayla bağ kurdukları bir oyun alanı haline gelmiştir. Sonuç olarak, okul öncesi eğitimde doğa temelli etkinliklerin, özellikle bahçeciliğin, daha geniş yer bulması gerektiği söylenebilir. Çocukların erken yaşta doğayla böylesi güçlü bir bağ kurmaları, hem bilimsel kavramları anlamalarını hem de çevreye karşı duyarlı bireyler olarak gelişmelerini destekleyebilir.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi eğitim, bahçecilik, bitki anlayışı, doğa temelli öğrenme

,Okul Öncesi Öğretmen Adayları İçin İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi: Bir Dersin Anatomisi

Işık Sabırlı

Öğrenme ve Öğretme Ofisi Özyeğin Üniversitesi

isiksabirli@gmail.com

Özet

Bu çalışma, İstanbul’da bir üniversitede okul öncesi öğretmenliği 3. sınıf öğrencilerinin genel kültür seçmeli dersi olarak aldıkları “İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi” dersinin yapılandırma sürecini, içeriğini, işleme yöntemlerini ve ders değerlendirme süreçlerini kapsamlı bir şekilde aktarmayı amaçlamaktadır. Çalışma, öğrencilerin dersin temel kavramlarına (insan hakları, özgürlük, demokrasi, barış, vatandaş, devlet) yönelik ön bilgileri ve algıları ile ders sonunda edindikleri bilgilerin ve bu kavramlara dair gelişen algılarının, öğrencilerden toplanan formlar aracılığıyla kolektif olarak içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmesini de içermektedir. Bu aşamanın analiz süreci devam etmektedir.

75 öğrencinin kayıtlı olduğu dersin yapılandırılma sürecinde, öğrencilerle birlikte bir öğrenme ortamı tasarlanmış, katılımcı ve demokratik bir yaklaşım benimsenmiştir. Ders boyunca ele alınan konular, insan hakları ve demokrasi bağlamında öğrencilerin öz-deneyimleri, güncel olaylar, yerel ve küresel sosyal ve siyasal dinamiklerle ilişkilendirilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin ders içindeki aktif katılımını teşvik eden yöntemler kullanılarak, bireysel ve kolektif öğrenme süreçleri desteklenmiştir. Dersin değerlendirme süreçlerinde, öğrencilerin kendi seçtikleri makaleler, filmler ve kitapları incelemeleri ve dersin kavramları bağlamında yorumlamaları istenmiş, aynı zamanda dönem sonunda çoktan seçmeli bir sınavla da dönem sonu bilgileri yoklanmıştır.

Bu çalışmanın özellikle Türkiye bağlamında ve çoklu krizler çağında öğretmen yetiştirme açısından önemi, demokratik değerlerin ve insan haklarının eğitimde nasıl aktarılması gerektiği sorusuna yanıt aramasıyla öne çıkmaktadır. Okul öncesi öğretmen adaylarının bu tür dersler aracılığıyla, insan hakları ve demokrasiye uygun nitelikli bir yurttaş olunması gerekliliğini benimsemeleri; eğitim sürecinde barış, özgürlük, eşitlik gibi değerleri merkeze alarak öğrencilerine de bu bilinci kazandırmaya yönelik mesleki bilgi ve becerilere sahip olmaları amaçlanmaktadır. Dolayısıyla bu kapsamdaki derslerin artırılması ve en az bir benzer dersin zorunlu ders kategorisinde öğretmen yetiştirme programlarında bulunması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: insan hakları ve demokrasi eğitimi, öğretmen yetiştirme, okul öncesi eğitim

Erken Çocuklukta Çocuk Hakları Ve Sürdürülebilirlik Bağlamında Alternatif Eğitim Modeli: Waldorf Pedagojisi

Banu Kurt Eren

Okul Öncesi Öğretmeni

bnukurt@hotmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, erken çocuklukta Waldorf pedagojisinin çocuk hakları ve sürdürülebilirlik bağlamında alternatif bir eğitim modeli olarak nasıl değerlendirilebileceğini ortaya koymaktır. Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989), her çocuğun yalnızca eğitim hakkını değil, aynı zamanda gelişim, korunma ve katılım haklarını da güvence altına alarak erken çocukluk eğitiminin bütüncül önemini vurgulamaktadır. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi 4.2 ise tüm çocukların nitelikli erken çocukluk gelişimi, bakım ve okul öncesi eğitime erişimini vurgulamaktadır. Bu bağlamda çalışmada, Waldorf pedagojisinin bu evrensel hedeflerle nasıl örtüştüğü incelenmiştir. Araştırmada nitel yaklaşım benimsenmiştir. Literatür taramasının yanı sıra araştırmacının deneyimleri ve Waldorf pedagojisinden ilham alan özel bir okulda okul öncesi öğretmeni olarak üç dönem boyunca gerçekleştirdiği sınıf gözlemleri analiz edilmiştir. Mevsimsel ritüeller, sınıf içi etkinlikler ve ebeveyn katılımı süreçleri değerlendirilmiştir. Bulgular, Waldorf pedagojisinin çocuğun bütünsel gelişimini desteklediğini göstermektedir. Ayrıca çocukların oyun, masal ve ritüeller aracılığıyla kendilerini ifade etme ve katılım hakkının desteklendiği gözlenmiştir. Ebeveynlerin sürece aktif katılımı ise, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi 4.2'nin ebeveyn ve bakıcılara destek sağlanması amacına uygunluk göstermektedir. Bununla birlikte, ülkemizde yeni sayılabilecek bir yaklaşım olan Waldorf pedagojisinin kültürel bağlama uyarlanması yönünde çalışmaların geliştirilmesi gerekmektedir. Sonuç olarak Waldorf pedagojisi, erken çocuklukta çocuk haklarının temel ilkeleri olan eğitim, gelişim ve katılım hakkı ile uyumlu bir yaklaşım sunmakta; sürdürülebilirlik çerçevesinde nitelikli eğitimi destekleyen alternatif bir model olarak değerlendirilebilmektedir. Kültürel bağlama özgü uyarlamalar ve güçlü öğretmen eğitimi ile pedagojinin etkisi artırılabilir. Bu yönüyle Waldorf pedagojisi, erken çocukluk döneminde iyi uygulamalara örnek oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Waldorf pedagojisi, erken çocukluk, çocuk hakları, sürdürülebilirlik, alternatif eğitim

Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Ev Okuryazarlık Ortamı ve Dinleme Becerisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Özge Idrisoğlu 1,* , Kazım Biber 2, Sonnur Işıtan 1 & Elif İnci Umut 1

1 Okul Öncesi Öğretmenliği Balıkesir Üniversitesi

2 Temel Eğitim Bölümü Balıkesir Üniversitesi

ozge.idrisoglu@balikesir.edu.tr

Özet

Araştırma kapsamında okul öncesi dönem çocuklarının ev okuryazarlık ortamı ve dinleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada beş yaş grubu çocukların ev okuryazarlık ortamları ile dinleme becerileri arasındaki ilişkinin karşılaştırmalı olarak ele alınması hedeflenmiş, bu doğrultuda ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemi, Balıkesir ilinde bulunan, özel okullar ve Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı anaokulları ve anasınıflarında yer alan beş yaş grubu çocuklar arasından kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmada yer verilecek olan değişkenler ve uygulanması planlanan analizler göz önünde bulundurulduğunda örneklem büyüklüğünün yaklaşık 200 çocuğa ulaşması planlanmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan form ve ölçekler; araştırmacılar tarafından geliştirilen Aile Bilgi Formu, Resimli Öykü Kitabı Okumaya Yönelik Algılanan Motivasyon Ölçeği ve Dinleme Becerileri Ölçeğidir. Araştırma sonucunda elde edilecek olan veriler betimsel analizler, korelasyon ve regresyon analizleri aracılığıyla yorumlanacaktır. Araştırma sonucunda ev okuryazarlık ortamının çocukların dinleme becerileri üzerinde etkili olması beklenmekte, veri toplama çalışmaları devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: ev okuryazarlık ortamı, dinleme becerisi, erken okuryazarlık, dil gelişimi, ekran kullanımı.

Erken Çocuklukta Sosyal Akıl Yürütme: Sistemik Bir Derleme

Hatice Büşra Yılmaz Tam ^{1,*} & İlkay Ulutaş ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Muş Alparslan Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Gazi Üniversitesi

haticebusra2013@gmail.com

Özet

Bu araştırma, erken çocukluk döneminde sosyal akıl yürütmeye odaklanan mevcut araştırmaları tanımlamayı, değerlendirmeyi ve bulguları sentezlemeyi amaçlamaktadır. Erken çocuklukta sosyal akıl yürütmeye ilişkin birincil araştırmaların belirlenmesi amacıyla sistemik alan yazını taraması yapılmıştır (Crompton, Burke ve Gregory, 2017). Web of Science, ERIC, Scopus ve EBSCO veri tabanları kullanılarak gerçekleştirilen taramada sistemik bir inceleme için PRISMA 2020 kontrol listesi (Page vd., 2021) ve PRISMA akış diyagramı (Moher vd., 2009) temel alınmıştır. Veri analizi sürecinde araştırmacılar arası güvenilirliği sağlamak için iki araştırmacı çalışmaların dâhil edilme ve hariç tutulma kriterlerini bağımsız olarak değerlendirmiştir.

Araştırmada 1980–2024 yılları arasında sosyal akıl yürütme üzerine yürütülen 20 çalışma değerlendirilmiştir. Bulgular, araştırmaların dört ana tema etrafında toplandığını göstermektedir. İlk olarak, gelişimsel süreçleri ele alan çalışmalar (örn. Damon, 1980; Barrett, 2013; Osterhous & Koerber, 2021) sosyal akıl yürütme becerilerinin yaşla birlikte giderek karmaşıklaştığını ortaya koymuştur. İkinci olarak, özel gereksinimli gruplara odaklanan araştırmalar (örn. Milch-Reich vd., 1999; Coleman vd., 2008; Lejeune vd., 2016) bu çocukların tipik gelişim gösteren akranlarına kıyasla sosyal akıl yürütme becerilerinde farklılıklar sergilediğini belirtmektedir. Üçüncü olarak, sosyal normlar ve kurallar bağlamında yürütülen çalışmalar (örn. Koerber, 2019; Dahl & Waltzer, 2020; Vasil vd., 2024), çocukların norm ihlallerini anlama ve eşitlik değerlendirmelerinin yaşla gelişim gösterdiğini ortaya koymuştur. Son olarak, kültürel ve bağlamsal faktörleri inceleyen araştırmalar (örn. Barrett, 2013; Taumoepea vd., 2022) sosyal akıl yürütmenin kültürler arası farklılıklardan etkilendiğini göstermektedir. Yöntemsel olarak, erken dönem çalışmalarda görüşme ve hikâye vinyetlerinin, son yıllarda ise bilgisayarlı deneysel görevlerin ve doğal gözlemlerin öne çıktığı görülmektedir. Genel olarak, incelenen çalışmalar sosyal akıl yürütme becerilerinin erken çocuklukta ergenliğe doğru gelişimsel bir ilerleme sergilediğini, özel gereksinimler ve kültürel bağlam gibi etkenlere bağlı olarak farklılaşabildiğini ortaya koymaktadır. Sosyal akıl yürütmenin çok boyutlu bir yapıya sahip olduğu görülmekte ve bu alanda hem kuramsal hem de uygulamalı araştırmalara ihtiyaç olduğu ifade edilebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelimeler: Sosyal Akıl Yürütme, Erken çocukluk dönemi, Okul öncesi eğitim

Çocuk Dostu Şehirler: Türkiye’den ve Dünyadan İyi Örneklerin İncelenmesi

Işık Kamaraj 1 & İrem Erdirek 1,*

1 Okul Öncesi Öğretmenliği Marmara Üniversitesi

irem.erdirek@gmail.com

Özet

Bu araştırma, Çocuk Dostu Şehir (ÇDŞ) kavramını ele alarak şehir planlamasında çocukların ihtiyaçlarını merkeze alan bir yaklaşımla, hem Türkiye hem de dünyadan iyi örneklerin incelendikten sonra geliştirilmesi gereken noktalara ilişkin önerilerde bulunmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmada, Türkiye’deki ÇDŞ uygulamaları incelenerek UNICEF’in Çocuk Dostu Şehirler Girişimi kapsamında belirlenmiş olan altı bölgeden (Amerika, Doğu Asya ve Pasifik, Doğu ve Güney Afrika, Avrupa ve Orta Asya, Orta Doğu ve Kuzey Afrika, Güney Asya) rastgele seçilen ülkelerle karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmada, yerel yönetimlerin çocuk odaklı politikaları, çocuk katılım mekanizmaları ve uygulamaların yaygınlık etkileri gibi kriterler esas alınmıştır. Ayrıca, araştırmada Türkiye’de konu ile ilgili yapılan akademik çalışmalar değerlendirilerek Çocuk Dostu Şehir girişimi için atılması gereken adımlarla ilgili somut önerilerde bulunulmuştur. Bu öneriler arasında; çocukların şehir planlama süreçlerine aktif katılımı, yerel yönetimlerin çocuk odaklı bütçelemeye yer vermesi ve uluslararası iş birliklerinin artırılması bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk dostu şehir, Çocuk Hakları, UNICEF Çocuk Dostu Şehirler Girişimi, Çocuk Katılımı, Yerel Yönetimler

Yapay Zekâ ile İlk Temas: Erken Çocuklukta Sohbet Botlarıyla Etkileşimin Sosyal Duygusal Dinamikleri

Burcu Beceren 1, Seda Sarıtaş 2,* & Ceren Baydemir 3

1 Okul Öncesi Öğretmenliği Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

2 Temel Eğitim Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

3 Okul Öncesi Eğitim Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

seda.saritas@ahievran.edu.tr

Özet

Yapay zekâ destekli dijital araçların erken çocukluk eğitimine entegrasyonu hızla artmasına rağmen, çocukların bu tür teknolojilerle kurdukları ilk temaslara ilişkin deneyimleri derinlemesine inceleyen çalışmalar sınırlıdır. Bu tür erken dönem etkileşimlerin, çocukların sosyal ve duygusal gelişim süreçleri üzerinde etki yaratma potansiyeli, konunun pedagojik tasarım ve teknoloji entegrasyonu bağlamında ele alınmasını gerektirmektedir. Bu çalışma, erken çocukluk dönemindeki çocukların yapay zekâ destekli sesli bir sohbet botu ile kurdukları etkileşimleri, sosyal ve duygusal boyutlarına odaklanarak incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, çocukların bu dijital aracı tanımlama biçimleri, güven geliştirme süreçleri, etkileşim sırasında duygularını ifade etme ve empatik yanıt verme eğilimleri ile teknolojik sınırlılıklar karşısındaki tepkileri incelenmektedir. Çalışmanın verileri, okul öncesi eğitim ortamında, 5 yaş grubundaki 13 çocukla gerçekleştirilen altı oturumluk sohbet botu ile çocuk etkileşimleri sırasında tutulan gözlem notlarından elde edilmiştir. Veriler, refleksif tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiş ve dört ana tema belirlenmiştir: (1) İlk Temasta Anlamlandırma, (2) Güven ve Sosyal Aracılık, (3) Duygusal Tepkiler ve Empatik Yönelimler, (4) Teknolojik Sınırlar. İlk temada, çocukların yapay zekâ destekli sohbet botunun insan benzeri olup olmadığını çözümlenmeye çalıştıkları ve bu süreci mizahi ya da şüpheli yaklaşımlarla anlamlandırmaya yöneldikleri gözlenmiştir. İkinci tema, çocukların ilk etkileşimlerde doğrudan iletişim yerine yetişkin desteğiyle sürece katıldıklarını ve bu durumun güvenli bir iletişim zemini oluşturduğunu göstermektedir. Üçüncü temada, oturumlar ilerledikçe çocukların duyguları tanıma, sosyal bağlamları anlama ve uygun empatik yanıtlar üretme kapasitelerinde artış olduğu; bazı çocukların anlatıya yaratıcı biçimde katılarak sosyal anlam üretimini derinleştirdiği görülmüştür. Dördüncü tema ise sohbet botunun sınırlı yanıt kapasitesi ve zamanlama sorunlarının bazı çocuklarda dikkat dağınıklığı ve etkileşimden geri çekilme davranışlarına neden olduğunu ortaya koymuştur. Bulgular, yapay zekâ temelli araçların erken çocukluk eğitimine entegrasyonunda teknik işlevselliğin ötesine geçerek çocukların duygusal güvenliğini, sosyal etkileşim ihtiyaçlarını ve yetişkin aracılı destek gereksinimlerini merkeze alan bir pedagojik tasarım anlayışının önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, Erken çocukluk eğitimi, Sosyal-duygusal gelişim, Sohbet botları

60-72 Aylık Çocuğa Sahip Olan Babaların Babalık Algısı ve Çocukla İlişkilerinin Çocukların Sosyal Duygusal Uyum Becerileri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi

Duygu Kaşğür 1,* & Handan Doğan 2

1 Okul Öncesi Öğretmenliği Maltepe Üniversitesi

dkasgur@hotmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı 60-72 aylık çocuğa sahip olan babaların babalık algısı ve çocukla ilişkilerinin çocukların sosyal duygusal uyum becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesidir. Araştırma 2023-2024 eğitim öğretim yılında İstanbul ilinin Tuzla, Pendik, Kartal, Maltepe ilçelerinde Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı olan 34 okul öncesi eğitim kurumunda öğrenim gören 60-72 aylık çocukların öğretmenleri ve 300 babayla yürütülmüştür.

Babaların babalık rolü algısını tespit edebilmek için Babalık Rolü Algı Ölçeği, babanın çocukla olan ilişkilerini tespit edebilmek için Ebeveyn Çocuk İlişki Ölçeği ve çocukların sosyal duygusal uyum becerilerini tespit edebilmek için Marmara Sosyal Duygusal Uyum Ölçeği kullanılmış olup ayrıca demografik bilgilerine ait verilerin tespiti için araştırmacı tarafından hazırlanan Baba Bilgi Formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler IBM SPSS 26 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Ölçeklerin güvenirlik düzeyleri Cronbach-Alpha katsayısı ile test edilmiş olup Kolmogorov-Smirnov normallik testi uygulanmıştır. Hipotezleri test etmek amacıyla Bağımsız Gruplar T Testi, ANOVA testi, Pearson Korelasyon Testi, Basit Doğrusal Regresyon, Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi yapılmış, normal dağılım göstermeyen verilerde aynı testlerin parametrik olmayan denk testleri kullanılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda babaların babalık rolü algısının çocukları ile olan ilişkisi üzerinde etkisi bulunmuş olup çocukların sosyal duygusal uyum becerileri üzerinde etkisinin bulunmadığı görülmüştür. Bunun yanında, baba çocuk ilişkisi ile çocukların sosyal duygusal uyum becerisi arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir.

Babalık rolü algısının çeşitli değişkenlerle arasındaki ilişkiler incelendiğinde: babalık rolü algısının babanın yaşı, sahip olduğu çocuk sayısı, evlilik süresi, günlük çalışma süresi ve çocuğun cinsiyetine göre farklılaşmadığı fakat ilk kez baba olma yaşı, anne ve babanın eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Babanın ilk kez baba olma yaşı ve anne ile babanın eğitim düzeyleri yükseldikçe babaların babalık rolü algısı puanında yükselme olduğu tespit edilmiştir.

Baba çocuk ilişkisi ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiler incelendiğinde: baba çocuk ilişkisinin tüm değişkenler arasında sadece babanın eğitim düzeyine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Babanın eğitim düzeyi yükseldikçe çocukları ile daha olumlu ilişkiler kurduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çocuğun sosyal duygusal uyum becerileri ile çeşitli değişkenler arasında ilişkiler incelendiğinde: çocuğun sosyal duygusal uyum becerilerinin babanın yaşı, ilk kez baba olma yaşı, sahip olduğu çocuk sayısı, evlilik süresi ve günlük çalışma süresine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Fakat annenin eğitim düzeyine göre anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmüştür. Baba eğitim düzeyinin çocukların sosyal duygusal uyum becerileri için toplam puanda etkisi bulunmadığı tespit edilirken, sosyal yaşamın gereklerine uygun davranma alt boyutunda eğitim düzeyi yüksek olan babaların lehine sonuç elde edilmiştir. Ayrıca kız çocukların erkek çocuklara göre daha yüksek sosyal duygusal uyum becerisine sahip olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Babalık rolü algısı, baba çocuk ilişkisi, sosyal duygusal uyum becerisi, sosyal duygusal gelişim, ebeveyn tutumları

Using Technology in Early Childhood Education: A Systematic Review

Nilüfer Kuru ^{1,*}, Hilal Karakuş Özkan ² & Nefise Semra Erkan ³

¹ Temel Eğitim Bölümü Siirt Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Sinop Üniversitesi

³ Çocuk Gelişimi Bölümü İstanbul Gelişim Üniversitesi

nilferkuru@gmail.com

Özet

This study aims to synthesize findings from doctoral research conducted in Türkiye from 2020 to July 2025 regarding the use of digital technologies in early childhood education. The study examined the influence of technology integration on teaching practices, children's learning outcomes, and teachers' professional development in preschool settings. Systematic literature review of doctoral theses. The theses were retrieved from the Databases of the National Thesis Center of the Council of Higher Education (YÖK Tez Merkezi). Twenty-two doctoral dissertations were included, covering topics such as STEM activities, augmented reality, e-portfolio systems, digital parenting, media use, and teacher training in preschool education. The titles and abstracts were screened for relevance. Only theses addressing early childhood education and digital technology integration were selected. A thematic synthesis was conducted to identify recurring patterns across the studies, including their impact on pedagogy, child development, teacher competencies, and parental roles. The included theses revealed a diverse range of technological applications, including augmented reality-supported instruction, e-portfolio platforms, coding programs, STEM education modules, Web 2.0 tools, and interactive e-books. Key findings suggest that digital technologies can enhance children's science learning, creativity, executive function, and language development skills. Several studies also highlight the importance of teacher training and digital citizenship education for effectively integrating technology. However, challenges such as equitable access, teacher preparedness, and potential overreliance on digital tools were noted. Digital technologies hold significant potential for transforming early childhood education in Türkiye. However, successful integration requires comprehensive teacher training, an aligned curriculum, and ongoing evaluation of learning outcomes. Educators and policymakers should use insights from these doctoral studies to design technology interventions based on evidence. These interventions should ensure developmentally appropriate, inclusive, and pedagogically sound practices in preschool education. This review provides a foundation for future empirical studies and policy initiatives aimed at advancing digital innovation in early childhood education by synthesizing findings from recent doctoral research.

Anahtar Kelimeler: Digital learning tools, preschool education, technology, child development, technology integration

Eko-Okul Ve Eko Olmayan Okullarda Çalışan Okul Öncesi Öğretmenlerinin Ekolojik Ayak İzi, Çevre Bilinci ve Sürdürülebilirlik Konusundaki Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Kazime İNCE Hakime Minel ÖZDEMİR Esra Betül KÖLEMEN
Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü/ Sakarya- Hendek
Hakime.ozdemir2@ogr.sakarya.edu.tr Tel:0543-938-07-72

ÖZET

Okul öncesi dönem, çocukların çevreye yönelik merak ve ilgi düzeylerinin en yüksek olduğu kritik bir gelişim dönemidir. Bu nedenle okul öncesi öğretmenlerinin çevreye ilişkin tutum, bilgi ve farkındalıkları, çocukların çevresel duyarlılık geliştirmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Karademir, Uludağ ve Cingi, 2017). Bu araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin ekolojik ayak izi, çevre bilinci ve sürdürülebilirlik konularındaki bilgi ve farkındalık düzeylerinin eko okul ve eko okul olmayan iki farklı okul türünde karşılaştırılması amaçlanmıştır. Çalışma, literatürde iki okul türünü karşılaştıran araştırmaların sınırlı olması nedeniyle, öğretmenlerin sürdürülebilirliğe ilişkin kavramsal anlayışlarını ve uygulamaya dönük yeterliklerini derinlemesine inceleyerek alana katkı sağlamaktadır.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Çalışma grubunu 2023–2024 eğitim öğretim yılında Türkiye'nin batısında bulunan bir eko okul ve bir eko okul olmayan okulda görev yapan toplam 14 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan demografik bilgi formu ve sekiz soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış; görüşmelerin sonunda katılımcılardan konuya ilişkin bir resim çizmeleri istenmiştir.

Araştırma bulguları, eko okulda görev yapan öğretmenlerin ekolojik ayak izi ve çevre bilinci farkındalıklarının, eko okul olmayan okuldaki öğretmenlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Her iki okulda da öğretmenlerin ekolojik ayak izi kavramını çoğunlukla geri dönüşümle ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin bilgi ve farkındalık düzeylerinin belirli bir seviyede olmasına rağmen, bu bilgiyi sınıf içinde uygulamaya dökme aşamasında sınırlı kaldıkları sonucuna varılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin çevre bilinci, ekolojik ayak izi ve sürdürülebilirlik kavramlarının felsefesini tam olarak içselleştiremedikleri ortaya çıkmıştır. Eko okulda fen etkinlikleri ve anlatıma dayalı öğretim daha yaygınken, eko okul olmayan okulda drama ve fen etkinliklerinin öne çıktığı görülmüştür. Eko okul olmayan okuldaki öğretmenler bu konularda kendilerini daha yetersiz görürken, eko okul öğretmenlerinin yeterlik algıları daha yüksektir. Bulgular tümüyle değerlendirildiğinde, iki okul arasında öğretmen görüşlerinde büyük farklar olmamakla birlikte eko okulun farkındalık açısından avantajlı olduğu söylenebilmektedir. Bu sonuçlar, öğretmenlere yönelik sürdürülebilirlik ve ekolojik ayak izi temelli mesleki gelişim programlarının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi öğretmenleri, sürdürülebilirlik, ekolojik ayak izi, çevre bilinci, eko okul

Annelerin Bağlanma Biçimleri ve Psikolojik Sağlamlılığı ile Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Benlik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Aslıhan Merve Koçuk^{1,*} & Şükran Kılıç²

¹ - -

² Okul Öncesi Öğretmenliği Aksaray Üniversitesi
mervekocuk1133@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, annelerin bağlanma biçimleri ve psikolojik sağlamlılığı ile okul öncesi dönemdeki çocukların benlik algısı arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın evrenini Hatay ili sınırlarında bulunan okul öncesi kurumlarında ve anasınıflarında eğitim alan 5-6 yaşındaki çocuklar ve bu çocukların anneleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, Hatay ili Kırıkhan ilçesinde bulunan bağımsız anaokulları ve ilkokula bağlı anasınıflarında eğitim alan 5-6 yaş aralığında, 82 kız ve 75 erkek olmak üzere toplam 157 çocuk ve bu çocukların anneleri oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak, annelerin psikolojik sağlamlılığı için “Yetişkin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği”, annelerin bağlanma biçimleri için “Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II”, çocukların benlik algısını ölçmek için ise “Purdue Okul Öncesi Çocuklar için Benlik Kavramı Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada toplanan verilerin analizi, korelasyon analizi, regresyon analizi, tek yönlü varyans analizi ve t-testi teknikleri ile gerçekleştirilmiştir. Korelasyon analizi sonucuna göre; Psikolojik sağlamlılık ile Purdue Okul Öncesi Çocukları için Benlik Kavramı genel boyutu arasında istatistiksel yönden anlamlı, düşük düzeyde ve pozitif yönlü ilişki bulunmaktadır. Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı ile bağlanma biçimleri genel boyutu arasında da istatistiksel yönden anlamlı, düşük düzeyde ve negatif yönlü ilişki bulunmaktadır. Ayrıca psikolojik sağlamlılık ile bağlanma biçimleri genel boyutu arasında istatistiksel yönden anlamlı, orta düzeyde ve negatif yönlü ilişki bulunmaktadır. Araştırmanın regresyon analizi sonucuna göre ise annelerin psikolojik sağlamlılığı ve bağlanma biçimi algıları, okul öncesi dönemdeki çocukların benlik algılarını anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Annelerin bağlanma biçimleri, annelerin psikolojik sağlamlığı, benlik saygısı, okul öncesi dönem

Annelerin Psikolojik Sağlamlığı ile Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Kaygı ve Bağlanma Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Emre Yiğit ^{1,*} & Şükran Kılıç ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

² Okul Öncesi Öğretmenliği Aksaray Üniversitesi

emrygt01@hotmail.com

Özet

Bireyin gelişiminde erken dönemde kurulan bağlanma ilişkileri, psikolojik sağlamlık ve sosyal ilişkiler üzerinde belirleyici rol oynamaktadır. Bu araştırmanın amacı, annelerin psikolojik sağlamlık düzeyleri ile okul öncesi dönemdeki çocukların kaygı ve bağlanma durumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. İlişkiel tarama modeliyle yürütülen çalışmanın örneklemini, Aksaray ilinde okul öncesi kurumlara devam eden 5-6 yaş grubundan 97 çocuk ve anneleri oluşturmaktadır. Bu çalışmada, çalışmanın amacına ve ulaşılabilirliğe uygun olarak gönüllü kurum ve veliler arasından uygun örnekleme yöntemiyle katılımcılar belirlenmiştir. Veriler; Katılımcı Bilgi Formu, Yetişkin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği, Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikâyeleri Ölçeği ve Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Araştırmada toplanan verilerin analizi, korelasyon analizi, tek yönlü varyans analizi ve t-testi teknikleri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulguları, kız çocuklarının bağlanma puanlarının erkek çocuklara kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, sadece bir çocuğa sahip annelerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin, üç ve üzeri sayıda çocuğa sahip annelere göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrenim düzeyine göre yapılan analizlerde, üniversite mezunu annelerin bireysel kaynaklar alt boyutundaki puanlarının ortaokul mezunu annelere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde, çalışan annelerin psikolojik sağlamlık toplam puanlarının, çalışmayan annelere kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür. Bulgular, bireysel kaynakların sosyal işlevsellik ve ebeveynlik becerileri üzerindeki etkileri bağlamında tartışılmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda, özellikle annelerin öğrenim durumu, çalışma yaşamına katılımları ve sahip oldukları çocuk sayısı gibi demografik değişkenlerin, psikolojik sağlamlık düzeyini ve dolaylı olarak çocukların duygusal gelişimini etkileyen önemli belirleyiciler olduğu anlaşılmaktadır. Annelerde öğrenim seviyesi arttıkça bireysel psikolojik kaynakların arttığı ve sağlamlık düzeyinin yükseldiği gözlemlenmiştir. Annelerin öğrenim düzeyleri dikkate alınarak çocuk gelişimi, bağlanma, stresle başa çıkma ve duygusal farkındalık konularında eğitim programları düzenlenerek bilgi düzeyleri ve ebeveynlik yeterlilikleri artırılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Anneler, psikolojik bağlanma, kaygı, okul öncesi dönem, sağlamlık

Okul Öncesi Eğitimde Problem Davranışlarla Başa Çıkma Yaklaşımları: Türkiye’deki Lisansüstü Tezler Üzerine Sistematik Bir İnceleme

Sevil Meran

Okul Öncesi Öğretmenliği Hacettepe Üniversitesi

smeran@hacettepe.edu.tr

Özet

Okul öncesi eğitim ortamlarında gözlemlenen problem davranışlar, sınıf yönetimini ve öğretim sürecinin verimli kullanılmasını olumsuz etkileyebilmektedir. Bu davranışların nasıl yönetildiği, çocukların ve öğretmenlerin psikolojik ve duygusal iyi oluşlarını etkileyebilecek bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Bu araştırmanın amacı; problem davranışlarla başa çıkma yaklaşımlarının lisansüstü tezlerde nasıl ele alındığını incelemek, bu tezlerin kapsamlarını analiz ederek literatürdeki mevcut durumu ortaya koymak ve alana katkı sağlayabilecek araştırma ihtiyaçlarını belirlemektir. Araştırma kapsamında, okul öncesi eğitimde problem davranışlara yönelik hazırlanmış lisansüstü tezleri incelemek amacıyla Ulusal Tez Merkezi veri tabanında sistematik bir tarama yapılmıştır. Tarama sürecinde “istenmeyen davranış”, “problem davranış”, “davranış problemi”, “davranış sorunları”, “sorun davranış” ve “olumsuz davranış” ifadeleri anahtar sözcük olarak kullanılmıştır. Elde edilen kayıtlar, sistematik derleme çalışmalarında yaygın olarak kullanılan PRISMA Akış Diyagramı doğrultusunda raporlanmıştır. Tarama sonucunda ulaşılan 1481 kayıttan, ön inceleme kriterlerini karşılayan 35 çalışmanın tam metni değerlendirilmiş ve dahil etme ölçütlerine uygun bulunan 13 tez detaylı analiz için araştırmaya dahil edilmiştir. Veriler, betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiş; temalar, araştırma soruları doğrultusunda oluşturulmuştur. İlk analizler sonucunda elde edilen veriler; çalışmalara ait demografik bilgiler, yöntemsel özellikler, bulgular ve uygulayıcılar ile araştırmacılara yönelik öneriler olmak üzere dört ana kategoride sınıflandırılmıştır. Veri analiz süreci hâlen devam etmektedir. İlk analiz sonuçlarına göre, incelenen tezlerin büyük çoğunluğunda nitel araştırma yöntemlerinin tercih edildiği ve verilerin genellikle yarı yapılandırılmış öğretmen görüşmeleri yoluyla toplandığı görülmektedir. Bununla birlikte, sınıf içi gözlemlerin de yer aldığı az sayıdaki çalışmada, öğretmen ifadeleri ile gözlem bulguları arasında belirgin farklılıklar gözlemlenmiştir. Bu durum, sınıf gözlemlerini içeren araştırmaların planlanmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, yalnızca öğretmen görüşleriyle sınırlı kalınmadan, çocukların ve öğretmenlerin meslektaşlarının görüşlerine de yer verilmesinin, problem davranışlara ilişkin daha bütüncül bir değerlendirme sunabileceği düşünülmektedir. Bulguların analiz süreci devam etmekte olup, analiz tamamlandığında elde edilen sonuçlar mevcut literatürle karşılaştırılarak tartışılacak ve gelecekteki araştırmalara yönelik önerilere yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: İstenmeyen davranışlar, okul öncesi öğretmenleri, problem davranışlar, sistematik derleme

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleğe Yabancılaşmaya Yönelik Görüşleri

Yelda Acarbay

Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Medipol Üniversitesi
yeldaulker2@gmail.com

Özet

Öğrencilerin iyi oluş halleri, öğretmenlerinin psikolojik ve mesleki iyi oluş durumlarıyla yakından ilişkilidir. Bu araştırma, okul öncesi öğretmenlerinin mesleki yabancılaşma deneyimlerini öğretmen görüşlerine dayalı olarak ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu alanda yapılan araştırmalar oldukça sınırlı olup, mevcut çalışmalar genellikle nicel verilerle sınırlı kalmış; öğretmenlerin yaşadığı bireysel ve duygusal süreçler derinlemesine incelenmemiştir. Oysa erken çocukluk döneminde görev yapan öğretmenlerin yaşadığı yabancılaşma, bu dönemdeki çocukların duygusal ihtiyaçları göz önünde bulundurulduğunda, son derece kritik bir öneme sahiptir. Bu temel amaca “Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki yabancılaşmaya ilişkin görüşleri nelerdir? Mesleki yabancılaşmayı etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri nelerdir? ve Mesleki yabancılaşmayı önlemeye yönelik önerileri nelerdir? Şeklindeki araştırma soruları doğrultusunda ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmaya katılacak öğretmenlere ulaşmak amacıyla kartopu örnekleme yöntemi kullanılacak ve katılım gönüllülük esasına dayalı olacaktır. Veri toplama sürecinde, Otrar ve Kırkı (2016) tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleğe Yabancılaşma Ölçeği” (OİYÖ) temel alınarak, araştırmacı tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleğe Yabancılaşmaları ile İlgili Öğretmen Görüşleri” başlıklı yarı yapılandırılmış görüşme formu ve bir demografik bilgi formu kullanılacaktır. Ölçek maddeleri incelenerek hazırlanan form, eğitim bilimleri alanında uzman iki araştırmacı ve bir ölçme-değerlendirme uzmanının görüşlerine sunulmuş; alınan dönütler doğrultusunda soruların anlaşılabilirliği bir dilbilimci tarafından kontrol edilmiştir. Pilot çalışma kapsamında biri özel, diğeri devlet okulunda görev yapan iki deneyimli okul öncesi öğretmeninden elde edilen veriler doğrultusunda diğer katılımcılara ulaşılmıştır. Veriler, yüz yüze veya çevrimiçi görüşmeler ile Google Forms aracılığıyla toplanacaktır. Elde edilen veriler, betimsel ve içerik analizi teknikleriyle analiz edilecektir. Araştırma devam etmektedir. Veri toplama süreci halen devam etmekte olsa da, ön bulgular okul öncesi öğretmenleri arasında mesleki yabancılaşmanın kurumsal yapılar, kişilerarası dinamikler ve duygusal zorlukların karmaşık etkileşimi tarafından şekillendirildiğini göstermektedir. Araştırma sonuçlarının, mesleki yabancılaşma konusunda hem okul yöneticileri hem de öğretmenler açısından bir farkındalık oluşturması hedeflenmektedir. Okullarda yabancılaşmayı azaltmaya yönelik atılacak her adım, öğrencilerin iyi oluşlarına da olumlu katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk, okul öncesi, öğretmenlerin yabancılaşması, yabancılaşma

Depremzede Annelerin Travma Düzeyleri ve Duygu Düzenleme Becerileri ile 3-6 Yaş Aralığındaki Çocuklarının Psikososyal Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Demet Kızıldaş^{1,*} & Feryal Savcı¹

¹ Çocuk Gelişimi İstanbul Medipol Üniversitesi
sarlakdemet@gmail.com

Özet

Bu çalışma, depremzede annelerin deprem sonrası travma düzeyleri ve duygu düzenleme becerileri ile 3-6 yaş aralığındaki çocuklarının psikososyal durumu arasında bir ilişki olup olmadığının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. İlişkisel tarama modelinin kullanıldığı araştırmanın, katılımcı grubunun belirlenmesinde seçkisiz örnekleme yöntemlerinden basit rastgele eleme yöntemi kullanılmış ve çalışma Kahramanmaraş ilinde okul öncesi eğitime devam eden 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan 260 anne ve bu annelerin çocukları ile yürütülmüştür. Araştırmada çalışma grubuna ilişkin demografik özelliklerin belirlenmesi amacıyla “Demografik Bilgi Formu”; annelerin travma düzeylerinin belirlenmesi amacıyla “Deprem Sonrası Travma Düzeyini Belirleme Ölçeği (DSTDBÖ)”; annelerin duygu düzenleme güçlüğü düzeylerinin belirlenmesi amacıyla “Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği-Kısa Formu (DDGÖ-16)” ve çocukların psikososyal durumlarının değerlendirilmesi amacıyla ise “3-6 Yaş Çocuklar İçin Psikososyal Durum Değerlendirme Ölçeği-Ebeveyn Formu (ÇİPDDÖ)” kullanılmıştır. Araştırmada, tüm veriler SPSS 22.0 programı ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda annelerin travma düzeylerinin; algılanan gelir düzeyi, yaşanan evin hasar durumu, depremde aile veya yakınların göçük altında kalma ya da vefat etme durumu, evde çocuk dışında bakmakla yükümlü olunan birinin olma durumu ve yaşanan ilçeye göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Yapılan analizlerde, deprem sonrası travma düzeyini belirleme ölçeği toplam puanı ve tüm alt boyutları ile duygu düzenleme güçlüğü ölçeği toplam puanı ve tüm alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır. Araştırmanın temel amacı doğrultusunda, annelerin deprem sonrası travma düzeyi toplam ve alt boyut puanları ve duygu düzenleme güçlüğü toplam ve alt boyut puanları ile çocukların psikososyal durum toplam puanları arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı ilişkiler saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Deprem, duygu düzenleme güçlüğü, okul öncesi dönem, psikososyal durum, travma sonrası stres bozukluğu

Annelerin Travmaları, Aşırı Annelik Davranışları ve Çocukları İçin Kullandıkları İyi Oluşu Artırıcı Stratejiler Arasındaki İlişki

Ebru Nisa Koç^{1,*} & Özkan Sapsağlam¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Yıldız Teknik Üniversitesi
ebrunisakoc@gmail.com

Özet

Erken çocukluk döneminde edinilen deneyimler, bireyin gelişiminde kritik bir rol oynar ve gelecekteki yaşamını şekillendirir. Bu bağlamda araştırmanın amacı; okul öncesi dönemde çocuğu olan annelerin çocukluk çağı travmaları, aşırı annelik davranışları ve çocukları için kullandıkları öznel iyi oluşu artırma stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Araştırma, karma yöntem yaklaşımına uygun olarak tasarlanmış olup, nicel boyutta ilişkisel tarama modeli, nitel boyutta ise durum çalışması modeli benimsenmiştir. Çalışma grubunun nicel bölümünü, İstanbul ilinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında 36-72 ay aralığında çocuğu olan 330 anne; nitel bölümünü ise 12 anne ve 12 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler, demografik bilgi formları, yarı yapılandırılmış görüşme formları ve ölçekler aracılığıyla toplanmıştır.

Nicel verilerin istatistiksel analizi, çocukluk döneminde travmatik deneyimler yaşamış annelerin aşırı annelik davranışlarını daha fazla sergileme eğiliminde olduğunu ve aşırı annelik ile iyi oluşu artırıcı stratejiler arasında pozitif yönde, anlamlı bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. Nitel verilerin analizi ise, bu istatistiksel bulguların ardındaki derinlemesine dinamikleri ortaya koymaktadır. Annelerin, kendi çocukluk travmalarının bir sonucu olarak aşırı annelik davranışları sergilediği ve bu davranışların genellikle sınırsız ve aşırıya kaçan iyi oluş stratejilerinin kullanımını artırdığı saptanmıştır.

Araştırmanın bütüncül bulguları, annelerin sergilediği aşırı annelik davranışlarının, kendi geçmiş yaşantılarıyla başa çıkma ve ebeveynlik rolünü yeniden anlamlandırma çabalarının bir yansıması olduğunu göstermektedir. Nicel veriler bu zincirleme ilişkinin varlığını istatistiksel olarak kanıtlarken, nitel veriler bu mekanizmanın arkasındaki duygusal ve bilişsel dinamikleri aydınlatmaktadır. Bu sonuçlar, annelerin kendi travma farkındalıklarını artırmaya ve daha sağlıklı ebeveynlik stratejileri geliştirmelerine yönelik önleyici ve destekleyici müdahale programlarının önemine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aşırı annelik, çocukluk çağı travmaları, ebeveynlik, erken çocukluk dönemi, öznel iyi oluş

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Geleceğe Yönelik Tutumlarının İyi Oluşlarına Etkisi

Şeyma Türen¹ & Meral Taner Derman^{2,*}

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Okan Üniversitesi

² Temel Eğitim Bursa Uludağ Üniversitesi

mtaner@uludag.edu.tr

Özet

Geleceği düşünmek, insan doğasının ayrılmaz bir parçasıdır; bireyler karar alırken olasılıkları değerlendirmekte, hedefler belirlemekte ve davranışlarını yönlendirmektedir. Geleceğe yönelik olumlu tutum, yaşamı planlama ve amaçlara ulaşmada motivasyon sağlamaktadır. İyi oluş ise psikolojik, sosyal, fiziksel ve ekonomik boyutları kapsayan, potansiyel gerçekleştirme, anlamlı ilişkiler kurma ve yaşam kontrolüyle ilişkili çok yönlü bir kavramdır. Bu açıdan olumlu gelecek bakışı, bireylerin iyi oluşlarını destekleyen önemli bir faktör olarak değerlendirilebilir. Bu araştırmada, okul öncesi öğretmen adaylarının geleceğe yönelik tutumlarının iyi oluş düzeylerine etkisinin incelenmesi, ayrıca bu değişkenlerin sınıf düzeyi, not ortalaması, üniversite türü, bölüm seçim nedeni ve memnuniyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmaktadır. Araştırma, ilişkisel tarama modeliyle yürütülmüş olup örnekleme Marmara Bölgesi'ndeki iki devlet ve bir vakıf üniversitesinde öğrenim gören 240 okul öncesi öğretmen adayından oluşmaktadır. Veriler "Kişisel Bilgi Formu", "Geleceğe Yönelik Tutum Ölçeği" ve "Genel İyi Oluş Ölçeği Kısa Formu" aracılığıyla toplanmış; analizler SPSS 27.0 programı ile gerçekleştirilmiştir. Bulgular, öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre Genel İyi Oluş ve Geleceğe Yönelik Tutum puanlarının farklılaşmadığını göstermektedir. Not ortalaması açısından Genel İyi Oluş düzeyleri değişmezken, Geleceğe Yönelik Tutumun "Olumlu Gelecek Tasarımı/İyimserlik" alt boyutunda düşük ortalamaya sahip öğrencilerin daha yüksek puanlar aldıkları saptanmıştır. Üniversite türünde Genel İyi Oluş düzeyleri farklılaşmazken, Geleceğe Yönelik Tutumun toplam puanı ile "Geleceği Düşünme ve Planlama" ve "Olumlu Gelecek Tasarımı/İyimserlik" alt boyutlarında vakıf üniversitesi öğrencileri lehine anlamlı farklılıklar belirlenmiştir. Bölüm seçme nedeni açısından, bölümünü kendi isteğiyle tercih eden öğrencilerin hem Genel İyi Oluş hem de Geleceğe Yönelik Tutum toplam puanı ile "Geleceği Düşünme ve Planlama", "Olumlu Gelecek Tasarımı/İyimserlik" ve "Yenilikçi Olma" alt boyutlarında daha yüksek puanlar aldıkları görülmüştür. Bölüm tercihinden memnuniyet bildiren öğrencilerin hem Genel İyi Oluş hem de Geleceğe Yönelik Tutum toplam puanı ile tüm alt boyutlarında anlamlı biçimde daha yüksek puanlar aldıkları belirlenmiştir. Ayrıca iki değişken arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler saptanmış ve Geleceğe Yönelik Tutumun, Genel İyi Oluşun %45'ini açıkladığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gelecek yönelik tutum, genel iyi oluş, okul öncesi öğretmenliği, öğretmen adayları

Bilinçli Farkındalık Temelli MINDKINDER TÜRKİYE Programının Çocukların İyi Oluşları ve Davranışları Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi

Fatma Özge Ünsal Aksebzeci ^{1,*}, Ezgi Akşin Yavuz ², & Damra Yurdakul ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Marmara Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Trakya Üniversitesi

ozge.unsal@gmail.com

Özet

Bilinçli farkındalık temelli MindKinder programının Türkçe alan yazına kazandırılması ve bu programın okul öncesi dönem çocuklarının davranışlarına, psikolojik iyi oluşlarına ve akran oyun davranışlarına etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, ön-test, son-test, kontrol gruplu deneysel model kullanılarak tasarlanmıştır. Alan yazında, sınıf öğretmenlerinin bilinçli farkındalık uygulamaları yapmalarının çocukların bilinçli farkındalık gelişimlerine olumlu katkılar sağladığı belirtilmektedir. Bu nedenle, mevcut araştırmada araştırmacının aynı zamanda sınıf öğretmeni olduğu Deneysel Grubu 1, araştırmacının yalnızca uygulamacı olduğu Deneysel Grubu 2 ve yalnızca Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı'nın uygulandığı Kontrol Grubu yer almaktadır.

Araştırmanın çalışma grubu, Edirne'nin Uzunköprü ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı anasınıfı ve beş yaş anaokulları arasından gönüllülük esasına göre belirlenmiştir. Çalışma grubunu, 2023-2024 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde okul öncesi eğitime devam eden, yaş ortalaması 69 ay olan 15'i kız, 20'si erkek toplam 35 çocuk oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Demografik Bilgi Formu, 5-6 Yaş Çocukları İçin Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (ÇOPIO), Penn Etkileşimli Akran Oyun Ölçeği Öğretmen Formu ve Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği (Preschool and Kindergarten Behavior Scale - PKBS-2) kullanılmıştır. Moreno Gómez ve Cejudo (2019) tarafından geliştirilen MindKinder Programı dört alt alandan oluşmaktadır. Türkçeye uyarlanan formu ise Sesli Rehberlik ve Mandala olmak üzere iki alandan oluşmaktadır. Program uygulamaları, haftada her güne başlama zamanında gerçekleştirilen, yalnızca 15 dakikalık çalışmalardan oluşmaktadır.

MindKinder Programı Türkçeye çevrilirken uzman görüşleri alınmış ve geçerlik-güvenirlilik analizleri yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, MindKinder Programı'nın Türkçeye kazandırıldığı ve geçerlik ile güvenirliliğinin sağlandığı belirlenmiştir. Program uygulamalarına katılan çocukların psikolojik iyi oluşlarının ve sosyal becerilerinin, katılmayanlara göre olumlu yönde değişim gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, araştırmacının aynı zamanda uygulamacı olduğu durumda MindKinder Programı'nın etkililiğinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Çocukların davranışları; problem davranışlar açısından incelendiğinde, programa katılan çocukların katılmayanlara göre anlamlı bir değişim göstermediği; akran etkileşimi açısından ise programa katılan çocukların akran oyun davranışlarında olumlu ancak sınırlı değişimler olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bilinçli farkındalık, erken çocukluk eğitimi, MindKinder programı, psikolojik iyi oluş, sosyal duygusal öğrenme

Okul Öncesi Dönemde Prososyal Davranışlar: Lisansüstü Tezlerin Sistematiik İnce- lenmesi

İrem Feride Manici ^{1,*} & Güldal Özdoğan ¹

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği İstanbul Okan Üniversitesi
iremferide.manici@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, 2020-2025 yılları arasında Türkiye’de okul öncesi dönemde prososyal davranışları inceleyen lisansüstü tezlerin mevcut durumunu ortaya koymaktır. Çalışma, nitel araştırma desenlerinden sistematik derleme yöntemi ile yürütülmüş; YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde “prososyal davranış” ve “çocuk” anahtar kelimeleri kullanılarak ulaşılan 31 tezdten ölçütlere uygun bulunan 21 tez analize dahil edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, okul öncesi dönemde prososyal davranışları konu alan yüksek lisans tezlerinin sayısı doktora tezlerinden fazladır. Tezlerin büyük çoğunluğu nicel yöntemlerle yürütülmüş; buna karşın nitel ve karma yöntemlere daha az yer verilmiştir. Veri toplama zamanları incelendiğinde tezlerin tamamının kesitsel olduğu, herhangi bir boylamsal araştırmaya rastlanmadığı belirlenmiştir. Veri toplama araçları açısından; nicel çalışmalarda en çok ölçek ve form, nitel çalışmalarda kontrol listesi, karma çalışmalarda ise form, ölçek, gözlem, video kaydı ve kontrol listesi birlikte kullanılmıştır. Örneklem gruplarının çoğunluğunu çocuklar oluştururken, bazı araştırmalarda çocuk ve ebeveynler birlikte ele alınmıştır. Ancak ebeveynlerle yapılan çalışmaların çoğunlukla annelerle, daha az oranda ise babalarla gerçekleştirildiği görülmektedir. Ayrıca, çeşitli eğitim programlarına katılan çocukların prososyal davranışlarının da incelendiği belirlenmiştir. Tez türlerine göre konu çeşitliliği incelendiğinde, yüksek lisans tezlerinde farklı konu başlıklarının ele alındığı, doktora tezlerinde ise konuların daha sınırlı kaldığı saptanmıştır. Bu durum, yüksek lisans tezlerindeki sayısal fazlalığın konu çeşitliliğine de yansıdığını göstermektedir. Sonuç olarak, 2020-2025 yılları arasında Türkiye’de okul öncesi döneme yönelik prososyal davranış araştırmalarında, yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerine oranla daha yoğun olduğu, nicel araştırma yöntemlerinin öne çıktığı ve boylamsal çalışmaların hiç bulunmadığı ortaya konmuştur. Bulgular, bireysel özelliklerin, aile dinamiklerinin ve okul öncesi eğitim süreçlerinin çocukların prososyal davranışları üzerinde etkili olabileceğini göstermektedir. Bu doğrultuda, ileride yapılacak araştırmalarda doktora tezlerinin sayısının artırılması, konu çeşitliliğinin genişletilmesi ve boylamsal çalışmalara yer verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, prososyal davranışlar, sistematik inceleme, tezler

Deprem Sonrası Psikososyal Destek Hizmeti Olarak Oyun Odaları: Kayseri İli Örneği

Ayşenur Gündüz^{1,*} & Dicle Gözüm²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Erciyes Üniversitesi

² Okul Öncesi Öğretmenliği Milli Eğitim Bakanlığı

aysenurgunduz33@gmail.com

Özet

6 Şubat Kahramanmaraş depremleri sonrasında pek çok insan yer değiştirmek zorunda kalmıştır. Depremden etkilenen kişiler bu süreçte, aylarca çeşitli illerde KYK yurtlarında kalmıştır. Burada kalan ailelerin çocukları için; depremden etkilenme, günlük rutinlerin ani değişimi, kalınan mekânın aile yaşamına uygun tasarlanmamış olması gibi şartlar nedeni ile psikososyal destek hizmetine ihtiyaç duyulmuştur. Oyunun çocuğun iyi oluşunda oynadığı rol (Ergler et al., 2013; Lee vd., 2020; Tonkin & Whitaker, 2021) göz önüne alınarak farklı paydaşların iş birliği ile KYK yurtlarında oyun odaları oluşturulmuş, öğretmen adayları gönüllü olarak oyun öğretmenliği yapmıştır. Bu araştırmanın amacı depremden etkilenen çocuklar için oluşturulan oyun odalarının özelliklerinin ve işlevinin incelenmesidir. Bu çalışma nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseninde tasarlanmıştır. Olgubilim deseni bireylerin bir olguya ilişkin deneyimlerini ortaya çıkarmayı amaçlar (Creswell, 2007). Çalışmanın ilk bölümünde oyun odalarının yapısı ve işleyişi anlatılmıştır. Metine oyun odalarından fotoğraflar eklenmiştir. Bu metin oyun odalarının oluşumunda yer alan paydaşlardan birer uzmanın görüşüne sunulmuş ve düzenlenmiştir. İkinci bölümde gönüllü olarak oyun öğretmenliği yapan öğretmen adayları ile görüşme yapılacaktır. Maksimum çeşitliliğin sağlanması için okul öncesi öğretmenliği, sınıf öğretmenliği ve rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümlerinde farklı sınıf düzeylerinde olan 10 öğretmen adayı seçilecektir. Görüşme için araştırmacılar tarafından bir dizi soru hazırlanmış ve hazırlanan sorular 3 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda görüşme formuna son hali verilecek ve online platformda görüşmeler gerçekleştirilerek kayıt altına alınacaktır. Kayıtlar transkript edilerek iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak analiz edilecektir. Verilerin analizinde MaxQda programı kullanılacaktır. Verilerin analizinde betimsel analiz ve içerik analizi yöntemi kullanılacaktır. Betimsel analiz yönteminde nitel veriler temalara göre özetlenir ve yorumlanır, katılımcıların görüşlerini yansıtmak için doğrudan alıntılara çok sık yer verilir. İçerik analizinde ise nitel veriyi açıklayabilecek kavram ve ilişkilere ulaşmak hedeflenir. Nitel veriyi analiz etmek için kod ve temalar oluşturulur. Kod ve temaların sayılması ile nicel sonuçlara ulaşılır (Creswell & Plano Clark, 2020). Nitel araştırmalarda inanılabilirlik, güvenilebilirlik, onaylanabilirlik ve aktarılabirlik kriterlerinin sağlanması gerekmektedir (Guba & Lincoln 1982). Bu araştırmada inanılabilirlik için uzman görüşü ve katılımcı teyidine başvurulacaktır. Güvenilirlik araştırmacı üçgenlemesi ile sağlanacaktır. Veriler farklı araştırmacılar tarafından bağımsız olarak kodlanacak ve tutarlık yüzdesi hesaplanacaktır. Onaylanabilirlik sağlanması amacıyla görüşmeler kayıt altına alınacaktır. Aktarılabirlik için Verilerin analizinde kodlar ve kodlara bağlı temalar oluşturularak ayrıntılı betimleme yapılacaktır.

6 Şubat Kahramanmaraş depremleri sonrasında depremden etkilenen çocuklar için Kayseri ilinde 17 oyun odası oluşturulmuş ve 0-18 yaş arası çocukların kullanımına sunulmuştur. Oyun odalarının oluşumu ve işleyişi Aile Sosyal Hizmetler Müdürlüğü, Spor ve Gençlik Müdürlüğü, Milli Eğitim Müdürlüğü, Erciyes Üniversitesi ve Kızılay'ın paydaş olduğu bir psikososyal destek ekibi tarafından üstlenilmiştir. Psikososyal destek ekibi gönüllü psikolojik danışmanlar, psikologlar, öğretmen adayları ile erken çocukluk eğitimi, psikolojik danışmanlık ve özel eğitim alanından akademisyenlerden meydana gelmiştir. Odalarının düzenlenmesinde paydaşların imkanlarından ve paydaşlara ulaşan bağışlardan yararlanılması nedeni ile bu odalar belirli bir standarda sahip değildir. Ancak süreç içerisinde iyileştirmeler yapılmıştır. Yapılacak görüşmelerin analiz edilmesi ile araştırmanın diğer bulguları ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk, iyi oluş, oyun, psikososyal destek

Duygusal İstismar Alanında Erken Çocukluk Dönemine Yönelik Lisansüstü Tezlerin Derlemesi (2016–2025)

Beyzanur Turgut ^{1,*} & Emine Ferda Bedel ²

¹ Okul Öncesi Öğretmenliği Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

² Temel Eğitim Okul Öncesi Çanakkale 18 Mart Üniversitesi

beyzanurturgut@cumhuriyet.edu.tr

Özet

Bu derleme çalışması, 2016–2025 yılları arasında Türkiye’de yürütülen ve erken çocukluk dönemindeki çocuklara yönelik duygusal istismarı ele alan lisansüstü tezleri incelemeyi amaçlamaktadır. Duygusal istismar ile ebeveynlik stresi, duygu düzenleme, demografik etmenler, aile işlevselliği, ebeveynlik tutumları gibi değişkenler, çalışmaların yöntem, desen ve tasarımları, örneklem özellikleri, ölçme araçları ve sonuçları açısından değerlendirilecektir. YÖKTEZ veri tabanında açık erişimde bulunan tezler üzerinden yürütülecek kapsamlı bir tarama, iki aşamalı ayıklama süreci (başlık-özet ve tam metin incelemesi) ve şeffaf dahil etme/dışlama ölçütlerini içermektedir. Geliştirilen kodlama şeması;(i) katılımcı özellikleri (yaş aralığı, cinsiyet vb.), (ii) araştırma yöntemi (nicel, nitel, karma), (iii) veri toplama araçları (ölçekler, gözlem formları vb.), (iv) ilişkisi araştırılan diğer değişkenler ve (v) bulgulara yer vermektedir. Çalışmanın, erken çocukluk döneminde duygusal istismar konusunu ele alan lisansüstü tezlerin çeşitli özelliklerini sistematik biçimde sınıflandırarak mevcut duruma ilişkin bir sentez sunmak ve alandaki araştırmaların örüntülerini görünür kılarak hem önleme programları için hedeflenebilir göstergeler hem de gelecek araştırmalar için yöntemsel standartlara yönelik öneriler geliştirmek yönünde katkıları olması planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Duygusal istismar, erken çocukluk dönemi, YÖKTEZ

2013 ve 2024 Okul Öncesi Eğitim Programlarının Matematik İçeriklerinin Karşılaştırılması

Idris Kara

Çocuk Gelişimi Siirt Üniversitesi

idkara1982@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de uygulanan 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı (TOEP) ile 2024 Türkiye Yüzyıl Eğitim Modeli (TYMM) Okul Öncesi Eğitim Programı’nın matematik içeriklerinin karşılaştırılması olarak incelenmesidir. Çalışma nitel araştırma desenlerinden doküman analizi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Veriler, her iki program için de dört temel öğrenme alanı olan “sayı ve sayma becerileri, örüntü-sınıflama, geometrik şekiller-uzamsal kavramlar ve ölçme becerileri” çerçevesinde içerik analizi tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Bulgular, TYMM’nin matematiksel içeriğinin TOEP’e kıyasla daha sistematik, kavramsal olarak daha derin ve öğrenme çıktılarıyla yapılandırılmış olduğunu göstermektedir. TYMM’de sayı hissi, sayı korunumu, soyutlama, örüntü ilişkileri ve geometrik çeşitlilik gibi konular daha açık ve kuramsal temellere dayalı bir şekilde sunulmaktayken TOEP’in ise gelişimsel olarak uygun kazanımlar içerdiği ancak bazı soyut matematiksel kavramları doğrudan ve yapılandırılmış bir şekilde sunmadığı görülmüştür. Sonuç olarak TYMM pedagojik bütünlük ve üst düzey düşünme becerilerine katkı açısından daha kapsamlı bir yapı sergilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, matematik içeriği, program karşılaştırması, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli.

Okul Öncesi Dönemde Öğretmen Adaylarıyla Robotik Uygulamalar

Hatice Şahin ^{1,*} & Aşlı Yıldırım ²

¹ Çocuk Gelişimi Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

² Temel Eğitim Bölümü Anadolu Üniversitesi

hatice_s@anadolu.edu.tr

Özet

Günümüzde robotik ve kodlama uygulamaları ile tüm çocukları tanıştırmak önemlidir. Okul öncesi öğretmenlerinin de bu konuda ihtiyaç duydukları bilgiye erişimini sağlamak gerekmektedir. Yeterli bilgi, beceri ve desteğe erişimi olan öğretmenler teknolojinin okul öncesi eğitimden itibaren uygun kullanımıyla eğitim süreçlerini zenginleştirebilir. Bu sebeple öğretmenlerin, temelden öğretmen adaylarının bu konuda desteklenmesi gerekmektedir. Alanyazını incelendiğinde çocuklarla eğitici robotik uygulamaların yer aldığı çalışmalar yapıldığı görülmüştür. Fakat öğretmen adaylarıyla yapılan çalışmaların sınırlı olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının eğitici robotik uygulamalarla desteklenip bu becerilerinin geliştirilmesi önem arz etmektedir. Böylece öğretmen olduklarında çocuklarla bu uygulamaları kullanmaları noktasında kendilerine olan güvenleri de artacaktır. Bu araştırmanın amacı eğitsel robotik öğretim programının okul öncesi öğretmen adaylarının eğitsel robotik konusundaki öz yeterliklerine etkisini açıklamaktır.

Bu çalışmada nicel araştırma desenlerinden öntest sontest kontrol gruplu desen kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu deney grubunda 18, kontrol grubunda 18 olmak üzere toplam 36 okul öncesi öğretmen adayı oluşturmuştur. Çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ve kolay ulaşılabilir örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak “Sınıf içi eğitsel robot kullanımına dönük öz yeterlik algı ölçeği” kullanılmıştır. Bu ölçek 49 maddelik tek faktörlü ölçektir. Ölçek 5’li likert tipindedir. Veriler, JASP ve SPSS programı kullanılarak analiz edilecektir.

Çalışma kapsamında deney grubuna program uygulanmıştır. İlk olarak EarlyCode projesi kapsamında geliştirilen program üzerinde çalışılmıştır. Araştırmacı öğretmen adaylarına vereceği programın içeriğini geliştirmiş ve sunumlar hazırlamıştır. Program içeriğindeki konulara örnek olarak kodlamaya giriş, eğitsel robotiğe giriş ve blok tabanlı kodlama verilebilir.

Çalışmanın analizi devam etmektedir. Beklenen bulgu, öğretmen adaylarının öntest ve sontest puanlarında anlamlı derecede fark çıkmasıdır. Diğer bir ifadeyle, verilen eğitimle öğretmen adaylarının eğitsel robotik konusundaki öz yeterlik becerilerinin anlamlı derecede artması beklenmektedir.

Proje sonunda öğretmen adaylarına yönelik oluşturulan programın ve verilen eğitimlerin, katılımcıların becerilerini olumlu geliştirmesi beklenmektedir. Öğretmen adaylarının bu konuda bilgisinin artırılıp, robotik etkinlikleri çocuklarla sınıfta uygulayabilir seviyeye gelmesi hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, öğretmen adayları, robotik, kodlama

2019-2025 Yılları Arasında Türkiye’de Erken Çocukluk Döneminde Kapsayıcı Eğitim Alanında Yapılan Araştırmaların Betimsel Analizi

Ebru Nuvasil ^{1,*} & Deniz Merve Altunkum ²

¹ Çocuk Gelişimi İstanbul Okan Üniversitesi

² Çocuk Gelişimi Üsküdar Üniversitesi

ebrunuvasil@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, 2019–2025 yılları arasında Türkiye’de erken çocukluk döneminde kapsayıcı eğitim alanında yürütülen araştırmaları inceleyerek mevcut durumu değerlendirmek ve alan yazındaki eğilimleri ortaya koymaktır. Derleme niteliğindeki bu çalışmada, Türkiye’de yürütülmüş ve okul öncesi dönemi kapsayan 26 tane makale, tez ve rapor, nitel araştırma yaklaşımıyla içerik analizi yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Veri kaynakları, ulusal tez veri tabanı, akademik dergi arşivlerinden elde edilmiştir. Bulgular, araştırmaların büyük oranda mülteci ve göçmen çocukların sosyal-duygusal uyum süreçleri, öğretmenlerin kapsayıcı eğitime yönelik tutum ve öz yeterlik algıları, öğretmen adaylarının bakış açıları, mesleki gelişim programlarının etkililiği, rehberlik programlarının kapsayıcı ilkeler doğrultusunda tasarımı ve uygulamadaki sorunlar üzerine yoğunlaştığını göstermektedir. Araştırmalar, öğretmenler ve paydaşların kapsayıcı eğitimin gerekliliğini benimsediğini; ancak uygulamada dil engelleri, materyal ve altyapı eksiklikleri, sınıf yönetimi güçlükleri, bilgi yetersizlikleri, aile katılımının sınırlılığı ve kurumlar arası iş birliğinin yetersizliği gibi sorunların öne çıktığını ortaya koymaktadır. Buna karşın, mesleki gelişim programlarının öğretmenlerin farkındalık ve yeterliklerini artırmada etkili olduğu; kapsayıcı eğitimin çocukların sosyal becerilerini, değerler eğitimi kazanımlarını ve okula uyumlarını olumlu yönde desteklediği belirlenmiştir. Sonuç olarak, Türkiye’de erken çocukluk döneminde kapsayıcı eğitim alanındaki araştırmaların son yıllarda artış gösterdiği, kapsayıcı eğitimin etkili uygulanabilmesi için öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi, ailelerin sürece aktif katılımının sağlanması, materyal ve altyapı desteğinin artırılması ve politika düzeyinde kapsayıcı düzenlemelerin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Erken Çocukluk, Kapsayıcı Eğitim, Öğretmen Tutumları, Sosyal-Duygusal Uyum, Eğitim politikaları

Eğiten Yayın Grubu

EĞİTEN KİTAP TANINMIŞ ULUSLARARASI BİR YAYINEVİDİR

